

Anamaria Loredana Ianoși

Drumul României spre o absorbție eficientă a fondurilor europene

Despre transformarea miracolului polonez în miracolul românesc

Analiză comparativă

Presa Universitară Clujeană

ANAMARIA LOREDANA IANOȘI

DRUMUL ROMÂNIEI SPRE O ABSORBȚIE EFICIENTĂ A FONDURILOR EUROPENE

DESPRE TRANSFORMAREA MIRACOLULUI POLONEZ ÎN MIRACOLUL ROMÂNESC. ANALIZĂ COMPARATIVĂ

Referenţi ştiinţifici:

Prof. univ. dr. Nicolae Păun
Conf. univ. dr. Mircea Teodor Maniu
Conf. univ. dr. Miranda-Petronella Vlad
CS I dr. Báthory Ludovic

ISBN 978-606-37-0366-9

Universitatea Babeş-Bolyai
Presa Universitară Clujeană
Director: Codruţa Săcelean
Str. Hasdeu nr. 51
400371 Cluj-Napoca, România
Tel./fax: (+40)-264-597.401
E-mail: editura@editura.ubbcluj.ro
http://www.editura.ubbcluj.ro/

Anamaria Loredana Ianoși

DRUMUL ROMÂNIEI SPRE O ABSORBȚIE EFICIENTĂ A FONDURILOR EUROPENE

DESPRE TRANSFORMAREA MIRACOLULUI POLONEZ ÎN MIRACOLUL ROMÂNESC. ANALIZĂ COMPARATIVĂ

Presa Universitară Clujeană

2018

Dedic această carte părinților mei, Mihai și Maria.
Vă mulțumesc pentru că ați crezut necontenit în mine.

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR

ER	Adunarea Regiunilor Europene
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocupare a Forței de Muncă
AUE	Actul Unic European
BEI	Banca Europeană de Investiții
BNR	Banca Națională a României
CE	Comisia Europeană
CEE	Comunitatea Economică Europeană
CCR	Curtea Constituțională a României
CCRE	Consiliul Municipalităților și Regiunilor Europene
C&D	Sectorul Cercetare și Dezvoltare
CNADNR	Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România
CONREG	Consiliul Consultativ pentru Regionalizare
COR	Comitetul Regiunilor
CSNR	Cadrul Strategic Național de Referință
EPRC	European Policies Research Centre
ERM	Exchange Rate Mechanism (Mecanismul Ratei de Schimb)
FC	Fondul de Coeziune
FEADR	Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
FDSC	Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile

FEDR	Fondul European de Dezvoltare Regională
FEOGA	Fondul European pentru Orientare și Garantare Agricolă
FEPAM	Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime
FNDC	Fundația Națională pentru Dezvoltare Comunitară
FNGAL	Federația Națională a Grupurilor de Acțiune Locală
FSE	Fondul Social European
FSN	Frontul Salvării Naționale
GAL	Grupuri de Acțiune Locală
GS	Ghidul Solicitantului
IDU	Indicele de Dezvoltare Umană
INS	Institutul Național de Statistică
ISD	Investiții Străine Directe
JOUE	Jurnalul Oficial al Uniunii Europene
MAE	Ministerul Afacerilor Europene
MCP	Manualul Ciclului de Proiect
MCV	Mecanismul de Cooperare și Verificare al Comisiei Europene
MDR	Ministerul Dezvoltării Regionale Polonia
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
MDRAP	Ministerul Dezvoltării Regionale și al Administrației Publice
NATO	Organizația Tratatului Atlanticului de Nord
NDS	National Development Strategy of Poland 2007-2015
NUTS	Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice
OECD	Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare

OLAF	Oficiul European de Luptă Anti-Fraudă
ONG	Organizații Nonguvernamentale
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PAC	Politica Agricolă Comună
PC	Politica de Coeziune
PCP	Politica Comună pentru Pescuit
PDL	Partidul Democrat Liberal
PIB	Produsul Intern Brut
PISA	Programul de Evaluare Internațională a Elevilor
PNB	Produsul Național Brut
PND	Planul Național de Dezvoltare al României 2007-2013
PNL	Partidul Național Liberal
PO	Program Operațional
PO AT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POR	Programul Operațional Regional
POS CCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
POS DCA	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Capacității Administrative
POS DRU	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane
POS MEDIU	Programul Operațional Sectorial Mediu
POS TRANSPORT	Programul Operațional Sectorial Transport
PPP	Parteneriate Public-Private

PSD	Partidul Social Democrat
SND	Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015
SNDDRO	Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030
SPND	Strategia Planului Național de Dezvoltare
SUA	Statele Unite ale Americii
UBB	Universitatea Babeș-Bolyai
UE	Uniunea Europeană
UEM	Uniunea Economică și Monetară
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație. Știință și Cultură
VAB	Valoare Adăugată Brută

LISTA FIGURILOR

LISTA TABELELOR

INTRODUCERE

Anul 2017 este, *sine quo dubium*, unul dintre anii de referință din istoria recentă a României. România celebrează cu entuziasm zece ani de apartenență la Uniunea Europeană (UE). Acești zece ani, cu reușite și nereușite, împliniri și lecții dificile învățate pe deplin sau parțial, cu oportunități valorificate sau din contră, ratate, și-au lăsat cu siguranță amprenta asupra dezvoltării durabile a țării și asupra standardelor de viață și a nivelului de trai al societății românești de astăzi.

Devenită stat membru al UE, cu drepturi și obligații depline, la 1 Ianuarie 2007, un avantaj important al aderării României la UE a fost, de departe, cel al accesării fondurilor europene. În contextul în care, la o decadă de la acest eveniment istoric unic, presa românească (principalul formator de opinie publică), abundă în articole ce relatează pe de-o parte, inițiativele prezidențiale de implementare a unui proiect de țară post-aderare pentru „România viitorului în UE", care să stabilească „locul României, rolul României și nivelul de ambiție al României în UE" ((Necula, 2016, „La zece ani de când România a intrat în UE"), iar pe de altă parte, de articole cu titluri precum: „După zece ani de UE, România se afundă în sărăcie" (Matei, 2016), o analiză a situației României din perspectiva utilizării instrumentelor financiare comunitare, pe perioada 2007-2017, pentru reducerea decalajelor de dezvoltare față de celelalte state membre, este una atât bine-venită cât și una necesară. Dincolo de abordările populiste și puțin tendențioase din peisajul mediatic românesc cu privire la rezultatul absorbției fondurilor europene în România, nu mai reprezintă niciun secret faptul că acesta a fost unul sub nivelul așteptărilor, țara noastră situându-se timp îndelungat sub nivelul mediei europene de

absorbție, de 76 % (Ilie, 2015, „Rata de absorbție a fondurilor europene în România”).

România a beneficiat, în perioada 2007-2015, de o alocare de 31,94 miliarde de euro cu titlul de fonduri europene (inclusiv cele de preaderare), pentru cadrul financiar 2007-2013, fiind considerată un beneficiar net pe termen lung al bugetului UE (Străuț, 2016, „România va cotiza cu 1,6 miliarde de euro la bugetul UE”). Conform sursei amintite, acestei alocări i se mai adaugă suma de 988 milioane de euro, cu titlul de avansuri plătite deja de Comisia Europeană din fondurile europene alocate în cadrul exercițiului financiar 2014-2020. Costurile de stat membru, s-au ridicat, până în prezent la 12,1 miliarde de euro, sub formă de contribuție netă la bugetul UE însă cu toate acestea, soldul pozitiv al relației României cu UE, se ridică la 20,8 miliarde de euro, în perioada 2007-2015 (Străuț, 2016, „România va cotiza cu 1,6 miliarde de euro la bugetul UE”). Rezultatele absorbției, de altfel publice la nivel național și european indică un procent de absorbție de doar 33,47 % pe perioada 2007-2013 (Ministerul Fondurilor Europene - MFE, Bilanț 2013, p. 2), decalajele fiind recuperate în perioada de prelungire, cu un procent de 51,81 % în 2014 (MFE, Bilanț 2014, p. 3), de 74,3 % în 2015 (MFE, Comunicat, 8 Ian. 2016, p. 1) și de 78 % la mijlocul anului 2016 (MFE, Comunicat, 21 Aug. 2016, p. 1), cel din urmă fiind singurul grad de absorbție situat puțin peste nivelul mediei europene. Datele enunțate reflectă nivelul de contractare al fondurilor europene și nu cel de rambursare efectivă, acesta fiind, evident, unul mai scăzut. În ceea ce privește anul 2017, secretarul de stat al Ministerului Fondurilor Europene (MFE), Dan Barna, a anunțat la sfârșitul lunii August 2016, o absorbție de 80% a fondurilor europene pe exercițiul financiar 2007-2013, care s-a încheiat la sfârșitul lunii Martie 2017 și a lansat un prognostic de absorbție de cel puțin 90 % pentru exercițiul financiar 2014-2020 (Marcu, 2016, „Cum iei granturi de 24 000 de euro prin România Start-Up”). În mod surprinzător, primul prognostic al secretarului de stat s-a adeverit încă din luna Octombrie 2016, când România a atins un nivel de absorbție de 80,16% (Dan, 2016, „MFE: Rata de absorbție a crescut de la 59% în 2015 la 80% în 2016”), cu toate că asupra acestei reușite planează suspiciuni cu

privire la eficiența reală a utilizării fondurilor absorbite. În ceea ce privește cel de-al doilea prognostic, rămâne să așteptăm încheierea perioadei de programare 2014-2020. Astfel, studiul de față își propune să facă o analiză a primei decade de apartenență a României la UE din prisma absorbției fondurilor europene. Privită cu toleranță de către UE, cu optimism de către autoritățile române însă cu scepticism de către societatea civilă, absorbția și modalitatea în care sunt folosite fondurile rămân principalul indicator de referință al coeziunii economice, sociale și teritoriale a României în raport cu celelalte state membre, mai ales cu cele post-comuniste, precum și cu UE în ansamblu, ceea ce impune să i se acorde o atenție deosebită.

Așa cum euristica integrării europene a demonstrat, una dintre cele mai importante provocări cu care s-a confruntat UE în ultima decadă, a fost aceea a redobândirii sprijinului public pentru proiectul european în condițiile extinderii aderării spre statele Europei Centrale și de Est (Ianoși, 2016, p. 109), un argument și un exemplu *in causa* fiind însuși recentul Brexit al Marii Britanii din UE (24 Iunie 2016). Așadar, procesul integrării avea să fie unul dificil și pentru România, o tânără democrație post-comunistă, a cărei capacitate de integrare a fost chestionată încă de la bun început, alături de capacitatea celorlalte state membre din valurile de integrare din anul 2004 și 2007, datorită așa-numitei „moșteniri comuniste" din mediul economic, social, politic, cultural și mai ales din cel instituțional. În pofida acestui stigmat, experiența empirică a proiectului european a dovedit faptul că o parte din statele Europei Centrale și de Est s-au descurcat mai bine la capitolul absorbției decât altele, unele devenind chiar modele în acest sens, reușind să transforme stigmatul comunist în stindardul democratic. Identificarea unui model eficient de absorbție eficient (precum cel polonez) și utilizarea acestuia ca exemplu de bune practici pentru România, reprezintă unul dintre numeroasele motive care stau la baza demarării acestui studiu.

Studiul de față își propune să cerceteze absorbția fondurilor europene în România în perioada 2007-2017 și să identifice modalități pragmatice de îmbunătățire a acesteia, utile în cadrul exercițiului financiar 2014-2020. Designul cercetării este prezentat astfel:

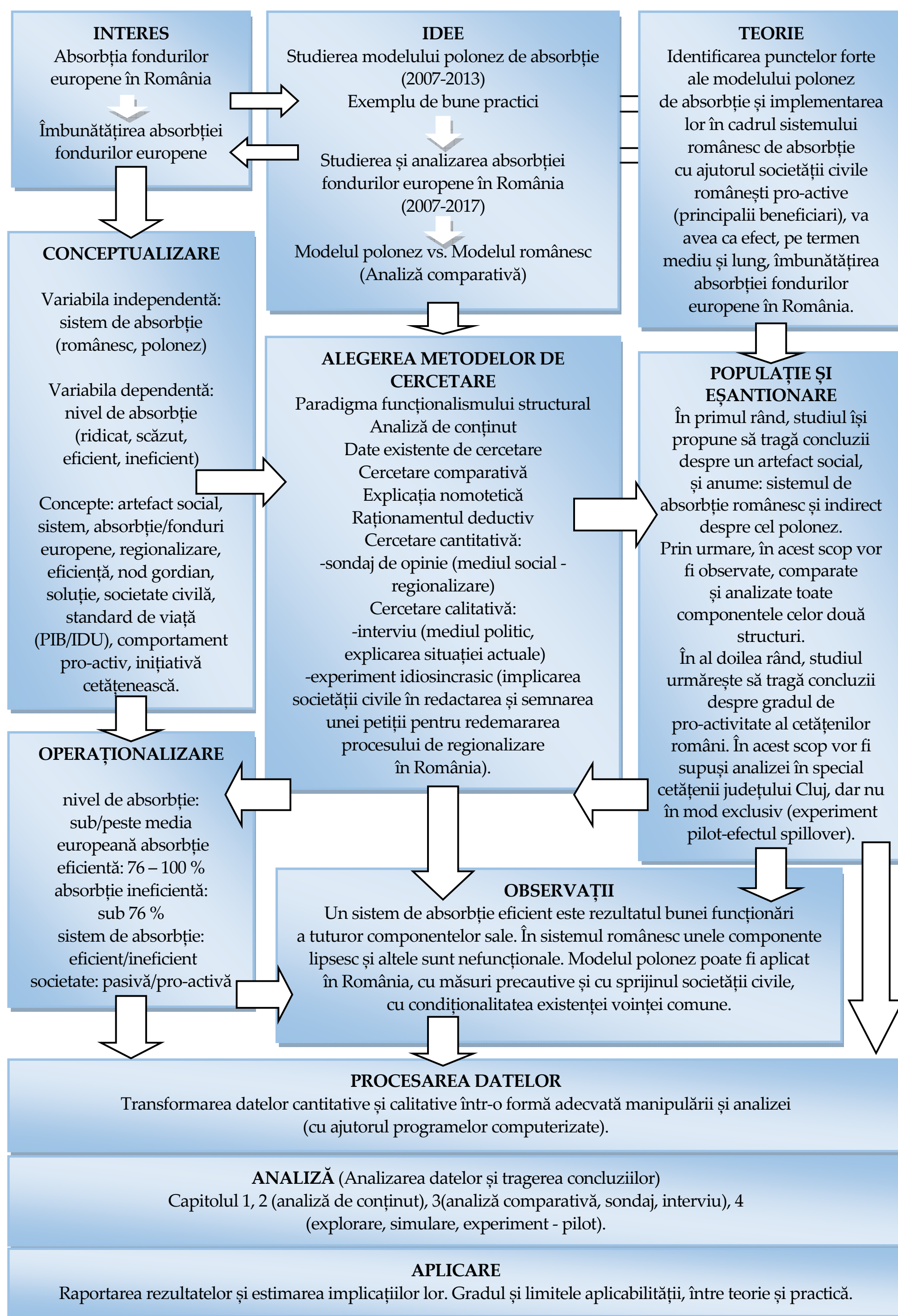

Figura 1. *Procesul de cercetare (Babbie, 2010, p. 165).*

Scopul studiului este acela de a descoperi modalități de îmbunătățire a gradului și a calității absorbției fondurilor europene în România, prin: identificarea principalelor elipse ale sistemului de absorbție românesc, formularea unor explicații viabile privind existența acestor elipse, propunerea unor soluții viabile de îmbunătățire a eficienței modelului românesc de absorbție (pe baza analizei modelului polonez), aplicarea, la nivel experimental, a unora dintre soluțiile descoperite, cu sprijinul și implicarea activă a societății civile românești în acest demers.

Designul de cercetare al studiului se bazează pe o simbioză între toate cele trei tipuri de cercetare consacrate, cuprinzând atât descrierea, cât și explicarea și explorarea tematicii abordate. Studiul este alcătuit dintr-o parte teoretică și una practică, realizate prin intermediul atât a tehnicii de cercetare longitudinale (situația absorbției în România în perioada 2007-2017), cât și a celei transversale (absorbția în 2017 și tendințele acesteia).

Importanța deosebită a problematicii abordate rezultă din gradul de notorietate de care aceasta se bucură la ora actuală în România în toate mediile: academic, politic, de afaceri, jurnalistic și social (aceste categorii reprezentând totodată publicul țintă al studiului). Faptul că România celebrează zece ani de la intrarea în UE, precum și zece ani de sprijin financiar european, îndreaptă asupra sa, nu doar privirile românilor ci și a întregii Europe, existând o curiozitate latentă din ambele părți cu privire la progresul înregistrat de România în domeniul absorbției fondurilor europene.

Anul 2017 reprezintă așadar pentru România, atât un moment istoric unic, cât și un moment al evaluării, al bilanțului, al calculelor rigide și serioase, al explicațiilor, al soluțiilor, al modernizării și al auto-depășirii. Studiul își propune, să analizeze aspectele descrise anterior, în primul rând, cu scopul de a completa și a întregi informațiile deja existente, în încercarea de a crea o imagine de ansamblu asupra celui

mai „fierbinte” și discutat subiect din România și de a contribui la teoretizarea lui, și în al doilea rând cu scopul de a satisface curiozitatea tuturor privirilor ațintite asupra României (și nu sunt puține), prin încercarea de a afla răspunsurile următoarelor întrebări-cheie: „Care este rata exactă de absorbție în România? Cum este aceasta față de media europeană? Dar față de media celorlalte state membre post-comuniste? Care sunt cauzele care explică nivelul de absorbție înregistrat? La ce modele de bune practici ne putem raporta? Ce soluții putem identifica și aplica pentru pavarea drumului României spre o absorbție eficientă? Este societatea românească principala beneficiară a fondurilor europene, pe termen lung? Este societatea românească o societate pro-activă? Ce rol poate juca societatea civilă românească în îmbunătățirea procesului de absorbție?

Semnificația practică a studiului este reprezentată de aplicabilitatea rezultatelor cercetării în cadrul sistemului românesc de absorbție, aplicabilitate în urma căreia se va putea obține, în teorie, o creștere a ratei absorbției pe termen mediu și lung, similară cu cea a Poloniei. Pentru a fi implementate și pentru a se demonstra eficiența acestora, așa cum reiese din studiu, soluțiile identificate ar trebui să fie preluate, idealistic vorbind, de către Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene (MDRAPFE) pentru a fi introduse în cel mai important document-cadru oficial, și anume, Strategia Națională de Dezvoltare a României, care, după cum prevede procedura legislativă, poate și chiar trebuie să fie îmbunătățită periodic. De asemenea, aruncând o privire asupra Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (National Development Strategy of Poland, 2006), observăm că, Ministerul Dezvoltării Regionale din Polonia, recomandă și încurajează implicarea cât mai activă a societății civile în domeniul absorbției fondurilor europene și în domeniul dezvoltării durabile a Poloniei *in generis*. Potrivit documentului, societatea este văzută ca fiind principala beneficiară a fondurilor

europene absorbite de Polonia de la bugetul UE, pe termen lung. Se poate observa deci, o schimbare de paradigmă în percepția colectivă poloneză: absorbția fondurilor europene nu mai reprezintă dezideratul suprem, ci este văzută ca un mijloc (cel mai eficient) de a atinge dezvoltarea durabilă (tot mijloc) care să favorizeze îmbunătățirea standardului de viață și a nivelului de trai al societății poloneze (scopul declarativ).

Atingerea unui standard de viață și a unui nivel de trai egal cu cel al cetățenilor statelor dezvoltate din UE, reprezintă scopul final al procesului de absorbție. Luând în calcul aceste considerente, și plasând societatea românească în postura de principală beneficiară a fondurilor europene alocate României, studiul își propune să implice societatea civilă în acțiuni de eficientizare a absorbției fondurilor europene prin intermediul inițiativelor cetățenești. Implicarea societății civile în viața comunității atât naționale cât și europene, precum și preluarea exemplelor de bune practici între statele membre, sunt două aspecte încurajate și susținute constant la nivelul UE pe care studiul dorește să le evidențieze și să le fructifice, în practică.

În cea ce privește societatea civilă pro-activă, anul 2003 reprezintă un punct de referință în istoria UE, care marchează evenimentul „Zilele porților deschise - Săptămâna europeană a regiunilor și orașelor", în cadrul căruia anual se reunesc factori politici, experți, reprezentanți ai regiunilor și orașelor europene, ai organizațiilor private, financiare, și ale societății civile, aceștia implicându-se direct, alături de Comisia Europeană, Comitetul Regiunilor și Parlamentul European, în realizarea arhitecturii coeziunii economice și sociale a UE (Drăgan și Pascariu, 2013, p. 88).

Contribuția studiului întreprins la construirea teoriilor sociale, se evidențiază prin efortul depus în cadrul cercetării de a aduce o nouă contribuție teoriei sociale a absorbției fondurilor europene. „Teoria socială definește referința empirică a metodei de investigare, modul de

considerare a realității, tipurile de date selectate din mesajul implicit al faptelor sociale” (Comerzan, 2014, „Teoria socială”).

Studiul utilizează ca și metodă de cercetare, paradigma funcționalismului structural (cunoscută și sub denumirea de teorie a sistemelor sociale). Conform paradigmei, o entitate socială poate fi văzută așijderea unui organism (Babbie, 2010, p. 73). „Ca și alte organisme, un sistem social este compus din părți, fiecare dintre ele contribuind la funcționarea întregului. Prin analogie, să considerăm corpul uman. Fiecare componentă - inima, plămânii, rinichii, pielea și creierul - are o anumită sarcină de îndeplinit. Corpul ca întreg poate supraviețui doar dacă fiecare dintre aceste părți își îndeplinesc sarcinile, dar niciuna dintre componente nu poate supraviețui dacă nu este parte a întregului corp. Sau să ne gândim la un automobil. Este alcătuit din roți, volan, rezervor, motor, etc. Fiecare îndeplinește o funcție pentru întregul sistem care ne ajută să călătorim. Însă niciuna dintre aceste componente nu este foarte folositoare izolat” (Babbie, 2010, p. 73).

Plecând de la observația faptului că un sistem de absorbție eficient este rezultatul bunei funcționări a tuturor componentelor sale, identificând anumite componente lipsă sau nefuncționale în sistemul românesc de absorbție, și speculând un efect pozitiv al aplicării modelului polonez în România, (cu măsuri precautive și cu sprijinul societății civile), studiul emite următoarea teorie: Identificarea punctelor forte ale modelului polonez de absorbție și implementarea lor în cadrul modelului românesc de absorbție cu măsuri de precauție și cu ajutorul societății civile românești pro-active, va avea ca efect, pe termen mediu și lung, îmbunătățirea absorbției fondurilor europene în România. În această teorie, prin puncte forte se înțelege componentele esențiale ale sistemului, dar se acordă o atenție deosebită tuturor componentelor fără de care, așa cum am enunțat, sistemul nu ar putea funcționa corespunzător.

Studiul contribuie așadar la dezvoltarea teoriei sociale cu privire la sistemele de absorbție a fondurilor europene în România și Polonia, nu prin metoda utilizată (teoria sistemelor sociale fiind teoretizată în trecut de mari precursori precum Compte, Spencer și Durkheim), ci prin noua abordare contemporană, potrivită timpurilor supuse analizei, bazată pe comparație, exemplu de bune practici și apelul la implicarea societății civile.

Prin aplicarea paradigmei funcționaliste, studiul urmărește funcțiile îndeplinite de sistemul de absorbție. Acesta caută să înțeleagă rolul sistemului în cadrul mai larg al societății, să explice persistențele negative identificate, să descopere și să stabilească modalitățile de a le elimina, în colaborare cu cei direct afectați de fenomen. *Trecerea în revistă a bibliografiei de referință* oferă indicii cu privire la ceea ce au spus alți cercetători despre subiectul studiat, ce teorii abordează subiectul și ce spun acestea, ce cercetări precedente există, dacă există rezultate consistente sau dezacord în studiile anterioare, dacă există lipsuri în literatura actuală care pot fi remediate prin studiul demarat (Babbie, 2010, p. 172). Trecerea în revistă a literaturii are ca scop introducerea cititorilor în tematica abordată, „prezentând într-o manieră logică ceea ce alți cercetători au aflat despre subiect" (Babbie, 2010, p. 172). În cazul de față, studiul nu își propune să remedieze lipsa de informații existentă în cadrul acestui subiect și nici nu vizează soluționarea unor ambiguități provocate de inconsistențele sau dezacordurile dintre rezultatele altor cercetări, ci își propune, cu modestie, să contribuie la rezultatele deja existente în sfera publică cu scopul de a le completa, prin analizarea subiectului în profunzime. Studiul are pretenția de a beneficia de prerogativa complexității, deosebindu-se de celelalte studii tocmai prin această abordare holistică, dezvoltată de W. van Quine, conform căreia semnificația empirică nu se stabilește la nivelul enunțului, ci la nivelul întregului sistem de enunțuri (Dicționar Enciclopedic, 1993-2009). Această abordare prezintă situația reală a fondurilor europene în România, încearcă să o explice, să găsească soluții viabile, iar în cele din

urmă, încearcă să le testeze și să le aplice (cu sprijinul societății civile), cu scopul de a demonstra implicațiile practice ale acestui studiu, în limita posibilităților reale de care dispune actul de cercetare întreprins.

Revenind la bibliografia de referință, aceasta este compusă din: documente oficiale ale UE și a celor două state studiate, rapoarte de performanță privind absorbția în Polonia și România, cărți care abordează total sau parțial tematica absorbției fondurilor europene în statele menționate, reviste și articole științifice, studii experimentale, conferințe naționale și internaționale, ziare cu caracter financiar și politic, publicații online diverse.

Se menționează ca și principale surse de cercetare, documente oficiale ale UE, ale statului polonez și ale statului român. Dintre acestea, amintim ca fiind primordiale, documentele oficiale ale UE precum Strategia de la Lisabona (Lisbon Strategy/Agenda, 2000), Strategia Europa 2020 (Europe 2020 Strategy, 2010) și documentele-cadru ale: Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (National Development Strategy of Poland, 2006), ale Programului Național de Reformă al Poloniei, Europa 2020 (National Reform Programme. Europe 2020, 2011), ale Strategiei și Planului Național de Dezvoltare a României 2007-2013, care cuprinde strategia de dezvoltare a României, viziunea strategică și prioritățile naționale de dezvoltare pe perioada ante-menționată cu privire la utilizarea fondurilor europene (Planul Național de Dezvoltare a României 2007-2013, 2005), ale Strategiei Naționale pentru Dezvoltarea Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020- 2030 (Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României, 2008) și ale Programului Național de Reformă a României (Programul Național de Reformă, 2015). Acestea sunt principalele documente care oferă informații cu privire la traiectoria dezvoltării durabile a UE, și a statelor supuse cercetării (care se aliniază la viziunea de ansamblu a UE) și în cadrul cărora se regăsesc cele mai importante indicii cu privire la modul în care trebuie utilizate fondurile europene în vederea îndeplinirii priorităților de dezvoltare comunitară. Firește, conform strategiilor, de

exemplu, pentru îndeplinirea priorităților de dezvoltare se iau în calcul și alte surse financiare (interne, investiții străine directe etc.), dar, în cazul democrațiilor post-comuniste, sprijinul financiar comunitar primează în fața celorlalte surse.

Un plus pe care strategiile îl oferă este analizarea dezvoltării durabile prin intermediul fondurilor europene, nu doar la nivelul PIB-ului per capita (evaluări Eurostat) ci și la nivelul Indicelui de Dezvoltare Umană (IDU), ambele raportate la media nivelului european, această abordare permițând formarea unei imagini de ansamblu asupra ambelor fațete ale dezvoltării. Strategiile enunțate anterior au o importanță crucială în cercetarea de față, deoarece acestea sunt documentele-cadru pe baza cărora s-a construit întreaga structură a absorbției fondurilor europene din cele două state membre, ținându-se cont de acestea pentru realizarea Planurilor Naționale de Dezvoltare (PND), a Cadrelor Strategice Naționale de Referință (CSNR), a Programelor Operaționale (PO), a Ghidurilor Solicitanților (GS), și a altor documente complementare. Pe lângă strategii, tot în categoria surselor primare de cercetare se încadrează publicațiile Jurnalului Oficial al UE (JOUE) consultat, *in principium,* pentru studierea tratatelor de aderare a statelor membre la UE.

O altă sursă importantă de referință o reprezintă rapoartele asupra performanței absorbției fondurilor europene în Polonia și România. Printre rapoartele cele mai relevante în cazul Poloniei se numără „Expert Evaluation Network Delivering Policy Analysis on The Performance of Cohesion Policy 2007-2013 - Country Report on Achievements of Cohesion Policy, Poland” (Gorzelak, Kozak, 2010, 2011) iar în cazul României se remarcă, printre altele, publicațiile oficiale „Bilanț 2013. Absorbția fondurilor structurale și de coeziune” (MFE, 2013) și „Bilanț 2014. Absorbția fondurilor structurale și de coeziune” (MFE, 2014). Aceste surse fac parte din categoria acelora care oferă informații acreditate despre situația reală privind absorbția în cele două

state. La cele enumerate, se adaugă un raport relativ recent, intitulat sugestiv „Primele 100 de zile de mandat" (Ghinea, MFE, 2016), care oferă informații cu privire atât la absorbția fondurilor europene (mai ales a celor structurale și de coeziune), cât și la „nodurile gordiene" (Ghinea, 2016, p. 5) ale sistemului și la posibilele măsuri de coerciție care pot fi întreprinse cu scopul istovirii acestor noduri.

Informații concludente despre subiectul studiat pot fi extrase și din Rapoartele Comisiei Europene asupra Coeziunii, în speță „Al șaselea Raport de Coeziune Economică, Socială și Teritorială" (Dijkstra, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană, 2014), fiind unul dintre cele mai reprezentative rapoarte de profil.

În ceea ce privește literatura ca și sursă de cercetare, aceasta se împarte în două categorii: internațională și națională. Din prima categorie se remarcă, printre altele lucrarea „Poland Within the European Union: New Awkward Partner Or New Heart of Europe?", a unuia dintre cei mai cunoscuți cercetători polonezi contemporani, Aleks Szczerbiak (2012). După cum și titlul sugerează, studiul cercetătorului se răsfrânge asupra evidențierii dezvoltării politico-economice a Poloniei, și utilizarea resurselor financiare europene în cadrul acestui proces, căruia Polonia îi datorează atribuirea unor apelative precum „noua inimă a Europei" (Szczerbiak, 2012, p. 2). Informații relevante despre subiect în literatura internațională se regăsesc mai degrabă inserate în studiile dedicate domeniului Politicii de Coeziune (PC), decât în studii cu independență statuară (care să facă referire strict la absorbția în Polonia, în România sau care să întreprindă comparații între cele două state). Această observație poate fi aplicată, *ab probationem*, și la realitatea literaturii naționale. Din categoria literaturii străine amintim lucrările „Cohesion Policy in the European Union" de redundanță internațională, care tratează printre altele problema delicată a contribuabililor neți versus beneficiarii neți ai fondurilor europene precum și cea a prelungirii perioadei de absorbție din România (Baun și Marek, 2014, p.

71-85). Din cea de-a doua categorie, cea autohtonă, amintim cinci titluri emblematice: „Criza Uniunii Europene și ordinea globală în era Trump" (Naumescu, ed. 2017) care tratează criza europeană a anului 2017 datorată adâncirii clivajului „sistem versus antisistem" din perspectiva Brexit-ului și a alegerilor prezidențiale de la Casa Albă (criza de sistem a UE) și cum se poziționează România față de aceste evenimente globale (Jucan, 2017, pp. 218-238) care pot afecta capacitatea sa de dezvoltare și indirect, capacitatea sa de absorbție, „Gestiunea fondurilor structurale europene" care prezintă problematica gestionării fondurilor europene aferente perioadei 2007-2013, modificările proiectate cadrului instituțional pentru perioada 2014-2020 pentru eficientizarea acestuia, principalele îmbunătățiri ale actualei PC față de perioada precedentă precum și prezentarea noilor programe operaționale adoptate în România pentru perioada 2014-2020 (Dornean, 2016, pp. 30-140), „Absorbția fondurilor europene pentru comunele din România: rolul capacității administrative" focalizată pe analiza conceptului de capacitate administrativă aflat în strânsă legătură cu problemele resurselor umane la nivel local, una dintre meritele acestei lucrări, (așa cum însăși autoarea Monica Marin declară), fiind acela de „a nu privi absorbția ca pe un șir nesfârșit de eșecuri în a cheltui banii" ci de a înțelege, „din perspectiva beneficiarilor, imaginea de ansamblu a drumului spre câștigarea proiectului" (Marin, 2015, Cuvânt-înainte).

Cel de-al patrulea titlu redundant aduce în prim-plan publicația „Politica de Coeziune a Uniunii Europene. Determinanți, mecanisme, instrumente" (Drăgan, Orban, Pascariu, eds., 2013). În acest exemplu, primele șase capitole ale lucrării sunt dedicate principalelor aspecte ale PC (locul acesteia în sistemul politicilor publice europene, cadrul legal, actorii instituționali, mecanismele specifice ale PC, finanțarea politicii, managementul fondurilor europene, etc), urmând ca cel de-al șaptelea capitol să fie dedicat Politicii Regionale din România, unde atenția a fost îndreptată către aspecte precum „decalajele de competitivitate față de

media europeană", „analiza comparativă a decalajelor regionale în cazul României", „principalele obstacole în absorbția fondurilor structurale și de coeziune în perioada 2007-2013", sfârșitul capitolului abordând subiectul bunelor practici în accesarea și utilizarea fondurilor structurale și de coeziune în România precum și provocările specifice perioadei 2014-2020 (Pascariu et. al, 2013, pp. 157-215). Capitolul final, cel de-al optulea, intitulat „Exemple de bune practici în Politica Regională a Europei Centrale și de Est. Cazul Poloniei", prezintă, așa cum indică și titlul, succesul polonez în absorbția fondurilor europene din perioada 2007-2013, accentul fiind pus pe rezultatele concrete obținute și nu pe suma totală încasată (Tuluca, 2013, pp. 222-246).

Acesta nu este singurul model al unei astfel de abordări, așa cum ne indică literatura de specialitate, majoritatea lucrărilor publicate între anii 2011-2017 care au ca subiect de cercetare aspecte ale PC, conțin cel puțin un capitol dedicat „miracolului polonez". Firește, nu avem aici de-a face cu nicio anomalie, PC fiind practic politica ce guvernează, alături de Politica Agricolă Comună (PAC) și alte politici europene, totalitatea fondurilor europene și mai ales bugetul acestora, la nivel comunitar, național, iar în statele puternic regionalizate precum Polonia de pildă, și la nivel regional. Însă, informațiile cuprinse în acest segment au dezavantajul de a fi oarecum generale și incomplete. În funcție de interesul autorului și al studiului deopotrivă, lucrările selectează doar o parte din marea de informații care există, în prezent, despre PC: implementarea acesteia, instrumentele și rezultatele sale financiare fiind subiectele cele mai des întâlnite.

Fondurile structurale și de coeziune ale PC, reprezintă subiectul central al studiului, însă pentru o viziune de ansamblu, ori de câte ori se va avea ocazia, se vor lua în calcul și celelalte fonduri europene aferente PAC sau Politicii Comune în Domeniul Pescuitului (PCP).

Nu în ultimul rând, din bibliografia de referință face parte și lucrarea „Fondurile europene. Litigii generate de accesarea și utilizarea

defectuoasă a acestora în România" care tratează tranșant problematica specifică elaborării și implementării proiectelor finanțate din fonduri europene, prezentând exemple de „așa nu" care au sfârșit prin imposibilitatea obținerii finanțării sau chiar prin restituirea sprijinului financiar primit, evidențiind cele mai frecvente greșeli efectuate de către solicitanți, beneficiari și autoritățile de competență în materie din România în procesul obținerii și utilizării fondurilor europene. Studiul prezintă cazuri de nereguli și fraude analizate în baza jurisprudenței și a legislației relevante precum și a actelor normative redundante în domeniul accesării fondurilor europene (Ștefănescu și Fălan, 2012, pp. 43-213).

Surse prolifice de investigație s-au dovedit a fi și revistele de profil. Dintre acestea, am selectat revista „Cadran Politic", în care se regăsește articolul „Polonia - Un posibil model de aderare pentru România" (Lazăr, 2003). Anul publicării, indică faptul că Polonia a reprezentat un model comunitar pentru România, încă de dinainte ca cele două state să facă parte oficial din marele și unicul proiect european, cel puțin în viziunea unor cercetători preocupați de aspectele integraționiste ale procesului de aderare la UE. La polul opus, și datată mai recent, revista financiară „Business Cover", oferă informații periodice despre rata de absorbție din România, după prelungirea exercițiului financiar 2007-2013, un articol de referință fiind „România începe 2015 cu o rată de absorbție de 52 % a fondurilor europene" (Zamfir, 2014).

Alte reviste care merită menționate sunt revista „Capital" și revista în limba engleză „Business Review EU". Astfel de surse au avantajul de a aduce informația la cetățean, într-un mod mai facil, mai familiar și într-o formulă mai sintetizată decât o fac, de exemplu publicațiile oficiale ale UE, păstrând însă calitatea și acuratețea informațiilor publicate.

În categoria surselor prodigioase de cercetare se numără și munca depusă de analistul, expertul în dezvoltare regională,

consultantul, publicistul, vizionarul și activistul român, Grațian Mihăilescu. Articolele, precum și celelalte rezultate ale eforturilor sale intelectuale se regăsesc publicate în cadrul platformei Centrului de Expertiză Europeană, cunoscut la scară largă sub acronimul Europuls, o organizație non-guvernamentală formată din tineri români experți în afaceri europene, fondată în 2010, cu scopul „de a promova procesul de integrare europeană în România și de a contribui la dezvoltarea unui spațiu public european", iar printre obiectivele sale se numără: „îmbunătățirea cunoștințelor românilor despre UE și încurajarea unei mai bune comunicări despre România la nivel european prin schimburi de idei și a celor mai bune practici" (Europuls, 2016). Europuls publică articole și analize, organizează dezbateri, seminarii și conferințe de profil.

Dintre articolele sale se remarcă și au fost utile cercetării de față, în ordine cronologică, următoarele: „Absorption of EU funds in Romania and Poland" (Mihăilescu, 2011), „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene - modelul care nu a putut fi urmat de România I, II" (Mihăilescu, 2012 a, 2012 b), „Regionalizarea - clarificarea unui concept" (Mihăilescu, 2012 c), „Mitul polonez e adevărat: o spune Comisia Europeană" (Mihăilescu, 2013 a), „Bruxelles vs. București: o politică, două viziuni" (Mihăilescu, 2015).

Teoria studiului „Absorption of EU funds in Romania and Poland" este centrată în jurul ideii conform căreia atingerea dezvoltării pe plan local, regional și național nu se poate realiza decât prin luarea în considerare a unor tipuri diferite de forțe și instituții precum cele economice, socio-culturale și cele politice, stipulând asupra faptului că în natura ei, dezvoltarea economică nu este pur economică: „Economic development is not purely economic in nature" (Mihăilescu, 2011, p. 5). Studiul de față se afiliază acestei teorii, punând accent pe aceste tipuri diferite de forțe, introducându-le și transformându-le totodată în componentele esențiale ale sistemului de absorbție, care vom vedea că

este mult mai complex decât ar părea la prima vedere. Grațian Mihăilescu își focusează studiul pe similaritățile și diferențele dintre „două noi state membre ale UE”, Polonia și România, respectiv între două regiuni, Podlaskie și Regiunea Nord-Est, cu privire la gestionarea fondurilor structurale și problemele cu care acestea s-au confruntat în cadrul procesului de absorbție (Mihăilescu, 2011, p. 6). Concluziile studiului expun capitalul uman ca fiind factorul cu cel mai imens impact asupra absorbției fondurilor structurale în ambele state și regiuni, iar factorii care au obstrucționat procesul au fost relaționați direct cu „carența resurselor umane” (Mihăilescu, 2011, p. 15). Studiul face referire și la un factor negativ mai mult decât interesant, identificat mai accentuat în societatea românească decât în cea poloneză: corupția. La aceasta, autorul mai adaugă lacunele de funcționalitate din administrația publică: „pe de-o parte, birocrația sistemului românesc este o moștenire a regimului comunist anterior, având în vedere faptul că majoritatea persoanelor angajate în administrația publică lucrează în sistem de dinainte de 1989. Pe de altă parte, acest sistem este considerat a fi unul tipic balcanic, care poate fi întâlnit și în alte țări, de asemenea” (Iacobuță, Baciu, 2009), citate de Mihăilescu (2011, p. 16). Concluziile prezintă și soluțiile propuse de autor: consolidarea sistemului instituțional, domnia legii (ca și fundație a sistemului), transparența, responsabilitatea, eficiența, guvernanța multi-level și competitivitatea (ca și piloni ai oricărui sistem eficient), capitalul uman, inovația și infrastructura (ca și corolă a sistemului). Cele expuse reușesc să contureze tabloul general al sistemului românesc de absorbție, al clivajelor sale, reprezentând o invitație deschisă spre o cercetare și mai aprofundată a acestei problematici.

Articolele „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene - modelul care nu a putut fi urmat de România I, II”, sunt construite în jurul ideii conform căreia România ar fi avut un rezultat mai bun de absorbție, dacă ar fi înțeles că Polonia reprezintă un exemplu de bune

practici care ar fi putut fi urmat de aceasta. Printre criticile temperat-tendențioase aduse sistemului românesc, autorul, revine și de data aceasta cu soluții. Descentralizarea, divizarea administrativă (regionalizarea), stabilitatea politică, guvernarea eficientă, programe speciale pentru regiunile subdezvoltate, susținere guvernamentală a proiectelor contractate, sunt doar câteva dintre soluțiile propuse de cele două studii, pe baza modelului polonez (Mihăilescu, 2012 a, 2012 b, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene I, II"). Unele dintre aceste soluții au fost sugerate de însăși ministrul dezvoltării regionale al Poloniei de la acea dată, Elżbieta Bieńkowska (în prezent Comisar European pentru Industrie și Piața Internă) în interviul „Elżbieta Bieńkowska, ministrul polonez al Dezvoltării Regionale: Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE" acordat ziarului „Adevărul" (Ioniță, 2011) cu ocazia vizitei sale oficiale în România din anul 2012, citat de Mihăilescu (2012 a, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene I"). Un aspect important chestionat de autor a fost cel al situației absorbției fondurilor europene în perioada declanșării crizei economice globale declanșată în anii 2007-2008, care a afectat puternic întreaga Europă. În acele condiții vitrege, guvernul polonez a mizat pe creșterea ratei de absorbție a fondurilor europene, afluxul de fonduri având o contribuție majoră la atenuarea impactului crizei asupra economiei poloneze: „Polonia a fost singura țară din UE ce a atins creștere economică în timpul crizei, cu o rată de creștere anuală a PIB-ului, conform raportului Ministerului Dezvoltării Regionale, de aproximativ 1,5% în 2009. Totodată, conform Oficiului Național de Statistică, în 2010, rata de creștere economică a fost cea mai bună din Europa, de 3,9%" (Mihăilescu, 2012 a, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene I"). Pentru Polonia, fondurile europene au reprezentat motorul care a avut capacitatea să o scoată din criza economică, și acesta a fost folosit la intensitate maximă, transformând Polonia în „liderul regional incontestabil în materie de absorbție a fondurilor europene", conform autorului citat.

Articolul „Regionalizarea - clarificarea unui concept” definește regionalizarea și clarifică succint eventualele ambiguități ale termenului care conduc la înțelesuri greșite și implicit la respingerea regionalizării ca și soluție viabilă pentru îmbunătățirea capacității de absorbție a României, datorată sensurilor negativ-peiorative atribuite termenului de către diverse grupuri de interese cu bună știință sau din lipsă de informare (Mihăilescu, 2012 c, „Regionalizarea - clarificarea unui concept”).

Articolul „Mitul polonez e adevărat: o spune Comisia Europeană” prezintă Polonia drept o mare putere politico-economică și cel mai bun exemplu pe care toți membrii UE o dau euroscepticilor, disciplina, managementul riguros format de-a lungul istoriei și activitatea intensă a societății civile fiind, conform autorului, principalii factori care au transformat Polonia într-o „forță europeană” (Mihăilescu, 2013 a, „Mitul polonez”). Autorul face referire și la faptul că, în general, evoluțiile economice sunt strâns legate de cultura și istoria unui popor (Mihăilescu, 2013 a, „Mitul polonez”).

Articolul „Bruxelles versus București: o politică, două viziuni”, vine în completarea articolelor ante-menționate, aducând în prim-plan o altă problemă importantă a fondurilor europene, care și-a făcut apariția la începutul anului 2015, și anume cea a „absorbției cu orice preț” (Mihăilescu, 2015, „Bruxelles versus București”). Marcând parcă trecerea României din extrema slabei absorbții din perioada 2007-2013 în extrema creșterii prea rapide a absorbției înregistrate în perioada 2013-2015, articolul ridică primele semne de întrebare cu privire la sustenabilitatea proiectelor finanțate, impactul lor asupra economiei, valoarea adăugată, fluxul de capital generat și aportul real al proiectelor la reducerea disparităților dintre Est și Vest, într-un cuvânt, la adevărata eficiență a acestora.

Principalul motiv pentru care România nu a excelat în perioada 2007-2013 în domeniul absorbției, expus în acest articol, este acela

privind capacitatea administrativă a statului român: „slaba gestionare a programelor de către autoritățile de management, slaba expertiză a beneficiarilor sau lipsa de implicare, de expertiză, a administrațiilor locale și regionale. Toate acestea presărate cu presiunea politicului, clientelismele și nepotismele din politică, schimbările dese ale persoanelor de decizie și instabilitatea politică au făcut ca România să ocupe ultimul loc în absorbția fondurilor europene în perioada 2007-2013" (Mihăilescu, 2015, „Bruxelles versus București"). Am obținut astfel o primă explicație în încercarea descifrării enigmei ocupării ultimului loc de către România în domeniul absorbției fondurilor europene, raportat la media europeană.

Începând cu anul 2012, datorită MFE, a presiunilor venite din partea Bruxelles-ului, dar mai ales datorită luării unor măsuri dure, culminând cu suspendarea temporară a unora dintre programele operaționale, s-au redus erorile din trecut și a început să se acorde importanță cuvenită sugestiilor venite din partea Comisiei și a auditorilor de la Bruxelles, care au contribuit în cele din urmă la îmbunătățirea gradului de absorbție (Mihăilescu, 2015, „Bruxelles versus București"). Autorul specifică faptul că progresul absorbției nu s-a datorat în totalitate măsurilor amintite: având în vedere faptul că fondurile europene au fost repartizate treptat și în mod crescător, de la începutul perioadei de programare 2007, conform graficului Programei Financiare Globale Naționale de Dezvoltare, era de așteptat ca gradul de absorbție să crească, spre sfârșitul perioadei de alocare. În plus, numirea în 2014, a unui reprezentant român în funcția de Comisar European pentru Politici Regionale în persoana domniei sale Corina Crețu, nu a putut să reprezinte decât un sprijin oficial pentru autoritățile române și în special pentru MFE în perpetuarea rezultatelor îmbucurătoare obținute. Aici este punctul în care se produce paradoxul, în care Bucureștiul se concentrează atât de obsesiv și euforic pe absorbție, încât ignoră în mod asumat calitatea instituțiilor de management și calitatea proiectelor implementate (Mihăilescu, 2015, „Bruxelles versus București").

Autorul atrage atenția asupra faptului că politica „absorbției cu orice preț” adoptată de București se află într-o neconcordanță totală cu cerințele CE privind scopul fondurilor europene. Într-un interviu acordat unei publicații politice „Mediafax”, comisarul Corina Crețu, afirma: „În primul rând, trebuie să facem o precizare importantă: creșterea ratei de absorbție nu este un scop în sine, absorbția este un indicator și trebuie tratat ca atare. Concentrarea pe această unică cifră este o abordare simplistă și care nu reflectă nimic din complexitatea proceselor și problemelor cu care se confruntă sistemele de gestiune a fondurilor UE, atât la nivelul Comisiei cât și la nivelul statelor membre” (Hopulete, 2015, „Interviu Corina Crețu”) citat de Mihăilescu (2015, „Bruxelles versus București”). Așadar, studiul trage un semnal de alarmă cu privire la politica MFE, care urmărește, conform dovezilor aduse de autor, cheltuirea fondurilor cu orice preț, chiar și în detrimentul cerințelor minime de calitate și sustenabilitate impuse de Bruxelles, doar pentru a nu le pierde la sfârșitul prelungirii perioadei de programare 2007-2013 (n+2).

La final, autorul avertizează că: „această pripă în scrierea de proiecte substanțiale angro fără o pregătire prealabilă consistentă poate avea efecte negative care ar putea duce la o viitoare blocare a fondurilor din cauza iregularităților sau, în cel mai bun caz, poate duce la implementarea de proiecte inutile sau fără valoare adăugată” (Mihăilescu, 2015, „Bruxelles versus București”), invitând totodată la mai mult discernământ și la mai multă responsabilitate din partea autorităților care gestionează fondurile europene în România. Recomandările autorului vin ca răspuns la declarația ministrului fondurilor europene din anul 2015, Eugen Teodorovici din cadrul publicației „Curs de guvernare” în care acesta a afirmat că își dorește un grad de absorbție de 100 % și că nu înțelege de ce domnia sa nu poate fi mai bun decât polonezii: „Fondurile europene sunt pe mâini bune. Mă jigniți. Eu de ce nu aș fi mai bun ca polonezii? Eu chiar cred în absorbție

de 100%", a declarat acesta (Blăjan, 2015, „Interviu Eugen Teodorovici"). Mihăilescu precizează că acest deziderat este puțin probabil să se materializeze, acesta explicând încă din 2012 de ce România nu a putut replica succesul Poloniei în 2007-2013 (Mihăilescu 2012 a, 2012 b), manifestându-și scepticismul și pentru perioada 2014-2020. Acest scepticism este alimentat de faptul că, și pentru această perioadă nu s-a urmat aproape nimic din modelul polonez de succes, marea problemă la care face referire autorul, (la care și studiul de față subscrie necondiționat) fiind aceea a eșecului regionalizării, care a împiedicat distribuirea și planificarea regională a fondurilor (Mihăilescu, 2015, „Bruxelles versus București"). De cealaltă parte, este de la sine înțeles faptul că reforma regionalizării a reprezentat unul dintre elementele de bază, dacă nu poate chiar cel mai important element al succesului modelului polonez de absorbție a fondurilor europene (așa cum este susținut și în studiul de față).

Între timp, mișcările de avangardă inițiate, pe parcursul anului 2015-2016, de însăși societatea civilă românească, au dus la înlocuirea guvernului precedent cu un guvern tehnocrat, și conform uzanței politice, la investirea în funcție a unui nou ministru al fondurilor europene în persoana lui Cristian Ghinea (Aprilie 2016), căruia i-a revenit sarcina de a continua munca tuturor predecesorilor săi (Eugen Teodorovici, Marius Nica, Aura Răducu), în speranța obținerii unor rezultate atât superioare celorlalte cât și în concordanță cu cerințele impuse de către CE. Șase luni mai târziu, după demisia domnului ministru Ghinea, fotoliul ministerial a fost ocupat de către Dragoș Cristian Dinu. La începutul anului 2017 însă, în urma alegerilor pentru Camera Deputaților și a Senatului, schimbarea puterii politice a adus cu sine (în mod așteptat) numirea unui nou ministru al fondurilor europene, în prezent ministerul fiind condus de către doamna ministru Rovana Plumb.

Studiul „Cartea albă a capacității administrative - absorbția fondurilor europene de către comunitățile mici și mijlocii", lansat și coordonat de către europarlamentarul român Victor Boștinaru (2009), în calitate de membru al Comisiei pentru Dezvoltare Regională reprezintă o altă sursă de cercetare, care merită supusă analizei. Conform afirmațiilor coordonatorului, „studiul s-a desfășurat în perioada 4 - 23 februarie 2009, pe un eșantion de 874 de primării, din cadrul unităților administrativ-teritoriale mici și mijlocii din România, reprezentând la nivel local peste 7 milioane de locuitori", dorindu-se a fi „primul demers de cercetare de mare anvergură pentru identificarea problemelor cu care se confruntă actorii locali în procesul de absorbție a fondurilor europene" (Boștinaru, 2009, p. 6). Datele studiului au fost colectate prin intermediul unui chestionar trimis prin fax sau e-mail primăriilor alese să participe la cercetare, fiind selectate statistic tot a cincea instituție din lista totală a celor 874 participante la studiu (Boștinaru, 2009, p. 6). Printre numeroasele concluzii ale unei cercetări de o asemenea amploare, însuși coordonatorul acestuia conchide asupra două aspecte esențiale: faptul că „cetățenii vor înțelege ce înseamnă un proiect european numai atunci când investițiile europene se vor reflecta în calitatea străzilor, în școli și în infrastructură" și asupra faptului că rezultatele studiului său evidențiază, *ab initio*, nevoia stringentă a aplicării reformei regionale (Machiavelli, 2009, „Studiul Cartea albă a capacității administrative"). În opinia sa, slaba capacitate de absorbție a fondurilor europene de către administrația românească (datorată personalului insuficient pregătit și a bugetelor limitate ale primăriilor), este corelată în mod direct cu lipsa reformei regionale: „Experiența europeană a ultimelor două decenii confirmă în mod clar că acolo unde guvernele au inițiat și au implementat această reformă, țările respective au avut nu doar o creștere a capacității de absorbție, dar și o accentuată reducere a decalajelor de dezvoltare atât la nivel intern cât și comparativ cu alte regiuni europene" (Boștinaru, 2009, p. 35).

Demararea reformei regionale ar putea să înceapă cu un act normativ referitor la instituirea funcției de Guvernator/Prefect Regional care să asigure coordonarea politicii de dezvoltare regională în interiorul regiunilor de dezvoltare (Boștinaru, 2009, p. 35). Conform modelului polonez, existența unor regiuni cu grad ridicat de autonomie care să beneficieze direct de 25 % din totalul fondurilor alocate pentru dezvoltarea regională vor permite atât o absorbție mai bună cât și una mai eficientă în ceea ce privește ,,value for costs", deoarece regiunile își cunosc mult mai bine nevoile decât guvernul central (Mihăilescu, 2012 b, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene II").

Conferințele internaționale, au reprezentat o sursă utilă de informații, designul cercetării studiului de față, datorându-se în mare parte acestor evenimente. În anii 2007-2017, Facultatea de Studii Europene din cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, a găzduit numeroase conferințe naționale și internaționale, care au avut ca temă: integrarea europeană, absorbția fondurilor europene, regionalizarea, cultura europeană etc., multe dintre acestea organizându-se anual. Conferințele „Disintegration and Integration in East-Central Europe (2013, 2014, 2016, 2017)", „European Culture" (2015), „Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene" (2016), sunt doar câteva dintre cele care au contribuit la deschiderea și lărgirea orizonturilor acestei noi cercetări întreprinse. Pe lângă faptul că acest tip de evenimente oferă oportunitatea rară de a întâlni somități în domeniul studiilor europene, experți și personalități politice naționale (Klaus Iohannis, Dacian Cioloș, Corina Crețu, Mircea Diaconu, Vasile Dâncu, Aura Răducu, Ana Blandiana) și personalități politice sau științifice internaționale (Iskra Mihaylova, John Bachtler), o parte și mai interesantă este cea a discuțiilor care iau ființă între cei menționați și grupurile de acțiune locală (GAL), activiștii, studenții și reprezentanții societății civile participanți la aceste evenimente. Astfel de dialoguri au proprietatea de a trata orice subiect de europenistică din toate

perspectivele, obținând la final o imaginea holistică asupra temei abordate, clarificând o problemă, răspunzând la o întrebare, dar dând naștere, în același timp, la alte zeci de noi întrebări în mintea fiecărui participant, perpetuând astfel procesul de cunoaștere. De asemenea, astfel de evenimente au capacitatea de a te face să vezi lucruri (despre UE, regionalizare, fonduri) pe care inițial nu le vedeai, scăpându-le cu vederea din diverse rațiuni. De exemplu, datorită expunerilor din cadrul conferinței „European Culture”, (panelul European Identity. The idea of Europe), studiul a acordat o importanță mai mare avantajelor dar și a posibilelor dezavantaje pe care le poate avea implementarea procesului de regionalizare în România. Cu toate că, în cadrul dezbaterilor, au existat voci sceptice care au susținut că regionalizarea ar răstălmăci sistemul administrativ pentru o perioadă de minim 4 ani, cât ar dura implementarea acesteia, sau că ar duce la creșterea impozitelor și la monopolizarea corupției la nivel regional și central, dezavantajând structurile locale, exemplele europene, în speță cel polonez, au demonstrat faptul că aceste critici sunt nefondate, prin etalarea succeselor înregistrate datorate în mare parte divizării lor administrative eficiente. *In extenso*, conferința a servit la identificarea unor temeri generale existente în societatea românească cu privire la procesul de regionalizare. În cazul Poloniei, procesul de divizarea administrativă împreună cu descentralizarea și regionalizarea a avut loc înainte ca Polonia să devină stat membru, încă de la începutul anilor 1992 (Atanasiu, Pârvu, 2006, „Polonia și provocarea integrării”). Demararea unui astfel de proiect într-un stat deja membru s-ar putea dovedi a fi, într-adevăr mult mai dificilă, implicând mai multe tipuri de variabile, însă, nicidecum imposibilă. Urmând sfatul fostului ministru al dezvoltării regionale al Poloniei, Elżbieta Bieńkowska, tot ceea ce are nevoie România pentru a efectua schimbările necesare este voință (Mihăilescu, 2012 b, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene II”). De asemenea, ca și în cazul Poloniei, astfel de inițiative trebuie să

fie susținute de către o societatea civilă corect informată, de către mediul academic și de către sectorul ONG-urilor, prin toate pârghiile și mijloacele avute la dispoziție (Ianoși, 2016, p. 128). Expunerea vicepreședintelui Comisiei de Educație și Cultură a Parlamentului European, Mircea Diaconu, din cadrul conferinței „Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene", în care acesta își exprima nemulțumirea cu privire la modul eronat în care au fost utilizate fondurile europene în educație, cultură și mediu, au avut un impact major asupra planului de cercetare a studiului de față. Neregulile semnalate de acesta privind amenajarea de săli de sport și parcuri pentru copii în zone cu populație aflată la vârsta senectuții, restaurarea parțială și întârziată a clădirilor istorice, amplasarea de fabrici de prelucrare a deșeurilor în zone naturale protejate, sunt doar câteva dintre exemplele care au determinat ca această lucrare să cerceteze mai profund problematica eficienței reale a fondurilor europene contractate.

Ziarele financiare și politice, atât fizice cât și virtuale, și tot ceea ce înglobează mediul jurnalistic, s-au dovedit a fi surse utile de informare, cu condiția tratării acestora cu precauție. La o primă vedere, se poate spune că informațiile referitoare la evenimente care implică personalități internaționale sunt congruente în cadrul publicațiilor, incongruențe apărând totuși sporadic în cadrul informațiilor cu privire la personalitățile românești care activează în domeniul managementului fondurilor europene, datorate, cel mai probabil unei oarecare politizări ale acestor instrumente de informare publică. Ziarul „Adevărul" în care a apărut articolul „Mitul polonez e adevărat: o spune Comisia Europeană" (Mihăilescu, 2013 a), face parte din categoria surselor credibile. Autorul relatează, succint, în cadrul articolului, progresul Poloniei în absorbția fondurilor europene văzut prin ochii săi, ca urmare a studierii modelului polonez la el acasă (la fața locului), prin cercetări de teren efectuate în anii 2008, 2010 și 2012. „După 18 luni am ajuns la concluzia că tot ce au realizat ei s-a datorat următoarelor motive:

stabilitatea, voința politică și guvernarea eficientă. Ei au făcut regionalizare în două etape, în 1992 și 1999, funcționând descentralizat aproape 10 ani, până în 2006 când regiunile au început să gestioneze singure banii europeni, noi în 2013 facem de-abia descentralizarea. La ei, s-a creat o competiție între administrațiile locale și regionale pentru absorbția de fonduri, stimulate de măsuri legislative, la noi mai mult din jumătatea localităților (municipii sau comune) sunt falimentare, neavând bani să-și plătească angajații. La ei guvernanța pe mai multe nivele funcționează, noi din păcate nici nu înțelegem termenul. Ei folosesc intens PPP (parteneriatele publice-private), voievodatele (cele 16 regiuni de dezvoltare) sunt implicate direct în managementul programelor regionale, iar fiecare regiune are propriul ei program de dezvoltare în funcție de nevoile specifice regiunii respective, noi ne certăm unde să punem capitala de regiune (într-o viitoare regiune care habar n-avem cum va arăta). Ei au creat un program special de fonduri europene, pentru Estul Poloniei, partea mai slab dezvoltată a țării, noi mergem în continuare cu fondurile centralizate la Minister, dar ne chinuim să facem regionalizare. Ei sunt activi la Bruxelles, au vizibilitate și negociază de pe o poziție puternică orice document legislativ care ar avea un impact asupra lor în timp ce noi ne chinuim încă să intrăm în Schengen sau nu suntem în stare să negociem în cadrul acordului CETA (acordul UE-Canada), pentru ridicarea vizelor" (Mihăilescu, 2013 a, „Mitul polonez").

Din categoria altor „publicații care merită amintite", menționăm: „Ziarul Financiar", „Economica", „Business 24", „Gândul", „Mediafax", în a căror pagini se regăsesc informații financiare și politice cu privire la fondurile europene din România și Polonia, publicații a căror repere și surse sunt reprezentate de documente oficiale ale instituțiilor din România, Polonia și din UE. Acestor surse li se alătură presa internațională: publicația bulgară „Novinite", cu articolul „Tackling Poverty Requires Holistic Approach - Romania's EU Commissioner"

(Novinite, Sofia's News Agency, 2015), și baza de date a publicațiilor de presă ale Comisiei Europene „European Commision Press Release Database" (2015), precum și multe alte publicații internaționale care fac referire la subiectul studiat. În cadrul acestora, s-a urmărit în mod special discursul personalităților politice europene (Corina Crețu, Elżibieta Bieńkovska etc.) cu privire la situația absorbției fondurilor europene în România și în subsidiar, publicațiile care tratează subiectul colaborărilor româno-poloneze în domeniul fondurilor europene.

Publicațiile online, se poziționează în categoria surselor de informare adiacente literaturii de referință. Fără a contesta importanța lor în era tehnologiei în care ne aflăm cu toții, aceasta au oferit informații importante cercetării întreprinse. Cele mai des accesate pagini, au fost de departe cele instituționale: s-au dovedit a fi utile web-site-urile oficiale ale UE (în special ale Comisiei Europene, urmate de Eurostat, Eurobarometru, Eur-lex), cele ale instituțiilor din România (MFE, MDRAP, actualul MDRAPFE) și cele ale instituțiilor din Polonia (Ministerul Dezvoltării Regionale). Tot aici se încadrează web-site-urile instituțiilor de cercetare precum: Institutul European din România (IER) sau Centrul de Cercetare pentru Politici Europene din cadrul Universității Strathclyde (European Policies Research Centre, University of Strathclyde, Glasgow, United Kingdom - EPRC). Nu în ultimul rând, amintim ca și surse utile consultate, web-site-urile Institutului Polonez din București și a Centrului de Limbă și Cultură Poloneză din cadrul Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.

Acestea fiind spuse, expunerea epuizând practic spațiul alocat trecerii în revistă a literaturii de referință, ne îndreptăm atenția asupra celorlalte elemente ale cercetării.

Subiecții studiului, o componentă importantă a designului de cercetare, oferă răspunsul la întrebarea „cine sau ce anume va fi studiat, pentru a colecta date?" (Babbie, 2010, p. 172). În cazul de față, elementul (unitatea de analiză) despre care dorim să colectăm date și să aflăm cât

mai multe este sistemul românesc de absorbție a fondurilor europene. Ca și pârghie, pentru a afla mai multe despre sistemul românesc de absorbție și mai ales despre neajunsurile acestuia, se va apela la studierea comparativă a unui model implementat anterior celui românesc, recunoscut în literatura de specialitate pentru eficiența sa, și anume sistemul polonez de absorbție. Ca și orice alt sistem, sistemul românesc de absorbție este un artefact social: „produs al ființelor sociale sau a comportamentului lor" (Babbie, 2010, p. 150). În cazul de față, se poate afirma că acest artefact social a fost creat de către ființe sociale pentru ființele sociale din jurisdicția ariei de aplicare a sistemului. Pentru un plus de concizie, am putea spune că sistemul românesc de absorbție este un artefact social creat de un grup de ființe sociale (reprezentat de clasa politic-administrativă) pentru o întreagă sferă de ființe sociale (reprezentată de societatea civilă românească). Având în vedere că acest sistem este creat de către oameni pentru oameni, cu scopul de a descoperi mai multe despre eșecurile și posibilele modalități de reabilitare ale sistemului se va studia opinia societății civile despre eficiența sistemului, a doleanțelor și a soluțiilor propuse de aceștia precum și opinia clasei politice din România, în încercarea de a explica cele întâmplate în ultima decadă în domeniul absorbției, urmând ca o parte din rezultate să fie puse în aplicare în cadrul unui experiment - pilot de inițiativă cetățenească. Relațiile cauzale dintre subiecții studiului pot fi prezentate astfel: sistemul polonez de absorbție ne oferă indicii despre cum ar trebui să fie sistemul românesc, sistemul românesc de absorbție (principala unitate de analiză) ne arată cum este de fapt absorbția fondurilor europene în România, societatea civilă poate indica modul de percepție al cetățenilor cu privire la rezultatele înregistrate de sistemul de absorbție, clasa politică ar putea să explice de ce situația fondurilor europene este așa cum este, societatea civilă, (în lipsa inițiativelor politice) ne poate indica ce anume se dorește a fi schimbat în sistem, și cum poate contribui aceasta la schimbarea efectivă, iar

implementarea unei inițiative cetățenești ar putea reflecta cel mai bine acțiunile concrete ale societății civile în vederea îmbunătățirii capacității de absorbție a României și rezultatele obținute în urma acestor acțiuni. Studiul pleacă de la premisa conform căreia societatea civilă românească este o societate din ce în ce mai pro-activă și dornică de implicare. Afirmația este susținută de seria de inițiative ale cetățenilor de a-și manifesta public nemulțumirile față de conducere, care pe parcursul ultimilor ani (2015-2017) s-au întețit considerabil.

Măsurarea subiectului ales răspunde la întrebările referitoare la variabilele-cheie ale studiului, la modul cum vor fi definite și măsurate acestea și dacă, definițiile și metodele de măsurare sunt „în acord sau diferă de cele ale predecesoarelor cercetări pe acest subiect" (Babbie, 2010, p. 173). Variabila independentă a studiului este reprezentată de sistemul românesc de absorbție a fondurilor europene. *In extenso*, componentele sistemului românesc de absorbție se încadrează și ele tot în această categorie (reformele administrative, capitalul uman, capacitatea administrativă, guvernarea, situația politică, sistemul de management, cultura antreprenorială, birocrația, pro-activitatea, nivelul de corupția, etc). Atributele acestei variabile sunt: sistem eficient (funcțional) și sistem ineficient (nefuncțional, reajustabil). Variabila dependentă a studiului este reprezentată de nivelul de absorbție a fondurilor europene din România. Atributele acestei variabile sunt: nivel ridicat sau scăzut de absorbție, adică sub nivelul mediei europene și peste nivelul mediei europene (<, > de 76 %). Variabila dependentă este afectată în mod direct de variabila independentă. Astfel, premisa de la care se pleacă în întreprinderea măsurării subiectului este aceea conform căreia nivelul de absorbție și utilizarea corectă a fondurilor europene în România a depins direct de calitatea și eficiența sistemului de absorbție implementat în perioada 2007-2013, la fel cum unele studii arată de exemplu că „veniturile unui individ depind direct de nivelul educației formale pe care acesta o posedă" (Babbie, 2010, p. 48). Prin

urmare pentru a se îmbunătăți venitul, trebuie îmbunătățit și nivelul de educație. Prin analogie, pentru a îmbunătăți nivelul de absorbție, trebuie reconsiderat întregul sistem aferent.

Conceptele cu care s-a operat în cadrul studiului sunt: artefact social, sistem, absorbție, fonduri europene, sistem de absorbție a fondurilor europene, regionalizare, eficiență, nod gordian, soluție, societate civilă, standard de viață (PIB), nivel de trai (IDU), comportament pro-activ, inițiativă cetățenească. Definițiile utilizate în cadrul studiului sunt în acord cu definițiile formale. Cu toate acestea, se va insista asupra conceptualizării: sistemului de absorbție a fondurilor europene (unde nu există o definiție formală), a regionalizării, a eficienței, a societății civile și a inițiativei cetățenești.

Un sistem reprezintă „un ansamblu de elemente (materiale sau ideale) cu anumite trăsături comune care formează un tot organizat, un mod de organizare a unui proces, folosit pentru a obține un rezultat pozitiv" (Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române, 2002). Prin absorbție se înțelege „încorporarea unui element din afară, acțiunea de a absorbi și rezultatele ei" (Micul Dicționar Academic 2, 2010). În cazul de față, absorbția semnifică procedeul prin care fondurile europene din cadrul bugetului UE sunt încorporate în economia românească prin intermediul finanțării proiectelor considerate a fi benefice pentru dezvoltarea durabilă a României. Fondurile europene gestionate de către CE sunt alcătuite din fondurile structurale: Fondul Social European (FSE), Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), Fondul de Coeziune (FC) și fondurile complementare: Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR), respectiv Fondul European pentru Pescuit și Afaceri Maritime (FEPAM), acestea fiind „instrumentele financiare prin care UE acționează pentru eliminarea disparităților economice și sociale între regiuni (și în interiorul regiunilor), în scopul realizării coeziunii economice și sociale" (Munteanu, 2009, p. 4). În cazul de față, fondurile europene destinate

României reprezintă suma alocată de la bugetul UE statului român în perioadele de programare 2007-2013, respectiv 2014-2020 pentru sprijinirea României în lupta pentru reducerea decalajelor dintre aceasta și celelalte state membre, cu scopul ajungerii din urmă a statelor dezvoltate.

Prin sistem de absorbție a fondurilor europene (fie el românesc sau polonez) se înțelege, ansamblul tuturor componentelor materiale și ideale interconectate între ele ale mecanismului de absorbție a fondurilor europene care sunt răspunzătoare în orice fel de demararea acestui proces cu scopul de a obține un rezultat pozitiv.

Regionalizarea, o componentă prezentă în sistemul polonez de absorbție însă absentă, din păcate, din sistemul românesc, reprezintă, în viziunea expertului în dezvoltare regională Grațian Mihăilescu, „împărțirea pe regiuni sau districte administrative” a unui teritoriu (Mihăilescu, 2012 c, „Regionalizarea - clarificarea unui concept”). În articolul său despre regionalizare, acesta face referire la viziunea democratică a lui Alexis de Tocqueville conform căreia: „O putere centrală, oricât de luminată și savantă ar fi, nu poate să cuprindă toate detaliile vieții unui popor”, evidențiind rolul și importanța regionalizării (Tocqueville, 2005) citat de Mihăilescu (2012 c, „Regionalizarea - clarificarea unui concept”). Firește, România are opt regiuni de dezvoltare însă ele nu sunt funcționale, ceea ce impune o reformă a regionalizării în România, acțiune ce s-a încercat a fi întreprinsă, dar care s-a îndreptat vertiginos spre eșec. Astfel, în studiul de față prin regionalizare se înțelege împărțirea teritoriului unui stat în regiuni administrative autonome auto-guvernate, care să beneficieze de o alocare directă de 25 % din totalul fondurilor europene destinate dezvoltării regionale alocate statului în cauză, pentru a fi utilizate de către guvernele regionale în domeniile în care respectivele regiuni consideră că au cele mai mari deficite.

Lucrarea dorește să facă o delimitare clară între două concepte adesea confundate: regionalism și regionalizare. Deși ambele concepte descriu mișcări în plan regional și interacționează reciproc, cu toate acestea există o diferență: regionalismul, termen întâlnit adesea în discursurile politice, poate duce cu gândul la federalizare, „un ansamblul teritorial cu o istorie și cultură comună ce poate dobândi competențe pentru politicile publice”, văzută ca o amenințare la unitatea teritorială a statului, fiind asociată cu o mișcare de jos în sus și regionalizarea care este „o acțiune administrativă ce vizează crearea unor spații de cooperare și care definește noi unități administrativ-teritoriale prin intermediul guvernanței multi-level de sus în jos” (Mihăilescu, 2012 c, „Regionalizarea - clarificarea unui concept”).

Din punct de vedere economic, eficiența este definită ca fiind „raportul dintre rezultatele obținute în activitatea economică și eforturile depuse, randament pozitiv” (Marele Dicționar de Neologisme, 2000). În limbajul de specialitate al managementului proiectelor europene, prin eficiență se înțelege „gradul în care rezultatele au fost obținute la un cost rezonabil, în speță, cât de bine au fost transformate mijloacele și activitățile în rezultate de calitate” (Manualul managementului ciclului de proiect - MCP, 2003, p. 50). Un sistem eficient de absorbție este definit în lucrarea de față ca fiind un sistem în care toate componentele funcționează corect individual și interacționează între ele cu scopul de a atinge un grad de absorbție peste media europeană de 76 %, urmărind totodată ca fondurile absorbite să fie utilizate conform și exclusiv îndeplinirii obiectivelor CE, aducând valoare adăugată și sustenabilitate conceptului de dezvoltare durabilă al UE, pentru care au fost alocate *ab initio*. Astfel, o absorbție eficientă are obligația să se reflecte nu numai în creșterea PIB-ului sau a PNB-ului (standardul de viață, bogăția țării) ci și în nivelul de trai al cetățenilor statului beneficiar. Cel mai bun instrument de măsurare al acestui indicator este IDU, care indică, pe lângă prosperitatea economică

a statului, aspecte precum starea de sănătate reflectată în speranța de viață, nivelul de alfabetizare (educație) și nivelul de cultură al populației. Conform IDU calculat de Organizația Națiunilor Unite (ONU), în 2014 (ultimul raport oficial), România se afla pe locul 54 în lume și pe penultimul loc în UE în ceea ce privește dezvoltarea umană (Mihai, 2014, „Topul țărilor din UE în funcție de indicele de dezvoltare umană"). Cu un IDU de 0,785 din valoarea maximă de 1, acesta fiind mai ridicat doar decât cel din Bulgaria (0,777), una dintre prioritățile României în următorul deceniu este aceea de a atinge un IDU cu o valoare de peste 0,8 pentru a se alinia tendințelor europene: „Obiectivul global al României pentru anul 2025 este depășirea valorii de 0,8 a indicelui de dezvoltare umană […]. Doar România și Bulgaria nu sunt în «liga celor mari» din UE, suntem cetățeni de categoria a doua, a diviziei B, în afara clubului" aceasta fiind concluzia cercetării „Priorități strategice ale dezvoltării României la orizont 2025" realizată de către Prof. Dr. Cezar Mereuță, citat de către Adelina Mihai (2014, „Topul țărilor din UE în funcție de indicele de dezvoltare umană"). Fondurile europene reprezintă așadar un instrument important pentru realizarea acestui obiectiv global al României. Ca o notă generală, cel mai mare IDU din UE, de 0,915 se regăsește în Olanda, poziția a doua îi revine Germaniei iar Polonia ocupă poziția 20 cu un IDU de 0, 834 (Mereuță, 2014, „Priorități strategice ale dezvoltării României"). Prin urmare, un sistem eficient care să asigure o absorbție eficientă în România este atât necesar cât și util îndeplinirii altor obiective adiacente ale statului român.

Pe lângă obiectivul de dezvoltare umană, un alt deziderat influențat de eficiența sistemului de absorbție este cel al adoptării monedei unice europene, acesta fiind obiectivul tuturor statelor membre din Europa Centrală și de Est care nu au reușit să îndeplinească criteriile de convergență necesare intrării în zona Euro. Ca și în cazul regionalizării, procesul introducerii monedei unice este un pas firesc de

urmat, derogat din însuși statutul de apartenență la UE. Prin urmare, România trebuie să se alinieze tendințelor europene, făcând uz de toate mijloacele pe care le are la dispoziție, inclusiv cel al fondurilor europene, chiar și în condițiile în care este de la sine înțeles că beneficiile introducerii euro vor fi însoțite, inevitabil și de costuri. În acest sens, economistul Dragoș Păun reafirmă în cercetarea sa „Drumul României către Euro. Impactul asupra mediului financiar-bancar" faptul că „demersurile României în planul integrării monetare nu conturează o finalitate în orizont de timp scurt" (Păun, 2011, p. 27). Conform cercetării, autorul concluzionează că România a înregistrat un grad relativ scăzut de îndeplinire a precondițiilor necesare aderării la zona euro, comparativ cu celelalte state din Europa Centrală și de Est (Păun, 2011, p. 28). Contextul prezentat, evidențiază o oarecare lipsă de rigoare întâlnită în general în sistemul românesc, confirmată și de către guvernatorul BNR, Mugur Isărescu: „adoptarea euro înseamnă foarte multă rigoare iar pentru o societate care nu este obișnuită cu rigoarea, poate însemna chiar durere", citat de Păun (2011, p. 28). Această afirmație se aplică *ad litteram* și în cazul sistemului de absorbție a fondurilor europene. Pentru a avea o imagine de ansamblu, eficienței sistemului îi mai putem adăuga termenul de eficacitate, prin aceasta înțelegându-se „o apreciere a felului în care rezultatele au dus la atingerea scopului propus" (MCP, 2003, p. 49).

Dacă în cazul conceptului de „sistem de absorbție a fondurilor europene", a fost practic imposibil de a găsi o definiție, (asta datorită noutății termenului, precum și faptului că la nivel național s-au utilizat formule simpliste și difuze pentru descrierea fenomenului precum: fonduri europene, absorbție, autorități de management, instituții implicate în gestionarea fondurilor etc., toate fiind folosite cu o anumită precauție și reținere), ei bine, în cazul societății civile, lucrurile au stat exact invers, existând numeroase definiții ale conceptului, care s-au dovedit a fi totodată și diferite.

Societatea civilă, conform Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC) este „o noțiune care descrie forme asociative de tip apolitic și care nu sunt părți ale unei instituții fundamentale a statului sau a sectorului de afaceri: organizațiile neguvernamentale - asociațiile sau fundațiile, sindicatele și uniunile patronale sunt actori ai societății civile, care intervin pe lângă factorii de decizie, pe lângă instituțiile statului de drept pentru a le influența, în sensul apărării drepturilor și intereselor grupurilor de cetățeni pe care îi reprezintă" (preluare din cadrul statutului Fundației Naționale pentru Dezvoltare Comunitară - FNDC, 2016, „Societatea civilă").

Așa cum am punctat, există diferite definiții ale conceptului de „societate civilă". În limbajul comun, sensul atribuit este adesea unul reducționist, mulți înțelegând prin „societate civilă" organizații neguvernamentale. Școala londoneză de economie în cadrul Centrului pentru Societatea Civilă, utilizează următoarea definiție de lucru: „Societatea civilă se referă la un set de instituții, organizații și conduite situate între stat, afaceri și familie. Aceasta include organizații non-profit, organizații filantropice, mișcări sociale și politice, alte forme de participare socială și civică" (FNDC, 2016, „Societatea civilă"). Aceeași sursă relevă și faptul că societatea civilă descrie un întreg sistem de structuri, care permit cetățenilor noi roluri și relații sociale, prin diferite modalități de participare la viața publică: „organizațiile societății civile sunt autonome în raport cu statul, reprezentând o multitudine de centre de putere, un sistem al puterilor non-statale".

Raportat la studiul de față, societatea civilă semnifică totalitatea actorilor cu caracter apolitic implicați în acțiuni de influențare a instituțiilor statului de drept, uniți de scopul comun al îmbunătățirii capacității de absorbție a fondurilor europene în România: organizații neguvernamentale (ong-uri), organizații comunitare (community-based organizations), asociații academice, asociații profesionale, organizații politice, cluburi civice, sindicate, organizații filantropice, cluburi sociale

și sportive, instituții culturale, organizații religioase, mișcări ecologiste, media etc.

Societatea modernă se structurează pe trei componente: „componenta economică, componenta politică (instituțiile fundamentale ale statului) și componenta societății civile, (sectorul non-profit), care legitimează sau amendează celelalte două componente" (FNDC, 2016, „Societatea civilă"). Datorită subiectului studiat, în categoria societății civile vor fi cooptați și actorii economici, care în prezent nu mai sunt recunoscuți ca făcând parte din rândul societății civile (ca și în secolul XIX). Actorii economici reprezintă un sector important din cadrul beneficiarilor fondurilor europene, motiv pentru care aceștia au un interes direct ca sistemul românesc de absorbție să fie unul cât mai eficient, având un pronunțat caracter pro-activ din această perspectivă.

Inițiativa reprezintă „faptul de a propune, de a organiza sau de a începe o acțiune, antrenând după sine și pe alții" (Dicționar Explicativ al Limbii Române, 2009). O altă definiție mai sintetizată explică termenul de „inițiativă" ca fiind „chemarea la o acțiune și organizarea realizării ei" (Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române, 2002). Plecând de la definițiile standard, o inițiativă cetățenească în domeniul fondurilor europene semnifică propunerea, organizarea și demararea unei acțiuni de către societatea civilă care să aibă drept rezultat determinarea luării, la nivel central, a unor măsuri concrete de îmbunătățire a capacității de absorbție a fondurilor europene din România, având, printre altele, ca document justificativ o petiție cetățenească explicită.

Conceptualizarea sau „procesul mental prin care noțiunile vagi și imprecise devin noțiuni specifice" se află în strânsă legătură cu *operaționalizarea*, care specifică „modul în care vor fi măsurate variabilele relevante pentru un concept" (Babbie, 2010, pp. 185, 216). Măsurarea, în accepțiunea oamenilor de știință reprezintă de fapt „observații atente și deliberate ale lumii înconjurătoare, cu scopul de a descrie obiecte și evenimente prin prisma elementelor ce compun o variabilă" (Babbie,

2010, p. 180), în cazul de față fiind vorba despre sistemul de absorbție a fondurilor europene din România. Așadar, operaționalizarea se va face prin intermediul observației datelor existente și ale celor nou create. Astfel, metodele de măsurare utilizate în studiul de față sunt clasificate în două categorii: datele calitative și cantitative existente în literatură pentru partea teoretică a lucrării (capitolele 1 și 2) și comparația, sondajul, interviul și experimentul pentru partea practică a lucrării (capitolele 3 și 4).

Metodele de colectare a datelor reprezintă un aspect important al cercetării, acestea având menirea de a clarifica aspectele cu privire la: Cum au fost colectate datele pentru studiu?, Cum au fost reanalizate datele calitative și statistice create deja de alți cercetători? Cum anume s-a realizat partea aplicativă a cercetării? Cum s-au îmbinat metodele de cercetare utilizate pentru a forma un tot unitar? (Babbie, 2010, p. 173).

Partea teoretică a lucrării are la bază date colectate din surse bibliografice aparținând altor cercetători și în mod special instituțiilor de gestionare a fondurilor europene, sursele încadrându-se în categoria documentelor publice. Acestea au fost utile pentru descrierea sistemului de absorbție a fondurilor europene din Polonia și din România de la integrarea acestora în UE până în prezent, așa cum au fost acestea implementate. Partea practică a lucrării debutează cu un studiu comparativ între cele două sisteme. Comparația a vizat aspecte precum eficiența celor două sisteme și a elementelor componente, a celor șase priorități enunțate în Strategiile de Dezvoltare ale celor două state și a indicatorilor de performanță ai sistemelor. Analiza datelor colectate a oferit informații cu privire la deficitele existente din domeniul absorbției în România, comparativ cu situația Poloniei. În această ecuație, la fel de importantă este și societatea civilă. Studiul încearcă să determine nivelul de informare și nivelul de pro-activitate pe care societatea civilă românească îl manifestă față de fenomenul absorbției fondurilor europene, prin intermediul sondajelor de opinie. Întrebări precum:

„Care credeți că au fost principalele impedimente ale absorbției fondurilor europene în România, în perioada 2007-2013?”, „Credeți că implementarea reformei regionale după modelul polonez ar duce la îmbunătățirea capacității de absorbție a României?” sau „Dacă societatea civilă ar iniția o petiție prin care să ceară aparatului legislativ redemararea reformei regionalizării în România, ați semna un astfel de document?”, sunt doar câteva dintre întrebările-cheie cuprinse în chestionar.

Studiul încearcă să găsească explicațiile pentru care sistemul de absorbție nu a funcționat în parametrii optimi în prima perioadă de programare. Astfel s-a recurs la interviuri având ca protagoniști reprezentanți ai mediului politic implicați în gestionarea fondurilor, plecând de la premisa că aceștia ar fi cei mai în măsură să ofere un răspuns. Datele colectate prin această metodă au fost mai apoi utilizate la reanalizarea sistemului de absorbție românesc și la propunerea unor soluții concrete de reabilitare. Una dintre soluțiile studiului, cea a reformei regionale a reprezentat subiectul central al experimentului-pilot încercându-se implementarea acesteia, cu sprijinul cetățenilor.

Analiza datelor colectate este una structurată. Studiul utilizează, datorită abordării sale holistice asupra subiectului, toate tipurile de analiză folosite în cercetările științifice. Analiza descriptivă (de conținut) descrie cu acuratețe sistemul polonez de absorbție, utilizat drept exemplu de bune practici despre cum ar trebui să fie un sistem eficient, conform cerințelor europene. Aceasta este utilizată și pentru a descrie sistemul românesc de absorbție, așa cum este acesta *de facto*. Analiza comparativă a celor două sisteme evidențiază asemănările și deosebirile dintre acestea, oferind indicii de identificare a slăbiciunilor sistemului românesc. Analiza exploratorie evidențiază gradul de informare, opinia și nivelul de pro-activitate (perceput și real) al societății românești cu privire la subiectul studiat. Analiza explicativă încearcă să obțină un

punct de vedere din partea societății civile și a mediului politic privind rezultatele obținute de România în domeniul absorbției efective și a eficienței acesteia raportată la obiectivele comunitare de dezvoltare.

Rezultatele obținute în urma analizelor efectuate au permis operarea unui set de modificări în cadrul sistemului de absorbție românesc, prin crearea unei strategii cu scopul reajustării și îmbunătățirii performanțelor acestuia pe termen mediu și lung. Mai departe, pentru a pune în practică o parte din soluțiile descoperite, s-a efectuat o analiză experimentală. Acest experiment este o reacție în urma blocării acțiunii de implementare a regionalizării din anul 2013, care, deși a avut un parcurs favorabil în perioada 2011-2013, a încetat brusc datorită neînțelegerilor și a dizolvărilor alianțelor politice. De atunci și până în prezent, la nivel politic, inițiativa redeschiderii negocierilor privind reforma regionalizării nu a trecut dincolo de stadiul declarativ, proiectul abandonat rămânând doar un simplu document de arhivă. Experimentul constă în redactarea și semnarea unei petiții de către societatea civilă, în care se solicită redeschiderea discuțiilor privind implementarea reformei regionalizării în România, după modelul polonez aplicat în acest stat în anii 1990. Pentru ca petiția să aibă valoare legislativă, trebuie să fie semnată de cel puțin 5 % din cei 19 371 664 de români (Institutul Național de Statistică, 1 August 2016), adică de 968 583 de români cu drept de vot. Experimentul își propune să facă primul pas în colectarea acestor semnături. Pentru îndeplinirea obiectivului, s-a recurs la utilizarea unei platforme online, care să permită colectarea de semnături din întreaga țară, incluzând și Diaspora, după modelul „Platforma România 100” inițiată de prim-ministrul României, Dacian Cioloș (2016). Platforma este accesibilă publicului larg, aceasta putând fi consultată periodic, afișând rezultatele parțiale și finale ale experimentului.

Rezultatul inițiativei va oferi, așa cum vom vedea pe parcursul studiului, răspunsuri cu privire la gradul de pro-activitate al societății românești, la problemele întâmpinate în demararea unei astfel de acțiuni, la notorietatea și gradul de succes înregistrat precum și la măsurile de perfecționare care ar trebui luate pentru atingerea scopului experimentului. Experimentul se bazează pe respectarea normelor etice și deontologice cu privire la manipularea datelor cu caracter personal, utilizând principiul confidențialității datelor furnizate.

Studiul de față este rezultatul concretizării a cinci ani de cercetare desfășurată în perioada 2012-2017. Acesta este dedicat celebrării primei decade de apartenență a României la UE, din perspectiva paradigmei absorbției fondurilor europene. Finanțarea acestei cercetări s-a realizat prin intermediul bursei doctorale din granturile Universității Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, alocate Școlii Doctorale „Paradigma Europeană” a Facultății de Studii Europene din cadrul universității și din surse proprii.

Lucrarea se adresează studenților, viitorilor studenți și absolvenților Facultății de Studii Europene și tuturor celor interesați de dinamica absorbției fondurilor europene în România și tendințele acesteia, precum și de problematica și măsurile de eficientizare ale acestui proces, atât de actual și cu un atât de mare impact asupra dezvoltării durabile a teritoriului și a societății românești. Se adresează, în egală măsură, mediului academic, politic, de afaceri și nu în ultimul rând, întregii societăți civile românești.

Studiul poate fi aplicat nu doar în cazul României ci și în cazul oricărui alt stat membru al UE din Europa Centrală și de Est, care, potrivit statisticilor, întâmpină dificultăți în obținerea rezultatelor pozitive în cadrul alambicatului proces de gestionare, implementare și de absorbție efectivă și totodată eficientă a fondurilor europene.

1. MODELUL POLONEZ DE ABSORBȚIE

„Ca rezultat al unei lungi perioade de transformare, Polonia a devenit o țară pe deplin democratică, cu o economie de piață funcțională, și o poziție ascendentă în lume. Polonia s-a folosit de apartenența sa la UE, de avantajul participării la Piața Comună Europeană sporind astfel șansele de producere a dezvoltării în mod eficient și timp redus. Mai mult decât oricând, o provocare măreață pentru Polonia va fi utilizarea fondurilor de asistență ale UE pentru perioada 2007-2015".

[Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015, 2006]

Capitolul de față își propune să descrie succint modelul polonez de absorbție implementat în perioada 2007-2013. Primul pas în cadrul acestui demers este reprezentat de o caracterizare generală a Poloniei din punct de vedere istoric, social și economic, urmată de caracterizarea specificului polonez, prezentarea punctelor forte și a celor slabe, a oportunităților și amenințărilor dominante în această țară, precum și a poziției pe care Republica Poloneză o ocupă în UE și în lume. Al doilea pas este îndreptat spre analizarea modelului polonez de absorbție din perspectiva datelor și cifrelor care au transformat Polonia în vârful de lance regional în domeniul absorbției fondurilor europene. Dincolo de indicatorul financiar, se vor analiza măsurile luate de Polonia pentru pregătirea cadrului propice absorbției, accentul căzând pe măsurile ante și post aderare, precum și pe documentul cadru al Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015. Structura sistemului de absorbție, componentele acestuia, modalitatea efectivă de funcționare și factorii cheie în buna desfășurare a operațiunii absorbției precum și personalitățile din spatele succesului modelului polonez vor fi analizate

de asemenea. La finalul capitolului se vor regăsi concluziile demersului întreprins.

1.1. Polonia: caracterizare generală

Așa cum am ilustrat în articolul „The European integration path for Poland and Romania. The Polish miracle and how it can be converted into the Romanian miracle”, anul 2004 a adus cu sine cea mai mare provocare din istoria UE când zece state, majoritatea din sfera fostului bloc comunist au devenit membre cu drepturi depline ale mega-proiectului european. Printre aceste state, s-a regăsit și cel mai mare stat central- european, Polonia. Cu o suprafață de 312 683 km, o populație de 38 635 144 de locuitori și cu un PIB estimat la acea dată la 11 678 euro (Atanasiu și Pârvu, 2006) citați de Ianoși (2016, p. 111), Polonia părea mai mult decât pregătită să se desprindă de trecutul comunist și să se reunească cu puterile europene, fapt care a și avut loc prin semnarea Tratatului de Aderare la UE a Republicii Cehe, Estoniei, Ciprului, Letoniei, Lituaniei, Ungariei, Maltei, Poloniei, Sloveniei și Slovaciei la data de 19 Februarie 2003 și ratificarea acestuia la data de 1 Mai 2004 (Tratatul de aderare, 2003) citat de Ianoși (2016, p. 111). În acest sens stau mărturie demersurile făcute de președintele polonez Lech Wałęsa (1990-1995), laureat al Premiului Nobel pentru Pace (1983), care a călăuzit țara în tranziția sa de la comunism la democrație și care a pregătit-o încă de la începutul anilor 1990 pentru marele eveniment istoric al aderării la UE (Dinescu, 2000) citat de Ianoși (2016, p. 111). Aderarea la UE, era văzută de marele activist politic drept o decizie deosebit de importantă, considerând că astfel Polonia ar putea fi recompensată pentru toți acei ani în care a fost abandonată de către puterile vest-europene în sfera influenței sovietice (Ianoși, 2016, p. 111). Făcând o comparație între Al Doilea Război Mondial (1939-1945) și Comunism (1945-1989), Lech Wałęsa spunea, în 1995, că, după război

orașele și uzinele erau distruse, dar cel puțin exista un sistem economic, însă comunismul a distrus acel sistem economic iar tinerele guverne au eșuat în inițiativa lor de a crea unul nou (Ianoși, 2016, p. 111). În anul 2000, la împlinirea a douăzeci de ani de la înființarea sindicatului „Solidaritatea”, tot de către președintele polonez, acesta declara: „Avem nevoie de un nou Plan Marshall”, făcând referire directă la necesitatea aderării Poloniei la UE (Dinescu, 2000) citat de Ianoși (2016, p. 111). În același context, ministrul de externe polonez Bronisław Geremek (1997-2000), declara „datorită istoriei traumatice, noi vrem să aparținem Uniunii Europene. Polonia ține la suveranitatea sa, dar dacă dorim să dăm o parte din aceasta Europei, este numai pentru a ne apăra independența națională” (Dinescu, 2000) citat de Ianoși (2016, p. 111). După căderea comunismului, politica externă a noului guvern instalat a fost bazată pe noțiunea simbolică de „reîntoarcere la Europa” (Szczerbiak, 2012) citat de Ianoși (2016, p. 111), subliniind ideea conform căreia Polonia a aparținut dintotdeauna, atât spiritual cât și cultural, Europei de Vest. Într-un moment crucial al existenței sale, Polonia a ales drumul dezvoltării durabile al proiectului european în detrimentul plafonării într-un sistem post-comunist șubred care nu mai avea nimic de oferit (Ianoși, 2016, p. 112). Chiar mai mult, Tomasz Suprowicz, prim-consilierul secției economico-financiare a ambasadei Republicii Poloneze în România, într-o reuniune a Alianței pentru Dezvoltarea Economică a României din 2006, făcând o comparație între drumul parcurs de România cu evoluția traseului polonez afirma: „Polonia a început drumul pentru aderarea în Uniunea Europeană mai bine pregătită decât România. Reformele au început încă din 1990. În momentul pregătirii țării pentru aderarea la Uniunea Europeană s-a asigurat un foarte bun sistem de informare pentru pregătirea mediului de afaceri pentru a putea fi competitiv pe piața UE” (Atanasiu și Pârvu, 2006) citați de Ianoși (2016, p. 112). La prima vedere, am putea spune că cel mai mare atu al Poloniei, pe care statele din valul de aderare al

anului 2007 (România și Bulgaria) nu l-au avut, a fost voința politică (Ianoși, 2016, p. 112). Acest atu a fost bine utilizat de către Polonia încă din timpul negocierilor, aceasta obținând maximum de beneficii din ecuația integrării (Lazăr, 2003) citată de Ianoși (2016, p. 112). După încheierea procesului de integrare, Polonia a făcut eforturi semnificative și a reușit să-și armonizeze economia cu cea a UE, unele domenii înregistrând creșteri importante. De asemenea, strategia de dezvoltare a Poloniei a fost adaptată și realizată în concordanță cu normele comunitare impuse. Astfel dezvoltarea durabilă a Poloniei s-a bazat pe prioritatea Strategiei de la Lisabona, conform căreia UE trebuia „să devină cea mai dinamică și competitivă economie din lume, bazată pe cunoaștere, până în 2010, capabilă de creștere durabilă, cu locuri de muncă mai multe și mai bune, cu o coeziune socială mai puternică și cu respectarea mediului" (Document de evaluare a Strategiei de la Lisabona, 2010, p. 2). Strategia de la Lisabona a admis pentru prima dată faptul că economiile statelor membre sunt inerent legate între ele și că o acțiune sau dimpotrivă o inacțiune a unui stat membru ar putea avea consecințe semnificative asupra UE în ansamblu (Document de evaluare a Strategiei de la Lisabona, 2010, p. 2), aspect luat foarte în serios de către Polonia. În anul 2010, pe fondul crizei economice, UE a lansat o nouă strategie de creștere economică (pe perioada 2010-2020), Strategia Europa 2020, conform căreia, într-o lume aflată în permanentă schimbare, UE dorește să devină „o economie inteligentă, prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare, durabilă, prin orientarea decisivă către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon și favorabilă incluziunii, prin punerea accentului pe crearea de locuri de muncă și pe reducerea sărăciei" (Europa 2020, Priorități, 2010). Europa 2020 urmărește îndeplinirea a cinci obiective de bază care să sprijine creșterea economică la nivelul UE: „75% din populația cu vârsta cuprinsă între 20 și 64 de ani ar trebui să aibă un loc de muncă; 3% din PIB-ul UE ar trebui investit în cercetare-dezvoltare; obiectivele

„20/20/20" în materie de climă/energie ar trebui îndeplinite (inclusiv o reducere a emisiilor majorată la 30%, dacă există condiții favorabile în acest sens); rata abandonului școlar timpuriu ar trebui redusă sub nivelul de 10% și cel puțin 40% din generația tânără ar trebui să aibă studii superioare; numărul persoanelor amenințate de sărăcie ar trebui redus cu 20 de milioane" (Comunicare a Comisiei, Europa 2020, 2010, p. 5). Polonia și-a luat angajamentul sprijinirii acestor obiective primordiale ale UE incluse în Strategia Europa 2020 și a transpunerii lor în obiective și traiectorii naționale, conform cerințelor Comisiei Europene (CE).

În continuare, atenția va fi îndreptată spre abordarea unor aspecte mai particulare ale cadrului istoric, social și economic al Poloniei începând cu anul 2006, ale unicității poloneze, ale atu-urilor, deficitelor, oportunităților și amenințărilor derogate din statutul de membru al UE și de actor global pe scena relațiilor internaționale și a economiei mondiale.

1.1.1. Cadrul istoric, social și economic

Din punct de vedere istoric, aderarea la UE a semnificat pentru Polonia o șansă importantă de dezvoltare rapidă și o oportunitate de îmbunătățire semnificativă a nivelului și a calității vieții locuitorilor săi (Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 – National Development Strategy of Poland 2007-2015 - NDS, 2006, p. 5).

Pe parcursul anilor 1990-2006, Polonia a suferit, dincolo de transformarea istorică *per se,* și o transformare politică fundamentală: au fost introduse reguli democratice în funcționarea statului, a fost introdusă economia de piață, s-a conturat o deschidere spre competiția internațională, s-au reorganizat vechile domenii ale economiei iar domeniile moderne au cunoscut o dezvoltare dinamică și susținută (NDS, 2006, p. 5). Prin urmare, accesul Poloniei la UE a fost precedat de

efectuarea unui lung șir istoric de reforme structurale și instituționale pozitive (NDS, 2006, p. 5). Efortul de modernizare pe care Polonia l-a întreprins a fost o provocare pentru toți cetățenii, pentru guvern, pentru autoritățile locale, instituțiile neguvernamentale, companii, instituții educaționale și științifice: „Nimeni nu va face asta pentru noi, deoarece numai societățile determinate să înfrunte provocările rezultate din necesitatea de a face o reorganizare constantă pot avea succes” (NDS, 2006, p. 6). În pofida acestor reușite, a existat și reversul medaliei, ce a indicat și fenomene negative pe care guvernul polonez a luptat să le contracareze: ritmul lent al creșterii economice, progrese reduse în modernizarea structurii economice, competitivitate și inovativitate economică scăzută, toate aceste aspecte fiind motivele înregistrării în Polonia anului 2006 a unei rate mari a șomajului și a unui număr semnificativ de probleme sociale asociate acestuia, abordate în cele ce urmează (NDS, 2006, p. 5).

Situația socială și economică a Poloniei, la începutul celei de-a doua perioade de programare (2007-2013) situează Polonia, conform Strategiei Naționale de Dezvoltare 2007-2015, ca fiind „unul dintre cele mai sărace state ale UE extinse” (NDS, 2006, p. 6). În mod paradoxal, după ce Polonia a înregistrat o încetinire semnificativă a dinamicii creșterii economice în anii 2001-2002, anul 2003 și în special anul 2004 au adus o îmbunătățire semnificativă a situației economice, în 2004, PIB-ul per capita stagnând la o creștere de 5,3%, aceasta fiind cea mai mare rată de creștere înregistrată de Polonia, în ultimii șapte ani (1997-2004), care și-a avut rădăcinile în impulsul integrării, ca urmare a creșterii cererii interne și externe (NDS, 2006, p. 9). În 2005, ritmul creșterii economice s-a stabilizat la valoarea de 3,5% iar PIB-ul per capita exprimat la paritatea puterii de cumpărare, conform Eurostat, a atins jumătate din media UE 25, fiind de 11 700 de euro (NDS, 2006, p. 9). Acesta este ilustrat în figura următoare, raportat la paritatea puterii de cumpărare atât față de media UE 15, cât și față de media UE 25:

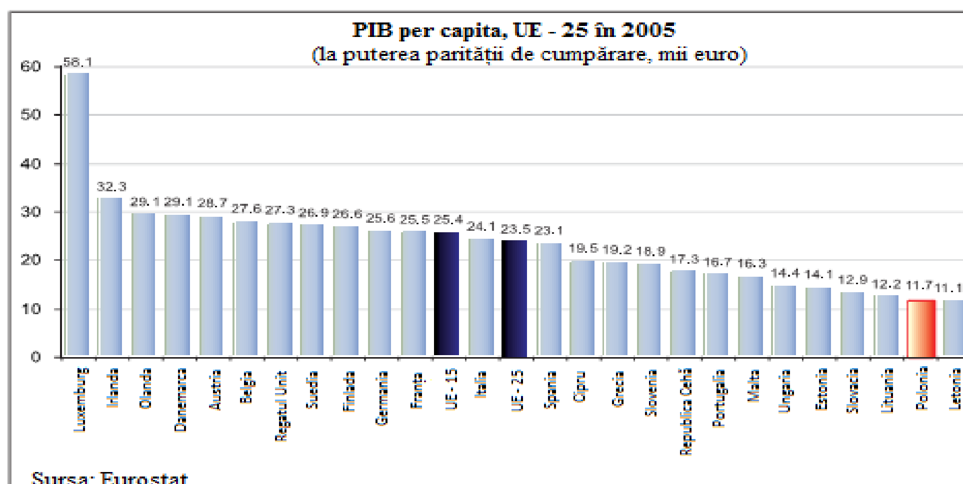

Figura 2. *PIB per capita, UE - 25 în 2005, prelucrare după figura „GDP per capita, UE - 25 in 2005, at purchasing power parity, thousand EUR" (NDS, 2006, p. 9).*

În anul 2006, a avut loc o nouă revitalizare a economiei poloneze, în prima jumătate a anului PIB-ul crescând cu 5,4% față de anul precedent, cel mai înalt nivel de dezvoltare măsurat print intermediul PIB per capita fiind atins de voievodatul Mazowieckie, cu un procent de 155% din media țării raportată la anul 2003 și la 72,8% din media UE 25 (NDS, 2006, p. 9). Cu toate acestea, voievodatul era aproape de nivelul celor mai subdezvoltate regiuni din statele membre, alături de regiunile Germaniei de Est și cele din sudul Italiei (NDS, 2006, p. 9). Nivelurile cele mai scăzute ale PIB per capita acoperă cinci voievodate situate în nord-estul și sud-estul statului polonez: Lubelskie, Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzyskie și Warmińsko-Mazurskie, PIB-ul acestora constituind un procent cuprins între doar 33-37% din media PIB a UE extinse (NDS, 2006, p. 10). Aceste cifre indică faptul că nivelul dezvoltării economice a Poloniei este unul mai scăzut decât cel observat în cele mai sărace regiuni din Grecia, Portugalia și Spania, la momentul accederii lor la UE (NDS, 2006, p. 10), conform Tratatului de aderare a Greciei din 1979 și a Tratatului de aderare a Spaniei și Portugaliei din 1985, ratificate în anul 1981 respectiv 1986 (Tratatele de aderare, 1979,

1985). Figura următoare oferă o imagine mai concludentă asupra valorii PIB-ului per capita din cele șaisprezece voievodate poloneze.

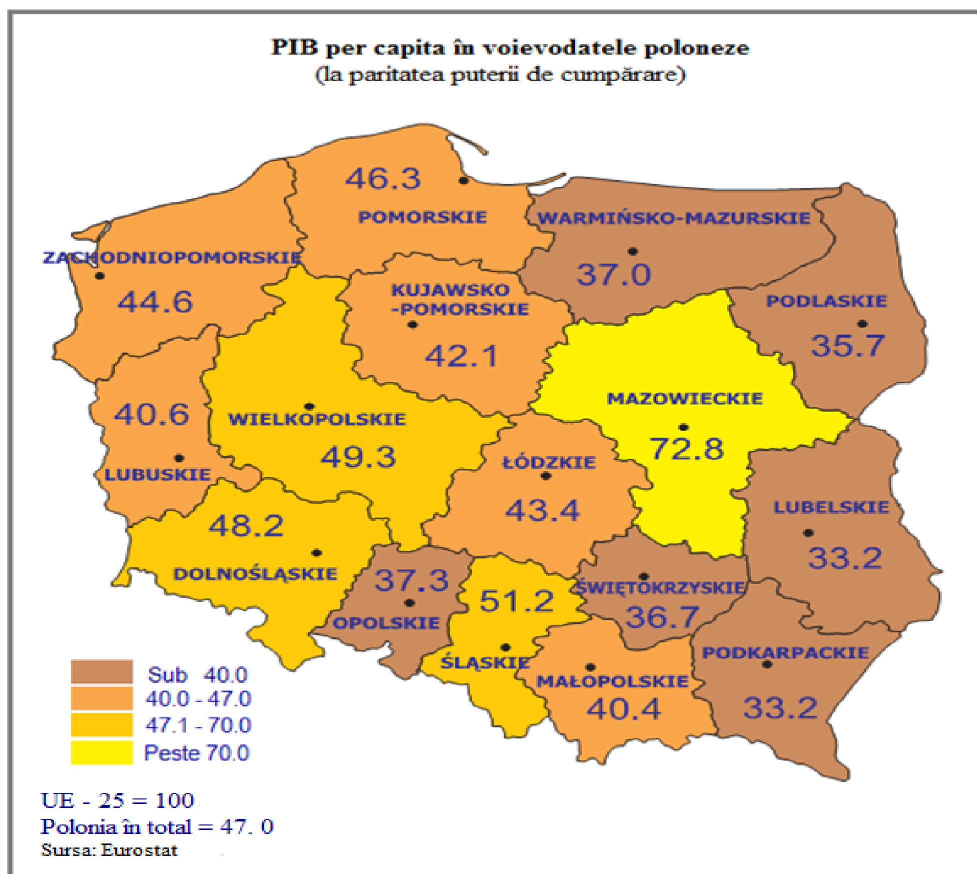

Figura 3. *PIB per capita în voievodatele poloneze, 2003-2006, prelucrare după figura „GDP (at purchasing power parity) in voivodships per capita" (NDS, 2006, p. 10).*

După aderarea la UE, Polonia a considerat sprijinul fondurilor europene ca fiind cel mai important adjuvant în acoperirea cheltuielilor sale de dezvoltare, pentru ajungerea din urmă a statelor membre vest-europene, cu care se identificase încă din anii 1990 prin așa- zisa „reîntoarcere la vest" a Poloniei, unde acesteia îi era de fapt locul. Astfel, Polonia și-a stabilit cinci obiective naționale care să susțină procesul de dezvoltare, fiind conștientă de faptul că, pentru a avea

succes, oportunitatea unică a accesării fondurilor comunitare trebuie susținută de măsuri interne inteligente și de utilizarea tuturor pârghiilor economice de care dispunea. Creșterea rolului investițiilor, creșterea exportului, scăderea ratei inflației, scăderea ratei șomajului și înlăturarea plafonului cheltuielilor fixe a finanțelor publice sunt doar câteva dintre măsurile responsabile pentru explozia economiei poloneze și pentru sustenabilitatea sa.

Pentru Polonia, anul 2005 a fost cel de-al doilea an consecutiv de creștere a investițiilor ca și factor de modelare al dinamicii PIB-ului, cheltuielile brute la formarea de capital crescând în această perioadă la 6,5% dar rata de investiții în economia națională ridicându-se doar la valoarea de 18,2% comparativ cu 23,7%, înregistrată în anul 2000 (NDS, 2006, p. 10). În 2006, cheltuielile de investiții au cunoscut o revitalizare, crescând cu 11,4% față de anul precedent, la o rată nemaiîntâlnită din 1998 (NSDP, 2006, p. 10). Evaluând dinamica proceselor de investiție, în perioada de pre-aderare multe sectoare ale întreprinderilor manufacturiere poloneze au manifestat o atitudine investițională pro-dezvoltare pe care și-au întărit-o imediat după aderare (în anii 2003-2004, creșterea investițiilor în această industrie și mai ales în întreprinderile cu mai mult de 49 de angajați, s-au ridicat la aproape 34% din totalul investițiilor autohtone), ceea ce a permis acestei ramuri să își ajusteze normele și standardele obligatorii de producție la cerințele UE și să facă față creșterii cererii care, după aderare, a venit în principal din partea statele membre (NDS, 2006, p. 11). Polonia avut de asemenea o politică de încurajare a transferului de capital străin sub formă de investiții directe ce au creat condiții favorabile pentru dezvoltare, țara fiind evaluată favorabil de către investitorii străini ca un potențial loc de investiții, datorită, printre altele, taxelor relativ scăzute și a forței de muncă ieftină și înalt calificată (NDS, 2006, p. 11). Investițiile străine directe (ISD) au jucat un rol important în dezvoltarea Poloniei, în 2005 acestea atingând nivelul de 9,8 miliarde de dolari, în

prima jumătate a anului 2006 acestea au depășit pragul de 5,8 miliarde de dolari iar valoarea totală a ISD-urilor investite în Polonia din anii 1990 până în 2006 se ridica la impresionanta valoare de 90 de miliarde de dolari (NDS, 2006, p. 11).

Pe lângă investiții, comerțul extern este considerat a fi un factor esențial de creștere economică pentru Polonia, în cazul căreia exportul de bunuri a depășit în mod constant dinamica importului de bunuri, tendințele comerțului cu bunuri fiind confirmate și de datele balanței de plăți: anul 2005 a fost al cincilea, exceptând anul 2004, de îmbunătățire succesivă a balanței externe a țării (NDS, 2006, p. 11). Cererea internă, a reprezentat și ea un factor de creștere economică. În anul 2005, în pofida unei inflații scăzute, dinamicile consumului, în special cel individual s-au diminuat vizibil: creșterea a fost de doar 1,8% în comparație cu 4,3% în 2004, dar în anul 2006 a fost înregistrată o creștere semnificativă de 5,1% (NDS, 2006, p. 11). Produsele poloneze s-au bucurat și se bucură în continuare de aprecierea multor state, printre care și România. În cadrul primului eveniment dedicat înființării Camerei Bilaterale de Comerț și Industrie Polono-Române (9 Iunie 2016), intitulat „Polish Business Mission to Romania" care a avut loc la București și Cluj-Napoca în perioada 18-21 Octombrie 2016, interesul României pentru bunurile poloneze a fost reconfirmat. În acest sens, profesorul universitar Mircea Teodor Maniu, în cadrul discursului său susținut la Cluj-Napoca în data de 20 Octombrie 2016, în calitate de reprezentant al Facultății de Studii Europene din cadrul Universității Babeș-Bolyai, care a găzduit evenimentul, și-a manifestat considerația pentru produsele poloneze, domnia sa menționând preferințele sale privind mobila sau parchetul polonez de înaltă calitate sau cea pentru produsele poloneze regăsite pe rafturile marilor magazine din România. Totodată, discursul său cuprindea și o întrebare retorică cu privire la produsele românești care se regăsesc pe rafturile magazinelor poloneze și care în general se reduc, conform domniei sale, doar la vinurile românești. În prezent, în

România întâlnim o varietate de produse poloneze la orice pas: de la autobuzele Solaris, la tramvaiele Pesa sau la băuturile răcoritoare Tymbark, toate fac parte din viața românilor de zi cu zi iar firme poloneze importante precum Auto Spa, Cdria, Dimark, Famor, KSH, Mawa, Netter, Most, Ofo, Vancooler s-au arătat interesate de a desfășura activități de afaceri în România (Polish Business Mission to Romania, 2016, pp. 8-18).

Revenind la obiectivele de dezvoltare ale Poloniei stabilite în 2006, atenția este îndreptată spre scăderea ratei inflației, cel de-al treilea obiectiv declarat al Poloniei. Inflația a scăzut treptat în Polonia, de la valori precum 3,5% în 2004 la 2, 1% în 2005, urcând la 2,7% în 2006, dar păstrându-se în liniile de deviație acceptabile definite de către Consiliul de Politică Monetară: 2,5% ± 1 punct procentual (NDS, 2006, p. 11).

Scăderea ratei șomajului este cel de-al patrulea obiectiv pe care Polonia și-a propus să-l îndeplinească în perioada de programare 2007-2013. În anul 2005, cu un aflux semnificativ pe piața muncii de persoane tinere, la o scară nemaiîntâlnită în alte țări europene și cu o creștere constantă a cererii de locuri de muncă, ocuparea forței de muncă a rămas la un nivel scăzut iar rata șomajului la un nivel ridicat, deși în scădere față de anii precedenți (NDS, 2006, p. 11). În acel an, birourile forțelor de muncă au înregistrat aproape 2,8 milioane de șomeri (cu 227.000 mai puțin decât în anul precedent) și o coborâre a ratei șomajului la 17, 6%, de la 19%, rata aferentă anului 2004 (NDS, 2006, p. 12). Cu toate că rata șomajului a scăzut gradual, în anul 2006 aceasta diminuându-se la 16 %, la începutul celei de-a doua perioade de programare, în Polonia se înregistra cea mai mare rată a șomajului din rândul statelor UE 25 (NDS, 2006, p. 12). Una dintre marile probleme era reprezentată de șomajul ascuns din zonele rurale, care în 2005 includea aproape 1,2 milioane de persoane neangajate, ce constituiau 42,6% din numărul total al persoanelor fără loc de muncă, Recensământul Agricol General indicând în același timp un surplus semnificativ de persoane

lucrând în ferme agricole individuale (NDS, 2006, p. 12). De asemenea s-au putut observa și mari diferențieri ale ratei șomajului în cele șaisprezece voievodate:

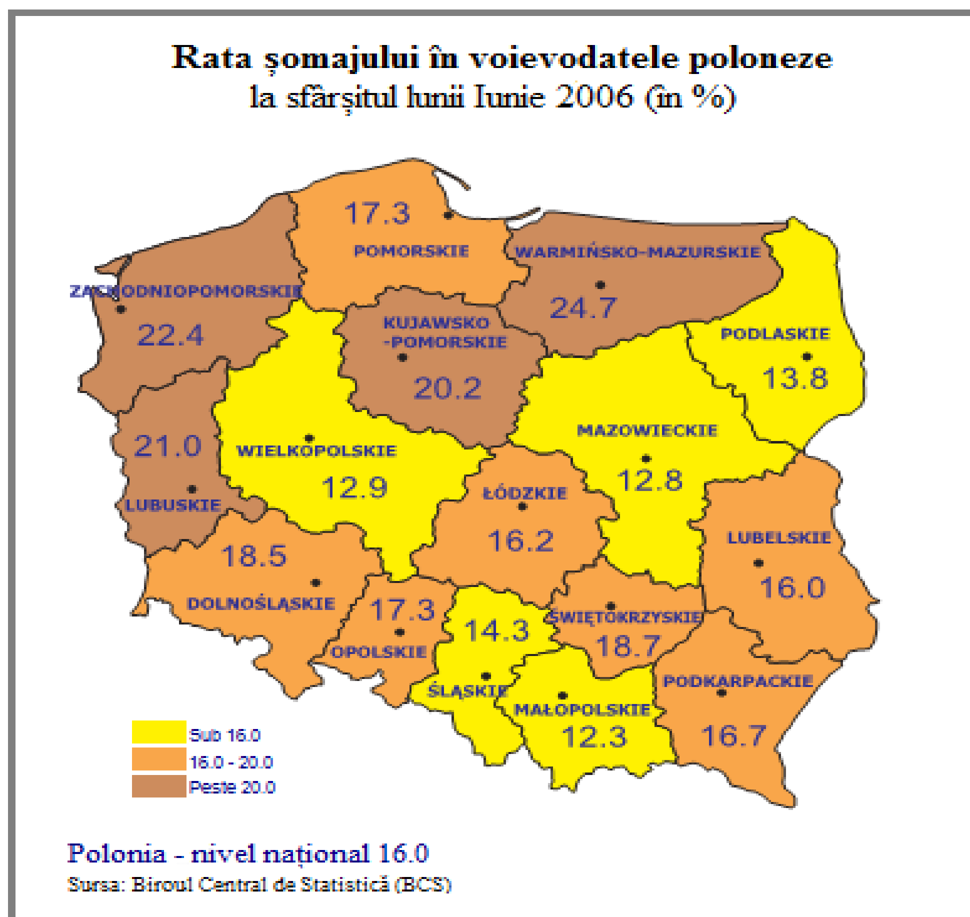

Figura 4. *Rata șomajului în voievodatele poloneze, 2006, prelucrare după figura „Registered unemployment rate as of the end of June 2006 (in %) by voivodships” (NDS, 2006, p. 12).*

La sfârșitul anului 2005, rata de angajare a persoanelor cuprinse între 15 și 64 de ani s-a ridicat la 53,7 %, cea mai mare ocupare a forței de muncă înregistrându-se în voievodatele Mazowieckie (59,2%), Lubelskie (57,5%), Małopolskie (56,2%) și cea mai scăzută rată în voievodatele Zachodniopomorskie (56,2%), Śląskie, Warmińsko-

Mazurskie și Dolnośląskie, fiecare dintre ele cu un procent de 50,7% (NDS, 2006, p. 12).

Ultimul obiectiv stabilit de Polonia a fost acela al înlăturării pragurilor cheltuielilor bugetare fixe, care conform Strategiei Naționale de Dezvoltare 2007-2015 a Poloniei, limitează dezvoltarea: „fixed expenses limit the development” (NDS, 2006, p. 13). În 2006, Polonia a intrat în faza de boom economic, dimensiunea și sustenabilitatea economiei poloneze depinzând de o largă extindere a politicii fiscale și a structurii cheltuielilor: mai mult de 70% din cheltuieli erau fixe prin lege, ceea ce limita rezervele resurselor bugetare care puteau fi alocate investițiilor în infrastructură, cercetare și dezvoltare (C&D), îmbunătățirea calității serviciilor publice și politicii pieței locurilor de muncă (NDS, 2006, p. 13). În urma acestui demers, deficitul dintre sectorul finanțelor publice și PIB s-a diminuat la 2,5% în comparație cu 3,9 în anul 2004 sau 4,8% în anii precedenți (NDS, 2006, p. 13).

1.1.2. Specificul polonez

Așa cum este menționat încă din citatul acestui capitol, ca rezultat al unei lungi perioade de transformare, Polonia a devenit o țară pe deplin democratică, cu o economie de piață funcțională, și o poziție ascendentă în lume (NDS, 2006, p. 13). Polonia s-a folosit de apartenența sa la UE, de avantajul participării la Piața Comună Europeană sporind astfel șansele de producere a dezvoltării în mod eficient și timp redus (NDS, 2006, p. 13). Polonia a urmat aceleași direcții economice de dezvoltare ca și cele ale UE, subliniate în Strategia de la Lisabona, și anume de a produce o creștere a competitivității economiei europene, o creare rapidă de noi locuri de muncă și dezvoltarea de tehnologii avansate, fiind conștientă de faptul că cea mai mare provocare pentru perioada 2007-2013 avea să fie utilizarea fondurilor de asistență ale UE (NDS, 2006, p. 13). În acest sens, Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 consemnează: „Calitatea Poloniei de stat membru al

UE, a crescut radical șansa sa de succes aducând cu sine beneficii economice, sociale și politice fundamentale, permițând finanțarea unei părți semnificative ale cheltuielilor de dezvoltare din fondurile bugetare ale UE” (NDS, 2006, p. 6).

Ca și specific, Polonia este caracterizată ca una dintre cele mai subdezvoltate țări ale UE 25, dar care are un imens și puternic potențial de dezvoltare.

Polonia deține numeroase avantaje: potențialul populației, nivelul înalt de antreprenoriat, atractivitate pentru investitori, forță de muncă tânără, înalt calificată și ieftină, mediul natural, structura dezvoltării spațiale a țării și nu în ultimul rând cultura poloneză sunt emblematice pentru această țară (NDS, 2006, p. 13).

Din punct de vedere al populației, Polonia are un mare potențial, ocupând poziția a șasea în UE, (România ocupând locul șapte), procentul persoanelor tinere (sub 35 de ani) ridicându-se la aproape 50% dintre rezidenți: Polonia are cel mai mare număr de tineri din întreaga Europă care sunt apți de a intra pe piața muncii dar care întâmpină dificultăți în găsirea unui loc de muncă (NDS, 2006, p. 14). În același timp, speranța medie de viață s-a extins iar numărul pensionarilor este în continuă creștere, acest aspect cauzând o creștere rapidă a costurilor sistemului de sănătate și de pensii care treptat a dus la destabilizarea echilibrului balanței finanțelor publice în Polonia (NDS, 2006, p. 14). Per ansamblu, Polonia este caracterizată de un nivel ridicat de educație în rândul populației tinere: în ultimele două decenii, a crescut semnificativ interesul pentru educație atât în cadrul studiilor secundare, foarte populare în Polonia, cât și în cadrul studiilor superioare (NDS, 2006, p. 14). Polonezii sunt caracterizați de antreprenoriat, evidențiat de numărul mare de companii nou create după anii 1990, numărul acestora ajungând în 2005 la peste 3,6 milioane de entități (NDS, 2006, p. 14). Polonia este o țară atractivă pentru investitorii străini, costurile de muncă mult mai reduse decât în Europa de Vest, productivitatea socială și întărirea monedei fiind avantaje de

nerefuzat pentru aceștia (NDS, 2006, p. 14). Printre cele mai puternice avantaje competitive ale Poloniei în comparație cu alte țări în ceea ce privește costurile reduse de muncă sunt: o relativă înaltă calificare a angajaților, stabilitatea politică și economică, accesul nelimitat la Piața Internă a UE și distanța redusă față de cele mai mari piețe ale UE, în special cea germană (NDS, 2006, p. 14). Calitatea mediului de afaceri polonez este una medie, însă nu același lucru se poate spune și despre infrastructură, unde cotația era, în anul 2006 sub medie (NDS, 2006, p. 14). În prezent, problema infrastructurii a fost soluționată de către Polonia, prin mii de kilometrii de autostrăzi construite prin fonduri europene în perioada 2007-2015, așa cum vom vedea în capitolele următoare. Așadar, pe scară globală, Polonia este plasată relativ sus pe harta atractivității pentru investitori, iar strategia de dezvoltare a Poloniei se bazează pe atragerea de investiții semnificative, în special a celor care necesită o înaltă calificare a angajaților: servicii contabile, financiare, medicale, logistice, IT, servicii conectate cu cercetarea științifică etc. și a servicii din domeniul tehnologic printre care se evidențiază industria auto (NDS, 2006, p. 14). În același timp, la nivel național s-a preconizat o creștere a investițiilor companiilor poloneze în țări cu costuri de muncă mai reduse, inclusiv în România (NDS, 2006, p. 15).

Specificul polonez cuprinde și o varietate de resurse naturale, activele mediului natural reprezentând o reală oportunitate de dezvoltare pentru Polonia. Mediul natural polonez este unul variat în dimensiunea sa regională și unul excepțional pe scara europeană a diversității biologice (NDS, 2006, p. 15). În Polonia, în ultimele decenii, s-au întreprins eforturi semnificative pentru a elimina efectele negative asupra mediului, au fost impuse și respectate standarde și au fost create surse și mecanisme de finanțare prin proiecte ecologice, rezultatul acestui demers fiind reducerea presiunii asupra mediului și îmbunătățirea sistematică a calității sale (NDS, 2006, p. 15). Tranziția socială și economică a cauzat apariția unor noi fenomene negative pentru mediul înconjurător, de exemplu dezvoltarea industriei auto,

fiind luate noi măsuri pentru protejarea acestuia, rezultate din statutul apartenenței Poloniei la UE și din angajamentele pe care Polonia și le-a asumat privind mediul în calitate de stat membru (NDS, 2006, p. 15). Atractivitatea mediului natural în conexiune cu potențialul cultural semnificativ și amplasarea geografică benefică (în mijlocul continentului la intersecția unor importante drumuri europene) fac din Polonia un loc turistic atractiv. Pentru regiunile poloneze mai puțin industrializate dar atractive din punct de vedere al mediului natural, turismul constituie o oportunitate majoră de dezvoltare a cărei materializare necesită inițiative locale și sprijinul autorităților publice, care să stabilească rute turistice pe uscat și pe apă, terenuri de vânătoare, arii de recreere și sprijinirea dezvoltării infrastructurii esențiale (NDS, 2006, p. 15). Polonia dispune de asemenea și de resurse naturale importante incluzând huilă, cupru, argint, sulf, gaz natural, zinc, plumb și rocă: exploatarea lor constituie o bază de dezvoltare pentru multiple domenii ale sectorului manufacturier, asigură venituri din exportul acestora și utilizarea resurselor proprii de cărbune asigură un nivel relativ ridicat al autosuficienței de energie al țării (NDS, 2006, p. 15). În ceea ce privește petrolul, una dintre cele mai importante resurse naturale, acesta se află în cantități mici pe teritoriul Poloniei (NDS, 2006, p. 15).

În ceea ce privește dezvoltarea spațială a țării, aceasta este policentrică: în Polonia orașul-capitală nu este centru economic și social dominant, relația numărului de rezidenți ai Varșoviei cu numărul total de rezidenți ai Poloniei fiind una dintre cele mai scăzute din Europa (NDS, 2006, p. 15). Polonia are un număr mare de zone metropolitane în afara orașului-capitală, cu o semnificație comparativă și cu oportunități de dezvoltare similare: „Tròjmiasto”- Gdańsk, Sopot, Gdynia, Katowice cu alte orașe ale Sileziei, Cracovia, Wrocłau, Poznań și Łódź (NDS, 2006, p. 15). Ca și în cazul României, diferențele de dezvoltare din Polonia au o justificare istorică. Zonele rurale indică un nivel înalt de diversitate, atât în termeni de densitate ai populației cât și în mărimea

gospodăriilor, adăpostind un număr mare de persoane neangajate în câmpul muncii, dar în același timp cei care au un loc de muncă, lucrează în afara sectorului agricol (NDS, 2006, p. 16).

Polonia se caracterizează și printr-o dezvoltare economică susținută, perioada recentă dovedind faptul că economia poloneză s-a adaptat surprinzător de bine condițiilor UE: s-a observat o creștere rapidă a exportului către statele comunitare, mai ales al celui de alimente, care a permis îmbunătățirea mediului polonez de la țară (NDS, 2006, p. 16). S-a observat de asemenea și o situație macro-economică bună reprezentată de scăderea inflației și scăderea ratelor dobânzilor ce favorizează dezvoltarea economiei care a dus la o explozie a investițiilor mai ales pe piața imobiliară susținută de disponibilitatea crescută a creditelor ipotecare (NDS, 2006, p. 16). Sectorul privat a cunoscut de asemenea o dezvoltare rapidă: marile companii private activează ca și rezultat al privatizării vechilor întreprinderi deținute de stat alături de companiile nou-înființate, acestea creând noi factori de accelerare a creșterii economice (NDS, 2006, p. 16).

Polonia are de asemenea rădăcini bogate de moștenire culturală, element principal care influențează imaginea pozitivă a Poloniei în Europa și în lume, constituind un avantaj în procesul de definire a locului și a poziției Poloniei în UE: realizările artiștilor polonezi reprezintă un factor important în promovarea imaginii Poloniei, iar clădirile istorice și facilitățile moderne ale acestora au crescut semnificativ atractivitatea turistică a țării (NDS, 2006, p. 16). Cultura poloneză este un factor de dezvoltare economică și socială, având ca scop „construirea unei societăți inovative, creative și tolerante” (NDS, 2006, p. 16). Ca și notă generală, în Polonia, legăturile de familie și de vecinătate sunt mult mai importante decât în statele vestice iar comunitățile locale sunt puternic integrate, în special în mediul rural (NDS, 2006, p. 16).

Până în acest punct, în această secțiune am prezentat succint aspectele pozitive ale specificului polonez. În continuare, se va face referire și la reversul medaliei, menționând și aspectele negative, aflate în curs de reabilitare: rata ridicată a șomajului, inovativitatea scăzută în C&D, infrastructura precară, decalajele de dezvoltare dintre regiuni, lipsa de modernizare a sistemului administrației publice fiind doar cinci dintre cele mai stringente probleme cu care se confruntă Polonia.

Așa cum am menționat pe parcursul acestui capitol, rata șomajului reprezintă în Polonia, principala problemă națională, ea fiind caracterizată *de facto,* de o activitate profesională scăzută și de un procent redus de persoane angajate, mai ales în cazul persoanelor cu o educație minimă, însă o rată mică de angajare prevalează și în rândul tinerilor între 15 și 24 de ani dar și în rândul populației cu vârste cuprinse între 50 și 64 de ani, ea fiind totodată mai vizibilă în rândul femeilor decât al bărbaților (NDS, 2006, p. 17). Nivelul șomajului în Polonia este unul dintre cel mai ridicat din UE, fiind surclasat doar de nivelul din statele integrate în 2007. Tinerii de cele mai multe ori (după o lungă perioadă de căutare a primului loc de muncă fără rezultat) aleg să emigreze în statele alăturate (NDS, 2006, p. 17). Cu toate că Polonia consideră că se confruntă cu un procent mare de migrație, în 2017 acesta s-a stabilizat la doar 5% din populație, procentul este relativ mic în comparație cu cel de 17%, înregistrat de România în perioada menționată (Camera Bilaterală de Comerț Polono-Română, 2016, „Polish Business Mission to Romania"). În ceea ce privește cea mai mare rată a șomajului din Polonia, aceasta se regăsește în voievodatele Warmińsko-Mazurskie, Zachodniopomorskie, Lubelskie, Kujawsko-Pomorskie, în care în anul 2006, de exemplu, s-a înregistrat un procent istoric al ratei șomajului ce a depășit pragul de 20% (NDS, 2006, p. 17). Acestui procent i se adaugă și șomajul ascuns din zonele agricole și rurale.

Economia poloneză a fost caracterizată de un nivel scăzut de inovativitate, sectorul științific fiind cel mai afectat, sumele alocate

pentru C&D fiind infime în comparație cu PIB-ul per capita, acestea fiind în același timp alocate către un număr mult prea mare de direcții de cercetare (NDS, 2006, p. 17). Mai mult, cheltuielile sunt suportate în general de sectorul public și nu de cel privat iar principalul punct slab al sferei cercetării și dezvoltării care influențează inovativitatea economiei este reprezentat de incompatibilitatea dintre cercetările întreprinse și nevoile reale ale antreprenorilor (NDS, 2006, p. 17). Indicatorul performanței pentru C&D, pentru nevoile economiei este mult mai mic decât în alte state ale UE, la numărul de invenții patentate de către cercetătorii polonezi în țară și în afară iar participarea în domeniul industriei tehnologice înalte din comerțul extern diferă semnificativ de rezultatele realizare de către statele foarte dezvoltate (NDS, 2006, p. 17).

Infrastructura tehnică în Polonia (drumuri, căi ferate, poduri, sisteme de canalizare și de conducte) este mult mai puțin dezvoltată decât cel din statele vestice, în pofida progreselor semnificative din ultimii ani (NDS, 2006, p. 17). În ceea ce privește infrastructura informațională, Polonia ocupă una dintre ultimele poziții din UE privind accesul la Internet (NDS, 2006, p. 17). Penuria din domeniul infrastructurii sociale îngreunează în continuare accesul la educație, sănătate, administrație, justiție, petrecerea timpului liber, o mare provocare fiind îmbunătățirea situației locatare a polonezilor, în special a celor cu venituri relativ mici și a tinerilor căsătoriți (NDS, 2006, p. 17). Guvernul polonez a fost conștient de faptul că o infrastructură modernă este cheia spre dezvoltarea economică și spre atragerea mai multor investitorilor străini, iar în ultimii zece ani îmbunătățirea acesteia a devenit o prioritate, guvernul acționând în consecință prin crearea de noi drumuri și mai ales autostrăzi.

În ceea ce privește diversificarea regională, Politica Regională activă a Poloniei nu a reușit să prevină creșterea diferențelor în termeni de PIB per capita din regiunile individuale poloneze, înregistrându-se diferențe abrupte între cel mai dezvoltat voievodat, Mazowieckie și cele

mai subdezvoltate cinci voievodate: Lubelskie, Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzyskie și Warmińsko-Mazurskie, datorate în special dezvoltării rapide a polilor de creștere, în speță a conturbaților (NDS, 2006, p. 17). Cele cinci voievodate amintite anterior, cunoscute și sub denumirea de „Voievodatele Poloniei de Est" sunt cele mai subdezvoltate voievodate ale Poloniei (și cele mai subdezvoltate din UE, la momentul aderării), viitorul lor depinzând de cooperarea transfrontalieră prin schimburi economice cu Belarus, Ucraina și Rusia și în continuare de utilizarea eficientă a fondurilor europene (NDS, 2006, p. 18).

Administrația publică poloneză, deși a cunoscut schimbări semnificative, mai are nevoie de îmbunătățiri prin implementarea completă a mult doritului sistem tehnic modern de management și IT în administrația publică și în managementul finanțelor publice de asemenea (NDS, 2006, p. 18). Un alt obiectiv trasat este acela de a reda încrederea cetățenilor în autorități și instituții publice, care s-a menținut mult timp la cote scăzute.

In generis, acestea sunt principalele aspecte demne de luat în considerare ale specificul polonez. Prin intermediul fondurilor europene, Polonia s-a angajat să sporească avantajele competitive pe care le deține și să elimine, pe cât posibil aspectele negative caracteristice atât ei cât și altor state asemănătoare precum România.

1.1.3. Polonia în Uniunea Europeană și în lume

Dezvoltarea Poloniei din ultimele două decenii a fost influențată și de evenimentele care au avut loc în UE și în lume și va fi în continuare influențată de ceea ce se va întâmpla în următorii ani. Polonia și-a evaluat obiectiv rolul și locul său în economia UE și în economia mondială precum și oportunitățile sale de dezvoltare și amenințările survenite în urma creșterii proceselor de integrare și de globalizare (NDS, 2006, p. 19). În întreaga Europă s-a resimțit accelerarea fluxurilor de bunuri, a serviciilor, a capitalurilor și a migrațiilor precum și

expansiunea corporațiilor transnaționale, optimizarea producției la scară mondială și delocalizarea producției industriale în țări cu costuri de producție mai reduse (NDS, 2006, p. 19). Țări precum China și India considerate în trecut ca având economii emergente devin treptat centre economice esențiale, aceste aspecte având o influență majoră asupra societății din Polonia și din UE în ceea ce privește calea viitoarei dezvoltări a acestora (NDS, 2006, p. 19). De asemenea liberalizarea comerțului internațional a creat șansa extinderii întreprinderilor poloneze către piețele din afara Uniunii, cauzând în același timp și un import excesiv de produse pe piața poloneză internă (NDS, 2006, p.19).

Polonia are o perspectivă optimistă cu privire la extinderea și adâncirea integrării europene, considerând eliminarea barierelor interne dintre membrii UE în domeniul serviciilor, liberei circulații, a bunurilor și capitalurilor un avantaj competitiv pentru dezvoltarea sa, motiv pentru care România, Bulgaria și Croația sunt văzute ca și potențiali parteneri, așa cum vor fi văzute și Ucraina sau Turcia, în cazul unei eventuale integrări (NDS, 2006, p. 19). Statutul Poloniei de membru al UE a avut un efect stabilizator asupra economiei, intrarea întreprinderilor poloneze pe Piața Unică și infuzia fondurilor Uniunii au devenit în perioada 2007-2013 forța motrică fundamentală a dezvoltării prin care Polonia speră să atingă cât mai curând criteriile de convergență care vor defini momentul intrării Poloniei în zona Euro (NDS, 2006, p. 20). Acesta este motivul pentru care implementarea Strategiei de la Lisabona a reprezentat pentru Polonia o mare provocare și sursa de bază a accelerării dezvoltării economice, continuată mai apoi prin Strategia Europa 2020. Tot în contextul economiei globale Polonia se află în fața unor transformări majore: forța de muncă poloneză nu mai este atât de ieftină cum era în momentul aderării Poloniei la UE, ceea ce determină investitorii să-și îndrepte atenția spre statele mai subdezvoltate din întreaga lume, libera circulație a dat naștere unui efect dublu de migrare, a polonezilor către statele vestice și a cetățenilor statelor estice către Polonia, toate acestea contribuind la dezechilibrul

economiei țării (NDS, 2006, p. 20). Secarea capitalului uman este principala responsabilă pentru creșterea costurilor pe piața forței de muncă și îngreunarea funcționării sistemului de pensii în contextul scăderii ratei PIB-ului per capita și a ratei natalității (NDS, 2006, p. 20). La rândul său, mediul internațional va influența Polonia în domeniul științific și tehnologic, precum și în privința mediului natural și demografic și nu în ultimul rând condițiile externe vor influența economia poloneză: potrivit previziunilor adeverite ale Băncii Mondiale în anul 2015 s-a înregistrat o creștere a economiei mondiale semnificativ mai rapidă decât în anii 1980 sau 1990 ai secolului trecut sau decât cea din anii 2001-2006 ai secolului actual (NDS, 2006, p. 21). Astfel Polonia acordă în continuare o atenție deosebită principalilor poli de creștere economică mondială localizați în Asia de Sud-Est (China și India), America de Nord și în însăși UE, în vederea identificării oportunităților dar și a pericolelor care se îndreaptă asupra ei din aceste zone (NDS, 2006, p. 21). De asemenea, câștigarea alegerilor Statelor Unite ale Americii (SUA) de către republicanul Donald Trump pe data de 8 Noiembrie 2016, va oferi o nouă dimensiune relațiilor internaționale în viitorul apropiat. Publicații consacrate precum „New York Times” ilustrează o nemulțumire generală a electoratului față de ambii candidați la președinția SUA (Donald Trump, Hillary Clinton), considerându-i pe aceștia nepotriviți pentru a restabili prosperitatea americană, votul fiind o alegere foarte dificilă pentru cetățenii americani (Martin, Sussman, Thee-Brenon, 2016), iar publicația „The Guardian” a numit această zi ca fiind o zi neagră pentru omenire (The Guardian Editorial, 2016) în timp ce editorialul „The Sun” anunța că triumful președintelui Trump a trimis unde de șoc în întreaga lume (Vonow, Gillespie, 2016). Pe lângă aspectele ante-menționate, o provocare continuă pentru Polonia este și va fi asigurarea infuziei de ISD în contextul în care chiar și firmele poloneze iau în considerare delocalizarea afacerilor în țări cu resurse și forță de muncă mai ieftine, datorită majorării prețurilor la energie și resurse naturale, aceasta fiind o

problemă globală care îngrijorează de asemenea atât economia poloneză cât și politica de stat (NDS, 2006, p. 22). Contextul internațional aduce cu sine și amenințări în creștere pentru mediul înconjurător prin schimbări climaterice, eșecuri industriale, poluarea aerului, exploatarea dezechilibrată a resurselor pădurilor, a resurselor de apă, dispariția mai multor specii de plante și animale, degradarea solului etc. ce trebuie îndreptate permanent (NDS, 2006, p. 22). Efectele conflictelor internaționale și a crizelor economice internaționale s-au răsfrânt asupra întregii lumi, afectând și dezvoltarea Poloniei (chiar dacă Polonia a înregistrat creșteri economice în mijlocul crizei financiare din anii 2007-2008). Deși Polonia este caracterizată drept o țară sigură, participarea la menținerea securității internaționale prin structurile NATO, UE, ONU, Consiliul Europei, Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) și a politicilor acestora este primordială pentru amortizarea efectivă a posibilelor amenințări (NDS, 2006, p. 22). Criza emigranților care a atins cote alarmante în anul 2016 este un exemplu în acest sens. În plan economic, o monitorizare constantă a tendințelor și fenomenelor care vor avea loc în lumea economică europeană și mondială va fi esențială pentru recunoașterea rapidă și atingerea oportunităților emergente de către Polonia.

1.1.4. Analiza SWOT a Poloniei

Specificul polonez și rolul Poloniei în UE și în lume oferă datele necesare pentru alcătuirea analizei SWOT a Poloniei din punctul de vedere al traiectoriei sale de dezvoltare. Analiza SWOT, utilizată cu precădere în mediul de afaceri, oferă o viziune de ansamblu asupra succesului modelului polonez de absorbție. În continuare vom vedea care au fost punctele forte ale Poloniei, oportunitățile acesteia și cum au fost acestea fructificate precum și punctele slabe și amenințările externe cu care Polonia s-a confruntat și cum le-a abordat pentru a atinge succesul economic din prezent, încununat de succesul absorbției

fondurilor europene. Analiza SWOT „ajută la cunoașterea trecutului, prezentului și viitorului și astfel, valorificând datele din trecut și cele actuale, viitorul poate fi conturat” (Ghidul Analizei SWOT, 2013, p. 4). Analiza este prezentată în figura următoare:

	Puncte forte	**Puncte slabe**
INTERNE	- forță de muncă ieftină și înalt calificată - cultura antreprenorială dezvoltată - mediu atractiv pentru investiții - mediu atractiv pentru turism - stabilitate politică și economică - siguranță d.p.d.v. al conflictelor armate - resurse naturale bogate - mediu înconjurător diversificat: plămânii verzi ai Poloniei și ai Europei - reformarea, modernizarea și adaptarea continuă a structurilor statale la cele ale UE - regionalizare puternică, regiuni autonome și auto-guvernate - cultura poloneză: valori democratice, mediul artistic și științific, principiul familiei, ospitalitatea poloneză - dorința de depășire a stigmatului comunist - dorința de dezvoltare, atragere de fonduri UE	- rata mare a șomajului în Polonia de Est - sufocarea sistemului de ajutor social ca urmare a șomajului - sufocarea sistemului de pensii datorită creșterii speranței de viață - un ușor fenomen migraționist - resurse de petrol limitate - infrastructură rutieră încă insuficientă - decalaje emblematice de dezvoltare între regiunile vestice și estice - sistemul administrativ insuficient modernizat - neîncrederea cetățenilor în structurile statului, corupție - PIB relativ redus în comparație cu media UE 28 - IDU relativ redus în comparație cu media UE 28
	Oportunități	**Amenințări**
EXTERNE	- posibilități de cooperare economică cu statele vecine, în special Germania - aderarea la UE - participarea activă la stabilirea arhitecturii legislative și decizionale a UE - accesul pe Piața Unică a UE - oportunitatea utilizării fondurilor europene pentru acoperirea cheltuielilor de dezvoltare - accesul în Spațiul Schengen - adoptarea monedei euro - facilitarea accesului pe piețele globale - noi oportunități în contextul extinderii UE - întărirea poziției Poloniei în UE și în lume	- crize financiare (criza din 2008) - conflicte civile în Asia Mică (criza emigranților 2016) - amenințări pentru mediu - cataclisme naturale (inundații, cutremure) - atacuri teroriste - consolidarea unor noi puteri globale: Asia de Sud-Est și America de Nord. - deteriorarea colaborării cu Regatul Unit ca urmare a Brexit-ului - alte evenimente neprevăzute ce pot apărea la nivelul UE

Figura 5. *Analiza SWOT a Poloniei (interpretarea autorului după datele Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015, NDS, 2006, pp. 13-19 și date proprii).*

1.2. Modelul polonez de absorbție

Încă din anul 2011, Polonia a surprins Europa cu rezultatele sale neașteptate în domeniul absorbției fondurilor europene. În acel an, Polonia a reușit performanța de a epuiza toate fondurile europene alocate în proiecte sustenabile de anvergură, toate acestea cu doi înainte de încheierea oficială a perioadei de programare. În aceste condiții, Polonia și Italia au fost singurele state europene care au primit fonduri suplimentare pentru performanțele înregistrate, în valoare de 10% din suma alocată în 2007, Polonia înregistrând astfel în 2013 o absorbție de 110% a fondurilor europene, însușindu-și totodată titlul de lider regional în absorbția fondurilor europene pe perioada 2007-2013 (Mihăilescu, 2012 b, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene II"). Polonia a pregătit din timp terenul propice pentru absorbția fondurilor europene, cu mult înainte de a deveni stat membru al UE. Imediat după căderea regimului comunist, Polonia a urmat cu stoicism pașii spre modernizarea statală și societală. Aceasta a demarat în trombă reformele descentralizării, ale divizării administrative și ale regionalizării, pe care le-a finalizat cu succes puțin înainte de anul 2000. Au urmat apoi patru ani de pregătire a pre-aderării la UE, încununați în 2004 cu acceptarea Poloniei alături de celelalte nouă state în mega-structura europeană. Polonia a făcut demersurile necesare pentru alinierea rapidă la cerințele acquis-ului comunitar și la prevederile strategiilor europene. Polonia a avut la dispoziție doi ani de zile pentru a-și crea condițiile necesare unei bune absorbții înaintea începerii perioadei de programare 2007-2013, un avantaj competitiv pe care alte state nu l-au deținut. Experiența benefică acumulată între anii 2004-2006 a fost utilizată cu succes în redactarea Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015, documentul-cadru al sistemului polonez de absorbție, viziunea strategică de dezvoltare a statului

polonez stabilind clar prioritățile și indicatorii care trebuiau atinși prin intermediul fondurilor europene, incluzându-le pe acestea în categoria cheltuielilor pentru dezvoltare alături de fondurile naționale și alte fonduri internaționale. După cum vom vedea, succesul modelului polonez de absorbție rezidă în structura sa instituțională eficientă și în buna interacțiune dintre componentele sale, însă dincolo de rigoarea sistemului în sine, capitalul uman din cadrul sistemului a fost acela căruia Polonia îi datorează rezultatele pozitive obținute. Aceste rezultate pozitive identificate atât la nivelul absorbției cât și în utilizarea eficientă a acestora în domenii cheie precum infrastructura, investițiile, educația, tehnologia informației, sănătatea și crearea de noi locuri de muncă (Ianoși, 2016, p. 113), vor fi prezentate în secțiunea următoare. De asemenea, în spatele succesului polonez s-au regăsit personalități marcante ale vieții politice poloneze, a căror expertiză, voință și determinare au reprezentat un avantaj pentru absorbția eficientă a fondurilor europene în Polonia.

1.2.1. Polonia: lider regional în absorbția fondurilor europene. Date și cifre

În termenii fondurilor structurale și de coeziune, Polonia a negociat suma de 12,8 miliarde de euro pentru perioada de programare 2004-2006 (accesând 68% din totalul acesteia) și suma record de 67,3 miliarde de euro pentru perioada 2007-2013 (Mihăilescu, 2012 a) citat de Ianoși (2016, p. 113). Polonia a menținut un nivel mediu de absorbție în primii ani, reușind să ajungă în 2011 la un grad de absorbție de 80% din totalul fondurilor și până la finalul anului să subcontracteze toată suma alocată politicii din bugetul comunitar (Vatu, 2012) citat de Ianoși (2016, p. 113). Pentru perioada 2007-2013 Poloniei i-au fost alocate nu doar cele 67,3 miliarde de euro în cadrul Politicii de Coeziune, ci întregul pachet financiar s-a ridicat la valoarea de 107,9 miliarde de euro, dacă luăm în considerare fondurile destinate Politicii Agricole Comune, Politicii

Comune pentru Pescuit, finanțarea națională și fondurile private (Tuluca, 2013) citată de Ianoși (2016, p. 113). Conform Raportului de Țară privind Performanța Politicii de Coeziune în Polonia, fondurile accesate de către guvernul polonez au fost utilizate pentru proiecte în infrastructură și investiții, construindu-se aproximativ 600 de kilometri de autostradă care leagă Varșovia de Berlin, gări, căi ferate, investiții masive în educație, informație tehnologică, sănătate și crearea a peste 147.000 de locuri de muncă (Gorzelak și Kozak, 2011) citați de Ianoși (2016, p. 113). De asemenea Polonia a construit din fonduri europene metroul din Varșovia, a achiziționat autobuze și tramvaie, în special cu ocazia Campionatului European de Fotbal Euro 2012 (Ioniță, 2011, „Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE").

Evoluția și stabilitatea economică a Poloniei, precum și statutul de lider regional în materie de absorbție se datorează însă, nu neapărat factorilor favorabili ci măsurilor concrete pe care Polonia le-a luat. Succesul Poloniei în atragerea fondurilor europene nu a fost unul întâmplător. Personalul din cadrul sistemului de absorbție a fost format la Bruxelles, cu mult înainte de integrarea europeană a Poloniei, participând apoi la o serie de cursuri de specializare în Polonia (Hașu, 2011, „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene"). Prin examene riguroase au trecut și toți funcționarii publici polonezi: conform directorului Școlii Naționale de Administrație Publică, Jacek Czaputowicz, funcționarii publici polonezi susțin anual examene de atestare cu un grad ridicat de dificultate, care le certifică abilitățile și competențele (Hașu, 2011, „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene"). De altfel, în cadrul școlii amintite, toți studenții învață despre atragerea fondurilor europene, scriu proiecte și aplică pentru finanțare, scrierea unui proiect european fiind tema de examen pentru toți studenții (Hașu, 2011, „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene"). Succesul absorbției fondurilor europene din perioada 2007-2013 este atribuit în cea mai mare măsură Ministerului pentru Dezvoltare Regională condus de Elżbieta Bieńkowska. Ministrul dezvoltării regionale declara, la sfârșitul anului 2011 faptul că fondurile

europene au reprezentat un miracol pentru economia poloneză, organizând în acest scop o competiție anuală intitulată „Polonia și mai frumoasă. Cele 7 minuni ale fondurilor europene", în cadrul căreia sunt premiate cele mai bune proiecte, mărturisind că în opinia domniei sale, succesul polonez e reprezentat de seriozitatea și buna pregătire a celor care se ocupă de acest domeniu: „Sprijinul politic și al administrațiilor locale e implicit, nici nu se mai pune în discuție, existența specialiștilor nu mai e de mult o problemă, ne-am pregătit pentru a beneficia de acești bani dinainte de a intra în Uniunea Europeană și se vede. În momentul în care am avut acces la bani, aveam deja o echipă de oameni la Bruxelles și o alta în Polonia, care știa tot ce trebuia să știe" (Hașu, 2011, „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene"). De asemenea, în interviul acordat publicației „Adevărul", în 2011, Elżbieta Bieńkowska mărturisea că pentru fiecare euro din bugetul comunitar s-au scris nu mai puțin de zece proiecte (Ioniță, 2011, „Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE"). În Polonia s-au implementat cu bani europeni proiecte cu un grad înalt de inovativitate, cele mai emblematice (și premiate totodată) fiind „Muzeul Chopin", „Centrul Copernic" sau „Muzeul Rezistenței Polone".

Figura 6. *Muzeul Frederick Chopin din Varșovia (Foto RFI România). Disponibilă la adresa http://www.rfi.ro/articol/stiri/social/polonia-modelul-atragerii-fondurilor-europene.*

Muzeul Frederick Chopin, este unul dintre cele mai moderne muzee bibliografice din lume: „Dacă ești prima oară la Varșovia și te așezi pe una din multele bănci de marmură neagră din centru, poți avea o surpriză: muzica lui Chopin răsună la prima atingere a băncii multimedia. La un capăt, e un dispozitiv unde poți descărca pe telefon sonata preferată. Pe partea de sus a băncii, e o hartă care te îndrumă spre Muzeul Chopin, un micuț castel cochet de pe Malul Vistulei. A fost inaugurat în 2010, anul Chopin, când s-au împlinit 200 de ani de la nașterea compozitorului”, iar proiectul a costat 30 de milioane de zloți, bani proveniți din bugetul comunitar (Hașu, 2011, „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene”).

Figura 7. *Banca muzicală Chopin (Foto). Disponibilă la adresa: http://zambetsisanatate.ro/2013/08/26/varsovia-impresii-si-imagini-partea-a-ii-a/.*

Tot din fonduri europene a fost deschis la Varșovia și Centrul Copernic, (Mikolaj Kopernik, în polonă) un muzeu interactiv al științei, cel mai modern din Europa, unde vizitatorii pot efectua în jur de 500 de experimente educative: „cum se cântă la o harpă laser, cum se mișca scheletul uman, sau cum pot juca roboții teatru sunt doar câteva dintre ele. Mai multe clădiri din sticlă pline de dispozitive științifice se întind

pe 20 de mii de metri pătrați. Au fost cheltuite aici 207 milioane de zloți din Programul European pentru Infrastructură și Mediu" (Hașu, 2011, „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene").

Figura 8. *Centrul Științific Nicolaus Copernic și Planetarium-ul aferent (Foto). Disponibile la adresa: http://zambetsisanatate.ro/2013/08/26/ varsovia-impresii-si-imagini-partea-a-ii-a/.*

Un alt obiectiv apreciat în mod special de turiști este Muzeul Rezistenței Polone. Mereu aglomerat, muzeul redă fidel atmosfera anului 1944 într-un spațiu generos, unde sunt adăpostite obiecte personale ale disidenților, fotografii, dosare și monitoare touch-screen, unde se pot urmări proiecții cu mărturiile victimelor.

Figura 9. *Muzeul Rezistenței Polone (Foto). Disponibilă la adresa: http://www.traveleuropa.ro/poze-varsovia/.*

De asemenea, în ultimii ani, Polonia a investit în numeroase alte obiective turistice: o bibliotecă multimedia cu un generos spațiu de recreere pe acoperiș și un centru cultural care organizează 360 de evenimente anual sunt doar câteva dintre acestea (Hașu, 2011, „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene").

Figura 10. *Biblioteca Multimedia a Universității din Varșovia (Foto). Disponibilă la adresa: http://zambetsisanatate.ro/2013/08/16/biblioteca-universitatii-din-varsovia-si-gradina-suspendata/.*

1.2.2. Măsuri de pregătire a cadrului propice absorbției fondurilor europene

Așa cum am tot menționat, Polonia s-a pregătit temeinic pentru atragerea eficientă a fondurilor europene înainte de integrarea sa în structura UE, continuând demersurile în timpul și după finalizarea procesului de integrare. Cele mai importante demersuri vor fi expuse în continuare.

1.2.2.1. Măsuri *a priori* aderării la Uniunea Europeană

În Polonia, dezvoltarea societății civile și a comportamentului democratic, precum și creșterea activităților economice nu ar fi fost posibile fără procesul de descentralizare demarat în anii 1989, urmat de procesul divizării administrative culminat cu reforma regionalizării (1999).

1.2.2.1.1. Procesul de descentralizare

La finalul anului 1989, diferențele dintre Polonia și restul statelor comuniste, din perspectivă macroeconomică nu erau foarte mari,

situația socială fiind de asemenea la același nivel (Tuluca, 2013, p. 225). Guvernul comunist polonez a avut totuși inițiativa să implementeze un mănunchi de reforme economice și să permită, între anumite limite, inițiative private libere (Tuluca, 2013, p. 225). Ca și rezultat al alegerilor parțial libere, organizate în luna iunie 1989, în Polonia a fost instaurat primul guvern non-comunist din Europa de Est, condus de Tadeusz Mazowiecki (Bernhard, Szlaijfer H., Szlaijfer M., 1995, p. 146) citați de Tuluca (2013, p. 225). La scurt timp după instaurarea noului guvern, în septembrie 1989, ministrul de finanțe de la acea vreme, Leszek Balcerowicz, susținut puternic de economistul american Jeffrey Sachs și de omul de afaceri György Soros, a început să lucreze efectiv la un set de măsuri având ca scop întreruperea perioadei de hiperinflație și tatonarea terenului pentru tranziția la economia de piață (Tuluca, 2013, p. 225). Planul lui Balcerowicz a intrat în vigoare la 31 Decembrie 1989 și a cuprins, printre altele: (1) posibilitatea falimentării în cazul companiilor de stat care nu sunt rentabile; (2) deficitul bugetar nu putea fi finanțat prin tipărirea de monedă de către banca centrală; (3) interzicerea creditelor preferențiale pentru companiile de stat și corelarea dobânzilor cu inflația; (4) introducerea unui set de taxe pentru toate companiile și interzicerea taxelor speciale aplicate companiilor private; (5) acordarea dreptului companiilor și persoanelor fizice străine să investească în Polonia și să poată exporta profiturile; (6) liberalizarea tranzacțiilor valutare în interiorul Poloniei și abolirea monopolului de stat pe comerț exterior; (7) taxarea uniformă a tuturor companiilor; (8) stabilirea coordonatelor în care funcționează agențiile de șomaj; (9) protejarea muncitorilor din companiile de stat de disponibilizările în masă și garantarea ajutoarelor de șomaj (Bönker, 2006) citat de Tuluca (2013, p. 225).

Așadar, procesul de tranziție politică și economică început după 1989 a dus la renașterea autonomiei locale în Polonia, datorită experților polonezi care au decis să aleagă o cale diferită în comparație cu celelalte state post-comuniste: descentralizarea afacerilor publice. În martie 1990 a fost amendat „Actul de auto-guvernare teritorială” și în mai 1990 au avut loc primele alegeri municipale libere din Europa Centrală și de Est

(Mihăilescu, 2012) citat de Ianoși (2016, p. 114). În urma Reformei Balcerowicz de la finele anului 1989, procesul de descentralizare a început de la cel mai mic nivel al administrației publice, rolul municipalităților a fost întărit, toate acestea permițând mult dorita tranziție la economia de piață. S-a încercat apoi reducerea birocrației și a costurilor administrative. Chiar dacă, de la inițierea procesului, sistemul administrativ polonez a fost dominat de centralism din punct de vedere birocratic, datorită unui număr mare de unități administrativ-teritoriale, această perioadă de tranziție a fost benefică pregătirii unui nou sistem bazat pe trei tipuri de unități de auto-guvernare teritorială, care urmau să fie independente între ele, implementat zece ani mai târziu, în cadrul Reformei Administrative a Poloniei (Tuluca, 2013, p. 231).

1.2.2.1.2. Procesul de regionalizare

Înainte de anul 1998, Polonia era alcătuită din 49 de unități administrative, similare cu județele României. Pentru eficientizarea administrării regionale, prim-ministrul Jerzy Buzek (1997-2001), a decis să pună în aplicare o reformă administrativă. Conform noii Reforme Administrative din 1999, teritoriul Poloniei a fost împărțit în 16 voievodate (sau regiuni). La rândul lor, cele 16 voievodate au fost împărțite în 314 districte, 2478 comune și 65 de municipii cu statut distinct, toate funcționând pe principiul descentralizării și auto-guvernării (Yoder, 2003) citat de Tuluca (2013, p. 223).

În noua diviziune administrativă, districtele și comunele reprezentau unități de guvernare locală, iar voievodatele reprezentau unități de conducere regională, responsabile de executarea politicii regionale, cu o guvernare mixtă între guvernul central și auto-guvernare. Aceste 16 regiuni sau voievodate dispun de putere de decizie. Au un parlament local care este numit „micul parlament" și un consiliu executiv condus de un președinte denumit în Polonia „mareșal". Regiunile colectează o parte din impozite, atât de la persoanele fizice, cât și de la corporații (Tuluca, 2013, p. 232). Din punct de vedere al autonomiei, regiunile poloneze pot fi comparate cu regiunile spaniole sau cu cele italiene.

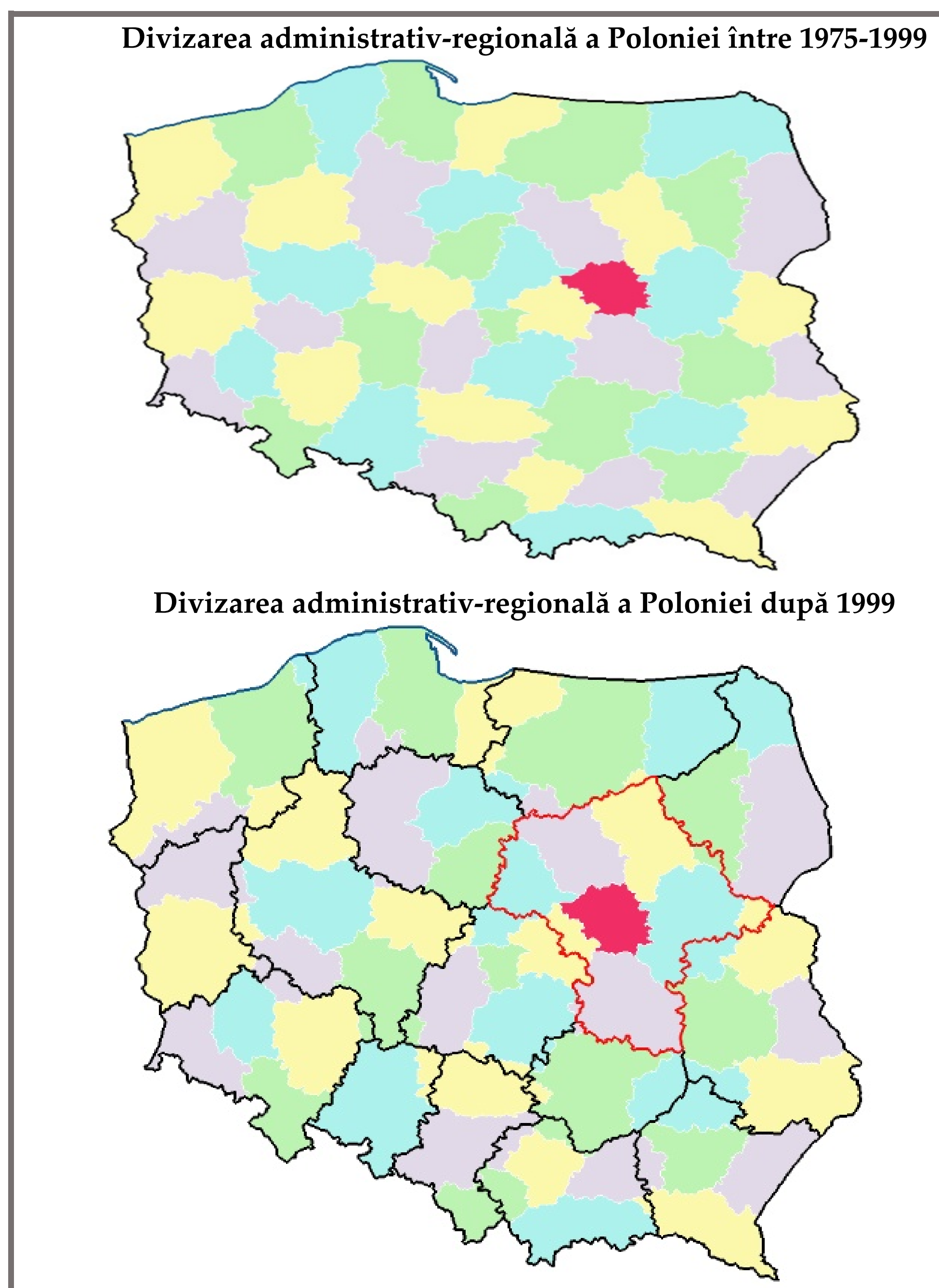

Figura 11. *Structura administrativă a Poloniei înainte și după 1999 (Kozłowski, J., 2013 , Strong Polish Regions and European Regional Policy. Mazovia, 29 Sept., pp. 6-7. Disponibile la adresa: http://www.slideshare.net/kyivsolidarityfundpl/strong-polish-regions-and-european-regional-policy).*

Noua structură administrativă se încadrează în Nomenclatorul Unităților Teritoriale Statistice (NUTS) după cum urmează:

Tabelul 1. *Diviziunea administrativă a Poloniei, conform NUTS (Drăgan, Orban, Pascariu, 2013 p. 231).*

Nivelul I NUTS 1	Nivelul II NUTS 2	Nivelul III NUTS 3
16 voievodate (regiuni) deconcentrate și descentralizate.	314 powiate (județe mai mici) din care 65 „orașe powiat" descentralizate.	2478 gmine (comune) descentralizate.

Un alt suflu inovativ adus de acest model administrativ este reprezentat de plasarea fondurilor special concepute pentru dezvoltarea regională (drumuri, spitale, educație) sub managementul autorităților regionale. Aceste autorități negociază direct cu Comisia Europeană. Ministerul Dezvoltării Regionale al Poloniei (responsabil cu fondurile europene), participă la aceste discuții, dar regiunile au autonomie de decizie. Modelul de absorbție polonez a mai înregistrat o victorie în 2007, când guvernul a decis ca 25 % din totalul fondurilor structurale și de coeziune obținute pentru perioada de programare 2007-2013 să fie gestionate la nivel regional. Acest aspect reprezintă o evoluție față de perioada de programare 2004-2006, când regiunile exercitau doar un control parțial asupra Programelor Operaționale (Tuluca, 2013, p. 236). Procesul de descentralizare în Polonia este exemplul de succes al efortului depus de statul polonez în această direcție iar reforma administrativă și regionalizarea puternică nu au făcut altceva decât să faciliteze buna funcționare a democrației și a economiei ajutând țara în procesul de integrare europeană.

Efectele procesului de descentralizare au dus la o gestionare eficientă a administrației publice, care acționează la diferite niveluri, precum și la îmbunătățirea cooperării și a concurenței între nivelurile de bază ale administrației (local, regional, național). Rezultatul acestor măsuri a făcut ca Polonia să contracteze 60 % din fonduri în proiecte

mici (inovare, educație, IT, învățământ superior) și 40 % în proiecte de anvergură (infrastructura, drumuri, căi ferate, sănătate, cultură, programe pentru companiile inovatoare care promovează noi idei pe piață, programe privind capitalul uman), epuizând rapid finanțarea primită (Ioniță, 2011) citat de Ianoși (2016, p. 116).

1.2.2.2. Măsuri *a posteriori* aderării la Uniunea Europeană

Încă din primii ani ce au urmat integrării Poloniei în UE, aceasta a acordat o importanță majoră alinierii la acquis-ul comunitar cu toate obligațiile ce derogă din acesta, precum și alinierii Poloniei la obiectivele strategiilor europene (Lisabona și Europa 2020). Pe lângă aceste aspecte, pe baza strategiilor, Polonia a luat o serie de măsuri care să ducă la eficientizarea absorbției fondurilor europene atât la nivel național cât și la nivel regional, în special în cadrul regiunilor celor mai subdezvoltate localizate teritorial în estul țării.

1.2.2.2.1. Susținere guvernamentală pentru proiectele contractate

În perioada crizei economice din anul 2008 sau în cazul incapacității economice din partea beneficiarilor, care au întâmpinat dificultăți în derularea proiectelor în așteptarea tranșelor de finanțare din partea CE, Polonia a găsit o cale de a debloca acest sistem: „Noi am finanțat în întregime proiectele europene, așteptând apoi să vină rambursările din partea Comisiei Europene. De asemenea, am mai decis să urgentăm plățile în avans, nu numai pentru instituțiile publice cum sunt autoritățile locale, dar și pentru companiile private. Am plătit în avans, de la buget, sume uriașe de bani, aproape 7 miliarde de euro, din care 800 de milioane au mers către companiile private. Am plătit în avans pentru ca proiectele să poată fi puse în aplicare" (Ioniță, 2011, Interviu Elżbieta Bieńkowska, „Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE"). Sumele au fost plătite treptat, în rate de 20%, după verificarea stadiilor și rezultatelor obținute de beneficiari (Tuluca, 2013, p. 236).

Sume imense de bani au fost plătite de Polonia din bugetul de stat și pentru a se putea co-finanța proiectele câștigate: „Banii plătiți în avans erau un stimulent important pentru majoritatea beneficiarilor de proiecte europene, ceea ce nu s-a întâmplat și în România” (Tuluca, 2013, p. 236).

Chiar dacă măsurile prezentate mai sus au contribuit la o absorbție eficientă a fondurilor europene, în Polonia, dezvoltarea regională, *latu sensu*, s-a putut realiza datorită unei bune colaborări a părților interesate: viitorii beneficiari și actorii publici și privați care au făcut față provocărilor ridicate de neajunsurile sistemului de absorbție. Consolidarea cooperării la toate nivelurile guvernamentale, sprijinirea responsabilității la toate nivelurile de guvernare, monitorizarea performanțelor politicilor regionale și sectoriale și continuitatea corecțiilor legislative au reprezentat provocări trecute cu brio de părțile implicate în gestionarea fondurilor europene (Tuluca, 2013, p. 235).

1.2.2.2.2. Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate

Pentru perioada de programare 2007-2013, Polonia a mai înregistrat un succes notabil în ceea ce privește crearea programelor operaționale regionale. Statul a realizat într-un timp scurt progrese demne de luat în considerare către o guvernanță multi-level (Tuluca, 2013, p. 234). Polonia a reușit să negocieze cu CE constituirea unui program regional distinct pentru fiecare regiune NUTS II din cele 16 voievodate, în funcție de nevoile specifice ale acestora (Gorzelak și Kozak, 2011) citați de Tuluca (2013, p. 234). Guvernul polonez a creat astfel, 16 Programe Operaționale Regionale (POR), pentru toate regiunile. Fiecare POR a fost alcătuit din obiective și măsuri care au sprijinit soluționarea nevoilor de dezvoltare la nivel național dar au conținut și priorități specifice, care au fost altele pentru fiecare regiune. În ceea ce privește implementarea acestor programe, ea a diferit în funcție de structurile socio-economice și strategiile de dezvoltare ale

fiecărui voievodat în parte. Astfel, în Polonia, sarcina de implementare a fondurilor structurale a fost îndreptată spre entitățile regionale de auto-guvernare: identificarea proiectelor, audit, monitorizare, certificare etc. au căzut în sarcina acestora (Tuluca, 2013, p. 234).

Polonia a mai făcut un pas important, prin crearea unui program special pentru cele cinci regiuni aflate la limita inferioară a dezvoltării pentru care guvernul polonez a instituit „Programul Operațional Dezvoltarea Estului Poloniei" (Tuluca, 2013, p. 235). Acest program a fost creat cu scopul de a accelera ritmul dezvoltării socio-economice în est-ul Poloniei pentru regiunile Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzkie, Warmińsko și Mazurskie.

Abordarea de a crea programe regionale specifice pentru fiecare voievodat și un program special pentru regiunile rămase în urmă a fost justificată printre altele și de utilizarea eficientă a fondurilor structurale de către regiuni în perioada 2004-2006 (Tuluca, 2013, p. 235). În total, pe perioada 2007-2013, a fost alocată suma de 24,8 miliarde de euro pentru investiții prin intermediul celor 16 POR-uri și pentru Programul Operațional Polonia de Est (Poland Structural Funds and Operational Programmes 2007-2013).

1.2.3. Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015: documentul-cadru al modelului polonez de absorbție

Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 a Poloniei (NDS) a fost utilizată frecvent în cadrul subcapitolului 1.1 dedicat caracterizării generale al Poloniei. În această secțiune dedicată strategiei, se va opera asupra unei prezentări mai detaliate a acesteia, a scopului și priorităților sale, reliefând importanța documentului în cadrul arhitecturii sistemului polonez de absorbție, strategia oferind totodată și răspunsuri cu privire la succesul sistemului. Așadar, NDS 2007-2015 este „principalul document strategic care definește obiectivele și prioritățile dezvoltării sociale și economice ale Poloniei, precum și

condițiile care trebuie să asigure această dezvoltare" (NDS, 2006, p. 7). În complexitatea sa, strategia ia în considerare cele mai importante tendințe de dezvoltare ale economiei mondiale și bineînțeles, obiectivele stabilite de UE în Strategia de la Lisabona reînnoită (2005), respectând principiul dezvoltării sustenabile, prin menținerea balanței între obiectivele economice, sociale și cerințele de mediu (NDS, 2006, p. 8). NDS este un document strategic principal și pe termen lung al dezvoltării economice și sociale a țării, constituind punctul de referință pentru alte strategii și programe guvernamentale precum și pentru programele pregătite de către unitățile locale auto-guvernate: ea este premisa de bază a Strategiei Naționale pentru Coeziune, A Cadrului Strategic Național de Referință, a Planului Strategic Național pentru Dezvoltare Rurală 2007-2013, a Planului Strategic Național pentru Pescuit și a programelor operaționale rezultate de aici (NDS, 2006, p. 8). Strategia face în mod frecvent referire la importanța absorbției și utilizării eficiente a fondurilor europene. Încă din partea introductivă strategia specifică faptul că o atenție specială se îndreaptă asupra oportunităților de a utiliza eficient prezența Poloniei în UE, documentul strategic reprezentând fundația utilizării eficiente a fondurilor de dezvoltare de către Polonia, făcând referire atât la fondurile UE cât și la fondurile naționale pentru „realizarea obiectivelor sociale și economice, constituind în același timp o bază pentru multiplicarea volumului fondurilor printr-o creștere economică mai mare și mai eficientă" (NDS, 2006, p. 8).

În ceea ce privește rolul esențial al strategiei, acesta este coordonarea reformelor instituționale și de reglementare cu activitățile finanțate din fondurile UE, urmărind producerea efectului de sinergie prin care cele două arii ale politicii economice să furnizeze cele mai înalte rezultate de dezvoltare posibile, miza fiind asigurarea celei mai eficiente utilizări a fondurilor europene disponibile, completate de fondurile naționale (NDS, 2006, p. 8).

Dacă rolul strategiei este acela de a pava drumul Poloniei spre o absorbție eficientă a fondurilor europene, rata de absorbție rămâne totuși doar un simplu indicator, dacă ea nu este transpusă și valorificată în raport cu schimbările pe care aceste finanțări le-au generat în cadrul societății. Astfel, principalul scop al strategiei este acela „de a ridica nivelul și calitatea vieții locuitorilor Poloniei: cetățeni individuali și familii" (NDS, 2006, p. 29). În cadrul strategiei, prin ridicarea nivelului de viață se înțelege: „creșterea veniturilor în sectorul gospodăriilor, facilitarea accesului la educație și training-uri, care să ducă la ridicarea nivelului de educație al societății și ridicarea calificării cetățenilor, creșterea angajării și a productivității muncii, rezultând din ambele reducerea șomajului, precum și creșterea nivelului activității profesionale și îmbunătățirea sănătății locuitorilor Poloniei" (NDS, 2006, p. 29). Prin ridicarea calității vieții, în cadrul strategiei, se înțelege: „o îmbunătățire esențială a condiției statului polonez, creșterea sentimentului de siguranță în rândul cetățenilor, înlesnirea accesului și utilizării infrastructurii tehnice și sociale, viața într-un mediu înconjurător curat și sănătos, participarea la viața democratică, participarea la cultură și turism, apartenența la o comunitate locală integrată, permiterea unei armonizări mai bune a vieții de familie cu viața profesională și cu activitățile din interiorul societății civice" (NDS, 2006, p. 29).

Scopul strategiei, acela de creștere a nivelului și a calității vieții locuitorilor Poloniei, se putea realiza doar printr-o politică de stat eficientă care să permită o dezvoltare economică rapidă și constantă, într-o perspectivă pe termen lung, bazată pe dezvoltarea capitalului uman, creșterea inovativității și a competitivității economiei și a regiunilor, includerea de investiții în sfera de C&D și fructificarea doar a acelor oportunități care asigură stabilitatea economică, socială și a mediului înconjurător în conformitate cu standardele europene, precum și calitatea vieții cetățenilor și a familiilor la nivel local și național (NDS,

2006, p. 29). De asemenea, strategia face referire la faptul că Polonia trebuie să respecte principiul unei dezvoltări echilibrate îngrijindu-se și păstrându-și patrimoniul său cultural, și mizează pe capacitatea Poloniei de a-și atinge scopul, respectând acest principiu, chiar și în circumstanțele nefavorabile în care aceasta se afla la momentul redactării strategiei: diferențieri semnificative ale nivelului de dezvoltare al regiunilor, marginalizarea zonelor rurale și problemele economico-sociale rezultate din „rămânerea în urmă" a Poloniei (NDS, 2006, p. 29).

Problemele dezvoltării Poloniei sunt și cele care au indicat stabilirea priorităților Strategiei de Dezvoltare 2007-2015, ele definind cele mai importante direcții și principalele acțiuni în vederea atingerii obiectivelor strategiei (NDS, 2006, p. 29). Astfel prioritățile de dezvoltare stabilite de strategie pe perioada 2007-2015, în care fondurile europene au fost percepute ca fiind o importantă sursă de finanțare și un sprijin incomensurabil în susținerea procesului de dezvoltare durabilă a Poloniei, transpuse mai apoi în Regulamente, Decizii și Activități de implementare a autorităților statului și a administrației publice (și a altor entități sociale și economice) au fost (NDS, 2006, p. 30):

- Prioritatea 1. Creșterea competitivității și inovarea economiei.
- Prioritatea 2. Îmbunătățirea condițiilor infrastructurii tehnice și sociale.
- Prioritatea 3. Creșterea ocupării forței de muncă și ridicarea calității acesteia.
- Prioritatea 4. Construirea unei comunități sociale integrate și a siguranței acesteia.
- Prioritatea 5. Dezvoltarea zonelor rurale.
- Prioritatea 6. Dezvoltarea regională și creșterea coeziunii teritoriale.

În încercarea de a descoperi cât mai multe indicii despre factorii și măsurile care au stat la baza succesului modelului polonez de absorbție, în continuare, se va opera o analiză mai detaliată asupra

priorităților de dezvoltare durabilă ale Poloniei pe perioada de programare 2007-2015 și a modalității de repartizare a sprijinului financiar comunitar pentru a oferi suportul necesar acestor priorități, în vederea obținerii rezultatelor scontate.

- Prioritatea 1. Creșterea competitivității și inovativității economiei.

Prima prioritate a Poloniei, ce urma să beneficieze masiv de sprijinul fondurilor europene a fost corelată cu nevoia unei creșteri semnificative a competitivității întreprinderilor și regiunilor poloneze, considerată esențială pentru atingerea unui nivel înalt și sustenabil de creștere economică, de creștere a ocupării forței de muncă și o creștere a afluenței cetățenilor săi (NDS, 2006, p. 31). Pentru asigurarea eficienței utilizării fondurilor europene în cadrul acestei priorități, la nivel național au fost create mai întâi o serie de condiții pentru stimularea și folosirea surselor interne de creștere pentru dezvoltarea antreprenoriatului și ridicarea nivelului tehnologic al economiei, rezultând, din această ecuație, necesitatea creșterii cheltuielilor pentru C&D (NDS, 2006, p. 31). În acest context s-au întreprins o serie de măsuri-suport:

a) Crearea unor baze macroeconomice stabile pentru dezvoltarea economică.

   Stabilitatea macro-economică reprezintă un factor esențial al procesului de creștere economică, aceasta semnificând implementarea unor mecanisme economice și financiare care au ca scop mobilizarea economiei naționale și stimularea investițiilor (NDS, 2006, p. 31). Pentru o politică macro-economică stabilă, Polonia și-a îndreptat atenția spre diminuarea deficitului sectorului finanțelor publice și prevenirea creșterii datoriei publice prin măsuri de pro-dezvoltare care au vizat creșterea veniturilor în sectorul finanțelor publice și îmbunătățirea eficacității fiscale pe de-o parte și raționalizarea

cheltuielilor publice succedată de îmbunătățirea structurii lor, pe de altă parte (NDS, 2006, p. 31). Măsurile de pro-dezvoltare au inclus și menținerea unui nivel scăzut al inflației și al fluctuației cursului de schimb, cu influențe favorabile asupra nivelului ratelor dobânzilor (NDS, 2006, p. 31). Încă din 2005, realizarea criteriului de la Maastricht și accederea la zona Euro au fost deziderate importante pentru Polonia, luând în considerare beneficiile accesului la Uniunea Economică și Monetară (UEM) pentru economia țării: modelarea unei imagini benefice a Poloniei în mediul internațional și în rândul investitorilor străini și creșterea ratei de încredere fiind doar câteva dintre aceste beneficii (NDS, 2006, p. 31). Până la intrarea în zona Euro, Polonia a adoptat o Politică Monetară și o Politică Fiscală independentă având ca scop dezvoltarea și modernizarea economiei în limitele cadrului definit de Programul de Convergență (NDS, 2006, p. 31).

b) Dezvoltarea antreprenariatului.

Printre măsurile luate în cadrul stimulării antreprenoriatului s-au numărat: crearea unui mediul legal, financiar și instituțional prietenos, prin contribuirea la crearea și dezvoltarea întreprinderilor (în special a companiilor mijlocii) și prin modelarea de atitudini antreprenoriale și inovative transpuse în asistarea întreprinderilor cu scopul de creare și implementare de noi produse, o mai mare libertate în începerea activității (simplificarea legii și a procedurilor administrative), scăderea costurilor activităților economice (inclusiv a costurilor nesalariale cu angajații), simplificarea accesului la tehnologie și capital, dezvoltarea unei piețe monetare și de capital cu condiții convenabile pentru finanțarea activităților antreprenoriale și nu în ultimul rând, întărirea legăturilor dintre sectorul de C&D și întreprinderi, precum și prin creșterea accesului și a scopului

utilizării serviciilor publice online (NDS, 2006, p. 32). Facilitarea accesului la cunoaștere și consultanță, îmbunătățirea sistemului juridic (de la înregistrarea companiilor la Registrul Curții Naționale și până la hotărâri judecătorești rapide în cazuri comerciale), asistență oferită de stat în crearea grupurilor de producători (cooperative, uniuni de întreprinderi) și asistență în implementarea inițiativelor comune ale întreprinderilor, entităților științifice și ale instituțiilor responsabile de dezvoltarea regională sunt de asemenea măsuri luate pentru sprijinirea dezvoltării antreprenoriatului polonez (NDS, 2006, p. 32).

c) Creșterea accesului la finanțări externe pentru investiții.

Conform strategiei, accesul la capital pentru antreprenorii polonezi (în special pentru companiile mici și mijlocii), reprezintă principala barieră în întreprinderea unor activități de investiție, datorită costurilor ridicate ale creditelor și condițiile dificile de accesare ale acestora, aceste aspecte afectând în mod special întreprinderile inovative și pe cele aflate în faza timpurie a dezvoltării lor (NDS, 2006, p. 32). Soluția propusă a fost aceea de dezvoltare a unor fonduri de capital de risc și a creditelor financiare (NDS, 2006, p. 32), care au dus până în prezent la o creștere semnificativă a activităților antreprenoriale în Polonia. Pentru realizarea Priorității 1, Polonia a fost nevoită să își îmbunătățească și tehnicile de atragere a capitalului străin: „Statutul de apartenență a Poloniei la UE crește gradual accesul și îmbunătățește condițiile de utilizare de către entitățile economice poloneze a surselor externe de finanțare cu capital străin, inclusiv a creditelor organizațiilor și băncilor internaționale, de exemplu a Băncii Europene de Investiții (BEI) sau a Băncii Mondiale (NDS, 2006, p. 33). La fel de esențială a fost considerată menținerea și creșterea interesului pentru economia poloneză din partea investitorilor străini, însă fondurile UE au

reprezentat pentru Polonia acea „oportunitate specială pentru dezvoltare”, a căror dimensiune financiară a constituit „o parte semnificativă a totalului cheltuielilor de investiție” (NDS, 2006, p. 33).

d) Ridicarea nivelului tehnologic al economiei prin creșterea cheltuielilor pentru C&D și Inovații.

În vederea creșterii competitivității economice poloneze, strategia stipulează necesitatea operării unor schimbări adânci în structura producției industriale care trebuia să devină treptat una bazată pe tehnologii moderne și pe produse hi-tech, dezvoltarea inițiativelor care favorizează inovația jucând un rol important nu numai în lupta competitivă a produselor și serviciilor (pe piața internă și internațională) ci și pentru îmbunătățirea nivelului de viață și a calității vieții precum și îmbunătățirea mediului înconjurător (NDS, 2006, p. 33). Prin urmare, măsurile luate au vizat creșterea cheltuielilor pentru C&D, încurajarea cooperării antreprenorilor, sprijinirea cooperării dintre instituțiile științifice și de cercetare cu mediul de afaceri, participarea activă a Poloniei la inițiativele Spațiului European de Cercetare și dezvoltarea sustenabilă de eco-inovații, cu rol de creștere a PIB-ului per capita, a calității vieții și de descreștere a consumului resurselor naturale și a poluării mediului înconjurător (NDS, 2006, p. 34).

e) Dezvoltarea societății informaționale.

Procesarea informației, calitatea acesteia și viteza de transfer reprezintă în societatea informațională în care ne aflăm, factorii cheie de creștere și competitivitate a sectorului industriei și serviciilor (NDS, 2006, p. 35). Măsurile luate în cadrul strategiei au fost: promovarea abilităților de utilizare a telecomunicațiilor și a tehnologiilor informaționale în managementul întreprinderilor, a administrației publice și a altor sectoare (*e-business, e-government, e-learning, e-healt*), dezvoltarea serviciilor electronice reprezentând o oportunitate pentru economie și crearea Strategiei Tehnologiilor

Informaționale a Poloniei, reprezentând un sistem la scară națională a unei „economii electronice uniforme”, care a permis, printre altele eliminarea unor cheltuieli ineficiente ale fondurilor publice (NDS, 2006, p. 36).

f) Protecția competiției.
Începând cu anul 2006, Polonia s-a angajat în întărirea și protecția regulilor unei competiții oneste în economie: prevenirea abuzului celui din poziția dominantă și a acțiunilor ce pot avea o influență negativă asupra competiției (NDS, 2006, p. 37). În această categorie se regăsește și protecția proprietății intelectuale prin lupta împotriva produselor piratate, a distribuțiilor legale și de contrabandă, controlarea punctelor de vânzare și implementarea de sisteme de protecție pentru produsele originale (NDS, 2006, p. 37).

g) Exportul și cooperarea cu țările străine.
Polonia a decis să rămână fidelă economiei deschise și cooperării cu statele UE și cu piața mondială, pentru a-și accelera dezvoltarea și a-și crește competitivitatea internațională (NDS, 2006, p. 37). Exportul este în continuare un factor important de creștere economică pentru Polonia. Măsurile luate în cadrul strategiei privind o mai bună promovare a exportului bunurilor și serviciilor poloneze prin crearea unor cadre instituționale de sprijin al exportului și de promovare a activității întreprinse de antreprenori au avut un efect benefic asupra dezvoltării economiei poloneze (NDS, 2006, p. 37).

h) Dezvoltarea sectorului serviciilor.
Polonia s-a folosit în mod inteligent de prezența sa pe piața serviciilor UE: „Sectorul serviciilor este decisiv pentru avantajul economic al economiilor contemporane” (NDS, 2006, p. 37). În sectorul serviciilor, în interesul general social și economic, implementarea elementelor de piață a fost prevăzută de luarea în considerare a protecției interesului strategic al statului (sectorul

energetic, gazul natural, comunicațiile, transportul, aprovizionarea cu apă), în timp ce, piața serviciilor sociale (educația, sănătatea, sistemele de securitate socială) a fost prevăzută în așa fel încât creșterea accesului la aceste servicii să ducă la îmbunătățirea calității lor și să favorizeze creșterea nivelului de viață a întregii societăți (NDS, 2006, p. 38).

i) Restructurarea sectoarelor industriale tradiționale și privatizarea acestora.

În Polonia, în pofida schimbărilor structurale care au avut loc până în prezent, branșele tradiționale ale industriei au jucat un rol economic important: sectorul mineritului, sectorul energiei, metalurgia fierului și a oțelului, chimia grea, industria construcțiilor navale, industria textilă și de îmbrăcăminte (NDS, 2006, p. 38). În acest context, a fost esențială luarea unor măsuri de restructurare ale acestor sectoare pentru a îmbunătăți eficiența activității lor și a posibilității producătorilor polonezi de a oferi produse competitive pe piața internă și mondială (NDS, 2006, p. 38). Esențială s-a dovedit a fi de asemenea și limitarea efectelor sociale negative ale procesului de restructurare, adaptarea branșelor tradiționale ale industriei la cerințele de protecție a mediului și îndepărtarea prejudiciilor deteriorării mediului cauzate de activitatea lor din trecut, fiind una dintre măsurile propuse în cadrul strategiei (NDS, 2006, p. 38). În ceea ce privește privatizarea, Polonia a decis să continue procesul de restructurare al proprietății, incluzând comercializarea și privatizarea întreprinderilor de stat care mai existau, cu menținerea interesului statului, majoritatea dintre ele aflându-se în necesitatea de a-și îmbunătăți poziția financiară și de a-și moderniza producția (NDS, 2006, p. 38).

j) Pescuitul.

Datorită poziției geografice a Poloniei, dezvoltarea a numeroase porturi a fost condiționată de-a lungul timpului de pescuit, iar în

contextul integrării Poloniei în UE, această branșă a pescuitului a întâlnit o presiune competitivă puternică (NDS, 2006, p. 38). Astfel, măsurile întreprinse încă din anul 2007 au vizat: un management rațional al resurselor vii din apă, îmbunătățirea eficienței sectorului de pescuit, creșterea competitivității procesării peștelui, reînnoirea echipamentului și reorganizarea întreprinderilor de pescuit, modernizarea infrastructurii porturilor, introducerea unor sisteme tehnologice și organizaționale moderne și inovative (NDS, 2006, p. 38).

- Prioritatea 2. Îmbunătățirea condiției infrastructurii tehnice și sociale.

În vederea accelerării creșterii economice și a îmbunătățirii nivelului de viață al rezidenților, Polonia a început, încă din anul 2007, demersurile unui efort uriaș de construire și modernizare a infrastructurii esențiale care să conducă la o activitate competitivă a antreprenorilor și atingerea de către cetățeni a nivelului european de civilizație, calitatea vieții cetățenilor fiind de asemenea influențată de accesul acestora la servicii sociale și de nivelul acestor servicii (NDS, 2006, p. 41).

a) Infrastructura tehnică.

Pentru întărirea coeziunii economice și sociale a țării precum și pentru difuziunea dezvoltării de la centrele importante de dezvoltare la zonele emergente, Polonia s-a angajat în acțiuni de modernizare și extindere a infrastructurii tehnice: infrastructura de transport (construirea de autostrăzi și drumuri exprese, îmbunătățirea siguranței rutiere, a sistemului de transport public, utilizarea eficientă a transportului feroviar, maritim și aerian) a infrastructurii de locuințe (prin gestionarea de programe de dezvoltare pentru locuințe), a infrastructurii de comunicații (prin dezvoltarea tehnicilor de informare și comunicare), a infrastructurii energetice (prin diversificarea esențială a aprovizionării energetice) și a infrastructurii protecției

mediului (prin investiții în acțiuni de protejare a mediului, a naturii și a diversității biologice (NDS, 2006, pp. 41-46).

b) Infrastructura socială.

Conform Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015, ridicarea standardelor de viață a locuitorilor semnifică, pe lângă investiții masive în infrastructura tehnică, investiții în facilitarea accesului la educație, sănătate, bunăstare, servicii sociale, servicii conectate cu administrația și justiția precum și asigurarea unei infrastructuri de petrecere a timpului liber (NDS, 2006, p. 46).

În ceea ce privește infrastructura educațională, Polonia și-a propus să implementeze pas cu pas un sistem de management eficient care să asigure o calitate înaltă a personalului calificat în învățământ precum și un sistem de evaluare și o bază de materiale adecvată la toate nivelurile de educație (NDS, 2006, p. 47). Creșterea disponibilității pentru educație prin oferirea condițiilor de bază (extinderea condițiilor sociale și de locuit, cămine, cantine, îmbunătățirea sistemului de transport al copiilor și al sistemului de burse) și prin crearea condițiilor necesare educației vocaționale, programelor de practică și promovării învățării pe tot parcursul vieții sunt parte integrantă a strategiei (NDS, 2006, p. 47).

Polonia și-a îndreptat de asemenea atenția spre îmbunătățirea eficienței sistemului de sănătate și stării de sănătate a societății, scopul fiind reducerea diferențelor dintre Polonia și nivelul mediu al condiției de sănătate a populației din UE (NDS, 2006, p. 48). Astfel strategia a stipulat realizarea de investiții masive pentru modernizarea instituțiilor care prestează servicii medicale, achiziționarea de echipamente de diagnosticare modernă, echipamente de vindecare și reabilitare, un sistem informatic de sănătate eficient, servicii de prim-ajutor și consolidarea sănătății profilactice pentru elevi (NDS, 2006, p. 48).

În cadrul celei de-a doua priorități naționale se regăsește și necesitatea consolidării infrastructurii serviciilor sociale. Măsurile luate în acest scop vizează investiții în servicii sociale pentru vârstnici și persoane cu dizabilități, copii și persoane care suferă de patologii sociale, persoane fără adăpost, cu scopul reducerii ponderii fenomenului de excluziune socială (NDS, 2006, p. 49).

c) Infrastructura culturală, turistică și sportivă.

Măsurile luate de Polonia în acest domeniu s-au îndreptat spre modernizarea instituțiilor culturale, promovarea artiștilor naționali și a produselor culturale poloneze, crearea unei platforme virtuale cu scopul de a promova cultura poloneză (NDS, 2006, p. 49). Pe perioada 2007-2015, Polonia și-a propus crearea unei infrastructuri turistice competitive prin oferirea unei game variate de servicii la nivel național: acomodare, gastronomie, baze de conferințe, recreere, infrastructură de divertisment, atracții istorice și naturale (NDS, 2006, p. 49). În același interval, o atenție deosebită s-a acordat și dezvoltării sportului, ca factor esențial al îmbunătățirii calității condiției fizice și de prevenire a patologiilor sociale negative, prin promovarea unui stil de viață sănătos, luându-se în considerare și accesul persoanelor cu dizabilități la diferite sporturi și activități recreative (NDS, 2006, p. 50).

- Prioritatea 3. Creșterea ocupării forței de muncă și a calității acesteia.

Utilizarea eficientă a resurselor din câmpul muncii contribuie, *in generis*, la creșterea economică și la reducerea decalajelor de dezvoltare regională, creșterea ocupării forței de muncă fiind factorul de bază în reducerea amenințării tensiunilor și a incoeziunilor sociale (NDS, 2006, p. 51). Astfel, strategia Poloniei pe perioada 2007-2015 a fost aceea de a crea, prin intermediul fondurilor europene, un număr cât mai mare de

locuri de muncă de înaltă calitate, în special pentru tinerii educați fără a neglija importanța păstrării pe piața muncii a persoanelor de peste 50 de ani și a persoanelor cu calificări joase amenințate de pericolul pierderii locurilor de muncă (NDS, 2006, p. 51). În aceste condiții, dezvoltarea antreprenoriatului și creșterea ocupării forței de muncă au reprezentat în perioada de finanțare recent încheiată cele mai importante sarcini ale statului polonez (NDS, 2006, p. 51). Printre măsurile primordiale luate pentru îndeplinirea celei de-a treia priorități de dezvoltare se numără:

a) Crearea condițiilor favorabile pentru antreprenoriat și reducerea poverilor impuse angajatorilor, prin eliminarea barierelor organizaționale și administrative în conducerea activităților de business și simplificarea procedurilor pentru cei care doresc să înceapă o afacere, precum și prin reducerea costurilor non-salariale cu angajații. Astfel, s-a urmărit o scădere graduală a cheltuielilor non-salariale, în particular a obligațiilor impuse angajatorului de sistemul de taxe și de asigurare care să favorizeze formele de angajare legală în detrimentul pieței negre a locurilor de muncă (NDS, 2006, p. 52).
b) Promovarea formelor flexibile de angajare și creșterea mobilității resurselor umane, prin crearea unor forme de muncă flexibile și alternative: liber-profesionist, muncă part-time, muncă temporară, muncă sezonieră, muncă prin telefon și prin crearea unor condiții favorabile mobilității profesionale: transport public eficient care să permită desfășurarea de activități profesionale în afara zonei de rezidență, optimizarea timpului navetei, o politică activă de locuințe care să facă mai accesibilă urmarea locurilor de muncă de către muncitori și nu în ultimul rând, un nivel adecvat de remunerații pentru cei aflați în această situație (NDS, 2006, pp. 52-53).
c) Oportunități egale pe piața locurilor de muncă prin realizarea unor programe pe termen lung de reiterare pe piața muncii a

grupurilor de persoane aflate în situații dificile din această perspectivă: tinerii absolvenți, femeile, persoanele peste 50 de ani, persoanele cu dizabilități amenințate de pericolul excluziunii sociale (NDS, 2006, p. 53). Cu sprijinul fondurilor europene, Polonia a întreprins un program de locuri de muncă sociale și sprijinirea întreprinderilor sociale, cu implicarea activă a organizațiilor non-guvernamentale, în calitate de angajatori (NDS, 2006, p. 53). O categorie aparte de locuri de muncă, sprijinită în Polonia, a fost și aceea a „locurilor de muncă verzi”: agricultură ecologică, protecția naturii, ecoturism, sectoare de energie alternativă etc. (NDS, 2006, p. 53). Un aspect inovativ propus în această prioritate de dezvoltare este reprezentat de includerea așa-numitor „elemente pro-familie” în sistemul de taxare pentru încurajarea antreprenorilor să angajeze persoane care aduc pe lume copii sau care oferă îngrijire persoanelor dependente (NDS, 2006, p. 54).

d) Adaptarea ofertei educaționale la cerințele pieței prin creșterea calității educației în școli la toate nivelurile și creșterea procentajului persoanelor adulte care studiază. Accentul a fost pus pe pregătirea cursanților pentru angajare în economia contemporană prin predarea de limbi străine, cursuri de antreprenoriat și inovativitate, îmbunătățirea abilităților de operare a computerului și a tehnicilor de gestionare a propriilor cariere, creșterea abilităților în domeniile științifice, creșterea calității educației vocaționale, dezvoltarea sistemului de învățământ la distanță și dezvoltarea învățării pe tot parcursul vieții (NDS, 2006, pp. 54-55).

e) Dezvoltarea instituțiilor dialogului social și întărirea sistemului de negociere a relațiilor dintre angajați și angajatori prin soluționarea pașnică a conflictelor din câmpul muncii datorită

implementării unui sistem eficient de informare și consultare cu angajații (NDS, 2006, p. 55).

f) Îmbunătățirea siguranței și a condițiilor de muncă prin crearea unui mediu de muncă prietenos sprijinit de inițiative de prevenție și limitare a riscului profesional în întreprinderi și dezvoltarea de training-uri în domeniul siguranței și protecției angajaților în vederea ajustării condițiilor de muncă din Polonia la standardele UE (NDS, 2006, p. 56).

g) Creșterea eficienței serviciilor instituționale pe piața muncii prin întărirea cooperării dintre Serviciul Public de Angajare, Serviciul Social și antreprenori, precum și prin creșterea rolului și sarcinilor serviciilor sociale în stimularea profesională a persoanelor amenințate de excluziunea socială (NDS, 2006, p. 56).

h) Realizarea unei politici raționale privind migrația. În contextul reducerii numărului populației poloneze, similar cu ceea ce se întâmplă în majoritatea statelor UE, admiterea străinilor pe piața de muncă poloneză a fost încurajată, creându-se condiții adecvate pentru aceștia în conformitate cu angajamentele ce rezultă din statutul Poloniei de stat membru al UE. În același timp, datorită acestui statut, Polonia a câștigat gradual un acces deplin pe piața muncii UE, rezultatul fiind creșterea mobilității polonezilor (în special a tinerilor educați) pe această piață (NDS, 2006, p. 57). Încurajarea polonezilor de a rămâne în țară și de a face o carieră profesională sau de a se întoarce în țară și de a investi în Polonia atât financiar cât și prin utilizarea cunoștințelor și aptitudinilor dobândite peste graniță a reprezentat o prioritate pentru Polonia în ultima decadă (NDS, 2006, p. 57).

- Prioritatea 4. Construirea unei comunități integrate și a siguranței acesteia.

Calitatea vieții este definită de integrarea în comunitate în care fiecare persoană poate să își realizeze planurile de viață, aspirațiile și să

obțină sprijinul comunității în situații dificile (NDS, 2006, p. 59). Creșterea încrederii cetățenilor în autoritatea publică este fără îndoială un deziderat al statului polonez, care și-a propus încurajarea implicării cetățenilor în problemele sociale, economice, de dezvoltare spațială și protecție a mediului, prin intermediul practicii dialogului social și sprijinirea educației societății civile în acest scop (NDS, 2006, p. 59). Măsurile luate pentru atingerea obiectivului de creare a unei comunități integrate au fost îndreptate spre:

a) Constituirea unei autorități publice eficiente care să deservească încrederea socială și prevenirea corupției. Strategia își propune să ofere autorității publice o nouă față, cea a unui partener fezabil pentru cetățeni, organizații civice, organizații antreprenoriale, care servește statul și întreaga societate și care se bazează pe deschidere, transparență, orientare spre dialog, eficiență și adaptabilitate (NDS, 2006, p. 60).
b) Sprijinirea inițiativelor locale: „Unul dintre elementele Strategiei este acela de a construi comunități integrate și civic-conștiente, în primul rând, la nivel local. Este importantă sprijinirea inițiativelor în domeniul dezvoltării economiei locale, crearea locurilor de muncă, educație, protecția mediului, acte de caritate etc. Un scop esențial al guvernului și al auto-guvernelor ar trebui să fie reîntărirea capitalului civil și sprijinirea societății civile - o posibilitate de a cunoaște clar interesele și nevoile societății civile și de a acționa în scopul realizării lor […]” (NDS, 2006, p. 60). Utilizând experiența altor țări, Polonia s-a angajat să creeze condițiile necesare implicării cetățenilor în proceduri de co-decizie, cum ar fi: consultanța socială, dezbaterea publică democratică, referendum-ul, inițiative civile, dialogul social, participarea socială, utilizarea presei locale și a mediului online ca și canale de comunicare socială etc. (NDS, 2006, pp. 61-62).

c) Promovarea unei politici de integrare socială, incluzând politicile pro-familie în scop economic și educațional. Aceasta are la bază o politică socială care protejează familia, în particular, în primii ani de aducere pe lume a unui copil, incluzând activități în domeniul sănătății, educației și a refacerii conexiunii cu munca profesională, facilitării procesului de a deveni proprietarul unei locuințe, efectele urmărite fiind creșterea stabilității familiilor, creșterea numărului copiilor născuți, reducerea efectelor nedorite precum sărăcia și moștenirea excluziunii sociale (NDS, 2006, pp. 61-62). Politicii sociale de integrare îi revine de asemenea sarcina de a construi sentimentul de siguranță conectat la nivelul și calitatea serviciilor de îngrijire medicală și de prim-ajutor, de ajutor social și de asigurare socială incluzând beneficii pentru persoane dizabilitate și pensionari, iar în condițiile creșterii speranței de viață, un sistem de sprijinire a persoanelor în vârstă prin construirea de azile cu servicii de îngrijire paliativă s-a dovedit a fi necesar (NDS, 2006, p. 62).

Măsurile luate pentru atingerea obiectivului de creare a unei comunități sigure, care să beneficieze de securitate externă și internă au fost îndreptate spre:

a) Asigurarea securității naționale și a sentimentului de siguranță. În cadrul Strategiei, siguranța este înțeleasă pe de-o parte ca protecție a suveranității și independenței Republicii Poloniei și pe de cealaltă parte ca și capabilitatea de a răspunde la provocările globale, la amenințări și la crizele externe din sfera politică, economică, socială și militară (NDS, 2006, p. 63). Apartenența la UE și la Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO) reprezintă o garanție a siguranței statului polonez, iar accesul în spațiul Schengen, prioritatea strategică îndeplinită de Polonia, va contribui pe termen lung la îmbunătățirea siguranței interne și externe a Poloniei.

b) Asigurarea siguranței interne și a ordinii publice. Pentru întărirea siguranței interne și a ordinii publice, statul a acționat în vederea prevenirii și reducerii crimelor, a fraudelor în afaceri, a amenințărilor teroriste precum și în vederea prevenirii sau minimalizării rezultatelor dezastrelor naturale, tehnologice și a dezastrelor cauzate de activitatea umană (NDS, 2006, p. 64).

- Prioritatea 5. Dezvoltarea zonelor rurale.

În ultimii ani, prăpastia civilizațională dintre orașe și zonele rurale ale Poloniei a devenit tot mai abruptă. În contextul aderării Poloniei la UE, zonele rurale ar trebui să devină un loc competitiv nu numai pentru agricultură, ci si pentru a locui și a dezvolta afaceri, cu o infrastructură și un transport public eficient care să transforme mediul rural într-o alternativă reală de locuit în detrimentul orașelor mari (NDS, 2006, p. 67). Astfel, în cadrul Strategiei, au fost stipulate măsuri de sprijinire a dezvoltării zonelor rurale, acestea fiind complementate și suplimentate de alte politici naționale și strategii care definesc „principalele obiective și priorități de dezvoltare ale Poloniei în câmpul Politicii de Coeziune” (NDS, 2006, p. 67). Strategia subliniază de asemenea faptul că „o dezvoltare sustenabilă a zonelor rurale nu este posibilă fără o participare directă și răspândită a comunității locale” (NDS, 2006, p. 67).

Măsurile prin care statul polonez și-a propus să sprijine dezvoltarea zonelor rurale pe perioada 2007-2015, prin intermediul fondurilor europene, a celor naționale și a investițiilor străine directe vizează:

a) Dezvoltarea antreprenoriatului și a activităților non-agricole prin înființarea de mici întreprinderi care să permită locuitorilor satelor să intre în contact cu comerțul, serviciile, producția măruntă, activități de afaceri și turistice, utilizând propriile resurse din fermele agricole (NDS, 2006, p. 67). Cu toate acestea, *in facto*, accesul la resursele financiare în zonele rurale este în

continuare foarte limitat, iar activitățile non-agricole foarte puțin dezvoltate, motiv pentru care sprijinirea măsurilor de modernizare a agriculturii și a procesării alimentelor se vor menține pe termen lung (NDS, 2006, p. 68).

b) Creșterea competitivității fermelor agricole prin adaptarea acestora la cerințele Comunității: modernizarea tehnică și organizațională a fermelor agricole, investiții în tehnologii noi, echipamente de înaltă eficiență, construirea de dispozitive de drenaj și de aprovizionare cu apă, toate având scopul de a îmbunătăți rezultatele producției agricole (NDS, 2006, p. 68). Producția agricolă integrată (prin folosirea unui progres tehnic și biologic sustenabil în cultivări, protecția plantelor, fertilizarea și producerea de animale) va avea ca efect pe termen lung creșterea nivelului eficienței agriculturii poloneze și ajustarea producției la cerințele clienților și la menținerea unei poziții avantajoase a agriculturii și a produselor alimentare poloneze pe piața UE și pe cea mondială (NDS, 2006, p. 68). Sprijinirea tinerilor fermieri, oferirea de servicii de consultanță pentru aceștia, organizarea fermierilor în grupuri de producători, dezvoltarea fermelor agricole în realizarea de proiecte conectate cu producerea de biocombustibil și biocomponenți sau cu operarea de modificări genetice (cu păstrarea normelor obligatorii), dezvoltarea producției și a promovării produselor tradiționale și ecologice sunt stipulate de asemenea în Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (NDS, 2006, p. 69).

c) Dezvoltarea și îmbunătățirea infrastructurii tehnice și sociale în zonele rurale. Cu scopul creșterii standardului de viață și a atractivității pentru investiții, guvernul polonez și-a propus alocarea unor importante resurse financiare pentru echilibrarea disproporțiilor de dezvoltare dintre zonele rurale și cele urbane, măsurile contribuind astfel la creșterea coeziunii economice,

sociale și spațiale. Au fost sprijinite în acest sens proiecte realizate de fermieri și de unitățile de auto-guvernare locală în domeniul: aprovizionării cu apă și a sistemului de canalizare, colectării, separării, transportului și utilizării deșeurilor, dezvoltării infrastructurii locale și a accesului la Internet, racordarea la electricitate și îmbunătățirea infrastructurii de transport, modernizarea clădirilor care deservesc funcții turistice, culturale sau recreaționale, reabilitarea caselor tradiționale, cu scopul prezervării identității rurale și a moștenirii culturale (NDS, 2006, p. 69).

d) Creșterea calității capitalului uman și stimularea profesională a locuitorilor din zonele rurale. În acest sector, dominat de locuri de muncă slab dezvoltate și șomaj ridicat, accentul a fost pus pe: crearea de noi slujbe, învățarea pe tot parcursul vieții, facilitarea educației vocaționale pentru persoanele care lucrează în agricultură și în afara ei, training-uri care să crească calificările profesionale ale locuitorilor din zonele rurale, stimularea comunității locale și implicarea acestora în dezvoltarea capitalului uman, crearea de organizații neguvernamentale cu același scop și dezvoltarea oportunităților pentru copii și adolescenții din zonele rurale prin ridicarea nivelului calității educației în școlile rurale, stimularea financiară a personalului pedagogic cu calificări profesionale înalte să predea în zonele rurale limbi străine și abilități de operare a computerului și pe dezvoltarea educației online (NDS, 2006, pp. 69-70).

- Prioritatea 6. Dezvoltarea regională și creșterea coeziunii teritoriale.

Polonia este o țară diferențiată regional, cu discrepanțe esențiale atât la nivelul regiunilor cât și în interiorul acestora (NDS, 2006, p. 73). Prin urmare, Politica Regională de Stat s-a focusat în perioada 2007-2015 acoperită de Strategie, pe creșterea competitivității tuturor regiunilor

poloneze prin promovarea coeziunii economice, sociale și teritoriale, cu scopul „nivelării oportunităților de dezvoltare ale voievodatelor, cu păstrarea principiului dezvoltării sustenabile” (NDS, 2006, p. 73).

Toate activitățile Politicii Regionale de Stat au fost întreprinse în strânsă legătură cu politicile sectoriale ale guvernului polonez (creșterea competitivității economiei, construirea și modernizarea infrastructurii, dezvoltarea capitalului uman etc.), iar principalele direcții ale dezvoltării regionale au fost definite în „strategiile de dezvoltare ale voievodatelor”, pregătite de către autoritățile locale și puse în aplicare *via* programelor operaționale regionale (POR), unele dintre ele fiind pregătite în cooperare cu ministerul competent în chestiuni aferente dezvoltării regionale (NDS, 2006, p. 74). Astfel direcțiile de bază ale activităților întreprinse de stat s-au îndreptat spre două mari obiective complementare:

a) Creșterea competitivității regiunilor poloneze. Potențialul competitiv și inovativ al unei regiuni definește abilitatea sa pentru o dezvoltare sustenabilă bazată pe prosperitatea locuitorilor săi (NDS, 2006, p. 74). Dezvoltarea unei regiuni depinde, *ipso facto*, de existența factorilor endogeni de creștere din zona dată: difuziunea creșterii economice de la centrele metropolitane la orașele mici, investiții, infrastructură tehnică, capital uman, cultura antreprenorială, resurse naturale, infrastructură științifică (conectarea educației superioare cu economia regională și piața muncii), servicii electronice, clustere industriale, turism etc. (NDS, 2006, pp. 73-74).
b) Egalizarea oportunităților de dezvoltare ale zonelor problematice. Prin zone problematice, în cadrul Strategiei se înțelege: „zone care necesită acțiuni speciale de stimulare, întreprinse de către stat, de către regiunea [în care aceste zone sunt situate] și comunitățile locale: zone rurale, zone de concentrare industrială, zone cu amplasare nefavorabilă

(dependente de turism sezonier, zone de graniță, subpopulate sau localizate departe de centrele urbane), zone predispuse dezastrelor naturale sau exploatării umane neprietenoase a mediului (zone amenințate de inundații, zone post-miniere etc.)" (NDS, 2006, p. 76). Astfel, în perioada acoperită de Strategie, statul a purces la sprijinirea zonelor cel mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic în primul rând, prin măsuri privind: dezvoltarea infrastructurii, cuprinzând, *lato sensu*, infrastructura de bază pentru dezvoltarea și reorganizarea zonelor agricole, infrastructura de sănătate, infrastructura turistică și cea a resurselor culturale regionale, modernizarea întreprinderilor mici, inclusiv a serviciilor, reconstrucția potențialului economic al marilor și micilor orașe prin valorificarea resurselor endogene ale acestora, dezvoltarea industriei locuințelor, sprijinirea guvernelor regionale și a organizațiilor non-guvernamentale în activități care să încurajeze societățile locale și instituțiile de dezvoltare locală să întreprindă inițiative pentru dezvoltarea socială și economică a regiunilor poloneze subdezvoltate (NDS, 2006, pp. 76-77). O sarcină separată a Strategiei a fost aceea de sprijinire a celor mai subdezvoltate 5 voievodate situate teritorial în Polonia de Est. Așa cum am subliniat și în subcapitolul 1.2.2.2.2., aceste voievodate au fost caracterizate de un nivel PIB/capita scăzut, un număr redus de întreprinderi și un nivel scăzut al veniturilor regionale proprii. Conform Strategiei, „furnizarea unui impuls de dezvoltare pentru Polonia de Est și creșterea nivelului de dezvoltare economică și a ratei de participare la viața socială (educație, muncă, sănătate) constituie un scop substanțial al politicii regionale a statului. Capitalele voievodatelor estice necesită suport special, deoarece nivelul lor de dezvoltare este relativ scăzut în comparație cu celelalte capitale cu același statut. Creșterea nivelului dezvoltării lor este cheia reducerii disproporției voievodatelor Poloniei de Est în

relație cu regiunile centrale și vestice ale țării. Acest lucru impune crearea de condiții pentru îmbunătățirea standardelor de viață ale populației (dezvoltarea infrastructurii, a educației, a accesului la serviciile de bază), precum și promovarea de mecanisme de suport în vederea utilizării propriului lor potențial de dezvoltare" (NDS, 2006, p. 77). În același interviu acordat pentru România, doamna ministru Bieńkowska declara: „există și programe speciale care au în vedere cinci dintre cele mai sărace regiuni ale Poloniei. De exemplu realizăm rețele de Internet de mare viteză pentru toate cele cinci regiuni. Este un program de excepție și revoluționar" (Ioniță, 2011, „Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE").

Politica Regională de Stat privind dezvoltarea voievodatelor poloneze este alcătuită din două părți: prima parte a politicii trasează direcții generale de sprijin pentru toate voievodatele iar cea de-a doua trasează direcțiile de sprijin pentru fiecare regiune (voievodat) în parte.

În relația cu toate voievodatele, Politica Regională de Stat s-a angajat să sprijine în primul rând îmbunătățirea calității capitalului uman, îmbunătățirea educației, creșterea investițiilor în domeniul C&D, îmbunătățirea relațiilor dintre știință și economie. În al doilea rând, dezvoltarea economică a tuturor regiunilor a necesitat intensificarea sprijinului instituțional pentru antreprenoriat și mediul de afaceri. În al treilea rând au fost sprijinite investiții pentru realizarea conexiunilor de transport (drumuri, căi ferate și aeroporturi regionale), precum și investiții în domeniul turismului, a protejării mediului și a moștenirii culturale a regiunilor (NDS, 2006, p. 77).

Direcțiile de sprijin pentru fiecare regiune (voievodat în parte) pe perioada acoperită de Strategie, vor fi prezentate succint, în tabelul următor:

Tabelul 2. *Domenii de acțiune ale Politicii Regionale pentru voievodatele poloneze 2007-2015 (NDS, 2006, pp. 78-83).*

Nr. Crt.	**Voievodat**	**Direcții principale de sprijin pentru voievodatele poloneze**
1.	**Dolnośląskie**	Facilitarea transportului internațional, conexiuni de transport între Wrocłau, Varșovia, Poznań și Szczecin, cooperare transfrontalieră, intensificarea funcțiilor metropolitane ale Wrocłau-lui, îmbunătățirea mediului natural, utilizarea avantajoasă a resorturilor de sănătate, protecție împotriva inundațiilor, adaptarea râului Oder pentru navigare, promovarea internațională a regiunii ca loc atractiv pentru turism și pentru investiții.
2.	**Kujawsko-pomoroskie**	Dezvoltarea sistemului de transport A1, îmbunătățirea conexiunilor de transport cu Varșovia, Szczecin, Poznań, Olsztyn, integrarea duopolului Bydgoszcz și Torum (prin dezvoltarea unei căi ferate rapide și sporirea funcțiilor metropolitane ale acestor orașe către zonele rurale), accesul populației din zonele rurale la educație superioară, locuri de muncă, servicii medicale și culturale, prevenirea dezastrelor din zona de amenințare a Văii Vistulei.
3.	**Lubelskie**	Îmbunătățirea infrastructurii de transport (coridoarele internaționale S12, S17, S19), o conexiune de transport mai bună cu principalele centre ale țării, cooperarea transfrontalieră (sprijinirea procesului de modernizare al Ucrainei), intensificarea funcțiilor metropolitane ale Lublin-ului, dezvoltarea centrelor cu statut supra-regional, intensificarea cercetării, reorganizarea și eficientizarea agriculturii (ecologice și specializate).
4.	**Lubuskie**	Integrarea orașelor Gorzów Wielkopolski și Zielona Góra (prin îmbunătățirea conexiunilor lor de transport), intensificarea potențialului științific, de cercetare și academic al regiunii (Universitatea Viadrina), îmbunătățirea rețelei de instituții care sprijină întreprinderile (în mediul urban și rural), îmbunătățirea condițiilor de navigare pe Oderul de Jos, cooperarea transfrontalieră, dezvoltarea turismului, menținerea calității înalte a resurselor naturale și folosirea lor ca și potențial de dezvoltare al regiunii.
5.	**Łódzkie**	Îmbunătățirea transportului (drumuri, căi ferate, aeroporturi), îmbunătățirea conexiunilor de transport cu Varșovia și alte metropole, dezvoltarea Interschimbului Central (intersecția autostrăzilor A1 și A2 și a drumurilor expres S8, S14 și S74), îmbunătățirea funcțiilor metropolitane ale Łódź-ului (revitalizarea aspectelor pre-industriale, istorice, arhitecturale, turistice, atractivitatea pentru investitori străini), dezvoltarea potențialului regional academic, științific, de cercetare, sprijinirea întreprinderilor (din mediul urban și rural).
6.	**Małpolskie**	Îmbunătățirea axei de transport Vest-Est (autostrada A4, împreună cu alte drumuri și conexiuni de cale ferată), conexiuni de transport cu Cracovia-Zakopane, dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale Cracoviei (a potențialului economic, științific și academic), promovarea internațională a regiunii (în termeni de natură, cultură, turism).

7.	**Mazowieckie**	Cel mai diversificat voievodat al țării, sprijinit în realizarea unei coeziuni funcționale și spațiale mai bune (îmbunătățirea conexiunilor de transport din interiorul voievodatului), conectarea Varșoviei cu alte centre urbane, îmbunătățirea coeziunii regiunii prin susținerea activităților economice și antreprenoriale în afara orașului capitală, dezvoltarea transportului aerian, dezvoltarea transportului public, îmbunătățirea accesului pe piața muncii varșoviene, a locuitorilor regiunii Mazowsze, precum și accesul la educație, cultură și servicii medicale, menținerea rolului internațional al Varșoviei și a relației sale în rețeaua metropolitană a lumii.
8.	**Opolskie**	Conexiuni de transport în Nord-Sudul voievodatului (S11) și Vest-Est, modernizarea drumurilor și căilor ferate de semnificație regională, cooperarea transfrontalieră cu Republica Cehă, dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale orașului Opole, utilizarea eficientă a potențialului turistic, protecția mediului, asigurarea protecției împotriva inundațiilor pe Oderul de Sus, revitalizarea zonelor degradate.
9.	**Podkarpackie**	Modernizarea și expansiunea infrastructurii de transport (A4 și S19), modernizarea căilor ferate, cooperarea transfrontalieră (expansiunea trecerii de frontieră cu Ucraina), construcția de centre de logistică pe baza sistemelor de transport existente, transformarea orașelor mici în centre locale de dezvoltare (mai ales în domeniul serviciilor), stimularea dezvoltării durabile a zonelor rurale, dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale orașului Rzeszów, utilizarea valorilor naturale ale regiunii ca și potențial de dezvoltare (inclusiv a stațiunilor de sănătate), protecție împotriva inundațiilor, reglarea fluxurilor râurilor din regiune.
10.	**Podlaskie**	Îmbunătățirea disponibilității de transport spre Lituania, important pentru conexiunile internaționale (*via* Baltica, Căile Ferate Baltice), conexiunile Varșovia-Białystok și drumul național S19, valorificarea locației geografice, modernizarea trecerii de frontieră cu Belarus (dezvoltarea cooperării culturale, științifice și economice cu statul vecin), dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale Białystok-ului (îmbunătățirea legăturilor acestuia cu orașele mici din regiune), sprijin pentru sectorul întreprinderilor și serviciilor, inclusiv pentru turismul bazat pe resursele mediului natural (Plămânii verzi ai Poloniei).
11.	**Pomorskie**	Îmbunătățirea rețelei de transport național și european în sistemul Nord-Sud, Est-Vest, conectarea autostrăzilor de pe litoral cu infrastructura portuară Gdańsk-Gdynia, dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale Gdańsk-Sopot-Gdynia (Trójmiasto) și creșterea importanței europene și baltice a acestei zone, stimularea economică de lungă durată a Żuławy-ului (funcționarea economiei apei în Deltă și în Valea Vistulei de Jos), utilizarea eficientă a valorilor culturale, naturale și turistice de importanță internațională ale regiunii.
12.	**Śląskie**	Infrastructura tehnică și de transport (coridorul A1 și A4), dezvoltarea sectoarelor moderne ale economiei, revitalizarea zonelor post-industriale degradate, dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale conurbației Silesia (dezvoltarea serviciilor la nivel înalt, inclusiv servicii științifice și de cercetare), îmbunătățirea condițiilor mediului natural și recuperarea zonelor post-miniere.

13.	**Świętokryskie**	.Îmbunătățirea disponibilităților de transport (condiții favorabile pentru întreprinderi și afluxul de capital străin), dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale orașului Kielce, dezvoltarea educației superioare, a serviciilor, crearea de noi locuri de muncă, folosirea resurselor naturale ca și potențial de dezvoltare (promovarea națională și internațională a Munților Świętokrzyskie).
14.	**Warmińsko-mazurskie**	Dezvoltarea transportului extern (Kaliningrad, Oblast) și a transportului intern (drumurile naționale S16, S7), dezvoltarea cooperării internaționale a voievodatului cu regiunea Mării Baltice (contacte culturale, științifice, de cercetare), dezvoltarea funcțiilor metropolitane ale Osztyn-ului (potențialul academic, științific, de cercetare), conservarea zonelor naționale (Plămânii verzi ai Poloniei), crearea de sisteme hidro-tehnice (pentru reglarea economiei apei), promovarea turistică internațională a regiunii (Lacurile Mazury și Canalul Elbąg).
15.	**Wielopolskie**	Legături de transport între zonele periferice și centrele de creștere, dezvoltarea spațială sustenabilă a regiunii Wilopolska (sprijinirea centrelor sub-regionale), promovarea internațională a metropolei Poznań ca locul expozițiilor și evenimentelor internaționale și totodată centru academic, sprijin special pentru agricultură (pondere agricolă mare), prezervarea mediului (Natura 2000), promovarea culturii regionale la scară internațională.
16.	**Zachodniopomorskie**	Îmbunătățirea legăturilor de transport ale Szczecin-ului, dar și a legăturilor cu Poznań și Varșovia, creșterea competitivității internaționale a complexului portuar, cooperarea transfrontalieră cu Germania și regiunea Mării Baltice, intensificarea funcțiilor metropolitane ale Szczecin-ului și îmbunătățirea potențialului academic al Koszalin-ului, sprijinirea zonelor rurale, a mediului înconjurător, protejarea împotriva inundațiilor, reglarea economiei apei în bazinul Oder (restaurarea funcțiilor de transport pe cursul inferior al râului).

1.2.4. Structura modelului polonez de absorbție

Măsurile întreprinse de statul polonez încă de la începutul perioadei post-comuniste, continuate în perioada de pre-aderare la UE, apoi în perioada primului exercițiu financiar 2004-2006 și măsurile pregătite pentru implementare în perioada de programare 2007-2013 (cu prelungire până în 2015) au creat într-adevăr premisele ideale pentru conturarea bazei arhitecturale a unui mecanism eficient de absorbție a fondurilor europene și a asigurat, *sine quo dubium*, succesul răsunător înregistrat de Polonia în acest domeniu, de la finele anului 2013. Așa cum relatează documentele oficiale, în special Strategia Națională de

Dezvoltare a Poloniei 2007-2015, procesul de descentralizare a administrației publice și a afacerilor, divizarea administrativă în voievodate, districte și comune, regionalizarea eficientă, reformele instituționale, investițiile masive în capitalul uman specializat în absorbția fondurilor europene, simplificarea procedurilor accesării fondurilor, întărirea stabilității politice, măsurile anti-corupție, operarea de corecții legislative, serviciile de consultanță și de sprijinire a proiectelor contractate, consultarea societății civile cu privire la modalitățile și domeniile de utilizare ale fondurilor, încurajarea societății civile să participe la discursuri democratice, referendum-uri sau să întreprindă inițiative cetățenești care să vizeze îmbunătățirea mecanismului de absorbție, stabilirea obiectivului absorbției fondurilor europene ca și obiectiv național principal (fără a neglija finanțările provenite din alte surse adiacente precum bugetul de stat, bugetele unităților teritoriale auto-guvernate, entități ale sectorului finanțelor publice, ISD-urile, Mecanismul Financiar al Spațiului Economic European, Mecanismul Financiar Norvegian și Banca Europeană de Investiții), stabilirea eficienței instituțiilor publice și a reprezentanților acestora în funcție de gradul de absorbție obținut, toate acestea însumate alcătuiesc structura modelului polonez de absorbție, fiecare având un rol specific și indispensabil în cadrul structurii.

În continuare, pentru a identifica rolul și importanța componentelor din cadrul sistemului/mecanismului de absorbție polonez, se va trece la realizarea experimentală a structurii acestuia, utilizând ca și bază de analiză, teoria funcționalismului structural (teoria sistemelor sociale). Conform teoriei aplicate, sistemul polonez de absorbție este o entitate socială compusă din mai multe părți, fiecare dintre ele contribuind la funcționarea întregului. De asemenea, fiecare componentă are o sarcină specifică de îndeplinit iar sistemul este eficient doar în condiția în care toate componentele funcționează corect și simultan. Componentele sunt valoroase doar ca și părți integrante ale întregului, în cazul de față al sistemului (fiecare componentă individuală fiind nefolositoare în afara acestuia).

Teoria funcționalismului structural utilizează deseori, în cadrul expunerii sale, comparații ale diferitelor sisteme sociale studiate prin intermediul său cu complexitatea organismelor vii sau cea a mecanismelor automobilistice. Prin analogie, (atât datorită titlului lucrării de față, precum și datorită gradului de precizie tehnică) se va recurge, și în acest caz, la o abordare comparativă a sistemului polonez de absorbție cu complexitatea mecanismului unui automobil. Această analogie cuprinde aspectele ante-discutate în acest capitol despre sistemul de absorbție polonez și este redată schematic în figura următoare:

Figura 12. *Structura modelului polonez de absorbție conform Teoriei Funcționalismului Structural (Teoria Sistemelor Sociale). Interpretare autor, Foto (http://dispaco.ro).*

Radiografia structurii sistemului polonez de absorbție ilustrată mai sus plasează regionalizarea în rolul de „motor" al sistemului. Regionalizarea eficientă implementată de Polonia a contribuit semnificativ la îmbunătățirea absorbției fondurilor europene datorită eficienței guvernanței multi-level, fiecare regiune autonomă identificându-și mult mai acurat nevoile ce trebuiau acoperite prin fondurile europene decât ar fi putut acestea să fie identificate la nivelul guvernului central: „Administrațiile autonome ale voievodatelor își administrează singure programele și decid către ce investiții își dirijează fondurile" (Ioniță, 2011, „Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE").

Alimentarea sistemului a fost reprezentată de calitatea capitalului uman din domeniul gestionării fondurilor. Succesul polonez este atribuit de asemenea Ministerului Dezvoltării Regionale și în particular specialiștilor din cadrul acestuia perfecționați în domeniul absorbției încă dinaintea aderării Poloniei la UE. Cunoștințele membrilor Ministerului Dezvoltării Regionale au fost difuzate mai apoi spre funcționarii publici din toate cele 16 voievodate poloneze.

Voința comună de schimbare a reprezentanților tuturor domeniilor de activitate: politic, economic, social, academic, consolidată treptat de la prăbușirea regimului comunist a reprezentat forța motrică a consolidării unui sistem de absorbție eficient care să ducă la îmbunătățirea standardelor de viață și a nivelului de trai a societății poloneze și a ajungerii din urmă a bunăstării statelor vestice ale UE.

Prioritățile Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 au reprezentat direcția în care fondurile europene au trebuit îndreptate pentru dezvoltarea în mod eficient și în timp redus a statului polonez.

Pentru utilizarea eficientă a fondurilor europene, experții polonezi nu au ezitat să adapteze modele de bune practici în absorbția fondurilor europene a altor state membre la specificul polonez, ținând cont în aceeași măsură de strategiile de dezvoltare ale UE și a obiectivelor acestora.

Stabilitatea politică și guvernarea eficientă au reprezentat factori cheie pentru buna desfășurare a procesului de absorbție, în lipsa acestora sistemul nu ar fi înregistrat succesul din prezent. Faptul că, indiferent de schimbările politice, componența Ministerului Dezvoltării Regionale nu a suferit modificări, a permis acestuia să își ducă la bun sfârșit strategia de absorbție și totodată să răspundă pentru acest sector pe întreaga perioadă de finanțare 2007-2013, și în cazul de față să culeagă laurii victoriei. La polul opus, în România, orice schimbare politică a adus cu sine numirea unui nou ministru delegat cu gestionarea fondurilor europene, creând condițiile propice pentru derogarea responsabilității între foștii, actualul și probabil viitorii miniștri ai ministerului ce se ocupă cu fondurile europene.

Cu toate că nivelul corupției, *in generis*, nu se află la cote alarmante în Polonia, guvernul polonez a inclus în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare măsuri de combatere a corupției și a deturnării de fonduri prin monitorizări atente ale proiectelor cu finanțări europene și prin promovarea principiului transparenței, ceea ce a dus treptat la frânarea neregulilor în acest domeniu.

Sistemul absorbției fondurilor europene, deseori „înfierbântat" de birocrația stufoasă, a beneficiat de un mecanism de „răcire și aclimatizare" prin intermediul unui sistem de simplificare a hiperbirocrației aferente procesului de scriere, contractare și implementare a proiectelor europene, mizând și de data aceasta pe o monitorizare mult mai atentă a proiectelor și pe deblocarea plăților numai în urma avizului favorabil al acestor controale.

Numărul mare de proiecte europene înregistrate în rândul beneficiarilor privați stă mărturie faptului că Polonia are o cultură antreprenorială bine sedimentată și că însăși această cultură reprezintă un factor cheie în cadrul succesului sistemului polonez de absorbție, importanța sa echivalând, conform figurii realizare cu cea a distribuției și a transmisiei unui mecanism automobilistic.

Laitmotivul Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei este, așa cum am enunțat deseori pe parcursul acestei lucrări, bunăstarea cetățenilor polonezi, toate măsurile luate având ca scop creșterea standardului de viață și îmbunătățirea nivelului de trai al acestora și apropierea de standardele europene ale statelor membre dezvoltate ale UE, prin intermediul unei utilizări eficiente și eficace a fondurilor europene provenite de la bugetul comunitar. Acesta este și motivul pentru care Polonia a încurajat implicarea societății civile în aspecte privind dezvoltarea sustenabilă a țării, un exemplu elocvent în acest sens fiind inițiativa Ministerului Dezvoltării Regionale din 2006, care a cerut consultarea societății civile cu privire la varianta finală a Strategiei de Dezvoltare Națională a Poloniei 2007-2015. Astfel de inițiative au loc și la nivelul regiunilor auto-guvernate, în care actorii regionali și societatea civilă s-au implicat activ în luarea deciziilor privind dezvoltarea regională și repartizarea bugetului în funcție de prioritățile regionale de dezvoltare. Prin urmare, consultarea și implicarea societății civile în aspecte privind utilizarea fondurilor europene, a asigurat „suspensia" mecanismului polonez de absorbție, opinia societății civile dovedindu-se a fi în acest context, atât importantă cât și realmente utilă.

Umbrela, sau caroseria (potrivit figurii), care a protejat sistemul polonez de absorbție și i-a permis să se dezvolte și să se transforme într-un real succes, a fost reprezentat de sprijinul financiar alocat beneficiarilor proiectelor contractate direct din bugetul central de stat. Această soluție ingenioasă a permis proiectelor poloneze să înainteze și să se finalizeze în timp ce în alte state, proiectele erau blocate, ca urmare a întârzierii rambursărilor, datorate, de cele mai multe ori unor nereguli constatate la nivel național, ca de pildă suspendarea unor programe operaționale din pricina unor suspiciuni sau nereguli.

O componentă de bază a modelului polonez de absorbție, care a susținut practic acest mecanism (așa cum șasiul și pneurile susțin toate componentele unui automobil) este reprezentată de cele 16 programe

operaționale regionale (câte unul pentru fiecare regiune în parte), alcătuite specific în funcție de nevoile exprese de dezvoltare ale fiecărui voievodat și culminând cu programul special pentru dezvoltarea Estului Poloniei, pentru cele mai subdezvoltate 5 regiuni poloneze. Această abordare intrinsecă, eficientă din toate punctele de vedere, a „pus pe roate" sistemul polonez de gestionare și de absorbție a fondurilor europene și a reprezentat un factor crucial în succesul acestuia, mai ales în ceea ce privește revitalizarea regiunilor estice.

În perioada de finanțare 2007-2013, sistemul de absorbție polonez a avut ca output implementarea a numeroase proiecte europene eficiente și eficace în domenii cheie precum: creșterea competitivității și inovarea economiei, îmbunătățirea condițiilor infrastructurii tehnice și sociale, creșterea ocupării forței de muncă și ridicarea calității acesteia, construirea unei comunități sociale integrate și a siguranței acesteia, dezvoltarea zonelor rurale, dezvoltarea regională și creșterea coeziunii teritoriale. În vederea îndeplinirii criteriilor de eficiență și eficacitate, guvernul polonez și cu precădere Ministerul Dezvoltării Regionale au recurs la două măsuri care s-au dovedit a fi extrem de utile. Prima măsură a fost aceea de a cuantifica eficiența instituțiilor publice regionale și locale în funcție de gradul de absorbție înregistrat: „Reprezentanții administrațiilor autonome sunt evaluați după modul în care se străduiesc să obțină fonduri europene. Totodată, este foarte importantă stabilitatea administrației locale, a personalului implicat în implementarea fondurilor europene" (Ioniță, 2011, Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE). În cazul primăriilor comunelor poloneze, de exemplu, eficiența primarilor era cuantificată în funcție de numărul proiectelor depuse spre finanțare (și nu neapărat în funcție de proiectele câștigate), aceste exercițiu având scopul de a perfecționa personalul din zonele rurale în domeniul managementului proiectelor europene iar în cazul proiectelor respinse, de a învăța din greșeli și de a nu le mai repeta. Astfel, în Polonia din 2478 de comune doar 30 nu au depus

proiecte pentru a accesa fonduri europene (Mihăilescu, 2012 b, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene II"). Prin comparație, în România, în lipsa reformei regionalizării sau a unei reforme administrative a comunelor, în decembrie 2014 situația comunelor românești se prezenta astfel: din totalul de 2860 de comune, doar 23% și-au acoperit salariile din venituri proprii necondiționate, 53% dintre comune s-au aflat în zona roșie (fără autonomie financiară) și 24% dintre comunele românești au înregistrat cheltuieli cu personalul duble față de baza proprie de resurse, aflându-se în faliment tehnic (Expert Forum, 2014, „Proiect Reforma Administrativă în România"). Cea de-a doua măsură întreprinsă a vizat adaptarea și modificarea continuă a legislației naționale pe baza experienței practice a absorbției fondurilor europene astfel încât aceasta să deservească cât mai bine acest proces și să reducă povara prevederilor inutile întâlnite la nivel național dar care nu se regăseau neapărat și în cerințele comunitare (corecții legislative).

1.2.5. Succesul „miracolului" polonez

Raportându-ne la teoria funcționalismului structural, conform căreia succesul oricărui sistem social constă în funcționarea eficientă a componentelor sale și a interacțiunii dintre acestea, putem afirma că succesul sistemului de absorbție polonez se datorează faptului că fiecare dintre cele 13 componente ale sale (prezentate în figura 12) și-au îndeplinit corect funcțiile, existând totodată o punte de comunicare și de colaborare între acestea asigurată de renunțarea la guvernarea clasică în favoarea adoptării modelului guvernanței multi-level. Cu toate că teoria enunțată consideră fiecare element sau componentă a unui sistem ca fiind la fel de importantă ca și toate celelalte, ba chiar mai mult, că sistemul nu ar putea funcționa optim în lipsa și a celei mai mici componente ale sale, totuși, în cadrul sistemului de absorbție s-ar putea distinge 3 elemente principale ale sistemului cărora li se datorează în

mod direct succesul înregistrat de Polonia în domeniul în care celelalte state membre au eșuat: regionalizarea, capitalul uman și voința comună.

Succesul modelului polonez de absorbție s-a datorat în primul rând Reformei Regionalizării efectuată în anul 1999 care a dus la crearea unor regiuni puternice auto-guvernate, capabile să gestioneze la nivel regional un sfert din totalul fondurilor europene adresate Poloniei pe care acestea le-au negociat direct cu Comisia Europeană, sub observația dar non-intervenția Ministerului Dezvoltării Regionale. Datorită autonomiei, a capacității lor de dezvoltare, precum și a identității lor pronunțate, regiunile poloneze pot fi comparate (așa cum am arătat și în subcapitolul 1.2.2.1.2) oricând cu regiunile italiene sau spaniole, cunoscute atât pentru autonomia lor cât și pentru brand-urile lor regionale consacrate.

În al doilea rând, succesul modelului polonez s-a datorat capitalului uman. Așa cum am enunțat deseori pe parcursul lucrării de față, Polonia și-a pregătit experți în managementul fondurilor europene chiar înainte de a deveni stat membru. Aceștia au fost instruiți atât în țară cât și în străinătate și înainte de perioada financiară de succes 2007-2013 au avut o perioadă benefică de perfecționare în cadrul exercițiului financiar european 2004-2006. Totodată, este de consemnat faptul că guvernul polonez a oferit remunerații juste pentru personalul din domeniul gestiunii fondurilor europene, astfel încât acesta nu a fost nici nevoit și nici tentat să opteze pentru alte sectoare, contribuind astfel efectiv, prin expertiza lor, la „miracolul polonez" (Mihăilescu, 2012 b, „Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene II"). În acest sens, ministrul dezvoltării regionale declara: „În cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale, personalul se schimba la fiecare șase luni, așa că am decis să creștem salariile lucrătorilor, astfel încât aceștia să câștige la un nivel competitiv cu nivelul existent pe piață. Îi plătim bine, pentru a nu fi tentați să plece în sistemul privat, deoarece considerăm că stabilitatea angajaților este esențială" (Ioniță, 2011, „Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE").

În al treilea rând, succesul modelului polonez de absorbție s-a datorat voinței comune, prin voința comună înțelegându-se în acest context dorința reală a mediului politic, economic, academic și social de a-și da mâna, de a colabora și de a urmări un scop comun, acela al realizării coeziunii economice, sociale și teritoriale a Poloniei. De asemenea, voința comună a fost cea care a stabilit absorbția fondurilor europene ca fiind principalul obiectiv al Poloniei pe exercițiul financiar 2007-2013. În cele din urmă, succesul absorbției poloneze se datorează și unor personalități din mediul politic polonez precum Lech Wałęsa, Bronisław Geremek, Jerzy Buzek, Tadeusz Mazowiecki, Leszek Balcerowicz, Elżbieta Bieńkowska a căror reforme de modernizare instituțională a Poloniei au garantat condițiile optime pentru implementarea unui sistem eficient de absorbție a fondurilor europene.

Concluzii

Republica Poloneză, cel mai mare stat central-european, a devenit stat membru al UE cu obligații și drepturi depline la data de 1 Mai 2004. În cadrul UE 25, Polonia s-a clasat, în momentul aderării, pe penultima poziție în clasamentul statelor membre dezvoltate ale UE, cu un PIB per capita de 11 678 euro la o medie europeană de 25 400 de euro, ultimul loc fiind ocupat de Letonia, cu un PIB per capita de 11 100 euro. Polonia a avut o atitudine europozitivă față de proiectul UE, considerând integrarea în această structură o șansă reală de producere a dezvoltării durabile în mod eficient și timp redus, ca urmare a oportunității unice a utilizării fondurilor de asistență ale bugetului comunitar pentru finanțarea cheltuielilor de dezvoltare.

Polonia s-a pregătit temeinic pentru aderarea la UE cu mult înainte ca aceasta să aibă loc. După căderea regimului comunist, Polonia a dus o politică de reîntoarce la Europa Vestică, de care a fost izolată. Începând cu anii 1990 o serie de reforme au călăuzit tranziția Poloniei

de la stigmatul comunism la democrație, la o economie de piață funcțională, la stabilitate politică și în cele din urmă la îndeplinirea criteriilor de integrare. Dintre aceste reforme amintim reforma descentralizării (1989-1990), reforma divizării administrative și reforma regionalizării (1993-1999). Astfel, în prima perioadă de finanțare 2004-2006, Polonia a reușit să înregistreze o absorbție de 68% din suma totală de 12,8 miliarde alocată Poloniei, transpusă în peste 75 000 de proiecte.

Perioada de programare 2007-2013 a fost perioada în care Polonia a excelat la capitolul absorbției fondurilor europene, aceasta reușind să contracteze întreaga sumă alocată din bugetul comunitar în valoare de 67,3 miliarde de euro (reprezentând fondurile structurale și de coeziune) la care s-a mai adăugat finanțările pentru agricultură și pescuit și un supliment de 10% alocat de Comisia Europeană ca și premiu pentru rezultatul înregistrat de Polonia. O astfel de bonificație a mai fost acordată și Italiei, însă în comparație cu Polonia, Italia este una dintre statele fondatoare ale UE, având acces la fondurile europene încă din momentul în care acestea au fost create. În aceste condiții, nu este de mirare faptul că în perioada de programare 2007-2013 toți ochii au fost ațintiți asupra Poloniei. În statele membre cu economii emergente ca cea a Poloniei precum cele din valul de aderare 2004 și 2007, ecoul succesului polonez al absorbției fondurilor europene a fost și mai răsunător. Astfel, la sfârșitul exercițiului european 2007-2013, presa românească a abundat în articole care prezentau Polonia ca exemplu de bune practici pentru România în domeniul absorbției fondurilor europene. Chiar mai mult, experți români în afaceri europene și dezvoltare regională, precum Grațian Mihăilescu și nu numai, au promovat exemplul Poloniei drept model, încă din anul 2011, când sistemul polonez a înregistrat primele rezultate notabile.

În urma cercetării efectuate, bazată pe studierea publicațiilor în domeniu (cărți, articole științifice și în special Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015) a reieșit faptul că succesul polonez în

absorbția fondurilor europene s-a datorat unui mănunchi de măsuri pe care statul polonez le-a luat în ultimele două decenii care se pot clasifica în măsuri luate înainte de aderarea la UE și măsuri luate după aderarea la UE. Debarasarea de balastul regimului comunist și construirea unui nou sistem instituțional pe principii democratice și europene, reformarea celor 49 de județe poloneze în 16 voievodate cu un parlament și un guvern propriu care se auto-guvernează pe baza principiului guvernanței multi-level și descentralizarea aparatului administrativ fac parte din prima categorie în timp ce susținerea financiară guvernamentală pentru proiectele contractate și
elaborarea unor programe speciale pentru regiunile subdezvoltate precum Programul Operațional Dezvoltarea Estului Poloniei, fac parte din cea de-a doua categorie.

Aplicând teoria funcționalismului structural asupra sistemului polonez de absorbție identificăm faptul că output-urile măsurilor enumerate anterior sunt parte integrantă ale sistemului și că au contribuit la succesul polonez alături de celelalte componente descoperite precum: capitalul uman specializat în gestionarea fondurilor; voința comună; cele șase priorități specifice de dezvoltare; consultarea exemplelor de bune practici din alte state; stabilitatea politică și guvernarea eficientă a Ministerului Dezvoltării Regionale; măsurile de combatere a corupției și a deturnării de fonduri; măsurile de simplificare a hiperbirocrației fondurilor; cultura antreprenorială; implicarea și consultarea societății civile în domenii corelate cu prioritățile de utilizare a fondurilor europene și finanțarea cu precădere a proiectelor inovative, eficiente și eficace, capabile să producă și să susțină o dezvoltare durabilă a Poloniei. De asemenea, conform teoriei, succesul modelului polonez de absorbție se datorează tocmai acestui cumul de componente benefice și a interacțiunii optime dintre acestea. Nu în ultimul rând, este necesar de precizat faptul că, pe lângă fondurile europene absorbite de Polonia în perioada 2004-2006,

respectiv 2007-2013 și care au reprezentat o prioritate națională, poziția ocupată de Polonia atât pe scena UE cât și pe cea mondială se datorează și strategiei Poloniei privind valorificarea și utilizarea potențialului său endogen ca și factor de creștere economică, precum și a politicii de atragere a ISD-urilor, căreia Polonia îi acordă o importanță deosebită și în prezent.

Din economie de spațiu și neavând pretenția de a fi epuizat subiectul, punem punct aici acestei secțiuni dedicate modelului polonez de absorbție și ne îndreptăm atenția către sistemul românesc de absorbție al perioadei de finanțare 2007-2013, încheiată recent, pentru a vedea, cu același interes manifestat ca și până acum, ce anume descoperim despre acesta.

2. MODELUL ROMÂNESC DE ABSORBȚIE: MODEL SAU EXPERIMENT?

„Mobilizarea unui volum atât de ridicat de investiții destinate dezvoltării este fără precedent și va presupune eforturi însemnate din partea instituțiilor publice și a viitorilor beneficiari pentru consolidarea la nivel național, regional și local a capacității de planificare și gestiune a programelor de investiții pentru dezvoltare, inclusiv din punct de vedere al unui management financiar riguros. O mențiune specială trebuie făcută pentru fondurile comunitare, a căror contribuție la implementarea Planului Național de Dezvoltare (PND) este de cca. 43 %, la care se asociază o cofinanțare națională substanțială, condiții în care construcția unui sistem eficient și eficace de management al acestor fonduri și care să permită rate înalte de absorbție este determinantă pentru succesul PND".

[Planul Național de Dezvoltare a României, PND 2007-2013, 2005]

Capitolul de față își propune să descrie succint sistemul instituțional românesc de absorbție al fondurilor europene implementat în perioada 2007-2013 (2015). Primul demers în cadrul acestei inițiative este reprezentat de o caracterizare generală a României din punct de vedere istoric, social și economic urmată de caracterizarea specificului românesc, evidențierea punctelor forte și a celor slabe, a oportunităților și a amenințărilor dominante, precum și a poziției pe care România o ocupă în UE și în lume. Al doilea demers este îndreptat spre analizarea „modelului" românesc de absorbție din perspectiva datelor și cifrelor înregistrate de România în acest domeniu pe parcursul perioadei de programare 2007-2013 și 2013-2015 în cadrul prelungirii oficiale a exercițiului financiar european, a cărui efect s-a extins până în Martie 2017. Dincolo de indicatorul financiar *per se*, în încercarea de a identifica

cauzele absorbției deficitare înregistrate de România în prima sa perioadă de programare multianuală din poziția de stat membru, se vor analiza pașii concreți făcuți de România privind pregătirea cadrului propice absorbției, accentul căzând pe măsurile luate ante și post aderare, precum și pe documentul cadru al Planului Național de Dezvoltare al României 2007-2013 și a Strategiei Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, parte integrată a planului de dezvoltare (PND, SPND, 2005). Structura sistemului de absorbție (programare, gestiune, implementare, monitorizare, evaluare), componentele acestuia (instituții publice naționale, regionale, locale, cadrul legislativ, capitalul uman angrenat, buna guvernare versus instabilitate politică, guvernanța multi-level versus guvernarea centralizată), principiul de funcționare al sistemului precum și factorii inculpați de rezultatul sub așteptări obținut de România și de ocuparea ultimei poziții la nivelul UE în clasamentul nivelului de absorbție vor fi analizate în cele ce urmează. La finalul capitolului se vor regăsi concluziile demersului întreprins.

2.1. România: caracterizarea generală

Pentru început vom aborda o privire geografică de ansamblu asupra României. Așa cum ne ilustrează documentul strategic PND 2007-2013, România este situată în centrul geografic al Europei, la o distanță egală de coasta Atlanticului și de Munții Ural, paralela 45^0 latitudine nordică și meridianul 25^0 longitudine estică intersectându-se chiar în apropierea capitalei țării, București (PND, 2005, p. 7). Amplasată atât în interiorul cât și în exteriorul arcului Carpatic, pe cursul inferior al Dunării (1075 km) și cu ieșire la Marea Neagră (245 km), România se învecinează cu state de o importanță strategică majoră precum Ucraina (nord-est), Republica Moldova (est), Bulgaria (sud), Serbia și Muntenegru (sud-vest) și bineînțeles Ungaria în vestul țării

(PND, 2005, p. 7). Ca urmare a celei de-a șasea extinderi din istoria recentă a UE, din cele șapte extinderi care au avut loc până în prezent, granițele României de nord, est și sud-vest au devenit frontierele externe ale UE, fapt ce îi conferă țării noastre un rol deosebit de important pentru interconectarea și integrarea rețelelor de transport, energie, telecomunicații și a zonei de cercetare europeană cu cele ale statelor vecine: Federația Rusă, Ucraina, Belarus, Moldova, statele balcanice și cele mediteraneene incluse în politica de vecinătate a UE (CE, 2003, „Wider Europe Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours") citat în PND (2005, p. 7).

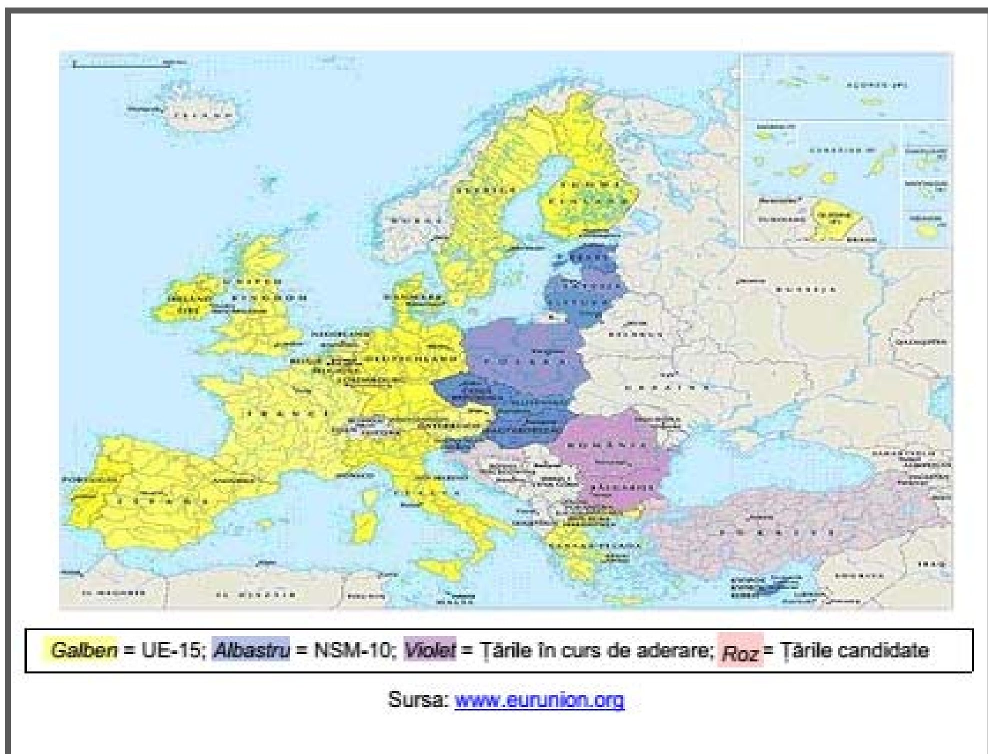

Figura 13. *România. Privire geografică de ansamblu, 2005. PND (2005), p. 7.*

Topografia României este caracterizată de existența a numeroase zone de șes cu un sol de înaltă fertilitate și a unor regiuni colinare și montane întinse, străbătute radial de râuri numeroase pe văile cărora s-au structurat de-a lungul timpului excelente căi de comunicații (PND, 2005, p. 7). Clima temperat-continentală de tranziție a României conține influențe oceanice spre vest și mediteraneene în sud-vest (PND, 2005, p. 8). România dispune de resurse minerale importante și variate: petrol, gaze naturale, cărbuni, minereuri feroase și neferoase, zăcăminte de aur, argint și bauxită, sare și izvoare de ape minerale (peste 2000) etc. (PND, 2005, p. 8). La prima vedere se poate observa că România dispune de resurse naturale mai multe și mai diversificate decât alte state europene și în special față de Polonia care este deficitară în resurse precum petrolul, aurul, izvoare minerale, așa cum am consemnat în capitolul anterior. Principalele orașe (și factori de creștere economică totodată) sunt: București, Iași, Constanța, Timișoara, Cluj-Napoca, Brașov, Craiova, Galați, Ploiești și Brăila (PND, 2005, p. 8). Deschiderea României la Marea Neagră este asigurată prin două mari porturi maritime: Constanța și Mangalia, deschiderea la Dunăre făcându-se de asemenea prin intermediul a șaptesprezece porturi: Moldova Nouă, Orșova, Drobeta-Turnu Severin, Calafat, Corabia, Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Oltenița, Călărași, Cernavodă, Hârșova, Măcin, Brăila, Galați, Tulcea, Sulina iar principala poartă internațională a țării este aeroportul „Henri Coandă" din București și alte cincisprezece aeroporturi situate în principalele orașe românești (PND, 2005, p. 8). Comparativ cu statele europene, România este o țară de dimensiuni medii (ocupând locul 11 în Europa), cu o suprafață totală de 238 391 km^2 . La momentul aderării la UE, 87% din teritoriul țării (207 372 km^2) aparțineau spațiului rural și 13% (31 018 km^2) spațiului urban (PND, 2005, p. 8). De asemenea populația țării la 1 iulie 2005 era de 21 623 849 de locuitori, acesta scăzând drastic în ultima decadă, la 19 371 664 conform recensământului Institutului Național de Statistică (INS) din 1

August 2016 (PND, 2005, p. 8; INS, „Recensământul populației și locuințelor", 2016). Așadar, populația României se află într-un proces continuu și lent de scădere încă de la începutul anilor 1990. La nivel mondial, după numărul populației, România face parte din categoria țărilor mijlocii ale globului, față de UE 25 populația României reprezenta cca. 5%, între cele zece noi state membre ale UE, România fiind a doua țară ca efectiv al populației, succedând Polonia, iar în formulele lărgite UE 27 respectiv UE 28, România ocupă poziția a șaptea după Germania, Marea Britanie, Franța, Italia, Spania și Polonia (PND, 2005, p.12). În condițiile actuale ale Brexit-ului, România va ocupa probabil, în viitorul apropiat, poziția a șasea în UE din punct de vedere al populației, dacă ieșirea Marii Britanii din UE va fi finalizată la 29 Martie 2019. Structura administrativă și regională a României este, așa cum vom vedea pe parcursul lucrării, o piatră de moară pentru dezvoltarea durabilă a țării, având implicații directe asupra funcționalității sistemului de absorbție a fondurilor europene în România. Din punct de vedere administrativ-teritorial, România era formată la 1 Ianuarie 2005 din 314 orașe din care 103 orașe cu titulatura de municipii și 2827 de comune (PND, 2005, p. 10). Trebuie precizat faptul că, deși Guvernul României a încercat diminuare numărului comunelor prin diferite metode administrative dar care nu au avut un succes notabil, numărul acestora a crescut de fapt în anul 2016 la 2861. În principiu, până în zilele noastre, municipiile, orașele și comunele sunt grupate în 41 de județe care, alături de capitala țării, municipiul București, corespund nivelului statistic NUTS III (PND, 2005, p. 10). Pentru atingerea obiectivelor de bază (minime) ale Politicii de Dezvoltare Regională în România, în anul 1998 s-a instituit Legea 151/1998 prin care pe teritoriul României s-au constituit opt regiuni de dezvoltare, prin asocierea voluntară a județelor, corespunzătoare în prezent nivelului statistic NUTS II, conform (sau mai bine spus asemănător) sistemului practicat în țările UE (PND, 2005, p. 10). Spre

deosebire de comune, orașe, municipii și județe, în România, regiunile de dezvoltare nu sunt (din păcate) unități administrativ-teritoriale și nu au personalitate juridică (PND, 2005, p. 10), așa cum se întâmplă în alte state membre, precum Polonia, studiată în capitolul anterior. Cadrul instituțional, obiectivele, competențele și instrumentele specifice Politicii de Dezvoltare Regionale în România au fost revizuite pentru prima dată în anul 2004 în contextul negocierilor privind aderarea la UE (Capitolul 21 „Politica Regională și coordonarea instrumentelor structurale”) prin adoptarea Legii 315/2004 privind dezvoltarea regională în România.

Figura 14. *Județe și regiuni de dezvoltare ale României, 2004-2005 (PND, 2005, p. 10).*

Structura administrativă și regională a României rezultată în urma instituirii Legii 315/2004 păstrată până în prezent (exceptând populația) este redată în tabelul următor:

Tabelul 3. *Structura administrativă și regională a României, 2004 (PND, 2005, p. 11).*

NUTS I	**NUTS II** Regiuni de dezvoltare	**NUTS III** Județe	**SUPRAFAȚA TOTALĂ** 31 Dec. 2003, km²	**POPULAȚIA** 1 Iul. 2004, nr. persoane
România			**238 391**	**21 673 328**
	1. Regiunea Nord-Est	Bacău Botoșani Iași Neamț Suceava Vaslui	**36 850**	**3 738 601**
	2. Regiunea Sud-Est	Brăila Buzău Constanța Galați Tulcea Vrancea	**35 762**	**2 850 318**
	3. Regiunea Sud-Muntenia	Argeș Călărași Dâmbovița Giurgiu Ialomița Prahova Teleorman	**34 453**	**3 342 042**
	4. Regiunea Sud-Vest Oltenia	Dolj Gorj Mehedinți Olt Vâlcea	**29 212**	**2 317 636**
	5. Regiunea Vest-România	Arad Caraș-Severin Hunedoara Timiș	**32 033**	**1 939 514**
	6. Regiunea Nord-Vest	Bihor Bistrița-Năsăud Cluj Maramureș Satu-Mare Sălaj	**34 160**	**2 738 461**

	7. Regiunea Centru	Alba Brașov Covasna Harghita Mureș Sibiu	**34 100**	**2 539 160**
	8. Regiunea București-Ilfov	Ilfov Mun. București	**1 821**	**2 207 596**

2.1.1. Cadrul istoric, social si economic

În acest subcapitol atenția va fi îndreptată spre abordarea unor aspecte particulare ale cadrului istoric, social și economic al României din perioada de pre și post-aderare, cu accent pe perioada integrării României la UE. Acest demers va fi util pentru a face o comparație între cum era România atunci și cum este acum, după zece ani de apartenență la structura proiectului european, din punct de vedere al dezvoltării sale. Se vor evidenția aspectele precum unicitatea și specificul românesc, atu-urile, deficitele, oportunitățile și amenințările cărora România trebuie să le facă față în calitate de stat membru în cadrul UE și în cadrul aranjamentelor globale.

Din punct de vedere istoric, aderarea la UE a semnificat pentru România o oportunitate reală de atingere a unei dezvoltări rapide, de reducere a decalajelor economice față de celelalte state membre și o șansă de îmbunătățire semnificativă a nivelului și a calității vieții locuitorilor săi: „Pentru românii ieșiți din comunism, Uniunea Europeană a reprezentat speranța de a trăi într-un stat democratic, într-o societate plină de modele și cu valori prospere. Procesul de pregătire a României pentru aderarea la Uniunea Europeană a fost cel mai valoros proiect pentru modernizarea statului și instituțiilor naționale" (Comunicat al Ministerului Economiei și al Comerțului, 2014, „Asocierea României la Comunitățile Economice Europene").

Așa cum am ilustrat în articolul „The European integration path for Poland and Romania. The Polish miracle and how it can be converted into

the Romanian miracle", poziția geografică, dar și aspecte de ordin istoric au făcut ca drumul României spre UE să aibă multe în comun cu cel al statelor vecine din cele două valuri de aderare din 2004 și 2007, în special cu cel al Poloniei (Tuluca, 2013, p. 236) citată de Ianoși (2016, p. 118).

România a devenit stat membru al UE, prin semnarea la Luxemburg a Tratatului de aderare a Republicii Bulgariei și a României, la data de 25 Aprilie 2005, (publicarea sa în JOUE la 21 Iunie 2005) și ratificarea sa la 1 ianuarie 2007, încheind astfel un proces calendaristic sinuos început la mijlocul anilor 1990 (Tratatul de aderare, 2005; Ministerul Afacerilor Externe, 2015, „Drumul României către UE") citate de Ianoși (2016, p. 118).

Cererea oficială de aderare a fost depusă în 22 Iunie 1995 împreună cu Declarația de la Snagov, iar negocierile de aderare au fost deschise în data de 15 Februarie 2000 (Declarația de Snagov, 2005) citată de Ianoși (2016, p. 118). Declarația de la Snagov reprezintă documentul semnat la 21 iunie 1995 de către liderii partidelor parlamentare din România, care atesta acordul forțelor politice față de strategia națională pentru pregătirea aderării României la UE (Ianoși, 2016, p. 118). În perioada 1998-2006, Comisia Europeană a prezentat anual documente de evaluare privind parcursul european al României, aceste documente fiind de două tipuri: rapoarte privind stadiul pregătirilor în vederea aderării și, după semnarea Tratatului de Aderare, rapoarte comprehensive de monitorizare în care era prezentat stadiul îndeplinirii angajamentelor asumate de România în negocierile de aderare.

Drumul parcurs de România spre calea integrării nu a fost unul facil, unele mențiuni din cadrul rapoartelor oficiale cu privire la progresele României dând mari emoții Bucureștiului. În octombrie 1999, de exemplu, în cadrul unui raport de progres, Comisia a recomandat începerea negocierilor de aderare cu România doar cu condiția îmbunătățirii situației copiilor instituționalizați și pregătirea unei strategii economice pe termen mediu. Patru ani mai târziu, în Raportul

de țară din 2003, întocmit de baroana Emma Nicholson, europarlamentar, se menționa faptul că „Finalizarea negocierilor de aderare la sfârșitul lui 2004 și integrarea în 2007 sunt imposibile dacă România nu rezolvă două probleme structurale endemice: eradicarea corupției și punerea în aplicare a reformei economice” (CE, 2003, „Raport periodic asupra progreselor înregistrate de România pe calea aderării” p. 26). Recomandările destinate autorităților române au vizat: măsurile anticorupție, independența și funcționarea sistemului judiciar, libertatea presei, eliminarea abuzurilor poliției. Amendamentul 19 al aceluiași raport a dat cele mai multe emoții clasei politice, deoarece în acesta se propunea inițial suspendarea negocierilor cu România. Parlamentul European recomanda Comisiei și Consiliului să reorienteze strategia de aderare a României, pentru a îndruma țara către statul de drept. România a reacționat imediat prin realizarea unui plan de acțiune pentru anii de dinaintea aderării. Până la sfârșitul anului și pe parcursul anului 2004, UE a revenit la gânduri mai bune în privința României (Victor, 2014, „Primii pași ai României după 1989, către o integrare europeană și euroatlantică”) citat de Ianoși (2016, p. 119). Acesta este în linii mari, traseul parcurs de România. De remarcat este și atitudinea românilor față de procesul de integrare europeană. Conform Eurobarometrului, în 2004, euro-optimismul românilor atingea cota de 76% (Eurobarometer, 2005, „Public Opinion in European Union”), fiind una dintre cele mai ridicate cote din UE.

Situația socială și economică a României la începutul primei perioade de programare la care aceasta ia parte, respectiv 2007-2013, situează România ca fiind unul dintre cele mai subdezvoltate state ale UE extinse (UE 27). În ceea ce privește structura societală, după 1989 România a înregistrat scăderi drastice ale natalității, sporul natural negativ atingând apogeul în anul 2003 cu o valoare de -2,5‰, revenind apoi la -1,9‰ în anul 2004 (PND, 2005, p. 12). Durata medie de viață raportată la anul 2004 indică o valoare îmbunătățită față de anii 1989-

1991 dar totuși scăzută față de nivelul european, astfel durata medie de viață în România se situa în jurul valorii de 71,32 ani, cu diferențe accentuate între populația masculină (67,7 ani) și cea feminină (75,06 ani), comparativ cu nivelul UE 15, unde valorile depășesc 75 de ani pentru bărbați și 80 de ani pentru femei (PND, 2005, p. 12). În ceea ce privește structura populație pe grupe de vârste, în perioada 1990-2005, România s-a evidențiat printr-un proces lent dar continuu de îmbătrânire a populației, în aceste condiții înregistrându-se o creștere reală a „presiunii" populației vârstnice (14,7% din populație, în 2005) asupra populației adulte active în importante sisteme din societate precum: sănătate, asistență socială, bugetul asigurărilor sociale, cu implicații majore în cadrul politicii economice și sociale (PND, 2005, p. 13).

Minoritățile etnice reprezentau, conform Recensământului Populației și Locuințelor din Martie 2002 cca. 10,5% din populația României, cea mai numeroasă minoritate fiind cea maghiară (6,6%), urmată de cea romă (2,5%, persoane legitimate) și alte etnii printre care sași, secui etc. cu o pondere de 0,8% (PND, 2005, p. 13). Pe lângă sporul natural negativ, cea de-a doua cauză care a influențat structura populației României a fost migrația, în special cea a unor categorii importante de persoane cu un înalt grad de calificare și pregătire. Migrația externă apoteotică din anii 1990 a contribuit la scăderea numerică a populației, generând un sold negativ însemnat: legal în anii 1990 au părăsit țara 91 574 de români, iar după eliminarea vizelor pentru spațiul Schengen (1 Ianuarie 2002), datele statistice au prezentat cifre îngrijorătoare de un număr de 1,7 milioane de români emigranți în anul 2003 (PND, 2005, p. 15). În prezent, procentul românilor din afara țării însumează mai mult de 17% din populație, un procent însemnat în comparație cu alte țări, precum Polonia în care procentul este de doar 5% cu tendințe în scădere (Camera Bilaterală de Comerț Polono-Română, 2016, „Polish Business Mission to Romania"). Așa cum am mai spus, o situație îngrijorătoare pentru România a reprezentat-o creșterea

continuă a migrației populației înalt calificate, România confruntându-se de 13 ani (2004-2017) cu așa-numitul fenomen al „migrației creierelor”, de exemplu, în anul 2004, peste un sfert din populația emigrantă deținea studii superioare: ingineri, arhitecți, economiști, tehnicieni, medici etc. (PND, 2005, p. 16).

România s-a mai confruntat cu un al tip de migrație și anume cu migrația internă reprezentată de migrația din mediul urban în cel rural. Declinul economic al țării, în special cel industrial, a generat acest nou tip de migrație necunoscut în țările Europei Occidentale: „Dacă în anul 1990 fluxul migrator rural-urban a fost maxim ca urmare a eliminării restricțiilor privind stabilirea reședinței în anumite orașe, după această dată sensul fluxului migrator al populației s-a schimbat treptat. Evoluția șomajului urban, creșterea costului vieții în marile orașe, restituirea terenurilor agricole prin Legea nr. 18/1991 au fost printre principalii factori care au favorizat creșterea ponderii celor plecați din mediul urban în cel rural. Migrația internă s-a accentuat în perioada 1999-2004, crescând de la 275,7 mii persoane la 369,9 mii persoane, iar fluxurile migratorii au înregistrat un sold negativ în mediul urban și pozitiv în mediul rural” (PND, 2005, p. 16).

În ceea ce privește situația economică a României în momentul aderării la UE, aceasta a fost caracterizată de implementarea unor politici macroeconomice de către Guvernul României care au vizat susținerea creșterii economice pe parcursul anilor în care România avea să devină stat membru al UE cu drepturi și obligații depline. Guvernul a implementat o politică fiscală disciplinată, care a completat o politică monetară susținută de un progres semnificativ al reformelor economice și care a condus la îmbunătățirea climatului de afaceri și a caracterului funcțional al economiei românești conform PND (2005, p. 17). Prin coordonarea acestora, a rezultat o creștere în ritmuri ridicate ale PIB-ului, însoțită de reducerea inflației și de menținerea deficitelor fiscale și de cont curent în limite sustenabile, așa cum era cerința de aderare la

structura europeană. Astfel, începând cu anul 2001, România a înregistrat șase ani consecutivi de creștere economică, ritmurile anuale de cca. 5% asigurând reducerea graduală a decalajelor față de țările UE, în anul 2004 înregistrându-se o creștere economică și mai puternică de 8,3% (PND, 2005, p. 17).

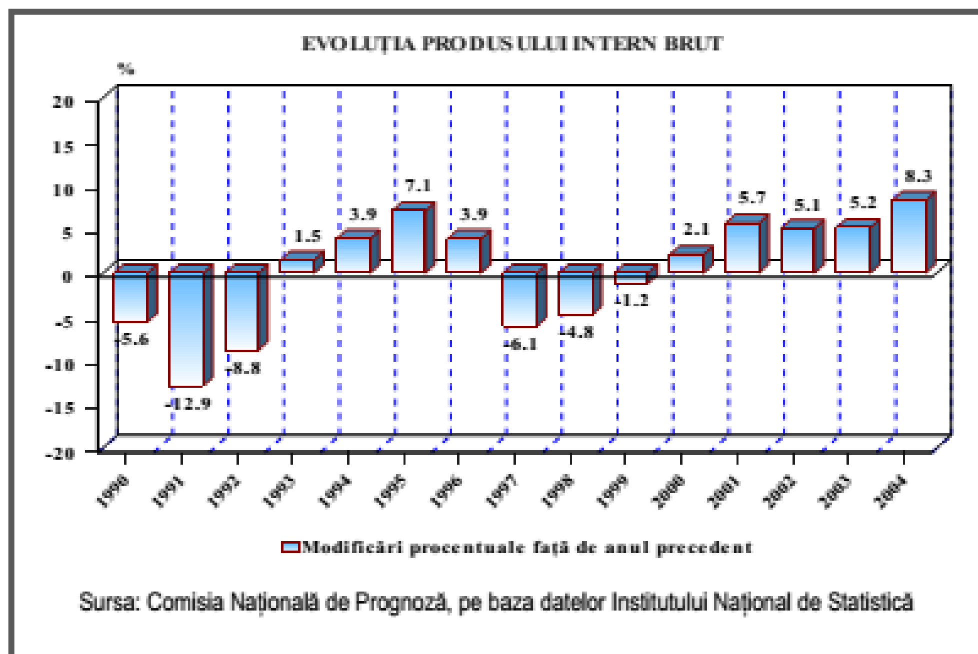

Figura 15. *Evoluția PIB a României, 1990-2004 (PND, 2005, p. 18).*

România a înregistrat o evoluție pozitivă și în cadrul indicatorului PIB/per capita, care a crescut de la 1 795,3 euro în anul 2000 la 2 718,3 euro în anul 2004 (PND, 2005, p. 18). Exprimat prin standardul puterii de cumpărare PIB/capita a atins nivelul de 7 000 PPS în 2004, reprezentând 28,8% din media UE 15 și 31,1% din media UE 25, crescând față de nivelul din anul 2000, care se situa la 5000 PPS, adică echivalentul a 23,1% din media UE 15 (PND, 2005, p. 18). În ceea ce privește evoluția principalilor indicatori ce caracterizează utilizarea PIB, s-a constatat în perioada menționată anterior, o creștere a formării brute de capital fix, prin construcții noi și prin importuri de bunuri de capital

realizate în vederea „modernizării și retehnologizării capacităților de producție”, structura exporturilor modificându-se totodată în favoarea bunurilor de complexitate înaltă (PND, 2005, p. 18).

Cererea internă a reprezentat pentru România, factorul principal de creștere, înregistrând un ritm mediu anual de 6,8%, crescând în anul 2004 la 10,2% ca urmare a creșterii consumului individual al populației cât și a formării brute de capital fix, a reducerii impozitelor pe venitul personal și pe profitul antreprenorilor, prin introducerea cotei unice de impozitare de 16% (PND, 2005, p. 19). Ca și revers al medaliei, exportul net a avut în general o contribuție negativă la PIB, ca urmare a unor importuri de bunuri și servicii crescute, în medie de 18,3%, datorate dependenței ridicate a economiei românești de importurile energetice și de materii prime (PND, 2005, p. 19). De asemenea, în perioada 2000-2004, rolul sectorului privat în economia românească a continuat să crească, acesta având în anul 2004 o pondere de 70,8% în PIB, în timp ce în valoarea adăugată brută (VAB) din agricultură și construcții, sectorul privat avea o pondere de peste 90% (99,2 %, respectiv 109,7%) iar în industrie și servicii o pondere de 84,8% respectiv 67,8% (PND, 2005, p. 20).

O altă problemă cu care România s-a confruntat periodic a fost cea a inflației. După ce în anul 1997, în urma ultimei etape de liberalizări a prețurilor, rata inflației a atins valoarea istorică de 151,4%, și începând cu anul 2000, statul român s-a angajat într-un proces susținut de dezinflație ritmul de creștere al prețurilor de consum reducându-se de la 40,7% în 2000 la 14,1% în 2003, 9,3% în 2004 și în scădere la 8,6% în Decembrie 2005 (PND, 2005, p. 20). România a parcurs un drum lung în ceea ce privește pragul inflației, însă procesul în care aceasta s-a angajat în urmă cu mai bine de o decadă a dat rezultate uimitoare în anii trecuți și în prezent (2016, 2017). Ultimele estimări ale Băncii Naționale a României (BNR) au indicat un nivel de -0,4% al ratei anuale a inflației la finalul anului 2016 și o majorare la 2,1% la finalul anului 2017. Datele

INS arată, de asemenea, că prețurile de consum au crescut în luna Decembrie 2016, în medie, cu 0,24% comparativ cu luna Noiembrie 2016 (Wall-Street, 2017, „Premieră: România a încheiat 2016 cu rată negativă a inflației, de -0,5%"). Rata inflației în România înregistrată între anii 1994-2005 este redată în figura următoare:

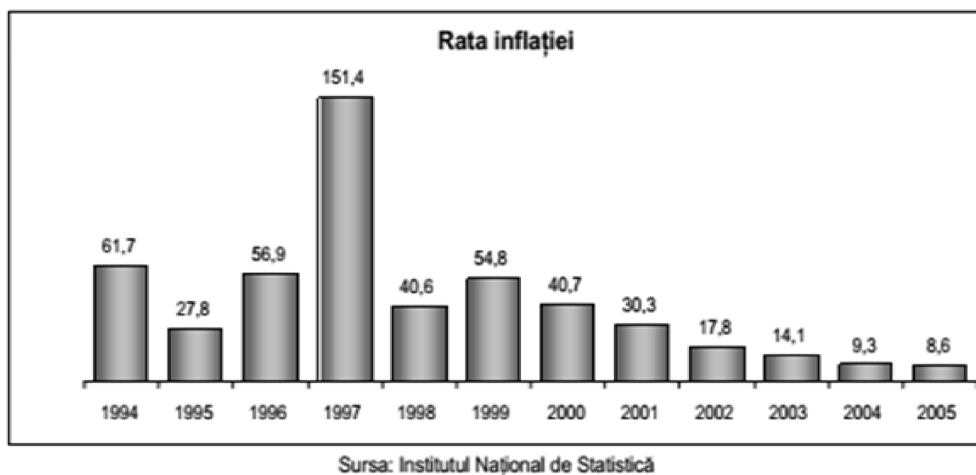

Figura 16. *Rata inflației în România, 1994-2005 (PND, 2005, p. 20).*

Evoluțiile monetare și mișcările cursului de schimb al leului în anii 2000-2004 au reflectat progresele pe care România le-a făcut în direcția stabilizării macroeconomice și financiare precum și în planul schimbărilor structurale și comportamentale din economie (PND, 2005, p. 21). Planul Național de Dezvoltare 2007-2013 consemnează faptul că după o perioadă de restrângere a intermedierii bancare și de demonetizare a sistemului economic, datorate atât inconsecvenței anterioare a reformei economice, cât și efectelor adverse ale unor procese de restructurare, în perioada 2000-2004 s-a declanșat și a avansat, într-un ritm lent, un proces de refacere și de sporire a adâncimii financiare a economiei, lichiditățile din economie crescând în termeni reali într-un ritm mediu anual de 16,8%, ponderea sa în PIB majorându-se de la 23% în anul 2000 la 27% în 2004 (PND, 2005, p. 21). În perioada 2001-2004 sursa creșterii monetare a fost reprezentată de

acumularea de active externe nete de către sistemul bancar (în principiu de banca centrală) și de creditul neguvernamental, care în anul 2003 a constituit aproape unica sursă de creație monetară (PND, 2005, p. 22). În anul 2005, creșterea ritmului creditului neguvernamental pe o curbă excesiv urcătoare a fost catalizată de relaxarea rapidă a politicii ratei dobânzii de politică monetară și de intensificarea acțiunii factorilor favorabili creșterii creditului denominat în valută, amplificarea intrărilor de capital străin și creșterea cererii de finanțare în valută au avut ca efect aprecierea nominală a leului în raport cu euro (PND, 2005, p. 23). Acest rezultat, împreună cu cel al persistenței tandemului format din diferențialul înalt al ratelor dobânzilor față de piețele internaționale, au fost potențate de efectul coroborat „al manifestării așteptărilor de menținere a unei conduite a politicii monetare consistente cu contextul macroeconomic specific și cu strategia *inflation targeting* și al derulării unei etape importante de liberalizare a mișcării de capital" (PND, 2005, p. 23). Strategia *inflation targeting* a fost adoptată de Banca Națională a României (BNR) în August 2005 și viza obiectivul de reducere și stagnare a inflației României la nivelul unei singure cifre (BNR, 2005, „Preparations and Prerequisites for the Introduction of Inflation Targeting în Romania"). Așa cum era și de așteptat, pe termen scurt, procesul de remonetizare și de adâncire financiară a economiei a progresat și s-a accelerat în condițiile consolidării performanțelor macroeconomice pozitive și ale urgentării reformelor structurale care au avut loc în perioada de pregătire a aderării României la UE (PND, 2005, p. 24). În aceste condiții favorabile, în conformitate cu Legea nr. 348/2004 privind denominarea monedei naționale, la data de 1 Iulie 2005, moneda națională a României, leul, a fost denominată astfel încât 10 000 de lei vechi, aflați în circulație la acea dată, au fost preschimbați pentru 1 leu nou, BNR punând în circulație noile bancnote și monede chiar de la 1 Iulie 2005 (PND, 2005, p. 24). De asemenea, politica bugetară a României s-a axat pe consolidarea progreselor obținute în domenii precum programarea și execuția bugetară și nu în ultimul rând

în cel al sustenabilității finanțelor publice (PND, 2005, p. 25). Totodată, politica de relaxare fiscală, stabilitatea macroeconomică, îmbunătățirea constantă a rating-ului de țară și diminuarea continuă a inflației au condus la scăderea cheltuielilor cu dobânzile aferente datoriei publice, dând astfel posibilitatea orientării fondurilor publice către celelalte sectoare ale economiei (PND, 2005, p. 25). În acest cadru, politica bugetară avea în vedere următoarele obiective: (1) menținerea ritmului de creștere economică și susținerea procesului de dezinflație, (2) susținerea procesului de convergență a economiei românești cu economiile europene, (3) creșterea transparenței cheltuielilor publice, (4) creșterea capacității de absorbție a fondurilor europene (PND, 2005, p. 25).

Pe orizontul de timp 2007-2013, România și-a setat ca obiective: (1) eliminarea graduală a unei părți însemnate din rămânerea în urmă în ceea ce privește intermedierea bancară și adâncirea financiară a economiei, (2) cuplarea cursului de schimb al leului la Mecanismul Ratei de Schimb II (Exchange Rate Mechanism - ERM), (3) intrarea în etapa de testare a sustenabilității stabilității prețurilor și a ratei de schimb (preconizată în intervalul 2010-2011), procesul întreprins fiind condiționat de progresele făcute în planul convergenței reale (PND, 2005, p. 24). De asemenea, Planul de Dezvoltare al României 2007-2013 aprecia ca dată a introducerii monedei euro în România, perioada 2012-2014, o apreciere poate puțin prea optimistă, care nu avea de unde să preconizeze dezavantajele financiare aduse de criza economică declanșată la finele anului 2007 (PND, 2005, p. 24).

În ceea ce privește rata șomajului, în anul 2004 aceasta se situa la nivelul de 8%, indicatorul fiind egal cu media UE 15 de 8% și inferior mediei UE 25 de 9% (PND, 2005, p. 27). Comparativ cu rata șomajului din Polonia din aceeași perioadă, care, cum am ilustrat în capitolul anterior atingea cota de 16%, România are un punct în plus, cu toate că nivelul salarizării era extrem de diferit, în Polonia, salariul fiind dublu față de România. De asemenea, cu toate că rata șomajului în România s-a menținut în parametrii acceptabili, rata de ocupare a populației cu

vârste cuprinse între 15-64 de ani a fost de doar 57,9% în comparație cu 64,7% în UE 15 și 63,3% în UE 25 (PND, 2005, p. 27). Câștigurile salariale, deși au cunoscut anumite creșteri, s-au menținut la un nivel relativ scăzut în comparație cu celelalte state europene. Astfel, deși salariul de bază minim brut pe țară a crescut de la nostalgica sumă de 450 000 lei în 1999 la 3 100 000 lei (86 euro) în 2005 și la 3 300 000 lei (90 euro) în 2006, deci o creștere de 6,9 ori, în UE 15, salariul minim pe economie înregistra cel mai scăzut nivel în Portugalia (437 euro), Spania (599 euro), Grecia (668 euro), la polul opus situându-se Irlanda (1293 euro) și Luxemburg cu un salariu minim brut de 1467 euro (PND, 2005, p. 28). În rândul noilor state membre UE 25, perspectiva UE 27 și dincolo de aceasta, salariile minime (în șir crescător) se situează în felul următor: Bulgaria (77 euro), Letonia (116 euro), Lituania (159 euro), Slovacia (169 euro), Estonia (172 euro), Polonia (207 euro), Ungaria (229 euro), Cehia (239 euro) și Malta, situată cel mai bine cu un salariu minim brut de 563 de euro (PND, 2005, p. 28).

În general, activitățile economice românești cu cele mai mari câștiguri salariale raportate la piața anului 2004 au fost: intermedierile financiare, poșta și telecomunicațiile, și activitățile administrației publice, la polul opus situându-se activitățile economice cu venituri salariale sub media pe economie: hoteluri și restaurante, comerț, agricultură, sănătate-asistență socială, silvicultură, exploatare forestieră și vânat (PND, 2005, p. 28).

De menționat este și faptul că la sfârșitul anului 2016 și începutul anului 2017 România a înregistrat o valoare scăzută istorică în ceea ce privește rata șomajului, aceasta diminuându-se la 5,5% (Eurostat, EU Labor Force Survey, 2016, „Romania Unemployment Rate”). Evidențele Agenției Naționale pentru Ocupare a Forței de Muncă (ANOFM), prezintă date și mai pozitive privind șomajul, indicatorul fiind de 4,77% (ANOFM, 2016, Statistici). Cu toate acestea, Eurostat consemnează faptul că rata șomajului în rândul tinerilor este una ridicată, 20,3% din tinerii români nefiind integrați pe piața muncii în August 2016

(Eurostat, Trading Economics, 2016, „Romania Youth Unemployment Rate 1997-2017”). Nu în ultimul rând, de remarcat este și efortul depus de guvernul român în majorarea salariul minim brut pe economie cu 16% de la 1 218 lei la valoarea de 1 450 lei, chiar dacă această majorare este efectuată în detrimentul unui sector important al economiei românești și anume cel al investițiilor.

În ceea ce privește comerțul extern, în perioada 1999-2004, volumul acestuia a crescut cu peste 152%, respectiv de la o valoare cumulată (export și import) de 17,9 miliarde euro în 1999 la 45,2 miliarde euro în anul 2004 (PND, 2005, p. 30). Evoluția s-a datorat unui cumul de factori precum demonopolizarea activităților de comerț exterior, creșterea competitivității economiei (incluzând ISD-urile), liberalizarea tot mai accentuată a comerțului (atât ca rezultat al negocierilor multilaterale, cât mai ales al acordurilor de comerț liber încheiate cu alte țări), un rol important ocupându-l Acordul de Asociere cu UE (PND, 2005, p. 30). Astfel, începând cu anul 2004, s-a conturat o orientare din ce în mai fermă a exporturilor către țările europene, ajungându-se de la 84% în 1999 la 87,7% în anul 2004, scăzând în același timp exporturile către alte zone precum America și mai ales Africa-Orientul Mijlociu, de la 11,9% din total exporturi în 1999 la 2,9% în anul 2003 (PND, 2005, p. 31). Cu toate acestea, în comparație cu volumul comerțului extern din celelalte state membre ale UE, România înregistra un nivel redus (în anul 2004), volumul comerțului exterior al Republicii Cehe era de 107,5 miliarde euro, al Ungariei de 93,1 miliarde euro iar al Poloniei de 130 miliarde euro (PND, 2005, p. 30). Pe fondul scăderii protecționismului tarifar și al intensificării integrării României în circuitul economic mondial, gradul de deschidere a economiei românești a crescut considerabil, de la 51,2% în 1999 la 73,3% în 2004, exportul crescând la rândul său de la 8 miliarde euro în 1999 la 8,9 miliarde euro în 2004 iar importul a crescut de asemenea, de la 9,9 miliarde euro în 1999 la 26,3 miliarde euro în 2004 (PND, 2005, p. 31). Revenind la export, de menționat este faptul că acesta avea la bază

patru grupe de produse apreciate pe piețele externe: produse ale industriei ușoare, construcții de mașini, produse metalurgice și produse ale industriei lemnului (PND, 2005, p. 31). Așa cum am ilustrat anterior, deși exportul a înregistrat o ușoară creștere, mai ales pe cele patru ramuri de produse menționate, între România și statele membre recent integrate în UE au existat decalaje semnificative în această privință: în anul 2003, volumul exporturilor României era de 3 ori mai mic decât al Poloniei, de 2,5 ori mai mic decât al vecinei noastre Ungaria și de 2,6 ori mai mic decât al Cehiei (PND, 2005, p. 32). În schimb, importurile au înregistrat o creștere impresionantă de 164% în anul 2004, comparativ cu anul 1999, dinamica cea mai accentuată înregistrând-o importul de produse ale construcției de mașini, datorită eforturilor de modernizare a economiei și de retehnologizare a industriei, inclusiv pe calea aportului de bunuri de investiții promovate de pătrunderea capitalului străin (PND, 2005, p. 32). Majorarea importurilor s-a datorat necesității susținerii creșterii economice realizate și unor factori conjuncturali și climaterici nefavorabili: (1) creșterea prețului pe piața mondială la țiței, gaze naturale și huilă energetică, (2) declinul hidroenergetic cauzat de secetă care a dus la importuri suplimentare de păcură și (3) ani agricoli nefavorabili, la care se adaugă un factor consumerist, cel al creșterii cererilor de bunuri de folosință îndelungată, încurajată de expansiunea creditului de consum (PND, 2005, p. 32). În aceste condiții, balanța comercială a României a înregistrat deficite permanente în perioada 1999-2004, cu valori între un minimum de 1,9 miliarde euro în 1999 și un maximum de 7,4 miliarde euro în 2004, ca urmare a creșterii dependenței economiei românești de materiile prime și energia din import, a sporirii accentuate a importurilor de mașini și utilaje, care au beneficiat în această perioadă de anumite facilități fiscale și vamale, inclusiv cele legate de promovarea investițiilor străine (PND, 2005, p. 32).

În ceea ce privește investițiile străine, în perioada 1999-2004 investițiile directe nete ale nerezidenților în România au atins valoarea de 10 772 milioane euro, înregistrându-se o dinamică superioară anilor

precedenți, 1989-1999, prima decadă democratică, după căderea regimului comunist (PND, 2005, p. 33).

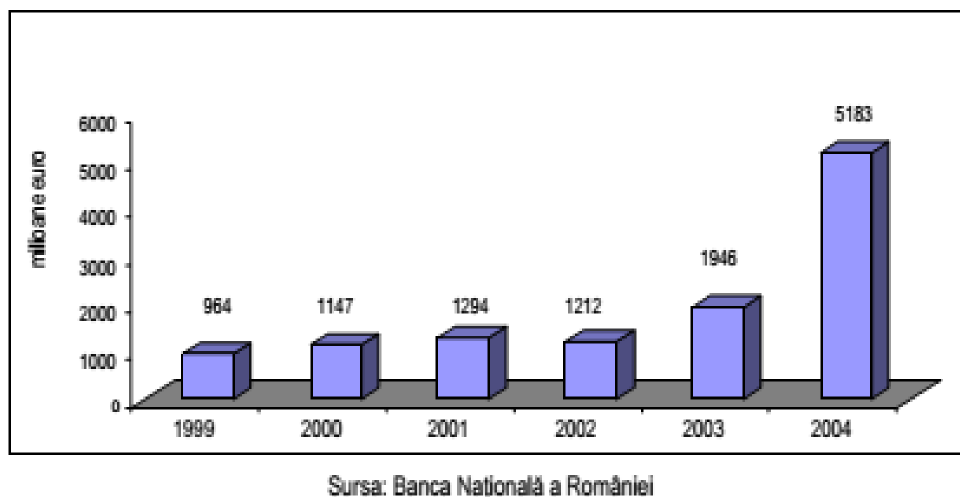

Figura 17. *Investițiile directe nete ale nerezidenților în România (fluxuri anuale nete), 2005 (PND, 2005, p. 33).*

Așa cum ilustrează graficul de mai sus, în anul 2004 a fost atins în România un record absolut în ceea ce privește capitalul străin atras, respectiv 5 183 milioane euro, performanța situând statul român pe locul întâi în rândul statelor Europei de Sud-Est și pe locul al doilea între statele Europei Centrale și de Est, firește după Polonia, dar reușind să devanseze totuși state importante precum Ungaria și Cehia (PND, 2005, 33). Principalele activități economice spre care s-au axat ISD-urile în România au fost: industria prelucrătoare (45,7%), comerț (14,5%), intermedieri financiare și asigurări (11,4%), poștă și telecomunicații (10,6%), servicii (5,6%), construcții (1,1%) și alte activități, acestea însumând 1,7% (PND, 2005, p. 33). Principalele state investitoare în România la sfârșitul anului 2005 au fost: Olanda (16,3% din totalul ISD), Austria (15,7%), Franța (10,3%), Antilele Olandeze (8,8%), Germania (8,6%), Grecia (8,2%), Italia (4,8%), SUA (4,3%), Cipru (4%) și Elveția cu un procent de 3% (PND, 2005, p. 33). În prezent, situația investitorilor

nu s-a schimbat considerabil față de anul 2005. De exemplu, în 2015, statele cu cele mai mari investiții în România au rămas tot Olanda și Austria, locul al treilea fiind ocupat de Germania (în detrimentul Franței care ocupă acum poziția a cincea în clasament, după Cipru), celelalte cinci poziții fiind ocupate de Italia, Luxemburg, Elveția, Grecia și Statele Unite ale Americii, după cum arată tabelul următor:

Tabelul 4. *Repartizarea soldului ISD-urilor pe țări de origine, România, 2015 (BNR, 2016, Investițiile străine directe în România în 2015, Disponibil la adresa: http://www.bnr.ro/page.aspx?prid=12216).*

Nr. crt.	Țara	Țara	milioane euro	% din TOTAL
		TOTAL, din care:	**64 433**	**100,0**
1	NL	Olanda	16 100	25,0
2	AT	Austria	9 131	14,2
3	DE	Germania	7 991	12,4
4	CY	Cipru	4 421	6,9
5	FR	Franța	4 308	6,7
6	IT	Italia	3 349	5,2
7	LU	Luxemburg	2 700	4,2
8	CH	Elveția	2 231	3,5
9	GR	Grecia	1 747	2,7
10	US	Statele Unite ale Americii	1 627	2,5
11	BE	Belgia	1 444	2,2
12	ES	Spania	1 423	2,2
13	GB	Marea Britanie	1 346	2,1
14	HU	Ungaria	938	1,4
15	CZ	Cehia	652	1,0
		Alte țări* (*a căror investiție este mai mică de 500 de milioane de euro*)	5 025	7,8

De menționat este și faptul că, deși soldul final al ISD-urilor la data de 31 Decembrie 2015, era de 64 433 milioane euro, fluxul net de

ISD în anul 2015 a fost de 3 461 milioane euro, deci mai mic decât cel înregistrat în anul 2004, de 5 181 milioane euro, ilustrat în Figura 17.

În perspectiva aderării la UE, în anul 2004, a fost lansat în România programul „O Piață Puternică", care a contribuit prin obiectivele sale la prioritățile naționale de dezvoltare pentru perioada 2007-2013 care vor fi analizate mai detaliat în subcapitolul 2.2. Deocamdată ne limităm în a trece în revistă „Programul de dezvoltare a pieței de capital din România", lansat în Iulie 2005, care a abordat unitar principalele trei componente pe care se poate construi o piață de capital eficientă (PND, 2005, p. 34):

- Oferta (măsuri referitoare la privatizarea prin mecanisme ale pieței de capital și diversificarea instrumentelor financiare tranzacționate pe piața bursieră).
- Infrastructura pieței (măsuri de îmbunătățire a transparenței activității pe piața de capital, educarea și formarea publicului investitor și consolidarea instituțională a pieței).
- Cererea (măsuri de atragere pe piața bursieră a fondurilor private de pensii și a societăților de asigurări).

Programul și-a propus astfel să pregătească actori și instituțiile pieței bursiere pentru momentul 2007, astfel încât aceștia să fie apți să opereze pe piața europeană a serviciilor financiare (PNS, 2005, p. 34).

În ceea ce privește perspectiva macroeconomică pentru 2007-2013 aceasta s-a bazat pe ipoteza creșterii ritmurilor economice ale principalilor parteneri economici ai României, pe faptul că aceștia nu vor înregistra declinuri majore și pe faptul că nu vor fi șocuri negative puternice ale mediului economic internațional, expectanțele fiind ca aderarea României la UE să accelereze dezvoltarea economică și socială a României, potrivit teoriei conform căreia „potențialul intern de capital și de forță de muncă vor susține o creștere continuă și sustenabilă, concomitent cu trendurile manifestate la nivel mondial și anume: globalizarea, dezvoltarea tehnologiilor de comunicare și informații,

asigurarea protecției mediului" (PND, 2005, p. 35). În aceste condiții, proiecțiile macroeconomice pe 2007-2013, estimau, *latu sensu*, că PIB-ul va crește în medie cu 5,5%, la începutul perioadei putând înregistra chiar și ritmuri de creștere peste medie, în vederea reducerii decalajelor economice dintre România și statele membre ale UE: „creșterea economică se va baza pe cererea internă și în special pe investiții, care vor avea susținere financiară atât guvernamentală cât și din fondurile structurale ale UE, prevăzute pentru această perioadă" (PND, 2005, p. 35). În condițiile vitrege ale izbucnirii crizei financiare, imposibil de preconizat în cadrul PND 2007-2013, se poate afirma faptul că accesarea eficientă a fondurilor europene pe perioada 2007-2013 reprezenta, *de facto*, atât o necesitate pentru îndeplinirea programelor și perspectivelor macroeconomice așezate pe hârtie de România la finele anului 2005, cât și un colac de salvare pentru România din furtuna crizei economice și principalul motor de dezvoltare în acel cadru internațional, european și național complet nefavorabil, acesta fiind și motivul studierii absorbției fondurilor europene în România în această perioadă, în această lucrare.

2.1.2. Specificul românesc

De la căderea regimului comunist până în prezent, România a făcut pași mici, dar concreți pe calea democrației și pe cea a constituirii unei economii de piață funcționale, datorată, în mare parte integrării sale în structurile UE, chiar dacă, în unele sectoare sau sisteme instituționale stigmatul comunist încă mai persistă, cu o intensitate mult mai pronunțată în țara noastră decât în alte state postcomuniste, precum Polonia, de pildă. De statutul său de apartenență la UE și de avantajul participării sale la Piața Comună Europeană, România s-a folosit atât cât a știut și atât cât a putut, dezvoltarea economică a României, făcându-se în ultima decadă, după propria sa „pricepere". Cu toate acestea, România a urmat aceleași direcții economice de dezvoltare ca și cele ale UE integrate în Strategia de la Lisabona, Strategia Europa 2020 (și alte

documente comunitare) a căror obiective au fost transpuse în Planul Național de Dezvoltare a României 2007-2013, care include și strategia de implementare a planului) și în Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României-Orizonturi 2013-2020-2030. În privința dezvoltării durabile, ambele documente naționale consemnează marea provocare a României pentru perioada 2007-2013 care avea să fie utilizarea fondurilor de asistență ale UE, care vor reprezenta principalul factor de dezvoltare și cel mai important adjuvant pentru fortificarea potențialului endogen al României: „Estimarea finanțării priorităților și obiectivelor PND pe o perioadă de 7 ani reprezintă un exercițiu dificil și o provocare pentru capacitatea de proiecție financiar-bugetară a Ministerului Finanțelor Publice și a celorlalte instituții implicate în elaborarea PND. Cu toate acestea, racordarea României, odată cu aderarea, la un buget comunitar pe 7 ani face absolut necesară dezvoltarea unei astfel de capacități. O atenție deosebită va trebui acordată dezvoltării în continuare a managementului bugetar pe bază de programe și proiecte multianuale, în condițiile în care fondurile comunitare se alocă și se implementează pe această abordare, în cadrul bugetului național" (PND, 2005, p. 352). Înainte de a trata pe larg problematica absorbției fondurilor europene în România, ne vom opri puțin și vom prezenta succint ceea ce are România mai caracteristic, și anume specificul românesc.

Ca și specific, România este caracterizată ca fiind o țară cu o economie emergentă (în curs de dezvoltare), fiind una dintre cele mai subdezvoltare state ale UE 28, dar care deține un imens și puternic potențial de dezvoltare. După cum vom vedea, specificul românesc are atât aspecte pozitive cât și negative.

Printre numeroasele avantaje pe care România le-a avut de-a lungul timpului le enumerăm pe cele mai importante cinci dintre acestea: un sector al IMM-urilor cu potențial de exploatare, un sector al turismului cu potențial de dezvoltare și un mediu natural deosebit, o populație cu nivel ridicat de studii și o forță de muncă tânără, înalt

calificată și ieftină, o dezvoltare spațială armonioasă și nu în ultimul rând o cultură emblematică.

În România, sectorul IMM a fost un sector dinamic cu o mare capacitate de adaptare la cerințele pieței, care a determinat în timp crearea de noi locuri de muncă și care a absorbit forța de muncă disponibilizată din celelalte sectoare ale economiei, în special sectorul întreprinderilor de stat și a celor privatizate (PND, 2005, p. 43). La sfârșitul anului 2004, în România se înregistrau 403 000 de IMM private active, cu un trend în creștere față de anii precedenți iar numărul de angajați din IMM era de 2 349 725 de salariați, reprezentând jumătate din totalul salariaților la nivel național (PND, 2005, p. 43). Având în vedere că din cele 403 000 IMM amintite, un număr însemnat au fost nou create în anul 2004, se poate spune că începând cu acest an, în România s-a solidificat un spirit antreprenor bine dezvoltat, dar care necesită însă în continuare mai multă educație economică și cunoaștere a potențialului pieței, în special în sfera serviciilor (PND, 2005, p. 44). Cu toate acestea, numărul IMM-urilor din România a fost mic în comparație cu cel înregistrat în Polonia, de 3,6 milioane de entități, în aceeași perioadă (amintită în subcapitolul 1.2.2). De asemenea, ponderea întreprinderilor inovative românești reprezentau 17% din întreprinderile active din economie în 2003, conform metodologiei Eurostat (PND, 2005, p. 64). Chiar dacă cifrele nu sunt uimitoare, fără îndoială, IMM-urile au jucat rolul de pansament pentru economie, în contextul privatizărilor ineficiente și dezavantajoase pentru România a întreprinderilor de stat.

Datorită poziției sale geografice, România dispune de un potențial turistic cu resurse naturale diversificate și armonios repartizate care permit practicarea tuturor formelor de turism, de la cele clasice (montan, litoral, balnear, cultural) și până la noutățile de ultimă oră din cadrul turismului rural, ecoturismului din zona Deltei Dunării și turismului de aventură (PND, 2005, p. 73). Pentru dezvoltarea

sectorului turismului, România dispune de avantaje competitive care îi oferă o aură de unicitate în cadrul Europei: varietatea formelor de relief și dispunerea acestora simetrică și în trepte (munte, dealuri, mare și deltă), prezența cursului inferior al fluviului Dunărea, a Deltei Dunării și ieșirea la Marea Neagră, bogăția resurselor de ape minerale (1/3 din resursele de ape minerale europene), climatul temperat continental cu influențe mediteraneene în sud-vestul țării cu faună și floră unică, cea mai mare suprafață de pe continent de pădure virgină în compoziție naturală și de pășuni ecologice, zone rurale care păstrează tradițiile culturale în viața cotidiană (PND, 2005, p. 73). România a moștenit de asemenea din perioada comunistă o capacitate mare de cazare turistică, comparativ cu alte țări din Europa Centrală și de Est (foste comuniste) precum Polonia, Ungaria, Cehia și Croația (PND, 2005, p. 74). Practicarea turismului de masă a făcut însă ca ponderea structurilor de o stea și două stele să fie predominante mai ales în cazul unităților de cazare de pe litoral (PND, 2005, p. 74). După anul 2001, s-a înregistrat un trend ascendent al sectorului turismului, acesta fiind susținut de programe naționale de dezvoltare: „Superschi în Carpați", „Croaziere pe Dunăre", „Drumul vinului" etc. și programe sociale precum „Vacanța la țară", „Litoralul pentru toți" și „O săptămână de refacere în stațiunile balneare" (PND, 2005, p. 74). Specificitățile turismului din România cuprind tipuri speciale de turism dintre care cele mai reprezentative sunt: turismul cultural-religios, ecoturismul, turismul rural, agroturismul, silvoturismul și turismul balnear, care nu sunt dezvoltate la capacitate maximă și datorită infrastructurii precare a căilor de acces (PND, 2005, pp. 74-75).

Un aspect pozitiv caracteristic pentru România îl reprezintă însăși populația țării (capitalul uman). Astfel, tinerii din România se pot încadra în categoria cetățenilor europeni cu educație superioară și în cea a forței de muncă înalt calificate și ieftine pe piața muncii. În ceea ce privește structura sistemului educațional românesc aceasta respectă

obligațiile și obiectivele stabilite de CE în anul 2002 în cadrul Consiliului European de la Barcelona și deciziile adoptate la nivel european în cadrul procesului „Bologna" care a dus la modificarea Legii Învățământului nr. 84/1995 în anii 2003 și 2004 și a legislației adoptate în anii 2004 și 2005 în domeniul învățământului superior: extinderea duratei de învățământ obligatoriu de la 8 la 10 clase și reorganizarea studiilor universitare în trei cicluri (PND, 2005, p. 119). Deși în anul 2003, evaluările Programului de Evaluare Internațională a Elevilor (PISA) a arătat într-un studiu privind nivelul de alfabetizare că 40% dintre elevii în vârstă de 15 ani au înregistrat un nivel scăzut de alfabetizare, acest lucru datorându-se în principiu calității procesului de predare-învățare (metodologie didactică depășită, grad scăzut de participare la formare continuă a cadrelor didactice, lipsa motivației învățării la elevi care se datorează la rândul ei relevanței scăzute, pe piața muncii a produselor educației), la polul opus se află și tineri olimpici cu performanțe semnificative mai ales în domeniul matematicii și IT (PND, 2005, p. 126).

În ceea ce privește dezvoltarea spațială a României, imaginea acesteia în contextul european este dată de poziția sa de articulație nord-sud și est-vest și de potențialul de relaționare intercontinentală (PND, 2005, p. 233). România este prezentă la scară europeană prin următoarele caracteristici spațiale: două arii metropolitane (București și Timișoara), 12 arii urbane funcționale cu rol național și în unele cazuri cu importanță transnațională de diferite grade (cu o populație între 150 000 și 320 000) și 45 de arii urbane funcționale de importanță regională și locală (PND, 2005, p. 234). Deși România nu are o concepție strategică clară de dezvoltare spațială pe termen lung, ea este conștientă de importanța sa ca și graniță naturală a UE, impunându-și astfel implementarea unui concept național de dezvoltare strategică în conformitate cu principiile de la Hanovra care să susțină rolul României de releu regional între est-vest și nord-sud și de conector între Europa, Orientul Apropiat, Africa și Asia (PND, 2005, p. 234).

România are de asemenea rădăcini bogate de moștenire culturală, element principal ce influențează imaginea pozitivă a țării în Europa și în lume. România are un patrimoniu cultural-istoric și etno-folcloric de mare valoare, existând peste 700 de valori de patrimoniu cultural de interes național și internațional care s-au constituit ca valori ale Patrimoniului Universal sub egida UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization): bisericile fortificate, bisericile cu fresce exterioare, bisericile din lemn din Transilvania, Maramureș, Sălaj, cetățile săsești fortificate, cetățile dacice, parcurile arheologice (PND, 2005, p. 78). În România există și unicate culturale precum cetatea medievală locuită de la Sighișoara și castele precum: Peleș, Bran, Huniazilor etc. Tezaurul etnografic și folcloric este unul de mare originalitate și viu, încă mai putem întâlni comunități umane care trăiesc cu respectarea tradiției în activitatea zilnică (PND, 2005, p. 78). Tezaurul românesc este alcătuit din:

- Arhitectura specifică satelor din provinciile istorice românești Transilvania, Moldova, Bucovina, Muntenia, Oltenia, Banat.
- Prelucrarea lemnului, portul popular, arta decorării obiectelor de uz cotidian.
- Manifestații etnoculturale și religioase tradiționale.
- Comunități cu viață rurală tradițională.

Până acum, în această secțiune am prezentat aspectele pozitive ale specificului românesc, însă în continuare vom prezenta și reversul medaliei specificului românesc, menționând cinci dintre cel mai negative aspecte ale acestuia, aflate în curs de reabilitare și care se aseamănă cu cele întâlnite în cadrul specificului polonez: rata ridicată a șomajului în rândul tinerilor și migrația tinerilor înalt calificați, inovativitate scăzută în sectorul C&D, infrastructură precară (mai ales cea de transport), decalaje mari de dezvoltare între regiuni și lipsa de modernizare a sistemului administrativ.

Așa cum am ilustrat și în subcapitolul 2.1.1. rata șomajului în rândul tinerilor reprezintă o problemă delicată pentru România, studiile

efectuate în acest domeniu relevând faptul că angajatorii preferă să își ocupe posturile vacante cu resurse proprii de personal și sunt prea puțin deschiși la posibilitatea de a angaja tineri absolvenți (din 100 de companii intervievate, a reieșit faptul că o companie, angajează în medie 3 absolvenți, adică companiile absorb un procent de 15% din totalul absolvenților cu diplomă într-un an universitar (Ancheta Observatorului Național Român din anul 2003, PND, 2005, p. 131). Astfel, după perioade medii sau mai lungi de așteptare, tinerii decid să emigreze în alte state ale UE, având preferințe diversificate: Germania, Austria, Olanda, Danemarca, Grecia, Italia, Spania, Suedia, Finlanda și nu în ultimul rând, până nu de mult, stat membru al UE, Marea Britanie a fost o destinație preferată de români pentru a începe o viață nouă.

În încercarea de a eradica fenomenul migrației în rândul tinerilor absolvenți, în data de 24 Februarie 2017, Academia Română a făcut publică în spațiul mediatic o declarație prin care propunea ca absolvenții care și-au finalizat studiile în România și care aleg să emigreze să fie obligați să achite integral statului român contravaloarea educației oferită de acesta (în funcție de specializare, sumele se încadrau între 4 000 și 10 000 de euro). Propunerea controversată nu a fost privită cu ochi buni de către studenții și tinerii absolvenți români, fiind considerată o măsura neconstituțională care încalcă dreptul liberei circulații în UE garantat prin Actul Unic European 1986 (AUE) care se aplică și în cazul României, din momentul aderării (Ziare.com, 2017, „Studenții se opun inițiativei Academiei Române: Nu poți fi obligat să rămâi în țară după absolvire”).

Ca și economia poloneză, cea românească a fost caracterizată de un nivel scăzut de inovativitate, sectorul științific fiind cel mai afectat. Ca și în cazul Poloniei, sumele alocate pentru cercetare și produse inovative pe piață au fost infime iar numărul de invenții patentate de către cercetătorii români a fost net inferior în comparație cu statele dezvoltate.

Infrastructura tehnică din România (drumuri, căi ferate, poduri, sisteme de canalizare și de conducte) nu s-a îmbunătățit cu mult față de cea existentă în perioada comunistă. Din păcate, România nu a replicat modelul polonez de îmbunătățire a infrastructurii prin intermediul fondurilor structurale dedicate Programului Operațional Sectorial de Transport (POS -Transport), chiar dimpotrivă, construcția de autostrăzi în România nu numai că a fost extrem de problematică dar s-a făcut și din bani publici și pe distanțe nesemnificative ca și întindere.

În ceea ce privește diversitatea regională, între regiunile din România se înregistrează discrepanțe de dezvoltare majore care s-au sedimentat de-a lungul timpului, la poli opuși situându-se Regiunea București-Ilfov, cea mai dezvoltată regiune a României și Regiunea Nord-Est, cea mai subdezvoltată regiune a României și a UE, după regiunea Severozapaden din Bulgaria (Eurostat 2011, „Statistics Explained. Tables and database") . Din păcate, în România este necesară o reformă a regionalizării, care să fortifice regiunile românești și să le ofere un grad de autonomie, dezvoltarea acestora fiind îngreunată substanțial (*in auctoris sententia*) de sistemul centralizat de guvernare practicat în prezent.

Administrația publică românească, deși a cunoscut câteva schimbări benefice, aici încă mai predomină relicvele regimului comunist și aspectele caracteristice sistemelor administrative balcanice, personalul fiind păstrat din anii 1990, fără ca aceștia să beneficieze de instruire adecvată. Cu toate că România face totuși eforturi de a implementa complet mult doritul sistem tehnic modern de management și IT în administrația publică, un obiectiv mai important ar trebui să fie acela al redării încrederii cetățenilor în autorități și instituții publice, care s-au menținut, ca și în Polonia, la cote foarte scăzute (a se vedea inițiativele cetățenești din Ianuarie-Februarie 2017 din România luate împotriva deciziilor Guvernului României privind Ordonanța de Guvern nr. 13/2017).

2.1.3. România în Uniunea Europeană și în lume

Fără îndoială, dezvoltarea României din ultimul deceniu a fost influențată de evenimentele care au avut loc în UE și în lume, aspect ce se va menține și în viitor. România încă își evaluează rolul și locul său în economia UE și în cea mondială, oportunitățile sale de dezvoltare și amenințările ce pot surveni în urma creșterii proceselor de integrare și globalizare. România are o perspectivă optimistă cu privire la extinderea și adâncirea integrării europene, considerând statele membre și viitoarele state membre ca fiind potențiali parteneri pentru statul român. Statutul de membru al UE a avut cu siguranță un efect stabilizator asupra economiei românești, intrarea pe Piața Comună Europeană și infuzia fondurilor europene având o forță motrică fundamentală asupra dezvoltării țării, pe care România încă învață cum să o gestioneze și să o utilizeze în favoarea sa, în speranța atingerii criteriilor de convergență necesare adoptării monedei unice europene.

Pe scena politicilor europene și în cadrul instituțiilor europene, România nu avut o voce puternică, însă, reprezentarea acesteia prin cei doi comisari europeni, Dacian Cioloș și Corina Crețu (Agricultură și Dezvoltare Regională) și alți specialiști, au adus un plus de notorietate României. Pe viitor, conform declarațiile președintelui Klaus Iohannis, România își propune, la o decadă de la aderare să fie mai vizibilă pe scena europeană și să fie mai vocală atunci când deciziile supranaționale afectează România (mai ales în chestiuni privind sumele alocate Romănei de la bugetul comunitar). În cadrul dezbaterii „Uniunea Europeană între dezintegrare și reformare. Contribuția României la consolidarea construcției europene" organizată de Grupul de Reflecție și Analiză Internațională „Citadel" din cadrul Facultății de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, președintele României spunea că România este un pol de stabilitate în zonă și că trebuie să se implice mai mult în ceea ce înseamnă și va însemna UE: „România a fost

prea mult timp băiatul bun și harnic [din UE], dar care nu se prea aude”(Felseghi, 2016, „Klaus Iohannis la UBB: România a fost prea mult timp băiatul bun și harnic, dar care nu se aude”).

În ceea ce privește scena internațională, România mizează pe relații de colaborare și prietenie cu toate statele lumii, în special cu Statele Unite ale Americii, cu care dorește să mențină legături strânse, și relații cordiale cu noul președinte american Donald Trump (în pofida politicii protecționiste și izolaționiste promovate de către administrația Trump). De asemenea, România se va angaja în lupta pentru protecția mediului înconjurător și pentru menținerea securității internaționale (economică și teritorială), alături de celelalte state ale lumii cu care împărtășește valori, principii și interese comune.

2.1.4. Analiza SWOT a României

Analizarea contextului istoric, a situației socio-economice, a specificului românesc și a rolului României în UE și în lume a oferit datele necesare pentru alcătuirea analizei SWOT a României, din punctul de vedere al traiectoriei sale de dezvoltare. În continuare, se vor clasifica punctele forte ale României, oportunitățile acesteia, așa cum au fost ele fructificate, precum și punctele slabe și amenințările externe cu care s-a confruntat și se confruntă România în procesul său de dezvoltare. Această analiză este utilă pentru a înțelege fundamentul socio-economic al României în pragul aderării la UE, pe care ulterior s-au pus bazele sistemului instituțional de gestionare și apoi de absorbție efectivă a fondurilor europene și oferă primele indicii despre cauzele rezultatului sub așteptări (sub media europeană) al absorbției fondurilor europene înregistrat în perioada 2007-2013 și în perioada de prelungire a perioadei. Analiza SWOT a României este ilustrată în figura următoare:

	Puncte forte	Puncte slabe
INTERNE	- stabilitate macroeconomică - forță de muncă numeroasă, cu costuri reduse și un nivel acceptabil de educație inițială - resurse naturale - resurse energetice - o serie de sectoare de succes în industria prelucrătoare și în sectorul primar - număr mare de specialiști în domeniul TIC	- concentrare în sectoare cu valoare adăugată scăzută/strategii bazate pe costuri reduse - Nivel scăzut al cercetării-dezvoltării și al inovării și legătură fragilă cu economia - cultură antreprenorială slab dezvoltată/bază IMM slab dezvoltată - capitalizarea redusă a IMM-urilor - acces dificil la finanțare și la informație în domeniul afacerilor - grad scăzut de sofisticare al pieței - intensitate energetică ridicată - tehnologii învechite/costuri mari de producție (mai puțin costurile cu forța de muncă) - infrastructură degradată și insuficientă/accesibilitate redusă în interiorul și în exteriorul țării - management neadecvat al mediului (inclusiv din punct de vedere al infrastructurii) - agricultură ineficientă (supraintensivă în muncă), suprafață agricolă excesiv de fragmentată - infrastructură turistică slab dezvoltată și marketing necorespunzător - adaptabilitate redusă a forței de muncă și nivel scăzut al învățării pe tot parcursul vieții - segment important al populației afectat de sărăcie și excluziune socială - capacitate administrativă insuficient dezvoltată
	Oportunități	**Amenințări**
EXTERNE	- aderarea la UE - dimensiunea (a doua țară ca populație din noile state membre NSM 10+2+1) - noi surse de investiții: Fondurile Structurale și de Coeziune - investiții străine directe - România ca destinație turistică-turism de nișă - Potențial nod regional în transportul de gaze naturale și energie electrică - liberalizarea deplină a achizițiilor publice - liberalizarea piețelor și modernizarea modelelor de afaceri - dezvoltarea infrastructurii de afaceri - e-comerț, e-guvernare - modernizarea agriculturii - modernizarea capitalei și a altor centre urbane cheie - necesitatea/acceptarea nevoii de schimbare	- expunerea mai mare la competiția pe piețe globalizate - perioade lungi de stagnare/declin economic la nivel european sau mondial - migrația unor sectoare industriale către locații externe cu costuri mai reduse - întărirea poziției/imaginii României ca o economie axată pe sectoare cu valoare adăugată redusă - migrația externă a lucrătorilor cu un nivel educațional ridicat - schimbări climaterice/degradarea mediului înconjurător - crize economice și socio-politice internaționale

Figura 18. *Analiza SWOT a României (PND, 2005, p. 235).*

2.2. Modelul românesc de absorbție: model sau experiment?

O bună integrare, pe lângă alinierea la normele europene, la obiectivele de dezvoltare transpuse în cele două strategii europene (Lisabona respectiv Europa 2020) și adoptarea acquis-ului comunitar, se oglindește și în capacitatea de absorbție a fondurilor europene a statului membru. Pe perioada de programare 2007-2013, România nu s-a aflat într-o poziție privilegiată din acest punct de vedere, ea având cea mai mică rată de absorbție, de doar 74,3% fiind singurul stat membru care a înregistrat deficit față de media de absorbție la nivel european, estimată la 76% (Finanțare.ro, „Rata de absorbție a fondurilor europene a ajuns la 74%") citat de Ianoși (2016, p. 120).

Perioada de programare 2007-2013 a început timid pentru România, însă s-au făcut eforturi susținute iar rezultatele, deși nu au fost ideale, au arătat o îmbunătățire a situației pe ultima sută de metri și în prelungirile acordate de Comisia Europeană pentru contractarea finanțărilor europene, încheiată *de justo*, pe 31 Decembrie 2015 și *de facto* (cu încasarea ultimelor tranșe) pe 31 Martie 2017 (Ianoși, 2016, p. 120).

Cu siguranță, primii ani ai absorbției fondurilor europene au reprezentat un experiment pentru România sau mai bine zis o deprindere a regulilor jocului, în timpul derulării acestuia, care s-a dovedit a fi una dificilă. Luând în considerare succesul modelului polonez, și ținând cont de realitățile socio-economice ale perioadei supuse studiului, această secțiune va fi dedicată prezentării rezultatelor absorbției fondurilor europene în România din prima perioadă de programare din istoria acesteia și identificării cauzelor care au dus la aceste rezultate, prin analizarea mai detaliată a structurii instituționale și a componentelor sistemului românesc de absorbție. *Lato sensu*, vor fi analizate nu doar aspectele negative ale sistemului românesc de absorbție ci și aspectele sale pozitive (transpuse în proiecte de succes),

baza documentativă pe care s-a creat arhitectura sistemului în cauză, cum anume s-a pregătit România pentru primul său exercițiu financiar european (înaintea și în timpul derulării acestuia) și nu în ultimul rând personalitățile politice marcante din acest domeniu.

2.2.1. România: grad de absorbție sub nivelul mediei europene. Date și cifre.

În calitate de viitor și apoi de stat membru al UE, România a beneficiat în total de o alocare de 31,94 miliarde de euro cu titlul de fonduri europene (incluzând și fondurile de preaderare, cele agricole și pentru pescuit) din bugetul comunitar (Străuț, 2016, „România va cotiza cu 1,6 miliarde de euro la bugetul UE"). În aceste condiții, România a fost considerată la nivelul UE ca fiind o beneficiară netă a Politicii de Coeziune și a celorlalte politici ale UE, la fel cum a fost și Polonia și toate statele din valurile de aderare 2004, 2007 și 2013. În ceea ce privește strict suma alocată României prin intermediul Fondurilor Structurale și de Coeziune (FSC) de către CE, aceasta s-a ridicat, pentru perioada 2007-2013 la 19,57 miliarde de euro (Ghinea, 2016, „Câți bani a dat România la bugetul UE de la aderare și până în prezent. Cât a primit în schimb"). Deși beneficiară netă a FSC, contribuția României la bugetul UE nu este deloc de neglijat, aceasta atingând valoarea de 10,6 miliarde de euro în anul 2014, valoarea de 12,1 miliarde de euro în anul 2016 și probabil valoarea de 13,7 miliarde de euro anul acesta (2017), încadrat în perioada de programare 2014-2020 (Ghinea, 2016, *Ibidem*, Străuț, 2016, „România va cotiza cu 1,6 miliarde de euro la bugetul UE"). Așadar, pe perioada 2007-2013, România a încasat 19,67 miliarde de euro de la UE și a vărsat în visteria acesteia 10,6 miliarde de euro, ceea ce, în cazul unei absorbții totale, i-ar fi adus României un sold pozitiv în relația cu UE de 9,07 miliarde de euro. Rezultatele absorbției însă, nu s-au potrivit cu calculele inițiale ale oficialităților române, România înregistrând, da, ați ghicit, un nivel de absorbție (în anumite

perioade) cu mult sub nivelul mediei europene. *In causa*, nivelul național de absorbție la finalul anului 2013 ilustra un procent de doar 33,47% (MFE, Bilanț, 2013, p. 2). Conștientizând eșecul, România și-a propus să recupereze decalajul în perioada de prelungire acordată de CE și să utilizeze experiența acumulată în primii șapte ani de gestionare a fondurilor în acest scop. Astfel, la sfârșitul anului 2014, nivelul a crescut la 51,81% (MFE, Bilanț, 2014, p. 1). La sfârșitul anului 2015 s-a înregistrat o creștere și mai mare, procentul ajungând la 74,3% (MFE, Comunicat, 8 Ianuarie 2016). Cu optimismul românesc caracteristic, am putea afirma că progresele făcute de România au fost unele notabile, conform datelor prezentate însă cu obiectivismul specific cercetării de față continuăm prin a spune că procentul atins de România cu mari eforturi la finele anului 2015 se apropie foarte mult dar se află totuși sub nivelul mediei europene de 76%, plasând țara noastră la coada clasamentului în rândul statelor membre cu privire la capacitatea reală de absorbție a fondurilor europene. În ultimul moment, pe ultima sută de metri și în al treisprezecelea ceas, România nu își dezminte potențialul (greșit utilizat) până acum în domeniul absorbției și reușește să înregistreze o primă victorie în bătălia cu fondurile europene (care i-au venit de hac de atâtea ori în trecut) și depășește (pentru prima dată în istorie) linia nivelului mediu european de absorbție cu nici mai mult și nici mai puțin de două procente, obținând în luna August a anului 2016, conform declarației făcute de prim-ministrul României de la acea dată, Dacian Cioloș, o pondere de absorbție de 78% (MFE, Comunicat, 21 August 2016). Spre sfârșitul anului 2016, România intră parcă într-o „cursă a înarmărilor” privind determinarea sa de a absorbi cât mai mult din fondurile rămase înainte ca acestea să fie retrase, încât aceasta reușește să depășească din nou media europeană, cu un procent final de absorbție pe prima sa perioadă de programare, de 80,16%, depășind procentul preconizat în luna August 2016 de către secretarul de stat al MFE, de 80,00% (Dan, 2016, „Ministerul Fondurilor Europene: Rata de

absorbție a crescut de la 59% în 2015 la 80% în 2016"). Astfel, conform aceleiași surse, suma solicitată Comisiei Europene pe perioada 31 Octombrie 2015-31 Octombrie 2016 a fost de 4 096 501 212 euro. În tabelul următor sunt prezentate diferitele stadii de absorbție a fondurilor europene în România pe întreaga perioadă de programare 2007-2013, începând cu anul 2007 și până în prezent (anul 2017 fiind evaluat doar din punct de vedere al rambursării tranșelor în cadrul proiectelor contractate anterior):

Tabelul 5. *Rata absorbției fondurilor structurale și de coeziune în România 2007-2017 (MFE 2013, 2014, 2015, 2016, 2017. Bilanțul absorbției fondurilor europene și alte surse).*

Anul	**Rata de absorbție Din total: 19,57 miliarde euro (100%)**	
2007		**0,00 %**
2008		**0,00 %**
2009		0,85 %
2010		2,38 %
2011		6,30 %
2012		14,91 %
2013		34,47 %
2014		51,81 %
2015	Iunie :	54,82 %
	Octombrie:	58,67 %
	Noiembrie:	60,00 %
	Decembrie:	74,30 %
2016	August:	**78,00 %**
	Octombrie:	**80,16 %**
2017	Rambursare efectivă:	77,54 %
Soldul pozitiv al absorbției: Contractare **15,28 miliarde euro** Rambursare **14,77 miliarde euro**		

Așa cum se observă din tabelul de mai sus, perioada Octombrie 2015-Octombrie 2016, reprezintă o perioadă de apogeu pentru sistemul românesc de absorbție. Cu privire la această perioadă, în luna Noiembrie 2016, MFE a făcut în cadrul unui comunicat de presă preluat de publicația „Calea Europeană" următoarele precizări: „Cu referire la

unele informații vehiculate în ultimele zile în mass-media din România, cu scopul de a informa corect opinia publică și de a evita orice dezinformare, Ministerul Fondurilor Europene a făcut următoarele precizări legate de rata de absorbție aferentă celor 7 programe operaționale (PO) finanțate în cadrul obiectivului Convergență 2007-2013: Rata de absorbție curentă, la finalul lunii Octombrie 2015 era de 58,67%. La finalul lunii Octombrie 2016, această rată a crescut la 80,16%" (Dan, 2016, „Ministerul Fondurilor Europene: Rata de absorbție a crescut de la 59% în 2015 la 80% în 2016"), după cum rezultă din tabelul anterior și (în detaliu) din tabelul următor:

Tabelul 6. *Viziune detaliată asupra absorbției în România în perioada 2015-2016. (Dan, 2016, Ministerul Fondurilor Europene: Rata de absorbție a crescut de la 59% în 2015 la 80% în 2016. Disponibil la adresa : http://www.caleaeuropeana.ro/ministerul-fondurilor-europene-rata-de-absorbtie-a-crescut-de-la-59-in-2015-la-80-in-2016/).*

Perioadă	Alocare Programe Operaționale 2007-2013 (euro)	Avans încasat de la CE pentru perioada 2007-2013	Declarații de cheltuieli transmise la CE (rata de absorbție curentă)		Rambursări de la CE (rata de absorbție efectivă)		Rata sumelor încasate de la CE (cu avans)
			Valoare	%	Valoare	%	%
	1	2	3	4=(3/1)*100	5	6 =(5/1)*100	7=[(2+5/1)]*100
31 Oct.2015	19 057 658 140	2 105 874 015	11 180 995 614	58,67	10 681 526 065	56,05	64,26
31 Oct.2016			15 289 496 826	80,16	14 776 722 659	77,54	88,59

Potrivit celor mai recente date centralizate de MFE, topul ratelor procentuale de absorbție, în cele 7 programe operaționale prin care România atrage fonduri structurale și de coeziune din vechea perioada de programare (2007-2013) se prezintă astfel:

Tabelul 7. *Absorbția fondurilor structurale și de coeziune în România în perioada 2007-2013 pe programe de dezvoltare (Zamfir, 2016, România a luat de la UE 3,2 miliarde de euro, în 9 luni, din vechile fonduri structurale și de coeziune. TOP programe. Disponibil la adresa: http://economie.hotnews.ro/stiri-eurofonduri-21336023-fonduri-europene-absorbtie-rata-absorbtie-posdru.htm).*

Poziție	Program	Acronim	Nivel de absorbție (%)
1.	Programul Operațional Asistență Tehnică	POAT	86,00%
2.	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice	POSCCE	85,94%
3.	Programul Operațional Regional	POR	85,4%,
4.	Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative	PODCA	82,00%
5.	Programul Operațional Sectorial Mediu	POS-Mediu	74,85%,
6.	Programul Operațional Sectorial Transport	POS-Transport	70,14%.
7.	Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane	POSDRU	64,55%.

Situația detaliată a acestor programe se prezintă astfel (Zamfir, 2016, „România a luat de la UE 3,2 miliarde de euro, în 9 luni, din vechile fonduri structurale și de coeziune. TOP programe”):

1. Programul Operațional Asistență Tehnică (POAT) a avut o rată de absorbție de 86%, adică 0,146 miliarde de euro încasați de la UE. POAT s-a aflat sub managementul direct al Ministerului Fondurilor Europene de la înființarea acestuia, (înaintea acestuia fiind gestionat de Ministerul Afacerilor Europene). Din acest program s-au finanțat activități pentru creșterea gradului de absorbție a fondurilor europene în celelalte programe: sporurile salariale pentru funcționarii MFE, deplasări, seminarii, chiria sediului MFE etc.

2. Programul Operațional Creșterea Competitivității Economice (POSCCE) a avut o rată de absorbție de 85,94%, adică aproape 2,18 miliarde de euro. Autoritatea de Management POSCCE a fost la Ministerul Fondurilor Europene din anul 2014, dar până atunci s-a aflat la Ministerul Economiei. Principalii beneficiari care au derulat proiecte în program au fost universitățile, institutele de cercetare, firme private (IT&C), IMM-uri.

3. Programul Operațional Regional (POR) a înregistrat o rată de absorbție de 85,4%, adică peste 3,37 miliarde de euro deja încasați, fără avansuri. POR a fost gestionat de Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice. Principalii beneficiari care au derulat proiecte sunt autoritățile locale, proiectele urmărind, în special, repararea de drumuri de interes local, renovarea școlilor, reabilitarea termică a blocurilor.

4. La Programul Operațional Dezvoltarea Capacității Administrative (PODCA), rata de absorbție efectivă a rămas la 82%, adică 0,17 miliarde de euro. Acest program mic a stagnat în anul 2016, însă este explicabil având în vedere rata mare de absorbție (cu tot cu avansurile de la CE, rata ajunge la 95% în acest program). PODCA a fost gestionat de Autoritatea de Management de la Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, însă și Ministerul de Interne a avut această autoritate în subordine, când acesta cuprindea și portofoliul administrației publice. Instituțiile publice au fost aici principalii beneficiari.

5. În Programul Operațional Sectorial Mediu (POS-Mediu), România a obținut o rată de absorbție de 74,85%, adică peste 3,3 miliarde de euro încasați de la UE. POS-Mediu a fost gestionat de Autoritatea de Management de la Ministerul Fondurilor Europene, din Ianuarie 2015. Până atunci, însă, autoritatea de management s-a aflat la Ministerul Mediului. Principalii beneficiari care au derulat proiecte în cadrul acestui program au fost companiile de utilități publice deținute

de autorități locale, Agenția Națională pentru Protecția Mediului etc. Lucrările au vizat infrastructura de apă și canalizare, gropi de gunoi, amenajări de prevenire a inundațiilor.

6. În Programul Operațional Sectorial Transport (POS-Transport), România a reușit să înregistreze o rată de absorbție efectivă de 70,14%, adică aprox. 3 miliarde de euro. POS Transport a fost gestionat de Autoritatea de Management de la Ministerul Fondurilor Europene, din Ianuarie 2015. Până atunci, însă, autoritatea de management era în subordinea Ministerului Transporturilor. Principalii beneficiari care au derulat proiecte europene cu aceste fonduri au fost Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale (CNADNR), Căile Ferate (CFR), Metrorex - toate aflate în subordinea Ministerului Transporturilor.

7. Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane (POSDRU) a avut cea mai mică rată de absorbție - 64,55%, adică 2,24 miliarde de euro primiți de la Bruxelles. Autoritatea de Management POSDRU a fost Ministerul Fondurilor Europene din anul 2014, dar până atunci s-a aflat la Ministerul Muncii. Principalii beneficiari care au derulat proiecte au fost organizațiile neguvernamentale, autoritățile locale, autorități centrale (precum ANOFM), universități etc. S-au finanțat în special programe de formare profesională, consiliere profesională, ocuparea forței de muncă, combaterea discriminării romilor etc.

Sumelor absorbite prin cele 7 programe li se adaugă și avansul de 2,1 miliarde de euro, oferit deja de Comisia Europeană la începutul perioadei de programare 2007-2013, sumele încasate de România de la Bruxelles ridicându-se astfel la peste 16,8 miliarde de euro, adică 86,74% din alocarea pentru România (Zamfir, 2016, „România a luat de la UE 3,2 miliarde de euro, în 9 luni, din vechile fonduri structurale și de coeziune. TOP programe"). De asemenea, însă, odată cu efectuarea soldului final al perioadei de programare 2007-2013, care a avut loc la data de 31 Martie 2017, Comisia a retras României, din avansurile

acordate inițial, sumele aferente cheltuielilor nerealizate în valoare de 3,7 miliarde de euro (conform datelor financiare prezentate în tabelul 5, raportat la rata contractată de absorbție, de 80,16%).

Pentru a avea un termen de comparație în ceea ce privește capacitatea de absorbție a fondurilor europene (FSC) în România, vom face o comparație cu capacitatea de absorbție efectivă a altor state membre ale UE, raportat la anul 2015, pe baza datelor furnizate de rapoartele anuale ale Consiliul Fiscal 2015:

Tabelul 8. *Capacitatea de absorbție a FSC în România-comparație cu alte state ale UE, 2015 (Dornean, 2016, p. 139).*

Țara	Total alocări 2007-2013 (mld. euro)	Plăți efective 2015 (0mld. euro)	Rata efectivă de absorbție 2015 (%)
Bulgaria	6,60	5,62	85,20
Croația	0,86	0,50	58,60
Estonia	3,40	3,23	95,00
Letonia	4,53	4,30	95,00
Lituania	6,78	6,44	95,00
Polonia	67,16	63,73	94,90
R. Cehă	25,82	21,86	84,70
România	**19,06**	**13,32**	**69,90**
Slovacia	11,49	9,80	85,30
Slovenia	4,10	3,90	95,00

Ca și o concluzie intermediară, pe baza datelor financiare puse la dispoziție de MFE și Consiliul Fiscal, pe care le-am prezentat până acum în aceasta secțiune, am putea spune că partea bună a demersului absorbției fondurilor europene în România este aceea că până la urmă, țara noastră a reușit (e adevărat, pe ultima sută de metri) să depășească nivelul mediei europene de absorbție cu 1,54 de procente (în rata sa efectivă de absorbție, de 77,54% față de media europeană de 76%, raportată la anul 2013), urmând ca pe parcursul anului 2017, rata

efectivă de absorbție să corespundă cu rata de absorbție curentă (contractată), de 80,16%, România depășind astfel media europeană cu 4,16 procente, dar situându-se în continuare pe o poziție inferioară față de celelalte state membre (conform tabelului 7). Astfel România a reușit să înregistreze o rată acceptabilă de absorbție, chiar dacă rezultatele pozitive s-au lăsat mult așteptate și s-au înregistrat *de facto*, în perioada de prelungire (2014-2017), aceasta având nevoie de aproximativ 10 ani pentru a se alinia la media europeană și nu 7 ani ca alte state membre sau 5 ani, cum este cazul vecinei noastre din perioada comunistă, Polonia, care așa cum am văzut, a înregistrat rezultate excelente, contractând întreaga sumă de la bugetul comunitar încă din 2011, cu 2 ani înainte de încheierea soldului final al perioadei de programare 2007-2013, dar a cărei rambursare efectivă a fost de 94,90% din suma contractată (în anul 2015). Partea negativă este reprezentată de faptul că, până la urmă, România nu a absorbit întreaga sumă primită de la bugetul comunitar, și astfel aproximativ 2 miliarde (din cele 3,7 miliarde neaccesate) i-au fost retrase definitiv României, anul acesta de către CE, fondurile retrase nemaiputând fi vreodată revendicate. În ceea ce privește proiectele europene contractate, la aproape șapte ani de la aderare și aproape de finalul perioadei de programare 2007-2013 o informare a Guvernului României privind implementarea PO finanțate prin intermediul fondurilor europene arăta faptul că în perioada 1 Ianuarie 2007-31 August 2013 au fost depuse per ansamblu 39 265 de proiecte, dintre acestea fiind aprobate doar 12 746 de proiecte însumând cca. 32,3 miliarde euro din care 19,3 miliarde de euro ar fi trebuit acoperiți prin contribuția UE (Dornean, 2016, p.132). Cu toate acestea, plățile totale către beneficiari (pre-finanțări și rambursări), cu excepția rambursării TVA s-au ridicat la suma de „aproximativ 6,59 miliarde euro” (Dornean, 2016, p. 132), din această valoare, contribuția UE însemnând cca. 5,90 miliarde euro, respectiv 30,64% din alocarea pe 2007-2013 (Dornean, 2016, p. 132).

Referitor la proiectele contractate din fondurile europene de către beneficiarii români (fie aceștia instituții publice, de învățământ, actori locali, regionali, actori publici sau privați) și care au alcătuit procentul de absorbție de 80,16%, ei bine, asupra proiectelor contractate în ultimii ani de finanțare (2014-2016), când a avut practic loc acel boom de absorbție (ilustrat în tabelul 5) planează suspiciuni întemeiate cu privire la calitatea acestora, la valoarea adăugată pe care acestea o reîntorc în economie, precum și la rolul pe care proiectele *in causa* le au le au atât în îndeplinirea obiectivului României de recuperare a decalajelor de dezvoltare față de celelalte state membre cât și rolul acestora în îmbunătățirea standardului și a nivelului vieții cetățenilor români priviți, cel puțin în acest demers de cercetare, ca fiind beneficiarii finali ai fondurilor europene, atât cele structurale și de coeziune, teoretizate aici cât și a celor pentru agricultură și pescuit, *in extenso* (așa cum este specificat la loc de cinste în documentele-cadru strategice ale României, PND 2007-2013, respectiv Strategia Națională pentru dezvoltarea Durabilă a României Orizonturi 2013-2020-2030).

Astfel, unele proiecte finanțate în perioada ante-menționată în care ratele de absorbție creșteau lunar de la 58,67%, la 60% și apoi la 74,3% (cazul lunilor Octombrie, Noiembrie, Decembrie 2015), ajungând după opt luni la valori de 78% și mai apoi de 80,16% (August, Octombrie 2016), au stârnit multe polemici (cu privire la eficiența și calitatea lor ca și proiecte, precum și asupra calității instituțiilor de management ale acestora) atât în dezbaterile publice cât mai ales în cadrul dezbaterilor academice. Politica „absorbției cu orice preț" practicată de București a fost aspru sancționată de către oficialii europeni, specialiștii în afaceri europene și de către mediul academic.

Așa cum am ilustrat încă din capitolul introductiv al acestei lucrări, un prim semnal de alarmă cu privire la managementul defectuos al fondurilor europene a fost tras de însăși Comisarul European pentru Politici Regionale, domnia sa Corina Crețu care a

declarat în 15 Februarie 2015, următoarele: „În primul rând, trebuie să facem o precizare importantă: creșterea ratei de absorbție nu este un scop în sine, absorbția este un indicator și trebuie tratat ca atare. Concentrarea pe această unică cifră este o abordare simplistă și care nu reflectă nimic din complexitatea proceselor și problemelor cu care se confruntă sistemele de gestiune a fondurilor UE, atât la nivelul Comisiei cât și la nivelul statelor membre" (Hopulete, 2015, „Interviu Corina Crețu"). Al doilea ecou a venit din partea specialistului în afaceri europene și dezvoltare regională, Grațian Mihăilescu, care atrăgea atenția, încă din Martie 2015, asupra faptului că această tactică a absorbției adoptată de România s-a aflat într-o neconcordanță totală cu cerințele CE privind scopul pentru care sunt atribuite fondurile europene: „această pripă în scrierea de proiecte substanțiale angro fără o pregătire prealabilă consistentă poate avea efecte negative care ar putea duce la o viitoare blocare a fondurilor din cauza iregularităților sau, în cel mai bun caz, poate duce la implementarea de proiecte inutile sau fără valoare adăugată" (Mihăilescu, 2015, „Bruxelles versus București").

Mediul academic a reprezentat, de asemenea, o scenă importantă în dezbaterile privind eficiența reală a fondurilor europene contractate de către România. Expunerea vicepreședintelui Comisiei de Educație și Cultură a Parlamentului European, Mircea Diaconu, din cadrul conferinței „Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene", din luna Mai 2016, în care acesta își exprima nemulțumirea cu privire la modul eronat în care au fost utilizate fondurile europene în educație, cultură și mediu, rămâne un exemplu grăitor în acest sens. Exemplele și neregulile semnalate de acesta privind amenajarea de săli de sport și parcuri pentru copii în zone locuite predominant de vârstnici, restaurarea parțială și întârziată a clădirilor istorice, amplasarea de fabrici de prelucrare a deșeurilor în zone naturale protejate, s-au constatat a fi, pe cât de hilare, pe atât de reale. La aceste constatări se pot

adăuga cu ușurință neregulile semnalate de către fostul ministru al fondurilor europene Cristian Ghinea, privind neregulile POSDRU, program în care au existat destule proiecte bune și de impact (conform declarației acestuia), dar și multe proiecte făcute „ca să luăm banii”, ministrul punând accentul pe fraude și managementul neperformant de programe (Ghinea Oficial, 6 Oct. 2016) și multe alte litigii prezentate în literatura de specialitate (lucrări recomandate în acest sens fiind Ștefănescu, V. și Fălan C., 2012, *Fondurile europene. Litigii generate de accesarea și utilizarea defectuoasă a acestora în România*. București: Ed. C.H. Beck și Dornean, A., 2016, *Gestiunea fondurilor structurale europene*. Ed. 2, București, Ed. C. H. Beck).

În ceea ce privește utilizarea defectuoasă a fondurilor europene, în proiecte privind amenajarea de săli de sport pentru copii la sate cu populație vârstnică, restaurarea parțială și de „mântuială” a clădirilor istorice sau amplasarea de fabrici de prelucrare a deșeurilor în zone naturale protejate și cursuri de formare profesională fără aplicabilitate practică, nu vom insista prea mult deoarece aceste exemple au ținut vreme îndelungată prima pagină a ziarelor din România, ele fiind preluate și în mediul televizat, în jurnalele de știri și emisiuni de profil. Astfel în media s-au remarcat titluri precum: „Sălile de sport din mijlocul câmpului. Milioane de lei pentru investiții inutile în sate fără asfalt sau canalizare” (Digi24.ro, 2014), „Monumente distruse de restaurări [din fonduri europene]. Termopane în Sighișoara, beton peste cetatea Sucevei, arheologie [făcută] cu deținuți la Deva”, „Fondurile europene au ajuns sa ne urâțească țara. Metodele prin care se fură o treime din banii de la UE”, „Satul de suflet al prințului Charles riscă să fie acoperit de beton. UE plătește iar primarul se ocupă de distrugerea tradiției” (România te iubesc, Mai, Iunie, 2015), „Formare profesională pe fonduri europene. Bani aruncați pe fereastră” (Referendum, VTV, August, 2014), „Curtea de Conturi Europeană: sesizări legate de erorile în cheltuirea fondurilor UE și aplicarea corecțiilor, în România.

Probleme semnificative la programul de resurse umane (POSDRU)" (EuroActiv.ro, Noiembrie 2013). Acestor utilizări defectuoase de fonduri europene li se adaugă o utilizare la fel de defectuoasă a fondurilor de la bugetul de stat (mai ales în zonele rurale) în care s-au investit sume considerabile pentru amplasare de parcuri de joacă pentru copii la distanțe considerabile față de comunele de care aparțineau, în mijlocul câmpului sau în mijlocul pădurilor, o astfel de inițiativă costând statul român peste 200 000 euro pentru fiecare parc amenajat, astfel de exemple nefiind deloc puține (România te iubesc, „Risipa fondurilor de la stat, în proiecte fanteziste la sate. Localități fără utilități, dar cu parcuri de sute de mii de euro", Iunie, 2013).

Figura 19. *Proiecte neconforme din fonduri europene: Cazul Sighișoarei (Foto). Disponibile la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015.html.*

Așa cum am evidențiat și în subcapitolul 2.1.2. (Specificul românesc), Sighișoara este un oraș medieval muzeu, unic în Europa, fiind opera coloniștilor germani aduși în Transilvania pentru paza frontierei regatului maghiar. Cetatea Sighișoarei a fost inclusă în 1999 pe lista Patrimoniului UNESCO, fiind singurul oraș-cetate încă locuit: „Sunt locuri unde nu ar trebui schimbat un centimetru de tencuială fără analize, studii și evaluări amănunțite. Fiind un sit UNESCO,

trebuie folosite anumite materiale, iar construcțiile să fie în ton cu specificul centrului istoric" (România te iubesc, 2015, „Monumente distruse de restaurări").

Un alt exemplu de utilizare ineficientă a fondurilor europene îl reprezintă proiectul Centrului Expozițional Moldova, Iași. Realizat prin Programul PHARE 2004-2006, cu o valoare totală de 8 milioane de euro, dintre care 5 milioane de la bugetul comunitar și 4 milioane de la bugetul național, Centrul Expozițional Moldova a fost creat, așa cum reiese din site-ul său oficial, cu scopul de a fi „una dintre cele mai noi și mai moderne construcții de profil care oferă organizatorilor și participanților la expoziții și târguri toate facilitățile de care au nevoie pentru desfășurarea, în condiții optime, a evenimentelor de gen", totodată, Centrul reprezentând și un pol de dezvoltare pentru municipiul Iași dar și pentru Regiunea de Dezvoltare de Nord-Est prin încurajarea organizării evenimentelor de profil, crearea de noi locuri de muncă și sprijinul pentru firmele care vor fi incubate în mini-incubatorul de afaceri (Centrul Expozițional Moldova, Website oficial, http://www.icc.ro).

Din păcate, după o vizită la fața locului s-a constatat faptul că proiectul nu și-a atins obiectivul pentru care a fost finanțat: „Obiectivul general al proiectului este dezvoltarea infrastructurii de afaceri pentru îmbunătățirea accesului la mediul de afaceri, în vederea creșterii nivelului competitivității IMM-urilor în județul Iași și în Regiunea de Nord-Est, iar obiectivul specific al proiectului este asigurarea infrastructurii, logisticii și resurselor pentru dezvoltarea echilibrată și stimularea creșterii competitivității întreprinderilor din regiune, create în cadrul Centrului Expozițional Moldova Iași" (Fonduri-Structurale.ro, 2010, „Finalizarea lucrărilor din cadrul proiectului Centrul Expozițional Moldova, Iași"). De aproape șapte ani, de când Centrul a fost finalizat, acesta nu a avut activitate (cu

excepția găzduirii a două festivități de absolvire a studenților de la Universitatea de Medicină și Farmacie UMF Iași și o expoziție de artă), aceste informații fiind prelevate de la unul dintre cei patru paznici ai Centrului, singurii angajați din clădirea modernă pe exterior dar degradată în interior, ca urmare a neutilizării acesteia, în contextul în care de acest proiect ar fi trebuit să beneficieze următoarele grupuri țintă (Fonduri-Structurale.ro, 2010, „Finalizarea lucrărilor din cadrul proiectului Centrul Expozițional Moldova, Iași"):

- peste 1.600 firme expozante anual, beneficiare ale facilităților create de 100 de persoane angajate temporar pe durata lucrărilor de construcții;
- 5 organizatori de târguri și expoziții din județul Iași și 8 din alte județe ale Regiunii Nord-Est;
- 3 firme organizatoare de târguri și expoziții incubate anual;
- 32 persoane angajate în mod direct (26 permanent, 6 temporar) în cadrul Centrului Expozițional Moldova, în primul an de funcționare după finalizarea lucrărilor.

Faptul că proiectul Centrului Expozițional Moldova a fost un eșec este general recunoscut și acceptat de comunitatea ieșeană, de la paznicii instituției și până la reprezentanții Consiliului Local Iași, care în prezent încearcă să descopere soluții pentru îndreptarea situației: „Centrul Expozițional Moldova nu a fost un proiect de succes. La Centrul Expozițional am început o discuție cu Consiliul Județean, discuțiile s-au blocat însă. Între timp a apărut ideea unui alt proiect: transformarea Centrului Expozițional într-un centru de cercetare și inovare în domeniul IT. Am discutat și cu domnul președinte al Consiliului Județean săptămâna trecută. Se pare că există interes și din partea investitorilor din domeniu, inclusiv din partea unor companii străine. Cred că acest centru ar putea fi reactivat", a declarat edilul orașului Iași, Mihai Chirica, în 31 Ianuarie 2017, pentru publicația

„Bună Dimineața Iași" (Bună Dimineața Iași, 2017, „Mihai Chirica: Centrul Expozițional Moldova, transformat în obiectiv de cercetare și inovare în IT").

„Reactivarea", prin schimbarea destinației utilizării acesteia din centru expozițional și incubator de afaceri (ambele nefuncționale) în centru de inovare în domeniul IT, va implica un cost de aproximativ 3 milioane de euro, care va fi acoperit tot din fonduri europene. Prin urmare, având în vedere că nimeni nu poate garanta că istoria utilizării defectuoase a fondurilor în cadrul Centrului Expozițional Transilvania nu se va mai repeta, Regiunea Nord-Est riscă să mai piardă, pe lângă cele 8 milioane de euro deja investite și cele 3 milioane de euro, ce urmează a fi investiți în dotarea IT a acestei clădiri. Nu ne rămâne decât să sperăm că acesta nu va fi cazul unui alt proiect de „succes", ca și cel precedent.

În concluzie, trebuie precizat faptul că astfel de proiecte reprezintă un impediment pentru dezvoltarea regiunii, deoarece blochează fonduri importante în structuri neutilizate și ineficiente, care nu produc valoare adăugată, acești bani putând fi utilizați în alte direcții mult mai eficiente din punct de vedere al dezvoltării durabile.

Acest aspect se aplică în mod expres Regiunii Nord-Est, una dintre cele mai subdezvoltate cinci regiuni ale României și ale UE, cu cel mai mic PIB/per capita și cea mai mare rată a șomajului. De asemenea, în Regiunea Nord-Est se întâlnesc și cele mai multe cazuri de persoane care trăiesc la limita subzistenței și care sunt afectate de excluziune socială (în special copii, și mai ales în domeniul educațional). Prin urmare, în Regiunea Nord-Est, proiectele eficiente care duc la creșterea PIB, crearea de întreprinderi și de locuri de muncă reale, trebuie să reprezinte prioritatea supremă a autorităților locale și județene ale regiunii, *sine quo dubium*.

Figura 20. *Proiecte neconforme din fonduri europene: Cazul Centrului Expozițional Moldova (Foto). Disponibile la adresele: http://www.afaceripublice.ro, http://www.icardesign.ro, http://reporteris.ro/iasi, http://www.moldexpo.ro/Galerie20Foto).*

În continuare, ne vom îndrepta atenția spre mediul rural, unde vom vedea că în România, nu doar banii europeni sunt necorespunzător gestionați, ci și cei de la bugetul de stat. „În România, asfaltul este o dorință, rețeaua de apă potabilă, un vis, iar canalizarea, fructul oprit. Nevoi și condiții elementare în orice stat civilizat rămân un lux pentru românii de rând" (România te iubesc, „Risipa fondurilor de la stat, în proiecte fanteziste la sate, Iunie, 2013). Situația în zonele rurale este și mai dificilă pentru aproape 40% din populația României care trăiește la

sat și pentru care autoritățile, de multe ori, aplică doar în teorie strategii care să îmbunătățească nivelul de trai. Astfel, Curtea de Conturi a anunțat că, în perioada 2009-2013, consiliile județene și primăriile au risipit 900 de milioane de euro, bani de la stat, pe „proiecte fanteziste” în mediul rural: în sate și comune fără apă curentă și canalizare, autoritățile „au compensat” cumva aceste neajunsuri prin amenajarea de parcuri pentru localnici „în câmp, să-și clătească mintea și să nu se mai gândească la lipsa utilităților” (România te iubesc, „Risipa fondurilor de la stat, în proiecte fanteziste la sate, Iunie, 2013). Exemplul parcului din comuna Balș fiind grăitor în acest sens, parcul putând fi declarat cu ușurință drept cel mai liniștit spațiu amenajat din Romania, pentru că este de departe și cel mai izolat, după cum declară sursa citată.

Figura 21. *Proiecte neconforme din fonduri naționale. Cazul comunei Balș, Iași (Foto). Disponibile la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/stiri/risipa-fonduri.html.*

Rămânând în mediul rural, o altă problemă des întâlnită aici a fost lipsa capacității de atragere a fondurilor europene (inclusiv a finanțărilor provenite din FEADR). Aici, o problemă semnalată încă din anul 2013 a fost cea a incapacității firmelor de consultanță la care cei din mediul rural au apelat (aceștia neavând cunoștințele necesare) de a scrie proiecte finanțabile. Astfel în toamna anului 2013, în județul Piatra

Neamț, din 83 de proiecte depuse pentru crearea de microîntreprinderi rurale, 43 nu au fost eligibile pentru finanțare (mai bine de jumătate) datorită unor erori făcute de firmele de consultanță în redactarea cererilor de finanțare sau în întocmirea documentației aferente (Condrea, 2013, „Risipă de fonduri europene pentru microîntreprinderi rurale"). Câte proiecte picate, atâtea plângeri au fost făcute la Oficiul Județean de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit Neamț, a cărui reprezentat a încercat să explice situația: „În 90 la sută din cazuri, de vină sunt firmele de consultanță la care au apelat. Ca să nu mai spun că, în cele mai multe situații, este vorba de aceeași firmă de consultanță! Firmele de consultanță nu și-au făcut datoria cum trebuie. Au făcut treaba de mântuială. Au făcut toate documentele din birou, după care au dat copy-paste. Altfel nu se explică multele neconcordanțe dintre ceea ce scrie în memoriul justificativ și realitatea din teren. Au omis foarte multe aspecte concrete, din activitatea productivă pentru care se solicită finanțarea europeană. Necazul mare e că beneficiarii au dat și foarte mulți bani pentru consultanță, achitați integral înainte de a se ști care va fi soarta proiectului. Puteau să dea doar un avans, fiind vorba de 80-100 milioane lei vechi. Au plătit consultanța, ca apoi să piardă și finanțarea proiectului, pe mâna firmei de consultanță" (Condrea, 2013, „Risipă de fonduri europene pentru microîntreprinderi rurale").

A fortuna, România a dezvoltat și multe proiecte de succes finanțate din atât de controversatele fonduri europene. Deși în România nu există un concurs ca cel care se practică în Polonia, și care să se intituleze "România și mai frumoasă", care să premieze cele mai spectaculoase proiecte finanțate prin fondurile europene, vom enumera totuși trei astfel de exemple. Din considerente personale, ne vom limita, de această dată, la proiecte implementate în Regiunile Nord-Vest și Centru ale României (din mediul urban și rural).

Salina Turda din județul Cluj, este unul dintre cel mai vizitate obiective turistice din România, având în anul 2016 peste 610 000 de

vizitatori străini și români și un profit, în aceeași perioadă, de 15 milioane lei: cea mai aglomerată zi din 2016 a fost cea de 15 August (Sărbătoarea Sfânta Maria), când peste 8 200 de oameni au coborât în minele Salinei (Hângănuț, 2017, „Salina Turda, unul dintre cele mai vizitate obiective turistice din România. 8200 de oameni, în cea mai aglomerată zi"). Salina Turda s-a aflat vreme îndelungată pe locul al doilea în clasamentul celor mai vizitate obiective turistice, primul loc fiind ocupat de Castelul Bran, unul din cele mai cunoscute obiective turistice românești pe plan global, care a atras anul trecut (2016), 798 298 de vizitatori și un profit de 22,28 milioane lei (Hângănuț, 2017, „Salina Turda, unul dintre cele mai vizitate obiective turistice din România"). Potrivit unui comunicat dat de directorul Salinei Turda Durgău, Simona Baciu, în data de 27 Februarie 2017, se certifică faptul că în prezent, Salina Turda este cel mai vizitat obiectiv turistic din România*:* „Am trecut pe primul loc la obiectivele turistice vizitate în România, înaintea Castelului Bran" (Ziua de Cluj, 2017, „Salina Turda, cel mai vizitat obiectiv din România"). Succesul Salinei Turda nu ar fi fost posibil dacă nu ar fi existat o modernizare la standarde europene a acesteia, realizată prin fonduri europene în valoare de 7 milioane euro, în perioada 2008-2010 (Ziua de Cluj, 2017, „Salina Turda, cel mai vizitat obiectiv din România). Salina a devenit în ultimii ani faimoasă mai ales în rândul străinilor și după ce a fost inclusă, pe primele locuri, în diverse topuri ale locurilor de vizitat din Europa: „salina are amenajate locuri de joacă pentru copii, un carusel uriaș, zone de sport - minigolf, bowling, biliard, tenis de masă, un lac pe care turiștii se pot da cu barca și un amfiteatru pentru spectacole, […] o roată panoramică, de unde se pot admira stalactitele dar și zone destinate sănătății unde oamenii pot veni pentru a-și trata rinitele, astmul bronșic și infecțiile respiratorii" (Ziua de Cluj, 2017, „Salina Turda, cel mai vizitat obiectiv din România). Acum, pentru a face față valului de turiști, se pregătesc și alte investiții, în

principal din fonduri europene pentru mărirea spațiului de vizitat, prin reabilitarea minei Iosif (Sala Ecourilor) și prin montarea unui lift mai mare decât cel existent, conform spuselor conducerii Salinei. Cel mai ambițios proiect de la Turda este cel de creare a unui complex turistic și de tratament în zona Salinei, cu hotel, bază ultramodernă, teren de golf, care se speră a fi realizat, tot din fonduri europene.

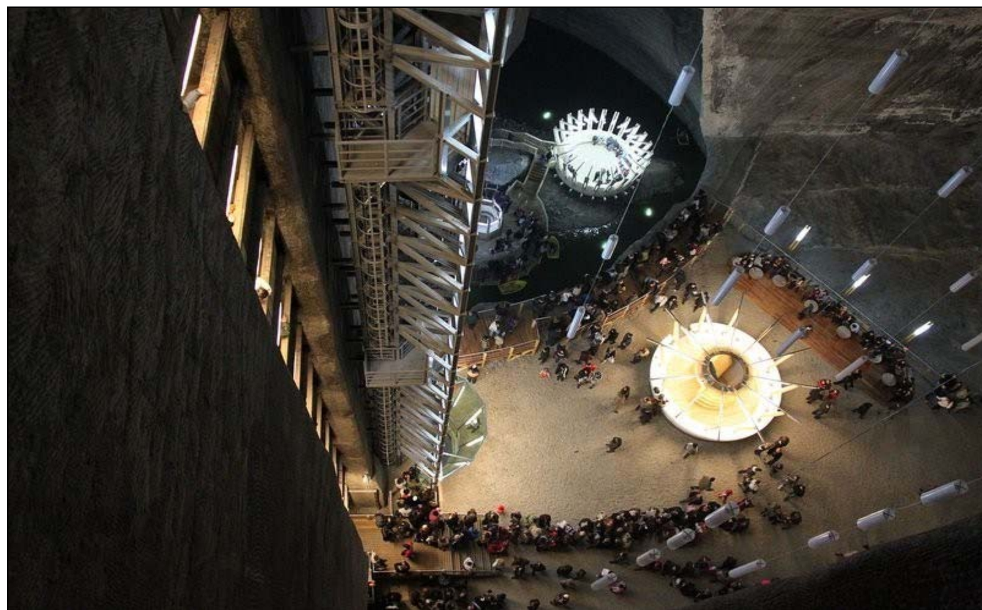

Figura 22. *Proiecte de succes din fonduri europene. Cazul Salinei Durgău Turda. (Foto Cristian Bortes). Disponibilă la adresa: http://transilvaniareporter.ro /actualitate/salina-turda-unul-dintre-cele-mai-vizitate-obiective-turistice-din-romania-8200-de-oameni-in-cea-mai-aglomerata-zi/.*

Ca și scurtă istorie, exploatarea sării la Salina Durgău Turda a fost sistată în 1932, din cauza dotării tehnice primitive, a randamentului scăzut și a concurenței altor saline ardelene. Salina s-a redeschis în 1992, în scop turistic și curativ, a fost modernizată prin fonduri UE (FEDR), reintegrarea în circuitul turistic mondial având loc în Ianuarie 2010, iar acum este vizitabilă tot timpul anului (Ziua de Cluj, 2017, „Salina Turda, cel mai vizitat obiectiv din România).

În cele ce urmează, vom ilustra un exemplu din mediul rural. La 10 kilometri de Alba Iulia se află comuna Ciugud, o localitate cu peste 2500 de locuitori în toate cele șase sate pe care le are în componență. Oamenii care locuiesc aici trăiesc mai bine decât cei de la oraș. Nu doar străzile sunt asfaltate ci și drumurile comunale așa încât localnicii merg la câmp pe asfalt. În plus, iluminatul stradal se face cu ajutorul unei microcentrale ecologice amplasată pe un deal, unde vântul suflă cu intensitate. În felul acesta, primăria reușește să economisească din bugetul local aproape 12 000 de lei lunar, banii care îi plătea pentru energia consumată cu iluminatul stradal (Digi24.ro, 2013, „Orașul de la țară. Internet wireless și drumuri asfaltate, într-o comună din Alba"). Cu toate că trăiesc la țară, cetățenii au toate condițiile, poate chiar mai bune decât la oraș: iluminat public gratuit, televiziune, Internet, gaze, apă. Însă nu doar aceste lucruri îi fac pe localnici să se simtă ca la oraș. De curând aceștia beneficiază și de Internet wireless gratuit. În fiecare sat din comună au fost instalate hotspoturi, puncte în care orice persoană poate să navigheze, în voie, pe Internet.

Figura 23. *Proiecte de succes din fonduri europene. Cazul Comunei Ciugud, Alba. (Foto). Disponibile la adresa: http://primariaciugud.ro.*

„Ceea ce am dezvoltat în ultima perioadă, ca și fonduri europene, reprezintă bugetul comunei Ciugud, veniturile proprii pe următorii 100 de ani", spune primarul Gheorghe Damian. Nu mai puțin

de 15 milioane de euro, bani din fonduri europene au fost atrași în ultimii 6 ani (2007-2012). La acestea se adaugă suma de 1 milion de euro atrasă de Comuna Ciugud de la Guvernul Norvegian pentru proiectul microcentralei ecologice, printr-un parteneriat realizat în colaborare cu Universitatea Politehnică Timișoara (Digi24.ro, 2013, „Orașul de la țară. Internet wireless și drumuri asfaltate, într-o comună din Alba"). Până în prezent comuna Ciugud a accesat fonduri în valoare de 20 milioane euro, echivalentul veniturilor proprii ale comunei pe 150 de ani, conform declarației primarului pentru canalul de televiziune TVR Târgu Mureș ("Vrem o țară ca afară", 18 Ianuarie 2017).

Așa cum am observat în exemplul anterior, colaborarea cu mediul academic în ceea ce privește accesarea fondurilor internaționale, fie ele de la UE sau alte state europene dezvoltate, precum cel norvegian, s-au dovedit a fi foarte benefică pentru societate. Din păcate însă nu de puține ori, universitățile din România s-au confruntat cu grave probleme financiare, care au afectat calitatea educației și au limitat oportunitățile de dezvoltare ale studenților. Acesta nu este și cazul Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca (UBB), care potrivit declarației prorectorului universității, prof. univ. dr. Dan Lazăr, a excelat în domeniul absorbției fondurilor europene (cu precădere a FSE prin programul POSDRU), contractând încă din anul 2014 fabuloasa sumă de aproape 1 miliard de lei (peste 222 milioane de euro) în proiecte de anvergură, pe mai multe programe operaționale (Gazeta de Cluj, 2014, „Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei"). Astfel prorectorul a declarat: „Avem și proiecte finalizate și în derulare. Sunt contractate 141 de proiecte în valoare de aproximativ 975 milioane de lei. Sunt proiecte care s-au derulat mult mai ușor și mult mai simplu. Altele au fost cu greutățile inerente, datorate și procedurilor destul de complicate de la nivelul agențiilor de monitorizare, dar per total universitatea a făcut față cu bine provocării fondurilor europene.

Suntem cel mai mare absorbant de fonduri europene din Transilvania și cred pe unul din primele trei locuri din țară, dacă nu chiar pe primul loc" (Gazeta de Cluj, 2014, „Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei"). UBB a accesat două tipuri de proiecte pe fonduri europene: principalele proiecte accesate au fost cele de tipul FP 6 și FP 7, acestea fiind proiecte care se accesează direct de la Bruxelles, unde procedurile sunt cu mult mai simple și derularea proiectelor este mai facilă, acestea fiind urmate de proiectele realizate pe axe prioritare ale POSDRU (proiecte strategice și granturi), cele mai relevante fiind, în opinia domnului Lazăr, cele care privesc bursele doctorale și post-doctorale. UBB a contractat o serie de proiecte având ca scop asigurarea calității în învățământul superior prin îmbunătățirea curriculumului diferitelor programe academice ale universității, îmbunătățirea relației cu mediul de afaceri și a interacțiunii studenților cu mediul privat, după aceea o importanță deosebită s-a acordat practicii profesionale a studenților și nu în ultimul rând activităților de formare și consiliere profesională, atât pentru cadre didactice, cât și pentru studenți (Gazeta de Cluj, 2014, „Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei"). UBB nu a absorbit fonduri doar prin intermediul POSDRU. Prin PODCA, s-a îmbunătățit curriculumul în administrația publică a UBB, prin POR s-a restaurat campusul universitar Iuliu Hațieganu, prin POS-Mediu s-au contractat două proiecte, iar prin POS-CEE s-au finanțat patru proiecte importante, printre care unul destinat dezvoltării infrastructurii IT la nivelul UBB (Gazeta de Cluj, 2014, „Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei"). Astfel, la nivelul anului 2014, UBB a contractat 899 de milioane lei prin POSDRU (96 de proiecte, din care 63 strategice și 33 granturi), 28 de milioane lei prin POSDCA, 32 milioane lei prin POR, 2 milioane prin POS Mediu, 23 milioane lei prin POS CCE, 10 milioane lei pe liniile directe pentru

proiecte de tip FP6, FP7, Net și Health (însumând în total 37 de proiecte), în cazul tuturor proiectelor, UBB având o contribuție proprie de cca. 7 milioane de lei, excepție făcând Parcul Iuliu Hațieganu, în cazul căruia UBB a avut o contribuție de 31 milioane lei, datorită unor întârzieri de plată apărută pe POR, universitatea a suportat costurile proiectului, urmând să recupereze ulterior, banii de la CE (Gazeta de Cluj, 2014, „Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei).

La întrebarea „Cum credeți că ar trebui îmbunătățite procedurile fondurilor europene accesate în România astfel încât accesarea lor să fie la fel de lesne precum accesarea fondurilor direct de la Bruxelles?", domnia sa prorectorul UBB a precizat că există două probleme esențiale care au creat displăceri majore la nivelul universității: „Una este cea de proceduri care sunt destul de greoaie și se schimbă, de cele mai multe ori, pe parcursul derulării proiectelor, ceea ce creează dificultăți în implementare. A doua problemă este legată de deconturi. Se așteaptă luni, chiar ani de zile pentru a se rambursa banii, pentru ca universitatea să îi primească înapoi. Avem situații de cheltuieli nedecontate chiar de 3-4 ani de zile. […] Ne creează dificultăți de cash-flow, de resurse [financiare], dar le recuperăm. Când am coordonat Oficiul Programelor Europene, aveam de recuperat peste 50 de milioane de lei, acum [2014] mai avem de recuperat undeva în jur de 20 de milioane. Nu există o coordonare, o politică clară în ceea ce privește o gestiune integrată a tuturor proiectelor și a fondurilor derulate pe programe operaționale, o politică integrată despre cum să recuperăm. Problema nu a fost de dat bani din fondurile proprii ale universității, ci cum să recuperăm banii. Pe termen scurt și mediu [această situație] ne-a creat dificultăți în finanțarea anumitor facultăți" (Gazeta de Cluj, 2014, „Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei).

La succesul înregistrat de UBB și-a adus aportul și Facultatea de Studii din cadrul universității, care a derulat trei proiecte importante pe perioada de finanțare 2007-2013: „Program de Practică în Managementul de Proiect: Jacques Delors-fundament al tranziției de la sistemul de educație la viața activă" (POSDRU/22/2.1/G/25544) în valoare de 1 806 335, 00 lei (401 407, 70 euro), Program Masteral-Evaluarea Dezvoltării Regionale" (POSDRU/18/1.2/G/39819) în valoare de 1 780 775, 00 (445 193, 75 euro) și „Claudiopolis-orașul tinerilor. Program de practică pentru elevi și studenți în domeniul științelor socio-umane" (POSDRU/161/2.1/G/142320) în valoare de 2 975 159, 00 (661 146, 44 euro), în total însumând 6 562 269 lei (cca. 1,5 milioane euro). Proiectele au fost un real succes și s-au derulat fără probleme, nefăcând parte din categoria proiectelor scrise „doar ca să se ia banii", însă proiectul „Program Masteral-Evaluarea Dezvoltării Regionale", EDR cum a mai fost acesta numit, a reprezentat un caz special. Proiectul derulat în perioada Noiembrie 2011-Noiembrie 2013, care a avut ca scop crearea unui nou program masteral în domeniul dezvoltării regionale și care a lansat pe piața de muncă prima generație de experți în dezvoltare regională (în anii universitari 2014-2016) a întâmpinat dificultăți datorate nedecontării la timp a cererilor de rambursare. Aceste neplăceri au fost acute în decursul perioadei 2012-2013 și au fost cauzate de suspendarea POSDRU la nivel național datorită unor suspiciuni de nereguli apărute în cadrul programului. În aceste condiții beneficiarii proiectului EDR (Facultatea de Studii Europene, Facultatea de Business din cadrul UBB și Universitatea Tehnică din Cluj-Napoca) au fost nevoiți să susțină activitățile proiectului (precum și remunerațiile echipei de proiect) din surse proprii pentru mai bine de un an, având pe rol patru cereri de rambursare nedecontate, până când programul s-a redeschis și a reînceput onorarea plăților. Prin urmare, cazul EDR a fost unul fericit,

însă în perioada menționată ca fiind problematică, zeci de proiecte au suferit întârzieri majore sau au fost abandonate ca urmare a incapacității auto-susținerii financiare până la soluționarea problemelor apărute în cadrul programului de finanțare. Cu toate că a întâmpinat și astfel de dificultăți, pe care pe mulți beneficiari i-au descurajat, Facultatea de Studii Europene, depune în continuare proiecte europene, aferente perioadei de programare 2014-2020.

În ceea ce privește exercițiul financiar 2014-2020 la nivelul UBB, domnia sa, prof. univ. dr. Dan Lazăr, a precizat faptul că pentru universitatea clujeană, accesarea de fonduri europene rămâne o prioritate și pe viitor, însă nu vor fi neglijate nici contractarea granturilor pentru cercetare de la nivel național. Astfel, UBB dorește să mențină performanța înregistrată în decursul anului 2014, în care s-a reușit atragerea de fonduri pentru cercetare la un nivel care a depășit veniturile proprii ale universității încasate din taxele de școlarizare de la studenți, raportul fiind de 76 la 75 de milioane lei (Gazeta de Cluj, 2014, „Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei). În prezent, UBB rămâne cel mai mare absorbant de fonduri europene la nivelul Transilvaniei, fiind un exemplu de bune practici demn de urmat și de celelalte universități românești, reprezentând totodată și drumul pe care România trebuie să meargă pentru a se dezvolta durabil. Efectul fondurilor europene absorbite de UBB este vizibil în satisfacția celor 41 000 de studenți ai universității, care se bucură atât de programe de educație, practică și de cercetare la nivel înalt cât și de faptul că UBB este singura universitate din România care a reușit să se claseze în „Top 800 cele mai bune universități din lume", performanța sa datorându-se, *grosso modo*, și capacității dezvoltate a UBB de a absorbi fonduri europene (Ziua de Cluj, 2016 „Cea mai bună universitate din România este la Cluj-Napoca"). Situația absorbției fondurilor europene în cadrul UBB este redată în Anexa 1.

Figura 24. *Proiecte de succes din fonduri europene. Cazul UBB, Cluj-Napoca. (Foto). Disponibile la adresele: http://starubb.institute.ubbcluj.ro/, http://fondurieuropene.centre.ubbcluj.ro/, http://edr.granturi.ubbcluj.ro/poze.htm).*

2.2.2. Măsuri de pregătire pentru absorbția fondurilor europene

In generis, România nu a avut un plan de acțiune prin care să se pregătească temeinic pentru momentul în care a avut acces la fondurile europene, ca și Polonia, de pildă. Cu toate acestea, țara noastră a întreprins unele demersuri timide înaintea, în timpul și după finalizarea procesului de integrare și bineînțeles a operat unele ajustări în timpul derulării perioadei de programare 2007-2013.

2.2.2.1. Măsuri *a priori* aderării la Uniunea Europeană

Revoluția română din Decembrie 1989 a fost parte integrantă a revoluțiilor europene ale acelui an care au dus la prăbușirea regimului comunist în Europa. Românii, ca și restul europenilor din Europa

Centrală și de Est au trăit în momentul respectiv o euforie nemaiîntâlnită de 25 de ani și au simțit gustul democrației, revoluția din Decembrie marcând o schimbare fundamentală în România: „schimbarea regimului comunist în cel democratic a însemnat pentru țara noastră, în primul rând, schimbarea mentalității, organizării, implementării și implicarea personalităților și a cetățenilor în viața publică. Datorită revoluției, în anul 1990, poporul român a devenit într-un final o națiune". (Victor, 2017, „O retrospectivă a României din anul 1989"). După căderea regimului comunist în România, puterea a fost preluată de către Frontul Salvării Naționale (FSN) care a lansat un „comunicat-program" ce conținea zece puncte esențiale în care România se reorienta către valorile occidentale, atât pe plan intern, cât și pe plan extern. De asemenea partidele politice (istorice) care au fost închise în timpul fostului regim au început să reapară. Astfel, începutul anului 1990 readuce pe scena politicii românești partide precum: Național-Liberal, Național-Țărănesc, Creștin-Democrat. Adevărata bătălia pentru putere începe odată cu organizarea primelor alegeri libere în România. Acestea s-au desfășurat pe 20 mai 1990 și nu au fost lipsite de incidente și acuze la adresa candidatului FSN, însă alegerile au fost câștigate de Ion Iliescu cu o majoritate copleșitoare (Victor, 2017, „O retrospectivă a României din anul 1989"). Imediat după alegeri, Adunarea Constituantă s-a adunat pentru a crea prima Constituție democratică a României, care va avea să definească statutul României, drepturile și obligațiile fiecărui cetățean, libertatea presei și a cuvântului etc. Implementarea democrației și a economiei libere a fost un proces anevoios, caracterizat de declanșarea a multor conflicte interne și cu lipsuri în ceea ce privește legitimitatea noii puteri instalate la București (Victor, 2017, „O retrospectivă a României din anul 1989").

În linii mari, procesul trecerii de la comunism la democrație a societății românești a fost unul de lungă durată, societatea economică românească cunoscând un declin dramatic, „oficialii lăsând industria să

cadă în speranța că agricultura avea să fie un domeniu mai prosper" (Victor, 2017, „O retrospectivă a României din anul 1989") . România a încercat să își asigure noua securitatea națională încercând să adere la marile organisme supranaționale, UE și NATO însă, pentru a adera la structurile supranaționale, România a avut de parcurs un drum lung. În acest sens, Franța, Italia și Germania s-au dovedit a fi aliați redutabili, Franța și Italia cerând CE să adopte o politică mai blândă față de București, deoarece acesta se afla într-o perioadă de acomodare cu noul statut și noua democrație aducând ca argumente faptul că toate statele fost socialiste au cunoscut o perioadă de tranziție caracterizată printr-o criză financiară, diminuarea producției industriale, deteriorarea nivelului de trai, creșterea nivelului corupției (Victor, 2017, „O retrospectivă a României din anul 1989"). Cu toate că România nu a avut un plan Balcerowicz și nici vreo replicare a acestuia în niciun fel, aceasta a depus cererea de aderare la NATO și la UE, devenind membră ale celor două suprastructuri în 2004, respectiv 2007, luând totuși trei măsuri importante care aveau să îi fie utile doar parțial în privința accesării fondurilor europene din perioada 2007-2013: liberalizarea achizițiilor publice, liberalizarea pieței și instituirea regionalizării, prin crearea celor opt regiuni de dezvoltare (cu funcții mai mult sau mai puțin estetice decât practice, deoarece așa cum am arătat deja la începutul subcapitolului 2.1, regiunile românești nu au niciun grad de autonomie), regionalizarea fiind mai mult o măsură impusă de CE pentru o mai bună realizare a statisticilor NUTS și o cuantificare a acestora, decât o măsură reală de eficientizare a accesării fondurilor europene, mai ales a fondurilor destinate dezvoltării regionale (POR), care în Polonia sunt gestionate aproape în întregime de către regiuni, fiecare regiune având propriul ei POR. Pe lângă cele menționate, România a demarat și o serie de programe timide de specializare a personalului administrativ ca urmare a începerii accesării fondurilor de

preaderare PHARE, ISPA și SAPARD și apoi a fondurilor structurale FSE, FEDR, FC și a celor agricole și pentru pescuit FEADR, FEOGA și FEP. Din păcate, România a înregistrat cele mai multe nereguli privind utilizarea instrumentele financiare de preaderare, raportul Comisiei din anul 2008 stipulând un număr record de 246 de cazuri de nereguli și suspiciuni de fraudă și un prejudiciu de recuperat de 25 de milioane euro, locul doi al clasamentului fiind ocupat de Bulgaria, cu 140 de cazuri, din care majoritatea au fost nereguli (Ziare.com, 2009, „România a înregistrat cele mai multe nereguli cu fonduri de preaderare în 2008").

2.2.2.2. Măsuri *a posteriori* aderării la Uniunea Europeană

Concomitent cu deschiderea perioadei de programare 2007-2013, la nivel mondial s-a instalat și criza financiară izbucnită în Decembrie 2007 care a depășit rapid granițele SUA și a cauzat probleme economice majorității statelor europene, mai ales a statelor cu economii emergente, cum a fost și cazul României. Acest aspect s-a răsfrânt și asupra capacității României de a accesa fonduri europene, criza financiară având și ea, printre alți factori, partea sa de responsabilitate pentru absorbția de 0,00% înregistrată de România în 2007, respectiv 2008 și pentru valoarea de doar 0,85% aferentă anului 2009. Deși au existat și state care au înregistrat creștere economică în plină criză financiară, cum a fost cazul Poloniei, în România efectele crizei au fost simțitoare și au blocat oarecum procesul dezvoltării pentru mai bine de doi ani. Poate că, dacă România ar fi aplicat măsurile luate de Polonia în perioada crizei, lucrurile ar fi stat diferit și rata absorbției ar fi atins un nivel mai înalt. Din păcate România nu a adoptat nimic din exemplul de bune practici al Poloniei și nu a luat în considerare susținerea guvernamentală a proiectelor contractate cu resurse de la bugetul central pentru a putea scoate beneficiarii din criza lichidităților și pentru a duce la bun sfârșit proiectele afectate de criză, urmând ca mai apoi să recupereze

finanțările direct în contul bugetului de stat de la CE. Astfel beneficiarii proiectelor contractate au fost prinși într-un sistem blocat, activitățile derulate de ei, suferind întârzieri majore sau, în unele cazuri, proiectele aflate la începutul implementării au fost abandonate. De asemenea, România nu a luat măsuri privind crearea unor programe speciale pentru regiunile subdezvoltate din estul și sud-estul statului după modelul Programului Operațional Dezvoltarea Estului Poloniei, care a fost un real succes în țara sa de origine prin crearea de locuri de muncă în regiunile afectate, racordarea la Internet a populației aferente regiunilor, care a oferit cetățenilor posibilitatea de a-și căuta locuri de muncă în afara regiunii, condiții deosebit de avantajoase pentru investitori, îmbunătățirea infrastructuri tehnice de transport etc. Neavând regiuni autonome, România nu a creat câte un program special pentru fiecare regiune de dezvoltare în parte bazate pe nevoile specifice de dezvoltare ale fiecărei regiuni și nu a permis ca POR să fie gestionat de regiuni, astfel încât regiunile să negocieze direct cu CE sumele de care au nevoie pentru dezvoltare și să decidă singure dacă fondurile vor fi investite în drumuri, spitale sau în educație și cum vor fi împărțite cheltuielile procentuale, în funcție de necesitățile fiecăreia dintre cele opt regiuni, regiunile subdezvoltate primind sprijin suplimentar. Aceste sarcini, pe care în Polonia le au regiunile auto-guvernate nu au putut fi acoperite de Agențiile de Dezvoltare Regionale (omoloagele guvernelor regionale din Polonia), deoarece nici acestea nu dețin personalitate juridică, prin urmare nu au putere de decizie, și în cazurile în care au, această putere este una extrem de limitată. De asemenea România nu a investit suficient de mult în perfecționarea personalului care se ocupă de gestionarea fondurilor europene, comparativ cu Polonia, foarte puțini specialiști au fost „școliți” la Bruxelles sau în afara țării. Cu toate acestea, trebuie precizat faptul că România a cultivat relații de colaborare și de întrajutorare cu Polonia,

între cele două state semnându-se memorandumuri de colaborare prin care experți polonezi au venit la București și au oferit sugestii cu privire la implementarea unei reforme eficiente a regionalizării și privind eficientizarea accesării fondurilor europene, prim-ministrul Poloniei din acea perioadă atrăgând totuși atenția asupra faptului că modelul polonez nu este un model general valabil de succes și că fiecare stat, trebuie să își creeze propriul model, luând din fiecare exemplu de bune practici ceea ce i se potrivește. Cu privire la regionalizare, România nu a urmat exemplul de bune practici al Poloniei, reforma regionalizării fiind declarată neconstituțională și evaluată de către specialiști ca fiind una oricum ineficientă, deoarece tot nu ar fi oferit o autonomie reală regiunilor, stârnind polemici aprinse privind posibilitatea declarării autonomiei teritoriilor locuite de minorități, făcându-se confuzii grave între regionalizare și regionalism și instaurându-se o teamă națională cu privire la divizarea teritorială a României, care contravine grav amendamentelor constituționale prin care România este un stat unic, unitar și indivizibil. De asemenea, trebuie precizat că nu este un secret de stat faptul că Polonia și-a modificat Constituția pentru a putea demara cu succes procesul reformei regionale și rezultatele benefice ale inițiativei poloneze se văd și în ziua de astăzi și se vor vedea mult timp de acum înainte. În România, modificarea legii fundamentale a statului, chiar dacă această modificare ar aduce beneficii economice regiunilor și o mai bună absorbție a fondurilor europene pe regiuni, este de neconceput și rămâne în continuare un subiect tabu. Un sfat benefic însă, a fost îmbrățișat de guvernul român, care a luat o măsură înțeleaptă, după modelul polonez, de a „ține toate fondurile europene într-o singură mână", așa cum însăși domnia sa Elżbieta Bieńkowska a sfătuit România, prin crearea Ministerului Fondurilor Europene (MFE), omologul Ministerului Dezvoltării Regionale din Polonia, înainte în România, fondurile fiind gestionate de toate ministerele guverna-

mentale, acestea fiind repartizate în funcție de programele operaționale sectoriale pe care le finanțau, această abordare dovedindu-se a fi una alambicată și ineficientă. Astfel la întrebarea „Care este sfatul dumneavoastră pentru autoritățile române în ceea ce privește absorbția fondurilor europene?”, adresată doamnei ministru al dezvoltării regionale din Polonia, de către jurnalistul Ion M. Ioniță în 2011 aceasta a răspuns concis: „Să țină totul într-o singură mână. Asta ajută foarte mult. De la început, am hotărât ca supervizarea programelor europene să fie făcută de un singur minister. În Polonia, ultimul cuvânt în problema fondurilor europene îl are întotdeauna Ministerul Dezvoltării Regionale. În felul acesta, fiecare știe cine și pentru ce răspunde” (Ioniță, 2011, „Elzbieta Bienkowska, ministrul polonez al Dezvoltării Regionale: Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE”). Lipsa de măsuri concrete care să faciliteze accesarea și absorbția fondurilor europene au adus critici dure din partea oficialităților europene la adresa României (dar și a Bulgariei), una dintre acestea fiind din partea Senatului Francez, care a declarat în 2012, pentru publicația bulgară Novinete faptul că: „România și Bulgaria nu au depășit tranziția de la comunism. […] România și Bulgaria nu au reușit să profite de fondurile europene alocate lor. [...] Procesul de tranziție post-comunistă din România este departe de a fi încheiat, în vreme ce în Bulgaria progresează încet. […] Dificultatea de absorbție a fondurilor UE de către Bulgaria și România amintește că în ceea ce privește reconstrucția unui stat, totul este clar: deoarece statul de drept nu este realizat, mecanismele administrative și judiciare rămân instabile, iar fondurile sunt prost absorbite. Și deoarece sunt prost absorbite, nu aduc rezultatele dorite”, scriau senatorii francezi Simon Sutur, Michel Billout, Bernadette Bourzai, Jean-François Humbert și Catherine Morin Desailly, în raportul oferit publicației bulgare ante-menționate (Ilie, 2012, „Senatul francez: România și Bulgaria n-au depășit tranziția de la comunism”).

2.2.3. Strategia Planului Național de Dezvoltare a României 2007-2013: documentul-cadru al sistemului românesc de absorbție

Strategia Planului Național de Dezvoltare a României (SPND) este parte integrantă a Planului Național de Dezvoltare a României (PND) 2007-2013 (pp. 236-349) și cuprinde viziunea strategică a PND 2007-2013 și prioritățile de dezvoltare trasate de România în intervalul de timp menționat, PND conținând de asemenea și programarea financiară pe cei șapte ani, modalitățile de implementare a strategiei (prin surse externe reprezentând fondurile europene, ISD-urile și sursele interne ale României), o secțiune dedicată parteneriatelor și una dedicată evaluării ex-ante, care urmărește să evalueze impactul macroeconomic al fondurilor structurale și de coeziune și aspecte ale îmbunătățirii mediului înconjurător (PND, 2005, p. 3). Astfel, SPND 2007-2013 reprezintă principalul document strategic care definește obiectivele și prioritățile dezvoltării sociale și economice ale României, precum și condițiile care trebuie să asigure această dezvoltare. În complexitatea sa, strategia ia în considerare cele mai importante tendințe de dezvoltare ale UE, existente până în momentul redactării acesteia (Decembrie 2005), de o însemnătate aparte fiind Strategia de la Lisabona (2000), însă spre deosebire de Strategia Poloniei, ea nu integrează prevederile Strategiei de la Lisabona reînnoită, (Agenda Lisabona, Iunie 2005) care a fost adoptată în anul redactării strategiei românești, prevederile Agendei fiind integrate mai târziu, în Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României. Orizonturi 2013-2020-2030 (SNDDRO) redactată în 2008 (SNDDRO, 2008, p. 11).

Revenind la SPND 2007-2013, și la rolul PND 2007-2013 de „instrument de accelerare al procesului de convergență economică și socială”, obiectivul global 2007-2013 stipulat în strategie a fost: „reducerea cât mai rapidă a disparităților de dezvoltare socio-economică între România și Statele Membre ale UE”, ținta fiind atingerea unui nivel al

PIB/per capita de 41% din media UE pentru anul 2013 (PND, 2005, p. 236). Strategia enunță faptul că integrarea în UE și într-o economie tot mai globalizată a reprezentat pentru România cea mai importantă oportunitate de dezvoltare și faptul că viitorul României este numai unul și anume acela al unei economii dinamice, competitive și inovative, funcționând în structurile economice, sociale și politice ale UE, respectiv ale economiei globale (PND, 2005, p. 236). Prin urmare, în acest nou capitol al dezvoltării, România trebuia să fie pregătită să valorifice avantajele potențiale asociate noilor schimbări și să înfrunte provocări importante în adaptarea sistemelor economice, sociale și instituționale, pentru a maximiza beneficiile acestor procese prin orientarea tuturor aspectelor societății către o creștere economică sustenabilă care putea fi susținută într-o măsură considerabilă de accesare a fondurilor europene (PND, 2005, p. 236). Așadar, unul din rolurile declarate ale strategiei a fost acela de a pava drumul României spre o absorbție eficientă și eficace a fondurilor europene, tocmai prin schimbările amintite anterior pe care România și-a propus să le opereze în cadrul sistemelor sale instituționale. Conform strategiei, creșterea economică ar reprezenta „cheia succesului transformării României" aducând investiții în sectorul productiv, infrastructură, servicii publice de calitate (inclusiv creșterea coeziunii și incluziunii), investiții pentru creșterea gradului de ocupare și a oportunităților capitalului uman, toate acestea având ca scop atingerea unui nivel superior de trai pentru cetățenii români (PND, 2005, p. 236). În completarea SPND 2007-2013, vine și obiectivul Strategiei Reînnoite de Dezvoltare Durabilă, pentru o Europă Extinsă a Consiliului UE din data de 9 Iunie 2006 care stabilea ca obiectiv general „îmbunătățirea continuă a calității vieții pentru generațiile prezente și viitoare prin crearea unor comunități sustenabile, capabile să gestioneze și să folosească resursele în mod eficient și să valorifice potențialul de

inovare ecologică și socială al economiei în vederea asigurării prosperității, protecției mediului și coeziunii sociale" integrat SNDDRO 2013-2020-2030 (2008, p. 11).

În principiu, problemele care au împiedicat dezvoltarea României sunt și cele care au fost luate în considerare în momentul stabilirii priorităților Strategiei de Dezvoltare a României 2007-2013, prioritățile definind cele mai importante direcții și acțiuni ce trebuiau întreprinse în vederea atingerii obiectivelor strategice. Astfel prioritățile de dezvoltare stabilite de strategie, în care fondurile europene au fost percepute ca fiind o importantă sursă de finanțare și un sprijin incomensurabil în susținerea procesului de dezvoltare durabilă au fost (PND, 2005 pp. 245-331):

- Prioritatea 1. Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere.
- Prioritatea 2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport.
- Prioritatea 3. Protecția și îmbunătățirea calității mediului.
- Prioritatea 4. Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative.
- Prioritatea 5. Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol.
- Prioritatea 6. Diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării.

În continuare, se va recurge la prezentarea sistematică a obiectivelor și a strategiilor de implementare ale celor șase priorități naționale de dezvoltare ale perioadei de programare 2007-2013 (2015) și a modalității de repartizare a sprijinului financiar comunitar pentru a oferi suportul necesar acestor priorități, în vederea obținerii rezultatelor prevăzute în strategie. În ceea ce privește sursele de finanțare pe care

România le-a avut la dispoziție pentru îndeplinirea priorităților, acestea pot fi clasificate în felul următor:

Tabelul 9. *Structura pe surse de finanțare a PND 2007-2013. (PND, 2005, p. 351).*

	Fonduri UE	**Surse publice naționale**	**Surse private**	**Total**
Volum finanțare (miliarde euro)	25 287,23	28 276,03	5 109, 85	58 673, 11
Pondere în total PND (%)	43	48	9	100

Fondurile UE reprezentate în tabel sunt compuse din Instrumentele Structurale (FEDR, FSE, FC) și fondurile de tip structural pentru agricultură și dezvoltare rurală și pescuit (FEADR și FEP) iar în cadrul surselor private au fost incluse creditele externe acordate de Instituțiile Financiare Internaționale pentru susținerea unor obiective similare cu cele finanțate din fondurile europene ante-menționate (BEI, BERD, Banca Mondială etc.).

- Prioritatea 1. Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere.

Obiectivul general al Priorității 1 este creșterea productivității întreprinderilor românești pentru reducerea decalajelor față de productivitatea medie la nivelul UE, urmărindu-se generarea unei creșteri medii a productivității de cca. 5,5% anual, permițând României să atingă un nivel de aproximativ 55% din media UE până în 2015 (PND, 2005, p.247). Strategia în cadrul căreia s-au concentrat măsurile din cadrul acestei priorități au vizat (PND, 2005, pp. 248-252):

- Creșterea competitivității prin îmbunătățirea accesului pe piață al întreprinderilor, în special a celor mici și mijlocii prin: susținerea investițiilor productive (utilaje și tehnologii noi), adaptarea producției la cerințele pieței europene, crearea unui mediu favorabil finanțării afacerilor, dezvoltarea unei

infrastructuri de afaceri adecvate, susținerea acțiunilor IMM-urilor de internaționalizare, creșterea competitivității turismului românesc, îmbunătățirea imaginii României prin promovarea potențialului turistic.

- Dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere, prin promovarea cercetării-inovării și accelerarea dezvoltării societății informaționale prin: măsuri stimulative pentru inovare și transfer tehnologic, creșterea cheltuielilor publice și private pentru cercetare-dezvoltare, sprijinirea capacității inovative la nivelul firmelor, întărirea cooperării firmelor cu universitățile și cu institutele de cercetare, stimularea utilizării tehnologiei informației, dezvoltarea și eficientizarea serviciilor publice electronice.
- Îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea resurselor regenerabile de energie prin reducerea intensității energetice *via* creșterii eficienței energetice pe întregul lanț: resurse naturale, producere, transport, distribuție și utilizare finală a energiei electrice și termice.

- Prioritatea 2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport.

Studiile demarate în România și concluziile Analizei SWOT au evidențiat faptul că sistemul de transport românesc este încă insuficient dezvoltat și de o calitate inferioară comparativ cu sistemul de transport al celorlalte state membre ale UE și al altor țări est-europene, de aceea obiectivul general al Priorității 2 a fost îndreptat spre „asigurarea unei infrastructuri de transport extinse, moderne și durabile, precum și a tuturor celorlalte condiții privind dezvoltarea sustenabilă a economiei și îmbunătățirea calității vieții, astfel încât volumul de transport în PIB să crească de la 3,6 miliarde de euro (2005) la 7,0 miliarde de euro în 2015" (PND, 2005, p. 262). Astfel strategia a vizat îndeplinirea a trei obiective specifice (PND, 2005, pp. 263-274):

- Modernizarea reţelei rutiere de interes naţional prin acţiuni care urmăresc modernizarea la standarde europene a 5 701 km din reţeaua drumurilor naţionale (1 347 km pe reţeaua TEN-T). Strategia a acordat o atenţie deosebită construcţiei de autostrăzi, stabilind un obiectiv ambiţios (prea ambiţios) în această privinţă şi anume de a construi 1 052 km de autostrăzi în perioada 2007-2015 şi construirea unor variante ocolitoare de aprox. 301 km.
- Asigurarea inter-operabilităţii feroviare. Conform Comunicării Comisiei din 2003 asupra liniilor directoare indicative adiţionale pentru ţările candidate, România şi-a propus ca în perioada 2007-2015, lungimea căilor ferate inter-operabile să ajungă la 1 100 km din totalul căilor ferate inter-operabile de pe reţeaua TEN-T, respectiv la 100 km din totalul căilor ferate inter-operabile modernizate, altele decât reţeaua TEN-T.
- Creşterea traficului de mărfuri prin porturile interne şi maritime prin creşterea traficului pe cele două canale navigabile datorată îmbunătăţirii infrastructurii navale, astfel încât ca până în 2015 traficul de mărfuri să crească cu 3,79 milioane tone prin căi şi canale navigabile şi cu 39,47 milioane tone prin porturi maritime, faţă de traficul din 2004.
- Modernizarea echipamentelor şi facilităţilor aeroportuare prin modernizarea aeroporturilor de interes naţional având ca scop creşterea traficului de călători la cifra de 11,3 milioane/an în 2015.

- Prioritatea 3. Protecţia şi îmbunătăţirea calităţii mediului.

Obiectivul global al Priorităţii 3 este „protejarea şi îmbunătăţirea calităţii mediului, în conformitate cu nevoile economice şi sociale ale României, conducând astfel la îmbunătăţirea semnificativă a calităţii vieţii prin încurajarea dezvoltării durabile" (PND, 2005, p. 282). Obiectivele specifice ale Strategiei aveau în vedere (PND, 2005, p. 282):

- Îmbunătățirea standardelor de viață prin asigurarea serviciilor de utilități publice în sectoarele „Apă și Deșeuri" la calitatea și în cantitatea necesară (dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată în 40 de județe până în 2015, construirea unor sisteme integrate de deșeuri în minimum 20 de județe până în 2015, și extinderea infrastructurii municipale de deșeuri în alte 20 de județe).
- Îmbunătățirea calității mediului vizând, în special conformarea cu Directivele relevante ale UE (îmbunătățirea calității apei, solului, aerului, îmbunătățirea managementului resurselor naturale, în special în cadrul ariilor protejate incluse în rețeaua Natura 2000).

- Prioritatea 4. Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative.

Obiectivul general al Priorității 4 al Strategiei PND 2007-2013 l-a constituit „dezvoltarea capitalului uman și creșterea competitivității acestuia pe piața muncii, prin asigurarea oportunităților egale de învățare pe tot parcursul vieții și dezvoltarea unei piețe a muncii moderne, flexibile și inclusive care să conducă, până în 2015 la integrarea durabilă pe piața muncii a 900 000 de persoane" (PND, 2005, p. 298). Obiectivele specifice au urmărit (PND, 2005, p. 298):

- Dezvoltarea educației inițiale și continue prin promovarea de reforme și furnizarea de oferte educaționale de calitate și relevante pentru piața muncii care să asigure oportunități egale de învățare pe tot parcursul vieții și îmbunătățirea șanselor de angajare.
- Dezvoltarea resurselor umane din educație.
- Furnizarea de servicii integrate de informare, orientare și consiliere pentru elevi, studenți și resursele umane din educație.
- Facilitarea inserției tinerilor pe piața muncii

- Creșterea nivelului educației și formarea profesională a capitalului uman prin programe de formare profesională continue specifice care să furnizeze și competențe și abilități cerute pe piața muncii.

Astfel Strategia a avut în vedere îmbunătățirea și dezvoltarea capitalului uman, promovarea reformelor în educație în contextul învățării pe tot parcursul vieții, asigurarea calității în educație, dezvoltarea în sistemul național de educație a serviciilor integrate de informare, orientare, consiliere profesională, modernizarea ofertelor de educație, creșterea adaptabilității forței de muncă, promovarea inițiativelor pentru partenerii sociali, valorificarea oportunităților de integrare pe piața muncii, modernizarea Serviciului Public de Ocupare, promovarea incluziunii sociale, combaterea discriminării, susținerea participării la educație a grupurilor vulnerabile, promovarea egalității de gen, combaterea excluziunii sociale a femeilor, susținerea inițiativelor transnaționale în educația inclusivă și pe piața muncii, dezvoltarea politicilor publice și dezvoltarea unei administrații locale descentralizate capabile să furnizeze servicii publice de calitate și eficiente în conformitate cu obiectivele UE pentru dezvoltarea socio-economică locală, o dezvoltare regională echilibrată și îmbunătățirea condițiilor generale de viață pentru cetățeni (PND, 2005, pp. 299-307).

- Prioritatea 5. Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol.

Obiectivul general al Priorității 5 privind agricultura, dezvoltarea rurală și pescuitul l-a reprezentat „dezvoltarea unei agriculturi competitive bazată pe cunoaștere și inițiativă privată, capabilă de o evoluție uniformă pe termen lung care să asigure un standard de viață decent și premisele realizării coeziunii economice și sociale la nivel național, regional și local, precum și protejarea patrimoniului natural, cultural și istoric al zonelor rurale din România" (PND, 2005, p. 319). Strategia privind Prioritatea 5 s-a bazat pe aplicarea unui model multifuncțional de dezvoltare agricolă și rurală: promovarea dezvoltării funcțiilor agricole ale zonelor rurale însoțite de promovarea în egală

măsură a funcțiilor non-agricole ale acestor zone, reprezentând principiul de bază al strategiei, care este compatibil cu politica UE, a cărei obiectiv principal constă în „reducerea disparităților de dezvoltare între regiunile UE și implicit, în diminuarea decalajelor de dezvoltare între rural și urban” (PND, 2005, p. 319). Astfel, având ca punct de plecare direcțiile prioritare din cadrul celui de-al doilea pilon al Politicii Agricole Comune, dar ținându-se cont de condițiile specifice agriculturii și spațiului rural românesc, au fost trasate cinci obiective specifice (PND, 2005, p. 319):

- Îmbunătățirea infrastructurii rurale, până în 2015, prin construcția a 2000 km de drum și modernizarea a 5000 km de drumuri comunale, aprovizionarea cu apă prin construcția a 9000 km rețele de conducte și 1600 km de conducte de canalizare.
- Creșterea investițiilor în exploatațiile agricole și silvice, până în 2015, la 5000 de proiecte care să genereze 25 000 de locuri de muncă.
- Reducerea ponderii populației în vârstă din mediul rural ocupată în agricultură, de la 67,3 la 50% până în 2015.
- Creșterea mărimii medii a fermelor la 9 ha, până în 2015.
- Creșterea producției în acvacultură de la cca. 8 700 t/an în 2003 la 20 000 t/an în anul 2015.

- Prioritatea 6. Diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării.

Obiectivul general al Strategiei Naționale privind dezvoltarea regională a fost definit pe baza analizelor economice și sociale realizate în România, precum și pe baza Analizei SWOT, care au identificat problemele de dezvoltare regională ale României, astfel Strategia și-a propus în perioada 2007-2015 realizarea unei creșteri economice mai accelerată în regiunile slab dezvoltate „în vederea diminuării disparităților de dezvoltare interregionale și intraregionale” (PND, 2005, p. 336). De remarcat este faptul că Strategia stipulează faptul că

obiectivul menționat se va realiza printr-o alocare diferențiată a fondurilor pe regiuni, în funcție de gradul de dezvoltare și anume invers proporțional cu PIB/per capita realizat de fiecare regiune, realitatea actuală arătând că punerea în practică a Strategiei a fost una defectuoasă și nu a adus rezultatele dorite la nivel regional. Strategia a fost îndreptată și spre îndeplinirea următoarelor obiective specifice (PND, 2005, p. 337):

- Îmbunătățirea gradului general de atractivitate și accesibilitate a regiunilor (construirea/reabilitarea a 4 000 km drumuri, 1 500 unități școlare, 150 unități spitalicești, până în 2015.
- Creșterea competitivității regiunilor ca locații pentru afaceri (dezvoltarea a 200 infrastructuri de sprijinire a afacerilor, sprijinirea a 1 500 microîntreprinderi).
- Valorificarea potențialului turistic și cultural al regiunilor (reabilitarea a 200 de situri turistice și culturale până în 2015, creșterea contribuției turismului la PIB cu 1,25%).
- Creșterea rolului economic și social al centrelor urbane (dezvoltarea a 400 ha/km de spații publice, implementarea a 20 proiecte de dezvoltare urbană până în 2015).
- Integrarea socio-economică a zonelor de graniță și creșterea atractivității și accesibilității regiunilor României în cadrul teritoriului european (întărirea cooperării transfrontaliere, transnaționale și interregionale).

Așadar, la o primă analiză, se poate observa că Strategia de Dezvoltare a României se aseamănă cu cea a Poloniei și că ambele documente-cadru au la bază strategiile și legislația europeană privind coeziunea economică și socială și viziunea UE asupra dezvoltării durabile. O comparație mai detaliată a celor două strategii va fi realizată în capitolul 3 al acestei lucrări și va fi bazată pe indicatorii de realizare a priorităților acestor două strategii, pentru a vedea în ce măsură ele au

fost atinse în cele două state și cum au utilizat cele două state fondurile europene pentru a-și îndeplini (total sau parțial prioritățile). Înainte de această amplă analiză, ne vom îndrepta atenția în continuare asupra structurii sistemului românesc de absorbție, văzut, în contextul de față, ca și o parte integrantă și importantă a demersului de realizare a priorităților de dezvoltare ale României, punctele sale forte și cele slabe, explicând oarecum rezultatul îndeplinirii priorităților de dezvoltare, așa cum vom vedea în capitolul următor.

2.2.4. Structura sistemului românesc de absorbție

Sistemele, în general, au două caracteristici esențiale, sunt complexe și sunt extrem de complicate, mai ales atunci când vine vorba de analizarea sau „disecarea” acestora. În mod evident sistemul românesc de absorbție nu face excepție de la aceste reguli. Cu toate acestea, pe baza informațiilor adunate până acum vom trece la încercarea de a creiona structura sistemului românesc de absorbție, de a identifica arhitectura sa instituțională și componentele sale adiacente, inclusiv componenta capitalului uman și interacțiunile dintre acestea. În acest demers vom utiliza diagrame care în final, vor fi transpuse în cadrul Teoriei Funcționalismului Structural, utilizând această teorie ca adjuvant în explicarea demersului întreprins, atât cât teoria permite, în condițiile în care abordarea nu are pretenția de a identifica absolut toate componentele sistemului, datorită gradului de complexitate a acestui tip de sistem. Astfel, structura sistemului românesc de absorbție, cu aspectele sale pozitive și negative (așa cum au reieșit acestea din cercetarea întreprinsă în acest capitol) poate fi ilustrată în felul următor:

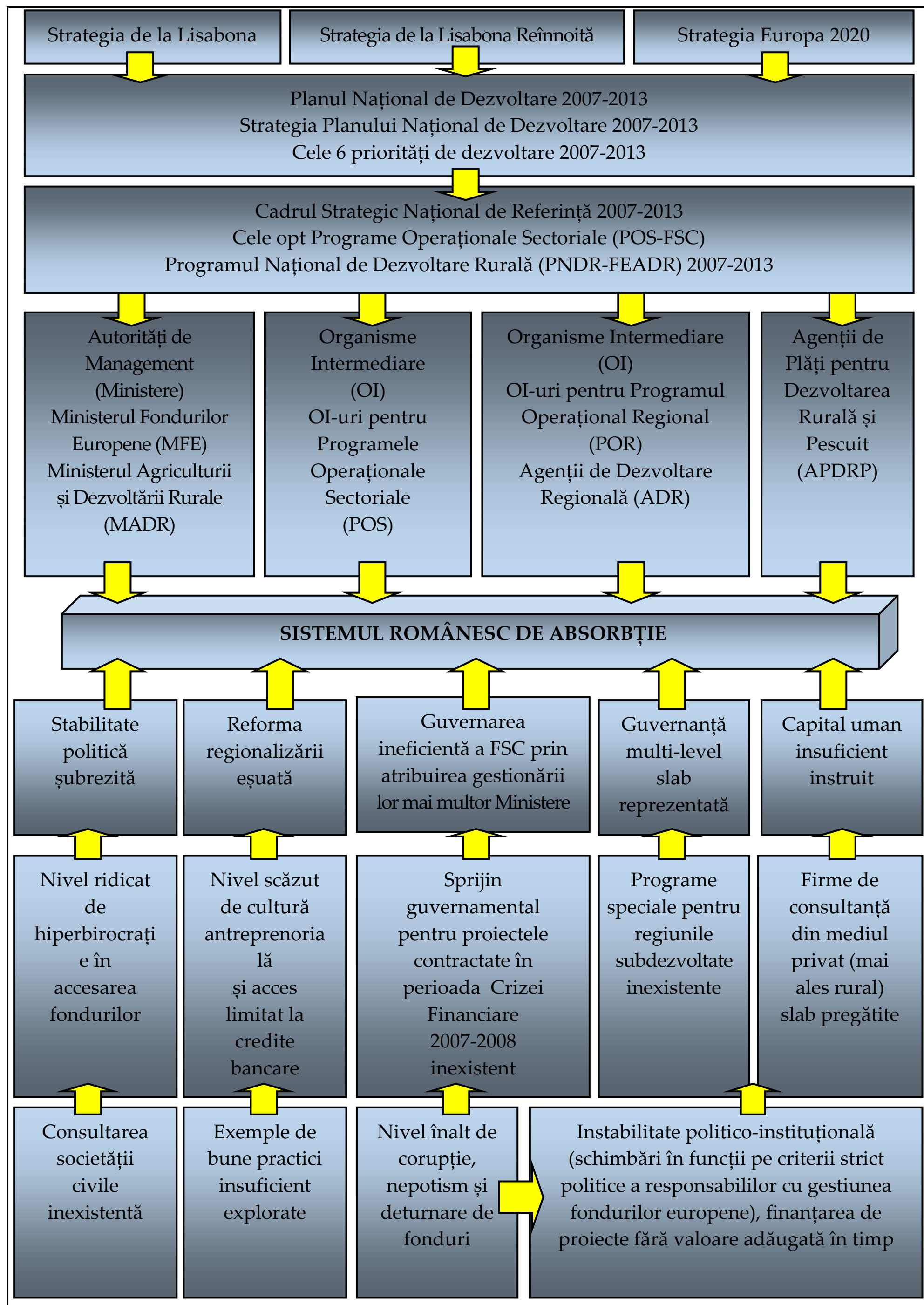

Figura 25. *Structura sistemului românesc de absorbție. Aspecte pozitive și negative. (Interpretare autor).*

2.2.5. Insuccesul sistemului românesc de absorbție

Judecând după informațiile prezentate și structurate în acest capitol, am putea spune că insuccesul sistemului românesc de absorbție nu este *de facto* un insucces, ci mai degrabă un succes limitat. Limitarea succesului sistemului românesc s-a datorat în mare parte factorilor expuși în partea inferioară a figurii anterioare (Figura 25), dar și unor factori externi precum Criza Financiară din 2007-2008, a căror efecte s-au extins pe termen lung și au îngreunat punerea în aplicare a Strategiei Planului Național de Dezvoltare 2007-2013 și a realizării depline a priorităților asumate de România încă din anul 2005, momentul redactării PND 2007-2013 și a Strategiei PND. Dacă ar fi să transpunem sistemul românesc de accesare și absorbție în coordonatele Teoriei Funcționalismului Structural și am face o paralelă cu figura structurii sistemului polonez de absorbție (Figura 12), am putea trage o primă concluzie preliminară privind cele două sisteme și anume faptul că exact acele componente care au asigurat succesul sistemului polonez au fost cele deficitare sau absente din cadrul componentelor esențiale ale sistemului românesc. Astfel, o ilustrare a sistemului românesc prin prisma teoriei menționate, ar putea fi redată astfel:

1. Motor	1. Regionalizarea (Guvernarea multi-level, MFE)	1. Inexistentă
2. Aprindere. Alimentare	2. Capitalul uman (MFE)	2. Deficitar
3. Ambreiaj	3. Voința comună (politică și socială)	3. Deficitară
4. Direcție	4. Cele 6 priorități ale SPND 2007-2013 ale României	4. Parțial realizate
5. Filtre. Lubrifianți	5. Exemple de bune practici din alte state membre	5. Insuficient explorate
6. Electrică	6. Stabilitatea politică și guvernarea eficientă	6. Inconstantă
7. Frânare	7. Combaterea corupției și a deturnării de fonduri	7. Deficitară
8. Răcire. Climă	8. Simplificarea hiperbirocrației fondurilor	8. Parțial realizată
9. Distribuție. Transmisie	9. Cultura antreprenorială	9. Slab dezvoltată
10. Suspensie. Articulație	10. Consultarea societății privind fondurile europene	10. Deficitară
11. Caroserie. Iluminare	11. Sprijin guvernamental pentru proiecte contractate	11. Inexistent
12. Șasiu. Pneuri	12. Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate	12. Inexistente
13. Eșapament	13. Proiecte eficiente și eficace: dezvoltarea durabilă	13. Parțial realizate

Figura 26. *Structura sistemului românesc de absorbție conform Teoriei Funcționalismului Structural (Teoria Sistemelor Sociale). Interpretare autor, Foto (http://dispaco.ro).*

Concluzii

România, cel de-al doilea stat central-european ca dimensiune, după Polonia, a devenit membră a UE cu drepturi și obligații depline la 1 Ianuarie 2007. În cadrul UE 27, România s-a clasat, în momentul aderării pe ultima poziție în clasamentul statelor membre dezvoltate ale UE, având o poziție egală cu cea a Bulgariei. România a avut o atitudine

europozitivă față de proiectul european, integrarea reprezentând direcția firească de urmat pentru statul român post-comunist, care putea să-i ofere o șansă reală de dezvoltare și de recuperare a decalajelor economice față de statele puternice ale UE prin oportunitatea unică a utilizării fondurilor europene pentru finanțarea a 43% din totalul cheltuielilor prevăzute de România în documentele sale strategice privind dezvoltarea durabilă a țării.

Spre deosebire de Polonia, România nu s-a pregătit la fel de temeinic pentru accesarea propriu-zisă a fondurilor europene, gestiunea fondurilor fiind caracterizată mai mult de deprinderea din mers a regulilor jocurilor, o oarecare reticență la schimbările impuse de noua provocare a fondurilor europene, un sistem instituțional insuficient adaptat la cerințele riguroase impuse de managementul adecvat al acestor instrumente financiare, la care s-a adăugat și un factor extern extrem de destabilizator pentru multe state și anume Criza financiară. Aceste este poate unul dintre motivele pentru care în primii doi ani ai perioadei de programare 2007-2013 în România, absorbția fondurilor europene a fost de 0,00% (2007-2008). Cu mari eforturi și cu o mare desfășurare de forțe, România a încheiat perioada de programare inițială (2013), cu un grad de absorbție de 34,47%, aflându-se în mod constant sub nivelul mediei europene de absorbție. În perioada de prelungire n+2 a exercițiului financiar 2007-2013, România a recuperat din handicap, și a reușit astfel să înregistreze o absorbție de 74,30% la sfârșitul anului 2015 și de 80,16% la sfârșitul anului 2016, rată care a depășit pentru prima dată nivelul mediei europene de absorbție (76%), însă rata de rambursare efectivă a sumelor contractate din FSC s-a situat sub nivelul contractat, la valoarea de 77,54% din 80,16% (17 Martie 2017).

Pentru ca drumul României spre o absorbție eficientă să fie pavat cu succes, autoritățile de management responsabile de aprobarea proiectelor finanțate din fondurile bugetului comunitar trebuie să acorde o atenție deosebită proiectelor depuse și să selecteze dintre

acestea, cu prioritate, proiectele inovative, care soluționează problemele endemice de dezvoltare ale României în domeniile stipulate în cadrul Strategiei Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, printre care se numără proiecte care să susțină racordarea la apă și canalizare a zonelor rurale, îmbunătățirea infrastructurii de transport rutier, a infrastructurii sanitare și educaționale în mediul rural și urban și a proiectelor care creează locuri de muncă sustenabile și a proiectelor care au ca obiect dezvoltarea de tehnologii moderne (de tipul high-tech, competitive pe piața europeană și internațională). Prin urmare, un deziderat ar fi ca proiecte de succes precum proiectele de dezvoltare implementate în comuna Ciugud, proiectul turistic al Salinei Turda și proiectele educaționale și profesionale implementate în cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca trebuie să primeze în România în detrimentul proiectelor fără valoare adăugată prezentate în acest capitol.

Pe baza datelor colectate, și prin comparație cu sistemul polonez de absorbție, am putea afirma că sistemul de absorbție românesc nu a reprezentat un model de absorbție ci a fost mai degradă un experiment și o perioadă de acomodare pentru România cu provocarea pe care aceste fonduri au lansat-o la nivel național. Cu toate acestea, și în ciuda suspiciunilor că în ultimii ani Bucureștiul a adoptat „politica absorbției cu orice preț", absorbția fondurilor nu a reprezentat pentru România un insucces total ci mai degrabă un succes parțial, care va putea fi îmbunătățit prin experiența acumulată, soluționarea problemelor identificate (Figura 26) și prin urmarea exemplului de bune practici al Poloniei.

3. MODELUL POLONEZ VERSUS MODELUL ROMÂNESC

"În timpul vizitei mele din 2008, întreaga Polonie era un șantier și peste tot vedeai însemne: această lucrare se realizează cu sprijinul fondurilor europene prin programul X. În acest timp, la Bruxelles, polonezii erau foarte activi și vizibili, având oameni în poziții cheie: Jerzy Buzek, fost președinte al Parlamentului European sau Danuta Hübner, Comisar European pentru Dezvoltare Regională. La Varșovia, Elżbieta Bieńkowska era numită la cârma Ministerului Dezvoltării Regionale după o experiență vastă în administrație și în fonduri europene de pre-aderare. Tot ce au realizat ei s-a datorat următoarelor motive: stabilitatea, voința politică și guvernarea eficientă".

[Grațian Mihăilescu, Expert în dezvoltare regională, 2014]

Capitolul de față își propune să facă o analiză comparativă a celor două sisteme de absorbție studiate, cel polonez și cel românesc din punct de vedere al atingerii, sau nu, a indicatorilor de performanță stabiliți în strategiile naționale de dezvoltare a celor două state, (mai specific, indicatorii de îndeplinire a celor șase priorități asumate de statul polonez și de cel român), indicatorii susținuți financiar, în mare parte, de fondurile europene distribuite fiecărui stat de la bugetul comunitar al UE pe perioada de programare 2007-2013 și în perioada de prelungire a acesteia. Analiza va evidenția diferențele dintre cele două state privind abordarea finanțărilor nerambursabile, permițând extragerea unor explicații pertinente pentru succesul Poloniei în domeniul absorbției fondurilor europene. A doua parte a capitolului este dedicată prezentării unora dintre cei mai importanți factori care au îngreunat procesul de absorbție a fondurilor europene în România, denumiți generic „nodurile gordiene ale sistemului românesc de absorbție".

Ultima parte va fi dedicată identificării percepției societății românești asupra ratei de absorbție înregistrată de România, eficienței utilizării fondurilor contractate, principalelor probleme ale sistemului românesc de absorbție, viziunea societății civile asupra regionalizării (un subiect controversat în România) și nivelul acesteia de pro-activitate și de atitudine civică în aspectele privind accesarea fondurilor europene. În acest demers s-a recurs la instrumente de cercetare precum sondajul de opinie și interviul nestructurat. La finalul capitolului, se vor regăsi concluziile demersului întreprins.

3.1. Modelul polonez și modelul românesc de absorbție. Analiză comparativă

De-a lungul timpului, Polonia și România au avut multe puncte în comun. Cele două state au împărtășit aceeași istorie tenebroasă, atât a celor două Războaie Mondiale cât și cea a epocii comuniste. Polonia a fost unul dintre statele europene cele mai afectate de evenimentele amintite anterior.

Ceea ce a diferențiat Polonia de celelalte state a fost în primul și în primul rând capacitatea sa extraordinară de a renaște din propria-i cenușă, o capacitate ce mai poate fi întâlnită în Europa doar în cazul Germaniei. În ceea ce privește capitala Poloniei, Varșovia, aceasta este situată în partea central-estică a țării. Ca și frumoasa Cracovia, „Varșovia își despletește pletele bogate de-a lungul râului Vistula, în zona istorică Mazovia, la o distanță egală față de Munții Carpați și Marea Baltică. Este capitala europeană poate cel mai crunt lovită de ororile celui de-al Doilea Război Mondial. Și cu toate acestea, astăzi Varșovia strălucește ca o adevărată bijuterie, renăscută din propria-i cenușă, ca Pasărea Phoenix!” (Wordpress, 2015, „Varșovia, renăscută din propria-i cenușă, ca Pasărea Phoenix”). Așadar, istoria Poloniei a

fost una zbuciumată, însă cu toate acestea, această țară a reușit să facă față tuturor cotropitorilor săi cu demnitate, izbutind de fiecare dată să se reclădească în urma războaielor și cuceririlor suferite. Ca și în cazul României, pământul sacru al polonezilor a fost călcat în picioare de turci și tătari, prusaci, austro-ungari și ruși. Pe lângă acești inamici comuni ai celor două state, Polonia a mai fost cotropită și de lituanieni și suedezi (Wordpress, 2015, „Varșovia, renăscută din propria-i cenușă, ca Pasărea Phoenix").

Revenind la istoria contemporană însă, cea mai mare lovitură primită de Polonia, și care a impresionat întreg mapamondul a avut loc în timpul celui de-al Doilea Război Mondial (1939-1945) și s-a soldat cu pierderi uriașe de vieți omenești și de orașe, cu precădere Varșovia, toate acestea fiind cauzate de Nazism. Polonia nu s-a lăsat însă răpusă ci a luptat cu dârzenie și curaj și a câștigat, prin dobândirea de către poporul polonez a unei mentalități puternice și vii de luptător și de învingător. Dovezile mândriei naționale și ale respectului pentru valorile istorice ale Poloniei sunt etalate astăzi prin intermediul a numeroase monumente și mausolee, statui și alte opere de artă ce înnobilează țara și orașele poloneze și care (probabil) că nu îi lasă pe polonezi să uite de unde au plecat și unde și-au propus să ajungă. Ei bine, Polonia și-a propus să ajungă un stat dezvoltat, să se ridice la nivelul Germaniei, al Spaniei și al Italiei, și-a propus să aibă o voce puternică în cadrul instituțiile comunitare, fie ele Parlamentul, Consiliul sau Comisia Europeană și și-a mai propus un lucru: să utilizeze cu maximă înțelepciune și maximă seriozitate fondurile europene primite de la bugetul comunitar pentru a-și îndeplini obiectivul suprem, acela de a deveni un stat dezvoltat, egal statelor Europei Occidentale și a crezut cu tărie în capacitatea sa de a transforma în realitate acest deziderat.

Figura 27. *Polonia între ruine și măreție: 1945, 2017 (Foto. Disponibile la adresele: https://www.pinterest.com/pin/,https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Polish_kid_in_the_ruins_of_Warsaw_September_1939.jpghttp://pismowidok.org/index.php/one/article/view/150/252, https://mapamond.ro/tour-item/polonia-circuit/).*

La o analiză mai atentă, am putea spune că informațiile enumerate anterior, ne-ar putea oferi primul indiciu care să ne ajute să ne răspundem la întrebarea: „De ce Polonia, care a împărtășit același trecut istoric cu cel al României și care în anul 2007 avea același nivel de dezvoltare cu cel al României, a reușit în ultima decadă să devanseze România din punct de vedere al dezvoltării sale economice, bazată, *in facto*, pe o absorbție totală a fondurilor europene alocate și pe utilizarea corectă și eficientă a acestora?” sau mai bine spus: „De ce România, deși a plecat de pe picior de egalitate cu Polonia, a ajuns să fie devansată de aceasta, Polonia devenind lider regional în absorbția de fonduri europene în Europa Centrală și de Sud-Est, lăsând România, rătăcită, undeva pe drumul absorbției, la o distanță considerabilă față de Polonia și cu mult în urma acesteia?”. Un prim răspuns posibil este acela că unul dintre secretele Poloniei care s-a aflat în spatele succesului ei din ultima decadă a fost reprezentat de însăși mentalitatea poporului polonez bazată pe auto-depășirea propriei condiții și de eliminarea treptată a tuturor obstacolelor ce s-au interpus în calea procesului de dezvoltare a statului polonez. Mentalitatea poloneză s-a transpus apoi, așa cum a observat și Grațian Mihăilescu, (analist al sistemului polonez de absorbție, expert în dezvoltare regională etc.) în stabilitate politică, voință comună (politică și socială) și guvernare eficientă (reprezentând de fapt guvernanța multi-level coordonată de către autoritățile centrale în strânsă colaborare cu autoritățile regionale). Prin urmare, aceștia au fost pilonii pe care mai apoi polonezii și-au construit eficientul sistem de dezvoltare și ultra-eficientul sistem de absorbție a fondurilor europene.

Așa cum am subliniat până acum ori de câte ori am avut ocazia în cercetarea de față, o absorbția fondurilor europene contribuie cu adevărat la dezvoltarea durabilă a unui stat doar dacă fondurile puse la dispoziția acelui stat au fost cheltuite eficient. În acest context, prin

fonduri cheltuite eficient se înțelege faptul că sumele cheltuite în cadrul proiectelor europene aprobate au contribuit la îndeplinirea indicatorilor de performanță a priorităților de dezvoltare stabilite de fiecare stat membru în Strategia Națională de Dezvoltare a acestuia, cu mențiunea că toate prioritățile din cadrul oricărei strategii de dezvoltare reflectă obiectivele Strategiei globale de dezvoltare durabilă a UE în ansamblu.

Așadar în continuare, vom prezenta indicatorii de atingere a obiectivelor celor șase priorități de dezvoltare ale Poloniei și măsura în care aceștia au fost îndepliniți în perioada de programare 2007-2013 (2015). Pe urmă, vom exercita același demers și în cazul României. Va urma apoi o comparație între gradul de îndeplinire a priorităților de dezvoltare în Polonia și în România iar concluziile la care vom ajunge, ne vor oferi baza necesară pentru a aprofunda problematica absorbției defectuoase și ineficiente din România, pe care o vom trata în subcapitolul următor.

În cazul Poloniei, așa cum am ilustrat deja în Capitolul 1, Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei, (National Development Strategy - NDS), și-a fixat șase priorități concrete, realizarea acestora urmând să fie finanțată în primul rând prin fonduri europene, dar nu numai, fondurile naționale și cele ale investitorilor străini fiind luate de asemenea în considerare în calculele oficialilor polonezi. Scopul principal al Strategiei Poloniei, prioritățile și indicatorii acestora vor fi redați în cele ce urmează în format tabelar, nu înainte de a le reaminti. Astfel, așa cum am consemnat în Subcapitolului 1.2.3., rolul esențial al Strategiei poloneze este acela de coordonare a reformelor instituționale și de reglementare cu activitățile finanțate din fondurile UE, urmărind producerea efectului de sinergie prin care cele două arii ale politicii economice să furnizeze cele mai înalte rezultate de dezvoltare posibile, miza fiind asigurarea celei mai eficiente utilizări a fondurilor europene

disponibile, completate de fondurile naționale iar principalul scop al Strategiei este acela de a ridica nivelul și calitatea vieții locuitorilor Poloniei, cetățeni individuali și familii. De asemenea, vom reaminti și prioritățile stabilite pentru atingerea scopului Strategiei:

- Prioritatea 1. Creșterea competitivității și inovarea economiei.
- Prioritatea 2. Îmbunătățirea condițiilor infrastructurii tehnice și sociale.
- Prioritatea 3. Creșterea ocupării forței de muncă și ridicarea calității acesteia.
- Prioritatea 4. Construirea unei comunități sociale integrate și a siguranței acesteia.
- Prioritatea 5. Dezvoltarea zonelor rurale.
- Prioritatea 6. Dezvoltarea regională și creșterea coeziunii teritoriale.

În continuare, ne vom îndrepta atenția asupra indicatorilor de realizare a scopului și priorităților de dezvoltare fixați de statul polonez în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare 2007-2015. Astfel indicatorii care au caracterizat scopul principal al Strategiei sunt redați sub forma valorii indicatorului de referință (2005) și a valorii aceluiași indicator proiectată în anii 2010, respectiv 2015. Indicatorii luați în considerare în stabilirea scopului Strategiei sunt de două tipuri: cantitativi (dezvoltarea economică) și calitativi (dezvoltarea socială). Valorile indicatorilor de la care a plecat Polonia în 2005 și la care a ajuns în 2015 sunt detaliate în tabelul următor:

Tabelul 10. *Indicatorii de atingere al scopului Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (Poland-unless otherwise stated-data of the Central Statistical Office, Ministry of Finance and Eurostat; UE-25-Eurostat, în NDS, 2006, p. 30).*

	Indexuri	**UE-25**	**Polonia**		
		Valoarea indicatorului în baza anului **2005**		Valoarea proiectată a indicatorului	
				2010	**2015**
Scopul principal al NDS	Rata medie de creștere anuală a PIB-ului (%)	1,7 (2001-05)	3,0 (2001-05)	5,1 (2006-2010)	5,2 (2011-15)
	PIB per capita raportat la PPC (UE 25=100)	100	50	58	66
	Rata medie de investiții (%)[1]	19,7 (2001-05)	18,8 (2001-05)	21 (2006-10)	25 (2011-15)
	Inflația medie anuală (%)	2,2	2,1	2,5	2,5
	Deficitul sectorului finanțelor publice în % din PIB[2]	2,3	2,5	2,5	2
	Datoria publică în % din PIB[3]	63,2	42,0	51,7	47,0
	Venitul lunar per capita (zloți)[4]	x	732	950	1190
	Structura persoanelor care lucrează (<15 ani), pe sectoare economice[5]: -sector I -sector II -sector III	 4,9 27,5 67,6	 17,4 29,2 53,4	 15,0 27,5 57,5	 11,0 26,0 63,0
	Cota de piață a serviciilor în valoarea adăugată brută (%)	.	49,6	51,0	55,0
	Rata șomajului (%)	8,7[6]	17,6	12.0	9.0
	Indicele relativ al amenințării sărăciei după transferurile sociale (% din populație)	15 (2003)	17 (2003)	15	13
	Speranța de viață (ani) Femei Bărbați	 81,2 (2003) 75,1 (2003)	 79,4 70,8	 80,6 73,3	 81,2 74,5
	Mortalitatea infantilă la 1000 de nou-născuți vii	4,5 (2004)	6,4	5,5	5

[1] *Raportul dintre formarea brută de capital fix și cheltuieli la PIB.*
[2] *Indicele armonizat al prețurilor de consum; pentru Polonia - 2.2.*
[3] *Conform ESA 95, dacă în anii 2010-15 fondurile deschise de pensii se vor afla în afara acestui sector.*
[4] *Venitul nominal mediu lunar disponibil în gospodării*
[5] *I-agricultură, silvicultură, vânătoare și pescuit, II-industrie și construcții, III-servicii.*
[6] *Rata șomajului armonizat; pentru Polonia - 17.7.*

În cazul Priorității 1 a Strategiei Naționale de Dezvoltare 2007-2015, „Creșterea competitivității și inovarea economiei”, Polonia și-a propus să atingă următorii indicatori:

Tabelul 11. *Indicatorii de realizare a Priorității 1 din cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (NDS, 2006, p. 39).*

	Indicatori	**UE-25**	**Polonia**		
		Valoarea indicatorului în baza anului **2005**		Valoarea proiectată a indicatorului	
				2010	**2015**
Prioritatea1 Creșterea competitivității și inovarea economiei	Cheltuieli totale pentru activitatea de cercetare și dezvoltare (C&D) în % din PIB	1.9 (2004)	0.56 (2004)	1.5	2.0
	Ponderea unităților economice în cheltuielile pentru activitatea de C&D (%)	54.3 (2003)[1]	22.6 (2004)	30	40
	Cota de produse hight-tech și medium-tech în producția vândută a industriei (%)[2]	.	30.1 (2004)	35	40
	Exporturi de bunuri per 1 rezident - mii euro	6.5 (2004)	1.9	3.5	4.9
	Eficiența muncii per 1 persoană care lucrează (UE 25=100)	100	62.7	70.0	80.0
	Afluxul de investiții străine directe (miliarde USD)	x	9.6	10.0	10.0
	Numărul de brevete acordate polonezilor (per 1 milion de rezidenți)[3]	134.5 (2001)[4]	20 (2004)	40	65
	Cheltuielile pentru informare și telecomunicații în % din PIB	6.4 (2004)	7.2 (2004)	8.0	8.5
	Numărul de conexiuni în bandă largă raportat la numărul populației (%)	10.6	1.9	10	25

[1] *Cota industriei; pentru Polonia- 27.0.*

[2] *In întreprinderi ale sectorului „manufacturier” cu peste 49 de angajați.*

[3] *Pentru Polonia - cele interne, acordate de Oficiul de Brevete al Republicii Polone.*

[4] *Înregistrate la Oficiul European de Brevete (EPO) sau în cadrul Tratatului de Cooperare în Domeniul Brevetelor (PCT); pentru Polonia - 3.1.*

Priorității 2,” Îmbunătățirea condițiilor infrastructurii tehnice și sociale”, din cadrul aceleiași Strategii, i-au fost atribuiți următori indicatori de măsurare a realizării obiectivelor acesteia, printre care se numără: construcția de autostrăzi, utilizarea energiei regenerabile, reducerea poluării, reciclarea deșeurilor, îmbunătățirea atractivității turistice.

Tabelul 12. *Indicatorii de realizare a Priorității 2 din cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (NDS, 2006, p. 50).*

	Indicatori	**UE-25**	**Polonia**		
		Valoarea indicatorului în baza anului **2005**		Valoarea proiectată a indicatorului	
				2010	**2015**
Prioritatea 2 Îmbunătățirea condițiilor infrastructurii tehnice și sociale	Lungimea totală a drumurilor expres (km)	x	258	901	2890
	Lungimea totală a autostrăzilor (km)	x	552	1629	1913
	Consumul energetic al economiei (kg per combustibil contractat pentru 1 EUR din PIB în 2000)	.	0.27	0.24	0.20
	Ponderea energiei electrice din surse regenerabile din totalul energiei consumate (%)	13.7 (2004)	2.6	7.5	9.0
	Emisia de poluare a aerului (kg per capita) -SO_2 -NO_x	 17(2003) 24 (2003)	 36 (2003) 21 (2003)	 22 17	 15 15
	Rata de reciclare a deșeurilor de ambalaje (% din totalul ambalajelor introduse)	.	28.3 (2004)	min.38	55-80
	Procentul rezidenților deserviți de stații de tratare a apei	.	60	75	85
	Decese provocate de bolile cardiovasculare (la 100 de mii de rezidenți)	.	442	400	380
	Turiști străini (milioane de persoane)	.	15.2	18.3	22.0

Cu mențiunea (tendențioasă) că Polonia și-a atins indicatorul privind lungimea totală a autostrăzilor construite din fonduri europene, ba chiar l-a și depășit, în prezent în această țară sunt dați în exploatare, în total, 2 167,7 km de autostradă, 407 km sunt în curs de execuție iar 56,8 km sunt în curs de planificare (Nowa Mapa Stan, 2016, „Autostrăzi în Polonia"), ne vom îndrepta atenția în continuare spre cea de-a treia prioritate a Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015.

Astfel, valoarea indicatorilor stabiliți pentru Prioritatea 3 de dezvoltare a Poloniei „Creșterea ocupării forței de muncă și ridicarea calității acesteia" este ilustrată în tabelul de mai jos, după cum urmează:

Tabelul 13. *Indicatorii de realizare a Priorității 3 din cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (NDS, 2006, p. 57).*

	Indicatori	**UE-25** Valoarea indicatorului în baza anului **2005**	**Polonia** Valoarea indicatorului în baza anului **2005**	**Polonia** Valoarea proiectată a indicatorului **2010**	**Polonia** Valoarea proiectată a indicatorului **2015**
Prioritatea 3 Creșterea ocupării forței de muncă și ridicarea calității acesteia	Rata de angajare: (%) - a persoanelor între 15-64 de ani - a femeilor între 15-64 de ani - a persoanelor între 55-64 de ani - a persoanelor cu dizabilități	 63.8 56.3 42.5 .	 52.8 46.8 27.2 13.1 (2004)	 57.0 51.0 31.0 18	 62.0 53.0 37.0 25
	Rata șomajului la persoanele între 15-24 de ani (%)	18.5	34.6	26.0	18.0
	Procentul persoanelor cu studii medii în populația cu vârstă între 15-64 de ani (fără învățământul profesional)	.	35.2	38.0	41.0
	Procentul persoanelor cu studii superioare al populației cuprinse între 15-64 de ani	.	13.9	15.0	18.0
	Absolvenți în matematică, științele naturii și domenii tehnice de studii (% din totalul absolvenților de studii superioare)	24	15 (2004)	20	25
	Procentul persoanelor care învață sau se formează cu vârste cuprinse între 25-64 de ani	11.0	5.5	7	10

***Tabelul 14.** Indicatorii de realizare a Priorității 4 din cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (NDS, 2006, p.65).*

	Indicatori	**UE-25**	**Polonia**		
		Valoarea indicatorului în baza anului **2005**		Valoarea proiectată a indicatorului	
				2010	**2015**
Prioritatea 4 Construirea unei comunități sociale integrate și a siguranței acesteia	Procentul copiilor în educația pre-școlară	85.8 (2004)	38	50	55
	Participarea la alegerile parlamentare (în % de votanți)	69.9	40.6	43	50
	Nivelul de încredere în administrația publică[1]	x	38	45	50
	Indicele corupției percepute[2]	.	3.4	5.0	6.0
	Indicele de detectare al infractorilor (%)	.	56.2 (2004)	60	65
	Indicele privind eficiența guvernării[3]	.	0.58	0.75	1.0
	Indicele sentimentului de siguranță (%)[4]	x	46	50	60

[1] Potrivit cercetărilor CBOS.
[2] Potrivit Transparenței Internaționale; indexul corupției percepute (10 înseamnă lipsa corupției).
[3] Cercetare a Băncii Mondiale; valori de la – 2.5 la + 2.5.
[4]Potrivit cercetărilor CBOS pe baza răspunsurilor la întrebarea: Este Polonia o țară sigură pentru a trăi aici?

Construirea unei comunități sociale integrate și a siguranței acesteia a reprezentat, conform Tabelului 13, o prioritate importantă pentru Polonia, care acordă o importanță deosebită educației, atitudinii civice a cetățenilor, percepției cetățenilor asupra transparenței activităților demarate de administrația publică și de guvernanți, poziționarea cetățenilor față de fenomenul corupției, precum și de sentimentul acestora de siguranță. De asemenea, pentru Polonia, o prioritate aparte a reprezentat-o și necesitatea dezvoltării zonelor rurale, astfel încât decalajul de dezvoltare dintre zonele rurale și cele urbane să poată fi estompat treptat, în vederea realizării unei coeziuni economice și sociale teritoriale. Indicatorii de urmărire a îndeplinirii Priorității 5 a Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei sunt redați astfel:

Tabelul 15. *Indicatorii de realizare a Priorității 5 din cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (NDS, 2006, p. 71).*

	Indicatori	**UE-25**	**Polonia**		
		Valoarea indicatorului în baza anului **2005**		Valoarea proiectată a indicatorului	
				2010	**2015**
Prioritatea 5 Dezvoltarea zonelor rurale	Rata de angajare în zonele rurale (%)[1]	.	46.1	51	54
	Suprafața medie a unei ferme agricole private (ha teren arabil)[2]	16 (2003)[3]	7.6	8.5	10.0
	Procentul copiilor de la țară incluși în educația pre-școlară	.	17.5	25	35
	Procentul gospodăriilor rurale care au acces la Internet (%)	.	19	40	70
	Număr de persoane care lucrează în agricultură la/per 100 ha de teren arabil [2] [4]	9 (2003)[3]	15	12	10

[1] *Potrivit BAEL.*
[2] *Se adresează fermelor de peste 2 ha.*
[3] *UE-25 - estimări proprii pe baza datelor Eurostat.*
[4] *În conformitate cu echivalentul full-time în fermele private.*

Pentru un stat puternic regionalizat, așa cum este Polonia de la începutul anilor 2000, dezvoltarea regională și creșterea coeziunii teritoriale are o semnificație aparte decât în rândul statelor slab regionalizate, cum este și cazul României. Polonia și-a dorit încă de la bun început regiuni puternice, care să se poată afirma pe piața competitivă a UE ca și branduri de țară (fiecare regiune deținând un blazon propriu, ușor recognoscibil la nivel național și european). Însă Polonia și-a mai dorit un lucru, și anume ca diferențele de dezvoltare dintre regiuni să se reducă, ba chiar mai mult, să fie eliminate treptat. Cu cinci regiuni aflate sub nivelul de dezvoltare al celorlalte unsprezece regiuni ale țării, Polonia a făcut din armonizarea PIB-ului celor șaisprezece regiuni, din reducerea șomajului zonelor celor mai afectate, din creșterea ponderii voievodatelor de Est la PIB-ul Poloniei și din creșterea nivelului de urbanizare, o prioritate națională, stabilindu-și

totodată și niște indicatori pe măsură privind gradul de realizare a acestei priorități.

Tabelul 16. *Indicatorii de realizare a Priorității 6 din cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 (NDS, 2006, p. 83).*

	Indicatori	**UE-25**	**Polonia**		
		Valoarea indicatorului în baza anului **2005**		Valoarea proiectată a indicatorului	
				2010	**2015**
Prioritatea 6 Dezvoltarea regională și creșterea coeziunii teritoriale	Diversificarea medie a PIB-ului per capita la nivel de voievodate (%)[1]	x	25 (2003)	24	23
	Rata medie a șomajului în cele 3 subregiuni (NUTS 3) cu rata cea mai ridicată a șomajului	x	37.0	30	20
	Ponderea voievodatelor Poloniei de Est[2] la PIB	x	15.9 (2003)	18	20
	Nivelul de urbanizare[3]	.	61.4	62	65

[1] *Calculată în conformitate cu coeficientul de variație (cântărit în funcție de deviația standard dintre mărimea populației și PIB-ul per capita și media PIB-ului pe țară).*
[2] *Lubelskie, Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzyskie și Warmińsko-Mazurskie.*
[3] *Procentul populației care locuiește în orașe.*

Momentan, încheiem aici secțiunea dedicată indicatorilor de realizare a celor șase priorități stabilite de Polonia privind dezvoltarea sa durabilă și ne îndreptăm atenția spre prioritățile stabilite de România pentru atingerea dezvoltării, utilizând aceeași procedură ca și în cazul Poloniei.

În ceea ce privește strategia aleasă de România prin care se spera să se ajungă la un nivel de dezvoltare asemănător cu cel al statelor europene vestice, aceasta a fost transpusă în 2005 într-un obiectiv global, trei obiective specifice și șase priorități de dezvoltare, prezentate succint în cadrul subcapitolului 2.2.3. Astfel scopul global asumat de România a fost itinerant în cadrul Planului Național de Dezvoltare 2007-2013 sub formă schematică.

O primă remarcă pe care o putem face în această etapă a cercetării este faptul că, spre deosebire de Polonia, care a stabilit indicatori clari de realizare și de măsurare a îndeplinirii scopului, obiectivelor și priorităților sale de dezvoltare, în cazul scopului PND 2007-2013, România s-a limitat la o prezentare schematică a acestuia, așa cum am menționat anterior, fără a include indicatori cuantificabili care să poată să ofere informații concrete cu privire la gradul de îndeplinire a scopului declarat de țara noastră aferent perioadei de programare 2007-2013. Cu toate acestea, în cazul priorităților naționale de dezvoltare, astfel de indicatori au fost luați în considerare, ceea ce ne oferă posibilitatea de a face o comparație între statul polonez și statul român din această perspectivă a indicatorilor propuși și a rezultatelor înregistrate *in facto*.

Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra demersului întreprins, vom reaminti prioritățile stabilite de România în vederea atingerii scopului strategiei sale de dezvoltare pentru perioada 2007-2013:

- Prioritatea 1. Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere.
- Prioritatea 2. Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport.
- Prioritatea 3. Protecția și îmbunătățirea calității mediului.
- Prioritatea 4. Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative.
- Prioritatea 5. Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol.
- Prioritatea 6. Diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării.

Scopul Planului Național de Dezvoltare a României 2007-2013, „Reducerea disparităților socio-economice față de UE" este redat în documentul-cadru amintit în felul următor:

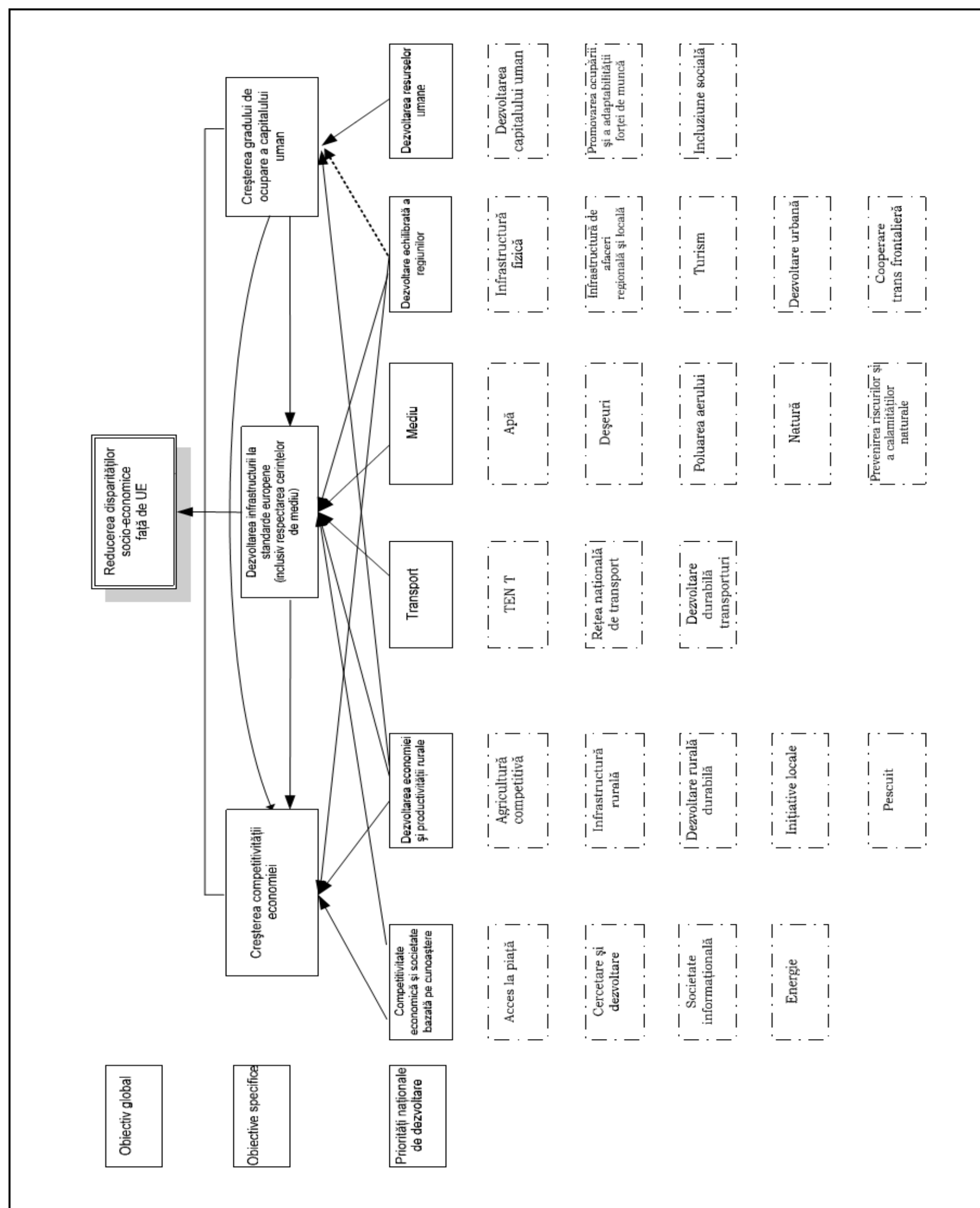

Figura 28. *Scopul PND 2007-2013. Redare schematică (PND, 2005, p. 244).*

Priorității 1 „Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere” i-au fost atribuiți următorii indicatori:

Tabelul 17. *Indicatorii de realizare a Priorității 1, PND 2007-2013 (PND, 2005, p. 259).*

	Indicator	Nivel de referință	Obiective țintă 2015
Prioritatea 1 Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere	Productivitatea muncii la nivel de IMM (cifra de afaceri IMM/populația angajată IMM) -euro/angajat	27.823 EUR/angajat (2004)	50.000 EUR/angajat
	Export în cifra de afaceri a IMM- %	10.5 (2004)	15
	Ponderea turismului în PIB	2.19 (2003)	3.45
	Ponderea cheltuielilor totale de C&D în PIB (%)	0.4 (2004)	3
	Populația angajată în servicii de medie și înaltă tehnologie (% din forța de muncă totală)	5.01 (2001)	6.2
	Numărul de utilizatori de Internet populație/întreprinderi (acces servicii online)	4.400.000 (2004)/ 180.000 (2004)	11.500.000/ 470.000
	Intensitatea energetică primară (consum total de resurse primare raportat la PIB-exprimată în tep/1000 euro curs de schimb)	0.770 (2003)	0.504
	Ponderea energiei electrice produse din resurse regenerabile de energie în consumul național brut de energie electrică (%)	29.78 (2004)	33

În cadrul celei de-a doua priorități naționale, „Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport”, PND 2007-2013, și-a propus să acorde o atenție specială îmbunătățirii căilor de transport (atât de persoane cât și de mărfuri), luându-se în considerare toate tipurile de transport existente: rutier (drumuri naționale, europene, expres, autostrăzi, variante ocolitoare, poduri), feroviar, naval (maritim, fluvial) și transportul aerian, așa cum indică tabelul următor:

Tabelul 18. *Indicatorii de realizare a Priorității 2, PND 2007-2013 (PND, 2005, p. 273).*

	Indicator	**Etalon UE-15 (2000)**	**România**	
			Nivel de referință (2004)	**Obiective țintă 2015**
Prioritatea 2 Dezvoltarea și modernizarea infrastructurii de transport	Persoane transportate anual (pasageri/km)	.	19.707,9 mil.	.
	Total mărfuri transportate anual (tone/km)	1.701.354 mil.	58.951,3 mil.	.
	Cota transportului rutier de marfă din total transport marfă (%)	78	63.09	.
	Cota transportului rutier de pasageri din total transport pasageri (%)	.	47.9	.
	Cota transportului feroviar de marfă din total transport marfă (%)	14.6	28.9	25
	Cota transportului feroviar de pasageri din total transport persoane (%)	.	43.8	35
	Număr pasageri transportați pe căile și canalele navigabile (mil. pasageri)	.	0.2	1.0
	Trafic portuar de mărfuri (mil. tone), total din care: -maritim -fluvial	.	71.74 40.53 31.21	115 80 35
	Pasageri transportați pe căile aeriene (mil. persoane)	.	3.39	11.3
	Marfă transportată pe căile aeriene (tone)	.	5.500	43.750
	Lungime autostrăzi (km)	.	211	1.263
	Lungimea căilor ferate interoperabile modernizate (km)	.	90	1200
	Lungimea rețelei TEN-T reabilitate, doar drumuri naționale (km)	.	1.565	2.912
	Lungimea drumurilor naționale reabilitate, din afara TEN-T (km)	.	877	5231
	Variante ocolitoare (km)	.	5,47	307
	Poduri redimensionate la clasa E	.	92	2.025

Ca și stat membru al UE, dintre prioritățile de dezvoltare ale României, nu putea să lipsească cea de-a treia prioritate, dedicată protecției și îmbunătățirii calității mediului:

Tabelul 19. *Indicatorii de realizare a Priorității 3, PND 2007-2013 (PND, 2005, p. 291).*

	Indicator	Nivel de referință*	Obiective țintă 2015
Prioritatea 3 Protecția și îmbunătățirea calității mediului	Gospodărirea apelor (an referință-2004)		
	Populație echivalentă conectată la sisteme centralizate de apă și canalizare (% din populație)	52	70
	Număr stații de epurare	340	702
	Număr rețele de canalizare	644	1.207
	Număr obiective de investiții: -pentru asigurarea surselor de apă -pentru apărarea împotriva inundațiilor	 8.900 1.695	 8.930 1.765
	Gestiunea deșeurilor și regimul substanțelor chimice periculoase (an de referință-2003)		
	Numărul de depozite de deșeuri municipale conforme cu standardele europene	11	56
	Depozite neconforme ce vor fi închise	.	175
	Cantitatea de deșeuri menajere depozitate neconform (milioane tone/an)	4.27	2.20
	Rata de reciclare a deșeurilor de ambalaje (%)	21	55
	Rata de valorificare a deșeurilor de ambalaje (%)	21	62
	Protecția atmosferei și controlul poluării industriale (an de referință-1990**)		
	Emisii de poluanți în atmosferă: SO_2-(tone/an) NO_2-(tone/an) NH_3-(tone/an) COV (tone/an)	 1.311.000 546.000 300.000 616.000	 918.000 451.000 210.000 523.00
	Număr de instalații aflate sub incidența Directivei IPPC care nu funcționează conform cerințelor acesteia, în anul 2004	716	83
	Protecția naturii		
	Suprafața propusă pentru protecție (%) din suprafața totală a României	6.8 (Ianuarie 2005)	15

** Anul de referință este indicat pentru fiecare indicator, în funcție de disponibilitatea datelor statistice.*
*** 1990 este anul de referință potrivit Protocolului de la Göteborg, ratificat prin Legea 271/2003.*

Prioritatea 4, „Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative" a avut fixate printre obiectivele țintă de îndeplinit până în 2015, creșterea ratei de participare a adulților la învățământ și formare, reducerea ratei de abandon școlar, îmbunătățirea ratei de ocupare în rândul femeilor și tinerilor, reducerea ratei șomajului de lungă durată, comparativ cu media europeană UE-25 și cu nivelul de referință al României din anul 2004. Acestea sunt redate detaliat în tabelul următor:

Tabelul 20. *Indicatorii de realizare a Priorității 4, PND 2007-2013 (PND, 2005, p. 291).*

	Indicator	**Etalon UE-25**	**România**	
			Nivel de referință (2004)	**Obiective țintă 2015**
Prioritatea 4 **Dezvoltarea resurselor umane, promovarea ocupării și incluziunii sociale și întărirea capacității administrative**	Ratele de participare a adulților la învățământ și formare (ca % din populația în grupa de vârstă 25-64)	10.6	1.5	5%
	Ponderea tinerilor de 18-24 ani ce părăsesc timpuriu sistemul educațional, fără a-și continua studiile	15.7	23.4	10
	Rata de ocupare generală pentru grupa de vârstă 15-64 ani, din care (%): -tineri (15-24 ani) (LFS, Eurostat)	63.3 36.4	57.9 29.1	65 32.7
	Rata de ocupare în rândul femeilor (%)	55.4	52.1	58.05
	Rata șomajului BIM în rândul tinerilor (15-24 ani), %	18.2	21.0	19.5
	Rata șomajului BIM de lungă durată (%)	4.0	4.7	4.5
	Rata de activitate a populației în vârstă de muncă (15-64 ani), %	69.3	63.2	68
	Diferența între rata șomajului BIM pe sexe (în puncte procentuale)	2 puncte procentuale (B 8.0, F 10.0)	2.1 puncte procentuale (B 9.0, F 6.9)	2 puncte procentuale (B 8.8., F 6.8)

„Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol" reprezintă cea de-a cincea prioritate de dezvoltare a României în perioada 2007-2013 și are în vedere, îmbunătățirea condițiilor de viață din mediul rural:

Tabelul 21. *Indicatorii de realizare a Priorității 5, PND 2007-2013 (PND, 2005, p. 330).*

	Indicator	Etalon UE-25	România	
			Nivel de referință (2003)	Obiective țintă 2015
Prioritatea 5 Dezvoltarea economiei rurale și creșterea productivității în sectorul agricol	Mărimea medie a exploatațiilor (ha)	15	1.7	7
	Numărul explorațiilor agricole (mii)	397,15	4.484,89	1.153
	Ponderea persoanelor ocupate în agricultură (%)	5.2	34.1	16
	Ponderea persoanelor vârstnice ocupate în agricultură* din care (%:)	18.4 (50-64 ani)	53.3 (50-64 ani)	30 (50-64ani)
	Contribuția agriculturii la VAB (mil. EUR)	.	5.653,43 (Eurostat)	12.000
	Ponderea agriculturii organice (%)	.	0.4	10
	Dezvoltarea infrastructurii rurale (km): -drumuri comunale nou construite -drumuri comunale modernizate -extindere rețea alimentare cu apă -extindere rețea canalizare	.	.	 2.000 5.000 9.000 1.600
	Producția piscicolă (tone)	.	8.700	20.000

** Structura pe grupe de vârstă disponibilă de la INS nu concordă cu structura de vârstă de la Eurostat.*

Ca și în cazul Poloniei, Prioritatea 6 este destinată dezvoltării regionale echilibrate:

Tabelul 22. *Indicatorii de realizare a Priorității 6, PND 2007-2013 (PND, 2005, p. 349).*

	Indicator	Nivel de referință	Obiective țintă 2015
Prioritatea 6 Diminuarea disparităților de dezvoltare între regiunile țării	Ponderea populației urbane în total populație (%)	53.4* (2003)	57.0
	Ponderea populației care trăiește în regiuni NUTS II cu PIB/locuitor cu 15% mai scăzut decât media națională (%)	43.4** (2002)	40.0
	Creșterea accesibilității regiunilor la drumurile naționale (km)	.	4.000
	Procentul ISD atrase în regiuni exceptând Regiunea București-Ilfov (%)	46.1** (2003)	60.0
	Creșterea contribuției turismului la formarea PIB (%)	2.19 (2003)	3.45
	Locuri de muncă create	.	70.000

** Instit. Național de Statistică; ** Calcule MIE pe baza datelor Anuarului Statistic al României 2004, 2003.*

După cum am putut observa, prioritățile, indicatorii și valorile indicatorilor stabiliți de Polonia în cadrul Strategiei sale de dezvoltare sunt asemănători cu cei stabiliți de România. Cu toate acestea, ne putem da seama analizând un singur indicator dintre cei prezentați și anume, „Lungimea (totală a) autostrăzilor", indicator ce se regăsește în cadrul Priorității 2 de dezvoltare în cazul ambelor state, de faptul că Polonia și-a îndeplinit obiectivul de a avea 1913 km de autostradă până în 2015 iar România nu și-a îndeplinit obiectivul de a avea, până în 2015, 1263 km de autostradă dată în exploatare. În 2005, Polonia avea construiți 552 km de autostradă. Până în 2015, datorită unui sistem de absorbție eficient a fondurilor europene destinate infrastructurii, Polonia a construit, pe bani europeni 1361 km de autostradă. În 2004, România avea 211 km autostradă. La sfârșitul anului 2015, Compania Națională de Autostrăzi și Drumuri Naționale din România (CNADNR), în prezent Compania Națională de Administrație a Infrastructurii Rutiere (CNAIR) avea în exploatare, în total, 733,941 km de autostradă (Boboc, 2016, „România avea în exploatare, la 31 Decembrie 2015, un număr de 733,941 kilometri de autostradă"). Din 2004 până în 2015, în România s-au construit 522 km de autostradă, lucru lăudabil, dar cu toate acestea, potrivit sursei citate, din cei 522 km, doar 384,6 km sunt complet operabili. Însă ce este cu adevărat marcant în ceea ce privește autostrăzile din România, este faptul că acestea au fost construite pe bani românești și nicidecum europeni, cum a fost cazul Poloniei, care a reușit să construiască de trei ori mai mulți km de autostradă, cu resurse provenite de la bugetul UE.

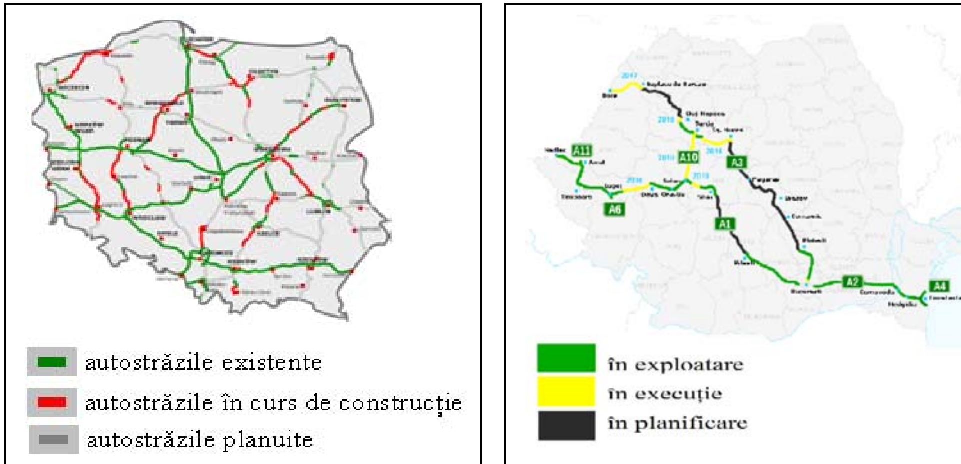

Figura 29. *Harta autostrăzilor în Polonia și România, 2016 (https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=7694862,https://www.vezicatface.ro/articole/cum-arata-harta-autostrazilor-din-romania).*

În acest caz, am putea afirma, ironic, că drumul României spre o absorbție eficientă a fondurilor europene trebuie să se îndrepte spre o analiză aprofundată a modului în care polonezii au reușit să își construiască autostrăzile pe bani europeni, pentru ca mai apoi, „miracolul polonez" să fie exportat și în România. Într-o notă și mai ironică, am putea afirma că motivul pentru care România a găsit atât de greu drumul spre absorbția fondurilor europene s-a datorat tocmai lipsei autostrăzilor care să îi permită să ajungă până la bugetul comunitar de la Bruxelles în timp util.

Revenind la sobrietatea caracteristică unui demers științific, din cele relatate până acum, am mai putea trage o concluzie privind sistemul polonez versus sistemul românesc de absorbție referitoare la eficiența utilizării fondurilor contractate în vederea îndepliniri priorităților de dezvoltare trasate de cele două state analizate la sfârșitul anului 2005 (în cazul României) și în anul 2006 (în cazul Poloniei). Până acum, în acest capitol am identificat faptul că succesul modelului polonez de absorbție rezidă în însăși istoria Poloniei, care a conturat în mentalitatea poporului polonez o atitudine de învingător, ceea ce

ulterior a dus la crearea unei voințe comune de depășire a propriei condiții, această voință instalându-se atât la nivelul societății civile cât și la nivelul clasei politice, care a oferit reprezentanți de seamă atât în cadrul politicii naționale cât și în cadrul politicilor europene, Jerzy Buzek, Danuta Hübner și Elżbieta Bieńkowska fiind doar trei dintre numele sonore care au activat în cadrul instituțiilor europene. De asemenea, având în vedere faptul că Polonia, în comparație cu România, a avut la dispoziție o perioadă de acomodare privind gestionarea fondurilor europene (2004-2006) înainte de perioada de programare 2007-2013, Ministerul Dezvoltării Regionale, responsabil de fondurile europene a anticipat faptul că Polonia va fi cea care va dicta eșecul sau succesul Politici de Coeziune în statele postcomuniste. Astfel statul polonez a dorit să demonstreze, prin exemplul personal, faptul că și aceste țări pot evolua dacă beneficiază de susținerea UE. Nu în ultimul rând, Polonia a mai avut un avantaj, acela al poziției sale geografice privilegiate în centrul continentului și vecini precum Germania, care a devenit un exemplu pentru tânăra democrație.

Revenind la analiza comparativă a celor două sisteme de absorbție și a priorităților de dezvoltate asumate de acestea, trebuie să precizăm, *ab initio*, faptul că în cazul Poloniei cheltuirea fondurilor europene s-a realizat în strânsă coroborare cu atingerea indicatorilor de realizare a priorităților de dezvoltare ale Strategiei Naționale de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015. Acesta este motivul pentru care Polonia, nu numai că a avut o absorbție totală, ci aceasta și-a atins și indicatorii de dezvoltare. Atingerea indicatorilor propuși reprezintă o dovadă irefutabilă a faptului că Polonia a utilizat fondurile europene absorbite în mod eficient și în concordanță cu cerințele strategiilor europene. În comparație cu Polonia, România, nu a ținut cont în mod constant de prioritățile de dezvoltare pe care și le-a asumat. Prin urmare, deși rata de absorbție înregistrată de România se poate clasifica în categoria unei absorbții acceptabile, România nu și-a atins indicatorii

de dezvoltare, ceea ce justifică, în parte, îngrijorarea oficialilor europeni cu privire la creșterea artificială a ratei de absorbție prin proiecte care nu au contribuit *de facto* la dezvoltarea reală a României. Din acest punct de vedere, unele dintre cele mai mari nerealizări ale României se regăsesc în domeniul îmbunătățirii condițiilor de viață a locuitorilor din mediul rural, inclusiv în ceea ce privește educația, în domeniul infrastructurii de transport, și nu în ultimul rând în domeniul creării de noi locuri de muncă, acestea făcând parte din categoria elementelor de bază ale unui stat dezvoltat (fără a face referire la obiectivele privind protejarea mediului, utilizarea surselor de energie regenerabilă sau reciclarea selectivă).

România a avut în schimb și realizări. De exemplu unul dintre indicatorii din cadrul Priorității 1, „Creșterea competitivității economice și dezvoltarea economiei bazate pe cunoaștere" privind creșterea numărului de utilizatori de Internet (atât în rândul populației cât și a firmelor) de la 4.400.000/180.000, în anul 2004 la 11.500.000/470.000 de utilizatori persoane și întreprinderi, în anul 2015, a fost îndeplinit cu succes. Astfel rata de utilizare a Internetului a crescut de la 49,76% la sfârșitul anului 2014, la 56% la finele anului 2015 (Info Grafic, 2016, „Din 11 milioane de utilizatori de Internet din România, 6,7 milioane au făcut cumpărături online"). Pe lângă acest aspect, un alt aspect pozitiv este cel relaționat cu faptul cu România are una dintre cele mai bune viteze de navigare la nivel global, chiar mai mare decât cea a SUA. În mod paradoxal însă, România se situează tot pe ultimul loc privind utilizarea Internetului la nivelul UE, fiind lăsată în urmă de vecinii săi bulgari și maghiari, care înregistrau încă din 2013 cote de 53,1% și 72,6% din populație ca fiind utilizatoare de Internet (Banca Mondială, 2013, „Romania Internet Users").

Conform figurii următoare, se poate observa faptul că numărul gospodăriilor cu acces la Internet în România este relativ scăzut față de cel al statelor dezvoltate ale UE sau în comparație cu cel al mediei

europene. Iar în cazul locuințelor care au acces la Internet, România înregistrează cel mai scăzut procent în ceea ce privește accesarea zilnică a Internetului de pe dispozitive clasice, înregistrând un procent de 30%, așa cum arată datele statistice indicate de Eurostat.

În schimb, un număr tot mai mare de utilizatori români de Internet, apelează la telefoane inteligente și alte dispozitive moderne pentru a se conecta la Internet (aceștia nefiind incluși în studiu).

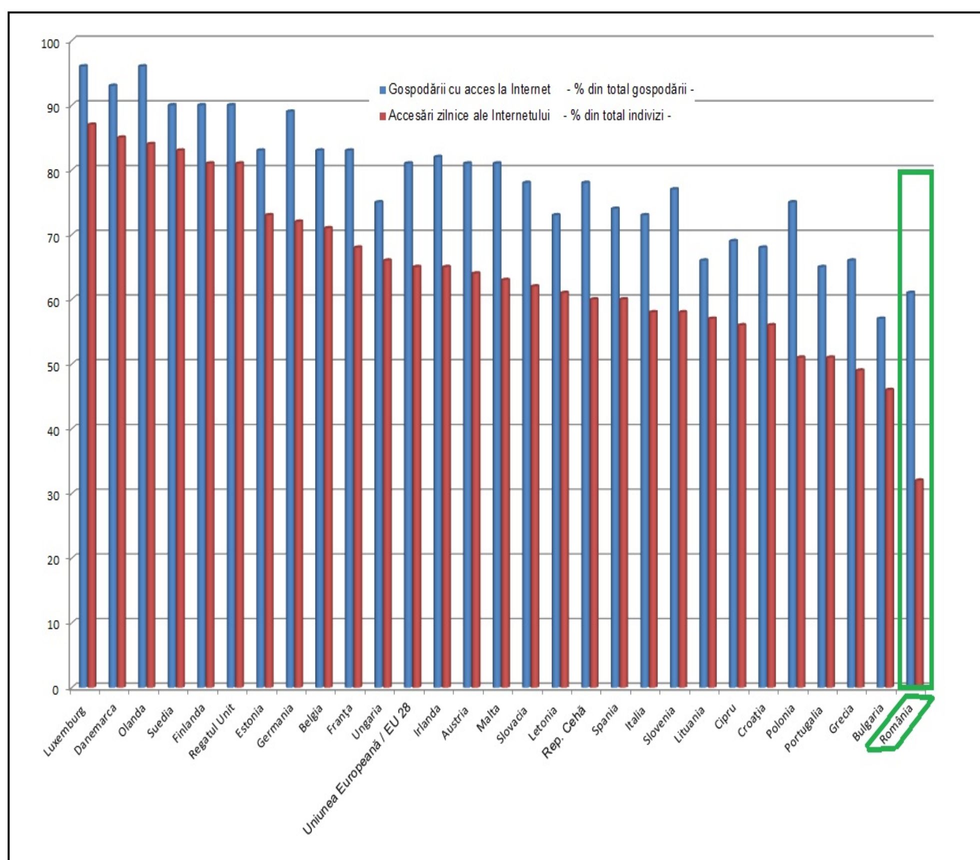

Figura 30. *Gradul de acces la Internet în România, 2015 (Popa, 2015, „România în UE. Cinci grafice care arată parcă o altă țară”, Sursa: Eurostat).*

În comparație cu Polonia, numărul gospodăriilor românești cu acces la Internet, precum și cel al accesărilor zilnice ale Internetului sunt de asemenea mai scăzute, Polonia înregistrând un grad de conectare la

internet de peste 80% din gospodării, (comparativ cu România, cu un grad de conectare de aproximativ 60%) și un grad de utilizate zilnică a Internetului de 50%, (comparativ cu România, care are un grad de utilizare de puțin peste 30%), conform figurii anterioare.

În încheierea acestui subcapitol, în care am încercat să comparăm cele două modele de absorbție, polonez respectiv românesc din perspectiva modalității în care cele două state au utilizat fondurile europene absorbite în raport cu obiectivele fixate la începutul anilor 2005 (România) și 2006 (Polonia), vom dedica o secțiune restrânsă și relațiilor de colaborare între cele două state. Astfel, amintim faptul că între Polonia și România au existat de-a lungul timpului și mai ales după integrarea celor două state în structura UE, relații de prietenie și de colaborare. O dovadă a celor menționate o reprezintă, printre altele și „Memorandum-ul de înțelegere între Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România și Ministerul Dezvoltării Regionale din Polonia privind cooperarea în domeniul dezvoltării regionale și administrației publice”. Acesta a fost semnat în data de 27 Septembrie 2013 de către Liviu Dragnea și omologul său, ministrul dezvoltării regionale din Polonia, Elżbieta Bieńkowska. Memorandum-ul a fost semnat cu ocazia demarării primelor etape ale procesului de regionalizare în România în care statul polonez s-a arătat încântat să împărtășească, la cererea României, experiența sa privind regionalizarea eficientă care a avut loc în Polonia în anii 1992-1999, ambele state considerând benefică această experiență. În acest context, declarațiile domnului Liviu Dragnea, au fost primite cu optimist de către societatea civilă: „Astăzi, am văzut de ce Polonia stă foarte bine în ceea ce privește absorbția fondurilor europene. Au avut o abordare modernă, curajoasă, au hotărât să se rupă într-adevăr de comunism. Am văzut cum o regiune, o entitate administrativă pe care noi vrem să o înființăm în România, poate să administreze miliarde și miliarde de fonduri

europene. Foarte multe ministere sunt organisme intermediare și din Capitală, cred că știu ele mai bine cum trebuie dezvoltat un județ, o comună, o regiune. Este o abordare greșită" (Știri TVR.ro, 2013, „România și Polonia au semnat un memorandum de cooperare").

Figura 31. *Cooperarea româno-poloneză în domeniul dezvoltării regionale, 2013 (Foto. Disponibilă la adresa: http://stiri.tvr.ro/)*

Din păcate, colaborarea româno-poloneză nu a adus schimbarea dorită și a arătat încă o dată faptul că România s-a confruntat cu mult prea multe probleme transformate în „noduri gordiene" ale absorbției, imposibil de desfăcut, care au dus practic la autosubminarea propriului sistem de absorbție, irosind astfel valorosul sprijin oferit de experții polonezi în domeniul regionalizării.

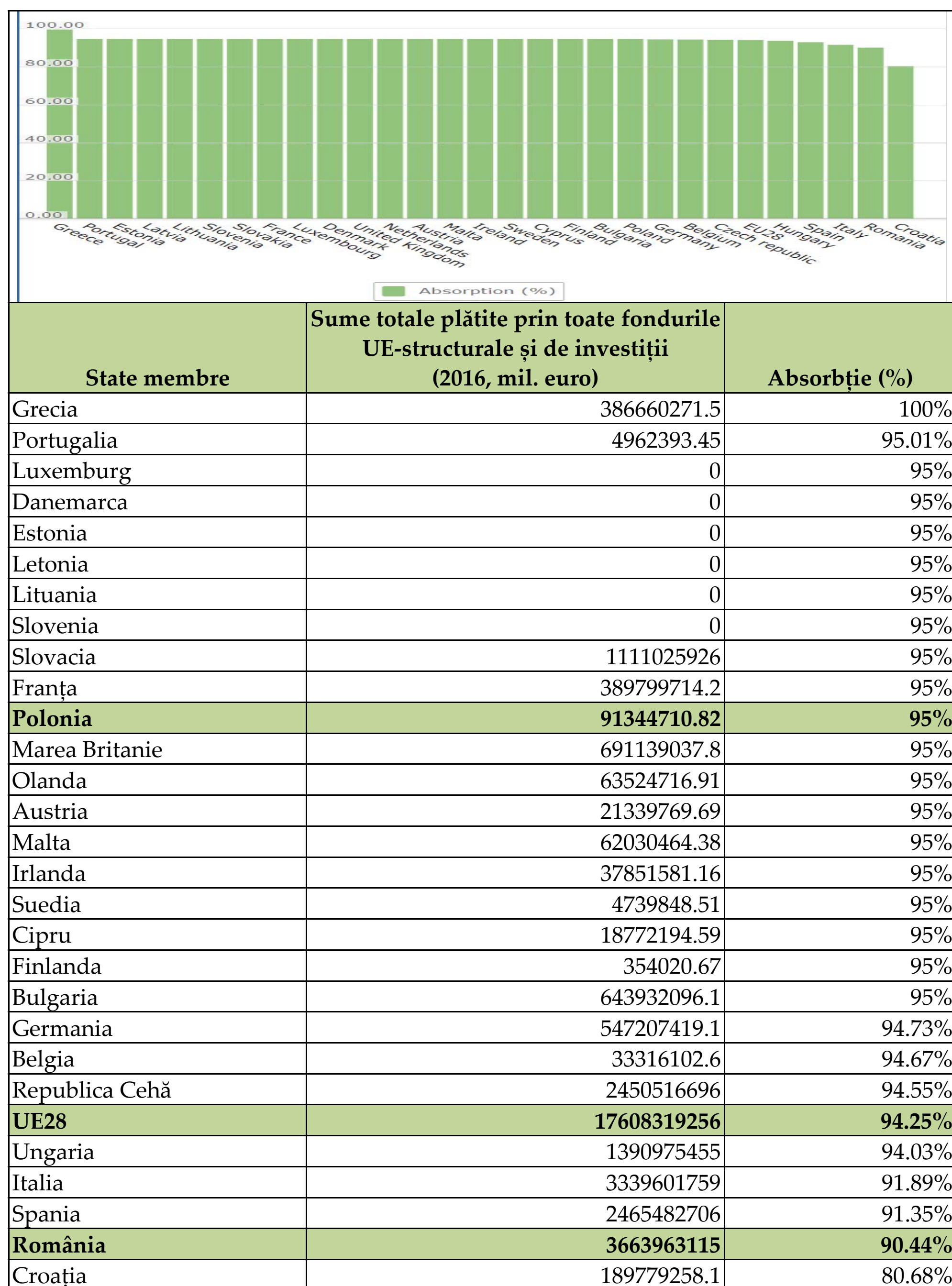
Călătorind în timp, în istoria recentă a celor două state studiate, deslușind înțelesul documentelor strategice de dezvoltare ale acestora am descoperit faptul că Polonia, comparativ cu România a beneficiat de avantaje competitive (deja existente sau create de aceasta) în domeniul absorbției fondurilor structurale și de coeziune. Așa cum am evidențiat până acum, Polonia este cel mai mare stat central european cu cea mai mare populație aferentă și cu o generoasă ieșire la Marea Baltică. Polonia se învecinează cu state puternice: Rusia, Lituania, Belarus, Ucraina, Slovacia, Cehia și Germania (Foarfa, 2007, „Să ne cunoaștem

vecinii-Polonia"). Polonia a avut o istorie zbuciumată de cele două Războaie Mondiale, de Cortina de Fier și de urmele lăsate de aceasta în era postdecembristă. Atrocitățile petrecute pe teritoriul Poloniei în trecut au creat un nou popor polonez: unul hotărât să își depășească limitele și condiția de simplu pion pe tabla de șah a marilor puteri europene. Astfel Polonia și-a făcut un obiectiv suprem din ajungerea din urmă a statelor dezvoltate, din dorința de a ocupa un loc egal cu acestea la masa europeană. Acesta este motivul pentru care Polonia s-a debarasat de relicvele comunismului mult mai repede decât România și s-a înarmat cu toate resursele sale în cursa spre aderarea la UE, pe care a câștigat-o în 2004. Obiectivul Poloniei a fost acela de a se transforma într-o țară dezvoltată care să ofere cetățenilor standarde de viață similare cu cele ale cetățenilor statelor vest-europene. În comparație cu România, Polonia nu a făcut din absorbția fondurilor europene din perioadele de programare 2004-2006, respectiv 2007-2013 un deziderat *per se*, ci a abordat aceste fonduri ca fiind mijlocul esențial de atingere al scopului final, acela de a deveni treptat un stat cu o economie dezvoltată, capabilă să ofere cetățenilor condiții de viață civilizate, la standarde europene. Polonia s-a pregătit intens pentru integrarea în UE. Reformele operate de aceasta privind descentralizarea administrativă, regionalizarea, aplicarea Planului Balcerowicz, demersurile sale privind măsurile de stabilizare politică și guvernarea eficientă, voința comună de schimbare și auto-depășire, raportarea constantă la exemplele de succes în dezvoltare precum Germania, Spania, Italia, Irlanda etc., dezvoltarea unor strategii aținitite asupra nevoilor reale de dezvoltare au stat la baza arhitecturii sistemului polonez de absorbție și la baza modalității de abordare a acestuia la nivel național, regional și local. Perioada de tatonare a terenului arid al absorbției fondurilor europene din 2004-2006, de care România nu a beneficiat, i-a permis Poloniei să își îmbunătățească abordarea și să își eficientizeze sistemul de absorbție, prin luarea unor măsuri specifice, pe care le-am mai prezentat pe

parcursul lucrării: întărirea guvernanței multi-level prin cedarea gestionării fondurilor pentru dezvoltare regională regiunilor autonome, îmbunătățirea capacității administrative a personalului implicat în managementul fondurilor europene (de la nivelul de elaborare a documentației la cel de aprobare al proiectelor), aplicarea principiului responsabilității (prin menținerea în funcție a angajaților Ministerului Dezvoltării Regionale, indiferent de schimbările de guvern și remunerarea corectă a acestora), prin soluționarea deficitului de cash-flow prin avansarea de deconturi din bugetul național (urmând ca mai apoi tranșele de rambursare de la Comisia Europeană să fie revărsate în bugetul Poloniei), prin crearea de programe speciale de dezvoltare pentru regiunile subdezvoltate (care au beneficiat de suport suplimentar privind infrastructura, accesul la informație, locuri de muncă etc.), prin dezvoltarea capacității administrative a funcționarilor publici, făcând din absorbția eficientă a fondurilor europene un barometru de măsurare a performanței instituțiilor și administrațiilor locale și nu în ultimul rând prin fortificarea vocii sale în cadrul cvorumurilor instituțiilor europene în care aceasta a susținut necesitatea majorării alocărilor financiare din bugetul comunitar pentru statele membre cu economii emergente, aceasta fiind singura soluție pe care astfel de state o au la dispoziție pentru a atinge un grad de dezvoltare la standarde europene. Astfel pe umerii Poloniei a stat totodată și sarcina de a demonstra că statele nou-intrate din sfera fostului bloc comunist au încheiat itinerariul tranziției lor de la postcomunism la democrație și că sunt capabile să atingă dezvoltarea prin intermediul sprijinului comunitar, toate acestea în pofida vocilor statelor contribuitoare nete la bugetul UE, care se îndoiau de eficiența Politicii de Coeziune în aceste state, statele contribuitoare încadrându-se mai degrabă în categoria „Friends of Better Spending” decât în categoria „Friends of Cohesion” (Baun, Marek, 2014, p. 90). Prin urmare, în perioada 2007-2013, toți ochii Europei au fost ațintiți asupra Poloniei, aceasta având să devină

simbolul eșecului sau succesului Politicii de Coeziune a UE în statele în care comunismul le-a ținut izolate de UE și le-a deraiat de pe șinele dezvoltării vest-europene pentru mai bine de patru decenii. Polonia a reușit să demonteze mitul incapacității statelor central și est-europene de a gestiona eficient fondurile europene în vederea dobândirii coeziunii economice, sociale și teritoriale în anul 2011 când aceasta a reușit să contracteze întreaga sumă alocată de către UE, cu doi înainte ca perioada de programare 2007-2013 să se încheie oficial. Așa cum relata specialistul român în dezvoltare regională, Grațian Mihăilescu, pe perioada pregătirii sale la Varșovia, între 2008 și 2011 Polonia era un șantier presărat de însemne care indicau că lucrările erau efectuate cu sprijinul fondurilor europene prin diverse programe operaționale (Mihăilescu, 2013 a, „Mitul polonez e adevărat: o spune Comisia Europeană"). Ceea ce este salutabil în cadrul abordării Poloniei privind absorbția fondurilor europene este faptul că pentru Polonia, rata de absorbție a fost perceput așa cum ar fi trebuit perceput și în România, mai exact ca un simplu indicator care reflectă o simplă cifră. Prin urmare, importantă nu a fost doar atragerea banilor europeni, la fel de importantă a fost și modalitatea de cheltuire a acestor bani. În acest sens, comparativ cu România, Polonia a cheltuit fondurile UE respectând *ad litteram* obiectivele Strategiei Naționale de Dezvoltare ceea ce a dus la îndeplinirea și la atingerea tuturor indicatorilor priorităților de dezvoltare stabilite de statul polonez, reprezentând totodată o dovadă vie a faptului că fondurile europene absorbite de Polonia au fost utilizate corect, eficient, responsabil și au fost concentrate în soluționarea problemelor endemice de dezvoltare cu care s-a confruntat Polonia. Așadar la întrebarea „Pe ce a cheltuit Polonia banii proveniți de la UE", am căutat răspunsul încă din primul capitol, putând enumera în această etapă a cercetării următoarele: Polonia a investit banii europeni în eradicarea decalajelor de dezvoltare inter și intraregionale, în diminuarea diferențelor nivelului de trai dintre zonele

urbane și cele rurale, în autostrăzi care să o conecteze cu restul Europei, în tehnologie, în dezvoltarea comerțului și a turismului, în agricultură ecologică, în sisteme sociale, în energii regenerabile, în dezvoltarea capacității administrative, în dezvoltarea capacităților cognitive ale cetățenilor, în bunăstarea acestora și nu în ultimul rând Polonia a investit în sporirea șanselor sale de a îndeplini cât mai curând criteriile de convergență necesare intrării în zona Euro. La polul opus, România, fiind lipsită de o experiență anterioară a utilizării fondurilor europene, înregistrând întârzieri semnificative în procesele de redactare a documentației-suport și a platformelor electronice aferente managementului acestora, cu o abordare ușor haotică privind această mare provocare, înregistra în același an, 2011, o rată de absorbție de 6,30% și de 34,47 în 2013 (Tabelul 5). Ulterior aceasta a crescut exponențial și vertiginos la valori uimitoare la finele anului 2016. În mod paradoxal, conform Platformei Deschise de Date privind Politica de Coeziune și Randamentul Fondurilor UE, „Open Data Portal" lansată de CE împreună cu Cel de-al Șaselea Raport privind Coeziunea Economică, Socială și Teritorială în UE (publicat la data de 23 Iulie 2014), România a înregistrat în perioada 2007-2013 (raportat la sfârșitul anului 2016), conform ultimei actualizări a platformei (31 Martie 2017), o absorbție a tuturor fondurilor europene structurale și de investiții (dezvoltare rurală, pescuit, solidaritate) de 90,44% situându-se totuși la finalul clasamentului UE, înaintea Croației, membră UE din data de 1 Iulie 2013 (Tratatul de aderare a Croației, 2012), cu o absorbție de 80,68% (CE, 2017, European Structural and Investment Funds Data, Open Data Portal). În graficul realizat de CE, toate celelalte state membre au înregistrat un grad de absorbție cuprins între 91,35% și 100%, majoritatea dintre ele (18 state, printre care și Polonia, conform graficului) având un procent de 95%, grad de absorbție efectivă. Acestea sunt prezentate în figura de mai jos:

State membre	Sume totale plătite prin toate fondurile UE-structurale și de investiții (2016, mil. euro)	Absorbție (%)
Grecia	386660271.5	100%
Portugalia	4962393.45	95.01%
Luxemburg	0	95%
Danemarca	0	95%
Estonia	0	95%
Letonia	0	95%
Lituania	0	95%
Slovenia	0	95%
Slovacia	1111025926	95%
Franța	389799714.2	95%
Polonia	**91344710.82**	**95%**
Marea Britanie	691139037.8	95%
Olanda	63524716.91	95%
Austria	21339769.69	95%
Malta	62030464.38	95%
Irlanda	37851581.16	95%
Suedia	4739848.51	95%
Cipru	18772194.59	95%
Finlanda	354020.67	95%
Bulgaria	643932096.1	95%
Germania	547207419.1	94.73%
Belgia	33316102.6	94.67%
Republica Cehă	2450516696	94.55%
UE28	**17608319256**	**94.25%**
Ungaria	1390975455	94.03%
Italia	3339601759	91.89%
Spania	2465482706	91.35%
România	**3663963115**	**90.44%**
Croația	189779258.1	80.68%

Figura 32. *Procentele totale ale Fondurilor Structurale și de Investiții plătite de CE, 2007-2013 (European Structural and Investment Funds Data. Disponibil la adresa: https://ec.azure-westeurope-prod.socrata.com/dataset/Total-Percentage-of-Available-Funds-Paid-Out-by-th/w8x7-cqjd).*

Așadar, în perioada de programare 2007-2013 cu prelungire de depunere de proiecte până în Decembrie 2015 și cu încheierea rambursărilor în 31 Martie 2017, România a înregistrat o absorbție efectivă a fondurilor structurale și de coeziune, aferente Politicii de Coeziune de 77,54% și o absorbție totală a fondurilor structurale și de investiții aferente Politicii de Coeziune, a Politicii Agricole Comune și a Politicii de Pescuit și Afaceri Maritime de 90,44%, în contextul în care media UE-28 a fost de 76% în primul caz și de 94,25% în cel de-al doilea caz.

Cu mari eforturi și dificultăți, România s-a apropiat de media UE-28, chiar dacă s-a clasat pe ultimele trepte ale clasamentului european și chiar dacă îmbunătățirea absorbției fondurilor europene a avut loc în perioada de prelungire a perioadei de programare stabilită de CE de n+2 ani. Prin urmare absorbția propriu-zisă nu a reprezentat un eșec pentru România, însă așa cum am evidențiat și în cazul exemplului polonez la fel de importantă ca și absorbția, dacă nu chiar mai importantă, este modalitatea în care au fost cheltuite fondurile absorbite, calitatea proiectelor aprobate spre finanțare, valoarea lor adăugată la creșterea și dezvoltarea durabilă a României, îndeplinirea prin intermediul acestor proiecte a priorităților strategiilor europene de dezvoltare și a celor asumate de România în cadrul PND 2007-2013. Astfel, în cazul României, așa cum am arătat în cadrul priorităților privind construcția de autostrăzi și a accesului și utilizării Internetului (precum și multe altele), o absorbție de 90,44% a fondurilor europene per ansamblu nu se traduce neapărat în îndeplinirea obiectivelor PND 2007-2013 în proporție de 90,44%. Așadar, putem conchide, cu celeritate, pe baza proiectelor ineficiente prezentate în subcapitolul 2.2 și pe baza unei comparații simple privind ceea ce și-a propus să facă România cu fondurile europene și ce a reușit să facă de fapt, faptul că cea mai mare problemă a absorbției fondurilor europene este cea a eficienței utilizării lor concrete. Unele dintre cauzele care au dus la situația paradoxală de

stagnare a absorbției în primii ani și la supraaccelerarea ritmului de absorbție din ultimii ani (care a avut ca efect secundar scăderea drastică a calității proiectelor aprobate, doar de dragul creșterii artificiale a ratei absorbției) au fost identificate deja. În continuare, vom trece la disecarea acestor cauze, la o analiză mai pertinentă a nodurilor gordiene ale sistemului românesc de absorbție, care să ne permită, ca la finalul lucrării să putem oferi și soluții pentru pavarea drumului României spre o absorbție eficientă a fondurilor UE. Astfel, despre aceste cauze, probleme sau noduri gordiene ale absorbției, care au diferențiat rezultatele finale ale României în domeniul absorbției de cele ale Poloniei, atât din punct de vedere cantitativ cât mai ales calitativ, vom discuta detaliat, în următorul subcapitol.

3.2. „Nodurile gordiene" ale sistemului românesc de absorbție

Un nod gordian reprezintă expresia utilizată pentru a descrie o problemă extrem de complicată, care aparent nu are soluție (Manastîrlî, 2016, „De unde vine expresia Nodul Gordian?"). Termenul își are originea în perioada conducătorului Alexandru cel Mare (333 î. Hr.). Când acesta se afla în capitala Gordium (Turcia de astăzi), acesta a reușit să deznoade mai multe noduri toate strâns legate între ele, făcute de regele Gordius. Legenda spunea că cine va reuși să dezlege nodurile lui Gordius era destinat să devină conducătorul întregii Asii, ceea ce s-a și întâmplat în cazul macedoneanului Alexandru cel Mare (Manastîrlî, 2016, „De unde vine expresia Nodul Gordian?"). Aceeași sursă relevă faptul că expresia a fost utilizată ulterior în operele lui Shakespeare care scria despre abilitatea regelui Henric al V-lea de a „desface" nodul gordian al politicii, iar expresia „a tăia nodul gordian" este utilizată în prezent pentru a reda soluționarea unei probleme aparent insurmontabile. În ceea ce privește fondurile europene, termenul de nod gordian

a fost utilizat pentru prima dată în luna August 2016 de către ministrul fondurilor europene de la acea dată, Cristian Ghinea în raportul său „Primele 100 de zile de mandat” în introducerea căruia, ministrul afirma: „Am preluat un minister aflat la intersecția mai multor tipuri de probleme - un sistem IT deficitar, un sediu sub semnul întrebării, contracte frauduloase, percepții negative, reclamații. Cu o mână a trebuit să controlăm crize și urgențe repetate, iar cu cealaltă - să atragem banii europeni atât de necesari dezvoltării României. Am găsit și câteva noduri gordiene și am făcut pași pentru dezlegarea fiecăruia. Optimizăm fiecare cent: plecăm de la realitatea din teren și finanțăm proiectele cu viziune integrată. Intervenim asupra sărăciei - fenomen care afectează 40% din populația României - într-o manieră integrată și cu totul nouă în cei 26 de ani de guvernare postdecembristă. Fondurile europene sunt o șansă de modernizare pentru România. Am impus un ritm hiper-alert la minister pentru a o fructifica la maximum în timpul scurt avut la dispoziție. Am făcut pași importanți pentru recuperarea întârzierilor timpului pierdut” (Ghinea, 2016, „Primele 100 de zile de mandat”, p. 1). Raportul Ghinea vine în contradicție cu alte declarații făcute de foștii miniștrii ai MFE (care reflectau mai degrabă optimism decât îngrijorare cu privire la eficiența utilizării fondurilor absorbite) iar termenul de nod gordian este propice pentru clasificarea problemelor sistemului românesc de absorbție, acesta fiind și motivul pentru care acesta a fost preluat în cercetarea de față. De asemenea, raportul face referire clară la neregulile identificate în cadrul absorbției și destinației finale a fondurilor absorbite, nereguli care își au originea în începuturile perioadei de absorbție 2007-2013 și chiar înaintea acesteia. Așadar, am ajuns, în sfârșit, în stadiul în care urmează să punem punctul pe „i” în ceea ce privește problemele care au dus la subminarea bunului demers al procesului de absorbție a fondurilor europene precum și a diminuării eficienței acestora raportate la nevoile reale de dezvoltare durabilă ale României.

3.2.1. Cele 13 noduri gordiene ale absorbției fondurilor europene în România

Unele deficiențe prezentate în secțiunea următoare specifice sistemului de absorbție sunt deficiențe interne, (așa-numiții factori endogeni) și unele deficiențe sunt întâlnite la nivel național, (factori exogeni), dar care afectează în mod concret și real buna desfășurare a activității Ministerului responsabil de fondurilor europene și a absorbției eficiente a fondurilor europene în ansamblu. În acest caz, factorii endogeni și exogeni care au îngreunat procesul de absorbție a fondurilor europene vor fi tratați nediferențiat, deoarece indiferent de natura lor, aceștia s-au dovedit a fi la fel de importanți în economia subiectului abordat, ținând cont de faptul că sistemul de absorbție nu poate fi tratat izolat și studiat în mod independent de contextul în care acesta operează.

1. Instabilitate politică și guvernare șubrezită

De-a lungul perioadei 2007-2013, scena politică românească a fost caracterizată de instabilitate transpusă în lupte de putere între principalele partide politice: Partidul Democrat Liberal (PDL), Partidul Social Democrat (PSD) și Partidul Național Liberal (PNL). Pe fondul Crizei Financiare aceste lupte politice s-au întețit, culminând cu remanierea președintelui Traian Băsescu, organizarea unui referendum și reinstaurarea președintelui Traian Băsescu la putere. Acuzații cu privire la fraudarea referendumului, precum și alte acuzații lansate între cele trei partide politice privind măsurile de austeritate impuse de guvernul prim-ministrului lui Emil Boc (ca efect al crizei financiare) pe de-o parte și actele de corupție care s-au finalizat de multe ori prin sentințe de condamnare au afectat activitatea economică și activitatea de absorbție a fondurilor europene, prin pierderi efective și potențiale. Astfel, instabilitatea politică a avut un efect devastator asupra bunei desfășurări a pregătirii documentației absorbției, a strategiei, a

ghidurilor solicitanților, a programelor electronice, a grilelor de evaluare a proiectelor, a monitorizării și evaluării impactului fondurilor absorbite în economie. Instabilitatea politică reprezintă o plagă în economia oricărui stat, ea afectând nu doar capacitatea de absorbție ci și capacitatea de atragere a investițiilor străine, deoarece investitorii se orientează în primul rând spre state stabile din punct de vedere politic, cel mai bun exemplu în acest caz fiind iarăși Polonia. În acest sens Ionel Blănculescu, Senior Advisor al Global Resources Partnership pentru România, Turcia și țările din Centrul și Sud-Estul Europei, declara recent: „Instabilitatea politică afectează activitatea economică prin pierderi efective. Instabilitatea politică este o stare incompatibilă cu «bancalitatea». Majoritatea proiectelor care intră într-o țară, sub forma afacerilor investitorilor străini, sunt de regulă finanțate de către bănci, deci trebuie să fie «bancabile», iar instabilitatea politică dintr-un stat este o stare incompatibilă cu «bancabilitatea»“ (Olescu, 2017, „Instabilitatea politică afectează activitatea economică prin pierderi efective și potențiale”). În fine, instabilitatea politică, lipsa de înțelegere și colaborare între reprezentanții puterii au șubrezit actul de guvernare și au distras atenția celor responsabili de la problemele importante ale țării: reducerea sărăciei, a decalajelor de dezvoltare, atragerea fondurilor, atragerea investițiilor străine, depășirea efectelor crizei financiare și i-au angrenat pe aceștia în schimb, în jocuri politice de putere.

2. Eșuarea reformei regionalizării

În statele civilizate, regionalizarea a reprezentat un factor adjuvant important în creșterea ratei de absorbție și în utilizarea responsabilă a fondurilor absorbite. În România, încă din anul 2007 se părea că regionalizarea bătea la ușă. Astfel, pe site-ul oficial al familiei regale a României a apărut, în anul 2007, o declarație a analistului politic, activistului, jurnalistului și eseistului Cristian Pârvulescu: „De cele mai multe ori, ca să discerni viitorul, trebuie să privești în trecut. Din schimbările în politica internă pentru următorul deceniu, sociologii

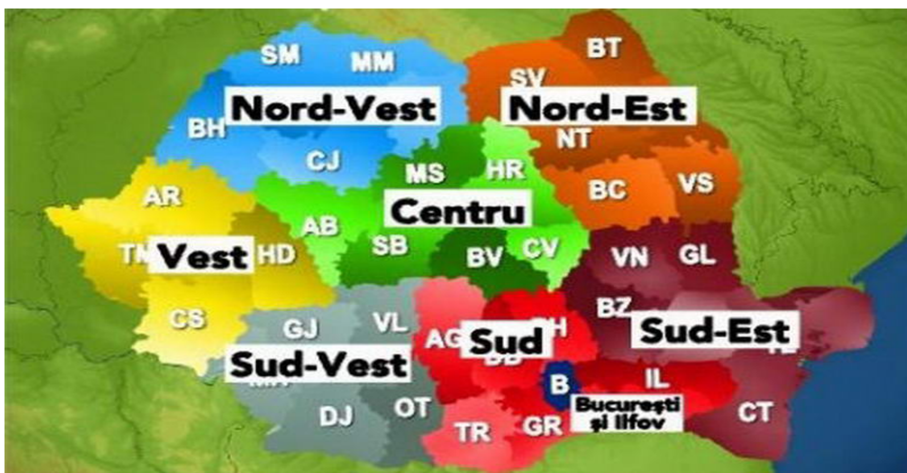
dau ca fiind certe următoarele două: regionalizarea și funcționarea unui sistem politic pluripartidic. Cred că România va fi regionalizată în 10 ani (2017). Nu știu dacă va însemna și conservarea județelor, conform modelului francez, probabil că o variantă intermediară ar fi mai bună. Dar ar trebui regândită harta regională a României" (Jurnalul Familiei Regale a României, 2007, „Regionalizarea bate la ușă!"). În continuare vom prezenta istoricul tentativei de regionalizare în România și al eșecului acesteia. Împărțirea pe regiuni a României a reprezentat un subiect al unor ample dezbateri în anul 1989. La început discuțiile au fost aprinse din cauza problemelor etnice, pentru ca mai apoi acestea să se distingă treptat, odată cu conștientizarea de către autorități a marelui câștig al regionalizării și anume atragerea banilor europeni prin proiecte de mare anvergură. Astfel, la începutul anului 2013 au fost demarate primele acțiuni de organizare concretă a premiselor regionalizării (Știri TVR, 2013, „Istoria «regionalizării» în România: de la organizarea teritorială din 1968, la proiectul din 2013"). În 20 Februarie 2013, vicepremierul Liviu Dragnea, a anunțat oficial, într-o conferință de presă demararea procesului de regionalizare-descentralizare a României, prezentând totodată un memorandum adoptat de către Guvern privind măsurile necesare ce trebuiau întreprinse, urmând să se constituie la nivelul Ministerului Dezvoltării un Consiliu Consultativ pentru Regionalizare (CONREG) format din trei grupuri: mediul academic, societatea civilă, și aleșii locali împreună cu demnitarii publici, precum și un Comitet Tehnic Interministerial, acestea având sarcina de a propune profilul viitoarelor regiuni și de a oferi expertiză de specialitate în domenii precum sociologie, istorie, demografie, economie și finanțe publice (Știri TVR, 2013, „Istoria «regionalizării» în România: de la organizarea teritorială din 1968, la proiectul din 2013"). S-a hotărât astfel ca procesul de regionalizare să urmeze în linii mari reforma regionalizării poloneze, obiectivele strategice ale proiectului fiind dezvoltarea economică a regiunilor și atragerea eficientă de fonduri astfel încât fiecare nouă regiune să aibă cel puțin un centru de

afaceri, un aeroport internațional, un spital regional, o universitate acreditată la nivel internațional și un centru sportiv regional, conform declarațiilor vicepremierului de la acea dată, Liviu Dragnea. Acesta a menționat de asemenea principiile regionalizării care aveau să stea la baza proiectului: „subsidiaritatea, asigurarea resurselor integrate exercitării resurselor transferate, responsabilitatea autorităților administrației publice locale și regionale, asigurarea unui proces de descentralizare stabil, gradual, predictibil, transparent, bazat pe criterii și reguli obiective, echitatea, democrația participativă și cheltuirea eficientă a resurselor financiare" (Știri TVR, 2013, „Istoria «regionalizării» în România: de la organizarea teritorială din 1968, la proiectul din 2013").

Prin urmare, ce ar fi trebuit să rezulte în urma reformei regionalizării (în comparație cu pseudo-regionalizarea efectuată *ad-hoc* prin Legea 315/2004)? În primul rând, ar fi trebui să rezulte 8 regiuni puternice și autonome a căror denumiri bazate pe punctele cardinale să fie înlocuite cu denumiri istorice specifice. Aceste regiuni ar fi trebuit să fie conduse de un Consiliu Regional și un prefect regional. De asemenea proiectul regionalizării ar fi păstrat formatul cu toate autoritățile locale din prezent (primari, consilieri locali și județeni) precum și județele și consiliile județene, această abordare fiind diferită de cea poloneză care a desființat județele. Proiectul garanta că nu va exista nicio creștere a birocratizării, nu se vor plăti taxe suplimentare, și nu se vor schimba documentele de identitate sau de proprietate a bunurilor mobile și imobile. Noile regiuni urmau să fie delimitate astfel încât „să fie suficient de mari pentru a putea implementa proiecte de anvergură și suficient de mici pentru a fi aproape de cetățean" (2,4 – 2,7 milioane locuitori per regiune), marile orașe precum Cluj-Napoca, Timișoara, Sibiu, București, Iași, Constanța, Galați, Craiova, urmând să devină capitale regionale (Știri TVR, 2013, „Istoria «regionalizării» în România: de la organizarea teritorială din 1968, la proiectul din 2013").

În continuare, vom prezenta varianta de regionalizare propusă de către experți Guvernului României spre dezbatere.

Regiunile de dezvoltare ale României stabilite în 2004

Propunere de reorganizare a regiunilor de dezvoltare ale României, 2013

Regiunile de dezvoltare (marcate prin hașurare) si regiunile istorice (marcate prin contur accentuat). Pentru regiunile de dezvoltare sunt notate, în paranteze, numele oficiale iar cele sugerate, cu corp de literă mare.

Figura 33. *Varianta oficială de regionalizare a României, 2013. Foto. (Disponibile la adresele: http://www.sansanews.ro/stiri/actualitate/buzau/reorganizare-pe-12-regiuni-de-dezvoltare.html, https://www.scribd.com/document/141926304/Raportul-Consiliului-Consultativ-pentru-Regionalizare).*

Varianta aparține și este integrată în raportul de reîmpărțire a țării realizat de către membrii CONREG (Raportul Consiliului Consultativ pentru Regionalizare, 2013, p. 17) și reprezintă prima variantă de regionalizare propusă. Liviu Dragnea a precizat cu această ocazie că până

la sfârșitul anului 2013 urma să se propună formarea acestor regiuni, tot până atunci trebuind parcurse concomitent trei procese administrative importante, cum sunt procesul de revizuire a Constituției, (astfel încât noile regiuni să fie recunoscute ca unități administrative regionale constituționale), de elaborare a cadrului normativ necesar organizării și funcționării regiunilor și a cadrului normativ pentru descentralizarea competențelor către regiuni, județe, municipii, orașe și comune. De asemenea, în spațiul public au mai apărut și alte propuneri de regionalizare:

(Cea de-a doua variantă reprezintă propunerea comisarului european Johannes Hahn făcută României)

Figura 34. *Alte variante de regionalizare propuse în 2013. Foto. (Disponibile la adresa: http://econtext.ro/dosar--2/interviu--2/exclusiv-adio-reorganizare-j-hahn-comisarul-european-pentru-politica-regionala-recomanda-romaniei-sa-pastreze-organizarea-actuala.html).*

Conform dicționarului, regionalizarea înseamnă „împărțirea în regiuni sau districte administrative: a aranja regional” (Marele Dicționar de Neologisme, 2000). Grațian Mihăilescu atrage atenția asupra faptului că regionalizarea este adesea confundată cu regionalismul și este considerată de unii ca fiind o amenințare la adresa statului național argumentând că regionalizarea nu este o amenințare la unitatea teritorială a României iar adepții procesului de descentralizare „nu doresc să dezintegreze țara ca stat ci urmăresc să-i îmbunătățească performanțele economice printr-o guvernare de tipul multi-nivel” (Mihăilescu, 2012, „Regionalizarea - clarificarea unui concept”).

În articolul său, „Regionalizarea - spre un dezastru al sistemului administrativ”, Grațian Mihăilescu enunța: „Regionalizarea reprezintă un element de integrare în Uniunea Europeană, prin stabilirea raportului dintre comunitate și regiune, pentru a preveni dezechilibrele sociale oferind legitimitate regiunilor sau instituțiilor care le reprezintă interesele. Organizațiile europene care reprezintă regiunile, Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OECD), Comitetul Regiunilor (CoR), Consiliul Municipalităților și Regiunilor Europene (CCRE), Adunarea Regiunilor Europene (AER), sunt lobbiștii intereselor locale și regionale la Bruxelles și militează pentru principiul subsidiarității și încurajează guvernarea multi-nivel. De asemenea trebuie precizat că un stat poate cunoaște mai multe tipuri de regionalizare: Franța de exemplu a avut o regionalizare administrativă, înainte de descentralizarea regională din prezent. Procesul de reformă administrativă a început în 1982 și s-a definitivat în 2006. În Scoția și Marea Britanie, regionalizării administrative din 1994 prin cele nouă birouri regionale, li s-a adăugat în 1999 cele nouă agenții de dezvoltare regională. Irlanda are un act al guvernării locale încă din 1898, iar descentralizarea s-a creat în două etape în 1994 și 1999. Polonia a început procesul de descentralizare în 1992 și l-a definitivat în 1999, prin crearea celor 16 voievodate” (Mihăilescu, 2013 b, „Regionalizarea - spre un dezastru al sistemului administrativ”).

În România, proiectul de regionalizare a fost gândit asemănător cu ceea ce exista în mai multe țări europene: cele 8 regiuni de dezvoltare NUTS II urmau să aibă mai multă putere, să fie conduse de consilii regionale care să aibă în frunte câte un președinte sau guvernator de regiune. Consiliul Județean urma sa-și păstreze forma administrativă, iar alături de guvernul central urma să transfere competențe și personal către regiuni. Viitoarele Consilii Regionale, ale căror personal urma să fie ales de către primarii din respectiva regiune, ar fi avut sarcina de a emite hotărâri și de a trasa viitoarele politici de dezvoltare regională. În vederea realizării procesului de regionalizare, urma să se organizeze în Septembrie sau Octombrie 2013, un referendum pentru revizuirea Constituției, lege în care regiunile urmau să fie adăugate ca unități administrativ-teritoriale cu personalitate juridică, peste județe, municipii, orașe și comune. În majoritatea statelor acest proces s-a realizat în mai multe etape de-a lungul mai multor ani: „la noi s-a dorit să se realizeze într-un singur an, 2013, fără realizarea unor studii de impact, fără realizarea unor analize care să prezinte argumente pro și contra, fără consultarea societății civile sau a patronatului, ș.a.m.d." (Mihăilescu, 2013 b, „Regionalizarea - spre un dezastru al sistemului administrativ"). În România, întregul demers al regionalizării s-a desfășurat între anii 2012-2014. La această dată (2014), Guvernul României spera ca perioada de finanțare 2014-2020 să aibă loc într-o Românie regionalizată care să permită o absorbție mai bună a fondurilor europene (Horea, 2015, „De ce eșuează la noi descentralizarea și regionalizarea?"). De aceea, încă din toamna lui 2013, Guvernul și-a asumat răspunderea definitivării unei legi a descentralizării. Din păcate, visul frumos al regionalizării României s-a stins la fel de repede precum s-a aprins, în Ianuarie 2014, când PDL a atacat această lege la Curtea Constituțională a României (CCR) și legiferarea descentralizării a fost anulată *in integrum* (Horea, 2015, „De ce eșuează la noi descentralizarea și regionalizarea?"). De atunci până în prezent nu a mai avut loc nicio

discuție cu privire la proiectul regionalizării, acesta devenind un simplu document de arhivă abandonat, regionalizarea dovedindu-se a fi pentru România un nod gordian imposibil de desfăcut.

3. Guvernanța multi-level slab reprezentată

Conceptul de guvernare/guvernanță multi-level a fost lansat pentru prima dată în anul 1993 de către teoreticianul Politicii De Coeziune, Gary Marks, pentru a descrie complexitatea și particularitățile unice ale noului sistem de guvernare al Comunității Europene (UE). Conform abordării lui Gary Marks și a succesorilor săi, (Liesbet Hooghe, Chris Ansell și Edgar Grande) guvernanța multi-level reprezintă o descentralizare a puterii, astfel încât aceasta să nu mai fie caracterizată de principii ierarhice în luarea deciziilor ci de principiul egalității și subsidiarității diferiților factori de decizie, promovând astfel o guvernanță în rețea (în care fiecare actor joacă un rol important), în detrimentul celei ierarhice (Hooghe și Marks, 2001, p. 4). La nivelul UE, guvernanța multi-level are două dimensiuni: dimensiunea politică, dominată de un mod neierarhic de luare a deciziilor politice, actorii de la nivelurile inferioare - național și subnațional, constituind parte integrantă a procesului de decizie la nivel supranațional și dimensiunea socială, caracterizată prin extinderea participării la decizie dincolo de corpul birocratic și atribuirea unui rol important în elaborarea politicilor actorilor privați, reprezentați de lobbiști, grupuri de interese, ONG-uri și societatea civilă (Hooghe și Marks, 2001, pp. 15-17).

Guvernanța multi-level are 3 trăsături caracteristice (Conceptul guvernanței multinivel, http://www.rasfoiesc.com/legal/administratie/stiinte-politice/Conceptul-guvernantei-multiniv39.php):

a. arhitectură instituțională neierarhizată, ceea ce înseamnă că actorii și domeniile nu sunt ierarhizate ca în cazul relațiilor sau organizațiilor interguvernamentale tradiționale.
b. caracterul neierarhic al procesului de luare a deciziilor, proces care se bazează pe negocieri între actorii principali și pe

principiul consensului și al votului nemajoritar. În cazul unui aranjament instituțional integrat caracterul ierarhic ar afecta legitimitatea deciziilor și ar ridica sensibil costul implementării lor. În deciziile sau domeniile de importanță majoră se ajunge de regulă la un acord pe baza consensului.

c. dispersia dinamică a autorității, competențele de luare a deciziei sunt împărțite între actori situați la diverse niveluri teritoriale.

Ca și principiu de bază al UE, guvernanța multi-level ar fi trebuit să reprezinte pentru România o alternativă demnă de luat în considerare după eșecul reformei regionalizării. Din păcate, această formă de guvernare este slab reprezentată și utilizată de către autoritățile centrale, România dovedindu-se încă o dată un stat prea puternic centralizat, așa cum o relatează actorii instituționali subnaționali (mai ales reprezentanții Regiunii Nord-Vest) și așa cum o arată alb pe negru și statisticile. Într-un studiu recent, psihologul clujean, Prof. Univ. Dr. Daniel David afirma: „Revenind la Putere, trebuie spus că în România aceasta este centralizată. Asta înseamnă că puțini conduc mulți! Atât cei care conduc cât și cei conduși consideră că această formă de distribuire a puterii este una <<naturală>>. Spre exemplu, pe o scală între 0 la 100, România are un indice de centralizare a puterii de 90, unul din cei mai mari indici din țările Uniunii Europene; alte țări cu influență internațională arată astfel: China – 80; Franța – 68; Danemarca - 18; Germania – 35; Japonia – 54; Marea Britanie – 35; Olanda - 38; Rusia – 93 și SUA – 40" (Hofstede G., Hofstede I. G. și Minkov (2010) *Cultures and Organizations: Software of the Mind. Revised and Expanded 3rd Edition*) citați de David (2015, „Să ne cunoaștem contextul psiho-cultural: astăzi despre Putere").

Așadar, regionalizarea și guvernanța multi-level, care ar fi putut avea un efect benefic nu doar asupra capacității de absorbție și utilizării eficiente a fondurilor ci și asupra întregilor structuri a administrației

publice locale și regionale, au rămas până în prezent noțiuni abstracte în contextul în care România devine, gradual, o țară din ce în ce mai centralizată, a cărei reprezentanți la guvernare nu țin cont de părerile cetățenilor (a se vedea cazul Ordonanței de Urgență 13/Ianuarie 2017) confirmând astfel rezultatul cercetărilor întreprinse de către profesorul polonez Michael Kulesza de la Universitatea din Varșovia (principalul autor al reformelor administrative ale Poloniei din anii 1990, alături de arhitectul reformelor poloneze, Leszek Balcerowicz) conform căruia centralizarea înseamnă ineficiență, inechitate și corupție (Kulesza, n.d., „Methods and Techniques of Managing Decentralization Reforms in CEE Countries. The Polish Experience"), citat de Mihăilescu (n.d., „Două țari est europene cu trasee diferite: de ce polonezii reușesc să absoarbă eficient bani europeni iar România stă cu fondurile blocate?").

4. Guvernarea ineficientă a FSC prin atribuirea gestionării lor mai multor ministere

Așa cum am văzut, în cazul Poloniei, toate fondurile europene se aflau sub guvernarea unui singur minister și anume Ministerul Dezvoltării Regionale (MDR) care a fost responsabil de gestionarea acestor fonduri pe întreaga perioadă de programare multi-anuală 2007-2013 iar strategia Poloniei de a ține fondurile „într-o singură mână", așa cum a declarat ministrul dezvoltării regionale de la acea dată, s-a dovedit a fi una extrem de eficientă în urmărirea traseului fondurilor europene de la alocare și până la proiectele finanțate prin intermediul acestora. România a abordat în schimb o altă strategie, care a alimentat situațiile haotice de gestionare a fondurilor europene și anume repartizarea programelor operaționale ministerelor statului român care împărtășeau aceleași obiective cu programele în cauză, Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice și Ministerul Turismului pentru POR, Ministerul Mediului pentru POS Mediu, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale pentru PNDR, Ministerul Transportului pentru POS Transport, Ministerul Educației Naționale, Tineretului și Sportului, Ministerul Muncii și Justiției Sociale, Ministerul

Cercetării și Inovării pentru POSDRU, ș.a.m.d., între timp unele ministere schimbându-și denumirea (Guvernul României, 2017, Ministere). Așadar, în 2007, în România, nu exista un minister al fondurilor europene ci acestea erau gestionate de ministerele ante-menționate. Încă de la începutul procesului de absorbție, s-a dovedit că acest sistem de gestiune nu este tocmai cel mai eficient, motiv pentru care la data de 14 Septembrie 2011, Guvernul și Parlamentul României a aprobat înființarea Ministerului Afacerilor Europene (MAE), care avea ca scop supravegherea folosirii banilor europeni, sub conducerea lui Leonard Orban și cu susținerea totală a președintelui țării și a premierului de la acea dată, Traian Băsescu, respectiv Emil Boc (Pecheanu, 2011, „Înființarea Ministerului Afacerilor Europene, aprobată cu unanimitate de Parlament”). În 2013, prin Hotărârea de Guvern HG 43/2013 MAE a fost înlocuit de Ministerul Fondurilor Europene (MFE), condus de Eugen Teodorovici, până în 30 Martie 2015 (MFE, 2015). În prezent, prin HG 15/2017 a luat ființă un nou minister: Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene (MDRAPFE), care nu face decât să readucă haosul în modul de gestionare a fondurilor europene (*in auctoris sententia*), condus de către Rovana Plumb (MDRAPFE, 2017, Conducere). Prin urmare, în ceea ce privește structura de bază a corpului ministerial, am avut de-a face cu 3 schimbări majore, enumerate anterior, care nu au avut succesul scontat în îmbunătățirea capacității de gestionare a fondurilor europene. La aceste schimbări structurale se mai adaugă și schimbările de componență, România bătând recordul privind numărul de miniștri care au ocupat scaunul ministerial al fondurilor europene (acest aspect urmând să fie tratat ca și un nod gordian separat) și astfel s-a concretizat rețeta dezastrului gestionării fondurilor europene. Așadar, am putea spune că șansele României de a avea o absorbție eficientă au fost diminuate și de *modus operandi* al acestora de atât de multe ministere și părți implicate în condițiile în care guvernarea fondurilor de către un

singur minister, „de o singură mână” ar fi fost o abordare mai inteligentă, după cum s-a dovedit a fi și în cazul Poloniei.

5. Capital uman insuficient instruit (sau cel instruit remunerat necorespunzător)

Revenind *perpetuum* la exemplul Poloniei, expuneam, în subcapitolul 1.2.1, rolul pe care personalul din cadrul sistemului de absorbție l-a avut asupra succesului înregistrat de acest stat, punând accent pe faptul că succesul polonez nu a fost unul întâmplător. Personalul angrenat în sistem a fost format profesional la Bruxelles, cu mult înainte de integrarea europeană a Poloniei, a participat apoi la o serie de cursuri de specializare în Polonia și a susținut anual examene dificile care să-i certifice competențele în domeniul fondurilor europene. Mai apoi, după ce au fost formați la cel mai înalt nivel, funcționarii publici și specialiștii fondurilor europene care activau în mediul public au fost remunerați corespunzător cu munca depusă, pentru a evita migrarea acestora spre mediul privat, unde se înregistrau remunerații mai consistente. Astfel, statul polonez și MDR *in causa*, au oferit remunerații egale cu cele din sistemul privat, păstrând astfel cei mai competenți specialiști în sistemul public. În România, situația a fost cu totul diferită. Lipsa de instruire a funcționarilor publici în managementul fondurilor europene, lipsa de specialiști și clivajul de remunerare al specialiștilor dintre mediul public și cel privat au reprezentat cu adevărat noduri gordiene importante ale sistemului românesc de absorbție. Drept mărturie la cele enunțate stă și studiul realizat de către europarlamentarul Victor Boștinaru, „Cartea Albă a capacității administrative. Absorbția fondurilor europene de către comunitățile mici și mijlocii”, realizat în anul 2009, acesta ajungând la concluzia că personalul insuficient pregătit și bugetele limitate ale primăriilor reprezintă principalele cauze ale absorbției reduse a fondurilor europene (Boștinaru, 2009, p. 29). De asemenea, studiul a relevat faptul că doar 63% din cele 847 de primării participante la studiu au răspuns afirmativ la întrebarea „Există la nivelul Consiliului Local persoane desemnate să gestioneze

proiecte cu finanțare europeană?", 37% dintre instituții având un răspuns negativ (Boștinaru, 2009, p. 7). În cazul întrebării „Care este salariul mediu pentru personalul desemnat pentru obținerea fondurilor?", pe baza datelor colectate s-a conturat un salariu mediu de 956 de lei, raportat la anul 2009, aceste date nediferențiindu-se semnificativ de realitatea de astăzi. (Boștinaru, 2009, p. 13):

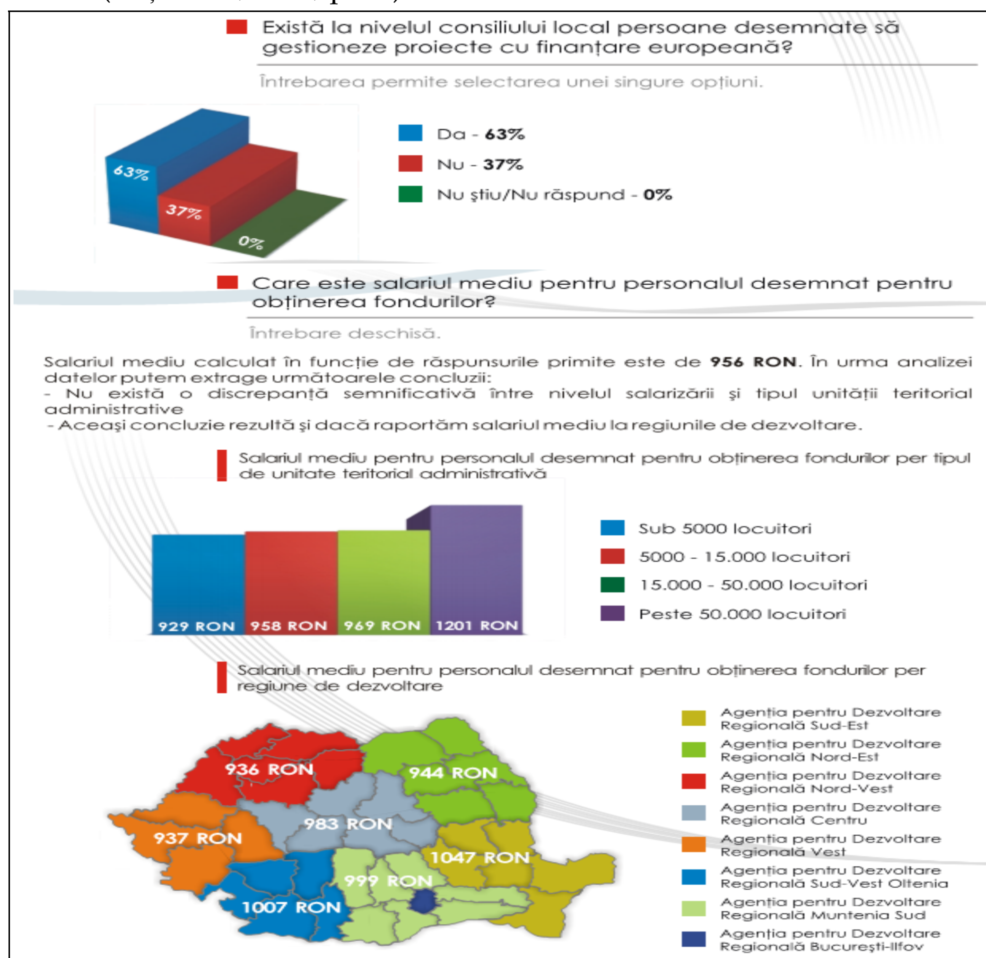

Figura 35. *Cartea Albă a capacității administrative. Absorbția fondurilor europene de către comunitățile mici și mijlocii (Boștinaru, 2009, pp. 7-13. Disponibil la adresa: http://victorbostinaru.ro/Studiu.zip).*

Cu siguranță, în contextul unei pregătiri mai atente a acestei categorii de funcționari și specialiști, și demararea unor eforturi privind

menținerea specialiștilor formați de către sistem în interiorul sistemului (eradicarea migrației experților în mediul privat prin remunerări competitive), graficul absorbției fondurilor europene al României, ar fi arătat altfel. Ca și o paranteză, studiul amintit prezintă de asemenea și un model inovativ de regionalizare la care vom reveni în capitolul următor (Boștinaru, 2009, p. 35).

6. Nivel ridicat de hiperbirocrație în accesarea fondurilor

Hiperbirocrația, reprezintă fără putință de tăgadă o problemă importantă în procedeul absorbției fondurilor europene și nu numai. Cu toate că, sistemul fondurilor europene presupune de la sine o birocrație stufoasă și rigidă, și absolut necesară, conform declarațiilor Elżbietei Bieńkowska, parcă în cazul României s-a recurs la o hiperbirocratizare și mai mare a birocrației deja existente, care în multe cazuri nu era nici necesară și nici justificabilă. Hiperbirocrația are un efect negativ în primul rând asupra viitorilor posibili beneficiari, care deseori renunță la accesarea fondurilor din acest considerent. Cu toate acestea, pași importanți spre debirocratizare au început să se facă simțiți, unii dintre ei fiind expuși de către fostul ministru al fondurilor europene Cristian Ghinea, care stipula în raportul său deja amintit, că pe perioada de programare 2014-2020 s-a recurs la simplificarea Ghidurilor Solicitanților și la reducerea transmiterii documentelor în format fizic în favoarea documentelor electronice și a platformelor online. Prin urmare, orice simplificare birocratică a unor demersuri care nu sunt necesare (cele necesare, impuse de Comisie trebuind păstrate cu sfințenie) este bine venită pentru fluidizarea fluxului de absorbție și pentru îndreptarea României pe drumul corect în acest domeniu, fără întârzierile produse de hiperbirocratizare.

7. Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite

În cadrul subcapitolului 2.1.2. (Specificul românesc) am conchis asupra faptului că în România s-a solidificat un spirit antreprenor bine dezvoltat, dar care necesită însă în continuare mai multă educație

economică și cunoaștere a potențialului pieței, în special în sfera serviciilor. Cu toate acestea, în cadrul Analizei SWOT realizată în cadrul PND 2007-2013 (subcapitolul 2.1.4.), antreprenoriatul este localizat în secțiunea „Puncte slabe" ale României: cultură antreprenorială slab dezvoltată/bază IMM slab dezvoltată. La fel este plasat și „accesul dificil la finanțare și la informație în domeniul afacerilor", două noduri gordiene veritabile în domeniul absorbției fondurilor europene și a dezvoltării în general.

Astfel, pentru o mai bună absorbție pentru perioada de programare multi-anuală 2014-2020, investiții în dezvoltarea și susținerea spiritului antreprenorial sunt vitale, Start Up Nation România, dedicat susținerii financiare a tinerilor antreprenori fiind un program care ar trebui să aibă o replicare continuă și să dispună de un buget și mai consistent decât până acum.

8. Sprijin guvernamental pentru proiectele contractate în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent

De fapt, în perioada Crizei Financiare, România a avut o absorbție de 0%, atât în anul 2007, cât și în anul 2008. În anul 2009, absorbția a înregistrat procentul de 0,85% (Tabelul 5). Având în vedere că pentru România, anul 2007 reprezenta primul an de programare multi-anuală a fondurilor europene din istoria sa, cu siguranță Criza Financiară a venit peste România ca un duș rece, afectând capacitățile sale de absorbție din perioada de post-criză. Cu siguranță, replicarea modelului polonez cu privire la combaterea efectelor crizei asupra absorbției ar fi fost bine venită și ar fi avut un impact pozitiv asupra absorbției românești, însă acoperirea tranșelor de deconturi ale proiectelor contractate din bugetul de stat pentru a sprijini beneficiarii cu proiecte în desfășurare în timpul crizei a fost pur și simplu imposibilă, în condițiile în care criza a dat peste cap întreg sistemul economic al României, aceasta fiind nevoită să recurgă la împrumuturi externe și la măsuri de austeritate. Criza financiară a avut un impact

negativ asupra absorbției, care cu greu a fost surmontat și depășit parțial, nicidecum total de către România.

9. Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente

Din păcate, tot din categoria „Ce are Polonia și nu are România?” extragem de data aceasta Programul Operațional Dezvoltarea Estului Poloniei, care a avut un efect semnificativ în eradicarea diferențelor de dezvoltare dintre regiunile dezvoltate și subdezvoltate ale Poloniei. Deși am tratat pe larg acest program în subcapitolul 1.2.2. și mai ales în subcapitolul 1.2.3. (Prioritatea 6), vom reaminti principalele caracteristici ale acestuia: furnizarea unui impuls de dezvoltare pentru Polonia de Est și creșterea nivelului de dezvoltare economică și a ratei de participare la viața socială (educație, muncă, sănătate), suport financiar special pentru capitalele voievodatelor estice, deoarece nivelul lor de dezvoltare este relativ scăzut în comparație cu celelalte capitale cu același statut, crearea de condiții pentru îmbunătățirea standardelor de viață ale populației (dezvoltarea infrastructurii, a educației, a accesului la serviciile de bază), precum și promovarea de mecanisme de suport în vederea utilizării propriului lor potențial de dezvoltare, rețele de Internet de mare viteză pentru cele mai subdezvoltate cinci regiuni ale Poloniei: Podkarpackie, Podlaskie, Świętokrzkie, Warmińsko și Mazurskie. Firește, că un program intitulat Programul Operațional Dezvoltarea Estului României, se lasă așteptat, în condițiile în care diferențele dintre Vestul și Estul țării se adâncesc considerabil, toate acestea în contextul în care, cel puțin în mediul rural, Moldova este prea săracă să acceseze fonduri europene deoarece primăriile nu au fonduri suficiente pentru a acoperi contribuția proprie impusă beneficiarilor fondurilor europene, chiar dacă acesta este una modică, de regulă de doar 2%. Pe viitor, sprijinirea financiară a regiunilor subdezvoltate în demersul acestora de a accesa fonduri ar trebui să fie un domeniu major de intervenție a statului român pentru slăbirea legăturii acestui nod puternic, numit subdezvoltare inter și intraregională.

10. Firme de consultanță din mediul privat (mai ales rural) slab pregătite dar foarte costisitoare

Exemplul prezentat în subcapitolul 2.2.1. ce relevă incapacitatea unor firme de consultanță din mediul rural de a scrie proiecte finanțabile, dar care percep comisioane consistente pe proiecte de tip „copy-paste", întâlnit la Piatra Neamț, se pare că nu reprezintă o simplă excepție de la regulă ci mai degrabă regula în sine. De asemenea, ca mărturie a celor spuse stă și documentarul realizat de către moderatoarea Carmen Avram în 25 Martie 2017, intitulat sugestiv, „Uite, UE nu e. România fă-te că accesezi [responsabil fonduri europene]" în care este prezentat, *inter alia*, cazul unui potențial viitor beneficiar al fondurilor europene, cu ajutorul cărora urma să producă utilaje agricole la standarde europene, pe o piață invadată de utilaje produse în Polonia, la o calitative înaltă și prețuri accesibile (piața la care se face referire fiind, bineînțeles, piața românească). Din păcate însă, conform propriei sale declarații, visul întreprinzătorului român de a-și achiziționa aparatură de ultimă generație în prelucrarea metalelor s-a dus pe apa sâmbetei în momentul în care firma de consultanță la care a apelat i-a perceput un comision de nici mai mult, nici mai puțin de 10.000 de euro pentru redactarea proiectului (Avram, 2017, În premieră „Uite UE, nu e"). În aceste condiții, antreprenorul român Vasile Pescaru, a renunțat la accesarea finanțării europene și a optat în schimb pentru achiziționarea, la mâna a doua, a aparaturii necesare din Germania, care însă, în momentul de față nu mai este funcțională datorită vechimii. În concluzie, firmele de consultanță pot reprezenta nodul gordian major care descurajează beneficiarii să acceseze fonduri. Prețurile neconcurențiale pe care unele dintre aceste firme le practică, depășesc uneori limita bunului simț. Hiperbirocrația și schimbarea regulilor privind documentația aferentă unui proiect european fac aproape imposibilă îndeplinirea sarcinii depunerii unui proiect de către simplul solicitant/beneficiar al proiectului în cauză și alimentează astfel setea de câștiguri rapide a

unor firme de consultanță, în contextul în care unele dintre acestea nu oferă nici măcar cea mai mică garanție clientului, că proiectul achitat în avans este suficient de bine scris pentru a fi selecționat. Astfel, o reglementare a tarifelor privind acest serviciu ar trebui să reprezinte un obiectiv prioritar la nivel național.

11. Exemple de bune practici insuficient explorate (Polonia)

Din anul 2011, succesul Poloniei în absorbția fondurilor europene a fost promovat prin intermediul canalelor media în întreaga UE ca un exemplu de bune practici demn de urmat în acest domeniu iar în România „miracolul polonez” a fost expus în zeci de articole științifice redactate de către specialiști care au luat contact *in situ* cu realizările poloneze prin diverse stagii de pregătire și perfecționare realizate în Polonia. Printre aceștia se numără studenți și masteranzi ai Universității din Varșovia sau persoane care au ales Polonia pentru a se specializa în domeniul atragerii fondurilor europene, mai ales după anul 2013, anul semnării Memorandumului de cooperare între România și Polonia privind dezvoltarea regională. Acest memorandum, despre care am mai discutat, avea ca scop schimbul de experiență între cele două state, transfer de know-how și întărirea relațiilor de colaborare și prietenie între România și Polonia. De asemenea, doamna ministru polonez al dezvoltării regionale a făcut numeroase vizite în România și s-a arătat deschisă în a împărtăși cu lux de amănunte experiența sa în atragerea fondurilor, aceasta declarând că se simte legată de România prin prisma copilăriei sale petrecute la Constanța. Chiar mai mult, Elżbieta Bieńkowska, a oferit sfaturi prețioase României privind unele măsuri pe care România ar fi trebuit să le ia, precizând în același timp că țara noastră trebuie să își găsească singură cel mai eficient drum pe care trebuie să îl urmeze pe calea dezvoltării și absorbției, deoarece nimic nu poate garanta că, dacă modelul polonez ar fi aplicat în România va da aceleași rezultate. Cu toate acestea, *in auctoris sententia*, unele dintre

sfaturile doamnei ministru sunt general valabile în orice țară care se dorește a fi civilizată și dezvoltată: stabilitatea politică este foarte importantă pentru ca sistemul de absorbție să fie cu adevărat eficient deoarece instabilitatea destabilizează atât statul cât și sistemul de absorbție, o regionalizare eficientă (formată din zece regiuni, așa a gândit regionalizarea României doamna ministru) cu regiuni auto-guvernate și cu denumiri cu care cetățenii să rezoneze, gestionarea fondurilor europene de către un singur minister, care să răspundă de acestea la nivel național, stabilirea absorbției fondurilor europene drept indicator al performanței instituțiilor publice și a autorităților locale (pe principiul „primarul care nu se străduiește să atragă fonduri, va fi înlocuit din funcție" și pe principiul „pentru fiecare eurocent atras trebuie să existe cel puțin zece proiecte scrise"), verificarea cu atenție a proiectelor finanțabile și selectarea doar a acelora care respectă obiectivele de dezvoltare ale UE și ale României și care să ducă la atingerea indicatorilor de performanță stabiliți la nivel național, evitarea învinuirii birocrației pentru performanțele scăzute (deoarece aceasta este necesară și trebuie să ne obișnuim cu ea, așa cum s-a obișnuit și Polonia, pentru care birocrația nu mai semnifică un impediment, ci dimpotrivă, după ce ajungi să o stăpânești ea devine o normalitate) și o luptă continuă împotriva corupției de orice tip și la orice nivel, aceasta reprezentând, bineînțeles, plaga deschisă a oricărui sistem (Ioniță, 2011, Interviu Elżbieta Bieńkowska: Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE). Probabil că, dacă am fi fost mai atenți la exemplul de bune practici al Poloniei și am fi transpus din acest model, cel puțin aceste măsuri universal valabile, România ar fi cheltuit mai înțelept fondurile europene absorbite.

12. Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri

Un subiect cu adevărat sensibil, la aproape trei decenii de la căderea comunismului, corupția își face simțită prezența și în cadrul sistemului de gestionare și atragere a fondurilor europene. Potrivit raportului realizat de Transparency International pe baza Indicelui de Percepție a Corupției, țara noastră se află pe locul trei în topul celor mai corupte țări din UE (Transparency International EU Study, 2016, Berlin), primul loc fiind ocupat de Italia (acesta fiind timp îndelungat ocupat de Grecia) și al doilea de Bulgaria. Corupția acționează în toate mediile instituționale ale României și are un efect de domino în cadrul acestora. Prin urmare, cel mai puternic și dificil de desfăcut nod gordian al României este fără îndoială corupția și tot ceea ce aduce aceasta în acest efect de domino: trafic de influență, nepotisme, șantaje și bineînțeles deturnare de fonduri europene. Corupția, problema endemică a României a avut un impact negativ și nociv asupra sistemului românesc de absorbție și așa șubrezit. Aceasta va rămâne în continuare nodul veritabil cu care este imobilizată capacitatea de absorbție a României, cu toate că până în momentul de față nu există o statistică oficială privind totalul proiectelor europene afectate de acest fenomen (întâlnit, în unele cazuri nu numai la nivel înalt ci și în rândul beneficiarilor proiectelor europene).

13. Instabilitate instituțională: Schimbări dese din funcție a celor responsabili de fondurile europene. Schimbarea regulilor în timpul jocului. Finanțarea de proiecte fără valoare adăugată în timp. Noduri gordiene în lanț.

„Din câte am văzut eu, problema voastră este politica. Aveți nevoie de stabilitate în Guvernul vostru, pentru că oamenii din administrație nu vor lua decizii bune dacă nu există stabilitate. Eu mă întâlnesc de fiecare dată cu un nou ministru român al fondurilor europene pentru că îi schimbați foarte des” spunea zâmbind oficialul polonez care a creat Strategia de Absorbție a fondurilor europene în Polonia, secretarul de stat în cadrul Ministerului Dezvoltării, Jerzy

Kwiecinski, declarația sa fiind făcută publică în data de 25 Martie 2017 (Avram, 2017, În premieră „Uite UE, nu e), la celebrarea a 60 de ani de la instituirea Comunității Economice Europene (CEE). Fiecare nou ministru care ocupă fotoliul ministerial aduce modificări strategiei de gestionare a fondurilor, astfel stabilitatea în acest domeniu este un cuvânt abstract. Aceste cauze, alăturate politicii de la București de absorbție cu orice preț, doar de dragul absorbției și a nu de al dezvoltării *per se*, au reprezentat ingredientele de bază ale rețetei insuccesului în cazul finanțării unor proiecte slab calitative, ineficiente și fără valoare adăugată reală în economia românească, așa numitele proiecte scrise doar „ca să se ia banii" care nu au în spate o viziune strategică pe termen lung. Astfel situația absorbției fondurilor europene *de facto* este descrisă cel mai bine în pasajul următor: „Am trecut imediat în extrema cealaltă. Banii de la Bruxelles au început să curgă cu nemiluita și să fie folosiți fără cap și fără strategie. Peste noapte România s-a umplut de construcții inutile: parcuri în câmp fără vizitatori, centre expoziționale fără expozanți, centre turistice fără turiști, telescaune fără schiori, așa de multe panglici erau de tăiat că ni se terminaseră foarfecele" (Avram, 2017, În premieră „Uite UE, nu e"). Nodurile gordiene ale instabilității instituționale, ale schimbării excesive din funcție a celor responsabili de strategia atragerii fondurilor pe fundamente politice, finanțarea de proiecte fanteziste, trebuie extirpate de urgență pentru ca drumul României să ducă într-adevăr spre dezvoltare și nu către un drum înfundat. În continuare vom face o recapitulare a demnitarilor care au ocupat funcțiile de ministru al dezvoltării regionale și a celor care au ocupat funcția de ministru al fondurilor europene (în cadrul Ministerului Fondurilor Europene, respectiv în actualul Minister al Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene). După cum vom vedea listele sunt substanțiale:

Tabelul 24. *Lista demnitarilor care au ocupat funcția de ministru al fondurilor europene (Colectare de date: google.ro).*

Ministerul Dezvoltării Regionale		**1. Vasile Blaga (PDL)**	22 Decembrie 2008- 23 Decembrie 2009 (1 an)
		2. Elena Udrea (PDL)	23 Decembrie 2009- 09 Februarie 2012 (2 ani)
		3. Cristian Petrescu (PMP)	09 februarie 2012- 27 Aprilie 2012 (3 luni)
		4. Eduard Hellvig (PNL)	7 Mai 2012- 19 Decembrie 2012 (8 luni)
		5. Liviu Dragnea (PSD)	21 Decembrie 2012- 17 Decembrie 2024 (2 ani)
		6. Sevil Shhaideh (PSD)	20 Mai 2015- 17 Noiembrie 2015 (6 luni)
		7. Vasile Dîncu (Fost membru PSD, Tehnocrat)	17 Noiembrie 2015- 04 Ianuarie 2017 (1 an și 2 luni)
		8. Sevil Shhaideh (PSD)	05 Ianuarie 2017- Prezent

***Tabelul 23**. Lista demnitarilor care au ocupat funcția de ministru al dezvoltării regionale (Colectare de date: google.ro).*

Ministerul Fondurilor Europene		**1. Eugen Teodorovici (PSD)**	21 Decembrie 2012- 30 Martie 2015 (2 ani și 4 luni)
		2. Marius Nica (PSD)	30 Martie 2015- 04 Noiembrie 2015 (8 luni)
		3. Aura Carmen Răducu (Tehnocrat) Demisie	04 Noiembrie 2015- 25 Aprilie 2016 (6 luni)
		4. Cristian Ghinea (Tehnocrat, actual membru USR) Demisie	27 Aprilie 2016- 26 Octombrie 2016 (6 luni)
		5. Dragoș Cristian Dinu (Tehnocrat, fost CEO al Companiei Țiriac Holdings)	27 Octombrie 2016- 03 Ianuarie 2017 (3 luni)
		6. Rovana Plumb (PSD)	22 Februarie 2017- Prezent

3.2.2. Sondaj: Care sunt cele mai mari probleme ale absorbției fondurilor europene în România?

În subcapitolul anterior am enunțat principalele probleme ale sistemului românesc de absorbție întâlnite în literatura de specialitate, semnalate de către specialiști în managementul fondurilor europene, de către omologii polonezi sau întâlnite în cadrul experienței autorului în domeniul implementării proiectelor cu finanțare nerambursabilă în cadrul Facultății de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra problematicii supuse cercetării și anume eficiența absorbției și utilizării fondurilor europene în România (care întrunește două aspecte esențiale și anume cel al contractării fondurilor și cel al utilizării efective a acestora) s-a recurs la elaborarea unui chestionar.

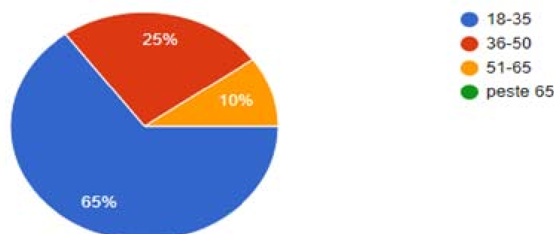
Scopul chestionarului a fost acela de a identifica percepția societății românești privind rezultatele absorbției fondurilor europene înregistrate de România, atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ. Studiul și-a propus să descopere care sunt principalele probleme ale absorbției fondurilor europene în opinia cetățenilor și dacă o reformă eficientă a regionalizării ar putea reprezenta o soluție viabilă pentru o cheltuire mai responsabilă a fondurilor absorbite. În acest sens, chestionarul are atașat un link către o petiție care susține cedarea unei părți a puterii centrale către regiunile de dezvoltare, despre care vom discuta detaliat în partea finală a lucrării. Studiul este unul de tip pilot. Acesta s-a efectuat în perioada 1 Aprilie 2017-1 Mai 2017. Chestionarul utilizat a fost de tip Google Document, prin urmare studiul s-a realizat online. În perioada menționată au fost expediate *via* Internet 300 de chestionare online către reprezentanți ai

mediului academic, de afaceri, politic, mediul non-guvernamental și către reprezentanți ai societății românești de bază (angajați ai mediului public-privat, reprezentanți ai societății media, persoane ocupate în domeniul agricol, emigranți etc.). Studiul și-a propus să cuprindă în rândul respondenților reprezentanți ai societății românești cu cunoștințe cel puțin elementare despre procesul de absorbție a fondurilor europene în România. În urma demersului întreprins s-au reîntors 130 de chestionare dintre care 30 au fost invalidate (completate incorect, bifarea mai multor variante de răspuns decât se cerea, etc.). La final, 100 de chestionare au fost considerate valide și au fost supuse analizei și interpretării, rezultatul fiind prezentat în cele de urmează. În cadrul chestionarului s-a operat cu trei tipuri variabile. Variabila independentă este sistemul românesc de absorbție. Variabilele dependente sunt: percepția societății românești asupra ratei de absorbție, asupra eficienței utilizării fondurilor absorbite și asupra rolului regionalizării în îmbunătățirea absorbției fondurilor. Pe lângă aceste două tipuri de variabile studiul mai conține și variabilele subiect, acestea fiind vârsta respondenților, studiile, mediul social și profesia. De asemenea, chestionarul este în continuare activ în mediul online, în încercarea de a contabiliza mai multe răspunsuri decât s-a reușit în prima fază și poate fi accesat și completat la următorul link: (https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScfAE_E4oqZdwu-VKmEqlmZ3yXJkkPTWKLTOfhcsGlapSFjBw/viewform).

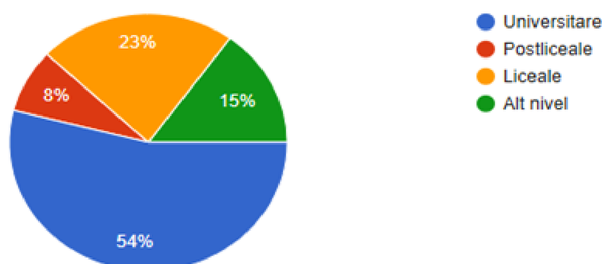
Așadar, întrebările și rezultatele sondajului sunt următoarele:

Chestionar privind eficiența fondurilor europene în România (100 de respondenți)

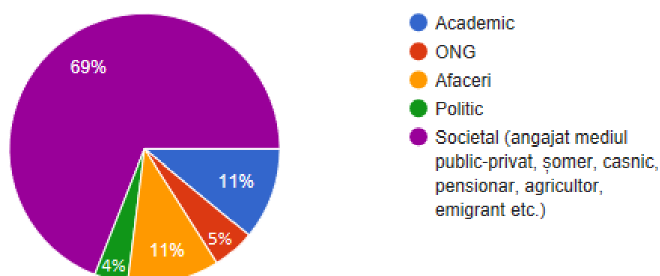
1. Vârsta dumneavoastră (ani):

2. Nivelul dumneavoastră de studii:

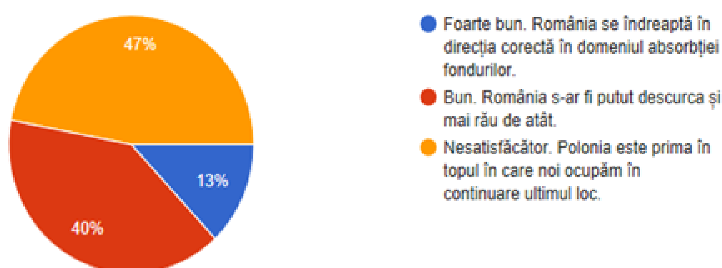
3. Din ce categorie reprezentativă considerați că faceți parte (mediu social):

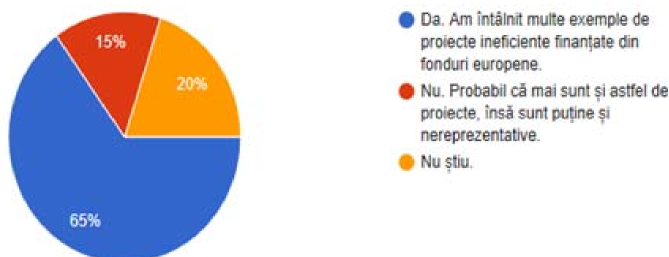
4. Profesia dumneavoastră:

Nr. crt.	Profesie	Procent (100 de respondenți)
1.	Elev/Student/Masterand/Doctorand/Cercetător	17%
2.	Inginer	7%
3.	Pensionar	7%
4.	Agent (comercial, transporturi, poștal etc.)	7%
5.	Operator	6%
6.	Economist	5%
7.	Administrator firmă	5%
8.	Constructor dezvoltator	5%
9.	Gestionar	4%
10.	Specialist Resurse Umane	3%
11.	Casnic	3%
12.	Jurnalist	2%
13.	Mecanic	1%
14.	Logistician Gestiune Flux	1%
15.	Recepționist	1%
16.	Nutriționist	1%
17.	Agricultor	1%
18.	Consilier	1%
19.	Casier	1%
20.	Sportiv	1%
21.	Specialist Comunicații	1%
22.	Contabil	1%
23.	Funcționar superior	1%
24.	Instalator	1%
25.	Funcționar public	1%
26.	Barman	1%
27.	Redactor	1%
28.	Analist servicii clienți	1%
29.	Administrator școală	1%
30.	Electrician	1%
31.	Consultant dezvoltare personală	1%
32.	Tehnician	1%
33.	Specialist calitate	1%
34.	Jurist	1%
35.	Medic	1%
36.	Asistent medical	1%
37.	Șef Serviciul Informare și Relații Publice	1%
38.	Emigrant	2%
39.	Angajat	1%
40.	(Nespecificat)	1%

5. În perioada 2007-2013, România a înregistrat o absorbție a fondurilor structurale și de coeziune de 34,47% din totalul sumei de 19,57 miliarde €. Rata a crescut la 51,81% în 2014, apoi la 74,3% în 2015 și la 78% în 2016. În prezent, rata de absorbție contractată de România este de 80,16% iar rata de absorbție efectivă (decontată) este 77,54%. Cum apreciați rezultatul obținut de România în domeniul absorbției fondurilor europene în comparație cu rezultatul obținut de Polonia (100% absorbție a sumei de 67,3 miliarde €)?

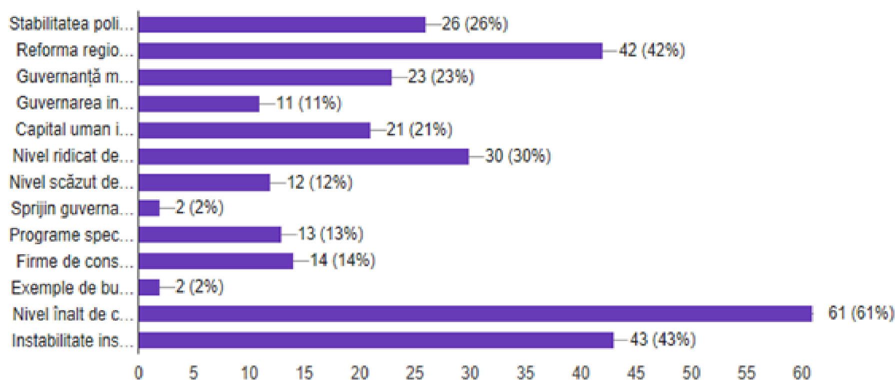

6. Atât în mediul european cât și în cel național au fost lansate rapoarte, discursuri și declarații media care acuzau Bucureștiul de faptul că în ultimii 3 ani acesta a condus o politică de „absorbție cu orice preț". Astfel, Bucureștiul a preferat să finanțeze proiecte neconforme cu cerințele minime de dezvoltare durabilă ale UE (pentru care au fost primite aceste fonduri) doar din dorința de a crește artificial rata de absorbție a fondurilor europene și de a evita returnarea fondurilor neutilizate Comisiei Europene. Credeți că suspiciunile sunt întemeiate?

7. Cercetătorii au identificat o serie de factori care au stat la baza ratei de absorbție scăzute din primii 7 ani ai perioadei de programare 2007-2013 și a proiectelor ineficiente finanțate în ultimii 3 ani (când rata absorbției a crescut exponențial). Dintre aceștia, vă rugăm să bifați cei mai importanți 3 factori care considerați că au îngreunat procesul de absorbție în România.

- Stabilitate politică și guvernare șubrezită
- Reforma regionalizării eficiente: eșuată
- Guvernanță multi-level slab reprezentată
- Guvernarea ineficientă a FSC prin atribuirea gestionării lor mai multor ministere
- Capital uman insuficient instruit (sau cel instruit prost plătit)
- Nivel ridicat de birocrație în accesarea fondurilor
- Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite
- Sprijin guvernamental pentru proiectele contractate în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent
- Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente
- Firme de consultanță din mediul privat (mai ales rural) slab pregătite dar costisitoare
- Exemple de bune practici insuficient explorate (Polonia)
- Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri
- Instabilitate instituțională. Schimbări dese din funcție a celor responsabili de fondurile europene. Schimbarea regulilor în timpul jocului. Finanțarea de proiecte fără valoare adăugată în timp.

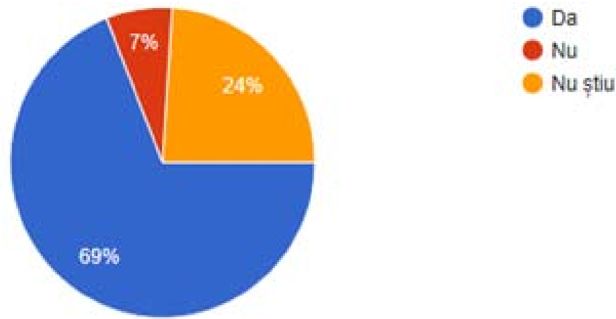
(300 de răspunsuri, 100 de respondenți)

Nr. Crt.	Problema/factorul selectat	Nr. răspunsuri pentru fiecare factor (din 300 de răspunsuri existente)	Procente (raportate la 100 de respondenți, fiecare respondent selectând 3 răspunsuri)
1.	Stabilitate politică și guvernare șubrezită	26	8,667%
2.	Reforma regionalizării eficiente: eșuată	42	14,00%
3.	Guvernanță multi-level slab reprezentată	23	7,667%
4.	Guvernarea ineficientă a FSC prin atribuirea gestionării lor mai multor ministere	11	3,667%
5.	Capital uman insuficient instruit (sau cel instruit prost plătit)	21	7,00%
6.	Nivel ridicat de birocrație în accesarea fondurilor	30	10,00%
7.	Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite	12	4,00%
8.	Sprijin guvernamental pentru proiectele contractate în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent	2	0,667%
9.	Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente	13	4,333%
10.	Firme de consultanță din mediul privat (mai ales rural) slab pregătite dar costisitoare	14	4,667%
11.	Exemple de bune practici insuficient explorate (Polonia)	2	0,667%
12.	Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri	61	20,333%
13.	Instabilitate instituțională. Schimbări dese din funcție a celor responsabili de fondurile europene. Schimbarea regulilor în timpul jocului. Finanțarea de proiecte fără valoare adăugată în timp	43	14,333%

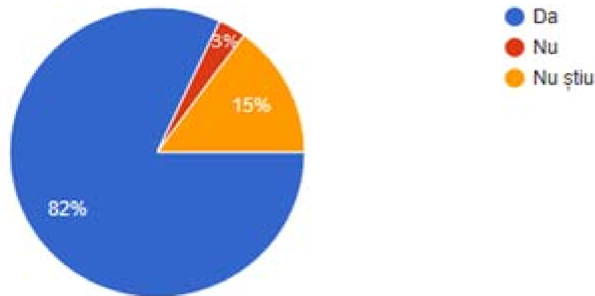
Ierarhizarea factorilor care au slăbit capacitatea României de absorbție:

1.	Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri	20,3
2.	Instabilitate instituțională. Schimbări dese din funcție. Finanțarea de proiecte ineficiente, slab calitative, fără valoare adăugată	14,3
3.	Reforma regionalizării eficiente: eșuată	14,0
4.	Nivel ridicat de birocrație	10,0
5.	Stabilitate politică și guvernare șubrezită	8,6
6.	Guvernanță multi-level slab reprezentată	7,6
7.	Capital uman insuficient instruit	7
8.	Firme de consultanță din mediul privat slab pregătite, costisitoare	4,6
9.	Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente	4,3
10.	Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite	4
11.	Guvernarea ineficientă a FSC	3,6
12.	Sprijin în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent	0,6
13.	Exemple de bune practici insuficient explorate	0,6

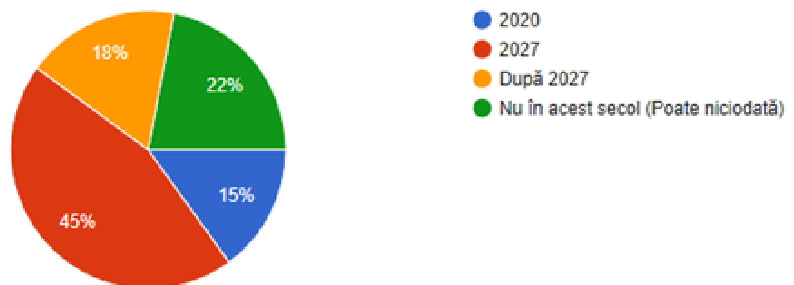
8. Unul dintre motivele care au stat la baza succesului sistemului polonez de absorbție l-a reprezentat procesul de regionalizare instituit în anii 1999- 2000 (înainte ca Polonia să facă parte din UE). Regionalizarea a permis dezvoltarea unor regiuni poloneze puternice, cu un grad ridicat de autonomie, capabile să gestioneze singure fondurile europene destinate dezvoltării regionale. Credeți că implementarea în România a unui sistem de regionalizare asemănător cu cel polonez ar avea ca efect o absorbție mai bună și mai eficientă a fondurilor europene?

9. Dacă societatea civilă ar institui o petiție în care să ceară Guvernului redeschiderea demersurilor privind instituirea unei regionalizări eficiente în România (plecând de la exemplul polonez), dumneavoastră ați semna o astfel de petiție?

10. Când credeți că se va institui în România o regionalizare eficientă, la standarde europene?

În cadrul studiului întreprins, 65% dintre respondenți și-au declarat identitatea și 35% au preferat să rămână anonimi. De asemenea, cei mai receptivi în a face parte din această inițiativă au fost tinerii, care reprezintă 65% dintre respondenți, putând concluziona că această

categorie este și cea mai activă și implicată social. De asemenea, persoanele cu studii universitare au fost mai receptive decât celelalte categorii, studiul integrând 54% din totalul respondenților în categoria persoanelor cu studii superioare.

În ceea ce privește categoriile sociale reprezentative, se remarcă societatea civilă de bază care reprezintă 69% din totalul respondenților, urmată de mediul academic și cel de afaceri, acestea însumând fiecare 11% din totalul respondenților iar o reticență sporită în completarea chestionarului a fost întâlnită în cadrul mediului neguvernamental (probabil din lipsă de expertiză) și a mediului politic, cele două formațiuni reprezentând 5% respectiv 4% din totalul celor care au acceptat să facă parte din acest studiu. Profesiile respondenților, așa cum am ilustrat în cadrul Întrebării 4 este divers, acoperind în jur de 40 de domenii de activitate.

În ceea ce privește răspunsurile Întrebării 5 privind rate de absorbție în perioada 2007-2015, faptul că 47% dintre respondenți au răspuns că aceasta a fost nesatisfăcătoare, în comparație cu 13% care au catalogat-o ca fiind foarte bună, demonstrează oarecum nemulțumirea cetățenilor față de sistemul de accesare și absorbție propriu-zisă a fondurilor și de dorința acestora ca România să aibă rezultate mai bune, confirmând totodată ipoteza expusă în această cercetare.

Întrebarea 6 confirmă totodată și ipoteza utilizării defectuoase și uneori iresponsabile a fondurilor europene absorbite, 65% dintre cei intervievați declarând că au întâlnit proiecte implementate care nu au reîntors valoare adăugată în economie (așa- numitele proiecte care nu au soluționat o problemă reală sau nu au creat locurile de muncă promise pe termen lung). La polul opus, doar 15% dintre români consideră că prin fondurile europene au fost finanțate și proiecte necalitative, însă acestea sunt puține și nesemnificative ca și cheltuieli efectuate.

Prin intermediul Întrebării 7 societatea românească a identificat dintru-un număr de 13 noduri gordiene ale absorbției pe cele mai importante 3. În opinia acestora acestea sunt, în ordine ierarhică: (1) Nivelul înalt de corupție la toate nivelele (un factor atât exogen cât și endogen), (2) Instabilitatea instituțională. Schimbarea responsabililor fondurilor europene de fiecare dată când are loc o schimbare de Guvern, (astfel că fiecare nou ministru vine cu o nouă strategie și abordare asupra accesării fondurilor, schimbându-se regulile jocului, creându-se imposibilitatea tragerii la răspundere a miniștrilor prin delegarea de culpe între aceștia sau alimentarea finanțării proiectelor slab calitative pentru mărirea artificială a ratei absorbției în cadrul unui mandat specific) iar în mod îmbucurător și surprinzător totodată, societatea românească a punctat ca făcând parte dintre primele 3 noduri gordiene și (3) lipsa unui proces de regionalizare eficient, ceea ce arată faptul că dincolo de manipulările politice și mediatice, societatea românească este deschisă spre regionalizare, cu condiția ca aceasta să fie efectuată pe baza modelelor statelor membre ale UE și numai după ce fenomenul corupției va fi diminuat exponențial, aceasta reprezentând principala temere a societății românești care consideră că fenomenul corupției ar putea transforma procesul de regionalizare într-o sabie cu două tăișuri și ar putea chiar crește nivelul de corupție. Prin urmare, conform opiniei publice, acestea sunt cele mai strânse și dificil de desfăcut 3 noduri gordiene ale României (a sistemului politic românesc cât și a celui al fondurilor europene care, firește interacționează între ele și se influențează reciproc).

Așa cum este arhicunoscut, regionalizarea a reprezentat pentru România un subiect larg dezbătut în ultimii 5 ani, cu toate acestea fără rezultate concrete. Faptul că în cadrul Întrebării 8 privind rolul regionalizării în succesul modelului polonez de absorbție 69% dintre respondenți au atribuit acest succes și regionalizării este îmbucurător, opinia publică demonstrând încă o dată că nu are o atitudine negativă

asupra regionalizării *per se*, ci mai degrabă atitudinea negativă se îndreaptă spre instabilitatea politică și administrativă, precum și față de embrionul corupției care ar putea să se dezvolte și să contamineze și un sistem bazat pe regionalizare.

Faptul că în cazul Întrebării 9, un procent de 82% dintre respondenți au răspuns că ar semna o petiție care să ceară Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene să redeschidă agenda privind găsirea celei mai bune soluții care să permită implementarea unei regionalizări eficiente, corecte și transparente în România este de asemenea o veste bună, în contextul în care doar 3% s-au arătat vehemenți împotriva regionalizării, în timp ce 15% încă se consideră confuzi cu privire la aspectele pozitive și potențialele aspecte negative ce ar putea apărea, în mâini politice nepotrivite.

De asemenea, conform răspunsurilor oferite de chestionați Întrebării 10, România ar trebui să se pregătească de pe acum pentru anul 2027, care este cel mai bine aspectat din punct de vedere al demarării procesului de regionalizare, 45% dintre respondenți declarând astfel. Chiar mai mult, 15% dintre respondenți sunt atât de optimiști încât au considerat că acest proces se va declanșa în 2020, în timp ce 18% consideră că regionalizarea va avea loc cu mult după anul 2027. În cadrul chestionarul efectuat s-a remarcat și o masă pesimistă privind regionalizarea, aceștia, (22% dintre respondenți) considerând că regionalizarea nu va avea loc în acest secol și poate că ea nu va avea loc în România niciodată, răspunsurile putând avea la bază respingerea regionalizării ca și concept sau temerile creării odată cu regionalizarea a unui nou nivel de corupție. Chestionarul utilizat este redat în Anexa 2 a lucrării de față.

3.2.3. Interviu: Nodurile gordiene și diminuarea eficienței sistemului românesc de absorbție din perspectiva mediului politic

Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra accesării fondurilor europene am întreprins și o serie de interviuri adresate reprezentanților clasei politice românești în încercarea de a afla de la aceștia:

- Dacă sunt sau nu mulțumiți de rata de absorbție a fondurilor europene în România.
- Dacă aceștia consideră că finanțarea proiectelor neconforme, care nu aduc schimbări sau îmbunătățiri în economia românească și în standardul de viață și nivelul de trai al românilor reprezintă cu adevărat o problemă de actualitate.
- Care sunt cele mai pertinente probleme întâlnite pe perioada de programare 2007-2015.
- Dacă prevăd vreo soluție salvatoare la problemele indicate de către ei înșiși și dacă regionalizarea ar putea fi o astfel de soluție salvatoare.
- Dacă aceștia consideră că România a acumulat experiența necesară pentru o mai bună absorbție și dacă aceștia se poziționează optimist sau pesimist față de rezultatul viitor al absorbției din anul 2020.

În acest sens, s-a întreprins un prim interviu non-formal în data de 5 Iunie 2016, cu domnia sa, secretar de stat în cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice, Mihaela Vrabete, care printre altele, a fost unul dintre membrii echipei de redactare a Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă. Orizonturi 2013-2020-2030. Cu o experiență relevantă în lumea academică și politică, fiind în același timp și un specialist în arhitectură și planificare teritorială am dorit să aflăm de la domnia sa mai multe despre regionalizare. Cu surprindere, doamna Vrabete a declarat că nu susține un astfel de proces în România sub nicio formă deoarece România nu este suficient

de matură din punct de vedere politic pentru a demara un astfel de proiect cu bătaie lungă. Iar în ceea ce privește îmbunătățirea absorbției fondurilor europene și utilizarea mult mai responsabilă a acestora, secretarul de stat păstrează, ușor rezervată o atitudine optimistă.

Deși nu face parte din clasa reprezentanților politici (de care nu este totuși străin), ci din mediul de afaceri, domnia sa, Dorel Puchianu, vicepreședintele Federației Patronilor Bihor, și coordonator al Comisiei „Proiecte Fonduri Europene", pe care am avut ocazia de a-l întâlni în cadrul evenimentului dedicat celebrării instituirii Camerei Bilaterale de Comerț Polono-Română, ce a avut loc în 18-21 Octombrie 2016, în cadrul Facultății de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, a avut amabilitatea de se implica în acest proiect de cercetare prin acordarea unui interviu. Astfel, domnul Puchianu și-a exprimat insatisfacția privind succesul limitat înregistrat de România în domeniul absorbției fondurilor europene și a cheltuirii responsabile a acestor fonduri, considerând că o mare parte din vină o poartă instabilitatea politică și instituțională. De asemenea, domnul vicepreședinte consideră că mediul de afaceri ar fi deschis la implementarea proiectului de regionalizare pe baza modelului polonez, însă acesta consideră că județele nu ar trebui desființate, ca și în cazul reformei regionalizării din Polonia. Ba chiar mai mult, domnia sa consideră că o astfel de guvernare multi-level ar aduce beneficii mediului de afaceri, care s-ar situa mai aproape de factorii de decizie regionali, ceea ce ar duce la o mai bună colaborare între cele două structuri și la o mai bună absorbție a fondurilor europene de către agenții economici, și în final la o mai mare transparență privind traiectoria fondurilor europene cheltuite în regiune pentru dezvoltare regională. Nu în ultimul rând, vicepreședintele Federației Patronilor oferă și un prognostic cu privire la reînceperea discuțiilor privind regionalizarea în România: „În opinia mea, regionalizarea este necesară pentru dezvoltarea armonioasă și durabilă a României. Așa că procesul va avea loc în România, inevitabil, poate cel mai probabil, peste două maxim trei mandate prezidențiale. Pentru ca

acest lucru să se întâmple este necesară implicarea mediului de afaceri și a mediului academic în susținerea acestui proces precum și o colaborare strânsă între aceste două medii și a reprezentanților societății civile. Cred că numai așa vom putea reuși să implementăm o regionalizare transparentă în România!" (Puchianu, 2016, Interviu). La fel ca și în cazul rezultatului chestionarului întreprins, și domnul Puchianu consideră că anii 2027, 2029 vor fi anii reformei regionalizării în România.

Un interviu recent a fost realizat prin amabilitatea de a răspunde întrebărilor formulate a unui consilier județean din cadrul Consiliului Județean Cluj, cu o vastă experiență în implementarea proiectelor europene în cadrul Primăriei Câmpia Turzii, județul Cluj, acesta îndeplinind funcția de manager de proiect în cadrul celor două proiecte majore derulate de instituția amintită. Domnia sa Petre Pop, a fost managerul de proiect a unui proiect care avea ca obiect reconversia profesională a foștilor muncitori din cadrul uzinei S.C. Mechel S.A. Câmpia Turzii, după închiderea acesteia și a unui proiect de antreprenoriat pentru tineri prin care erau finanțate 30 de planuri de afaceri pentru înființarea a 30 de noi firme în Câmpia Turzii de către beneficiari cu vârste până în 35 de ani. Un nod gordian în ceea ce privește implementarea proiectelor europene a fost și va rămâne, în opinia domnului Pop, asigurarea cash-flow-ului, acesta declarând că primirea rambursărilor a durat în unele cazuri chiar și un an și jumătate. De asemenea, în ceea ce privește rata de absorbție și calitatea proiectelor finanțate, domnul Pop consideră că în perioada de finanțare 2014-2020 vom înregistra rezultate mai bune, dacă se va găsi o soluție pentru problema cash-flow-ului, acesta amintind de modelul polonez în care deconturile/rambursările sunt făcute în prealabil de către stat. Cu toate acestea, este puțin probabil ca o astfel de soluție să se aplice în România, dat fiind faptul că în prezent, bugetul de stat este oarecum sufocat de creșterile salariale recente.

Protagonistul ultimului interviu care a acceptat provocarea acestui studiu este un tânăr consilier local al municipiului Câmpia Turzii, preocupat de problematica absorbției fondurilor europene și a celor guvernamentale, mai ales a celor destinate tinerilor (Start Up Nation România), care are de asemenea o opinie bine formată privind traiectoria absorbției fondurilor europene în România, politizarea proiectelor europene prin finanțarea de proiecte în funcție de coloratura politică și nu de calitatea acestora, ș.a.m.d., David Gabriel și-a exprimat nemulțumirea față de rezultatele obținute de România în perioada de programare 2007-2015 acesta declarând: „Rata de absorbție este o simplă cifră și trebuie să o tratăm ca atare, așa cum a spus și doamna Comisar European pe Politica Regională Corina Crețu. Fondurile europene absorbite prin proiectele care au fost declarate câștigătoare aveau ca scop reducerea decalajelor de dezvoltare între România și celelalte state membre și îmbunătățirea condițiilor de viață a societății românești. Este suficient să urmărim proiectele neconforme prezentate în spațiul media pentru a ne da seama că avem o problemă stringentă în această privință" (David, 2017, Interviu). De asemenea, în opinia domnului David, printre cele mai importante obstacole întâlnite în accesarea fondurilor sunt birocrația excesivă și modificarea regulilor jocului în timpul jocului, ca urmare a schimbării dese din funcție a miniștrilor fondurilor europene. Prin urmare, soluția ar fi, în opinia tânărului consilier, de a se renunța la toată birocrația auxiliară care nu este impusă de Comisia Europeană, și care, prin urmare, nu este necesară: „Îmi amintesc de un caz prezentat de doamna Comisar Corina Crețu care spunea că i-a parvenit un document de 6000 de pagini cu semnătură pe fiecare pagină, activitatea semnării durând 3 zile. Când aceasta a întrebat de ce sunt semnate toate paginile i s-a răspuns că așa cere Comisia Europeană. Atunci, doamna Comisar l-a anunțat pe cel care semnase documentul că și-a pierdut în van cele 3 zile deoarece Comisia nu cere o astfel de măsură și că a primit informații eronate de la

București, sau că probabil Bucureștiul a impus acea măsură exagerată. Prin urmare diminuare eficienței sistemului de absorbție se datorează și unor astfel de practici" (David, 2017, Interviu). În ceea ce privește regionalizarea, David Gabriel consideră că ar putea reprezenta o soluție viabilă dacă România ar avea aceeași stabilitate politică și aceeași guvernare eficientă pe care au avut-o polonezii în momentul implementării reformei și pe care o au și în continuare: „Sigur că sunt deschis la conceptul de regionalizare, însă trebuie să așteptăm momentul oportun pentru a redeschide acest subiect, atunci când sorții izbânzii vor fi de partea noastră, poate peste 7 sau 10 ani, nu mai devreme. Iar în ceea ce privește perioada de programare financiară multi-anuală 2014-2020, îmi păstrez optimismul!" (David, 2017, Interviu). Întrebările utilizate în cadrul interviurilor constituie obiectul Anexei 3 din cadrul cercetării.

Concluzii

Polonia și România, două dintre cele mai mari state ale Europei Centrale și de Est, deși au împărtășit o istorie asemănătoare, au avut traiectorii diferite privind dezvoltarea economică din ultima decadă. În comparație cu România, Polonia și-a creat din timp un cadru propice care a permis mai apoi dezvoltarea unui sistem de absorbție eficient al fondurilor europene primite din partea UE.

Faptul că sistemul polonez reprezintă un exemplu în absorbția fondurilor europene nu mai este un secret pentru nimeni, însă ce este de remarcat la acest sistem este tocmai faptul că Polonia nu numai că a accesat în totalitate fondurile primite în cadrul Politicii de Coeziune ci și faptul că acestea au fost utilizate cu maximă responsabilitate de către beneficiari astfel încât statul polonez a reușit să-și atinge în totalitate indicatorii de dezvoltare stipulați în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare 2007-2015 (ba chiar pe unii i-a și depășit), înregistrând performanțe notabile în domeniul susținerii dezvoltării zonelor rurale

prin îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor din mediul rural, în domeniul reducerii disparităților inter și intraregionale prin susținerea dezvoltării regiunilor paupere din Estul Poloniei, în domeniul infrastructurii (mai ales a celei de transport, prin construirea a mii de kilometri de autostrăzi), în domeniul energiei regenerabile și a tehnologiei high-tech, prin susținerea financiară a proiectelor europene inovative. La polul opus, România nu a înregistrat o rată de absorbție mică. Chiar dacă ocupă ultima poziție în clasamentul absorbției, rata de absorbție de 77,54% în domeniul FSC și de 90,44% din totalul fondurilor europene, alcătuite din FSC și fondurile de investiții directe ale UE nu este una neglijabilă. România însă nu a reușit să îndeplinească și indicatorii de performanță ai utilizării eficiente a fondurilor, la acest capitol fiind cu adevărat deficitară. Drept dovadă în acest sens stă faptul că România nu a reușit să își atingă indicatorii stipulați în cadrul celor șase priorități majore de dezvoltare ale României din cadrul PND 2007-2013, cel mai cunoscut exemplu în acest sens fiind indicatorul privind infrastructura de transport, prin care România și-a propus la începutul perioadei de programare multi-anuală 2007-2013 să crească numărul de kilometri de autostrăzi de la 211 la 1263, obiectiv care nu a fost atins nici până în prezent. Prin urmare, ce a avut Polonia și i-a lipsit României și care a fost secretul succesului polonez a fost întrebarea cheie a acestui capitol. Din capitolele anterioare am descoperit că un sistem de absorbție funcționează la fel ca și orice alt mecanism compus din mai multe piese și că succesul acestuia depinde de buna funcționare a tuturor componentelor, indiferent dacă unele pot fi considerate mai importante decât celelalte. În momentul în care unele componente nu mai funcționează corespunzător sau dimpotrivă, acestea lipsesc, eficiența mecanismului scade. Această analogie se potrivește mănușă unui sistem de absorbție care este într-adevăr un sistem extrem de complex, de tipul pânzei de păianjen (în rețea) care interacționează nu doar cu componentele sale endogene ci buna funcționare a acestuia este dictată și de corelația dintre acesta și factorii exogeni sistemului, de

pildă mediul politic și mediul economic în care acesta operează. Așadar, secretul succesului modelului polonez de absorbție se datorează în primul rând factorilor exogeni ai sistemului: voința comună de schimbare a societății și a clasei politice transpuse în stabilitate politică și guvernare eficientă și prin reprezentanți de seamă ai politicii poloneze care au ocupat posturi cheie atât la Varșovia cât și la Bruxelles așa cum a observat și analistul român Grațian Mihăilescu în timpul derulării cercetărilor sale în Polonia. Iar celelalte componente endogene ale sistemului ne sunt cunoscute deja: regionalizarea, capital uman bine instruit, simplificarea birocrației excesive, selectarea cu prioritate a proiectelor inovative, programele speciale pentru regiunile subdezvoltate, plata în avans a deconturilor pentru firme și instituții din bugetul statutului, cheltuirea a 35% din fondurile primite pe proiecte mari de infrastructură, luarea de măsuri suplimentare împotriva corupției, promovarea culturii antreprenoriale și a specificului polonez. În cazul României, se poate observa că ceea ce a propulsat Polonia pe scara dezvoltării, sunt exact nodurile gordiene care au îngreunat traseul României spre dezvoltare, noduri pe care Polonia le-a înlăturat cu măiestrie încă din anii 1990. Printre acestea, cele mai reprezentative 13 noduri gordiene ale României, pe care aceasta trebuie să le desfacă pentru a obține rezultate mai bune în perioada actuală de finanțare sunt, în ordine ierarhică, așa cum au reieși acestea din sondajul de opinie efectuat în cadrul acestei cercetări: Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri; Instabilitate instituțională. Schimbări dese din funcție. Finanțarea de proiecte ineficiente; Reforma regionalizării eficiente: eșuată; Nivel ridicat de birocrație; Stabilitate politică și guvernare șubrezită; Guvernanță multi-level slab reprezentată; Capital uman insuficient instruit (și cel instruit plătit necorespunzător); Firme de consultanță din mediul privat slab pregătite dar costisitoare; Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente; Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite; Guvernarea ineficientă a FSC prin atribuirea lor mai multor ministere; Sprijin

guvernamental în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent și Exemple de bune practici insuficient explorate (Polonia). De asemenea din cadrul sondajului efectuat reiese faptul că 47% dintre respondenți consideră nesatisfăcător rezultatul obținut de România pe perioada de programare recent încheiată, în comparație cu doar 13% care consideră acest rezultat ca fiind foarte bun. Iar în ceea ce privește calitatea proiectelor finanțate, 65% dintre aceștia au declarat că au cunoștințe privind implementarea de proiecte ineficiente sau slabe din punct de vedere calitativ finanțate în perioada de boom al absorbției fondurilor europene în România (2014-2016), în comparație cu 15% dintre respondenți care consideră că probabil au fost finanțate și proiecte care nu și-au atins scopul, însă acestea sunt puține și nereprezentative în economia totală a absorbției. În ceea ce privește regionalizarea ca o posibilă soluție a eficientizării absorbției, 69% dintre respondenți consideră că succesul modelului polonez se datorează în mare parte și reformei regionalizării instituită în Polonia la finele anului 1999 și 82% ar fi dispuși să semneze o petiție prin care să se solicite reînceperea negocierilor privind implementarea unei reforme a regionalizării în România, pe baza modelului polonez, care va avea loc cel mai probabil în anul 2027, acesta fiind răspunsul a 45% dintre respondenți, 15% mizând pe anul 2020, 18% considerând că procesul regionalizării va avea loc în România după anul 2027 iar 22% dintre respondenți considerând că în România nu va putea fi implementată o regionalizare la standarde europene (bazată pe descentralizare, guvernare multi-level și transparență) în acest secol sau poate niciodată (cu toate că majoritatea dintre ei ar susține o astfel de inițiativă și ar semna o astfel de petiție cetățenească). Din interviurile obținute din partea clasei politice și a mediului de afaceri rezultă de asemenea o nemulțumire exprimată a acestor reprezentanți privind rezultatul României în domeniul absorbției fondurilor europene. Printre problemele semnalate de aceștia se numără hiperbirocrația, schimbarea regulilor jocului în

timpul jocului și lipsa cash-flow-ului, considerând vitală soluționarea acestor probleme în fluidizarea procesului de absorbție.

În ceea ce privește regionalizarea, reprezentanții clasei politice au manifestat o oarecare reticență, nu față de conceptul în sine și de utilitatea acestuia ci față de faptul că implementarea regionalizării în acest moment ar fi inoportună datorită climatului politic nefavorabil din România. Prin urmare, pentru obținerea unor rezultate satisfăcătoare în domeniul absorbției sunt necesare operarea unor schimbări în cadrul sistemului românesc de absorbție. Despre drumul României spre o absorbție mai eficientă și despre modalitățile de transformare a miracolului polonez în miracolul românesc vom discuta detaliat în capitolul următor.

4. Reconsiderarea sistemului românesc de absorbție: voință, reformă și iar... reformă

“Mie îmi este teamă că o să ajungem înainte de 2018 și 2019 să facem proiecte doar de dragul absorbției, pentru a mări absorbția, dar proiecte care nu au cu adevărat impact în ceea ce privește crearea locurilor de muncă [un obiectiv statuar al Strategiei Europa 2020 și al UE în ansamblu]”.
[Corina Crețu, Comisar European pentru Politici Regionale, Martie, 2017]

Capitolul patru și totodată ultimul capitol al lucrării de față își propune să ofere soluții concrete și pertinente pentru reconsiderarea sistemului românesc de absorbție, astfel ca acesta să devină cu adevărat eficient și eficace. Pe baza datelor colectate până în acest punct se vor emite ipoteze verificabile care să permită replicarea succesului modelului polonez de absorbție în România. Astfel se va opera asupra nodurilor gordiene aparent insurmontabile ale sistemului românesc care afectează într-un efect de *spill-over* (efectul bulgărelui de zăpadă) perioada de programare financiară multi-anuală curentă. După ajustarea sistemului românesc de absorbție pe baza modelului polonez se va încerca aplicarea uneia dintre soluțiile identificate prin intermediul tehnicii experimentului. Rezultatele demersului întreprins vor fi redate concis la finalul capitolului.

4.1. Spre un nou sistem: Strategia de eficientizare a sistemului românesc

În acest subcapitol atenția va fi îndreptată spre condițiile necesare și suficiente ce trebuie îndeplinite de către statul român pentru crearea premiselor optime care să permită implementarea modelului polonez de absorbție în România pe de-o parte și ajustarea măsurilor întreprinse de Polonia la realitățile socio-economice, instituționale și politice existente *de facto* în țara noastră, pe de altă parte, astfel încât să putem conchide asupra viabilității reformelor propuse în această secțiune ce vizează, așa cum am precizat încă din citatul aferent acestui capitol, eradicarea finanțării proiectelor „de fațadă" în cadrul perioadei de programare 2014-2020.

Soluțiile ce urmează a fi propuse se bazează pe exemplul de bune practici al Poloniei și pe experiența României din perioada de programare precedentă, fiind luate în considerare rezultatele obținute în urma derulării sondajului de opinie și a interviurilor incluse în subcapitolele 3.2.2., respectiv 3.2.3., ținându-se deopotrivă seama de celelalte studii efectuate în domeniu, de cercetările consacrate ale experților români și a celor polonezi, de studiile oficiale și recomandările instituțiilor europene, cu precădere ale CE și ale oficialilor europeni, a experienței proprii a autorului în acest domeniu ș.a.m.d.

4.1.1. Ajustarea sistemului românesc de absorbție pe baza modelului polonez. Condiții teoretice necesare și suficiente pentru aplicarea modelului polonez în România 2014-2020

Cu pași mici, am ajuns în sfârșit în miezul problemei pentru care această cercetare a fost întreprinsă *ab initio*. *De facto*, aceasta secțiune nu este dedicată problemei *in causa*, aceasta fiind expusă în capitolele anterioare ci, bineînțeles soluțiilor identificate pentru înlăturarea principalelor probleme ale absorbției fondurilor europene în România.

Întrebările la care se caută răspuns astfel în această secțiune sunt: „Modelul polonez s-ar putea aplica și în România de astăzi, așa cum este ea?", „Sunt necesare ajustări pentru ca modelul polonez să fie implementat cu succes?", „Este posibil ca implementarea reformelor poloneze în România să genereze aceleași rezultate ca și în cazul Poloniei?". Bazându-se pe ipoteza de cercetare, răspunsurile acestor întrebări nu pot fi decât afirmative. Cum anume putem să realizăm transferul de know-how împreună cu rezultatele aferente din sistemul polonez în cel românesc și gândirea unei astfel de strategii reprezintă provocarea ce tocmai urmează a fi onorată, lăsând la latitudinea cititorului să decidă asupra fezabilității tacticii abordate privind dezlegarea nodurilor gordiene ale sistemului românesc de absorbție.

Așa cum am expus în capitolul anterior, cea mai importantă componentă a unui sistem de absorbție performant este voința. Prin urmare, aici România trebuie să lucreze mai mult decât oricând. Voința comună de schimbare ce trebuie semănată în rândul mediului politic, academic, neguvernamental, chiar și în mediul de afaceri și nu în ultimul rând, în cel al societății civile extinse este *sine quo dubium* condiția necesară și suficientă pentru transpunerea modelului polonez de absorbție în România. Această voință presupune în primul și în primul rând descătușarea de relicvele comuniste, care încă se mai regăsesc din abundență în întregul sistem instituțional românesc de tip „balcanic". În acest punct ne reîntoarcem la teoria lui Mihăilescu, care expunea în studiul său „Absorption of EU funds in Romania and Poland" viziunea sa asupra strategiei de dezvoltare pe care România ar trebui să o adopte, aflată în anti-teză cu moștenirea instituțională comunistă (Mihăilescu, 2011, p. 17): consolidarea sistemului instituțional, domnia legii (ca și fundație a sistemului), transparența, responsabilitatea, eficiența, guvernanța multi-level și competitivitatea (ca și piloni ai oricărui sistem eficient), capitalul uman, inovația și infrastructura (ca și corolă a sistemului). În cercetarea sa a celor două

sisteme de absorbție, românesc respectiv polonez, acestea au fost elementele dezvoltării identificate de către autor pe care Polonia le-a avut, comparativ cu România, susținând teoria conform căreia aplicarea modelului polonez de absorbție și replicarea succesului acestuia în România poate fi posibilă, dacă elementele ante-menționate ar fi transpuse în România.

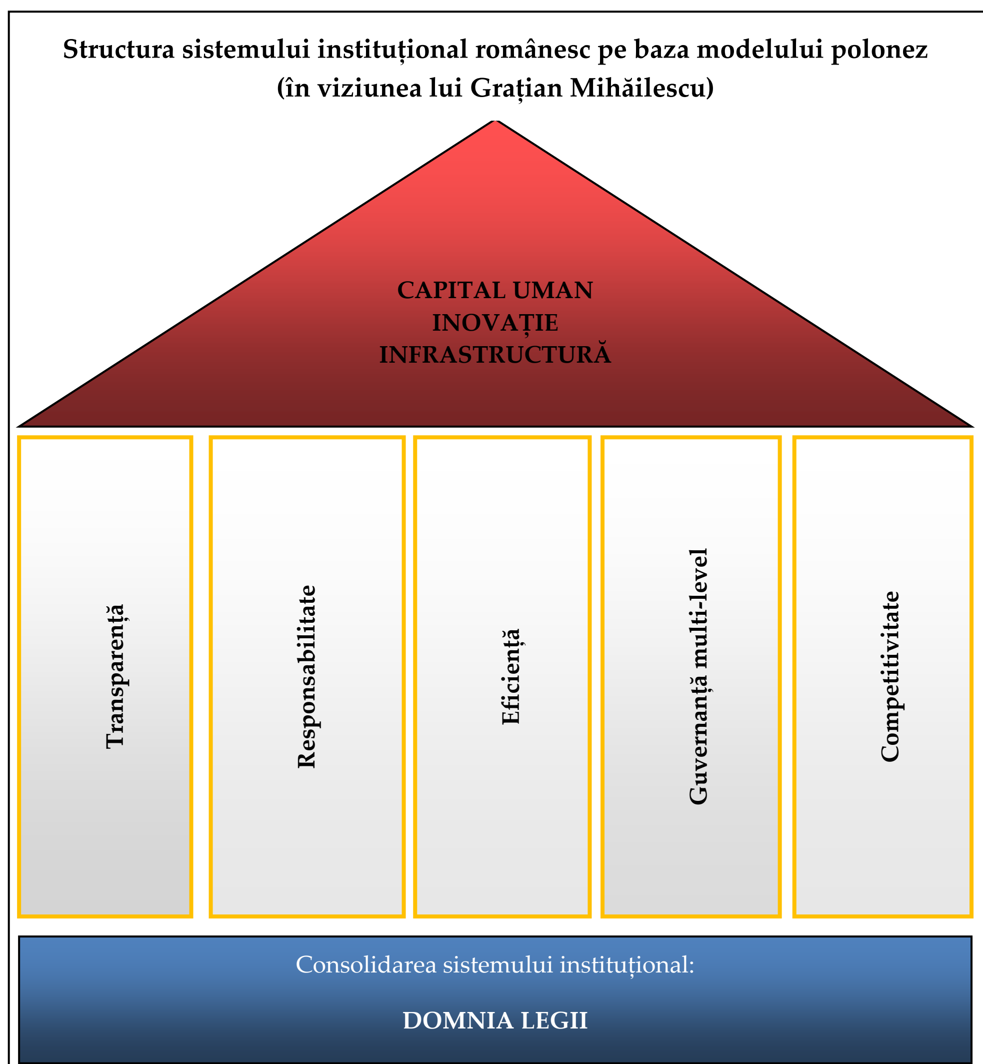

Figura 36. *Condiții necesare și suficiente pentru implementarea modelului polonez de absorbție în România (Interpretare autor).*

În următorul subcapitol, plecând de la aceste condiții necesare și suficiente pentru replicarea succesului polonez în România se va trece la un alt nivel, acela de a propune măsuri concrete de eficientizare a sistemului românesc de absorbție pentru îmbunătățirea calității absorbției fondurilor europene în România în perioada de programare financiară multi-anuală 2014-2020, mai specific 2017-2020, cu scopul de a susține ipoteza acestui studiu conform căreia identificarea punctelor forte ale modelului polonez de absorbție și implementarea lor în cadrul sistemului românesc de absorbție cu ajutorul societății civile românești pro-active (principalii beneficiari), va avea ca efect, pe termen mediu și lung, îmbunătățirea absorbției fondurilor europene în România. În acest demers se va încerca identificarea panaceului universal al problematicii absorbției fondurilor europene atât în România cât și în alte state est-europene și post-comuniste care se confruntă cu aceeași simptomatică asociată paradigmei accesării fondurilor europene din ultima decadă (2007-2017).

4.1.2. Măsuri concrete de eficientizare a absorbției fondurilor europene în România. Anihilarea „nodurilor gordiene"

Prin acest demers nu ne propunem să arătăm cât de rău stau lucrurile în România prin adoptarea unei atitudini fataliste și pseudo-patriotice. Nu este timp pentru o astfel de abordare care nu duce nicăieri, ci este timpul să luăm faptele așa cum sunt, gândind și analizând la rece posibilele soluții salvatoare. Nu este timp pentru regrete, reproșuri și nici pentru acuzații exhaustive. Este în schimb, timpul bilanțului și a lecțiilor învățate. Romania a ratat trepte importante în dezvoltarea sa care au afectat atât imaginea țării în ochii cetățenilor români cât și imaginea țării în afara granițelor. Euro-optimismul nostru, al românilor și al clasei politice deopotrivă ne-a făcut să credem că în anul 2012 România va adopta moneda euro și că cel târziu în anul 2017 procesul de regionalizare va fi în sfârșit finalizat, că vom face parte din

Spațiul Schengen, că vom încheia perioada de programare 2007-2013 pe ultima sută de metri cu 100% absorbție și că aceste fonduri europene, „Mesia" statelor subdezvoltate vor schimba destinul țării și implicit al cetățenilor în contextul în care centralitatea omului alături de solidaritatea activă, deschiderea spre lume, urmărirea păcii și a dezvoltării precum și deschiderea spre viitor au fost reafirmate ca fiind pilaștrii (pilonii) de susținere ai UE înălțați de părinții fondatori și reafirmați cu ocazia împlinirii a 60 de ani de la crearea CEE, eveniment istoric celebrat în toate statele membre (Papa Francisc, 2017, Discurs către șefii de stat și de guverne din UE, cu ocazia celei de-a 60-a aniversări a semnării Tratatelor de la Roma). Chiar dacă, IDU indică negru pe alb nivelul de dezvoltare umană al României, studiile clasându-ne alături de Bulgaria în categoria statelor de mâna a doua, din afara clubului (1), chiar dacă suntem o țară mai centralizată decât însăși China (2), chiar dacă ne plasăm pe locul al treilea în UE privind Indicele de Corupție Perceput (3), chiar dacă am demonstrat că milioane de euro au fost blocați în proiecte europene ce nu corespundeau liniilor directoare de dezvoltare trasate de Bruxelles (4) și nu am reușit să ne îndeplinim astfel obiectivele de dezvoltare pe care ni le-am trasat singuri (5), chiar dacă România la 1 Ianuarie 2017 în loc să sărbătorească 10 ani de apartenență la UE aceasta se confrunta cu problema lipsei unui premier și a unui buget finalizat (6), chiar dacă abuzurile instituționale au scos societatea civilă în stradă la temperaturi scăzute și aceste imagini au făcut înconjurul lumii (7), România a înregistrat în ultima decadă și mari progrese comparativ cu anii 2000-2007, putând afirma, *grosso modo*, că apartenența României la UE, însoțită de alternanța între dușurile reci și cele calde, nu a fost decât una benefică pentru maturizarea statală a țării. Astfel, România, după ce și-a făcut *mea culpa*, propriile procese de conștiință, evaluarea prin calculele serioase și riguroase, are datoria de a se detașa de trecut, și de a privi încrezătoare către viitor. Viitorul României semnifică, firește, o absorbție eficientă și responsabilă a

fondurilor europene: atât a celor structurale și de coeziune precum și a celor de investiții adiacente celorlalte politici europene complementare Politicii de Coeziune. Poate pentru România perioada 2014-2020 va reprezenta ultima șansă de a se reabilita și de a alege să meargă pe drumul eficienței absorbției fondurilor europene în detrimentul drumurilor spre nicăieri. Ce ar trebui să se schimbe, pentru a pava acest drum cu laurii succesului, vom vedea în continuare. Pe principiul „Am pierdut câteva lupte, important este să câștigăm războiul", scoatem artileria grea și ne aruncăm în luptă, îndreptând armele spre subdezvoltare, corupție, incompetență, ineficiență și necompetitivitate, păstrând nealterate în suflet dorința de schimbare și de auto-depășire a propriei condiții, propunând următoarele măsuri:

4.1.2.1. Garantarea stabilității politice și a guvernării eficiente

Într-o țară în care instabilitatea politică este înrădăcinată, obstrucționând astfel actul de guvernare și inevitabil calitatea acestuia, cu existența unor suspiciuni latente privind nerespectarea principiului separării puterilor în stat (în special întrepătrunderea spectrelor puterii politice și a celei juridice) singura garantă a stabilității politice și a guvernării eficiente în contextul politic actual este vigilența societății civile. Recent, societatea civilă a demonstrat că este o societate pro-activă și că în România gradul de centralizare politică este contrabalansat de o bună organizare a reprezentanților democrației participative. Pentru stabilitatea politică și domnia legii trebuie să luptăm cu toții, deoarece în lipsa acestora situația României nu se va schimba. Într-un sistem instabil, șubrezit de lupte politice în care sunt aruncate și instituții cu greutate ale statului român precum Direcția Națională Anti-Corupție (DNA), Serviciul Român de Informații (SRI) sau instituții judecătorești în care nu doar cetățenii sunt confuzi ci și posibilii investitori străini, un sistem eficient de absorbție a fondurilor europene nu are cum să înflorească. În ceea ce privește strict fondurile

europene, stabilitatea guvernării acestora depinde de menținerea în funcție a aceluiași ministru al fondurilor europene pe o perioadă completă de programare de șapte ani. Acesta ar trebui înlocuit doar în trei cazuri excepționale: incompetența sa poate fi demonstrată, lipsa sa de integritate juridică poate fi probată (de preferință de o instituție judecătorească europeană, nu națională, pentru a evita fabricarea de dosare politice și de probe falsificate) sau ca urmare a decesului. Prin urmare, tot pe umerii societății civile stă responsabilitatea de a se asigura că pe fotoliul Ministerului Fondurilor Europene (MDRAPFE de astăzi) se află un ministru competent, ales în funcție de competențele sale profesionale și nu pe afinități politice, care să răspundă de ministerul condus de la început până la sfârșit, ministrul fiind considerat răspunzător, după caz, de succesul sau eșecul atragerii fondurilor europene în România. Această nouă abordare, utilizată cu succes de vecinii noștri polonezi, ar împiedica schimbarea ministrului fondurilor europene odată cu schimbarea guvernelor, oferindu-i acestuia autonomia necesară și timpul necesar pentru îndeplinirea sarcinilor, ducând astfel la o depolitizare a acestui minister. Prin urmare, o condiție necesară pentru un sistem eficient de absorbție ar fi desemnarea unui ministru apolitic, cu obligații de răspundere în fața puterii de conducere și a opoziției deopotrivă, un expert în domeniul fondurilor europene indiferent dacă acesta este de naționalitate română sau este un expert european. Ironic vorbind, prin această măsură vom reuși, cel puțin, dacă nu mai mult, să nu mai fim o sursă de amuzament pentru omologii noștri din țările vecine care sunt consternați de numărul de miniștri pe fonduri europene cu care au intrat în contact, sugerând că România a înregistrat la acest capitol un record european dacă nu chiar mondial, blazând de fiecare dată când ne recomandă să nu ne mirăm de rezultatele obținute de România în accesarea și utilizarea eficientă a finanțărilor nerambursabile, deoarece cu atâția miniștri schimbați *ad hoc*, în mijlocul haosului instabilității, rezultatele

nu aveau cum să fie îmbucurătoare. Iar pentru o guvernare mai eficientă România are nevoie de aplicarea în cadrul administrațiilor locale al principiului „primarul care nu se străduiește să acceseze fonduri europene, va fi eliberat din funcție”. Implicarea civilă este absolut primordială în implementarea măsurilor amintite, fiind deopotrivă inițiatorii lor dar și gardienii și garanții acestora!

4.1.2.2. Inițierea procesului de divizare administrativă

Lato sensu, prin divizare sau diviziune se înțelege „împărțire, secțiune, amitoză” (Seche M. și Seche L., 1982, „Dicționar de sinonime al limbii române”), iar prin divizare administrativă se înțelege împărțirea administrativă a unui teritoriu. Conform Articolului 3 al Constituției României, teritoriul țării este organizat în comune, orașe și județe. Așa cum am expus deja în Capitolul 2, România este formată din 2685 de comune (însumând 13 285 de sate), 263 de orașe (dintre care 82 sunt declarate municipii) și 41 de județe plus capitala țării, București. Din anul 1988, România mai are ceva, și anume 8 regiuni de dezvoltare, organisme care în contradicție cu celelalte unități administrativ-teritoriale (comune, orașe, județe) nu au nici măcar un grăunte de personalitate juridică, despre independență sau autonomie nemai-putând fi vorba. România are nevoie urgent de o reformă administrativ-teritorială, în condițiile în care ultima reformă administrativă majoră a avut loc în anul 1968 când România a renunțat la regiunile și raioanele de tip sovietic în favoarea împărțirii pe județe, marcând astfel trecerea de la „comunismul internaționalist la un regim național-comunist” (Glasul, 2017, „La 16 februarie 1968 România renunță la organizarea administrativă sovietică în regiuni și raioane și revine la județe”). Astfel, pentru îmbunătățirea absorbției fondurilor europene trebuie să se ia următoarele măsuri:

1. Organizarea unui referendum prin care cetățenii să decidă dacă doresc ca regiunile să fie incluse în Capitolul 3 -

Teritoriul, Alineatul 3 al Constituției României, ca și unități administrativ-teritoriale autonome.

2. Încetarea transformării comunelor cu peste 10 000 de locuitori în orașe, dacă acestea nu îndeplinesc criteriile urbanistice necesare, și nu reprezintă o necesitate în ansamblu, deoarece în acest sens se obține doar majorarea impozitelor și împiedicarea comunelor devenite orașe peste noapte de a beneficia de asistență financiară prin intermediul Fondul European pentru Garantare Agricolă (FEOGA) pentru terenurile agricole din teritoriu.

4.1.2.3. Inițierea procesului de descentralizare

Descentralizarea, sau mai bine spus lipsa acesteia este cu adevărat o problemă stringentă a României. În nenumărate rânduri, pe parcursul acestei lucrări, am bătut moneda pe faptul că puterea în România este mult prea centralizată, această formă de orânduială nemaicorespunzând de mult nevoilor reale de dezvoltare statală ale secolului XXI, *alias* secolul vitezei și secolul globalizării. Descentralizarea semnifică „a da independență administrativă organelor locale ale unei administrații, a trece în competența organelor locale unele atribuții de conducere care înainte reveneau centrului", „a face ca organele administrative locale să nu mai depindă de un singur centru, acordând autonomie administrativă", „a face ca diferite părți ale unui stat să fie mai independente de puterea centrală în gestiunea intereselor lor" (DN 1986, NODEX 2002, Scriban 1939). Articolul domnului Conf. Univ. Dr. Marius Profiroiu, economist de profesie, arată faptul că în România, în ultimele decenii au alternat tendințele de centralizare cu cele de descentralizare, astfel încât „câteva prevederi legale au întărit controlul autorităților centrale asupra funcțiilor autorităților publice locale în timp ce altele au acționat în direcția descentralizării" (Profiroiu, 2004, „Descentralizarea în România", p.5). Astfel de prevederi sunt

cuprinse în Legea administrației publice locale nr. 69/1991 (1), Ordonanța Guvernului nr. 15/1992 privind impozitele locale (2), Legea nr. 189/1998 privind finanțele publice locale (3), Legea administrației publice locale nr. 215/2001 (4), Legea-cadru a descentralizării nr. 195/2006 (5), Ordonanța de urgență a Guvernului 14/2015 privind completarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001 (6), Legea 119/2015 privind modificarea Legii administrației publice locale nr. 215/2001 (7) etc. Așadar, au curs câteva râuri de cerneală privind subiectul descentralizării, însă rezultatele au rămas în continuare modeste.

Conform articolului 122, alineatul 1 din Constituția României republicată: „Administrația publică din unitățile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile descentralizării, autonomiei locale și deconcentrării serviciilor publice" (Constituția României). În prezent autoritățile administrației publice prin care se exercită autonomia locală în comune și orașe sunt consiliile locale alese și primarii aleși „în condițiile legii" (Profiroiu, 2004, p. 5). De asemenea, Consiliul Județean este considerat de legea fundamentală a Statului drept „autoritatea administrației publice pentru coordonarea activității consiliilor comunale și orășenești în vederea realizării serviciilor publice de interes județean" (Articolul 122, alineatul 1, Constituția României republicată). Deși este evident că România a făcut pași spre descentralizare, regionalizarea nu a făcut parte din planul de implementare a acestei politici, aceasta întâmpinând multiple obstacole cauzate de inexistența unei Strategii Naționale a Descentralizării (Profiroiu, 2004, p. 5).

Economistul Marius Profiroiu a identificat neajunsurile organizatorice a administrației publice încă de acum 13 ani, acesta spunând: „procesul de apropiere a administrației publice de cetățeni și de sensibilizare a Guvernului față de nevoile locale se regăsește în descentralizarea și deconcentrarea serviciilor publice", punctând totodată faptul că instituțiile ce reprezintă puterea centrală în teritoriu nu mai asigură

eficiența conducerii serviciilor deconcentrate iar pentru creșterea coerenței reformei administrației publice este necesar ca acestea să fie redefinite (Profiroiu, 2004, p. 6). În anul 2004, ținta reformei administrative a fost Instituția Prefectului, domnul Profiroiu creând o strategie de remodelare a acestor instituții ce a presupus definirea clară a rolului prefecților în coordonarea serviciilor deconcentrate, în monitorizarea calității serviciilor oferite cetățenilor și a resurselor și mijloacelor disponibile (Profiroiu, 2004, p. 6). În istoria României reforma descentralizării a cunoscut 3 etape (Profiroiu, 2004, p. 5):

1. Etapa 1991-1994: inițierea unor schimbări importante în structura și finanțarea autorităților publice locale prin care a fost introdus sistemul de taxe și impozite locale.
2. Etapa 1998-2000: efectuarea de noi pași în descentralizarea administrativă și financiară, mărindu-se partea din PIB destinată bugetelor locale, de la 3,6 la 6,5% din PIB iar cheltuielile locale au crescut de la 14,4 la 26,6%.
3. Etapa 2001-prezent: stabilirea de noi reguli pentru anumite funcții ale autorităților publice locale, în special privind serviciile publice.

Cu toate progresele înregistrate în cadrul procesului de descentralizare și deconcentrare, acesta nu a atins parametrii scontați datorită „lipsei unei strategii integratoare și a dificultăților financiare întâmpinate ca urmare a necorelării între responsabilitățile transferate și sursele de finanțare alocate" (Profiroiu, 2004, p. 6). În condițiile indicate, reformarea administrației publice prin luarea în considerare a creării unei noi instituții de data aceasta regională, Consiliul Regional prinde sens și contur totodată, în contextul în care, deși avem instituții descentralizate, statisticile arată limpede că puterea este concentrată la București în proporție de 90%. Astfel, obiectivele noii reforme a descentralizării în România ar trebui să includă:

- Crearea unui cadru adecvat pentru instituirea unei instituții regionale autonome.
- Clarificarea competențelor la diferitele niveluri și structuri ale administrației publice locale, județene și regionale.
- Întărirea autonomiei financiare a viitoarei administrații publice regionale.
- Crearea postului de Guvernator Regional și definirea competențelor acestuia în raport cu Centrul.
- Întărirea capacității administrației publice regionale necesare strategiei de descentralizare și pregătirea acesteia pentru gestionarea directă a fondurilor structurale destinate dezvoltării regionale.

Așadar, rămâne tot pe umerii societății civile românești să militeze pentru înființarea unei instituții administrative regionale cu o autonomie mult mai mare decât a celor existente în prezent pentru contrabalansarea puterii de la centru spre regiunile de dezvoltare ale României.

4.1.2.4. Inițierea reformei regionalizării

Odată demarate reformele divizării administrative și celei a descentralizării, reforma regionalizării poate fi în sfârșit, inițiată. Ce tip de regionalizare va adopta România dintre cele de succes deja implementate în statele UE, rămâne la latitudinea reprezentanților societății civile, a mediului academic, al celui de afaceri, al mediului neguvernamental și a mediului politic local, județean și național să decidă. În acest sens, o promovare la nivel național a modelelor europene de regionalizare este absolut necesară, mai ales a modelului polonez (cel mai indicat pentru România, *in auctoris sententia*), precum și a modelului francez sau austriac, de ce nu? Apoi, românii vor trebui să aleagă unul dintre aceste modele sau poate o combinație a lor (modelul polonez cu cel francez), să decidă câte regiuni va avea România, care va

fi gradul de autonomie al acestora față de Centru, ce denumiri noi vor purta regiunile, ce reprezentanți va avea noul Consiliu Regional, care vor fi noile obiective ale Politicii Regionale în fiecare regiune în parte și cel mai important, care va fi noul buget al regiunii, ca unitate administrativ teritorială autonomă și bineînțeles cât la sută din fondurile europene alocate dezvoltării regionale pot fi gestionate direct de către regiuni, fără implicarea Bucureștiului.

O problemă aparte asupra căreia vom mai reveni o reprezintă disparitățile intraregionale cu precădere decalajele de dezvoltare dintre zonele urbane și cele rurale din interiorul regiunilor românești. Astfel, la nivelul noului Consiliu Regional o politică de dezvoltare în acest sens va fi una crucială și cu siguranță, o astfel de politică va înregistra rezultate mult mai bune decât o politică națională cu același scop. De ce? Pentru că o regiune își cunoaște mult mai bine aceste decalaje decât o va putea face Centrul vreodată și prin urmare ar fi mult mai pregătită să acționeze în consecință pentru reechilibrarea balanței în condițiile în care deși România înregistrează creșteri semnificative, orașele se dezvoltă iar satele și comunele se confruntă din ce în ce mai mult cu condițiile severe ale pauperității.

4.1.2.5. Simplificarea hiperbirocrației sistemului fondurilor europene

Hiperbirocrația sistemului fondurilor europene este o problemă într-adevăr delicată. Pe de-o parte, accesarea unor sume importante de bani ce nu mai trebuie restituite este inevitabil însoțită de o birocrație stufoasă prin care Comisia Europeană se asigură că fondurile obținute prin cotizația tuturor statelor membre vor fi utilizate corespunzător obiectivelor pentru care au fost alocate. Din experiența altor state, precum Polonia, bineînțeles, se poate extrage faptul că, odată cu trecerea timpului și dobândirea experienței necesare, birocrația impusă de Comisia Europeană nu mai reprezintă: 1 - nicio problemă, 2 - nicio scuză pentru refuzul de a accesa fonduri europene. Prin urmare,

regulile venite de la Bruxelles trebuie respectate cu sfințenie. Pe de altă parte, pe lângă birocrația europeană deja suficient de generoasă, România a reușit, cum necum, să complice și mai mult lucrurile la nivelul instituțiilor de management a fondurilor europene. Cazurile celebre în acest sens au fost deja prezentate. Vom reaminti pe scurt, elementele de hiperbirocrație ce poartă marca Bucureștiului: ghiduri ale solicitantului interminabile, proiecte depuse semnate pe fiecare pagină, plimbarea solicitantului de la o instituție la alta, iar apoi, după ce proiectul este depus și aprobat începe ploaia de instrucțiuni din partea organismelor intermediare, care practic solicită depunerea fiecărei cereri de rambursare după noi criterii, stabilite parcă *ad-hoc*. Într-adevăr aceste reguli suplimentare, obstrucționează calitatea implementării proiectelor europene în România și, prin urmare trebuie combătută. În acest sens, primele demersuri au fost făcute deja, sistemul fondurilor europene beneficiind în prezent de platforme online profesionale, ce înlocuiesc treptat formatul fizic al documentelor, fiecare platformă nou lansată fiind mai utilă și mai prietenoasă decât precedenta, ghidurile solicitanților au fost sintetizate ajungând de la sute de pagini la o medie de 30 de pagini ș.a.m.d. Astfel de inițiative trebuie susținute în continuare, mediul academic având și aici un rol important, în acest sens amintind inițiativa Universității Babeș-Bolyai care a tras un semnal de alarmă în această privință încă din 2016 prin organizarea Conferinței „Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene", ce a avut un ecou răsunător la acea vreme. În cadrul Conferinței, somități de renume european precum Corina Crețu (Comisar European pentru Politici Regionale), Iskra Mihaylova (Președinta Comisiei de Dezvoltare Regională din Parlamentul European, Mircea Diaconu (Vicepreședinte, Comisia de Educație și Cultură, Parlamentul European), Aura Raducu (fost Ministru al Fondurilor Europene) alături de Sanda Cătana (Director General, Agenția de Dezvoltare Regională Nord-Vest), Alexandru Potor (Președinte, Federația Națională a Grupurilor de Acțiune Locală - FNGAL) și reprezentanți ai mediului academic clujean

precum Conf. Univ. Dr. Adrian Corpădean (Universitatea Babeș-Bolyai) și John Bachtler (Director, Centrul de Cercetare pentru Politici Europene, Universitatea Strathclyde, Glasgow), au făcut front comun în atragerea atenției asupra necesității simplificării procedurilor de accesare a fondurilor europene pentru o absorbție mai bună a acestora în cadrul perioadei de programare 2014-2020.

4.1.2.6. Remunerarea corectă a personalului implicat în sistem

Dacă luăm în considerare teoria lui Grațian Mihăilescu, conform căreia pentru o absorbție eficientă a fondurilor europene în România, capitalul uman, alături de inovație și infrastructură ar trebui să reprezinte cupola sistemului instituțional românesc am putea spune că un personal cu un înalt nivel de pregătire în domeniul gestionării fondurilor europene este indispensabil pentru „transformarea miracolului polonez în miracolul românesc”. Deși personalul care activează în acest sector nu a fost atât de riguros pregătit precum cel din Polonia, cu siguranță România are specialiști de seamă în acest domeniu, mulți dintre aceștia fiind formați pe bani publici din fonduri naționale sau europene. Din păcate, așa cum studiul Boștinaru a evidențiat, puținii specialiști pe care România îi are în cadrul administrațiilor publice naționale și locale sunt remunerați cu salarii modice, ce deseori nu depășesc suma de 1000 de lei pe lună. Salariile necompetitive au făcut ca o parte însemnată a acestora să migreze spre mediul privat al consultanței în domeniul afacerilor europene ce au oferit renumerații duble față de sistemul de stat, lăsând astfel un deficit de experți pe care statul român nu l-a soluționat nici până în prezent. Cu o astfel de situație s-a confruntat și Polonia a cărei specialiști din cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale s-au reorientat către mediul privat. Măsura pe care Polonia a luat-o și anume de a oferi salarii egale cu cele din mediul privat s-a dovedit una eficientă, motiv pentru care o recomandăm cu încredere și pentru sistemul românesc!

O altă problemă specifică României privind mediul de consultanță privat ce necesită o atenție imediată și care permite practicarea de salarii peste medie este reprezentată de comisioanele exagerate pe care unele dintre aceste firme le percep pentru scrierea și depunerea proiectelor europene în numele solicitanților. În acest sens, deși statul nu se poate amesteca în chestiunile mediului de afaceri, acesta ar putea să informeze viitorii solicitanți și beneficiari ai fondurilor europene cu privire la costurile reale ale unui astfel de demers, stipulând, pe site-ul MDRAPFE un prag superior al acestor costuri astfel încât să prevină, pe cât posibil înșelarea cetățenilor de către firmele de consultanță avare, care percep comisioane și de peste 10.000 de euro, plătite în avans.

4.1.2.7. Demararea de programe specifice pentru regiunile subdezvoltate

Atât Polonia cât și România au în componența teritorială cinci regiuni subdezvoltate. În cazul României, cea mai subdezvoltată regiunea este Regiunea Nord-Est, penultima cea mai subdezvoltată regiune a UE, prima fiind regiunea Severozapaden din Bulgaria (Eurostat, Statistics Explained, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_at_reginal_level/ro).

În cazul Poloniei, regionalizarea a contribuit semnificativ la reducerea decalajelor de dezvoltare ale regiunilor poloneze de Est în comparație cu celelalte regiuni dezvoltate, deoarece acestea au beneficiat de două pârghii. Prima a fost reprezentată de crearea unui program regional de dezvoltare personalizat pentru fiecare regiune subdezvoltată, acesta țintind soluționarea problemelor specifice ale rămânerii în urmă, programul bazându-se pe valorificarea potențialului endogen al fiecărei regiuni din această categorie. Cea de-a doua pârghie a fost reprezentată de crearea Programului Operațional Dezvoltarea Estului Poloniei, un program național integrat bazat pe sprijin național și european în dezvoltarea capitalelor regionale estice astfel încât acestea să devină poli de creștere economică și care să propage

dezvoltarea din mediul urban către cel rural (Teoria polilor de dezvoltare). Conceperea Programului Operațional Dezvoltarea Estului României, plecând de la modelul polonez ar trebui să devină un deziderat suprem pentru România „adâncirii decalajelor inter și intraregionale". Ce ar putea face statul român pentru Regiunea Nord-Est? În primul rând, în această regiune ne confruntăm cu o situație ieșită din comun și anume aceea a falimentului primăriilor din mediul rural (comuna Iana, județul Vaslui fiind un exemplu reprezentativ). Astfel, în mod paradoxal, cei cărora le sunt destinați cu prioritate fondurile sunt prea săraci ca să poată să le acceseze, deoarece ei nu își permit să acopere cota de finanțare privată, modică de astfel, de 2 sau 3% din totalul finanțării, dar atât de imensă pentru primarii care de abia au fonduri pentru salariile angajaților și nimic mai mult. Prin Programul Operațional Dezvoltarea Estului României, dacă acesta s-ar implementa, guvernul României ar trebui să fie cel care acoperă contribuția privată a primăriilor din Regiunea Nord-Est, care se confruntă cu pauperitatea, aceasta fiind singura șansă ca mediul rural din Regiunea Nord-Est să se dezvolte.

4.1.2.8. Facilitarea creditării beneficiarilor fondurilor europene

De obicei, de reticența băncilor de a credita contribuția privată aferentă unui proiect european se lovesc de cele mai multe ori beneficiarii mediului de afaceri, instituțiile recurgând rar la o astfel de practică. Cum poate statul român sprijini acest sector? Garantând pentru împrumuturile făcute de solicitanții proiectelor europene, după o selecție a acelora care într-adevăr merită să fie susținute și care prevăd recuperarea investiției făcute în timp acceptabil. Firește și această idee este preluată din practica Guvernului Polonez ce susține dezvoltarea antreprenoriatului și a întreprinderilor mici și mijlocii prin această măsură, rezultatele acestei politici fiind admirate de un întreg continent. Un alt exemplu de bune practici privind creditarea o reprezintă

programul inovativ de antreprenoriat „Start Up Nation Romania" sprijinit din fonduri guvernamentale derulat în perioada 2 -15 Mai 2017. Din categoria acestui program fac parte și programele sprijinite prin fonduri UE „Start Up Plus" și „Diaspora Start-Up". Programul constă în finanțarea deschiderii de noi afaceri într-un spectru larg de domenii de activitate, suma primită fiind de 40 000 de euro, 100% nerambursabilă, contribuție proprie 0% (Programul Start Up Nation România, 2017). Ceea ce este cu adevărat inovator la acest program, conform spuselor Oanei Matei, administratorul firmei de consultanță Siena Consulting Turda, în cadrul Skill Up Conferences, Seminarului de Informare „Finanțări nerambursabile pentru afacerea ta" este faptul că după semnarea contractului de finanțare, beneficiarul poate solicita un credit echivalent cu valoarea contractului, garantat de către stat, beneficiarul fiind nevoit să plătească doar dobânda, până în momentul în care i se vor elibera banii de la București, procedeu ce de regulă durează minim 3 luni (Siena Consulting, 2017). Astfel sunt sprijiniți total antreprenorii cu idei inovative dar fără capital de investiție. O soluție cu adevărat ingenioasă ce s-ar putea extinde și în cadrul proiectelor europene cu importanță deosebită.

4.1.2.9. Sprijin financiar guvernamental pentru rambursări întârziate

Deficitul de cash-flow este poate una dintre cele mai pregnante caracteristici a multor proiecte finanțate prin intermediul fondurilor europene, în absolut toate statele membre ce fac parte din categoria beneficiarelor nete ale acestor finanțări. Așa cum am prezentat și în capitolul 2 al acestei lucrări, România a trecut prin perioade dificile ca urmare a suspendării unor programe operaționale, vârf de lance în acest sens fiind programul POSDRU. În perioada 2009-2011, cei care derulau proiecte în cadrul acestui program au rămas practic fără finanțare, din moment ce deconturile au fost suspendate de asemenea. Printr-o astfel de situație a trecut și Universitatea Babeș-Bolyai, care spre deosebire de

alți solicitanți și-a putut acoperi derularea activităților din surse proprii până la soluționarea problemelor. Majoritatea beneficiarilor însă nu au avut un asemenea as în mânecă, ceea ce a dus la crearea unui haos generalizat ce a depășit viteza de reacție a organismelor intermediare. Ce a făcut Polonia când s-a confruntat cu diverse motive de rambursări întârziate și ce ar putea face România ca astfel de situații să nu se mai repete? România ar putea să sprijine financiar proiectele blocate de deconturile întârziate din fonduri naționale provenite de la bugetul de stat, pe care aceasta să le recupereze ulterior direct de la Comisia Europeană. În limita posibilităților financiare ale țării noastre, această măsură ar soluționa deficitul de cash-flow și ar duce la o mai bună absorbție a fondurilor europene, responsabilizând astfel Guvernul să selecteze și să investească doar în cele mai calitative proiecte.

4.1.2.10. Combaterea corupției la toate nivelurile

Corupția, instabilitatea politică și lipsa unei reforme eficiente a regionalizării reprezintă cele trei probleme endemice ale absorbției fondurilor europene în România, conform opiniei publice românești, capitalul uman ocupând abia poziția a șaptea în cadrul sondajului de opinie pilot realizat în cadrul acestei cercetări. De departe, corupția va reprezenta pentru România nodul gordian cel mai dificil de stârpit, în condițiile actuale de instabilitate politică și de hipercentralizare a puterii la București. De asemenea, așa cum Mugur Isărescu afirma despre drumul României spre euro ca fiind unul dureros, pentru cei neobișnuiți cu rigorile unui astfel de demers (aluzia putând fi transferată și sistemului fondurilor europene) am putem afirma că și drumul României în procesul de deconstrucție a corupției va fi unul la fel de anevoios și de dureros. Datorită gradului mare de centralizare a puterii, o posibilă soluție pentru diminuarea corupției va rămâne în continuare regionalizarea. Pe lângă aceasta, cei care vor trebui să își asume rolul de gardieni ai democrației și ai domniei legii sunt tot cetățeni care vor

trebui să sancționeze actele de corupție îndreptate împotriva acestor două valori naționale. Mecanismul de Cooperare și Verificare (MCV) al Comisiei Europene trebuie să se mențină până la echilibrarea situației din România, indiferent de presiunile care se vor face în direcția opusă și să reprezinte un sprijin și un element de ghidaj pentru societatea civilă românească. În ceea ce privește domeniul specific al fondurilor europene, corupția trebuie combătută prin toate căile avute la dispoziție: o mai mare atenție a organismelor intermediare pe parcursul etapelor de monitorizare a proiectelor europene precum și pe parcursul etapelor de evaluare va fi binevenită. De asemenea încurajarea denunțării neregulilor prin intermediul facilităților puse la dispoziție cetățenilor de către MDRAP reprezintă un pas important împotriva corupției. Nu în ultimul rând, pentru cazuri privind fraudele comise cu fonduri europene, CE a pus la dispoziția cetățenilor Oficiul European de Luptă Anti-Fraudă (OLAF). De asemenea, având în vedere numărul mare de proiecte necalitative finanțate din fonduri europene, în România s-ar putea crea un site care să permită semnalarea acestora de către cetățeni, pentru a avea o statistică privind magnitudinea acestora, în lipsa altor surse oficiale.

Nu în ultimul rând, combaterea corupției trebuie să pornească de la cel mai mic nivel și anume cetățeanul, promovarea de spoturi de educare a acestuia privind ilegalitatea oferirii mitei reprezentanților publici fiind benefică în acest sens. Această formă de abordare ar putea fi implementată și în instituțiile de învățământ din România, la toate nivelurile cu scopul de a crea pe viitor o societate incoruptibilă.

4.1.2.11. Promovarea culturii antreprenoriale: România antreprenorială

Așa cum spunea profesorul Mihai Mihăescu în manualul său de educație antreprenorială, „rolul întreprinzătorului în teoria economică este recunoscut pentru prima dată în acest secol. Richard Cantillon, economist francez, a asociat asumarea riscului în economie cu întreprin-

zătorul. Pentru Cantillon, întreprinzătorul este o persoană care își asumă riscuri întrucât «cumpără la un preț cert și vinde la un preț incert, prin urmare acționează în condiții de risc». El consideră întreprinzătorul figura principală din economie" (Mihăescu, 2014, p. 9). Spiritul antreprenorial, care se regăsește în specificul românesc, fără a fi însă îndeajuns șlefuit poate reprezenta o activă importantă în demersul de dezvoltare al României. O inițiativă necesară pentru îmbunătățirea capacității antreprenoriale o reprezintă promovarea culturii antreprenoriale în instituțiile de învățământ, finanțarea de cursuri în domeniul antreprenoriatului, replicarea și mai accentuată a Programului „Start Up Nation România". O componentă specială a programului amintit o reprezintă Programul „Diaspora Start Up" destinat românilor care decid să se reîntoarcă în țară cu tot know-how-ul acumulat în străinătate pentru a-și crea afaceri în România cu sprijinul statului (http://www.startupcafe.ro/stiri-finantari-21744395-diaspora-start-40000-euro-fonduri-europene-romani-strainatate-afaceri.htm). Având în vedere că o măsură similară a avut rezultate excepționale în Polonia, extinderea programului „Diaspora Start Up" ar reprezenta o necesitate și o măsură avantajoasă pentru România în soluționarea problemei migrației îngrijorătoare cu care se confruntă statul român la ora actuală, mai ales a așa-numitei „migrații a creierelor".

În viitorul apropiat spiritul antreprenorial trebuie să fie o componentă de bază a specificului românesc. Astfel societatea românească trebuie să își însușească cele zece trăsături specifice antreprenorilor de succes precum: dorința de asumare a riscului (1), controlul propriului destin (2), spirit inovator (3), nevoia de împlinire (4), acceptarea incertitudinii (5), încrederea în sine (6), persistența (7), spirit de inițiativă (8), sesizarea oportunităților (9), și nu în ultimul rând, (10) un potențial ridicat de energie (Mihăescu, 2014, p. 9). De asemenea s-ar putea opera modificări legislative care să faciliteze crearea de noi afaceri, în special pentru tinerii antreprenori, atât din mediul urban cât și din mediul

rural. Pentru îmbunătățirea capacității de absorbție a României, domeniul antreprenoriatului trebuie revigorat și adus la standardele europene ale secolului XXI.

4.1.2.12. Consultarea societății civile: România responsabilă

În cadrul acestei secțiuni am dori să facem referire la cum este percepută consultarea societății civile în chestiuni de interes public de către autoritățile locale în orașul Cluj-Napoca de unde se pare că s-a dat startul în România unor astfel de inițiative.

Platforma „Bugetare Participativă la Cluj-Napoca" este o abordare modernă și europeană de implicare a cetățenilor în viața publică. Conform platformei, „bugetarea participativă este un proces derulat de Primăria Cluj-Napoca, prin care ideile și inițiativele comunității clujene se manifestă și se transformă în realitate. Este un proces deschis, incluziv și transparent prin care membrii comunității se implică direct în formularea deciziilor privind prioritățile de cheltuire a banilor din bugetul local" (Platforma Bugetare participativă, 2017, „Ce este BP?"). Practic, prin intermediul acestei platforme, clujenii pot decide care vor fi proiectele finanțate de Primăria Cluj-Napoca sau chiar pot să depună ei astfel de proiecte.

O replicare a unei astfel de inițiative de consultare civilă la nivel național cu siguranță ar duce la modernizarea României. În continuare, propunem cititorului să facă un exercițiu de imaginație și mizând pe „best case scenario", călătorim în viitorul apropiat, imediat după încheierea procesului de regionalizare în România. În acest context, Cluj-Napoca este capitală regională iar platforma utilizată până acum pentru consultarea privind cheltuirea banilor publici naționali mai are o secțiune și anume aceea destinată consultării populației regiunii cu privire la cheltuirea fondurilor UE destinate dezvoltării regionale și alocate direct regiunii în cauză. Ar fi o imagine interesantă, nu-i așa? În fine, revenind la realitate, mai punctăm faptul că Primăria Cluj-Napoca

a mai dezvoltat o platformă utilă numită „My Cluj" prin care cetățenii pot semnala în timp real o problemă de interes public și să solicite rezolvarea acesteia de către departamentul competent din cadrul primăriei (My Cluj, 2017, „Semnalează problemă"). Așadar consultarea societății civile nu doar pe probleme privind fondurile naționale ci mai ales privind cheltuirea fondurilor UE este o condiție necesară pentru dezvoltarea armonioasă a României, Cluj-Napoca reprezentând un exemplu în acest sens, subliniind faptul că în Polonia astfel de practici sunt demult împământenite.

4.1.2.13. Implicarea societății civile și sprijinirea inițiativelor cetățenești în vederea eficientizării sistemului românesc de absorbție: România pro-activă

În ultimii ani, din fericire, societatea civilă românească a demonstrat că este o societate din ce în ce mai pro-activă. Societatea a reacționat în momente în care aceasta a considerat că se aduc atingeri grave *status quo*-ului, însă oare cât de preocupată este această societate de problematica absorbției fondurilor europene raportându-ne la rezultatele înregistrate de România la acest capitol? Implicarea societății civile în inițiative ce au ca scop eficientizarea sistemului românesc de absorbție prin militarea pentru simplificarea hiperbirocrației, pentru stoparea practicilor neconcurențiale ale unor firme de consultanță, sancționarea de abuzuri, fraude și nereguli în acest domeniu, militarea pentru regionalizare, vor duce în cele din urmă la luarea în considerare a acestor doleanțe și la soluționarea lor de către organele competente, care încep să acorde atenția cuvenită puterii cetățenești, puterii *vox populi*.

Cele prezentate anterior reprezintă o parte din soluțiile care, cel puțin în teorie ar putea îmbunătăți modalitatea de absorbție a fondurilor europene în România. Majoritatea dintre aceste măsuri reformatoare au fost aplicate în ultimele două decenii de către Polonia, unde au funcționat cu succes. Progresul înregistrat de Polonia în domeniul dezvoltării economice și a accesării fondurilor europene semnifică poate

cel mai important garant a faptului că replicarea acestui model în România ar putea aduce cu sine rezultate asemănătoare cu cele înregistrate în Polonia, datorită similitudinilor deja arhicunoscute dintre cele două state, în cazul în care implementarea acestora ar fi luată în considerare de către autoritățile române. În ceea ce privește eficiența măsurilor propuse, aceasta ar putea fi evaluată doar în contextul aplicării lor reale în sistemul instituțional românesc, pentru care se militează și în această cercetare, aceasta fiind singura oportunitate de a demonstra veridicitatea celor expuse. Până atunci ne mulțumim cu faptul că reformele propuse au fost testate în prealabil de către statul polonez care a făcut din acestea un exemplu de bune practici pentru statele care doresc să le testeze și să le adopte la rândul lor.

4.2. Studiu de caz aplicativ. Implicarea societății civile în eficientizarea sistemului românesc de absorbție prin inițiative concrete: Petiția Regionalizării

„România are nevoie de descentralizare și regionalizare pentru transparență, responsabilitate, eficiență, guvernare multi-level și competitivitate. România are nevoie ca principiul subsidiarității să funcționeze și are nevoie cu adevărat ca procesul decizional să se realizeze de jos în sus. România are nevoie de o schimbare administrativă [...] pentru a face față cu succes viitoarelor politici de dezvoltare ale UE".

[Grațian Mihăilescu, Pledoarie pentru regionalizarea României]

Spuneam, mai devreme că măsurile identificate nu sunt cu adevărat utile decât dacă acestea ar fi realmente aplicate. În condițiile în care din partea statului român nu s-a sesizat nicio dorință temeinică de a acorda mai multă importanță oportunității pe care aplicarea modelului polonez ar putea să o ofere României, iar atunci când am încercat să preluăm modelul polonez de regionalizare am eșuat cu grație, singura pârghie rămasă la dispoziția acestei inițiative este bineînțeles societatea

civilă, așa cum este până la urmă normal să fie în orice democrație respectabilă, în acest moment, în cadrul UE, centralitatea cetățeanului reprezintă cel mai important pilon de susținere al structurii supranaționale.

Discursul Papei Francisc (cu ocazia celebrării a 60 de ani de la crearea CEE), a stipulat clar tendința și totodată necesitatea reîntoarcerii UE la valorile primordiale pe care părinții fondatori au clădit-o acum mai bine de șase decenii. Această concentrate pe individ, pe binele individual și comun al cetățenilor UE a dat naștere și unei schimbări de paradigmă privind absorbția fondurilor europene în statele central și est-europene. Astfel fondurile europene nu mai sunt acum privite ca un scop în sine ci ca un mijloc pentru atingerea obiectului final: acela de îmbunătățire a standardului de viață și a nivelului de trai ai cetățenilor țării beneficiare de acest sprijin european. Această schimbare de paradigmă a pătruns mai anevoios în România decât în Polonia, de pildă. Cu toate acestea, datorită intervențiilor doamnei comisar Corina Crețu, care a insistat să educe poporul român cu privire la însemnătatea și utilitatea reală a finanțărilor nerambursabile, schimbarea de percepție asupra fondurilor europene s-a produs și în spațiul carpato-danubiano-pontic. Uzitând de aceste argumente, plecăm de la premisa că cetățenii României au conștientizat că ei sunt de fapt adevărații beneficiari ai fondurilor europene și că este și de datoria lor să se implice în soluționarea problemelor ce scad randamentul absorbției, am încercat să îi determinăm pe aceștia să ia atitudine în vederea soluționării unei probleme abandonate de Guvern, care a afectat absorbția fondurilor europene, un subiect controversat în România: regionalizarea. Așa a luat practic ființă „Petiția Regionalizării”.

4.2.1. Conceperea experimentului

Petiția Regionalizării reprezintă un demers public de strângere de semnături prin care se solicită redeschiderea negocierilor privind regionalizarea în România având ca și exemplu de bune practici modelul polonez de regionalizare bazat pe crearea unor regiuni autonome auto-guvernate cu jurisprudență asupra utilizării fondurilor europene destinate dezvoltării regionale fără intervenția directă a Varșoviei. Experimentul a fost demarat ca urmare a rezultatelor Chestionarului privind eficiența absorbției fondurilor europene în România în care la întrebarea „Dacă societatea civilă ar institui o petiție în care să ceară Guvernului redeschiderea demersurilor privind instituirea unei regionalizări eficiente în România (plecând de la exemplul polonez), dumneavoastră ați semna o astfel de petiție? ", în cazul a 82% dintre respondenți, răspunsul a fost afirmativ. Ca și model pentru crearea platformei acestei petiții a fost utilizată Platforma România 100 (https://www.ro100.ro/). Aceasta a fost creată la începutul anului 2017 și este „o mișcare cetățenească, deschisă, activă care are ca obiective transformarea mediului politic și guvernamental românesc și atingerea adevăratului potențial de dezvoltare a României" (https://www.ro100.ro/despre). Platforma promovează ideea conform căreia „Schimbarea României poate veni doar de la o implicare cetățenească activă și masivă" și este bazată pe valorile și principiile Manifestului România 100 propus partidelor politice în toamna anului 2016, de către fostul premier Dacian Cioloș (https://www.ro100.ro/despre). Platforma România 100 are de asemenea și o petiție creată online prin care se solicită cetățenilor sprijinirea celor zece măsuri prezentate anterior și care până în data de 31 Mai 2017, a reușit să adune 55 390 de semnături, o performanță în rândul petițiilor online (https://www.petitieonline.com/sutin_platforma_romania_100). Dintre cele 100 de puncte cuprinse în manifest cele mai promovate zece măsuri au fost (https://www.ro100.ro/manifest):

Manifestul România 100

Susținem o Românie fără corupție
Susținem o Românie cu o clasă politică responsabilă
Susținem o Românie guvernată cu bun simț
Susținem o Românie în care fiecare muncește și este plătit cinstit
Susținem o Românie fără sărăcie
Susținem o Românie cu o economie competitivă
Susținem o Românie cu adevărat educată
Susținem o Românie sănătoasă
Susținem o Românie care contează în Uniunea Europeană și în NATO
Susține o Românie a tuturor românilor

(https://www.ro100.ro/manifest)

De asemenea, și alte platforme au contribuit la arhitectura Petiției Regionalizării. Platforma Demos, „Manifest pentru Democrație și Solidaritate" este de asemenea foarte apreciată atât la nivel național cât și de clujeni, mai ales de intelectualii orașului Cluj-Napoca, care promovează și susțin această platformă (http://platforma-demos.ro/).

Conform listei de semnături, Platforma Demos este susținută de cercetători clujeni, profesori și lectori universitari dintre care amintim aleatoriu: Adi Dohotaru (activist/cercetător), Mircea Olaru-Zăinescu (profesor științe sociale) și Sergiu Mișcoiu (profesor științe politice al Facultății de Studii Europene, UBB, Cluj-Napoca). Deoarece manifestul Demos a reprezentat piatra de temelie a Petiției Regionalizării, am decis să redăm integral textul său pentru a nu-i știrbi înțelesul și a nu-i umbri valoarea.

Manifestul Demos

„Într-o țară în care puterea politică și economică aparține unui grup restrâns de oameni, datoria noastră este să reconstruim de la bază, plecând de la oamenii simpli, de la drepturile, nevoile și aspirațiile lor, nu pentru a cuceri puterea, ci pentru a o reinventa după alte reguli. Proiectul nostru reflectă o putere care se bazează pe educație, pe implicare, pe cooperare, pe cinste, o putere folosită exclusiv pentru a construi o societate mai bună și mai dreaptă pentru toți.

Dacă vom menține traiectoria pe care ne aflăm acum, țara va rămâne condamnată la subdezvoltare și instabilitate. Elita politică guvernează fără viziune și fără proiecte, fiind preocupată doar de accesul la resurse, mimează lupta politică și instigă cetățenii la ură și dispreț reciproc. Economia se dezvoltă cu greutate, sacrificând atât energia întreprinzătorilor, cât și drepturile și prosperitatea angajaților. De multe ori sacrifică natura, resursele sau soarta comunităților locale. Educația și sănătatea devin servicii de lux pentru mulți dintre noi. Administrația este slabă, prost plătită și politizată, incapabilă să reziste abuzului de putere și cu atât mai puțin să susțină un proiect de dezvoltare. După 25 de ani de tranziție, trăim într-o societate pe care unii reușesc să o spolieze, din care mulți încearcă să scape și căreia cei mai mulți pot doar spera să îi supraviețuiască.

Credem în demnitatea tuturor oamenilor și în egalitatea lor în drepturi și oportunități, în libertatea și forța de a-și decide viitorul comun, în puterea de a schimba ceea ce pare greu de schimbat. Credem că democrația este pentru toți, tineri și bătrâni, bărbați și femei, educați și mai puțin educați, săraci și bogați. O democrație împlinită are nevoie de solidaritate, de cooperare, de încredere și de speranță. Credem în demnitatea tuturor oamenilor și în egalitatea lor în drepturi și oportunități, în libertatea și forța de a-și decide viitorul comun, în puterea de a schimba ceea ce pare greu de schimbat. Credem că democrația este pentru toți, tineri și bătrâni, bărbați și femei, educați și mai puțin educați, săraci și bogați. O democrație împlinită are nevoie de solidaritate, de cooperare, de încredere și de speranță” (http://platforma-demos.ro/).

După cum se poate observa din acest manifest, textul utilizează persoana I plural și anume pronumele „noi”, acesta incluzând prin analogie toți cetățenii României, adepți ai acestui manifest. Așadar, prin acest manifest, noi ne propunem, ca împreună să putem da „un mesaj puternic pentru reconstrucția unei societăți prospere, juste și armonioase” (http://platforma-demos.ro/) și ne dorim (http://platforma-demos.ro/):

Manifestul Demos

Ne propunem:

1. **Să depășim tensiunile politice sterile care maschează lupta pentru putere și compromisurile nefericite ale ultimelor decenii.**
2. **Să reducem drastic sărăcia, inegalitățile și privilegiile ce macină societatea din interior și o condamnă la instabilitate și subdezvoltare.**
3. **Să trecem de la un model economic bazat pe mâna de lucru ieftină, pe dumping social și de mediu la unul centrat pe producție, inovație, cooperare și sustenabilitate.**
4. **Să transformăm accesul general la educație, sănătate și cultură în priorități ale guvernării.**
5. **Să avem o guvernare transparentă și competentă, responsabilă în fața cetățenilor și capabilă să reziste capturii grupurilor de interese economice.**
6. **Să devenim mai responsabili față de natură și să construim instituții puternice de protecție a biodiversității, a apei și aerului.**
7. **Să oprim exploatarea distructivă a resurselor naturale și să integrăm prioritățile de dezvoltare economică cu cele legate de mediu și protecție a comunităților locale.**

La aceste șapte obiective bine punctate, pentru o imagine de ansamblu a României, după zece ani de la integrarea în UE considerăm necesară alipirea a încă trei deziderate, utilizând tot persoana I plural:

1. *Să transformăm absorbția fondurilor europene în Prioritatea numărul 1 a României și să urmărim neîncetat ca fondurile absorbite să fie utilizate cu maximă responsabilitate și eficiență în proiecte ce*

soluționează cu adevărat problemele de dezvoltare ale României, care să îi permită pe viitor accesul în spațiul Schengen și în zona Euro.

2. *Să luăm în calcul regionalizarea ca un factor adjuvant în dezvoltarea durabilă a României și în utilizarea eficientă (centrată pe probleme regionale majore) ale fondurilor europene.*
3. *Să militām pentru utilizarea fondurile europene pentru a reduce decalajele de dezvoltare abisale dintre mediul rural și mediul urban* (lipsa de capital uman specializat în domeniul managementului fondurilor europene din mediul rural este una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă România la momentul actual, astfel că un transfer urgent de know-how între sate, comune și orașe este absolut indispensabil pentru a încheia cu succes perioada de programare 2014-2020).

Până la urmă, Petiția Regionalizării se învârte în jurul ideii de sărăcie, penurie, pauperitate sau alte denumiri mai „soft" ale acestui termen în spatele căruia se ascunde un singur lucru: subdezvoltarea regională, subdezvoltare rurală și subdezvoltarea umană. Cu toate acestea și în mod paradoxal însă, România nu este o țară prin excelență săracă, acest lucru fiind confirmat chiar de către Eurostat, care informează că România a avut cea mai mare creștere economică procentuală din UE raportat la primul trimestru economic al anului 2017, de nici mai mult nici mai puțin de 5,6%, comparativ cu Polonia care a înregistrat în aceeași perioadă o creștere economică de 4,1%, conform sursei Eurostat citată de Claudiu Zamfir în data de 16 Mai 2017 ("Eurostat: România a avut cea mai mare creștere economică procentuală din UE în primul trimestru 2017", http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-21769019-eurostat-romania-avut-cea-mai-mar-crestere-economica-procentuala-din-primul-trimestru-2017.htm).

Creșterea economică înregistrată de statele membre UE în 2016-2017 este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 25. *Creșteri economice procentuale ale statelor membre UE, 2016-2017 (Eurostat. Disponibil la adresa: http://media.hotnews.ro/media_server1/image-2017-05-16-21769015-0-crestere-economica.jpg).*

	Percentage change compared with the previous quarter				Percentage change compared with the same quarter of the previous year			
	2016			2017	2016			2017
	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1
EA19	0.3	0.4	0.5	0.5	1.6	1.8	1.8	1.7
EU28	0.4	0.4	0.6	0.5	1.8	1.9	1.9	2.0
Member States								
Belgium	0.5	0.1	0.4	0.5	1.2	1.2	1.1	1.5
Bulgaria	0.9	0.7	0.9	0.8	3.6	3.4	3.4	3.4
Czech Republic	0.9	0.2	0.4	1.3	2.6	1.8	1.9	2.9
Denmark	0.4	0.6	0.5	0.3	0.6	1.5	2.3	1.8
Germany	0.5	0.2	0.4	0.6	1.8	1.7	1.8	1.7
Estonia	0.8	0.5	1.9	:	0.9	1.8	2.8	:
Ireland	0.8	4.0	2.5	:	3.8	6.3	6.6	:
Greece	0.3	0.6	-1.2	-0.1	-0.4	2.0	-1.1	-0.5
Spain	0.8	0.7	0.7	0.8	3.4	3.2	3.0	3.0
France	-0.1	0.2	0.5	0.3	1.1	0.9	1.2	0.8
Croatia	0.9	1.2	0.6	:	2.1	2.7	3.5	:
Italy	0.1	0.3	0.2	0.2	0.8	1.0	1.0	0.8
Cyprus	1.2	0.7	0.7	0.6	2.8	2.9	2.9	3.3
Latvia	0.7	0.5	1.2	1.5	1.0	0.6	2.2	3.9
Lithuania	0.7	0.5	1.5	1.4	2.0	1.8	3.1	4.1
Luxembourg	1.2	1.0	1.3	:	4.5	5.4	3.6	:
Hungary	1.2	0.5	0.7	1.3	2.2	2.1	1.9	3.7
Malta	0.7	1.8	1.7	:	4.4	4.9	5.1	:
Netherlands**	0.7	0.8	0.6	0.4	1.8	2.5	2.8	2.8
Austria	0.2	0.6	0.6	0.5	1.3	1.7	2.0	1.9
Poland	1.0	0.4	1.7	1.0	3.0	2.2	2.9	4.1
Portugal	0.2	0.9	0.7	1.0	0.9	1.7	2.0	2.8
Romania	1.6	0.7	1.5	1.7	5.7	4.5	5.0	5.6
Slovenia	0.7	1.0	1.2	:	2.1	2.9	3.6	:
Slovakia	0.8	0.7	0.8	0.8	3.5	3.1	2.9	3.1
Finland	-0.1	0.8	0.3	1.6	0.6	1.7	1.4	2.6

Creșterea economică ar trebui să fie o veste îmbucurătoare, însă așa cum arată studiul realizat de World Vision România în colaborare cu Universitatea Babeș-Bolyai, cu cât țara devine mai bogată cu atât mai mult se îngroașă rândurile cetățenilor români ce trăiesc la limita subzistenței: așadar bogăția în România este un polarizată, inegală, inechitabilă și foarte îndepărtată de conceptul de coeziune economică și socială promovat de UE. Studiul „Bunăstarea copilului din mediul rural" lansat în 2016 de Prof. Dr. Gabriel Bădescu, Dr. Niculina Petre și Dr. Daniela Angi sub egida Fundației World Vision România arată clar faptul că deși România a înregistrat o creștere economică semnificativă (chiar dacă provenită din creșterea consumerismului și nu a fondurilor de economii sau de investiții) această creștere nu a fost propagată și în mediul rural. Conform studiului, în cele 105 comune supuse cercetării din județele Cluj, Dolj, Ialomița, Olt, Vaslui și Vâlcea, în cazul a 90% dintre familiile analizate, resursele financiare nu acoperă strictul necesar, mai grav fiind faptul că 5% dintre respondenți au afirmat că în gospodăriile acestora, copii primesc mai puțin de două mese pe zi în timp ce 12% dintre respondenți au afirmat că aceștia asigură copiilor mai puțin de trei mese pe zi (Bădescu et. al., 2017, p. 26), rezultatul studiului indicând faptul că în România 1 din 10 copii din mediul rural merge la culcare flămând (https://www.worldvision.ro/Presa/2017/world-vision-romania-lanseaza-raportul-bunastarea-copilului-din-mediul-rural-2016-a859.html). Faptul că România este o țară extrem de polarizată politic și economic face ca aceste paradoxuri să crească, în România creându-se practic așa-numitele insule de bogăție într-o mare de sărăcie.

În cazul Poloniei, calitatea vieții în zonele rurale este net superioară celei din România, acest lucru datorându-se în bună parte

și procesului de regionalizare implementat de aceasta, care a facilitat accesul țintit al fondurilor europene în aceste zone defavorizate. Așa cum am văzut în Capitolul 1 al acestei lucrări, Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 a tratat cu maximă seriozitate problematica dezvoltării rurale, îndeplinindu-și toate obiectivele stipulate în cadrul Priorității 5: Dezvoltarea zonelor rurale.

Plecând de la premisa conform căreia implementarea unei reforme a regionalizării pe principii poloneze ar duce la scăderea polarizării bogăției României și la o absorbție mai eficientă și mai centrată pe nevoile de bază ale locuitorilor regiunilor românești din mediul urban și din cel rural, având certitudinea că actualul sistem instituțional românesc se află în prag de colaps, manifestând un randament scăzut în asigurarea distribuirii echitabile a resurselor, inclusiv a fondurilor comunitare, mizând pe spiritul de inițiativă și de pro-activitate al societății românești și avându-l ca model pe activistul Grațian Mihăilescu (unul dintre cei mai vehemenți susținători ai regionalizării) am trecut la următoarea etapă, cea a redactării Petiției Regionalizării și a creării site-ului aferent, toate gândite în cel mai mic detaliu, rezultatul fiind următorul:

Petiția Regionalizării

Continuați cu Facebook
SAU
* Prenume
* Nume
* Oraș
România
Semnez pentru că... (opțional)
Arată semnătura mea în mod public

„Sunt unul dintre promotorii ideii de regionalizare și descentralizare și consider că un asemenea proces bine realizat poate duce la o reformă a administrației, la o eficientizare a funcționarii acesteia, la o dezvoltare regională, la reducerea disparităților economice, la implicarea activă a cetățenilor (nivelul decizional fiind adus mai aproape de nevoile lor), pentru promovarea principiului subsidiarității (unul dintre principiile de bază ale UE) și nu în ultimul rând la o absorbție mai bună a fondurilor europene" (http://pcmcluj.blogspot.ro/2015/01/gratian-mihailescu-regionalizare-si.html).

[Grațian Mihăilescu, consultant, publicist, activist, expert în politici interne și externe, dezvoltare regională, relații internaționale și studii europene]

Acesta este discursul pe care Grațian Mihăilescu, specialist în dezvoltare regională, îl expune la toate evenimentele la care participă, ori de câte ori are ocazia. Din păcate, proiectul său de reformă a regionalizării, după modelul de succes implementat în Polonia a rămas fără ecou, fiind blocat de fiecare dată de interesele „superioare" ale politicienilor din România. Firește, Bucureștiul își dorește ca întreaga putere politică și administrativă să rămână la centru, de unde putem fi „controlați" cel mai bine. Astfel, în timp ce alte state postcomuniste, care acum 10 ani se aflau la același nivel de dezvoltare cu cel al României au implementat de mult o reformă a regionalizării extrem de eficientă prin care regiunile lor au devenit autonome, au dobândit personalitate juridică, le-au fost atribuite denumiri specifice care în timp au devenit brand-uri regionale de țară, au negociat direct cu Comisia Europeană valoarea fondurilor europene atribuite dezvoltării regionale pe care ulterior și le-au gestionat singure, în România toate aspectele dezvoltării sunt gestionate la centru, într-un mod din ce în ce mai ineficient.

Această petiție a fost realizată cu scopul de a colecta semnături pentru redeschiderea negocierilor privind implementarea unui proces eficient de regionalizare în România, care să ducă în primul rând la o absorbție mai bună și mai ales mai eficientă a fondurilor europene (ținând cont de faptul că fiecare regiune în parte își cunoaște mult mai bine nevoile decât ar putea să o facă vreodată Guvernul Central).

Petiția susține regionalizarea administrativă a statului românesc și nu are nicio legătură cu regionalismul politic exacerbat (http://contributors.ro/administratie/regionalizarea-clarificarea-unui-concept/). Petiția se adresează tuturor românilor care își doresc o țară ca afară, care mai cred în România și care își doresc ca ea să se dezvolte cu adevărat, după mai bine de 10 ani de integrare europeană. Ne propunem să strângem 968 583 de semnături (5% din populația României) pentru a putea propune acest proiect Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene (MDRAPFE).

„România are nevoie de descentralizare și regionalizare pentru transparență, responsabilitate, eficiență, guvernare multi-level și competitivitate. România are nevoie ca principiul subsidiarității să funcționeze și are nevoie cu adevărat ca procesul decizional să se realizeze de jos în sus. România are nevoie de o schimbare administrativă [...] pentru a face față cu succes viitoarelor politici de dezvoltare ale UE".

[Grațian Mihăilescu, Pledoarie pentru regionalizarea României]

Drd. Anamaria Loredana Ianoși, Universitatea Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Studii Europene

Contactați autorul petiției

Figura 37. *Petiția Regionalizării (Captură). Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/petitia__regionalizarii.*

4.2.2. Aplicarea experimentului

Petiția Regionalizării reprezintă un experiment-pilot ce își propune să familiarizeze mediul social cu această formă de guvernare multi-stratificată, să informeze corect populația cu privire la beneficiile pe care aceasta le poate aduce dacă este implementată pe principiile transparenței și a bunei guvernanțe, la final putându-se trage concluzii despre percepția societății românești asupra regionalizării ca instrument de eficientizare a absorbției fondurilor europene în România și despre spiritul civic societal care în ultimii ani a crescut exponențial, raportat la anul 2007, anul integrării României în structura europeană.

„Petiția Regionalizării” este găzduită de platforma „Petiții online” (https://www.petitieonline.com/initiazapetitie?gclid=CNfK27bes9QCFQMW0wodbwsLNA). Aceeași platformă găzduiește și petiția „Susțin Platforma România 100” (https://www.petitieonline.com/sutin_platforma_romania_100).

„Petiția Regionalizării” a fost lansată oficial în data de 9 Aprilie 2017, cu o lună înainte de sărbătorirea Zilei Europei, ce are loc anual, în data de 9 Mai 2017. Petiția a fost promovată în primul rând prin intermediul platformei gazdă, precum și prin intermediul mediilor de socializare online. S-a optat de asemenea pentru promovarea în presa locală, prin intermediul trustului ABC Transilvania News și pentru vizibilitate suplimentară contra cost, posibilitate oferită tot de către platforma gazdă.

În ceea ce privește promovarea petiției în rândul locuitorilor Regiunii Nord-Vest, acestora li s-au expus potențialele beneficii pe care reforma regionalizării ar putea să le aducă cu sine în cazul în care aceasta ar fi implementată: „voi detalia în continuare ce ar însemna regionalizarea pentru Regiunea Nord-Vest. În primul rând, după introducerea noțiunii de regiune în Constituția României ca și unitate administrativ-teritorială de sine stătătoare, primul pas ar fi acela de a

alege o denumire pe măsura regiunii noastre. Locuitorii regiunii vor putea alege, prin referendum, dintre denumiri cu rezonanță precum: [Ardeal], Transilvania de Nord, Crișana sau Someșeana (cea din urmă fiind o propunere venită din partea Comisiei Europene). În al doilea rând, Cluj-Napoca va deveni capitală regională, găzduind totodată viitorul Consiliu Regional ce va fi responsabil de crearea și implementarea politicilor eficiente de dezvoltare regională în cadrul regiunii (cel mai probabil, unitățile locale și cele județene vor fi menținute, ca și în cazul Franței, Polonia alegând să desființeze județele). În al treilea rând, ca urmare a regionalizării, regiunea va avea un buget regional, ceea ce înseamnă că taxele și impozitele colectate în regiune nu vor mai lua drumul bugetului central de la București decât în proporție de 25%, 75% din totalul obligațiile noastre financiare rămânând în regiune pentru a fi utilizate la dezvoltarea regiunii. În al patrulea rând, în calitate de regiune autonomă, regiunea noastră va avea dreptul să negocieze direct cu Comisia Europeană fondurile destinate dezvoltării regionale, fără intervenția Bucureștiului, regiunea fiind cea care va urma să gestioneze independent aceste fonduri, finanțând proiecte care vor fi selectate împreună cu locuitorii regiunii (o astfel de abordare ar soluționa cu siguranță problema centurii ocolitoare a orașului Cluj-Napoca [sau problema Spitalului de Urgență Cluj-Napoca], dacă ar exista această posibilitate de a accesa fonduri direct de la Comisie). Nu în ultimul rând, regiunea ar avea un blazon propriu, ușor recognoscibil la nivel european, regiunea devenind astfel un brand de țară, la fel ca și în cazul regiunilor europene importante, care deși fac parte dintr-un anumit stat, acestea au și identitate proprie, ceea ce le permite să fie competitive pe piața europeană și pe cea mondială” (Ianoși, 2017, „Regionalizarea - un subiect tabu sau o necesitate?”). Textul integral este redat în Anexa 4 a lucrării de față.

Petiția s-a bucurat de promovare atât în România cât și în străinătate, aceasta acumulând semnături din partea Diasporei din state precum Austria sau Noua Zeelandă. „Petiția Regionalizării" a fost promovată alături de Chestionarul privind eficiența absorbției fondurilor europene în România, în mediul academic, politic, neguvernamental și mediul de afaceri.

O cale importantă de promovare a petiției a fost reprezentată de popularizarea sa în cadrul evenimentelor și a conferințelor de profil, cel mai recent eveniment de această dimensiune fiind „Open Innovation Conference 2.0 2017" ediția a-5-a, Cluj-Napoca, eveniment organizat de către Comisia Europeană pentru prima dată în România, edițiile 1-4 fiind organizate în Irlanda, Finlanda și Olanda (https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/open-innovation-20-conference-2017). Conferința se adresează experților în inovare, creatorilor de politici, mediului academic și celor preocupați de diversele aspecte ale inovației și antreprenoriatului.

Prin urmare, metoda utilizată în cazul experimentului de față a fost ce a diseminării conținutului acesteia prin toate mijloacele clasice și mai ales a celor moderne puse la dispoziție de era tehnologiei în care ne aflăm (Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, e-mail, presă locală, grupuri virtuale de studenți, site-uri, promovare în cadrul evenimentelor de profil etc.).

4.2.3. Rezultatele experimentului

În cele două luni de zile în care petiția a rulat în mediul online (9 Aprilie 2017-9 Iunie 2017), aceasta a reușit să adune 103 semnături, după cum ne indică centralizatorul petiției a cărui captură este prezentată în figura următoare:

Recommend Share You and 29 others recommend this.

Semnează această petiție | Semnături (103) | Statistici | Vizibilitate suplimentară

Petiția Regionalizării

"Sunt unul dintre promotorii ideii de regionalizare și descentralizare și consider că un asemenea proces bine realizat poate duce la o reformă a administrației, la o eficientizare a funcționarii acesteia, la o dezvoltare regională, la reducerea disparităților economice, la implicarea activă a cetățenilor (nivelul decizional fiind adus mai aproape de nevoile lor), pentru promovarea principiului subsidiarității (unul dintre principiile de bază ale UE) și nu în ultimul rând la o absorbție mai bună a fondurilor europene" (http://pcmcluj.blogspot.ro/2015/01/gratian-mihailescu-regionalizare-si.html).

[Grațian Mihăilescu, consultant, publicist, activist, expert în politici interne și externe, dezvoltare regională, relații internaționale și studii europene]

Continuați cu Facebook

SAU

* Prenume

* Nume

* Oraș

România

Semnez pentru că... (opțional)

Arată semnătura mea în mod public

Nu sunt robot

reCAPTCHA

Confidențialitate - Termeni

Semnează această petiție

Autorul petiției va vedea toate informațiile pe care le furnizați în acest formular.

Figura 38. *Centralizarea semnăturilor pentru Petiția Regionalizării (Captură), 9 Iunie 2017. Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/petitia__regionalizarii.*

În acest moment, Petiția Regionalizării este din nou activă, putând fi semnată oricând și de către oricine la adresa deja cunoscută: https://www.petitieonline.com/petitia__regionalizarii.

Cei 103 semnatari provin din diferite orașe ale României și din afara granițelor țării. Astfel făcând o statistică strict pe acest criteriu, situația se prezintă în felul următor: 49 de semnatari sunt din Câmpia Turzii, 17 din Cluj-Napoca, 10 din Turda, 8 din Baia Mare, 4 din Sankt Johann im Pongau (Austria), 3 din Bischofshofen (Austria), 3 din Iași, 2 din Apahida, 2 din Timișoara, 1 din Graz (Austria), 1 din Viișoara (Câmpia Turzii), 1 din Auckland (Noua Zeelandă), 1 din București, 1 din Pitești (Petiția Regionalizării. Statistici, https://www.petitieonline.com/stats.php?id=172389).

Semnează această petiție | Anunțuri (0) | Semnături (1

Mesaje primite (0) | Editează | Tradu această

Tipărește lista de semnături | Integreaza | Încetează

Petiția Regionalizării

Statistici

City	Semnături
Campia Turzii (România)	44
Cluj-Napoca (România)	17
TURDA (România)	10
Baia Mare (România)	8

Notă:

1. Platforma redă doar clasamentul primelor 4 orașe. Celelalte orașe au fost extrase din lista de semnături.
2. În cazul orașului Câmpia Turzii, s-au înregistrat 49 de semnături, însă datorită faptului că 5 dintre semnatari au utilizat cratimă în denumirea orașului, (Câmpia-Turzii) platforma le-a contabilizat pe acestea separat.

Figura 39. *Statistica semnatarilor Petiței Regionalizării pe orașe (Captură). 9 Iunie 2017. Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/stats.php?id=172389.*

Un aspect interesant în cadrul petiției a fost faptul că cele mai multe semnături au fost înregistrate în după-amiaza și seara zilei de 8 Mai, chiar în ajunul celebrării Zilei Europei. Coincidența sau nu, în acea zi au fost înregistrate 33 de semnături.

Data	Semnături
2017-05-19	1
2017-05-18	1
2017-05-17	1
2017-05-08	33
2017-05-05	2
2017-05-04	3
2017-05-03	3
2017-05-02	14
2017-04-30	1
2017-04-28	3
2017-04-27	2
2017-04-26	4
2017-04-24	1
2017-04-23	2
2017-04-20	1
2017-04-18	11
2017-04-16	4
2017-04-14	1
2017-04-12	2
2017-04-09	13

Figura 40. *Apogeul înregistrării de semnături pentru Petiția Regionalizării (Captură). Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/stats.php?id=172389.*

Cu toate că „Petiția Regionalizării” nu a înregistrat rezultate spectaculoase până în prezent, societatea civilă a dat totuși semne că este interesată de acest aspect, mai ales după promovarea intensă a modelului polonez de regionalizare (ca exemplu de bune practici pentru România) în spațiul mediatic românesc, ce a avut loc în perioada Martie-Mai 2017 în cadrul evenimentelor de celebrare a 60 de ani de la crearea CEE și a celor prilejuite de celebrarea Zilei Europei. Un impediment în obținerea unui număr mai mare de semnături a fost reprezentat de contextul socio-politic nefavorabil în care se află România la momentul actual. Petiția a fost lansată imediat după înăbușirea unei perioade tensionate din istoria contemporană a statului român declanșată de evenimentele ce au avut loc încă de la începutul anului 2017: criza schimbării de putere la conducerea Guvernului, urmată de criza desemnării primului-ministru și a întârzierii finalizării bugetului aferent anului 2017 iar momentul culminant a fost acela al crizei declanșate de Ordonanța de Urgență a Guvernului (OUG) 13/2017 din 31 Ianuarie 2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (Monitorul Oficial, Partea 1, Nr. 92, 1 Februarie 2017) abrogată prin OUG 14/2017 din 5 februarie 2017. De exemplu, petiția aferentă inițiativei cetățenești împotriva OUG 13, intitulată „Suntem împotriva OUG 13/2017 de modificare a Codului Penal” a reușit să strângă într-un timp record (petiția a fost lansată în data de 2 Februarie 2017) 118 607 semnături iar apogeul a fost atins în data de 3 Februarie 2017 când petiția a fost semnată de 78 167 de români (https://www.petitieonline.com/suntem_impotriva_oug_13_2017_de_modificare_a_cp).

Ce este și mai interesant la această petiție este faptul că deși OUG 13/2017 a fost abrogată, petiția este încă activă și acceptă în continuare semnături. În aceste condiții, era de așteptat ca regionalizarea să reprezinte o preocupare secundară a românilor iar un record precum cel prezentat anterior va fi greu de doborât de către orice altă petiție,

inclusiv cea a regionalizării, însă nu imposibil. Cât de mare va fi interesul societății civile românești față de „Petiția Regionalizării" va depinde în mare parte de contextul socio-politic ce se va contura în următorii ani în România. Mizând pe așa-numitul „best case scenario" în care România se va bucura pe viitor de stabilitate politică și guvernare eficientă, această petiție ar avea șanse reale să atragă interesul și susținerea societății românești. Până atunci însă, este important că acest demers a fost întreprins și că va continua să activeze și să pregătească terenul propice reformei regionalizării până în clipa în care se va ivi acel moment favorabil din toate punctele de vedere pentru implementarea efectivă a acesteia iar faptul că petiția anti-regionalizare ce rulează în mediul online a reușit să strângă până în prezent doar 18 semnături (https://petitieonline.net/petitie/03770149/semnaturi), încurajează oarecum inițiativa prezentată în această secțiune și permite emiterea supoziției că societatea civilă sprijină mai mult regionalizarea decât centralizarea României și că aceasta consideră regionalizarea ca fiind un instrument de îmbunătățire a atragerii fondurilor europene și de utilizare mai responsabilă a acestora (făcând aluzie la îngrijorarea doamnei comisar Corina Crețu privind rezultatele pe care le va avea România pe perioada de finanțare 2014-2020, prezentată la începutul acestui capitol).

Figura 41. *Inițiative cetățenești anti-regionalizare (Captură). Disponibilă la adresa: https://petitieonline.net/petitie/03770149/semnaturi.*

„Petiția Anti-Regionalizare" a fost lansată în anul 2013 și condamnă acel proiect de regionalizare inițiat în Septembrie 2013.

Proiectul inițial poate fi îmbunătățit pe baza experienței acumulate în urma respingerii acestuia și a modelelor europene de succes. Fiind presați oarecum de însuși statutul nostru de membru al UE și de alinierea la politicile europene, implementarea regionalizării este până la urmă doar o chestiune de timp (poate de 10 ani, așa cum a rezultat din chestionarul întreprins în această cercetare), însă este important ca atunci când acel moment va veni, România să fie pregătită și capabilă să implementeze o regionalizare eficientă, transparentă și în beneficiul cetățenilor iar cetățenii trebuie să fie la rândul lor parte activă și parte implicată în acest proces de schimbare.

În ceea ce privește orașul Cluj-Napoca, regionalizarea ar putea însemna o adevărată mană cerească în condițiile în care autonomia regională ar putea soluționa două probleme importante cu care Primăria Cluj-Napoca se confruntă în momentul de față. Conform declarațiilor oficiale ale edilului orașului, domnul Emil Boc, Primăria a depus două proiecte europene cruciale pentru dezvoltarea municipiului Cluj-Napoca care momentan zac uitate undeva în sertarele oficialilor de la București, care ar întârzia voit aprobarea acestora pe motivul coloraturii politice distincte existente între Cluj-Napoca și Guvernul de la București. Cele două proiecte europene depuse aveau ca obiective construirea unei centuri ocolitoare a municipiului Cluj-Napoca, acesta confruntându-se cu grave probleme de aglomerație rutieră și în construirea unui Spital Regional de Urgență necesar locuitorilor întregii Regiuni Nord-Vest (acesta fiind recent aprobat după multiple intervenții din partea oficialilor clujeni). Din păcate, Cluj-Napoca nu este singurul oraș care se confruntă cu o astfel de situație bizară, Timișoara aflându-se într-o postură similară, conform spuselor domnului Boc. Regionalizarea ar putea soluționa aceste probleme endemice ce împiedică dezvoltarea la standarde europene a Clujului, deoarece în condițiile în care Cluj-Napoca ar deveni capitală regională după modelul polonez, Regiunea Nord-Vest ar avea acces direct la cel puțin 25% din fondurile destinate dezvoltării regionale și ar putea duce

la bun sfârșit aceste proiecte eminamente necesare, fără intervenția nefastă (de această dată) a reprezentanților puterii. De asemenea, oficialii politici clujeni s-au remarcat de-a lungul timpului ca susținători ai conceptului de regionalizare, iar unii dintre aceștia nu au ezitat să își exprime public dezamăgirea pentru eșecul procesului de regionalizare ce a avut loc în anul 2013. În acest sens, omul politic și sociologul Vasile Dâncu, colaborator al echipei de proiectare și regionalizare formată în urmă cu 5 ani, a declarat cu o ușoară dezamăgire următoarele: „Tot timpul s-a vorbit despre asta [regionalizare] ca despre ruperea României, s-au creat frici artificiale, toate induse de la București, pentru că toată gașca de politicieni de la București nu va accepta niciodată o descentralizare corectă și nici regionalizarea, pentru că ar pierde resursele pe care le gestionează" (Horea, 2015, „De ce eșuează la noi descentralizarea și regionalizarea"). Opinia domnului Dâncu a fost împărtășită și de către edilul Emil Boc: „Există o rezistență birocratică uriașă în structurile administrației centrale a statului, împotriva cedării de prerogative către administrațiile locale. Ei văd foarte clar că, în momentul în care cedează din putere, vor dispărea ca entitate" (Horea, 2015, „De ce eșuează la noi descentralizarea și regionalizarea").

Considerând că și în această privință inițiativa cetățenească va fi cea care va avea ultimul cuvânt de spus, încheiem aici incursiunea noastră în adâncurile sistemul românesc de absorbție, cu speranța că demersul nostru a trezit un ecou în conștiința românilor și că soluțiile prezentate în această secțiune (ce necesită a fi aprofundate în continuu) vor fi la un moment dat luate în considerare de către autorități și puse în practică (tot cu sprijinul societății civile) îndrăznim să credem că România își va găsi curând drumul spre absorbția eficientă și responsabilă a fondurilor europene și că rezultatele viitoare ale absorbției se vor reflecta în îmbunătățirea standardelor de viață și a nivelului de trai al cetățenilor români, principalii beneficiari ai acestor fonduri atât de controversate, mediatizate, râvnite și blamate, toate în același timp.

Concluzii

Am început redactarea acestui capitol cu un citat desprins dintr-o declarație publică de notorietate a Comisarului European Corina Crețu în care aceasta își manifesta îngrijorarea privind rezultatele pe care România le va avea în cadrul programării financiare multi-anuale 2014-2020 în domeniul absorbției fondurilor europene. Ținând cont de realitatea prezentată de către CE, care ne indică o absorbție efectivă de 0,5% și o absorbție contractată de 11,4% pe perioada curentă de finanțare care se ridică la suma totală de 36 447 518 905 miliarde euro, am putea spune că îngrijorarea doamnei comisar este una atât întemeiată cât și justificată (European Structural and Investment Funds, Data, Explore by country, Country Data for: Romania, https://cohesion data.ec.europa.eu/countries/RO). Transpus în cifre, România a cheltuit din bani europeni până la data de 16 Iunie 2017 suma de 166 643 371 (milioane) euro și a contractat în total suma de 4154125475 (miliarde) euro (https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/RO). La polul opus, Polonia a reușit să cheltuiască până la data menționată anterior 4,1% din fonduri și să contracteze un procent de 22% din suma totală de 104 899 024 556 (miliarde) euro, ceea ce relevă faptul că Polonia a cheltuit deja 4 314 359 724 (miliarde) euro și a contractat peste 23 de miliarde de euro (European Structural and Investment Funds, Data, Explore by country, Country Data for: Poland, https://cohesiondata. ec.europa.eu/countries/PL). Aceste date puse la dispoziție de structurile europene nu fac decât să confirme încă o dată, dacă mai era cazul, că sistemul polonez de absorbție este într-adevăr unul eficient, cel puțin în comparație cu cel românesc. Datele expuse reprezintă totodată și un motiv în plus pentru care România trebuie să se mobilizeze în soluționarea nodurilor gordiene ce s-au cristalizat în jurul sistemului instituțional românesc în general și al sistemului de absorbție a

fondurilor europene în speță. De aceea, implementarea reformelor expuse în acest capitol ce se bazează pe experiența poloneză este necesară pentru a încheia onorabil exercițiul financiar 2014-2020. Conform spuselor Comisarului European Corina Crețu, în declarația de presă din 8 Mai 2017 de la București, anul 2017 reprezintă un an crucial pentru România în domeniul absorbției fondurilor europene, deoarece dacă România nu va reuși să se redreseze acum, la jumătatea perioadei de programare, sumele alocate României în perioada 2020-2027 se vor diminua semnificativ (http://www.romania-actualitati.ro/2017_an_crucial_pentru_romania_pentru_absorbtia_de_fonduri_europene-102379). Prin urmare, principiul pe care trebuie să îl aplice România pentru a ieși din acest impas este cu siguranță: voință, reformă și ... iar reformă la care să ia parte întreaga societate românească!

CONCLUZII

Datorită importanței excepționale a utilizării fondurilor europene ca și instrument de reducere a decalajelor dintre statele membre dezvoltate și subdezvoltate ale UE și de îmbunătățire a standardelor de viață și a nivelului de trai a cetățenilor statelor aflate în curs de dezvoltare, în lucrarea de față, „Drumul României spre o absorbție eficientă a fondurilor europene. Despre transformarea miracolului polonez în miracolul românesc. Analiză comparativă", am urmărit cu prioritate procesul de absorbție a fondurilor europene în România în perioada de programare recent încheiată (2007-2013) și rezultatele acestui proces desfășurat pentru prima dată în România. În plan secundar o atenție deosebită a fost acordată procesului de absorbția a fondurilor europene în Polonia, ceea ce a permis operarea unor analize comparative pertinente între cele două state privind capacitatea acestora de absorbție și a calității utilizării fondurilor europene. Studiul și-a propus și a reușit în mare măsură să identifice principalii factori care au avut o influență negativă asupra eficienței absorbției fondurilor comunitare în țara noastră și să propună soluții viabile pentru îndepărtarea sau minimalizarea acestora în perioada de programare actuală 2014-2020, considerată a fi o perioadă marcantă pentru dezvoltarea României și pentru viitorul și imaginea acesteia în cadrul UE. Nu în ultimul rând, analiza absorbției fondurilor europene în România a fost focalizată pe implicarea mediului politic, al mediului de afaceri, academic și al societății civile, *in generis*, în susținerea adoptării reformelor de eficientizare a sistemului românesc de absorbție, uzitând

de schimbarea de paradigmă a fondurilor europene și readucând în atenția publică sprijinul pe care UE l-a manifestat prin structurile sale privind încurajarea inițiativelor cetățenești și implicarea cetățenilor în soluționarea problemelor de interes public.

În conținutul acestei lucrări am încercat să verificăm, în limitele impuse de cadrul real al cercetării, ipoteza conform căreia „Identificarea punctelor forte ale modelului polonez de absorbție și implementarea lor în cadrul sistemului românesc de absorbție cu ajutorul societății civile românești pro-active (principalii beneficiari), va avea ca efect, pe termen mediu și lung, îmbunătățirea absorbției fondurilor europene în România".

Deși subiectul abordat este unul de factură recentă, cuprins într-o perioadă temporară de 10 ani (2007-2017), acest demers științific se bazează pe o literatură de specialitate bogată asupra absorbției fondurilor europene atât în România cât și în Polonia. Ținând cont de gradul de noutate al tematicii abordate, o primă concluzie a lucrării indică faptul că literatura românească se integrează în literatura europeană privind tematica absorbției fondurilor europene în Europa Centrală și de Est, însă de regulă astfel de studii sunt limitate numeric, nu sunt suficient comunicate publicului larg și ceea ce este cel mai important este faptul că rezultatele specialiștilor români nu sunt comparate cu exemplele de bune practici existente în țări care au înregistrat performanțe în accesarea fondurilor europene, precum Polonia.

În studiul de față am urmărit rezultatele exemplului de bune practici în domeniul absorbției fondurilor europene oferit de Polonia în perioada 2007-2013, precum și întregul parcurs care explică procesul de absorbție a fondurilor europene în România și rezultatele acestuia, analizând totodată contextul economic național și sistemul instituțional românesc în care s-a desfășurat absorbția în perioada Ianuarie 2007 - Martie 2017 și am realizat o analiză comparativă între cele două modele studiate cu scopul de a extrage din modelul polonez elementele de bază

ce au asigurat succesul Poloniei în utilizarea eficientă a banilor europeni și de a identifica nodurile gordiene ale sistemului românesc de absorbție. Mai departe s-a purces la trasarea în linii mari a pașilor necesari de urmat de către România pentru atingerea unor rezultate similare cu cele ale Poloniei sau mai bine spus a drumului pe care România ar trebui să meargă fără abateri pentru a obține rezultate mai bune atât cantitativ cât și calitativ pe actuala perioadă de programare față de perioada precedentă. Pentru implicarea societății civile în trasarea strategiei de îmbunătățire a absorbției în România s-a recurs la utilizarea unor metode de cercetare consacrate precum chestionarul, interviul și petiția ca și modalități practice de cercetare.

Rezultatele cercetării vor fi prezentate pe capitole, după cum urmează:

În capitolul 1 - *Modelul polonez de absorbție* – am conturat succint modelul polonez de absorbție implementat în perioada 2007-2013. Primul pas în cadrul acestui demers a fost reprezentat de o caracterizare generală a Poloniei din punct de vedere istoric, social și economic, urmată de caracterizarea specificului polonez, prezentarea punctelor forte și a celor slabe, a oportunităților și amenințărilor dominante în această țară, precum și a poziției pe care Republica Poloneză o ocupă în UE și în lume. Al doilea pas a fost îndreptat spre analizarea modelului polonez de absorbție din perspectiva datelor și cifrelor care au transformat Polonia în vârful de lance regional în domeniul absorbției fondurilor europene în Europa Centrală și de Est.

Republica Poloneză, cel mai mare stat central-european, a devenit stat membru al UE cu obligații și drepturi depline la data de 1 Mai 2004. În cadrul UE 25, Polonia s-a clasat, în momentul aderării, pe penultima poziție în clasamentul statelor membre dezvoltate ale UE, cu un PIB per capita de 11 678 euro la o medie europeană de 25 400 de euro, ultimul loc fiind ocupat de Letonia, cu un PIB per capita de 11 100 euro. Polonia a avut o atitudine europozitivă față de proiectul UE, considerând integrarea în această structură o șansă reală de producere a

dezvoltării durabile în mod eficient și timp redus, ca urmare a oportunității unice a utilizării fondurilor de asistență ale bugetului comunitar pentru finanțarea cheltuielilor de dezvoltare.

Polonia s-a pregătit temeinic pentru aderarea la UE cu mult înainte ca aceasta să aibă loc. După căderea regimului comunist, Polonia a dus o politică de reîntoarce la Europa Vestică, de care a fost izolată. Începând cu anii 1990 o serie de reforme au călăuzit tranziția Poloniei de la stigmatul comunismului la stindardul democrației, la o economie de piață funcțională, la stabilitate politică și în cele din urmă la îndeplinirea criteriilor de integrare. Dintre aceste reforme amintim reforma descentralizării (1989-1990), reforma divizării administrative și reforma regionalizării (1993-1999). Astfel, în prima perioadă de finanțare 2004-2006, Polonia a înregistrat o absorbție de 68% din suma totală de 12,8 miliarde alocată Poloniei, transpusă în peste 75 000 de proiecte.

Perioada de programare 2007-2013 a fost perioada în care Polonia a excelat la capitolul absorbției fondurilor europene, aceasta reușind să contracteze întreaga sumă alocată din bugetul comunitar în valoare de 67,3 miliarde de euro (reprezentând fondurile structurale și de coeziune) la care s-a mai adăugat finanțările pentru agricultură și pescuit și un supliment de 10% alocat de Comisia Europeană ca și premiu pentru rezultatul înregistrat de Polonia. O astfel de bonificație a mai fost acordată doar Italiei, însă în comparație cu Polonia, Italia este una dintre statele fondatoare ale UE, având acces la fondurile europene încă din momentul în care acestea au fost create. În statele membre cu economii emergente ca cea a Poloniei precum cele din valul de aderare 2004 și 2007, ecoul succesului polonez al absorbției fondurilor europene a fost și mai răsunător. Astfel, la sfârșitul exercițiului financiar 2007-2013, presa românească a abundat în articole care prezentau Polonia ca exemplu de bune practici pentru România în domeniul absorbției fondurilor europene. Chiar mai mult, experți români în afaceri europene

și dezvoltare regională, au promovat exemplul Poloniei drept model, încă din anul 2011, când sistemul polonez a înregistrat primele rezultate notabile.

În urma cercetării efectuate, bazată pe studierea publicațiilor în domeniu (cărți, articole științifice și în special Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015) a reieșit faptul că succesul polonez în absorbția fondurilor europene s-a datorat unui mănunchi de măsuri pe care statul polonez le-a luat în ultimele două decenii care se pot clasifica în măsuri luate înainte de aderarea la UE și măsuri luate după aderarea la UE. Debarasarea de balastul regimului comunist și construirea unui nou sistem instituțional pe principii democratice și europene, reformarea celor 49 de județe poloneze în 16 voievodate cu un parlament și un guvern propriu care se auto-guvernează pe baza principiului guvernanței multi-level și descentralizarea aparatului administrativ fac parte din prima categorie în timp ce susținerea financiară guvernamentală pentru proiectele contractate și elaborarea unor programe speciale pentru regiunile subdezvoltate precum Programul Operațional Dezvoltarea Estului Poloniei, fac parte din cea de-a doua categorie.

Aplicând teoria funcționalismului structural asupra sistemului polonez de absorbție identificăm faptul că output-urile măsurilor enumerate anterior sunt parte integrantă ale sistemului și că au contribuit la succesul polonez alături de celelalte componente descoperite precum: capitalul uman specializat în gestionarea fondurilor; voința comună; cele șase priorități specifice de dezvoltare; consultarea exemplelor de bune practici din alte state; stabilitatea politică și guvernarea eficientă a Ministerului Dezvoltării Regionale; măsurile de combatere a corupției și a deturnării de fonduri; măsurile de simplificare a hiperbirocrației fondurilor; cultura antreprenorială; implicarea și consultarea societății civile în domenii corelate cu prioritățile de utilizare a fondurilor europene și finanțarea cu precădere a proiectelor inovative, eficiente și eficace, capabile să producă și să susțină o dezvoltare durabilă a Poloniei. De asemenea, conform teoriei, succesul

modelului polonez de absorbție se datorează tocmai acestui cumul de componente benefice și a interacțiunii optime dintre acestea. Nu în ultimul rând, este necesar de precizat faptul că, pe lângă fondurile europene absorbite de Polonia în perioada 2004-2006, respectiv 2007-2013 și care au reprezentat o prioritate națională, poziția ocupată de Polonia atât pe scena UE cât și pe cea mondială se datorează și strategiei Poloniei privind valorificarea și utilizarea potențialului său endogen ca și factor de creștere economică, precum și a politicii de atragere a ISD-urilor, căreia Polonia îi acordă o importanță deosebită și în prezent.

Capitolul al doilea - *Modelul românesc de absorbție: model sau experiment?*- l-am dedicat cu precădere sistemului instituțional românesc de absorbție al fondurilor europene implementat în perioada 2007-2013 (2015). Primul demers în cadrul acestei inițiative a fost reprezentat de caracterizarea generală a României din punct de vedere istoric, social și economic urmată de caracterizarea specificului românesc, evidențierea punctelor forte și a celor slabe ale statului român, a oportunităților și a amenințărilor dominante, precum și a poziției pe care România o ocupă în UE și în lume. Al doilea demers s-a îndreptat spre analizarea „modelului" românesc de absorbție din perspectiva datelor și cifrelor înregistrate de România în acest domeniu pe parcursul perioadei de programare 2007-2013 și 2013-2015 în cadrul prelungirii oficiale a exercițiului financiar european, a cărui efect s-a extins până în Martie 2017. Dincolo de indicatorul financiar *per se*, în încercarea de a identifica cauzele absorbției deficitare înregistrate de România în prima sa perioadă de programare multianuală din poziția de stat membru, s-au analizat pașii concreți făcuți de România privind pregătirea cadrului propice absorbției, accentul căzând pe măsurile luate ante și post aderare, precum și pe documentul cadru al Planului Național de Dezvoltare al României 2007-2013 și a Strategiei Planului Național de Dezvoltare 2007-2013, parte integrată a planului de dezvoltare (PND, SPND, 2005).

România, cel de-al doilea stat central-european ca dimensiune, după Polonia, a devenit membră a UE cu drepturi și obligații depline la 1 Ianuarie 2007. În cadrul UE 27, România s-a clasat, în momentul aderării pe ultima poziție în clasamentul statelor membre dezvoltate ale UE, având o poziție egală cu cea a Bulgariei. România a avut o atitudine europozitivă față de proiectul european, integrarea reprezentând direcția firească de urmat pentru statul român postcomunist, care putea să-i ofere o șansă reală de dezvoltare și de recuperare a decalajelor economice față de statele puternice ale UE prin oportunitatea unică a utilizării fondurilor europene pentru finanțarea a 43% din totalul cheltuielilor prevăzute de România în documentele sale strategice privind dezvoltarea durabilă a țării.

Spre deosebire de Polonia, România nu s-a pregătit la fel de temeinic pentru accesarea propriu-zisă a fondurilor europene, gestiunea fondurilor fiind caracterizată mai mult de deprinderea din mers a regulilor jocurilor, o oarecare reticență la schimbările impuse de noua provocare a fondurilor europene, un sistem instituțional insuficient adaptat la cerințele riguroase impuse de managementul adecvat al acestor instrumente financiare, la care s-a adăugat și un factor extern extrem de destabilizator pentru multe state și anume Criza financiară din 2007-2008. Aceste este poate unul dintre motivele pentru care în primii doi ani ai perioadei de programare 2007-2013 în România, absorbția fondurilor europene a fost de 0,00% (2007-2008). Cu mari eforturi și cu o mare desfășurare de forțe, România a încheiat perioada de programare inițială (2013), cu un grad de absorbție de 34,47%, aflându-se în mod constant sub nivelul mediei europene de absorbție. În perioada de prelungire n+2 a exercițiului financiar 2007-2013, România a recuperat din handicap, și a reușit astfel să înregistreze o absorbție de 74,30% la sfârșitul anului 2015 și de 80,16% la sfârșitul anului 2016, rată care a depășit pentru prima dată nivelul mediei europene de absorbție (76%), însă rata de rambursare efectivă a sumelor contractate din FSC s-a situat sub nivelul contractat, la valoarea de 77,54% din 80,16% (17 Martie 2017).

Pentru ca drumul României spre o absorbție eficientă să fie pavat cu succes, autoritățile de management responsabile de aprobarea proiectelor finanțate din fondurile bugetului comunitar trebuie să acorde o atenție deosebită proiectelor depuse și să selecteze dintre acestea, cu prioritate, proiectele inovative, care soluționează problemele endemice de dezvoltare ale României în domeniile stipulate în cadrul PND 2007-2013, printre care se numără proiecte care să susțină racordarea la apă și canalizare a zonelor rurale, îmbunătățirea infrastructurii de transport rutier, a infrastructurii sanitare și educaționale în mediul rural și urban și a proiectelor care creează locuri de muncă sustenabile și a proiectelor care au ca obiect dezvoltarea de tehnologii moderne (de tipul high-tech, competitive pe piața europeană și internațională). Prin urmare, un deziderat ar fi ca proiecte de succes precum cele de dezvoltare implementate în comuna Ciugud, proiectul turistic al Salinei Turda și proiectele implementate în cadrul Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca trebuie să primeze în România în detrimentul proiectelor fără valoare adăugată.

Pe baza datelor colectate, și prin comparație cu sistemul polonez de absorbție, am putea afirma că sistemul de absorbție românesc nu a reprezentat un model de absorbție ci a fost mai degradă un experiment și o perioadă de acomodare pentru România cu provocarea pe care aceste fonduri au lansat-o la nivel național. Cu toate acestea, și în ciuda suspiciunilor că în ultimii ani Bucureștiul a adoptat „politica absorbției cu orice preț", absorbția fondurilor nu a reprezentat pentru România un insucces total ci mai degrabă un succes parțial, care va putea fi îmbunătățit prin experiența acumulată, soluționarea problemelor identificate și prin urmarea exemplului de bune practici al Poloniei. Dacă ar fi să transpunem sistemul românesc de accesare și absorbție în coordonatele Teoriei Funcționalismului Structural și am face o paralelă cu structura sistemului polonez de absorbție am putea trage o primă concluzie privind cele două sisteme și anume faptul că exact acele

componente care au asigurat succesul sistemului polonez au fost cele deficitare sau absente din cadrul componentelor esențiale ale sistemului românesc. Astfel succesul modelului polonez de absorbție s-a bazat pe existența unui cumul de factori favorabili precum: o reformă eficientă a regionalizării, un capital uman înalt calificat, o voință comună de auto-depășire întâlnită la toate nivelurile, respectarea *ad literam* a priorităților de dezvoltare stipulate în Strategia Națională de Dezvoltare a Poloniei 2007-2015 și utilizarea fondurilor în primul rând în această direcție, urmarea exemplelor de bune practici în domeniul absorbției ale statelor membre vest-europene, atingerea stabilității politice care a permis desfășurarea unei guvernări eficiente a statului polonez din toate punctele de vedere, purtarea unei lupte neîntrerupte împotriva corupției și deturnării de fonduri, simplificarea hiperbirocrației accesării fondurilor, promovarea culturii antreprenoriale, consultarea societății civile privind prioritățile de dezvoltare cu ajutorul sprijinului financiar comunitar, sprijinirea guvernamentală a proiectelor contractate în situații critice, elaborarea de programe specifice pentru regiunile subdezvoltate, finanțarea doar a proiectelor europene ce produc valoare adăugată în economia poloneză pe termen lung. La polul opus, insuccesul sistemului românesc de absorbția a rezidat în eșecul reformei regionalizări din anul 2013, într-un capital uman deficitar și remunerat necorespunzător, în lipsa unei voințe comune de schimbare și auto-depășire a propriei condiții istorice moștenită din perioada comunismului, într-o realizare parțială a priorităților de dezvoltare durabilă trasate de însuși Guvernul României în PND 2007-2013, într-o explorare insuficientă a exemplului de bune practici reprezentat de Polonia și de alte state europene central și est europene, într-o stabilitate politică și o guvernare inconstante și șubrede, într-o simplificare a hiperbirocrației fondurilor europene realizată doar cu jumătate de măsură, într-o cultură antreprenorială slab dezvoltată, în lipsa consultării societății privind aspecte esențiale ale legislației fondurilor europene, în lipsa de sprijin

guvernamental al proiectelor contractate în perioade economice dificile, lipsa elaborării unor programe speciale pentru regiunile subdezvoltate și finanțarea de proiecte ineficiente și ineficace care nu au returnat plus valoare în economia românească, pe termen mediu și lung.

În capitolul al treilea - *Modelul polonez versus modelul românesc* - ne-am concentrat cercetarea asupra efectuării unei analize comparative a celor două sisteme de absorbție studiate, cel polonez și cel românesc din punct de vedere al atingerii, sau nu, a indicatorilor de performanță stabiliți în strategiile naționale de dezvoltare a celor două state, (mai specific, indicatorii de îndeplinire a celor șase priorități asumate de statul polonez și de cel român), indicatorii susținuți financiar, în mare parte, de fondurile europene distribuite fiecărui stat de la bugetul comunitar al UE pe perioada de programare 2007-2013 și în perioada de prelungire a acesteia. Analiza a evidențiat diferențele dintre cele două state privind abordarea finanțărilor nerambursabile, permițând extragerea unor explicații pertinente pentru succesul Poloniei în domeniul absorbției fondurilor europene. A doua parte a capitolului a fost dedicată prezentării unora dintre cei mai importanți factori care au îngreunat procesul de absorbție a fondurilor europene în România, denumiți generic „nodurile gordiene ale sistemului românesc de absorbție". Ultima parte a capitolului a fost dedicată identificării percepției societății românești asupra ratei de absorbție înregistrată de România, eficienței utilizării fondurilor contractate, principalelor probleme ale sistemului românesc de absorbție, viziunea societății civile asupra regionalizării (un subiect controversat în România) și nivelul acesteia de pro-activitate și de atitudine civică în aspectele privind accesarea fondurilor europene, în acest demers recurgându-se la sondajul de opinie și la interviu, ca și instrumente de cercetare de bază.

Astfel, concluziile acestui capitol reliefează faptul că Polonia și România, două dintre cele mai mari state ale Europei Centrale și de Est, deși au împărtășit o istorie asemănătoare, au avut traiectorii diferite

privind dezvoltarea economică din ultima decadă. În comparație cu România, Polonia și-a creat un cadru propice care a permis mai apoi dezvoltarea unui sistem de absorbție eficient al fondurilor europene primite de la UE. Polonia nu numai că a accesat în totalitate fondurile primite în cadrul Politicii de Coeziune dar important este că acestea au fost utilizate cu maximă responsabilitate de către beneficiari astfel încât statul polonez a reușit să-și atinge în totalitate indicatorii de dezvoltare stipulați în cadrul Strategiei Naționale de Dezvoltare 2007-2015 (ba chiar pe unii i-a și depășit), înregistrând performanțe notabile în domeniul susținerii dezvoltării zonelor rurale prin îmbunătățirea condițiilor de viață a locuitorilor mediului rural, în domeniul reducerii disparităților inter și intraregionale prin susținerea dezvoltării regiunilor paupere din Est-ul Poloniei, în domeniul infrastructurii (mai ales a celei de transport, prin construirea a mii de kilometri de autostrăzi), în domeniul energiei regenerabile și a tehnologiei high-tech, prin susținerea financiară a proiectelor europene inovative. La polul opus, am putea spune totuși că România nu a înregistrat o rată de absorbție chiar atât de scăzută. În detrimentul faptului că aceasta ocupă ultima poziție în clasamentul absorbției, rata de absorbție de 77,54% în domeniul FSC și de 90,44% din totalul fondurilor europene, alcătuite din FSC și fondurile de investiții directe ale UE nu este una neglijabilă. România însă nu a reușit să îndeplinească și indicatorii de performanță ai utilizării eficiente a fondurilor, la acest capitol fiind cu adevărat deficitară. Drept dovadă în acest sens stă faptul că România nu a reușit să își atingă indicatorii stipulați în cadrul celor șase priorități majore de dezvoltare ale României din cadrul PND 2007-2013, cel mai cunoscut exemplu în acest sens fiind indicatorul privind infrastructura de transport, prin care România și-a propus la începutul perioadei de programare multi-anuală 2007-2013 să crească numărul de kilometri de autostrăzi de la 211 la 1263, obiectiv ce nu a fost atins nici până în prezent. Prin urmare, ce a avut Polonia și i-a lipsit României și care a fost secretul succesului polonez a fost întrebarea cheie a acestui capitol. Din capitolele

anterioare am descoperit că un sistem de absorbție funcționează la fel ca și orice alt mecanism compus din mai multe piese și că succesul acestuia depinde de buna funcționare a tuturor componentelor, indiferent dacă unele pot fi considerate mai importante decât celelalte. În momentul în care unele componente nu mai funcționează corespunzător sau dimpotrivă, lipsesc, eficiența mecanismului scade. Această analogie se potrivește mănușă unui sistem de absorbție care este într-adevăr unul extrem de complex, de tipul pânzei de păianjen (în rețea) care interacționează nu doar cu componentele sale endogene ci buna funcționare a acestuia fiind dictată și de corelația dintre sistem și factorii exogeni sistemului, de pildă mediul politic și mediul economic în care acesta operează. Așadar, secretul succesului modelului polonez de absorbție se datorează în primul rând factorilor exogeni ai sistemului: voința comună de schimbare a societății și a clasei politice transpuse în stabilitate politică și guvernare eficientă și prin reprezentanți de seamă ai politicii poloneze care au ocupat posturi cheie atât la Varșovia cât și la Bruxelles. Iar celelalte componente endogene ale sistemului ne sunt cunoscute deja: regionalizarea, capital uman bine instruit, simplificarea birocrației excesive, selectarea cu prioritate a proiectelor inovative, programele speciale pentru regiunile subdezvoltate, plata în avans a deconturilor pentru firme și instituții din bugetul statului, cheltuirea a 35% din fondurile primite pe proiecte mari de infrastructură, luarea de măsuri suplimentare împotriva corupției, promovarea culturii antreprenoriale și a specificului polonez. În cazul României, se poate observa că ceea ce a propulsat Polonia pe scara dezvoltării, sunt exact nodurile gordiene care au îngreunat traseul României spre dezvoltare, noduri pe care Polonia le-a înlăturat cu măiestrie încă din anii 1990. Printre acestea, cele mai reprezentative 13 noduri gordiene ale României, pe care aceasta trebuie să le desfacă pentru a obține rezultate mai bune în perioada actuală de finanțare sunt: Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri; Instabilitate instituțională. Schimbări dese din funcție. Finanțarea de proiecte ineficiente; Reforma regionalizării eficiente:

eșuată; Nivel ridicat de hiperbirocrație; Stabilitate politică și guvernare șubrezită; Guvernanță multi-level slab reprezentată; Capital uman insuficient instruit (și cel instruit plătit necorespunzător); Firme de consultanță din mediul privat slab pregătite dar costisitoare; Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente; Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite; Guvernarea ineficientă a FSC prin atribuirea lor mai multor ministere; Sprijin guvernamental în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent și Exemple de bune practici insuficient explorate (Polonia). De asemenea din cadrul sondajului efectuat reiese faptul că 47% dintre respondenți consideră nesatisfăcător rezultatul obținut de România pe perioada de programare recent încheiată, în comparație cu doar 13% care consideră acest rezultat ca fiind foarte bun. Iar în ceea ce privește calitatea proiectelor finanțate, 65% dintre aceștia au declarat că au cunoștințe privind implementarea de proiecte ineficiente sau slab calitativ finanțate în perioada de boom al absorbției fondurilor europene în România (2014-2016), în comparație cu 15% dintre respondenți care consideră că probabil au fost finanțate și proiecte care nu și-au atins scopul, însă acestea sunt puține și nereprezentative în economia totală a absorbției. În ceea ce privește regionalizarea ca o posibilă soluție a eficientizării absorbției, 69% dintre respondenți consideră că succesul modelului polonez se datorează în mare parte și reformei regionalizării instituită în Polonia la finele anului 1999 și 82% ar fi dispuși să semneze o petiție prin care să se solicite reînceperea negocierilor privind implementarea unei reforme a regionalizării în România, pe baza modelului polonez, care va avea loc cel mai probabil în anul 2027, acesta fiind răspunsul a 45% dintre respondenți, 15% mizând pe anul 2020, 18% considerând că procesul regionalizării va avea loc în România după anul 2027 iar 22% dintre respondenți considerând că în România nu va putea fi implementată o regionalizare la standarde europene (bazată pe descentralizare, guvernare multi-level și transparență) în acest secol sau poate niciodată (cu toate că majoritatea dintre ei ar susține o astfel de inițiativă și ar

semna o astfel de petiție cetățenească). Din interviurile obținute din partea clasei politice și a mediului de afaceri rezultă de asemenea o nemulțumire exprimată a acestor reprezentanți privind rezultatul României în domeniul absorbției fondurilor europene. Printre problemele semnalate de aceștia se numără hiperbirocrația, schimbarea regulilor jocului în timpul jocului și lipsa cash-flow-ului, considerând vitală soluționarea acestor probleme în fluidizarea procesului de absorbție. În ceea ce privește regionalizarea, reprezentanții clasei politice au manifestat o oarecare reticență, nu față de conceptul în sine și de utilitatea acestuia ci față de faptul că implementarea regionalizării în acest moment ar fi inoportună datorită climatului politic nefavorabil. Prin urmare, în cadrul acestui capitol, s-a ajuns la concluzia că sistemul instituțional românesc și cel al absorbției fondurilor europene sunt neperformante iar pentru obținerea unor rezultate satisfăcătoare în domeniul absorbției pe viitor sunt necesare operarea unor modificări esențiale în cadrul sistemului românesc de absorbție. Drumul României spre o absorbție mai eficientă și modalitățile de transformare a miracolului polonez în miracolul românesc a reprezentat subiectul de cercetare al celui de-al patrulea capitol al lucrării de față.

Cel de-al patrulea capitol- *Reconsiderarea sistemului românesc de absorbție: voință, reformă și iar reformă* - și totodată capitolul final al lucrării întreprinse a fost dedicat în întregime găsirii de soluții concrete și pertinente pentru reconsiderarea sistemului românesc de absorbție. Pe baza datelor colectate s-au emis ipoteze verificabile care să permită replicarea succesului modelului polonez de absorbție în România. Astfel s-a operat asupra nodurilor gordiene aparent insurmontabile ale sistemului românesc care au afectat, într-un efect de *spill-over* și perioada de programare financiară multi-anuală curentă. În cadrul acestui capitol s-a operat asupra ajustării sistemului românesc de absorbție pe baza modelului polonez și s-a încercat aplicarea uneia dintre soluțiile identificate, cea a regionalizării, prin intermediul tehnicii experimentului.

În această secțiune atenția a fost îndreptată spre identificarea condițiilor necesare și suficiente ce ar trebui îndeplinite de către statul român pentru crearea premiselor optime care să permită implementarea modelului polonez de absorbție în România pe de-o parte și ajustarea măsurilor întreprinse de Polonia la realitățile socio-economice, instituționale și politice existente *de facto* în țara noastră, pe de altă parte, astfel încât să putem să conchidem asupra viabilității reformelor propuse în această secțiune ce vizează eradicarea finanțării proiectelor „de fațadă" în cadrul perioadei de programare 2014-2020.

Soluțiile propuse în acest capitol s-au bazat pe exemplul de bune practici al Poloniei și pe experiența României din perioada de programare precedentă, fiind luate în considerare rezultatele obținute în urma derulării sondajului de opinie și a interviurilor incluse în subcapitolele 3.2.2., respectiv 3.2.3., ținându-se deopotrivă seama de celelalte studii efectuate în domeniu, de cercetările consacrate ale experților români și a celor polonezi, de studiile oficiale și recomandările instituțiilor europene, cu precădere ale Comisiei Europene și ale oficialilor europeni. Concluzionăm astfel că sistemul românesc de absorbție trebuie reformat și că în acest sens sistemul polonez de absorbție ar putea să reprezinte un model viabil de urmat pentru România.

Cu pași mici, am ajuns în sfârșit în miezul problemei pentru care această cercetare a fost întreprinsă *ab initio* iar întrebările la care s-a căutat un răspuns în această secțiune au fost: „Modelul polonez s-ar putea aplica și în România de astăzi, așa cum este ea?", „Sunt necesare ajustări pentru ca modelul polonez să fie implementat cu succes?", „Este posibil ca implementarea reformelor poloneze în România să genereze aceleași rezultate ca și în cazul Poloniei?". Ținând cont de ipoteza de cercetare, am ajuns la concluzia că răspunsurile la aceste întrebări sunt afirmative prin excelență. Realizarea transferului de know-how și a rezultatelor aferente sistemului polonez în cel românesc ar fi posibilă dacă în România s-ar contura o nouă strategie de absorbție a fondurilor

europene care să impună aplicarea următoarelor reforme ce vizează revitalizarea atât a sistemului instituțional românesc cât și acelui al absorbției fondurilor europene.

Măsurile identificate și propuse de acest studiu sunt: (1) Garantarea stabilității politice și a guvernării eficiente, (2) Inițierea procesului de divizare administrativă (după modelul polonez), (3) Inițierea procesului de descentralizare (după modelul polonez), (4) Inițierea reformei regionalizării (după modelul polonez), (5) Simplificarea hiperbirocrației sistemului fondurilor europene, (6) Remunerarea corectă a personalului implicat în sistem, (7) Demararea de programe specifice pentru regiunile subdezvoltate, (8) Facilitarea creditării beneficiarilor fondurilor europene, (9) Sprijin financiar guvernamental pentru rambursări întârziate, (10) Combaterea corupției la toate nivelurile, (11) Promovarea culturii antreprenoriale, (12) Consultarea societății civile, (13) Implicarea societății civile și sprijinirea inițiativelor cetățenești în vederea eficientizării sistemului românesc de absorbție.

Cele prezentate anterior reprezintă o parte din soluțiile care, cel puțin în teorie ar putea îmbunătăți modalitatea de absorbție a fondurilor europene în România. Majoritatea dintre aceste măsuri reformatoare au fost aplicate în ultimele două decenii de către Polonia, unde au funcționat cu succes. Progresul înregistrat de Polonia în domeniul dezvoltării economice și a accesării fondurilor europene semnifică poate cel mai important garant al faptului că replicarea acestui model în România ar putea aduce cu sine rezultate asemănătoare cu cele înregistrate în Polonia, datorită similitudinilor deja cunoscute dintre cele două state, în cazul în care implementarea acestora ar fi luată în considerare de către autoritățile române. În ceea ce privește eficiența măsurilor propuse, aceasta ar putea fi evaluată doar în contextul aplicării lor reale în sistemul instituțional românesc, pentru care se militează și în această cercetare, aceasta fiind singura oportunitate de a demonstra veridicitatea celor expuse. Până atunci ne

mulțumim cu faptul că reformele propuse au fost testate în prealabil de către statul polonez care a făcut din acestea un exemplu de bune practici pentru statele care doresc să le testeze și să le adopte la rândul lor.

În ceea ce privește *limitele cercetării întreprinse*, precizăm faptul că măsurile identificate nu sunt cu adevărat utile decât dacă acestea ar fi realmente aplicate la nivel național. Astfel ipoteza formulată în cadrul lucrării este caracterizată de faptul că aceasta poate fi verificată însă validarea sau invalidarea acesteia va depinde în exclusivitate de aplicarea reală a acesteia în cadrul sistemului instituțional românesc prin implementarea efectivă a soluțiilor propuse în această lucrare și analizarea rezultatelor absorbției fondurilor europene în România obținute ca urmare a modificărilor (îmbunătățirilor) operate asupra sistemului instituțional și al celui de absorbție.

Studiul a apelat și la demararea unui experiment aplicat, care a presupus și implicarea societății civile și anume crearea unei Petiții a Regionalizării. Petiția Regionalizării a reprezentat un demers public de strângere de semnături prin care s-a solicitat redeschiderea negocierilor privind regionalizarea în România având ca și exemplu de bune practici modelul polonez. Lansată în data de 9 Aprilie 2017, petiția a reușit să strângă un număr de 103 de semnături, experimentul fiind derulat în continuare până la obținerea semnării acesteia de către 5% din populația României, cu drept de vot.

Ținând cont de realitatea actuală prezentată de către CE, care ne indică o absorbție efectivă de 0,5% și o absorbție contractată de 11,4% pe perioada curentă de finanțare 2014-2020 care se ridică la suma totală de 36 447 518 905 miliarde euro, România cheltuind din bani europeni până la data de 16 Iunie 2017 suma de 166 643 371 euro și contractând în total suma de 4 154 125 475 euro, comparativ cu Polonia care a reușit să cheltuiască până la data menționată anterior 4,1% din fonduri și să contracteze un procent de 22% din suma totală de 104 899 024 556 euro, ceea ce relevă faptul că Polonia a cheltuit deja 4 314 359 724 euro și a

contractat peste 23 de miliarde de euro, *expectanțele* lucrării de față sunt îndreptate către dorința de a se alinia la lărgirea orizonturilor studiilor dedicate paradigmei absorbției fondurilor europene existente în literatura de specialitate și de a contribui prin soluții concrete la îmbunătățirea gradului de absorbție în România în acești ultimi ani ai perioadei de programare financiară multi-anuală 2014-2020. Implementarea reformelor propuse poate reprezenta o șansă reală de dezvoltare durabilă a României și de evitare a repetării erorilor făcute pe parcursul perioadei de programare precedente, în acest capitol militându-se pentru această acțiune reformatoare necesară pentru eradicarea absorbției fondurilor europene cu orice preț pe ultima sută de metri (spre care ne îndreptăm) prin finanțarea de proiecte necalitative practicată în trecut de București, conform declarațiilor Comisarului pe Politici Regionale, Corina Crețu.

De asemenea perioada de programare 2014-2010 este crucială, deoarece dacă România nu va reuși să se redreseze, sumele alocate României pe perioada 2020-2027 riscă să fie diminuate semnificativ, ca urmare a incapacității României de a le absorbi. Prin urmare, principiul pe care trebuie să îl aplice România pentru a ieși din acest impas este cu siguranță: voință, reformă și ... iar reformă. O ultimă expectanță a lucrării este aceea de a inocula în mentalitatea colectivă importanța pe care fondurile europene o au pentru dezvoltarea României, precum și importanța pe care fiecare dintre noi o avem în trasarea drumului României către o absorbție eficientă a fondurilor europene.

În ceea ce privește *direcțiile viitoare de cercetare*, acestea vor fi îndreptate asupra perfectării soluțiilor propuse de îmbunătățire a absorbției fondurilor europene în România și asupra promovării acestora în spațiul public prin toate mijloacele avute la dispoziție, de la spațiul virtual la sesiuni și conferințe științifice de profil. În continuare se va dedica o atenție deosebită colectării de semnături pentru Petiția Regionalizării și identificării momentelor propice ce ar putea permite

implementarea Reformei Regionalizării cu succes, pe principii transparente și democratice. De asemenea, urmărirea rezultatelor pe care România le va avea în domeniul absorbției fondurilor europene până la finalul anului 2020 va reprezenta un punct central de interes pentru emiterea viitoarelor teorii și ipoteze având ca scop continuitatea cercetării subiectului expus în această lucrare.

Ca și o concluzie generală am putea spune fără să ne înșelăm că lecția absorbției fondurilor europene pentru România a fost una dură, la fel cum a fost și lecția intrării în spațiul Schengen sau a adoptării monedei unice care rămân în continuare la stadiul de deziderate pentru țara noastră. De asemenea, ținând cont de progresele înregistrate de Polonia privind gestionarea și absorbția fondurilor este indubitabilă concluzia că România este încă departe de a replica succesul polonez și de a-l transforma pe acesta în „miracolul românesc". Luând în considerare climatul politic cu care statul român se confruntă la mai bine de zece ani de la integrarea în UE putem conchide că România este departe de a îndeplini criteriile necesare de bază care ar asigura o absorbție eficientă și anume criteriul stabilității politice și a guvernanței eficiente care în momentul de față se află într-un declin major. Cu toate aceste neajunsuri însă, în lucrarea de față am evidențiat faptul că există soluții pentru problematica absorbției ce pot fi puse în aplicare, acestea fiind viabile însă numai în contextul în care climatul politic românesc se va redresa, echilibrul și buna guvernare vor fi reinstaurate și societatea civilă românească va deveni mai pro-activă.

Păstrând o notă de optimism, în speranța că rezultatul absorbției pe perioada 2014-2020 va depăși atât așteptările cât și previziunile sumbre ale experților, încheiem aici scurta noastră incursiune în problematica absorbției fondurilor europene în România, rămânând să așteptăm rezultatele finale ale absorbției celei de-a doua perioade de programare, prilej ce ne va permite să elogiem progresele sau din contră, să analizăm regresele României în acest domeniu. Până atunci

însă, lăsăm la latitudinea cititorului să decidă asupra fezabilității tacticilor abordate privind dezlegarea nodurilor gordiene și îmbunătățirea eficienței sistemului românesc de absorbție expuse în această lucrare.

Încheiem, amintind faptul că, dacă Polonia a reușit să renască din propria-i cenușă devenind în prezent o mare putere europeană, economică și politică, plecând de pe picior de egalitate cu România, înseamnă că încă mai există un gram de speranță și pentru „renașterea" și dezvoltarea țării noastre, ce va avea loc, cu ajutorul societății civile, la momentul potrivit.

BIBLIOGRAFIE PE CAPITOLE

INTRODUCERE

I. Publicații oficiale ale Instituțiilor

- Publicații ale Instituțiilor Europene și Internaționale

1. Consiliul European (2000) *Lisbon Strategy*. Disponibilă la adresa: https://www.euractiv.com/section/future-eu/ linksdossier/lisbon-agenda/, [Accesată la data de 27/10/2015].
2. Comisia Europeană (2010) *Europe 2020 Strategy*. Disponibilă la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm, [Accesată la data de 27/10/2015].
3. Ministerul Dezvoltării Regionale, Polonia (2006) *National Development Strategy of Poland 2007 - 2015*, Varșovia: Ministerul Dezvoltării Regionale. Disponibilă la adresa: http://www.nationalplanningcycles.org/sites/default/files/country_ docs/Poland/ndp_poland.pdf, [Accesată la data de 27/10/2015].
4. *Idem* (2010) *National Strategy of Regional Development 2010 - 2020: Regions, Cities, Rural Areas*, Varșovia: Ministerul Dezvoltării Regionale. Disponibilă la adresa: http://www.esponusespon.eu/dane/web_usespon_library_files/672 /national_strategy_of_regional_development_2010-2020.pdf, [Accesată la data de 27/10/2015].
5. Organizația Națiunilor Unite, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (2015) *Raportul Dezvoltării Umane*, (Human Development Report. Work for Human Development). Disponibil la adresa: http://hdr.undp.org/en/reports, [Accesat la data de 27/10/2015].
6. Republic of Poland (2011) *National Reform Programme Europe 2020*. Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/ pdf/nrp/nrp_poland_en.pdf, Varșovia, [Accesată la data de 27/10/2015].

- Publicații ale Instituțiilor Naționale

7. Banca Națională Română (2016) *Investițiile străine directe în România în 2015*. 30 Sept. Comunicat. Disponibil la adresa: http://www.bnr.ro/page.aspx?prid=12216, [Accesat la data: 10.02.2017].
8. Guvernul României (2005) *Planul Național de Dezvoltare 2007 - 2013*, București. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/docutile/00000047/r5dco_PND_2007_2013.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
9. Guvernul României et. al. (2008) *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013 - 2020 - 2030*, București. Disponibilă la adresa: http://www.insse.ro/cms/ files/IDDT%202012/StategiaDD.pdf, [Accesată la data de 27/10/2015].
10. Guvernul României (2015) *Programul Național de Reformă 2015*, București. .Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/ europe2020/pdf/csr2015/nrp2015_romania_ro.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
11. Ministerul Fondurilor Europene (2013) *Bilanț 2013. Absorbția fondurilor structurale și de coeziune*, București. Disponibil la adresa: http://www.fonduristructurale.ro/Document_Files// Stiri/00014314/qp5xt_Bilant%202013%20Absorbtia%20fondurilor%20structurale%20si%20de%20coeziune.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
12. *Idem* (2014) *Bilanț 2014. Absorbția fondurilor structurale și de coeziune*, București. Disponibil la adresa: http://old.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/stiri/_2015/01/Bilant.MFE.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
13. *Idem* (2016) Comunicat privind absorbția fondurilor europene. 8 Ian. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/stiri/16351/pe-ultima-suta-de-metri-rata-de-absorbtie-a-fondurilor-europene-a-ajuns-la-74, [Accesat la data de 27/10/2015].

II. Rapoarte

14. Comisia Europeană (2014) *Al Șaselea Raport de Coeziune Economică, Socială și Teritorială*, (Dijkstra, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană). Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/ docoffic/ official/reports/cohesion6/6cr_ro.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].

15. Ghinea, C. Ministrul Fondurilor Europene (2016), *Primele 100 de zile de mandat*. București. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-ue.ro/images/files/comunicate/2016/22.08/ raport_100_de_zile_web.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].

16. Gorzelak, G. și Kozak, W.M. (2010) *Expert Evaluation Network Delivering Policy Analysis On The Performance Of Cohesion Policy 2007-2013: Country Report on Achievements of Cohesion Policy, Poland.* EuroReg, Universitatea din Varșovia. Disponibil la adresa:. .http://ec.europa.eu/regional_policy/ sources/docgener/evaluation/pdf/eval2007/country_reports/poland .pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].

17. *Idem* (2011) *Expert Evaluation Network Delivering Policy.Analysis On The Performance Of Cohesion Policy 2007-2013: Country Report on .Achievements of Cohesion Policy, Poland*. EuroReg, Universitatea din Varșovia. Disponibil la adresa: http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/ Detail/?Ing=en&id =142029, [Accesat la data de.27/10/2015].

III. Cărți

18. Babbie, E. (2010) *Practica cercetării sociale*. Iași: Ed. Polirom, pp. 48-216.

19. Baun, M. și Marek, D. (2014) *Cohesion policy in the European Union.* Londra: Ed. Palgrave Macmillan, pp. 71-85.

20. Dornean, A. (2016) *Gestiunea fondurilor structurale europene*. București: Ed. C.H. Beck, pp. 30-140.

21. Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) (2013) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene. determinanți, mecanisme, instrumente*. București: Ed. Universitară, pp. 77-246.

22. Drăgan G., Pascariu G. (2013) Cadrul legal, actori instituționali, mecanisme specifice Politicii de Coeziune în perioada 2007-2013. În Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene, determinanți, mecanisme, instrumente*. București: Ed. Universitară, pp. 77-100.

23. Jucan, M. (2017) Criza europeană: clivajul dintre politică și cultură. În Naumescu, V. (ed.) *Criza Uniunii Europene și ordinea globală în era Trump*. București: Ed. Trei, pp. 218-238.

24. Marin, M. (2015) *Absorbția fondurilor europene pentru comunele din România: rolul capacității administrative*. Iași: Ed. Lumen, pp. 50-275.

25. Naumescu, V. (ed.) (2017) *Criza Uniunii Europene și ordinea globală în era Trump*. București: Ed. Trei, 383 p.

26. Păun, D. (2011) *Drumul României către Euro. Impactul asupra mediului financiar-bancar*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Universitară Clujeană, pp. 19-28.
27. Szczerbiak, A. (2012) *Poland Within the European Union: New Awkward Partner Or New Heart of Europe?* Oxon: Ed. Routledge, pp. 1-7.
28. Ștefănescu, V. și Fălan C. (2012) *Fondurile europene. Litigii generate de accesarea și utilizarea defectuoasă a acestora în România*. București: Ed. C.H. Beck, pp. 43-213.
29. Tocqueville, A. (2005) *Despre democrație în America*, Vol. 1, București: Ed. Humanitas.
30. Tuluca, C. (2013) Exemple de bune practici în Politica Regională a Europei Centrale și de Est. Cazul Poloniei. În Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene, determinanți, mecanisme, instrumente,* București: Ed. Universitară, pp. 222-246.

IV. Articole / Studii în reviste de specialitate / Comunicări / Conferințe științifice

- Articole

31. Dan, V. (2016) Ministerul Fondurilor Europene: Rata de absorbție a crescut de la 59% în 2015 la 80% în 2016. În *Calea Europeană*, 9 Nov. Disponibil la adresa: http://www.caleaeuropeana.ro/ministerul-fondurilor-europene-rata-de-absorbtie-a-crescut-de-la-59-in-2015-la-80-in-2016/, [Accesat la data de 27/10/2015].
32. Iacobuță, A. O., Baciu, L. (2009) - „An Analysis of the Romanian Bureaucracy and Corruption”. În *International Journal of Business Research*, Vol. 9, Nr. 2, ISSN:1555-1296, pp. 13-22.
33. Lazăr, A. (2003) Polonia - Un posibil model de aderare pentru România. În *Cadran Politic Magazine*, 25 Apr. Disponibil la adresa: http://www.cadranpolitic.ro/?p=339, [Accesat la data de: 27/10/2015].
34. Mihăilescu, G. (2011) Absorption of EU funds in Romania and Poland. În *Academia,* Disponibil la adresa: https://www.academia.edu/1978587/Absorbtion_of_EU_funds_in_Romania_and_Poland, pp. 1 - 17, [Accesat la data de 27/10/2015].
35. *Idem* (2012 a) Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene - modelul care nu a putut fi urmat de România (I). În *Europuls*, 21 Sep. Disponibil la adresa: http://www.europuls.ro/old/agricultur-i-dezvoltare-regional-sp-106882413/dezvoltare-regional/616-fonduri-structurale-polonia-romania-2007-2013-capacitate-de-absorbtie, [Accesat la data de 27/10/2015].

36. *Idem* (2012 b) Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene - modelul care nu a putut fi urmat de România (II). În *Europuls*, 27 Sep. Disponibil la adresa: http://www.europuls.ro/old/agricultur-i-dezvoltare-regional-sp-106882413/dezvoltare-regional/617-succesul-polonei-in-absorbia-de-fonduri-europene-modelul-care-nu-a-putut-fi-urmat-de-romania-ii, [Accesat la data de 27/10/2015].

37. *Idem* (2012 c) Regionalizarea - clarificarea unui concept. În *Contributors,* 13 Dec. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/administratie/regionalizarea-clarificarea-unui-concept/, [Accesat la data de 27/10/2015].

38. *Idem* (2013 a) Mitul polonez e adevărat: o spune Comisia Europeană, În *Adevărul*, 28 Nov. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/news/societate/mitul-polonez-e-adevarat-spune-comisia-europeana1_5297a628c7b855ff564f1d99 /index.html, preluat de *Contributors*, 29 Nov., Disponibil la adresa : http://www.hotnews.ro/stiri-opinii-16096610-mitul-polonez-adevarat-spune-comisia-europeana.htm, [Accesat la data de 01.09.2016].

39. *Idem* (2015) Bruxelles vs. București: o politică, două viziuni. În *Contributors*, 5 Mar. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/economie/bruxelles-vs-bucuresti-o-politica-doua-viziuni/, [Accesat la data de 27/10/2015].

- Reviste / Jurnale științifice

40. Zamfir, R. (2014) România începe 2015 cu o rată de absorbție de 52% a fondurilor europene. În *Business Cover Magazine,* 31 Dec. Disponibil la adresa: http://www.businesscover.ro/romania-incepe-2015-cu-o-rata-de-absorbtie-de52fondurilor-europene/, [Accesat la data de 10/01/2016].

- Conferințe

41. Felderean, A. L. (2012) European Regional Policy. Historical and Current Perspective. În: *Conferința „Disintegration and Integration în the East - Central Europe"*, UBB Cluj -Napoca, 14-16 Iun. 2012. Cluj-Napoca, Moddeling the New Europe, 4 Iul. Vol. 1, Nr. 4, pp. 41-47. Disponibil la adresa: http://neweurope.centre.ubbcluj.ro, [Accesat la data de: 01/10/2016].

42. Ianoși, (Felderean) A. L. (2016) The European Integration Path for Poland and Romania, The Polish Miracle and How it can be Converted into the Romanian Miracle. În Păun, N., Banús, E. (eds.) *European Culture 2015. 13th Edition. 29-31 October 2015. Cluj-Napoca. Conference Proceedings*, Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene, pp. 109-131.

43. Diaconu, M. (2016) Discurs cu privire la simplificarea și utilizarea eficientă a fondurilor europene. În: Conferința „*Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene*”, 5 Mai 2016, Facultatea de Studii Europene, UBB Cluj-Napoca (Vicepreședinte al Comisiei de Educație și Cultură din cadrul Parlamentului European, nepublicat). Disponibil la adresa: http://euro.ubbcluj.ro/simplificarea-fondurilor-structurale-si-de-investitii-europene/, [Accesat la data de 29/05/2016].

V. Studii

Boștinaru, V. (2009) Cartea albă a capacității administrative - absorbția fondurilor europene de către comunitățile mici și mijlocii. Disponibil la adresa: http://victorbostinaru.ro/ Studiu.zip, [Accesat la data de 27/10/2015].

45. Mereuță, C. (2015) Priorități strategice ale dezvoltării României la orizont 2025, În *Contributors*, 15 Dec. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/economie/prioritati-strategice-ale-dezvoltarii-romaniei-la-orizont-2025/, [Accesat la data de 27/09/2016].

VI. Ziare / Interviuri

- Ziare

46. Atanasiu, A. și Pârvu, D. (2006) Polonia și provocarea integrării. În *Zi de zi,* 15 Iun. Disponibil la adresa: http://www.zi-de-zi.ro/ polonia-si-provocarea-integrarii/, [Accesat la data de 27/10/2015].

47. Dumitru, E. (2014) Rata de absorbție a fondurilor europene a crescut la 33,47 în 2013. În *Adevărul*, 31 Dec. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/economie/stiri-economice/rata-absorbtie-fondurilor-europene-crescut-3347-2013-1_52c2a4a 9c7b855ff561ec911/index.html, [Accesat la data de 10/09/2016].

48. Machiavelli (2009) Europarlamentarul Victor Boștinaru a lansat studiul „Cartea albă a capacității administrative”, Disponibil la adresa: http://www.makiaveli.ro/stiri.php ?art=6423, [Accesat la data de 12.09.2016].

49. Matei, T. (2016) După 10 ani de UE, România se afundă în sărăcie. A crescut numărul televizoarelor alb-negru, iar peste jumătate din populație nu are canalizare, În *Active News,* 24 Iul. Disponibil la adresa: http://www.activenews.ro/stiri-social/Dupa-10-ani-de-UE-Romania-se-afunda-in-saracie.-A-crescut-numarul-televizoarelor-alb-negru-iar-peste-jumatate-din-populatie-nu-are-acces-la-canalizare-135266, [Accesat la data de 29/08/2016].

50. Mihai, A. (2014) Topul țărilor din UE în funcție de indicele de dezvoltare umană, În *Ziarul Financiar*, 13 Dec. Disponibil la adresa: http://www.zf.ro/profesii/topul-tarilor-din-ue-in-functie-de-indicele-de-dezvoltare-umana-13713544, [Accesat la data de 29/08/2016].

51. Munteanu, R. (2009) Fondurile structurale europene. Ce sunt și cum se pot obține? Disponibil la adresa: http://beta.ier.ro/documente/arhiva_evenimente_2009/3_Fondurile_structurale_europene_slides.pdf, [Accesat la data de 17.09.2016].

52. Necula, F. (2016) La zece ani de când Romania a intrat în UE, Iohannis propune un proiect de țară post-aderare. Liderii politici îl susțin. În *Ziare.com*, 4 Iul. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/klaus-johannis/presedinte/klaus-iohannis-declaratii-de-la-palatul-cotroceni-pe-tema-brexit-live-1427926, [Accesat la data de 29/08/2016].

53. Novinete - Sofia‛s News Agengy (2015) Tackling Poverty Requires Holistic Approach -Romania's EU Commissioner, În *Novinte*, 2 Mar. Disponibil la adresa: http://www.novinite.com/articles/166928/Tackling+Poverty+Requires+Holistic+Approach-+Romania%E2%80%99s+EU+ Commissioner, [Accesat la data de 12.09.2016].

54. Străuț, D. (2016) România va cotiza cu 1,6 miliarde de euro la bugetul UE, pentru că economia a crescut cu 3,7% în 2015. Cum se calculează contribuția. În *Adevărul*, 1 Mar. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/economie/bani/romania-cotiza-16-miliarde-euro-bugetul-ue-economia--crescut-37-2015-calculeaza-contributia-1_56d5b7835ab6550cb8609e30/index.html, [Accesat la data de 29/08/2016].

- Interviuri

55. Blăjan, A. M. (2015) Interviu Eugen Teodorovici - Fondurile europene sunt pe mâini bune. În *Curs de Guvernare*, 15 Feb. Disponibil la adresa: http://cursdeguvernare.ro/interviu-eugen-teodorovici-fondurile-europene-sunt-pe-maini-bune-ma-jigniti-eu-de-ce-nu-as-fi-mai-bun-ca-polonezii-eu-chiar-cred -in-absorbtia-de-100-si.html, [Accesat la data de 01/09/2016].

56. Hopulete, C. (2015) Interviu Corina Crețu - E important ca România să identifice mai bine domeniile expuse riscului de corupție. În *Mediafax*, 15 Feb. Disponibil la adresa: http://www.mediafax.ro/politic/interviu-corina-cretu-e-important-ca-romania-sa-identifice-mai-bine-domeniile-expuse-riscului-de-coruptie-13827213, [Accesat la data de 01.09.2016].

57. Ilie, D. (2015) Comisia Europeană: Rata de absorbție a fondurilor europene în România e cu 20 de procente sub media europeană. În *Mediafax*, 4 Feb. Disponibil la adresa: http://www.mediafax.ro/social/comisia-europeana-rata-de-absorbtie-a-fondurilor-europene-in-romania-e-cu-20-de-procente-sub-media-europeana-13804652, [Accesat la data de 29/08/2016].

58. Ioniță, M. I. (2011) Interviu Elżbieta Bieńkowska, ministrul polonez al Dezvoltării Regionale – Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE. În *Adevărul*, 14 Iun. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/news/societate/elzbieta-bienkowska-ministrul-polonez-dezvoltarii-regionale-cheltuit-polonia-baniiue1_50ad5fae7c42d5a66393eef8/index. html, [Accesat la data de: 01/09/2016].

59. Marcu, A. (2016) Interviu Dan Barna, secretar de stat în Ministerul Fondurilor Europene: Cum iei granturi de 24.000 de euro prin România Start-Up. În *Ziarul Financiar*, 21 Iul. Disponibil la adresa: http://www.zf.ro/eveniment/video-zf-live-dan-barna-secretar-de-stat-in-ministerul-fondurilor-europene-cum-iei-granturi-de-24-000-de-euro-prin-romania-start-up-15533215, [Accesat la data de 29/08/2016].

VII. Centre/ Institute/ Baze de date

- Centre

60. Centrul de Limbă și Cultură Poloneză, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Disponibil la adresa: https://www.facebook.com/CentrulDeCulturaSiLimba Poloneza/, [Accesat la data de: 15/09/2016].

61. European Policies Research Centre, Universitatea Strathclyde, Glasgow, Regatul Unit al Marii Britanii (EPRC). Disponibil la adresa: http://www.eprc-strath.eu/, [Accesat la data de: 15/09/2016].

- Institute

62. Institutul European din România (IER). Disponibil la adresa: http://www.ier.ro, [Accesat la data de: 17/09/2016].

63. Institutul Polonez, București. Disponibil la adresa: http://www.culturapoloneza.ro/, [Accesat la data de: 17/09/2016].

- Baze de date

64. Comisia Europeană, European Commision Press Release Database (2015), Disponibil la adresa: http://europa.eu/ rapid/search.htm, [Accesat la data de 17.09.2016].

VIII. Bloguri/ Fundații

- Bloguri

65. Comerzan, D. (2014) Teoria socială. *Comerzan Info*, 7 Mai. Disponibil la adresa: http://comerzan.info/2014/05/teoria-sociala-defineste/, [Accesat la data de 12/09/2016].

- Fundații

66. Fundația Națională pentru Dezvoltare Comunitară (FNDC). Secțiunea: Societatea civilă. Disponibil la adresa: http://www.fndc.ro/comunitate/societatea_civila.html, [Accesat la data de: 19/09/2016].
67. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). Disponibil la adresa: http://www.fdsc.ro/, [Accesat la data de: 19/09/2016].

IX. Manuale

68. Comisia Europeană et. al. (2003) *Manualul Managementului ciclului de proiect* (MCP). București: Blueprint Internațional. Disponibil la adresa: http://www.posmediu.ro/upload/pages/ Manual_PCM_Matricea_Cadru_Logic.pdf, [Accesat la data de: 19/09/2016].
69. De Montfort University Leicester, (n.d.) *The Harvard system of Referencing*. Disponibil la adresa: http://www.library.dmu. ac.uk/Images/Selfstudy/Harvard.pdf, [Accesat la data de: 19/09/2016].

X. Dicționare

70. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan” (2009) *Dicționarul explicativ al Limbii Române, ediția a doua, revizuită și adăugită* (DEX). București: Ed. Univers Enciclopedic. Disponibil la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].
71. *Idem*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti” (2010) *Micul Dicționar Academic*. București: Ed. Univers Enciclopedic, Disponibil la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].
72. Litera Internațional (2002) *Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române* (NODEX). București: Ed. Litera Internațional. Disponibili la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].
73. Marcu, F. (2000) *Marele Dicționar de Neologisme*. București: Ed. Saeculum. Disponibil la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].

74. Popa, M. D. et. al. (1993-1999), *Dicționar enciclopedic*. București: Ed. Enciclopedică. Disponibil la adresa: http://dictionar.net/dictionar-enciclopedic.php, [Accesat la data de: 21/09/2016].

CAPITOLUL 1

I. Publicații oficiale ale Instituțiilor

- Publicații ale Instituțiilor Europene și Internaționale

75. Comisia Europeană (2010) *Europe 2020 Strategy*. Disponibilă la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm, [Accesată la data de 27/10/2015].
76. *Idem* (2010) *Document de evaluare a Strategiei de la Lisabona*, Bruxelles, 2 Febr., p. 2, Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/lisbon_strategy_ evaluation_ro.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
77. Comunicare a Comisiei Europa 2020 (2010), *O strategie europeană pentru creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, Bruxelles, 3 Mar., p. 5, Disponibilă la adresa: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:RO:PDF, [Accesată la data de 27/10/2015].
78. Consiliul European (2004) *Lisbon Strategy*. Disponibilă la adresa: https://www.euractiv.com/section/future-eu/links dossier/lisbon-agenda/, [Accesată la data de 27/10/2015].
79. *Idem* (2006) *Strategia de la Lisabona reînnoită, 2005. O politică de coeziune pentru susținerea creșterii și ocupării forței de muncă: orientări strategice comunitare 2007-2013*. În Decizia 2006/702/CE a Consiliului din 6 octombrie 2006 privind orientările strategice comunitare în materie de coeziune, *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) L 291 din 21.10.2006*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=URISERV:g24230, [Accesată la data de 27/10/2015].
80. Ministerul Dezvoltării Regionale, Polonia (2006) *National Development Strategy of Poland 2007 - 2015*, Varșovia: Ministerul Dezvoltării Regionale. Disponibilă la adresa: http://www.national planningcycles.org/sites/default/files/country_docs/Poland/ndp_poland.pdf, pp. 5-80, [Accesată la data de 27/11/2016].
81. *Idem* (2013) Poland Structural Funds and Operational Programmes 2007-2013. Disponibil la adresa: http://www.inforse.org/europe/Structuralfunds/SF_Poland_07-13.htm. [Accesat la data de: 27/11/2016].

82. Tratatul de Aderare a Republicii Cehe, Estoniei, Ciprului, Letoniei, Lituaniei, Ungariei, Maltei, Poloniei, Sloveniei și Slovaciei (2003). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 12003T/TXT, *JO L 236, 23.9.2003, pp. 17-930*. Disponibil la adresele: http://eur-lex. europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-accession.html; (adresa specifică): http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ RO/TXT/?uri=CELEX:12003T/TXT, [Accesat la data: 27.11.2016].
83. Tratatul de Aderare a Spaniei și Portugaliei (1985). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 11985I/TXT, *JO L 302, 15.11.1985, pp. 9-497*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11985I/TXT, [Accesat la data: 27.11.2016].
84. Tratatul de Aderare a Greciei (1979). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 11979H/TXT, *JO L 291, 19.11.1979, pp. 9-192*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri= CELEX:11979H/TXT, [Accesat la data: 27.11.2016].

II. Rapoarte

85. Gorzelak, G. și Kozak, W.M. (2011) *Expert Evaluation Network Delivering Policy Analysis On The Performance Of Cohesion Policy 2007-2013: Country Report on Achievements of Cohesion Policy, Poland*. EuroReg, Universitatea din Varșovia. Disponibil la adresa: http://www.isn.ethz.ch/Digital-Library/Publications/Detail/?Ing=en&id=142029, [Accesat la data de 27/10/2015].

III. Cărți

86. Bernhard, H. M., Szlaijfer, H. și Szlaijfer, M. (1995) *From the Polish underground: selections from Krytyka, 1978-1993*. Pensylvania: Ed. The Pensylvania State University, 1995, p. 146. Disponibil la adresa: http://books.google.ro/books?id= YE29dvVxvdgC&pg=PA140&lpg=PA140&dq=the+polish+goverment+ruled+by+Tadeusz+Mazowiecki&source=bl&ots=y-mQPDYHsk&sig=xihRA_aTpAcjGbNaa2JAXfi3xQk&hl=rosa=X&ei=4KRQUbeQHsqJtQao6oD4BQ&ved=0CGEQ6AEwCDgU#v=onepage&q=the%20polish%government%ruled%20by%20Tadeusz%20 Mazowiecki&f=false, [Accesat la data de: 27/11/2016].
87. Bönker, F. (2006) *The political economy of fiscal reform in Central-Eastern Europe, Hungary, Poland and Czech Republic from 1989 to EU Accession*. Poland: Ed. Edward Elgar Publishing Limited, Poland, pp. 58-63. Disponibil la adresa:

http://books.google.ro/books?id=QvLJ9wCeSGcC&pg=PA61&lpg=PA61&dq=Balcerowicz+reforms+in+1989&source=bl&ots=WyZCYf8-dy&sig=b7TTfe96mUgoRLgd6Y6xBo3MQGw&hl=ro&sa=X&ei=Z6BQUaTmCM7AswaPooG4Cg&ved=0CDIQ6AEwATgK#v=onepage&q=Balcerowicz%20reforms%20in%201989&f=false, [Accesat la data de: 27/11/2016].

88. Tuluca, C. (2013) Exemple de bune practici în Politica Regională a Europei Centrale și de Est. Cazul Poloniei. În Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene, determinanți, mecanisme, instrumente,* București: Ed. Universitară, pp. 223-234.

IV. Articole / Studii în reviste de specialitate / Comunicări / Conferințe științifice

89. Ambasada Republicii Polone la București, Camera de Comerț a Poloniei, Camera Bilaterală de Comerț Polono-Română (2016), *Polish Business Mission to Romania*. București/Cluj-Napoca, 18-21 Oct., Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Facultatea de Studii Europene (Primul eveniment al Camerei Bilaterale de Comerț Polono-Română, de la înființare).

90. Ianoși, (Felderean) A. L. (2016) The European Integration Path for Poland and Romania, The Polish Miracle and How it can be Converted into the Romanian Miracle. În Păun, N., Banús, E. (eds.) *European Culture 2015. 13th Edition. 29-31 October 2015. Cluj-Napoca. Conference Proceedings*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, pp. 109-131.

91. Mihăilescu, G. (2012 b) Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene - modelul care nu a putut fi urmat de România (II). În *Europuls*, 27 Sep. Disponibil la adresa: http://www.europuls.ro/old/agricultur-i-dezvoltare-regional-sp-106882413/dezvoltare-regional/617-succesul-polonei-in-absorbia-de-fonduri-europene-modelul-care-nu-a-putut-fi-urmat-de-romania-ii, [Accesat la data de 27/10/2015].

92. Kozłowski, J. (2013) *Strong Polish Regions and European Regional Policy*. Mazovia, 29 Sept., pp. 6-7. Disponibil la adresa: http://www.slideshare.net/kyivsolidarityfundpl/ strong-polish-regions-and-european-regional-policy, [Accesat la data de 27/10/2015].

93. Yoder, A.J. (2003) Decentralization and Regionalisation after Communism: Administrative and Territorial Reform in Poland and the Czech Republic. În *Europe-Asia Studies*, Vol. 55, Nr. 2, 2003, p. 273. Disponibil la adresa: http://tarantula.ruk.cuni.cz/CESES-141-version15_1__Yoder_2003_Decentralization _Poland_and_Czech.pdf, [Accesat la data de: 27/11/2016].

V. Studii

94. Expert Forum (2014) „Proiect Reforma Administrativă în România", Disponibil la adresa: http://www.finantare.ro/ gratian-mihailescu-regionalizare-si-fonduri-europene-la-eurosfat-2014.html, [Accesat la data de 27/11/2016].

VI. Ziare/Interviuri

95. _____ (2016) The Guardian view on President-elect Donald Trump: a dark day for the world. În *The Guardian*, 9 Nov. Regatul Unit al Marii Britanii, Disponibil la adresa: http://www.theguardian.com/commentisfree/2016/nov/09/the-guardian-view-on-president-elect-donald-trump-a-dark-day-for-the-world, [Accesat la data de 27.11.2016].

96. Hașu, I. (2011), „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene". În *RFI România*, 27 Dec., Disponibil la adresa: http://www.rfi.ro/articol/stiri/social/polonia-modelul-atragerii-fondurilor-europene, [Accesat la data de 27.11.2016].

97. Martin J., Sussman D. și Thee-Brenan M. (2016) Voters Express Disgust Over U.S. Politics in New Time/CBS Poll. În *New York Times*, 3 Nov. New York, Disponibil la adresa: http://www.nytimes.com/2016/11/04/us/politics/hillary-clinton-donald-trump-poll.html?_r=0, [Accesat la data de 27.11.2016].

98. Vonow B. și Gillespie T. (2016) Donald Trump returns to his home and HQ at the top of Trump Tower in New York after shock US election victory. În *The Sun*, 9 Nov., Regatul Unit al Marii Britanii, Disponibil la adresa: https://www.thesun.co.uk/news/2143637/donald-trump-wins-us-election-2016/, [Accesat la data de 27.11.2016].

VII. Bloguri/ Fundații

99. Blog Zâmbet și sănătate. Varșovia, impresii și imagini. Disponibil la adresa: http://zambetsisanatate.ro/2013/08/26/ varsovia-impresii-si-imagini-partea-a-ii-a/, [Accesat la data de: 27/11/2016].

VIII. Manuale

100. ____ (2013) *Ghidul Analizei SWOT: FSE, POSDRU*, Disponibil la adresa http://caravanacarierei.bns.ro/wp-content/uploads/ sites/2/2013/01/analiza-swot.pdf, [Accesat la data de: 27/11/2016].

CAPITOLUL 2

I. Publicații oficiale ale instituțiilor

- Publicații ale Instituțiilor Europene și Internaționale

101. Comisia Europeană (2003), *Wider Europe Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, p. 13.

102. Eurostat - EU Labour force Survey (2016) *Romania Unemployment Rate5,5% for December 2016*. 31 Dec. Disponibil la adresa: https://ycharts.com/indicators/romania_ unemployment_rate, [Accesat la data de 10/02/2017].

103. *Idem* - Trading Economics (2016) *Romania Youth Unemplyment Rate 1997-2017*. Disponibil la adresa: http://www.tradingeconomics.com/romania/youth-unemployment-rate, [Accesat la data de 10/02/2017].

104. *Idem* - Statstics Explained (2011) *Tables and database*, Disponibil la adresa: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_at_regional_level/ro, [Accesat la data de 10/02/2017].

105. Standard Eurobarometer (2005) Eurobarometer 64.2, Public Opinion in European Union, Autumn 2005, Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb64/eb64_ro_exec.pdf, [Accesat la data de 22/10/2015].

106. Tratatul de aderare a Republicii Bulgariei și a României (2005). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 12005S/TXT, *JO L 157, 21.6.2005, p. 11-395*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:12005S/TXT, [Accesat la data de 10/02/2017].

- Publicații ale Instituțiilor Naționale

107. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (2016) *Statistică: 4,77% rata șomajului înregistrat în evidențele ANOFM*. Disponibil la adresa: http://www.anofm.ro/ statistica, [Accesat la data de 10/02/2017].

108. Banca Națională a României (2005) *Preparations and Prerequisites for the Introduction of Inflation Targeting în Romania*. Guvernatorul Cristian Popa, 30 Mar. Disponibil la adresa: http://www.bnr.ro/Direct-Inflation-Targeting-3646.aspx, [Accesat la data de 10/02/2017].

109. Guvernul României (2005) *Planul Național de Dezvoltare 2007 - 2013*, București. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/docutile/00000047/r5dco_PND_2007_2013.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015], pp. 7-378.

110. Institutul Național de Statistică (2016), „Recensământul populației și locuințelor”. *Comunicat,* 1 Aug. Disponibil la adresa: http://www.insse.ro/cms/ro, [Accesat la data de 10/02/2017].
111. Ministerul Afacerilor Externe (2015), „*Drumul României către UE*”, Disponibil la adresa: http://www.mae.ro/node/1540, [Accesat la data de 20/10/2015].
112. Ministerul Economiei și Comerțului: Comunicat (2014) *Asocierea României la Comunitățile Economice Europene*. Disponibil la adresa: http://www.dce.gov.ro/Materiale% 20site/Acordul_european_01%5B1%5D.03.06.html, [Accesat la data de 10/02/2017].
113. Parlamentul României (1998) *Legea 151/1998 privind dezvoltarea regională în România*, 15 Iul. Monitorul oficial nr. 265/16 iul. 1998. Disponibil la adresa: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act?ida=17129, [Accesat la data de 10/02/2017].
114. *Idem* (2004) *Legea 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, actualizată*. 27 Nov. Monitorul Oficial nr. 577/29 iun. 2004 modificată prin Ordonanța de Urgență nr. 111din 16 Nov. 2004 publicată în Monitorul Oficial nr. 1.115 din 27 noiembrie 2004. Disponibil la adresa: http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/57082, [Accesat la data de 10/02/2017].

II. Rapoarte

115. Comisia Europeană (2003) *Raport periodic asupra progreselor înregistrate de România pe calea aderării*. Disponibil la adresa: http://www.anr.gov.ro/docs/rapoarte/Raport_periodic_privind_progresele_Romaniei_pe_calea_aderarii_183.pdf, [Accesat la data de 10/02/2017], p. 26.

III. Cărți

116. Tuluca, C. (2013) Exemple de bune practici în Politica Regională a Europei Centrale și de Est. Cazul Poloniei. În Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene, determinanți, mecanisme, instrumente,* București: Ed. Universitară, p. 236.

IV. Articole / Studii în reviste de specialitate / Comunicări / Conferințe științifice

117. Felseghi, B. (2016) Kluaus Iohannis la UBB: România a fost prea mult timp băiatul bun și harnic, dar care nu se aude. În *Revista presei*. 17 Nov. Disponibil la adresa: https://pressone.ro/klaus-iohannis-la-ubb-romania-a-fost-prea-mult-timp-baiatul-bun-si-harnic-dar-care-nu-se-prea-aude/, [Accesat la data de 10/02/2017].

118. Ianoși, (Felderean) A. L. (2016) The European Integration Path for Poland and Romania, The Polish Miracle and How it can be Converted into the Romanian Miracle. În Păun, N., Banús, E. (eds.) *European Culture 2015. 13th Edition. 29-31 October 2015. Cluj-Napoca. Conference Proceedings*, Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene, pp. 118-129.

119. Victor, E. (2014) Primii pași ai României după 1989, către o integrare europeană și euroatlantică. În *Revista Historia*, 20 Feb. Disponibil la adresa: http://www.historia.ro/ exclusiv_web/general/articol/primii-pa-i-ai-rom-niei-dup-1989-c-tre-o-integrare-european-i, [Accesat la data de 21/01/2016].

120. *Idem* (2017) O retrospectivă a României din anul 1989. În *Revista Historia*, Disponibil la adresa: http://www.historia.ro/ exclusiv_web/general/articol/o-retrospectiv-rom-niei-anul-1989, [Accesat la data de 28/02/2017].

V. Ziare/Interviuri

- Ziare

121. Bună Dimineața Iași (2017) Mihai Chirica: Centrul Expozițional „Moldova", transformat în obiectiv de cercetare și inovare în IT. În *Bună Dimineața Iași*, 2 Feb. Disponibil la adresa: https://www.bunadimineataiasi.ro/9058-2/, [Accesat la data de 28/02/2017].

122. Condrea, T. (2013), Risipă de fonduri europene pentru microîntreprinderi rurale. În *Ziarul Ceahlăul*, nr. 14, 27 Nov. Disponibil la adresa: http://ziarulceahlaul.ro/risipa-de-fonduri-europene-pentru-microintreprinderi-rurale/, [Accesat la data de 28/02/2017].

123. Digi24.ro (2014) Sălile de sport din mijlocul câmpului. Milioane de lei pentru investiții inutile în sate fără asfalt sau canalizare. 23 Dec. Disponibil la adresa: http://www.digi24.ro/ stiri/actualitate/social/salile-de-sport-din-mijlocul-campului-milioane-de-lei-pentru-investitii-inutile-in-sate-fara-asfalt-sau-canalizare-338896, [Accesat la data de 28/02/2017].

124. *Idem* (2013) Orașul de la țară. Internet wireless și drumuri asfaltate, într-o comună din Alba. 5 Oct. Disponibil la adresa: http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/orasul-de-la-tara-internet-wireless-si-drumuri-asfaltate-intr-o-comuna-din-alba-129102, [Accesat la data de 28/02/2017].

125. Finanțare.ro (2016) Rata de absorbție a fondurilor europene a ajuns la 74%. 7 Ian. Disponibil la adresa: http://www.finanțare.ro/rata-de-absorbție-a-fondurilor-europene-ajuns-la-74.html, [Accesat la data de 26/01/2016].
126. Gazeta de Cluj (2014) Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei. 7 Iul. Disponibil la adresa: http://gazetadecluj.ro/dan-lazar-ubb-atras-fonduri-europene-de-miliard-de-lei/, [Accesat la data de 28/02/2017].
127. Hângănuț, R. (2017) Salina Turda, unul dintre cele mai vizitate obiective turistice din România. 8200 de oameni, în cea mai aglomerată zi. În *Transilvania Reporter*. 28 Feb. Disponibil la adresa: http://transilvaniareporter.ro/actualitate/ salina-turda-unul-dintre-cele-mai-vizitate-obiective-turistice-din-romania-8200-de-oameni-in-cea-mai-aglomerata-zi/, [Accesat la data de 28/02/2017].
128. Ilie, A. (2012), Senatul francez: România și Bulgaria n-au depășit tranziția de la comunism. 3 Sept. În *Ziare.com*. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/fonduri/fonduri-europene-structurale/senatul-francez-romania-si-bulgaria-n-au-depasit-tranzitia-de-la-comunism-1187833, [Accesat la data de 28/02/2017].
129. Morovan, I. (2013) Curtea de Conturi Europeană: sesizări legate de erorile în cheltuirea fondurilor UE și aplicarea corecțiilor, în România. Probleme semnificative la programul de resurse umane (POSDRU)" În *EuroActiv.ro*, *HotNews.ro.8* Nov. Disponibil la adresa: http://economie.hotnews.ro/stiri-eurofonduri-15984551-curtea-conturi-europeana-sesizari-legate-erorile-cheltuirea-fondurilor-aplicarea-corectiilor-romania-probleme-semnificative-programul-resurse-umane-posdru.htm [Accesat la data de 28/02/2017].
130. Zamfir, C. (2016) România a luat de la UE 3,2 miliarde de euro, în 9 luni, din vechile fonduri structurale și de coeziune. TOP programe. În *HotNews.ro*, 6 Oct. Disponibil la adresa: http://economie.hotnews.ro/stiri-eurofonduri-21336023-fonduri-europene-absorbtie-rata-absorbtie-posdru.htm, [Accesat la data de 10/02/2017].
131. Ziare.com (2017) Studenții se opun inițiativei Academiei Române: Nu poți fi obligat să rămâi în țară după absolvire. 17 Feb. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/scoala/ universitati/studentii-se-opun-initiativei-academiei-romane-nu-poti-fi-obligat-sa-ramai-in-tara-dupa-absolvire-1455095, [Accesat la data de 10/02/2017].

132. *Idem* (2009) România a înregistrat cele mai multe nereguli cu fonduri de preaderare în 2008. 16 Iul. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/fonduri/fonduri-europene/romania-a-inregistrat-cele-mai-multe-nereguli-cu-fonduri-de-preaderare-in-2008-821470, [Accesat la data de 28/02/2017].
133. Wall-Street (2017) Premieră: România a încheiat 2016 cu rată negativă a inflației, de -0,5%. În *Wall-Street* (Economie) 13 Ian. Disponibil la adresa: http://www.wall-street.ro/articol/Economie/206606/premiera-romania-a-incheiat-2016-cu-rata-negativa-a-inflatiei-de-0-5.html, [Accesat la data de 10/02/2017].
134. Ziua de Cluj (2017), Salina Turda, cel mai vizitat obiectiv din România. 27 Feb. Disponibil la adresa: http://ziuadecj.realitatea.net/economie/salina-turda-cel-mai-vizitat-obiectiv-din-romania--156045.html, [Accesat la data de 28/02/2017].
135. *Idem* (2016) Cea mai bună universitate din România este la Cluj-Napoca. 22 Sept. Disponibil la adresa: http://ziuadecj.realitatea.net/educatie/cea-mai-buna-universitate-din-romania-este-in-cluj-napoca--151007.html, [Accesat la data de 28/02/2017].

- Interviuri

136. Ioniță, M. I. (2011) Elżbieta Bieńkowska, ministrul polonez al Dezvoltării Regionale: Cum a cheltuit Polonia toți banii de la UE. *Adevărul*. 14 Iun. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/news/societate/elzbieta-bienkowska-ministrul-polonez-dezvoltarii-regionale-cheltuit-polonia-banii-ue-1_50ad5fae7c42d5a66393eef8/index.html, [Accesat la data de 01/09/2016].

VI. Emisiuni/ Reportaje TV

137. România te iubesc (2015) Monumente distruse de restaurări. Termopane în Sighișoara, beton peste cetatea Sucevei, arheologie cu deținuți la Deva. Iunie. Disponibilă la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-1/monumente-distruse-de-restaurari-termopane-in-sighisoara-beton-peste-cetatea-sucevei-arheologie-cu-detinuti-la-deva.html [Accesată la data de 28/02/2017].
138. *Idem* (2015) Fondurile europene au ajuns sa ne urâțească țara. Metodele prin care se fură o treime din banii de la UE. Mai. Disponibilă la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-1/fondurile-europene-au-ajuns-sa-ne-urateasca-tara-metodele-prin-care-se-fura-o-treime-din-banii-de-la-ue.html, [Accesată la data de 28/02/2017].

139. *Idem* (2015) Satul de suflet al prințului Charles riscă să fie acoperit de beton. UE plătește iar primarul se ocupă de distrugerea tradiției. Mai. Disponibilă la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-1/satul-de-suflet-al-printului-charles-risca-sa-fie-acoperit-de-beton-ue-plateste-iar-primarul-se-ocupa-de-distrugerea-traditiei.html, [Accesată la data de 28/02/2017].
140. *Idem* (2013) Risipa fondurilor de la stat, în proiecte fanteziste la sate. Localități fără utilități, dar cu parcuri de sute de mii de euro. Iunie. Disponibil la adresa: http://romaniateiubesc.stirile protv.ro/stiri/risipa-fondurilor-de-la-stat-in-proiecte-fanteziste-la-sate-localitati-fara-utilitati-dar-cu-parcuri-de-sute-de-mii-de-euro.html, [Accesată la data de 28/02/2017].
141. TVR Târgu Mureș (2017) Campania „Vrem o țară ca afară”: Comuna Ciugud este prima pe țară în ceea ce privește absorbția fondurilor europene. Iată că se poate! 18 Ianuarie 2017, Disponibil la adresa: https://www.facebook.com/ TVRTirguMures/?pnref=story, [Accesat la data de 28/02/2017].

VII. Website-uri oficiale

142. Centrul Expozițional Moldova, Iași. Disponibil la adresa: http://www.icc.ro/sites/default/files/mini_sites/CEM/index.php, [Accesat la data de 28/02/2017].
143. Fonduri-Structurale.ro. Finalizarea lucrărilor din cadrul proiectului Centrul Expozițional Moldova, Iași. *fonduri-structurale.ro,* 24 Dec. 2010. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/ stiri/7809/finalizarea-lucrarilor-din-cadrul-proiectului-centrul-expozitional-moldova-iasi, [Accesat la data de 28/02/2017].
144. Program de Practică în Managementul de Proiect: Jacques Delors-fundament al tranziției de la sistemul de educație la viața activă. Disponibil la adresa: http://europedirect.nord-vest.ro/Document_Files/Proiecte_de_dezvoltare_in_Transilvania_de_Nord_2011_6pp5hu.pdf, p. 12, [Accesat la data de 28/02/2017].
145. Program Masteral-Evaluarea Dezvoltării Regionale” (POSDRU/18/1.2/G/39819). Disponibil la adresa: http://edr.granturi.ubbcluj.ro/, [Accesat la data de 28/02/2017].
146. Claudiopolis-orașul tinerilor. Program de practică pentru elevi și studenți în domeniul științelor socio-umane” (POSDRU/161/2.1/G/ 142320). Disponibil la adresa: http://www.metodica.ro/proiect-posdru-claudiopolis, [Accesat la data de 28/02/2017].

147. VTV Referendum (2014) Formare profesională pe fonduri europene. Bani aruncați pe fereastră. 29 August. Disponibil al adresa: http://vtv.ro/program/, [Accesată la data de 28/02/2017].

VIII. Facebook oficial

148. Cristian Ghinea Oficial (2016) *3,2 miliarde de euro din fonduri europene intrate în România în acest an. Este vorba de bani din perioada de programare 2007-2013.* 6 Oct. Disponibil la adresa: https://www.facebook.com/Cristian.Ghinea.Oficial/posts/1134596686632949, [Accesat la data de 10/02/2017].

CAPITOLUL 3

I. Publicații oficiale ale Instituțiilor

- Publicații ale Instituțiilor Europene și Internaționale

149. Banca Mondială (2013) Romania Internet Users. Disponibil la adresa: https://www.google.ro/?gws_rd=ssl#q=Romania+Internet+Users&spf=1, [Accesat la data de 01/03/2017].

150. Comisia Europeană (2017) European Structural and Investment Funds Data, *Open Data Portal* Disponibil la adresa: https://ec.azure-westeurope-prod.socrata.com/dataset/Total-Percentage-of-Available-Funds-Paid-Out-by-th/w8x7-cqjd, [Accesat la data de 31/03/2017].

151. Ministerul Dezvoltării Regionale, Polonia (2006) *National Development Strategy of Poland 2007 - 2015*, Varșovia: Ministerul Dezvoltării Regionale. pp. 30-83. Disponibilă la adresa: http://www.nationalplanningcycles.org/sites/default/files/country_docs/Poland/ndp_poland.pdf, [Accesată la data de 27/10/2015].

152. Tratatul de Aderare a Croației (2012). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 12012J/TXT, *JO L 112, 24.04.2012, pp. 11-110*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri= CELEX: 12012J/TXT, [Accesat la data: 01.05.2017].

- Publicați ale Instituțiilor Naționale

153. Familia Regală a României (2007) Regionalizarea bate la ușă! În *Familia Regală a României, Jurnal online*, 18 Nov. Disponibil la adresa: http://www.romaniaregala.ro/atitudini/ regionalizarea-bate-la-usa/, [Accesată la data de 27/03/2017].

154. Guvernul României (2005) *Planul Național de Dezvoltare 2007-2013*, București, pp. 244-349. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/docutile/00000047/r5dco_PND_2007_2013.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].

155. *Idem* (2013) Hotărârea de Guvern nr. 43/2013 privind organizarea și funcționarea Ministerului Fondurilor Europene. Disponibilă la adresa: http://www.dreptonline.ro/ legislatie/hg_43_2013_minis terul_fondurilor_europene.php, [Accesată la data de 27/04/2017].
156. *Idem* (2017) Hotărârea de Guvern nr. 15/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene. Disponibilă la adresa: http://lege5.ro/Gratuit/ge2dgojsgq3q/ hotararea-nr-15-2017-privind-organizarea-si-functionarea-ministerului-dezvoltarii-regionale-administratiei-publice-si-fondurilor-europene, [Accesată la data de 27/04/2017].
157. *Idem* (2017) OUG 13/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală. Ordonanța de urgenta nr. 13/2017, Disponibilă la adresa: http://www.dreptonline.ro/ legislatie/oug_ 13_2017_modificare_lege_286_2009_codul_penal_lege_135_2010_ codul_procedura_penala.php, [Accesată la data de 29/04/2017].
158. Memorandum-ul de înțelegere între Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România și Ministerul Dezvoltării Regionale din Polonia privind cooperarea în domeniul dezvoltării regionale și administrației publice (2013). Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files//Stiri/ 00013787/qnkud_Memorandul%20de%20Intelegere%20Romano-%20Polonez.pdf, [Accesat la data de 01/03/2017].

II. Rapoarte

159. Comisia Europeană (2014) *Al Șaselea Raport privind Coeziunea Economică, Socială și Teritorială în UE*. 23 Iul. Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/regional_policy/ro/information/ publications/reports/2014/6th-report-on-economic-social-and-territorial-cohesion [Accesat la data de 27/03/2017].
160. Ghinea, C. Ministrul Fondurilor Europene (2016), *Primele 100 de zile de mandat*. București. p. 1. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-ue.ro/images /files/comunicate/2016/22.08/raport_100_de_zile_web.pdf, [Accesat la data de 27/03/2017].
161. Kulesza, M. (n.d.) *Methods and Techniques of Managing Decentralization Reforms in CEE Countries. The Polish Experience*. Disponibil la adresa: http://www.oecd.org/turkey/ 35674974.pdf, [Accesat la data de 07/04/2017].

162. Raportul Consiliului Consultativ pentru Regionalizare - CONREG (2013) *Disparități și fluxuri în fundamentarea social-economică a regionalizării administrative a României*. p. 17. Disponibil la adresa: https://www.scribd.com/document/ 141926304/Raportul-Consiliului-Consultativ-pentru-Regionalizare, [Accesat la data de 27/03/2017].

III. Cărți

163. Baun, M. și Marek, D. (2014) *Cohesion policy in the European Union.* Londra: Ed. Palgrave Macmillan, p. 90.
164. Hofstede G, Hofstede I. G. și Minkov M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind. Revised and Expanded 3rd Edition*. New York: Ed. McGraw-Hill.
165. Hooghe, L. și Marks, G. (2001) *Multi-Level Governance and European Integration*. SUA: Ed. Rowman & Littlefield Publishing Group. Inc., pp. 4-17.

IV. Articole / Studii în reviste de specialitate / Comunicări / Conferințe științifice

166. Mihăilescu, G. (2013 a) Regionalizarea-spre un dezastru al sistemului administrativ? În *Contributors*, 21 Febr. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/administratie/ regionalizarea-spre-un-dezastru-al-reformei-sistemului-administrativ/, [Accesat la data de 29.03.2017].
167. *Idem* (n.d.) Două țari est europene cu trasee diferite: de ce polonezii reușesc să absoarbă eficient bani europeni iar România stă cu fondurile blocate. În *România Curată*. Disponibil la adresa: http:// www.romaniacurata.ro/doua-tari-est-europene-cu-trasee-diferite-de-ce-polonezii-reusesc-sa-absoarba-eficient-bani-europeni-iar-romania-sta-cu-fondurile-blocate/, [Accesat la data de 10.04.2017].
168. *Idem* (2013 b) Mitul polonez e adevărat: o spune Comisia Europeană, În *Adevărul*, 28 Nov. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/news/societate/mitul-polonez-e-adevarat--spune-comisiaeuropeana1_5297a628c7b855ff564f1d99/ index.html, preluat de *Contributors*, 29 Nov., Disponibil la adresa: http://www.hotnews.ro/stiri-opinii-16096610-mitul-polonez-adevarat-spune-comisia-europeana.htm, [Accesat la data de 10.03.2017].
169. *Idem* (2012 c) Regionalizarea - clarificarea unui concept. În *Contributors*, 13 Dec. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/administratie/regionalizarea-clarificarea-unui-concept/, [Accesat la data de 27/10/2015].

V. Studii

170. Boştinaru, V. (2009) Cartea albă a capacității administrative - absorbția fondurilor europene de către comunitățile mici și mijlocii. pp. 7-35. Disponibil la adresa: http://victorbostinaru.ro/ Studiu.zip, [Accesat la data de 27/04/2017].

171. Transparency International EU Study (2016), România pe locul trei în topul celor mai corupte țări din Uniunea Europeană, Disponibil la adresa: http://vivafm.ro/2017/01/26/ romania-pe-locul-trei-in-topul-celor-mai-corupte-tari-din-uniunea-europeana/, [Accesat la data de 29.04.2017].

VI. Ziare/Interviuri

172. Boboc, D. (2016) România avea în exploatare, la 31 decembrie 2015, un număr de 733,941 kilometri de autostradă. În *Evz.ro*. 24 Ian. Disponibil la adresa: http://www.evz.ro/cati-kilometri-de-autostrada-sunt-in-romania.html, [Accesat la data de 07/03/2017].

173. David, D. (2015) Să ne cunoaștem contextul psiho-cultural: astăzi despre Putere. În *Ziar de Cluj*, 8 Iun. Disponibil la adresa: http://www.ziardecluj.ro/sa-ne-cunoastem-contextul-psiho-cultural-astazi-despre-putere, [Accesat la data de 07/04/2017].

174. Horea, D. (2015) De ce eșuează la noi descentralizarea și regionalizarea? În *Radio Cluj România*, 7 Oct. Disponibil la adresa: http://radiocluj.ro/2015/10/07/de-ce-esueaza-la-noi-descentralizarea-si-regionalizarea/, [Accesat la data de 29/03/2017].

175. Info Grafic (2016) Din 11 milioane de utilizatori de Internet din România, 6,7 milioane au făcut cumpărături online. În *Europafm.ro*, 28 Ian. Disponibil la adresa: https://www.europafm.ro/din-11-000-000-de-utilizatori-de-internet-in-romania-67-milioane-au-facut-cumparaturi-online-vreodata-infografic/, [Accesat la data de 07/03/2017].

176. Ioniță, M. I. (2011) Interviu Elżbieta Bieńkowska, ministrul polonez al Dezvoltării Regionale - Cum .a cheltuit Polonia toți banii de la UE. În *Adevărul*, 14 Iun. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/news/societate/elzbieta-bienkowska-ministrul-polonez-dezvoltarii-regionale-cheltuit-polonia-baniiue1_50ad5fae7c42d5a66393eef8/index. html, [Accesat la data de: 29/04/2017].

177. Pecheanu, G. (2011) Înființarea Ministerului Afacerilor Europene, aprobată cu unanimitate de Parlament. În *Mediafax.ro*, 20 Sept. Disponilil la adresa: http://www.mediafax.ro/politic/infiintarea-ministerului-afacerilor-europene-aprobata-cu-unanimitate-de-parlament-ministerul-va-fi-condus-de-leonard-orban-8777129, [Accesat la data de 20/04/2017].

178. Wordpress (2015) Varșovia, renăscută din propria-i cenușă, ca Pasărea Phoenix. În *Bucuria de a călători/Wordpress.* 28 Aug. Disponibil la adresa: https://bucuriadeacalatori.wordpress.com/category/polonia/varsovia/, [Accesat la data de 10/03/2017].

VII. Emisiuni/ Reportaje TV/ Documentare

179. În premieră (2017) Uite UE, nu e. Moderator Carmen Avram, 25 Martie. Disponibil la adresa: http://inpremiera.antena3.ro/reportaje/uite-ue-nu-e-390.html, [Accesat la data de 29/04/2017].

180. Știri TVR (2013) România și Polonia au semnat un memorandum de cooperare. *ȘtiriTVR.ro*. 27 Sept. Disponibil la adresa: http://stiri.tvr.ro/romania-si-polonia-au-semnat-un-memorandum-de-cooperare-editie-speciala-la-tvr-news_35381_foto.html#view, [Accesat la data de 10/03/2017].

VIII. Website-uri oficiale

181. Conceptul guvernanței multinivel, Disponibil la adresa: http://www.rasfoiesc.com/legal/administratie/stiinte-politice/Conceptul-guvernantei-multiniv39.php, [Accesat la data de 01/04/2017].

182. Foarfa, C. (2007) Să ne cunoaștem vecinii-Polonia. În *Metropotam*. 23 Ian. Disponibil la adresa: http://metropotam.ro/ Locuri-de-vizitat/Sa-ne-cunoastem-vecinii-Polonia-art8937457183/, [Accesat la data de 07/04/2017].

183. Guvernul României, Ministere. Disponibil la adresa: http://gov.ro/ro/guvernul/organizare/ministere, [Accesat la data de 20.04.2017].

184. Manastîrlî, M. (2016) De unde vine expresia „Nodul Gordian"? În *Descoperă.ro*, 2 Iun. Disponibil la adresa: http://www.descopera.ro/mari-intrebari/15032565-de-unde-vine-expresia-nodul-gordian, [Accesat la data de 29.04.2017].

CAPITOLUL 4

I. Publicații oficiale ale Instituțiilor

- Publicații ale Instituțiilor Europene și Internaționale

185. Comisia Europeană (2017) European Structural and Investment Funds, Data, Explore by country, Country Data for: Romania, 16 Iun. Disponibilă la adresa: https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/RO, [Accesată la data de 17/06/2017].
186. Eurostat. Statitistics Explained. *Tables and database*, Disponibil la adresa: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics explained/ index.php/GDP_at_reginal_level/ro, [Accesat la data de 31/05/2017].

- Publicații ale Instituțiilor Naționale

187. Constituția României (2017), Capitolul V - Administrația publică, Secțiunea 2, Articolele 120-123. Disponibilă la adresa: http://www.constitutiaromaniei.ro/, [Accesat la data de 27/05/2017].
188. OUG 13/2017 din 31 Ianuarie 2017 pentru modificare și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul Penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală (Monitorul Oficial, Partea 1, Nr. 92, 1 Februarie 2017) abrogată prin OUG 14/2017 din 5 februarie 2017. Disponibilă la adresa: http://www.dreptonline.ro/legislatie/oug_13_2017_modificare_lege_286_2009_codul_penal_lege_135_2010_codul_procedura_penala.php, [Accesată la data de 31/05/2017].

II. Articole / Studii în reviste de specialitate / Comunicări / Conferințe științifice

189. Comisia Europeană, *Open Innovation Conference 2.0 2017* ediția a-5-a, Cluj-Napoca, 13-14 Iunie, Disponibilă la adresa: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/open-innovation-20-conference-2017, [Accesată la data de 31/05/2017].
190. Conferința *„Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene"*, 5 Mai 2016, Facultatea de Studii Europene, UBB Cluj-Napoca. Disponibilă la adresa: http://euro.ubbcluj.ro/ simplificarea-fondurilor-structurale-si-de-investitii-europene/, [Accesată la data de 29/05/2017].

191. Mihăilescu, G. (2011) Absorption of EU funds in Romania and Poland. În *Academia,* Disponibil la adresa: https://www.academia.edu/1978587/Absorbtion_of_EU_funds_in_Romania_and_Poland, p. 17, [Accesat la data de 17/05/2017].

192. Papa Francisc (2017) Discurs către șefii de stat și de guverne din UE, cu ocazia celei de-a 60-a aniversări a semnării Tratatelor de la Roma, În *Magisteriu*, 25 Mart., Disponibil la adresa: http://www.magisteriu.ro/discursul-papei-catre-sefii-de-stat-si-de-guverne-din-ue-2017/, [Accesat la data de 20/05/2017].

193. Profiroiu, M. (2004) Descentralizarea în România. Disponibil la adresa: http://ramp.ase.ro/_data/files/articole/3_01.pdf, [Accesat la data de 25/05/2017].

III. Studii

194. Bădescu, G. et. al. (2016) *Bunăstarea copilului din mediul rural*, Cluj-Napoca: Risoprint, Coordonator World Vision România: Buzducea, D., Gazibar M., p. 26.

IV. Ziare/Interviuri

195. Glasul (2017) La 16 februarie 1968 România renunță la organizarea administrativă sovietică în regiuni și raioane și revine la județe, Disponibil la adresa: https://glasul.info/ 2017/02/15/15-februarie-1968-romania-renunta-organizarea-administrativa-sovietica-regiuni-raioane-revine-judete/, [Accesat la data de 25/05/2017].

196. Horea, D. (2015) De ce eșuează la noi descentralizarea și regionalizarea? În *Radio Cluj România*, 7 Oct. Disponibil la adresa: http://radiocluj.ro/2015/10/07/de-ce-esueaza-la-noi-descentralizarea-si-regionalizarea/, [Accesat la data de 31/05/2017].

197. Ianoși, A. L. (2017) Regionalizarea - un subiect tabu sau o necesitate? În *ABC News Transilvania*, 29 Mai, Disponibil la adresa: http://www.abcnewstransilvania.ro/2017/05/29/ regionalizarea-un-subiect-tabu-sau-o-necesitate/, [Accesat la data de 31/05/2017].

198. Zamfir, C (2017) Eurostat: România a avut cea mai mare creștere economică procentuală din UE în primul trimestru 2017, *HotNews.ro*, 16 Mai, Disponibil la adresa: http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-21769019-eurostat-romania-avut-cea-mai-mar-crestere-economica-procentuala-din-primul-trimestru-2017.htm, [Accesat la data de 31/05/2017].

V. Dicționare

199. Litera Internațional (2002) *Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române*, București: Ed. Litera Internațional. Disponibil la adresa: https://dexonline.ro/definitie/descentralizare, [Accesat la data de 25/05/2017].

200. Marcu F., Maneca C. (1986) *Dicționar de Neologisme*, București: Ed. Academiei. Disponibil la adresa: https://dexonline.ro/definitie/descentralizare, [Accesat la data de 25/05/2017].

201. Scriban, A. (1939) *Dicționarul limbii românești*, București: Ed. Institutul de Arte Grafice „Presa Bună”. Disponibil la adresa: https://dexonline.ro/definitie/descentralizare, [Accesat la data de 25/05/2017].

202. Seche M. și Seche L. (1982) *Dicționar de sinonime al limbii române*, București: Ed. Academiei RSR. Disponibil la adresa: https://dex online.ro/definitie/descentralizare, [Accesat la data de 25/05/2017].

VI. Manuale

203. Mihăescu, M. (2014) *Manual de educație antreprenorială*, Pitești: Colegiul Național Alexandru Obodescu, Disponibil la adresa: https://mihaescu.wikispaces.com/file/view/Manual_ 2014.docx, [Accesat la data de 30/05/2017].

VII. Website-uri oficiale

204. Petiția Anti-Regionalizare, Disponibilă la adresa: https://petitieonline.net/petitie/03770149/semnaturi, [Accesată la data de 31/05/2017].

205. Petiția „Suntem împotriva OUG 13/2017 de modificare a Codului Penal”. Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/suntem_impotriva_oug_13_2017_de_modificare_a_cp, [Accesată la data de 31/05/2017].

206. Petiția „Susțin Platforma România 100”. Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/sutin_platforma_romania_100, [Accesată la data de 31/05/2017].

207. Platforma Demos pentru Democrație și Solidaritate. Disponibilă la adresa: http://platforma-demos.ro/, [Accesată la data de 31/05/2017].

208. Platforma „Petiția Regionalizării”. Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/petitia__regionalizarii, [Accesată la data de 31/05/2017].

209. Platforma România 100. Disponibilă la adresa: https://www.ro100.ro/, [Accesată la data de 31/05/2017].

210. Primăria Cluj-Napoca. Paltforma Bugetare Participativă la Cluj-Napoca. Disponibilă la adresa: http://bp.primariaclujnapoca.ro/, [Accesată la data de 29/05/2017].

211. Primăria Cluj-Napoca. Platforma My Cluj. Disponibilă la adresa: http://mycluj.e-primariaclujnapoca.ro/, [Accesată la data de 29/05/2017].

212. Programul Diaspora Start Up, 2017, Disponibil la adresa: http://www.startupcafe.ro/stiri-finantari-21744395-diaspora-start-40000-euro-fonduri-europene-romani-strainatate-afaceri.htm, [Accesat la data de 31/05/2017].

213. Programul Start Up Nation România, 2017, Disponibil la adresa: http://ssub.ro/consultanta/programul-startup-nation-romania-2017/, [Accesat la data de 27/05/2017].

214. Radio România Actualități (2017) Anul 2017, an crucial pentru România, pentru absorbția de fonduri europene. Disponibil la adresa: http://www.romania-actualitati.ro/ 2017_an_crucial_pentru_romania_pentru_absorbtia_de_fonduri_europene-102379, [Accesat la data de 17/06/2017].

215. Siena Consulting, 2017, Skill Up Conferences, Seminar de Informare *Finanțări nerambursabile pentru afacerea ta*, Disponibil la adresa: https://sienaconsulting.ro/start-up-nation-romania/, [Accesat la data de 29/05/2017].

216. World Vision România, Universitatea Babeș-Bolyai. Raport: *Bunăstarea copilului din mediul rural, 2016*, Disponibil la adresa: https://www.worldvision.ro/Presa/2017/world-vision -romania-lanseaza-raportul-bunastarea-copilului-din-mediul- rural-2016-a859.html, [Accesat la data de 31/05/2017].

BIBLIOGRAFIE FINALĂ

I. Publicații oficiale ale Instituțiilor

- Publicații ale Instituțiilor Europene și Internaționale

1. Banca Mondială (2013) Romania Internet Users. Disponibil la adresa: https://www.google.ro/?gws_rd=ssl#q=Romania+Internet+Users&spf=1, [Accesat la data de 01/03/2017].
2. Consiliul European (2000) *Lisbon Strategy*. Disponibilă la adresa: https://www.euractiv.com/section/future-eu/ linksdossier/ lisbon-agenda/, [Accesată la data de 27/10/2015].
3. *Idem* (2006) *Strategia de la Lisabona reînnoită, 2005. O politică de coeziune pentru susținerea creșterii și ocupării forței de muncă: orientări strategice comunitare 2007-2013*. În Decizia 2006/702/CE a Consiliului din 6 octombrie 2006 privind orientările strategice comunitare în materie de coeziune, *Jurnalul Oficial al Uniunii Europene (JOUE) L 291 din 21.10.2006*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=URISERV:g 24230, [Accesată la data de 27/10/2015].
4. Comisia Europeană (2010) *Europe 2020 Strategy*. Disponibilă la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/index_ro.htm, [Accesată la data de 27/10/2015].
5. *Idem* (2010) *Document de evaluare a Strategiei de la Lisabona*, Bruxelles, 2 Febr., p. 2, Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/lisbon_strategy_ evaluation_ro.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
6. *Idem* (2003), *Wider Europe Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, p. 13.
7. *Idem* (2017) European Structural and Investment Funds Data, *Open Data Portal* Disponibil la adresa: https://ec.azure-westeurope-prod.socrata.com/dataset/Total-Percentage-of-Available-Funds-Paid-Out-by-th/w8x7-cqjd, [Accesat la data de 31/03/2017].
8. *Idem* (2017) European Structural and Investment Funds, Data, Explore by country, Country Data for: Romania, 16 Iun. Disponibilă la adresa: https://cohesiondata.ec.europa.eu/ countries/RO, [Accesată la data de 17/06/2017].

9. Comunicare a Comisiei Europa 2020 (2010), *O strategie europeană pentru creștere inteligentă, ecologică și favorabilă incluziunii*, Bruxelles, 3 Mar., p. 5, Disponibilă la adresa: http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:RO:PDF, [Accesată la data de 27/10/2015].
10. Eurostat - EU Labuor force Survey (2016) *Romania Unemployment Rate5,5% for December 2016*. 31 Dec. Disponibil la adresa: https://ycharts.com/indicators/romania_unemployment _rate, [Accesat la data de 10/02/2017].
11. *Idem* - Trading Economics (2016) *Romania Youth Unemplyment Rate 1997-2017*. Disponibil la adresa: http://www.tradingeconomics.com/romania/youth-unemployment-rate, [Accesat la data de 10/02/2017].
12. *Idem* - Statstics Explained (2011) *Tables and database*, Disponibil la adresa: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/GDP_at_regional_level/ro, [Accesat la data de 10/02/2017].
13. Ministerul Dezvoltării Regionale, Polonia (2006) *National Development Strategy of Poland 2007 - 2015*, Varșovia: Ministerul Dezvoltării Regionale. Disponibilă la adresa: http://www.nationalplanningcycles.org/sites/default/files/country_docs/Poland/ndp_poland.pdf, [Accesată la data de 27/10/2015].
14. *Idem* (2013) Poland Structural Funds and Operational Programmes 2007-2013. Disponibil la adresa: http://www.inforse.org/europe/Structuralfunds/SF_Poland_07-13.htm. [Accesat la data de: 27/11/2016].
15. *Idem* (2010) *National Strategy of Regional Development 2010 - 2020: Regions, Cities, Rural Areas*, Varșovia: Ministerul Dezvoltării Regionale. Disponibilă la adresa: http://www.esponusespon.eu/dane/web_usespon_library_files/672/national_strategy_of_regional_development_2010-2020.pdf, [Accesată la data de 27/10/2015].
16. Organizația Națiunilor Unite, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (2015) *Raportul Dezvoltării Umane*, (Human Development Report. Work for Human Development). Disponibil la adresa: http://hdr.undp.org/en/reports, [Accesat la data de 27/10/2015].
17. Republic of Poland (2011) *National Reform Programme Europe 2020*. Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/nrp/nrp_poland_en.pdf, Varșovia, [Accesată la data de 27/10/2015].

18. Standard Eurobarometer (2005) Eurobarometer 64.2, Public Opinion in European Union, Autumn 2005, Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb64/eb64_ro_exec.pdf, [Accesat la data de 22/10/2015].
19. Tratatul de Aderare a Republicii Cehe, Estoniei, Ciprului, Letoniei, Lituaniei, Ungariei, Maltei, Poloniei, Sloveniei și Slovaciei (2003). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 12003T/TXT, *JO L 236, 23.9.2003, pp. 17-930*. Disponibil la adresele: http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-accession.html; (adresa specifică): http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ RO/TXT/?uri=CELEX:12003T/TXT, [Accesat la data: 27.11.2016].
20. Tratatul de Aderare a Spaniei și Portugaliei (1985). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 11985I/TXT, *JO L 302, 15.11.1985, pp. 9-497*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11985I/TXT, [Accesat la data: 27.11.2016].
21. Tratatul de Aderare a Greciei (1979). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 11979H/TXT, *JO L 291, 19.11.1979, pp. 9-192*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:11979H/TXT, [Accesat la data: 27.11.2016].
22. Tratatul de aderare a Republicii Bulgariei și a României (2005). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 12005S/TXT, *JO L 157, 21.6.2005, p. 11-395*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:12005S/TXT, [Accesat la data de 10/02/2017].
23. Tratatul de Aderare a Croației (2012). În *JOUE*, Eur-lex, Nr. 12012J/TXT, *JO L 112, 24.04.2012, pp. 11-110*. Disponibil la adresa: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012J/TXT, [Accesat la data: 01.05.2017].

Publicații ale Instituțiilor Naționale

24. Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă (2016) *Statistică: 4,77% rata șomajului înregistrat în evidențele ANOFM*. Disponibil la adresa: http://www.anofm.ro/statistica, [Accesat la data de 10/02/2017].
25. Banca Națională Română (2016) *Investițiile străine directe în România în 2015*. 30 Sept. Comunicat. Disponibil la adresa: http://www.bnr.ro/page.aspx?prid=12216, [Accesat la data: 10.02.2017].
26. *Idem* (2005) *Preparations and Prerequisites for the Introduction of Inflation Targeting în Romania*. Guvernatorul Cristian Popa, 30 Mar. Disponibil la adresa: http://www.bnr.ro/Direct-Inflation-Targeting-3646.aspx, [Accesat la data de 10/02/2017].

27. Constituția României (2017), Capitolul V - Administrația publică, Secțiunea 2, Articolele 120-123. Disponibilă la adresa: http://www.constitutiaromaniei.ro/, [Accesat la data de 27/05/2017].
28. Familia Regală a României (2007) Regionalizarea bate la ușă! În *Familia Regală a României, Jurnal online*, 18 Nov. Disponibil la adresa: http://www.romaniaregala.ro/atitudini/ regionalizarea-bate-la-usa/, [Accesată la data de 27/03/2017].
29. Guvernul României (2005) *Planul Național de Dezvoltare 2007 - 2013*, București. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files/docutile/00000047/r5dco_PND_2007_2013.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
30. *Idem* (2015) *Programul Național de Reformă 2015*, București. Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/ csr2015/nrp2015_romania_ro.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
31. *Idem* (2013) Hotărârea de Guvern nr. 43/2013 privind organizarea și funcționarea Ministerului Fondurilor Europene. Disponibilă la adresa: http://www.dreptonline.ro /legislatie/hg_43_2013_ministerul_fondurilor_europene.php, [Accesată la data de 27/04/2017].
32. *Idem* (2017) Hotărârea de Guvern nr. 15/2017 privind organizarea și funcționarea Ministerului Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene. Disponibilă la adresa: http://lege5.ro/Gratuit/ge2dgojsgq3q/ hotararea-nr-15-2017-privind-organizarea-si-functionarea-ministerului-dezvoltarii-regionale-administratiei-publice-si-fondurilor-europene, [Accesată la data de 27/04/2017].
33. *Idem* (2017) OUG 13/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 286/2009 privind Codul penal și a Legii nr. 135/2010 privind Codul de procedură penală. Ordonanța de urgenta nr. 13/2017, Disponibilă la adresa: http://www.dreptonline.ro/ legislatie/oug_13_2017_modificare_lege_286_2009_codul_penal_lege_135_2010_codul_procedura_penala.php, [Accesată la data de 29/04/2017].
34. Guvernul României et. al. (2008) *Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României - Orizonturi 2013 - 2020 - 2030*, București. Disponibilă la adresa: http://www.insse.ro/cms/files/ IDDT%202012/StategiaDD.pdf, [Accesată la data de 27/10/2015].
35. Institutul Național de Statistică (2016), „Recensământul populației și locințelor”. *Comunicat,* 1 Aug. Disponibil la adresa: http://www.insse.ro/cms/ro, [Accesat la data de 10/02/2017].

36. Memorandum-ul de înțelegere între Ministerul Dezvoltării Regionale și Administrației Publice din România și Ministerul Dezvoltării Regionale din Polonia privind cooperarea în domeniul dezvoltării regionale și administrației publice (2013). Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/Document_Files//Stiri/00013787/qnkud_Memorandul%20de%20Intelegere%20Romano-%20Polonez.pdf, [Accesat la data de 01/03/2017].
37. Ministerul Afacerilor Externe (2015), *„Drumul României către UE"*, Disponibil la adresa: http://www.mae.ro/node/1540, [Accesat la data de 20/10/2015].
38. Ministerul Economiei și Comerțului: Comunicat (2014) *Asocierea României la Comunitățile Economice Europene*. Disponibil la adresa: http://www.dce.gov.ro/Materiale% 20site/Acordul_european_01%5B1%5D.03.06.html, [Accesat la data de 10/02/2017].
39. Ministerul Fondurilor Europene (2013) *Bilanț 2013. Absorbția fondurilor structurale și de coeziune*, București. Disponibil la adresa: http://www.fonduristructurale.ro/Document_Files// Stiri/00014314/qp5xt_Bilant%202013%20Absorbtia%20fondurilor%20structurale%20si%20de%20coeziune.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
40. *Idem* (2014) *Bilanț 2014. Absorbția fondurilor structurale și de coeziune*, București. Disponibil la adresa: http://old.fonduri-ue.ro/res/filepicker_users/cd25a597fd-62/stiri/_2015/01/Bilant.MFE.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
41. *Idem* (2016) Comunicat privind absorbția fondurilor europene. 8 Ian. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/stiri/16351/pe-ultima-suta-de-metri-rata-de-absorbtie-a-fondurilor-europene-a-ajuns-la-74, [Accesat la data de 27/10/2015].
42. *Idem* (2016) Comunicat Fonduri Europene: 2,9 miliarde de euro au intrat în România în anul 2016. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-ue.ro/presa/noutati/2018-fonduri-europene-2-9-miliarde-de-euro-au-intrat-in-romania-in-2016, [Accesat la data de 27/10/2015].
43. Parlamentul României (1998) *Legea 151/1998 privind dezvoltarea regională în România*, 15 Iul. Monitorul oficial nr. 265/16 iul. 1998. Disponibil la adresa: http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htp_act?ida=17129, [Accesat la data de 10/02/2017].
44. *Idem* (2004) *Legea 315/2004 privind dezvoltarea regională în România, actualizată*. 27 Nov. Monitorul Oficial nr. 577/29 iun. 2004 modificată prin Ordonanța de Urgență nr. 111din 16 Nov. 2004 publicată în Monitorul Oficial nr. 1.115 din 27 noiembrie 2004. Disponibil la adresa: http://legislatie.just.ro/ Public/DetaliiDocumentAfis/57082, [Accesat la data de 10/02/2017].

II. Rapoarte

45. Comisia Europeană (2014) *Al Șaselea Raport de Coeziune Economică, Socială și Teritorială*, (Dijkstra, Comisia Europeană, Direcția Generală Politică Regională și Urbană). Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/ docoffic/official/reports/cohesion6/6cr_ro.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
46. *Idem* (2003) *Raport periodic asupra progreselor înregistrate de România pe calea aderării*. Disponibil la adresa: http://www.anr.gov.ro/docs/rapoarte/Raport_periodic_privind_progresele_Romaniei_pe_calea_aderarii_183.pdf, [Accesat la data de 10/02/2017], p. 26.
47. Ghinea, C. Ministrul Fondurilor Europene (2016), *Primele 100 de zile de mandat*. București. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-ue.ro/images/files/comunicate/2016/22.08/ raport_100_de_zile_web.pdf, [Accesat la data de 27/10/2015].
48. Gorzelak, G. și Kozak, W.M. (2010) *Expert Evaluation Network Delivering Policy Analysis On The Performance Of Cohesion Policy 2007-2013: Country Report on Achievements of Cohesion Policy, Poland.* EuroReg, Universitatea din Varșovia. Disponibil la adresa: http://ec.europa.eu/regional_policy, [Accesat la data de 27/10/2015].
49. *Idem* (2011) *Expert Evaluation Network Delivering Policy Analysis On The Performance Of Cohesion Policy 2007-2013: Country Report on Achievements of Cohesion Policy, Poland*. EuroReg, Universitatea din Varșovia. Disponibil la adresa: http://www.isn.ethz.ch, [Accesat la data de 27/10/2015].
50. Kulesza, M. (n.d.) *Methods and Techniques of Managing Decentralization Reforms in CEE Countries. The Polish Experience*. Disponibil la adresa: http://www.oecd.org/ turkey/35674974.pdf, [Accesat la data de 07/04/2017].
51. Raportul Consiliului Consultativ pentru Regionalizare - CONREG (2013) *Disparități și fluxuri în fundamentarea social-economică a regionalizării administrative a României*. p. 17. Disponibil la adresa: https://www.scribd.com/document/ 141926304/Raportul-Consiliului-Consultativ-pentru-Regionalizare, [Accesat la data de 27/03/2017].

III. Cărți

52. Babbie, E. (2010) *Practica cercetării sociale*. Iași: Ed. Polirom, pp. 48-216.
53. Baun, M. și Marek, D. (2014) *Cohesion policy in the European Union.* Londra: Ed. Palgrave Macmillan, pp. 71-85.
54. Bernhard, H. M., Szlaijfer, H. și Szlaijfer, M. (1995) *From the Polish underground: selections from Krytyka, 1978-1993*. Pensylvania: Ed. The Pensylvania State University, 1995, p. 146.
55. Bönker, F. (2006) *The political economy of fiscal reform in Central-Eastern Europe, Hungary, Poland and Czech Republic from 1989 to EU Accession*. Poland: Ed. Edward Elgar Publishing Limited, Poland, pp. 58-63.
56. Dornean, A. (2016) *Gestiunea fondurilor structurale europene*. București: Ed. C.H. Beck, pp. 30-140.
57. Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) (2013) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene. determinanți, mecanisme, instrumente*. București: Ed. Universitară, pp. 77-246.
58. Drăgan G., Pascariu G. (2013) Cadrul legal, actori instituționali, mecanisme specifice Politicii de Coeziune în perioada 2007-2013. În Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene, determinanți, mecanisme, instrumente*. București: Ed. Universitară, pp. 77-100.
59. Hofstede G, Hofstede I. G. și Minkov M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind. Revised and Expanded 3rd Edition*. New York: Ed. McGraw-Hill.
60. Hooghe, L. și Marks, G. (2001) *Multi-Level Governance and European Integration*. SUA: Ed. Rowman & Littlefield Publishing Group. Inc., pp. 4-17.
61. Jucan, M. (2017) Criza europeană: clivajul dintre politică și cultură. În Naumescu, V. (ed.) *Criza Uniunii Europene și ordinea globală în era Trump*. București: Ed. Trei, pp. 218-238.
62. Marin, M. (2015) *Absorbția fondurilor europene pentru comunele din România: rolul capacității administrative*. Iași: Ed. Lumen, pp. 50-275.
63. Naumescu, V. (ed.) (2017) *Criza Uniunii Europene și ordinea globală în era Trump*. București: Ed. Trei, 383 p.
64. Păun, D. (2011) *Drumul României către Euro. Impactul asupra mediului financiar-bancar*. Cluj-Napoca: Ed. Presa Univesitară Clujeană, pp. 19-28.
65. Szczerbiak, A. (2012) *Poland Within the European Union: New Awkward Partner Or New Heart of Europe?* Oxon: Ed. Routledge, pp. 1-7.

66. Ștefănescu, V. și Fălan C. (2012) *Fondurile europene. Litigii generate de accesarea și utilizarea defectuoasă a acestora în România*. București: Ed. C.H. Beck, pp. 43-213.
67. Tocqueville, A. (2005) *Despre democrație în America*, Vol. 1, București: Ed. Humanitas.
68. Tuluca, C. (2013) Exemple de bune practici în Politica Regională a Europei Centrale și de Est. Cazul Poloniei. În Drăgan, G., Orban, L. și Pascariu, G. (eds.) *Politica de Coeziune a Uniunii Europene, determinanți, mecanisme, instrumente,* București: Ed. Universitară, pp. 222-246.

IV. Articole / Studii în reviste de specialitate / Comunicări / Conferințe științifice

Articole

69. Dan, V. (2016) Ministerul Fondurilor Europene: Rata de absorbție a crescut de la 59% în 2015 la 80% în 2016. În *Calea Europeană,* 9 Nov. Disponibil la adresa: http://www.caleaeuropeana.ro/ministerul-fondurilor-europene-rata-de-absorbtie-a-crescut-de-la-59-in-2015-la-80-in-2016/, [Accesat la data de 27/10/2015].
70. Iacobuță, A. O., Baciu, L. (2009) - „An Analysis of the Romanian Bureaucracy and Corruption”. În *International Journal of Business Research*, Vol. 9, Nr. 2, ISSN:1555-1296, pp. 13-22.
71. Felseghi, B. (2016) Kluaus Iohannis la UBB: România a fost prea mult timp băiatul bun și harnic, dar care nu se aude. În *Revista presei*. 17 Nov. Disponibil la adresa: https://pressone.ro/klaus-iohannis-la-ubb-romania-a-fost-prea-mult-timp-baiatul-bun-si-harnic-dar-care-nu-se-prea-aude/, [Accesat la data de 10/02/2017].
72. Kozłowski, J. (2013) *Strong Polish Regions and European Regional Policy*. Mazovia, 29 Sept., pp. 6-7. Disponibil la adresa: http://www.slideshare.net/kyivsolidarityfundpl/ strong-polish-regions-and-european-regional-policy, [Accesat la data de 27/10/2015].
73. Lazăr, A. (2003) Polonia - Un posibil model de aderare pentru România. În *Cadran Politic Magazine*, 25 Apr. Disponiblil la adresa: http://www.cadranpolitic.ro/?p=339, [Accesat la data de: 27/10/2015].
74. Mihăilescu, G. (2011) Absorption of EU funds in Romania and Poland. În *Academia,* Disponibil la adresa: https://www.academia.edu/1978587/Absorbtion_of_EU_funds_in_Romania_and_Poland, pp. 1 - 17, [Accesat la data de 27/10/2015].

75. *Idem* (2012 a) Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene - modelul care nu a putut fi urmat de România (I). În *Europuls*, 21 Sep. Disponibil la adresa: http://www.europuls.ro/old/agricultur-i-dezvoltare-regional-sp-106882413/dezvoltare-regional/616-fonduri-structurale-polonia-romania-2007-2013-capacitate-de-absorbtie, [Accesat la data de 27/10/2015].
76. *Idem* (2012 b) Succesul Poloniei în absorbția de fonduri europene - modelul care nu a putut fi urmat de România (II). În *Europuls*, 27 Sep. Disponibil la adresa: http://www.europuls.ro/old/agricultur-i-dezvoltare-regional-sp-106882413/dezvoltare-regional/617-succesul-polonei-in-absorbia-de-fonduri-europene-modelul-care-nu-a-putut-fi-urmat-de-romania-ii, [Accesat la data de 27/10/2015].
77. *Idem* (2012 c) Regionalizarea - clarificarea unui concept. În *Contributors,* 13 Dec. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/ administratie/ regionalizarea-clarificarea-unui-concept/, [Accesat la data de 27/10/2015].
78. *Idem* (2013 a) Mitul polonez e adevărat: o spune Comisia Europeană, În *Adevărul*, 28 Nov. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/news/societate/mitul-polonez-e-adevarat--spune-comisia-europeana1_5297a628c7b855ff564f1d99/ index.html, preluat de *Contributors*, 29 Nov., Disponibil la adresa : http://www.hotnews.ro/stiri-opinii-16096610-mitul-polonez-adevarat-spune-comisia-europeana.htm, [Accesat la data de 01.09.2016].
79. *Idem* (2015) Bruxelles vs. București: o politică, două viziuni. În *Contributors,* 5 Mar. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/economie/bruxelles-vs-bucuresti-o-politica-doua-viziuni/, [Accesat la data de 27/10/2015].
80. *Idem* (2013 a) Regionalizarea-spre un dezastru al sistemului administrativ? În *Contributors,* 21 Febr. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/administratie/regionalizarea-spre-un-dezastru-al-reformei-sistemului-administrativ/, [Accesat la data de 29.03.2017].
81. *Idem* (n.d.) Două țari est europene cu trasee diferite: de ce polonezii reușesc să absoarbă eficient bani europeni iar România stă cu fondurile blocate. În *România Curată*. Disponibil la adresa: http://www.romaniacurata.ro/doua-tari-est-europene-cu-trasee-diferite-de-ce-polonezii-reusesc-sa-absoarba-eficient-bani-europeni-iar-romania-sta-cu-fondurile-blocate/, [Accesat la data de 10.04.2017].

82. Papa Francisc (2017) Discurs către șefii de stat și de guverne din UE, cu ocazia celei de-a 60-a aniversări a semnării Tratatelor de la Roma, În *Magisteriu*, 25 Mart., Disponibil la adresa: http://www.magisteriu.ro/discursul-papei-catre-sefii-de-stat-si-de-guverne-din-ue-2017/, [Accesat la data de 20/05/2017].
83. Profiroiu, M. (2004) Descentralizarea în România. Disponibil la adresa: http://ramp.ase.ro/_data/files/articole/3_01.pdf, [Accesat la data de 25/05/2017].
84. Victor, E. (2014) Primii pași ai României după 1989, către o integrare europeană și euroatlantică. În *Revista Historia*, 20 Feb. Disponibil la adresa: http://www.historia.ro/exclusiv_ web/general/articol/primii-pa-i-ai-rom-niei-dup-1989-c-tre-o-integrare-european-i, [Accesat la data de 21/01/2016].
85. *Idem* (2017) O retrospectivă a României din anul 1989. În *Revista Historia*, Disponibil la adresa: http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/o-retrospectiv-rom-niei-anul-1989, [Accesat la data de 28/02/2017].
86. Yoder, A.J. (2003) Decentralization and Regionalisation after Communism: Administrative and Territorial Reform in Poland and the Czech Republic. În *Europe-Asia Studies*, Vol. 55, Nr. 2, 2003, p. 273. Disponibil la adresa: http://tarantula.ruk.cuni.cz/CESES-141-version15_1__Yoder_ 2003_Decentralization _Poland_and_Czech.pdf, [Accesat la data de: 27/11/2016].

Reviste / Jurnale științifice

87. Zamfir, R. (2014) România începe 2015 cu o rată de absorbție de 52% a fondurilor europene. În *Business Cover Magazine,* 31 Dec. Disponibil la adresa: http://www.businesscover.ro/ romania-incepe-2015-cu-o-rata-de-absorbtie-de52fondurilor-europene/, [Accesat la data de 10/01/2016].

Conferințe

88. Ambasada Republicii Polone la București, Camera de Comerț a Poloniei, Camera Bilaterală de Comerț Polono-Română (2016), *Polish Business Mission to Romania*. București/Cluj-Napoca, 18-21 Oct., Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Facultatea de Studii Europene.

89. Comisia Europeană, *Open Innovation Conference 2.0 2017* ediția a-5-a, Cluj-Napoca, 13-14 Iunie, Disponibilă la adresa: https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/open-innovation-20-conference-2017, [Accesată la data de 31/05/2017].
90. Conferința *„Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene"*, 5 Mai 2016, Facultatea de Studii Europene, UBB Cluj-Napoca. Disponibilă la adresa: http://euro.ubbcluj.ro/ simplificarea-fondurilor-structurale-si-de-investitii-europene/, [Accesată la data de 29/05/2017].
91. Diaconu, M. (2016) Discurs cu privire la simplificarea și utilizarea eficientă a fondurilor europene. În: Conferința *„Simplificarea fondurilor structurale și de investiții europene"*, 5 Mai 2016, Facultatea de Studii Europene, UBB Cluj-Napoca. Disponibil la adresa: http://euro.ubbcluj.ro/simplificarea-fondurilor-structurale-si-de-investitii-europene/, [Accesat la data de 29/05/2016].
92. Felderean, A. L. (2012) European Regional Policy. Historical and Current Perspective. În: *Conferința „Disintegration and Integration în the East - Central Europe"*, UBB Cluj -Napoca, 14-16 Iun. 2012. Cluj-Napoca, Moddeling the New Europe, 4 Iul. Vol. 1, Nr. 4, pp. 41-47. Disponibil la adresa: http://neweurope.centre.ubbcluj.ro, [Accesat la data de: 01/10/2016].
93. Ianoși, (Felderean) A. L. (2016) The European Integration Path for Poland and Romania, The Polish Miracle and How it can be Converted into the Romanian Miracle. În Păun, N., Banús, E. (eds.) *European Culture 2015. 13th Edition. 29-31 October 2015. Cluj-Napoca. Conference Proceedings*, Cluj-Napoca: Editura Fundației pentru Studii Europene, pp. 109-131.

V. Studii

94. Bădescu, G. et. al. (2016) *Bunăstarea copilului din mediul rural*, Cluj-Napoca: Risoprint, Coordonator World Vision România: Buzducea, D., Gazibar M.
Boștinaru, V. (2009) Cartea albă a capacității administrative - absorbția fondurilor europene de către comunitățile mici și mijlocii. Disponibil la adresa: http://victorbostinaru.ro/ Studiu.zip, [Accesat la data de 27/10/2015].
96. Expert Forum (2014) „Proiect Reforma Administrativă în România" Disponibil la adresa: http://www.finantare.ro/ gratian-mihailescu-regionalizare-si-fonduri-europene-la-eurosfat-2014.html, [Accesat la data de 27/11/2016].

97. Mereuță, C. (2015) Priorități strategice ale dezvoltării României la orizont 2025, În *Contributors*, 15 Dec. Disponibil la adresa: http://www.contributors.ro/economie/prioritati-strategice-ale-dezvoltarii-romaniei-la-orizont-2025/, [Accesat la data de 27/09/2016].
98. Transparency International EU Study (2016), România pe locul trei în topul celor mai corupte țări din Uniunea Europeană, Disponibil la adresa: http://vivafm.ro/ 2017/01/26/romania-pe-locul-trei-in-topul-celor-mai-corupte-tari-din-uniunea-europeana/, [Accesat la data de 29.04.2017].

VI. Ziare / Interviuri

Ziare

99. _____ (2016) The Guardian view on President-elect Donald Trump: a dark day for the world. În *The Guardian*, 9 Nov. Regatul Unit al Marii Britanii, Disponibil la adresa: http://www.theguardian.com/commentisfree/2016/nov/09/the-guardian-view-on-president-elect-donald-trump-a-dark-day-for-the-world, [Accesat la data de 27.11.2016].
100. Atanasiu, A. și Pârvu, D. (2006) Polonia și provocarea integrării. În *Zi de zi,* 15 Iun. Disponibil la adresa: http://www.zi-de-zi.ro/ polonia-si-provocarea-integrarii/, [Accesat la data de 27/10/2015].
101. Boboc, D. (2016) România avea în exploatare, la 31 decembrie 2015, un număr de 733,941 kilometri de autostradă. În *Evz.ro*. 24 Ian. Disponibil la adresa: http://www.evz.ro/cati-kilometri-de-autostrada-sunt-in-romania.html, [Accesat la data de 07/03/2017].
102. Bună Dimineața Iași (2017) Mihai Chirica: Centrul Expozițional „Moldova", transformat în obiectiv de cercetare și inovare în IT. În *Bună Dimineața Iași*, 2 Feb. Disponibil la adresa: https://www.bunadimineataiasi.ro/9058-2/, [Accesat la data de 28/02/2017].
103. Condrea, T. (2013), Risipă de fonduri europene pentru microîntreprinderi rurale. *Ziarul Ceahlăul*, nr. 14, 27 Nov. Disponibil la adresa: http://ziarulceahlaul.ro/risipa-de-fonduri-europene-pentru-microintreprinderi-rurale/, [Accesat la data de 28/02/2017].
104. David, D. (2015) Să ne cunoaștem contextul psiho-cultural: astăzi despre Putere. În *Ziar de Cluj*, 8 Iun. Disponibil la adresa: http://www.ziardecluj.ro/sa-ne-cunoastem-contextul-psiho-cultural-astazi-despre-putere, [Accesat la data de 07/04/2017].

105. Digi24.ro (2014) Sălile de sport din mijlocul câmpului. Milioane de lei pentru investiții inutile în sate fără asfalt sau canalizare. 23 Dec. Disponibil la adresa: http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/salile-de-sport-din-mijlocul-campului-milioane-de-lei-pentru-investitii-inutile-in-sate-fara-asfalt-sau-canalizare-338896, [Accesat la data de 28/02/2017].
106. *Idem* (2013) Orașul de la țară. Internet wireless și drumuri asfaltate, într-o comună din Alba. 5 Oct. Disponibil la adresa: http://www.digi24.ro/stiri/actualitate/social/orasul-de-la-tara-internet-wireless-si-drumuri-asfaltate-intr-o-comuna-din-alba-129102, [Accesat la data de 28/02/2017].
107. Dumitru, E. (2014) Rata de absorbție a fondurilor europene a crescut la 33,47 în 2013. În *Adevărul*, 31 Dec. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/economie/stiri-economice/rata-absorbtie-fondurilor-europene-crescut-3347-2013-1_52c2a4a 9c7b855ff561ec911/index.html, [Accesat la data de 10/09/2016].
108. Finanțare.ro (2016) Rata de absorbție a fondurilor europene a ajuns la 74%. 7 Ian. Disponibil la adresa: http://www.finanțare.ro/rata-de-absorbție-a-fondurilor-europene-ajuns-la-74.html, [Accesat la data de 26/01/2016].
109. Gazeta de Cluj (2014) Dan Lazăr: UBB a atras fonduri europene de 1 miliard de lei. 7 Iul. Disponibil la adresa: http://gazetadecluj.ro/dan-lazar-ubb-atras-fonduri-europene-de-miliard-de-lei/, [Accesat la data de 28/02/2017].
110. Glasul (2017) La 16 februarie 1968 România renunță la organizarea administrativă sovietică în regiuni și raioane și revine la județe, Disponibil la adresa: https://glasul.info/2017/ 02/15/15-februarie-1968-romania-renunta-organizarea-administrativa-sovietica-regiuni-raioane-revine-judete/, [Accesat la data de 25/05/2017].
111. Hașu, I. (2011), „Polonia, modelul atragerii fondurilor europene”. În *RFI România*, 27 Dec., Disponibil la adresa: http://www.rfi.ro/articol/stiri/social/polonia-modelul-atragerii -fondurilor-europene, [Accesat la data de 27.11.2016].
112. Hângănuț, R. (2017) Salina Turda, unul dintre cele mai vizitate obiective turistice din România. 8200 de oameni, în cea mai aglomerată zi. În *Transilvania Reporter*. 28 Feb. Disponibil la adresa: http://transilvaniareporter.ro/ actualitate/salina-turda-unul-dintre-cele-mai-vizitate-obiective-turistice-din-romania-8200-de-oameni-in-cea-mai-aglomerata-zi/, [Accesat la data de 28/02/2017].

113. Horea, D. (2015) De ce eșuează la noi descentralizarea și regionalizarea? În *Radio Cluj România*, 7 Oct. Disponibil la adresa: http://radiocluj.ro/2015/10/07/de-ce-esueaza-la-noi-descentralizarea-si-regionalizarea/, [Accesat la data de 29/03/2017].
114. Ilie, A. (2012), Senatul francez: România și Bulgaria n-au depășit tranziția de la comunism. 3 Sept. În *Ziare.com*. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/fonduri/fonduri-europene-structurale/senatul-francez-romania-si-bulgaria-n-au-depasit-tranzitia-de-la-comunism-1187833, [Accesat la data de 28/02/2017].
115. Info Grafic (2016) Din 11 milioane de utilizatori de Internet din România, 6,7 milioane au făcut cumpărături online. În *Europafm.ro*, 28 Ian. Disponibil la adresa: https://www.europafm.ro/din-11-000-000-de-utilizatori-de-internet-in-romania-67-milioane-au-facut-cumparaturi-online-vreodata-infografic/, [Accesat la data de 07/03/2017].
116. Machiavelli (2009) Europarlamentarul Victor Boștinaru a lansat studiul „Cartea albă a capacitații administrative”, Disponibil la adresa: http://www.makiaveli.ro/stiri.php ?art=6423, [Accesat la data de 12.09.2016].
117. Matei, T. (2016) După 10 ani de UE, România se afundă în sărăcie. A crescut numărul televizoarelor alb-negru, iar peste jumătate din populație nu are canalizare, În *Active News,* 24 Iul. Disponibil la adresa: http://www.activenews.ro/stiri-social/Dupa-10-ani-de-UE-Romania-se-afunda-in-saracie.-A-crescut-numarul-televizoarelor-alb-negru-iar-peste-jumatate-din-populatie-nu-are-acces-la-canalizare-135266, [Accesat la data de 29/08/2016].
118. Martin J., Sussman D. și Thee-Brenan M. (2016) Voters Express Disgust Over U.S. Politics in New Time/CBS Poll. În *New York Times*, 3 Nov. New York, Disponibil la adresa: http://www.nytimes.com/2016/11/04/us/politics/hillary-clinton-donald-trump-poll.html?_r=0, [Accesat la data de 27.11.2016].
119. Mihai, A. (2014) Topul țărilor din UE în funcție de indicele de dezvoltare umană, În *Ziarul Financiar*, 13 Dec. Disponibil la adresa: http://www.zf.ro/profesii/topul-tarilor-din-ue-in-functie-de-indicele-de-dezvoltare-umana-13713544, [Accesat la data de 29/08/2016].
120. Morovan, I. (2013) Curtea de Conturi Europeană: sesizări legate de erorile în cheltuirea fondurilor UE și aplicarea corecțiilor, în România. Probleme semnificative la programul de resurse umane (POSDRU)” În *EuroActiv.ro*, *HotNews.ro.8* Nov. Disponibil la adresa: http://economie.hotnews.ro/stiri-eurofonduri-15984551-curtea-

conturi-europeana-sesizari-legate-erorile-cheltuirea-fondurilor-aplicarea-corectiilor-romania-probleme-semnificative-programul-resurse-umane-posdru.htm [Accesat la data de 28/02/2017].

121. Munteanu, R. (2009) Fondurile structurale europene. Ce sunt și cum se pot obține? Disponibil la adresa: http://beta.ier.ro/documente/arhiva_evenimente_2009/3_Fondurile_structurale_europene_slides.pdf, [Accesat la data de 17.09.2016].

122. Necula, F. (2016) La zece ani de când Romania a intrat în UE, Iohannis propune un proiect de țară post-aderare. Liderii politici îl susțin. În *Ziare.com*, 4 Iul. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/klaus-johannis/presedinte/klaus-iohannis-declaratii-de-la-palatul-cotroceni-pe-tema-brexit-live-1427926, [Accesat la data de 29/08/2016].

123. Novinete - Sofia's News Agengy (2015) Tackling Poverty Requires Holistic Approach -Romania's EU Commissioner, În *Novinte*, 2 Mar. Disponibil la adresa: http://www.novinite.com/articles/166928/Tackling+Poverty+Requires+Holistic+Approach-+Romania%E2%80%99s+EU+ Commissioner, [Accesat la data de 12.09.2016].

124. Pecheanu, G. (2011) Înființarea Ministerului Afacerilor Europene, aprobată cu unanimitate de Parlament. În *Mediafax.ro*, 20 Sept. Disponilil la adresa: http://www.mediafax.ro/politic/infiintarea-ministerului-afacerilor-europene-aprobata-cu-unanimitate-de-parlament-ministerul-va-fi-condus-de-leonard-orban-8777129, [Accesat la data de 20/04/2017].

125. Străuț, D. (2016) România va cotiza cu 1,6 miliarde de euro la bugetul UE, pentru că economia a crescut cu 3,7% în 2015. Cum se calculează contribuția. În *Adevărul*, 1 Mar. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/economie/bani/romania-cotiza-16-miliarde-euro-bugetul-ue-economia--crescut-37-2015-calculeaza-contributia-1_56d5b7835ab 6550cb8609e30 /index.html, [Accesat la data de 29/08/2016].

126. Vonow B. și Gillespie T. (2016) Donald Trump returns to his home and HQ at the top of Trump Tower in New York after shock US election victory. *The Sun*, 9 Nov., Regatul Unit al Marii Britanii, Disponibil la adresa: https://www.thesun.co.uk/news/2143637/donald-trump-wins-us-election-2016/, [Accesat la data de 27.11.2016].

127. Wall-Street (2017) Premieră: România a încheiat 2016 cu rată negativă a inflației, de -0,5%. *Wall-Street* (Economie) 13 Ian. Disponibil la adresa: http://www.wall-street.ro/articol/ Economie/206606/premiera-romania-a-incheiat-2016-cu-rata-negativa-a-inflatiei-de-0-5.html, [Accesat la data de 10/02/2017].
128. Wordpress (2015) Varșovia, renăscută din propria-i cenușă, ca Pasărea Phoenix. În *Bucuria de a călători/Wordpress.* 28 Aug. Disponibil la adresa: https://bucuriadeacalatori.wordpress.com/ category/polonia/varsovia/, [Accesat la data de 10/03/2017].
129. Zamfir, C. (2016) România a luat de la UE 3,2 miliarde de euro, în 9 luni, din vechile fonduri structurale și de coeziune. TOP programe. În *HotNews.ro*, 6 Oct. Disponibil la adresa: http://economie.hot news.ro/stiri-eurofonduri-21336023-fonduri-europene-absorbtie-rata-absorbtie-posdru.htm, [Accesat la data de 10/02/2017].
130. *Idem* (2017) Eurostat: România a avut cea mai mare creștere economică procentuală din UE în primul trimestru 2017, În *HotNews.ro*, 16 Mai, Disponibil la adresa: http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-21769019-eurostat-romania-avut-cea-mai-mar-crestere-economica-procentuala-din-primul-trimestru-2017.htm, [Accesat la data de 31/05/2017].
131. Ziare.com (2017) Studenții se opun inițiativei Academiei Române: Nu poți fi obligat să rămâi în țară după absolvire. 17 Feb. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/ scoala/universitati/studentii-se-opun-initiativei-academiei-romane-nu-poti-fi-obligat-sa-ramai-in-tara-dupa-absolvire-1455095, [Accesat la data de 10/02/2017].
132. *Idem* (2009) România a înregistrat cele mai multe nereguli cu fonduri de preaderare în 2008. 16 Iul. Disponibil la adresa: http://www.ziare.com/fonduri/fonduri-europene/romania-a-inregistrat-cele-mai-multe-nereguli-cu-fonduri-de-preaderare-in-2008-821470, [Accesat la data de 28/02/2017].
133. Ziua de Cluj (2017), Salina Turda, cel mai vizitat obiectiv din România. 27 Feb. Disponibil la adresa: http://ziuadecj.realitatea.net/economie/salina-turda-cel-mai-vizitat-obiectiv-din-romania--156045.html, [Accesat la data de 28/02/2017].
134. *Idem* (2016) Cea mai bună universitate din România este la Cluj-Napoca. 22 Sept. Disponibil la adresa: http://ziuadecj.realitatea.net/ educatie/cea-mai-buna-universitate-din-romania-este-in-cluj-napoca--151007.html, [Accesat la data de 28/02/2017].

Interviuri

135. Blăjan, A. M. (2015) Interviu Eugen Teodorovici - Fondurile europene sunt pe mâini bune. În *Curs de Guvernare*, 15 Feb. Disponibil la adresa: http://cursdeguvernare.ro/interviu-eugen-teodorovici-fondurile-europene-sunt-pe-maini-bune-ma-jigniti-eu-de-ce-nu-as-fi-mai-bun-ca-polonezii-eu-chiar-cred-in-absorbtia-de-100-si.html, [Accesat la data de 01/09/2016].
136. Hopulete, C. (2015) Interviu Corina Crețu - E important ca România să identifice mai bine domeniile expuse riscului de corupție. În *Mediafax*, 15 Feb. Disponibil la adresa: http://www.mediafax.ro/politic/interviu-corina-cretu-e-important-ca-romania-sa-identifice-mai-bine-domeniile-expuse-riscului-de-coruptie-13827213, [Accesat la data de 01.09.2016].
137. Ilie, D. (2015) Comisia Europeană: Rata de absorbție a fondurilor europene în România e cu 20 de procente sub media europeană. În *Mediafax*, 4 Feb. Disponibil la adresa: http://www.mediafax.ro/social/comisia-europeana-rata-de-absorbtie-a-fondurilor-europene-in-romania-e-cu-20-de-procente-sub-media-europeana-13804652, [Accesat la data de 29/08/2016].
138. Ioniță, M. I. (2011) Interviu Elżbieta Bieńkowska, ministrul polonez al Dezvoltării Regionale - Cum .a cheltuit Polonia toți banii de la UE. În *Adevărul*, 14 Iun. Disponibil la adresa: http://adevarul.ro/news/societate/elzbieta-bienkowska-ministrul-polonez-dezvoltarii-regionale-cheltuit-polonia-baniiue1_50ad5fae7c42d5a66393eef8/index.html, [Accesat la data de: 01/09/2016].
139. Marcu, A. (2016) Interviu Dan Barna, secretar de stat în Ministerul Fondurilor Europene: Cum iei granturi de 24.000 de euro prin România Start-Up. În *Ziarul Financiar*, 21 Iul. Disponibil la adresa: http://www.zf.ro/eveniment/video-zf-live-dan-barna-secretar-de-stat-in-ministerul-fondurilor-europene-cum-iei-granturi-de-24-000-de-euro-prin-romania-start-up-15533215, [Accesat la data de 29/08/2016].

VII. Centre/ Institute/ Baze de date

Centre

140. Centrul de Limbă și Cultură Poloneză, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca. Disponibil la adresa: https://www.facebook.com/CentrulDeCulturaSiLimba Poloneza/, [Accesat la data de: 15/09/2016].

141. European Policies Research Centre, Universitatea Strathclyde, Glasgow, Regatul Unit al Marii Britanii (EPRC). Disponibil la adresa: http://www.eprc-strath.eu/, [Accesat la data de: 15/09/2016].

Institute

142. Institutul European din România (IER). Disponibil la adresa: http://www.ier.ro, [Accesat la data de: 17/09/2016].
143. Institutul Polonez, București. Disponibil la adresa: http://www.culturapoloneza.ro/, [Accesat la data de: 17/09/2016].

Baze de date

144. Comisia Europeană, European Commision Press Release Database (2015), Disponibil la adresa: http://europa.eu/ rapid/search.htm, [Accesat la data de 17.09.2016].

VIII. Bloguri/ Fundații

Bloguri

145. Comerzan, D. (2014) Teoria socială. *Comerzan Info*, 7 Mai. Disponibil la adresa: http://comerzan.info/2014/05/teoria-sociala-defineste/, [Accesat la data de 12/09/2016].
146. Blog Zâmbet și sănătate. Varșovia, impresii și imagini. Disponibil la adresa: http://zambetsisanatate.ro/2013/08/26/ varsovia-impresii-si-imagini-partea-a-ii-a/, [Accesat la data de: 27/11/2016].

Fundații

147. Fundația Națională pentru Dezvoltare Comunitară (FNDC). Secțiunea: Societatea civilă. Disponibil la adresa: http://www.fndc.ro/comunitate/societatea_civila.html, [Accesat la data de: 19/09/2016].
148. Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC). Disponibil la adresa: http://www.fdsc.ro/, [Accesat la data de: 19/09/2016].

XI. Manuale

149. ____ (2013) *Ghidul Analizei SWOT: FSE, POSDRU*, Disponibil la adresa http://caravanacarierei.bns.ro/wp-content/uploads/sites/2/2013/01/analiza-swot.pdf, [Accesat la data de: 27/11/2016].
150. Comisia Europeană et. al. (2003) *Manualul Managementului ciclului de proiect* (MCP). București: Blueprint Internațional. Disponibil la adresa: http://www.posmediu.ro/upload/ pages/Manual_PCM_Matricea_Cadru_Logic.pdf, [Accesat la data de: 19/09/2016].

151. De Montfort University Leicester, (n.d.) *The Harvard system of Referencing*. Disponibil la adresa: http://www.library.dmu.ac.uk/Images/Selfstudy/Harvard.pdf, [Accesat la data de: 19/09/2016].
152. Mihăescu, M. (2014) *Manual de educație antreprenorială*, Pitești: Colegiul Național Alexandru Obodescu, Disponibil la adresa: https://mihaescu.wikispaces.com/file/view/Manual_ 2014.docx, [Accesat la data de 30/05/2017].

X. Dicționare

153. Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" (2009) *Dicționarul explicativ al Limbii Române, ediția a doua, revizuită și adăugită* (DEX). București: Ed. Univers Enciclopedic. Disponibil la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].
154. *Idem*, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti" (2010) *Micul Dicționar Academic*. București: Ed. Univers Enciclopedic, Disponibil la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].
155. Litera Internațional (2002) *Noul Dicționar Explicativ al Limbii Române* (NODEX). București: Ed. Litera Internațional. Disponibili la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].
156. Marcu, F. (2000) *Marele Dicționar de Neologisme*. București: Ed. Saeculum. Disponibil la adresa: http://dexonline.ro, [Accesat la data de: 21/09/2016].
157. Popa, M. D. et. al. (1993-1999), *Dicționar enciclopedic*. București: Ed. Enciclopedică. Disponibil la adresa: http://dictionar.net/dictionar-enciclopedic.php, [Accesat la data de: 21/09/2016].
158. Scriban, A. (1939) *Dicționarul limbii românești*, București: Ed. Institutul de Arte Grafice „Presa Bună". Disponibil la adresa: https://dexonline.ro/definitie/descentralizare, [Accesat la data de 25/05/2017].
159. Seche M. și Seche L. (1982) *Dicționar de sinonime al limbii române*, București: Ed. Academiei RSR. Disponibil la adresa: https://dexonline.ro/definitie/descentralizare, [Accesat la data de 25/05/2017].

XI. Emisiuni/ Reportaje TV

160. În premieră (2017) Uite UE, nu e. Moderator Carmen Avram, 25 Martie. Disponibil la adresa: http://inpremiera.antena3.ro/reportaje/uite-ue-nu-e-390.html, [Accesat la data de 29/04/2017].

161. România te iubesc (2015) Monumente distruse de restaurări. Termopane în Sighișoara, beton peste cetatea Sucevei, arheologie cu deținuți la Deva. Iunie. Disponibilă la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-1/monumente-distruse-de-restaurari-termopane-in-sighisoara-beton-peste-cetatea-sucevei-arheologie-cu-detinuti-la-deva.html [Accesată la data de 28/02/2017].
162. *Idem* (2015) Fondurile europene au ajuns sa ne urâțească țara. Metodele prin care se fură o treime din banii de la UE. Mai. Disponibilă la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-1/fondurile-europene-au-ajuns-sa-ne-urateasca-tara-metodele-prin-care-se-fura-o-treime-din-banii-de-la-ue.html, [Accesată la data de 28/02/2017].
163. *Idem* (2015) Satul de suflet al prințului Charles riscă să fie acoperit de beton. UE plătește iar primarul se ocupă de distrugerea tradiției. Mai. Disponibilă la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/emisiuni/2015/sezonul-1/satul-de-suflet-al-printului-charles-risca-sa-fie-acoperit-de-beton-ue-plateste-iar-primarul-se-ocupa-de-distrugerea-traditiei.html, [Accesată la data de 28/02/2017].
164. *Idem* (2013) Risipa fondurilor de la stat, în proiecte fanteziste la sate. Localități fără utilități, dar cu parcuri de sute de mii de euro. Iunie. Disponibil la adresa: http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro/stiri/risipa-fondurilor-de-la-stat-in-proiecte-fanteziste-la-sate-localitati-fara-utilitati-dar-cu-parcuri-de-sute-de-mii-de-euro.html, [Accesată la data de 28/02/2017].
165. Știri TVR (2013) România și Polonia au semnat un memorandum de cooperare. *ȘtiriTVR.ro*. 27 Sept. Disponibil la adresa: http://stiri.tvr.ro/romania-si-polonia-au-semnat-un-memorandum-de-cooperare-editie-speciala-la-tvr-news_35381_foto.html#view, [Accesat la data de 10/03/2017].
166. TVR Târgu Mureș (2017) Campania „Vrem o țară ca afară": Comuna Ciugud este prima pe țară în ceea ce privește absorbția fondurilor europene. Iată că se poate! 18 Ianuarie 2017, Disponibil la adresa: https://www.facebook.com/ TVRTirguMures/?pnref=story, [Accesat la data de 28/02/2017].

XII. Website-uri oficiale

167. Comisia Europeană. Disponibilă la adresa: https://ec.europa.eu/commission/index_ro. [Accesat la data de 28/03/2015].
168. Centrul Expozițional Moldova, Iași. Disponibil la adresa: http://www.icc.ro/sites/default/files/mini_sites/CEM/index.php, [Accesat la data de 28/02/2017].

169. Claudiopolis - orașul tinerilor. Program de practică pentru elevi și studenți în domeniul științelor socio-umane" (POSDRU/161/2.1/G/ 142320). Disponibil la adresa: http://www.metodica.ro/proiect-posdru-claudiopolis, [Accesat la data de 28/02/2017].
170. Concepul guvernanței multinivel, Disponibil la adresa: http:// www.rasfoiesc.com/legal/administratie/stiinte-politice/ Conceptul-guvernantei-multiniv39.php, [Accesat la data de 01/04/2017].
171. Cristian Ghinea Oficial (2016) *3,2 miliarde de euro din fonduri europene intrate în România în acest an. Este vorba de bani din perioada de programare 2007-2013.* 6 Oct. Disponibil la adresa: https://www.facebook.com/Cristian.Ghinea.Oficial/posts/1134596686632949, [Accesat la data de 10/02/2017].
172. Foarfa, C. (2007) Să ne cunoaștem vecinii-Polonia. În *Metropotam*. 23 Ian. Disponibil la adresa: http://metropotam.ro/Locuri-de-vizitat/Sa-ne-cunoastem-vecinii-Polonia-art8937457183/, [Accesat la data de 07/04/2017].
173. Fonduri-Structurale.ro. Finalizarea lucrărilor din cadrul proiectului Centrul Expozițional Moldova, Iași. *fonduri-structurale.ro,* 24 Dec. 2010. Disponibil la adresa: http://www.fonduri-structurale.ro/ stiri/7809/finalizarea-lucrarilor-din-cadrul-proiectului-centrul-expozitional-moldova-iasi, [Accesat la data de 28/02/2017].
174. Guvernul României, Ministere. Disponibil la adresa: http://gov.ro/ro/ guvernul/organizare/ministere, [Accesat la data de 20.04.2017].
175. Manastîrlî, M. (2016) De unde vine expresia „Nodul Gordian"? În *Descoperă.ro*, 2 Iun. Disponibil la adresa: http://www.descopera.ro/mari-intrebari/15032565-de-unde-vine-expresia-nodul-gordian, [Accesat la data de 29.04.2017].
176. Program de Practică în Managementul de Proiect: Jacques Delors-fundament al tranziției de la sistemul de educație la viața activă. Disponibil la adresa: http://europedirect.nord-vest.ro/Document_Files/Proiecte_de_dezvoltare_in_Transilvania_de_Nord_2011_6pp5hu.pdf, p. 12, [Accesat la data de 28/02/2017].
177. Petiția Anti-Regionalizare, Disponibilă la adresa: https://petitieonline.net/petitie/03770149/semnaturi, [Accesată la data de 31/05/2017].
178. Petiția „Suntem împotriva OUG 13/2017 de modificare a Codului Penal". Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/suntem_impotriva_oug_13_2017_de_modificare_a_cp, [Accesată la data de 31/05/2017].

179. Petiția „Susțin Platforma România 100”. Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/sutin_platforma_ romania_100, [Accesată la data de 31/05/2017].
180. Platforma Demos pentru Democrație și Solidaritate. Disponibilă la adresa: http://platforma-demos.ro/, [Accesată la data de 31/05/2017].
181. Platforma „Petiția Regionalizării”. Disponibilă la adresa: https://www.petitieonline.com/petitia__regionalizarii, [Accesată la data de 31/05/2017].
182. Platforma România 100. Disponibilă la adresa: https://www.ro100.ro/, [Accesată la data de 31/05/2017].
183. Primăria Cluj-Napoca. Platforma My Cluj. Disponibilă la adresa: http://mycluj.e-primariaclujnapoca.ro/, [Accesată la data de 29/05/2017].
184. Programul Diaspora Start Up, 2017, Disponibil la adresa: http://www.startupcafe.ro/stiri-finantari-21744395-diaspora-start-40000-euro-fonduri-europene-romani-strainatate-afaceri.htm, [Accesat la data de 31/05/2017].
185. Program Masteral-Evaluarea Dezvoltării Regionale” (POSDRU/18/1.2/G/39819). Disponibil la adresa: http://edr.granturi.ubbcluj.ro/, [Accesat la data de 28/02/2017].
186. Programul Start Up Nation România, 2017, Disponibil la adresa: http://ssub.ro/consultanta/programul-startup-nation-romania-2017/, [Accesat la data de 27/05/2017].
187. Radio România Actualități (2017) Anul 2017, an crucial pentru România, pentru absorbția de fonduri europene. Disponibil la adresa: http://www.romania-actualitati.ro/2017_an_crucial_pentru_romania_pentru_absorbtia_de_fonduri_europene-102379, [Accesat la data de 17/06/2017].
188. Siena Consulting, 2017, Skill Up Conferences, Seminar de Informare *Finanțări nerambursabile pentru afacerea ta*, Disponibil la adresa: https://sienaconsulting.ro/start-up-nation-romania/, [Accesat la data de 29/05/2017].
189. World Vision România, Universitatea Babeș-Bolyai. Raport: *Bunăstarea copilului din mediul rural, 2016*, Disponibil la adresa: https://www.worldvision.ro/Presa/2017/world-vision -romania-lanseaza-raportul-bunastarea-copilului-din-mediul-rural-2016-a859.html, [Accesat la data de 31/05/2017].
190. VTV Referendum (2014) Formare profesională pe fonduri europene. Bani aruncați pe fereastră. 29 August. Disponibil al adresa: http://vtv.ro/program/, [Accesată la data de 28/02/2017].

ANEXE

Anexa 1. Situația absorbției fondurilor europene în cadrul UBB

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI

Str. M. Kogălniceanu nr. 1
Cluj-Napoca, RO-400084
Tel.: 0264-40.53.00
Fax: 0264-59.19.06
rector@ubbcluj.ro
www.ubbcluj.ro

UNIVERSITATEA "BABEȘ-BOLYAI" CLUJ-NAPOCA
RECTORATUL
Nr. Data 9061/24.05.2017

Către,

Doamna Anamaria Loredana Ianosi

Referitor la solicitarea dvs. inregistrata cu nr. 8.262/15.05.2017, vă transmitem următoarele informații referitor la proiectele care se află în gestiunea Oficiului Programelor Europene:

1. Suma totală a fondurilor absorbite de UBB și de partenerii universității în cadrul perioadei de finanțare 2007-2013 este de peste 1 miliard lei.
2. Numărul de proiecte contractate de UBB este de 123 din care 56 în calitate de solicitant și 67 în calitate de partener.
3. Numărul de studenți (nivel licență și master) care au fost beneficiarii proiectelor este de peste 25.000 de studenți, iar numărul doctoranzilor care au fost beneficiarii proiectelor este de peste 2.000 de doctoranzi.
4. În momentul de față UBB are are de recuperat suma de 740 mii lei aferentă cererilor de rambusare pentru proiectele implementate în cadrul perioadei de finanțare 2007-2013, din care in calitate de partener suma de 614 mii lei. Suma de recuperat mentionta mai sus este foarte mica reprezentand 0,20% din sumele incasate de UBB in exercitiul financiar 2007-2013.

Cu deosebită considerație,
RECTOR
Acad. Prof.univ.dr. Ioan-Aurel POP

Director financiar
Istvan Pusok

Anexa 2. Model: Chestionar privind eficiența absorbției fondurilor europene în România

Chestionar privind eficiența absorbției fondurilor europene în România

Scopul acestui chestionar este acela de a identifica percepția societății românești privind rezultatele absorbției fondurilor europene înregistrate de România, atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ. Studiul își propune să descopere care sunt principalele probleme ale absorbției fondurilor europene în opinia cetățenilor și dacă o reformă eficientă a regionalizării ar putea reprezenta o soluție viabilă pentru o cheltuire mai responsabilă a fondurilor absorbite. In acest sens, chestionarul are atașat un link către o petiție care susține cedarea unei părți a puterii centrale către regiunile de dezvoltare. Studiul se realizează în cadrul Facultății de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.
Petiția Regionalizării poate fi semnată aici: https://www.petitieonline.com/petitia_regionalizarii

* Required

Prenume, nume (rubrică opțională)

Your answer

1. Vârsta dumneavoastră (ani): *

- 18-35
- 36-50
- 51-65
- peste 65

2. Nivelul dumneavoastră de studii: *

- Universitare
- Postliceale
- Liceale
- Alt nivel

3. Din ce categorie reprezentativă considerați că faceți parte (mediu social)? *

- Academic
- ONG
- Afaceri
- Politic
- Societal (angajat mediul public-privat, șomer, casnic, pensionar, agricultor, emigrant etc.)

4. Profesia dumneavoastră *

Your answer

5. În perioada 2007-2013, România a înregistrat o absorbție a fondurilor structurale și de coeziune de 34,47% din totalul sumei de 19,57 miliarde euro. Rata a crescut la 51,81% în 2014, apoi la 74,3% în 2015 și la 78% în 2016. În prezent, rata de absorbție contractată de România este de 80,16% iar rata de absorbție efectivă (decontată) este de 77,54%. Cum apreciați rezultatul obținut de România în domeniul absorbției fondurilor europene în comparație cu rezultatul obținut de Polonia (100% absorbție a sumei de 67,3 miliarde euro)? *

- Foarte bun. România se îndreaptă în direcția corectă în domeniul absorbției fondurilor.
- Bun. România s-ar fi putut descurca și mai rău de atât.
- Nesatisfăcător. Polonia este prima în topul în care noi ocupăm în continuare ultimul loc.

6. Atât în mediul european cât și în cel național au fost lansate rapoarte, discursuri și declarații media care acuzau Bucureștiul de faptul că în ultimii 3 ani acesta a condus o politică de "absorbție cu orice preț". Astfel, Bucureștiul a preferat să finanțeze proiecte neconforme cu cerințele minime de dezvoltare durabilă ale UE (pentru care au fost primite aceste fonduri) doar din dorința de a crește artificial rata de absorbție a fondurilor europene și de a evita returnarea fondurilor neutilizate Comisiei Europene. Credeți că suspiciunile sunt întemeiate? *

- ○ Da. Am întâlnit multe exemple de proiecte ineficiente finanțate din fonduri europene.
- ○ Nu. Probabil că mai sunt și astfel de proiecte, însă sunt puține și nereprezentative.
- ○ Nu știu.

7. Cercetătorii au identificat o serie de factori care au stat la baza ratei de absorbție scăzute din primii 7 ani ai perioadei de programare 2007-2013 și a proiectelor ineficiente finanțate în ultimii 3 ani (când rata absorbției a crescut exponențial). Dintre aceștia, vă rugăm să bifați cei mai importanți 3 factori care considerați că au îngreunat procesul de absorbție în România. *

- ☐ Stabilitatea politică și guvernarea: șubrezite
- ☐ Reforma regionalizării eficiente: eșuată
- ☐ Guvernanță multi-level slab reprezentată
- ☐ Guvernarea ineficientă a Fondurilor Structurale și de Coeziune, prin atribuirea gestionării lor mai multor ministere
- ☐ Capital uman insuficient instruit (și cel instruit prost plătit)
- ☐ Nivel ridicat de birocrație în accesarea fondurilor
- ☐ Nivel scăzut de cultură antreprenorială și acces limitat la credite

- [ ] Sprijin guvernamental pentru proiectele contractate în perioada Crizei Financiare 2007-2008: inexistent
- [ ] Programe speciale pentru regiunile subdezvoltate: inexistente
- [ ] Firme de consultanță din mediul privat (mai ales rural) slab pregătite și costisitoare
- [ ] Exemple de bune practici insuficient explorate (Polonia)
- [ ] Nivel înalt de corupție, nepotism și deturnare de fonduri
- [ ] Instabilitate instituțională. Schimbări dese din funcție a celor responsabili de fondurile europene: finanțarea de proiecte fără valoare adăugată în timp

8. Unul dintre motivele care au stat la baza succesului sistemului polonez de absorbție l-a reprezentat procesul de regionalizare funcțional din anii 1999-2000 (înainte ca Polonia să facă parte din UE). Regionalizarea a permis dezvoltarea unor regiuni poloneze puternice, cu un grad ridicat de autonomie, capabile să gestioneze singure fondurile europene destinate dezvoltării regionale. Credeți că implementarea în România a unui sistem de regionalizare asemănător cu cel polonez ar avea ca efect o absorbție mai bună și mai eficientă a fondurilor europene? *

○ Da

○ Nu

○ Nu știu

9. Dacă societatea civilă ar institui o petiție în care să ceară Guvernului României redeschiderea demersurilor privind instituirea unei regionalizări eficiente în România (plecând de la exemplul polonez), dumneavoastră ați semna o astfel de petiție? *

- Da
- Nu
- Nu știu

10. Când credeți că se va institui în România o regionalizare eficientă, la standarde europene? *

- 2020
- 2027
- După 2027
- Nu în acest secol (Poate niciodată)

SUBMIT

(https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSeTsT22ALMjUH7wbWEPoByYViWXQ1RpRIyQoz2_NQY026JmYw/viewform)

Anexa 3. Model: Interviu privind eficiența absorbției fondurilor europene în România

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
BABEȘ-BOLYAI TUDOMÁNYEGYETEM
BABEȘ-BOLYAI UNIVERSITÄT
TRADITIO ET EXCELLENTIA

FACULTATEA DE STUDII EUROPENE

Drd. Anamaria Loredana Ianoși
Școala Doctorală "Paradigma Europeană"
interviufondurieuropene@yahoo.com

<u>Interviu privind eficiența absorbției fondurilor europene în România (adresat mediului politic)</u>

1. Ce părere aveți despre rata absorbției fondurilor europene (structurale și de coeziune) înregistrată de România în prima sa perioadă de programare multi-anuală și despre modalitatea în care au fost cheltuiți banii proveniți din aceste instrumente financiare? Au fost aceste resurse utilizate eficient?

2. În opinia dumneavoastră, care sunt principalii factori care au îngreunat procesul de absorbție a fondurilor europene în România?

3. Cum pot fi aceștia contracarați în perioada de programare 2014-2020? Regionalizarea (după modelul polonez de pildă) ar putea fi o armă de combatere a neajunsurilor sistemului românesc de absorbție?

4. Cum comentați declarația doamnei Comisar pe Politici Regionale, Corina Crețu, privind absorbția fondurilor europene pe perioada 2014-2020: „Mie îmi este teamă că o să ajungem înainte de 2018 și 2019 să

facem proiecte doar de dragul absorbției, pentru a mări absorbția, dar proiecte care nu au cu adevărat impact în ceea ce privește crearea locurilor de muncă” (http://inpremiera.antena3.ro/reportaje/uite-ue-nu-e-390.html).

5. Credeți că România și-a învățat lecția și că absorbția fondurilor europene pe perioada de programare 2014-2020 va fi nu numai una mai mare dar și una mai eficientă ? Prognosticul secretarului de stat al fostului Minister al Fondurilor Europene, Dan Barna, a fost acela de o rată de absorbție de 90% în 2020). Cum comentați?

Anexa 4.
Articol de promovare a Petiției Regionalizării în spațiul media

REGIONALIZAREA – Un subiect Tabu sau o Necesitate?

Published by Redactie at 29 May 2017 Tags ▾ Categories ▾

27 Share
1 Tweet
1 Pin

Petiția Regionalizării

Anamaria Loredana Ianoși, Doctorandă

Școala Doctorală "Paradigma Europeană"

Facultatea de Studii Europene, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Arii de interes: Politica de Coeziune, Regionalizarea, Fondurile europene

26 Mai, 2017, 17:03.

Dragi cetățeni, vă anunț cu tristețe că locuim cu toții în cea mai centralizată țară a Uniunii Europene. Și asta nu o spun eu, ci o arată alb pe negru statisticile realizate în ultimii ani. Într-un studiu recent, psihologul clujean, Prof. Univ. Dr. Daniel David afirma: "Revenind la Putere, trebuie spus că în România aceasta este centralizată. Asta înseamnă că puțini conduc mulți! Atât cei care conduc cât și cei conduși consideră că această formă de distribuire a puterii este una naturală. Spre exemplu, pe o scală între 0 și 100, România are un indice de centralizare a puterii de 90, unul din cei mai mari indici din țările Uniunii Europene; alte țări cu influență internațională arată astfel: China – 80; Franța – 68; Danemarca – 18; Germania – 35; Japonia – 54; Marea Britanie – 35; Olanda – 38; Rusia – 93 și SUA – 40" (Hofstede G., Hofstede I. G. și Minkov, 2010). Așadar, conform studiului, în România, puterea este mai centralizată decât în China, stat comunist prin excelență. De asemenea, nu mai este un secret pentru nimeni faptul că centralizarea puternică a unui stat este o relicvă a fostului regim comunist. În timp ce statele Uniunii Europene s-au desprins de mult de balastul comunist, militând pentru descentralizare, divizare administrativă și regionalizare, România se încăpățânează să înoate împotriva curentului european, menținând *lato sensu*, aceeași organizare administrativ-teriotrială din anul 1968. Această organizare nu mai corespunde de decenii nevoilor reale de dezvoltare ale României. Chiar dacă pin Legea 151/1998 pe teritoriul României s-au constituit opt regiuni de dezvoltare iar prin Legea 315/2004 s-a instituit cadrul instituțional, obiectivele, competențele și instrumentele specifice Politicii de Dezvoltare Regionale în România, ca urmare a pregătirii aderării la Uniunea Europeană, regiunile de dezvoltare nu sunt (din păcate, nici până astăzi) unități administrativ-teritoriale de sine stătătoare și nu au personalitate juridică așa cum se întâmplă în alte state membre (cel mai apropiat de realitatea românească fiind cazul de succes al Poloniei). De asemenea, literatura de specialitate abundă în cercetări care dovedesc existența unui raport direct între centralitatea puterii și indicele corupției percepute (Mihăilescu G., Boștinaru V.), acestea confirmând rezultatul cercetărilor întreprinse de către profesorul polonez Michael Kulesza de la Universitatea din Varșovia, conform căruia centralizarea înseamnă ineficiență, inechitate și corupție (Kulesza, n.d., "Methods and Techniques of Managing Decentralization Reforms in CEE Countries. The Polish Experience"), Cu alte cuvinte, cu cât statul este mai centralizat, cu atât corupția este mai mare, mai ales la nivel înalt, acesta fiind și motivul pentru care, potrivit raportului realizat de Transparency International pe baza Indicelui de Percepție a Corupției, România se află pe locul trei în topul celor mai corupte țări din Uniunea Europeană (Transparency International EU Study, 2016, Berlin).

Cele prezentate anterior reprezintă motivul de bază pentru care am decis să iau atitudine. După ce am studiat timp de cinci ani cele mai eficiente modele de regionalizare ale statelor Uniunii Europene, cu precădere cel polonez, mi-am eliminat orice urmă de îndoială privind beneficiile acestui sistem administrativ de guvernare (și subliniez administrativ, deoarece regionalizarea nu semnifică un afront la integritatea teritorială a statului român, așa cum am fost manipulați să credem, ci doar transferul controlului asupra resurselor economice ale regiunii și asupra fondurilor europene destinate dezvoltării regionale, de la centru către regiuni, plecând de la premisa că regiunile pot gestiona mai eficient aceste resurse, cunoscându-și mai bine nevoile de dezvoltare decât ar putea să o facă vreodată Centrul). Prin urmare, în pofida faptului că deși contextul politic nu este cel mai favorabil pentru implementarea regionalizării, am decis să inițiez o petiție, pe care am intitulat-o simbolic "Petiția Regionalizării" în vederea strângerii de semnături pentru redeschiderea negocierilor privind procesul de regionalizare în România, care ar urma să se efectueze, la momentul oportun din punct de vedere socio-politic și economic (atunci când va veni acesta), pe baza liniilor trasate de societatea românească. Pentru a fi mai explicită, voi detalia în continuare ce ar însemna regionalizarea pentru Regiunea Nord-Vest. În primul rând, după introducerea noțiunii de regiune în Constituția României ca și unitate administrativ-teritorială de sine stătătoate, primul pas ar fi acela de a alege o denumire pe măsura regiunii noastre. Locuitorii regiunii vor putea alege, prin referendum, dintre denumiri cu rezonanță precum: Transilavania de Nord, Crișana sau Someșeana (cea din urmă fiind o propunere venită din partea Comisiei Europene). În al doilea rând, Cluj-Napoca va deveni capitală regională, găzduind totodată viitorul Consiliu Regional ce va fi responsabil de crearea și implementarea politicilor eficiente de dezvoltare regională în cadrul regiunii (cel mai probabil, unitățile locale și cele județene vor fi menținute, ca și în cazul Franței, Polonia alegând să desființeze județele). În al treilea rând, ca urmare a regionalizării, regiunea va avea un buget regional, ceea ce înseamnă că taxele și impozitele colectate în regiune nu vor mai lua drumul bugetului central de la București decât în proporție de 25%, 75% din totalul obligațiile noastre financiare rămânând în regiune pentru a fi utilizate la dezvoltarea regiunii. În al patrulea rând, în calitate de regiune autonomă, regiunea noastră va avea dreptul să negocieze direct cu Comisia Europeană fondurile destinate dezvoltării regionale, fără intervenția Bucureștiului, regiunea fiind cea care va urma să gestioneze independent aceste fonduri, finanțând proiecte care vor fi selectate împreună cu locuitorii regiunii (o astfel de abordare ar soluționa cu siguranță problema centurii ocolitoare a orașului Cluj-Napoca, dacă ar exista această posibilitate de a accesa fonduri direct de la Comisie). Nu în ultimul rând, regiunea ar avea un blazon propriu, ușor recognoscibil la nivel european, regiunea devenind astfel un brand de țară, la fel ca și în cazul regiunilor europene importante, care deși fac parte dintr-un anumit stat, acestea au și identitate proprie, ceea ce le permite să fie competitive pe piața europeană și pe cea mondială.

Prin urmare, vă invit să semnați această petiție, în speranța că vom reuși să facem o schimbare în bine în România, animați de dorința de a avea "o țară ca afară" și de a contribui fiecare la îndeplinirea acestui deziderat. Este de datoria noastră să luptăm pentru îmbunătățirea standardelor noastre de viață și a nivelului nostru de trai, în condițiile în care Indicele de Dezvoltare Umană (IDU) plasează România pe penultimul loc în clasamentul Uniunii Europene, cu o valoare IDU de 0,785, cu doar 8 unități mai mult decât Bulgaria în care valoare IDU este de 0,777 și departe de statele europene dezvoltate care au un IDU de peste 0,800 unități (Mihai, 2014, "Topul țărilor din UE în funcție de indicele de dezvoltare umană"). Petiția Regionalizării poate fi semnată accesând link-ul următor: https://www.petitieonline.com/petitia_regionalizarii.

Anamaria Loredana Ianoși

(http://www.abcnewstransilvania.ro/2017/05/29/regionalizarea-un-subiect-tabu-sau-o-necesitate/)

Anexa 5. Primii 100 de semnatari ai Petiției Regionalizării

#	Nume	City	Data
1	Anamaria Loredana Ianosi	Campia Turzii	2017-04-09 01:26
2	Attila Ianosi	Campia Turzii	2017-04-09 01:27
3	Lucian Robert Negut	Bucuresti	2017-04-09 01:28
4	Maria Rosca	Campia Turzii	2017-04-09 01:29
5	Emil Turean	Campia Turzii	2017-04-09 01:30
6	Mihaila Felderean	Campia Turzii	2017-04-09 01:30
7	Maria Ianosi	Campia Turzii	2017-04-09 01:31
8	Mihai Cosmin Felderean	Campia Turzii	2017-04-09 01:31
9	Mariuca Techeres	Campia Turzii	2017-04-09 01:32
10	Ana Rimboi	Campia Turzii	2017-04-09 01:34
11	Petrea Rimboi	Campia Turzii	2017-04-09 01:34
12	Gheorghe Rosca	Campia Turzii	2017-04-09 01:35
13	Maria Rosca	Campia Turzii	2017-04-09 01:36
14	Alina Corina Anghel	Turda	2017-04-12 04:48
15	Szilárd János Lengyel	Campia Turzii	2017-04-12 05:02
16	Elena Rusu	Cluj-Napoca	2017-04-14 16:26
17	George Neznean	Campia Turzii	2017-04-16 14:04
18	Cristina Barb	Campia Turzii	2017-04-16 14:11
19	Sergiu Barb	Campia Turzii	2017-04-16 14:12
20	Edith Szegedi	Campia Turzii	2017-04-16 14:13
21	Ramona Cristina Orfalean	Campia Turzii	2017-04-18 15:30
22	Alin Bucur	Campia Turzii	2017-04-18 17:35
23	Sorina Bucur	Campia Turzii	2017-04-18 17:36
24	Calin Bota	Campia Turzii	2017-04-18 17:37
25	Catalin Bota	Cluj-Napoca	2017-04-18 17:38
26	Margareta Bondor	Campia Turzii	2017-04-18 17:39
27	Marcel Bondor	Campia Turzii	2017-04-18 17:40
28	Daniel Ioan Ianosi	Campia Turzii	2017-04-18 17:40
29	Petruta Ianosi	Campia Turzii	2017-04-18 17:41
30	Adelina Ianosi	Campia Turzii	2017-04-18 17:42
31	Alexandru Ioan Ianosi	Campia Turzii	2017-04-18 17:43
32	Elisabeta Bota	Campia Turzii	2017-04-20 14:21
33	Ana Maria Rus	Bischofshofen	2017-04-23 16:47
34	Flaviu Ovidiu Rus	Bischofshofen	2017-04-23 16:49
35	Horia-Gabriel Manea	Campia Turzii	2017-04-24 10:32
36	Adriana Andonie	Campia-Turzii	2017-04-26 14:29
37	Ana Staiculescu	Timisoara	2017-04-26 14:58
38	Andrei Casvan	Campia Turzii	2017-04-26 15:38
39	Palioca Alina ramona	Campia turzii	2017-04-26 15:58
40	Adriana Cosmina Brudan	Cluj-Napoca	2017-04-27 05:54
41	Ioana Lup	Campia Turzii	2017-04-27 08:07
42	Lavinia Ardelean	St. Johann im Pongau	2017-04-28 17:03
43	Catalin Ardelean	St. Johann im Pongau	2017-04-28 17:05
44	Calin Nicolae Urcan	St. Johann im Pongau	2017-04-28 17:51
45	Andrei Stan	St. Johann im Pongau	2017-04-30 20:17
46	Daniel Pop	Baia Mare	2017-05-02 01:04
47	Georgiana Mohor	Baia Mare	2017-05-02 01:05
48	Mihai Casanet	Baia Mare	2017-05-02 01:06
49	Gheorghe Pop	Baia Mare	2017-05-02 01:07
50	Elena Casanet	Baia Mare	2017-05-02 01:08

#	Nume	City	Data
51	Gheorghe Casanet	Baia Mare	2017-05-02 01:08
52	Mihaela Krendal	Graz	2017-05-02 01:10
53	Irina Pop	Baia Mare	2017-05-02 01:11
54	Angela Pop	Baia Mare	2017-05-02 01:12
55	Simon Tiberiu	Campia turzii	2017-05-02 13:33
56	Catalin Maier	Campia Turzii	2017-05-02 13:56
57	Ioana Vezeteu	Câmpia Turzii	2017-05-02 13:59
58	Anca Dragita	Câmpia Turzii	2017-05-02 14:14
59	Valentina Cuc	Turda	2017-05-02 19:43
60	Alexandru Paloseanu	Cluj-Napoca	2017-05-03 17:28
61	Ana Maria Popa	Pitesti	2017-05-03 20:20
62	Diana Maria Moldovan	Câmpia Turzii	2017-05-03 20:33
63	Diana Felderean	Iasi	2017-05-04 05:48
64	Ana-Maria Coatu	Cluj-Napoca	2017-05-04 14:05
65	Cosmin Moldovan	Bischofshofen	2017-05-04 21:19
66	Diana David	Campia Turzii	2017-05-05 04:35
67	Lavinia Rmd	Turda	2017-05-05 19:02
68	Ioan Aurelian Pop	Turda	2017-05-08 19:46
69	Cosmin Vlad	Turda	2017-05-08 19:52
70	Camelia Sebeni	Turda	2017-05-08 19:53
71	Cornelia Negrea	Campia Turzii	2017-05-08 19:56
72	George Neznean	Campia Turzii	2017-05-08 19:58
73	Anca Baiu	Campia Turzii	2017-05-08 20:00
74	Aurora Zahan	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:00
75	Teodor Crisan	Campia Turzii	2017-05-08 20:01
76	Tudor Crisan	Campia Turzii	2017-05-08 20:02
77	Cristian Zahan	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:02
78	Valeria Crisan	Campia Turzii	2017-05-08 20:03
79	Felician Bara	Campia Turzii	2017-05-08 20:04
80	Diana Cristurean	Campia Turzii	2017-05-08 20:04
81	Crucita Astilean	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:14
82	Emil Astilean	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:14
83	Bogdan Astilean	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:15
84	Dan Tritean	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:17
85	Raveca Cuc	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:18
86	Adrian Alexandru Cuc	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:18
87	Florin Cuc	Cluj-Napoca	2017-05-08 20:19
88	Mihaela Cuc	Auckland	2017-05-08 21:12
89	Alexandru Felderean	Iasi	2017-05-08 21:13
90	Alexandru Felderean	Turda	2017-05-08 21:14
91	Florin Felderean	Turda	2017-05-08 21:17
92	Marinela Felderean	Turda	2017-05-08 21:18
93	Andreea Cuc	Turda	2017-05-08 21:22
94	Alisandra Astilean	Cluj-Napoca	2017-05-08 21:24
95	Alina Cuc	Cluj-Napoca	2017-05-08 21:25
96	Cristina Tritean	Cluj-Napoca	2017-05-08 21:25
97	Violeta Cuc	Apahida	2017-05-08 21:28
98	Adrian Cuc	Apahida	2017-05-08 21:29
99	Maria Ilinca Man	Cluj-Napoca	2017-05-08 21:38
100	Gabriel David	Campia Turzii	2017-05-08 21:39

Anamaria Loredana Ianoși s-a născut în 29.06.1988 în localitatea Câmpia Turzii, județul Cluj. Din anul 2010 este licențiată în *Relații Internaționale și Studii Europene*, fiind absolventă a Facultății de Studii Europene din cadrul Universității Babeș-Bolyai. S-a specializat în accesarea fondurilor europene, obținând în anul 2012, diploma de master în *Afaceri Europene și Management de Programe* ca șefă de promoție, în cadrul aceleiași facultăți. Din anul 2017 este doctor în *Relații Internaționale și Studii Europene* al Școlii Doctorale *Paradigma Europeană*, Universitatea Babeș-Bolyai.

În anul universitar 2011-2012 a fost beneficiara unei burse de cercetare științifică cu tema *Politica Regioanală Europeană. Perspectivă istorică și actuală* iar în iulie 2011 a beneficiat de o aplicație de studiu la Parlamentul European, Strassbourg.

Printre domeniile sale de interes se regăsesc: absorbția fondurilor europene în România, Politica de Coeziune a Uniunii Europene, regionalizarea, integrarea europeană, valorile europene, adoptarea euro și fenomenul Brexit.

ISBN: 978-606-37-0366-9